

et commodum finem ac dispositionem susceperint. Cæterum dona nobis sanctas et cum Deo loquentes orationes tuas, sanctissime et imitator Dei frater noster : donet is nobis per multa annorum curricula uti inque incolumes. Indicia vero magnæ et caræ dilectionis nostræ misimus sanctitati tuæ ista, Græcolum evangelium diligentissime correctum, orarium deauratum, casulam optimam, theriacam probatissimam. Deus autem qui omnia condidit, et contrariarum qualitatum operationem in unam et eam-

dem coaptavit suostantiam, et continet, et salvat, per sanctas orationes tuas pacificet magis ac magis, et consonantem ac unius opinionis a finibus usque ad fines sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam habere dignetur.

« *Adrianus episcopus, servus servorum Dei, dilectissimis ac spiritualibus filiis Basilio, Constantino et Leoni, piissimis et tranquillissimis imperatoribus.*

« *Lectis excellentis imperii vestri... Reliqua vide Patrologiæ tomo cxxii, inter epistolas Adriani papæ.*

SANCTA Synodus septima generalis

NICÆNA SECUNDA

Anastasio Bibliothecario interprete.

(Apud Labbeum, Conc. tom. VIII, pag. 29.)

PRÆFATIO ANASTASII IN SEPTIMAM SYNODUM

AD JOANNEM VIII PONTIFICEM MAXIMUM.

Domino cœangelico Joanni pontifici summo et universali papæ Anastasius exiguus.

Ex interpretata nuper decessori vestræ beatitudinis Adriano ^a reverendæ memoriæ papæ sancta octava et universali synodo, indecorum et inconveniens arbitratus sum septimam synodum ^b, quæ præside in vicariis suis beatæ recordationis prædecessore vestro Adriano ^c apud Nicæam secundo conveniens sub Irene seu Constantino imperatoribus celebrata est, non habere Latinos. Nam nulla ratione octava dicitur vel teneri poterit, ubi septima non habetur: non quod ante nos minime fuerit interpretata, sed quod interpres pene per singula relicto utriusque linguæ idiomate, adeo fuerit verbum ^e verbo secutus, ut quid in eadem editione intelligatur, aut vix aut nunquam possit adverti, in fastidiumque versa legentium, pene ab omnibus hac pro causa contemnatur. Unde a quibusdam nec ipsa lectione, ut non dicam transcriptione, digna penitus indicatur: quod in se intuens, nec proprio infirmo

B dari, cum videam posteriori, id est octava, magnificentissime decorari. Præsertim cum sacræ bibliothecæ vestræ, cujus minister vestra dignatione consisto, ex hoc quod desuper mihi datum est, debitor sum ministrare: si tamen æmulatus Apostolum, ministerium meum studeam honorare. Sane notandum est, quædam in hac synodo ex apostolorum et sextæ universalis synodi canonibus et sententiis inveniri, quæ penes nos interpretata nec habentur nec admittuntur. Et certe de apostolorum canonibus liquido novimus, quoniam his quidam facile [facilem] non præbuere consensum. Sed et prædecessor vester beatissimus papa Stephanus non ex his plusquam quinquaginta recipiendos synodice promulgavit; licet quædam constituta pontificum ex ipsis canonibus assumpta esse videantur. Unde apostolatu vestro decernente non solum illos solos quinquaginta canones Ecclesia recipit, ^d sed et omnes eorum ^e, utpotè Spiritus sancti tubarum, quin et omnium omnino probabiliū Datum et sanctorum conciliarum re-

impugnans. Ergo regulas, quas Græci a sexta synodo A Præsertim cum nulli sit fas a suo capite discidendi [discedendi], nec quod vestram viderit tenere sedem, quæ omnium est magistra, quoquomodo respiciendi. Quæ enim super venerabilium imaginum adoratione præsens synodus docet, hæc et apostolica sedes vestra, sicut nonnulla conscripta innuunt, antiquitus tenuit, et universalis Ecclesia semper venerata est, et hactenus veneraretur: quibusdam duntaxat Gallorum exceptis, quibus utique nondum est harum utilitas revelata. Ajunt namque quod non sit quolibet opus manuum hominum adorandum; quasi non sit codex Evangeliorum opus manuum hominum, quem quotidie osculantes adorant; venerabilior cane, quem non esse opus manuum hominum proculdubio non negabunt. Similiter et forma sanctæ crucis, quam se adorare omnes ubique Christiani fatentur: in quo videlicet considerare libet, quia si quamlibet crucem auream vel argenteam aut ligneam adoramus, quæ utique non eadem est ipsa crux, in qua salus nostra patrata est, sed figura et imago ejus; quare non adoremus figuram et imaginem ejus, qui eandem salutem operatus est in medio terræ? Venerabilior namque est qui salutem operatus est, quam ea materia, in qua idem salutem operatus est. Ac per hoc magis adoratione digna imago Christi salutem operantis, quam imago crucis salutem tantummodo bajulantis. Quamobrem, beatissime papa, super montem excelsum ascende, sta in fortitudine, quasi tuba vocem exalta. Ecce enim Deo auctore, angelo tua, ut quondam Petri (*Act. xii*), percutiente latera surrexisti; lumbos accinxisti, lucernam accendisti, zelo Dei comederis. Superest tantum, ut fidem quam credis, doceas; viam quam tenes, cunctis ostendas: quatenus Deo auctore, te filio excussorum, prophetarum scilicet et apostolorum, ductore, per invia nos omnes Christi oves solertis, tuæ per Petrum et in petra commissa, inoffensis gressibus incedamus, et ad amœna vitæ perennis, pascua Christo aperiente, qui claves regni in ipso et per ipsum tibi tradidit, feliciter ingredi mereamur. Apostolatam vestrum ad exaltationem Ecclesiæ suæ, ac communem nostrum salutem, per multos annos gratia superna custodiat, domine sanctissime papa.

TITULI

designantes in brevi quæ in hoc codice continentur.

Prima actio continet testimonia diversarum probabili- D earum cunctorum sacerdotum qui interfuerunt synodo, professionem et promulgationem.

Secunda vero continet actionem epistolaram Adriani papæ Romani, et secundum tenorem Tertiam autem actio continet receptionem antistitum ab hæresi conversorum, et synodica Tarasii patriarchæ, et rescripta orientalium sacerdotum, nec non et subscriptiones episcoporum, Adriani papæ

ac Orientalium pontificum scripta approbantium, et A ita se sapere profitentium.

Quarta dehinc actio circumfert testimonia sacra Scripturae ac diversorum sanctorum Patrum pro imaginibus.

Quinta praeterea continet actio testimonia ostendentia, Iconomachos aequalia super imaginibus reprobis quibusque operari vel sapere haereticis.

Sexta vero designat actio haereticorum blasphemias, et harum validam destructionem.

Septima porro circumfert actio terminum sanctae synodi hujus, subscriptiones episcoporum, epistolam synodi imperatoribus missam. Item aliam ad clerum Constantinopolitanum; sermonem laudatorium, et canones ab eadem synodo promulgatos. Item epistolam Tarasii sanctissimi patriarchae ad Adrianum summum pontificem pro synodo. Item ejusdem ad eundem de non ordinandis ecclesiasticis officiis per pecunias. Item ejusdem ad Joannem presbyterum, hegumenum et anachoretam, pro eadem re.

CONSTANTINI ET IRENES AUGG.

DIVALIS SACRA

Ad sanctissimum et beatissimum Adrianum papam senioris Romae directa.

Qui a Domino nostro Jesu Christo vero Deo nostro B suscipiunt sive imperii dignitatem, sive principalis sacerdotii honorem, debent quae illi placita sunt, et cogitare et curare, et creditos sibi ab illo populos secundum ejus voluntatem regere et gubernare. Ergo debitum nobis et vobis, o sanctissimum caput, hoc est, ut irreprehensibiliter quae ejus sunt sapiamus, et in suis versemur, utpote ab ipso nos quidem imperium, vos vero principalis sacerdotii dignitatem suscipientes. Incipimus ergo hinc sermonem. Scit vestra paterna beatitudo quae pridem facta sunt in hac nostra regia civitate propter venerabiles imagines; qualiter qui ante nos regnaverunt, eas destruxerunt, et in deonestatem atque injuriam posuerunt: (utinam illis non imputetur; melius enim fuerat non mittere manus suas in Ecclesiam;) et omnem populum qui hic est, imo orientalem eodem modo seduxerunt, et in propriam voluntatem retraxerunt; usquequo Deus suscitavit nos regnare in his, qui in veritate quaerimus gloriam ejus, et tenere quae tradita sunt ab apostolis suis et omnibus suis doctoribus. Unde nunc constanter cum mundo corde et vero cultu, quae ad Deum pertinent, una cum omnibus subditis nostris et his sacerdotibus doctissimis, locuti sumus, et cum consilio decrevimus, ut fieret universale concilium. Et rogamus vestram paternam beatitudinem; imo vero Dominus Deus rogat, qui vult omnes salvos fieri et in agnitionem veritatis venire (1 Rom. 11); ut det se ipsam, et nullam tarditatem faciat, et ascendat huc in stabilitatem et firmitatem antiquae traditionis super venerabilibus imaginibus: debitum enim illi est hoc facere; agnoscit vero quia scriptum est: *Consolamini, consolamini populum meum sacerdotes, dicit Dominus (Isa. xl).* Et: *Labia sacerdotum custodiant scientiam, et de ore ejus egredietur lex, quoniam angelus Domini exercituum est (Malach. 1).* Et iterum divinus et veritatis praedicator Apostolus, qui ab Jerusalem et circuitu usque Illyricum praedicavit Evangelium, sic mandavit: *Pascite gregem Domini cum disciplina,*

quem acquisivit proprio sanguine (Rom. xv). Et tanquam verus primus sacerdos, et is qui in loco et sede sancti et superlaudabilis apostoli Petri praesidet, sicut dictum est, ascendat, et simul cum omnibus sacerdotibus, qui hic sunt, inveniatur, et voluntas Domini fiat: *Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, sicut evangelice didicimus, ibi sum in medio eorum (Math. xviii).* Certificetur enim et confirmetur a magno Deo et rege, omniumque Dominae nostro Jesu Christo, et a nobis servis ejus, quod ascendente vestram paternam et sacram beatitudinem huc cum omni honore et gloria habentis et suscipere, et quae opportuna sunt impartiri. Et iterum expleto capitulo, quod beneplacito Dei Christi speramus fieri, cum honore et magnitudine praere illam habemus ad remeandum ad propria. Si enim non potuerit ascendere huc (quod putamus non fieri: scimus enim eum studiosum esse circa divina) eligat viros honorabiles, habentes scientiam, et dirigat una cum syllabis, ut inveniatur ex persona sacrae et paternae vestrae beatitudinis hic. Verumtamen convenientibus ipsis cum omnibus sacerdotibus qui hic sunt, synodice confirmetur antiqua traditio sanctorum Patrum nostrorum, et confundatur omne zizanium male plantatum, et Domini nostri Salvatoris Jesu Christi verbum impleatur, quoniam *porta inferi non praevalerunt adversus eam (Math. xvi).* Et ex hoc non sit schisma et separatio in una sancta catholica et apostolica Ecclesia, cujus est caput ipso Christus verus Deus noster. Constantinum praeterea sanctissimum episcopum Leontinum [Leontinae] Christo amabilis Siciliae nostrae insulae, quem etiam noscit paterna vestra beatitudo, adduximus ad nos, et facie ad faciem loquentes direximus cum presenti nostra venerabili jussione ad vos. Qui cum venerit ad vos, continuo absolve eum, ut remeet ad nos, scribens nobis per ipsum adventum tuum, quibus diebus habet moveri illinc et proficisci ad nos: porro sanctissimum episcopum Neapolitanum omnino tenere habet, ut cum ipso ascendat huc. Etenim

iter vestrum per Neapolim et Siciliam habet fieri; et A paterna beatitudo ad nos. (Legimus.) Data iv Kalendas super hoc stratego Siciliae iussimus, ut omnis requiescendas Septembris, indictione 7, a regia urbe. et honoris vestri curam habeat, quo veniat vestra

APOLOGETICUS

Ad populum a TARASIO a secretis compendiose dictus die qua intimaverunt imperantes Irene et Constantinus populis, ut fieret patriarcha: qui et promotus est indictione octava, anno a creatione mundi 6293.

Immaculatæ fidei nostræ, id est Christianorum custodes, et eorum quæ in gloriam Dei sunt æmulatores, fideles imperatores nostri, tanquam omnium in beneplacitum ejus, et in commodum nostrum, Christianorum videlicet curam facientes, et maxime nunc ecclesiastica negotia diligenter et sollicitè considerantes, quo summus sacerdos in hac regia urbe sua constitueretur, in suæ pietatis animum me assumpserunt, et, ut manifestum mihi redderetur quod consiliati sunt, præceperunt. Cum ego hoc me indignum esse pronuntiarem, et nullam condescensionem facerem (utpote qui jugum hujus sarcinæ portare et sufferre non possem), jusserunt me adduci ante faciem vestram, pro eo quod et hujus consilii participes effecti sitis. Et nunc, viri Dominum timentes, et eum semper in cordibus vestris habentes, vos aio, qui Christi vocatione, veri videlicet Dei nostri, nominamini Christiani; audite brevis sermonis ab exiguitate ac humilitate nostra rationem. Ego quidem quidquid piissimis imperatoribus nostris et per omnia orthodoxis responderim, etiam in conspectu vestro rationis meæ apologia respondeo. Timore deprimor ad consentiendum huic electioni, et revereor a facie Dei currere taliter et quomodolibet incircumspecte, ut non terribili damnationi succumbam. Si enim Paulus divinus apostolus, qui Dei voces audivit, cælumque habuit correptorem [Gr. scholam; al., correptionem], et paradisi inspector effectus est, audivitque arcana verba, et portavit nomen Dei in conspectu nationum et regum, Corinthiis scribens dicebat: *Ne forte cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar (I Cor. ix)*; quomodo ego qui in mundo conversatus, et cum laicis connumeratus, imperatoriis ministracionibus militavi, sic absque dijudicatione atque circumspectione possum insilire ad sacerdotii magnitudinem? Horrendum conamen ad exiguitatem meam, et temerarium studium; causa vero timoris, et meæ refutationis, hæc est: Aspicio enim et video Ecclesiam, quæ super petram Christum Deum nostrum fundata est, scissam nunc et divisam, et nos alias atque aliter loquentes, et aliter eos Christianos qui in Oriente unius nobiscum sunt fidei; sed et his concordantes Occidentales, et nos ab omnibus illis alienatos, et a se per singulos dies anathematizatos habere. Dira pœna est

anathema, procul a Deo emittit, et e regno cœlorum persequitur, et ducit in tenebras exteriores. Nescit Ecclesiæ lex vel terminus sectam sive contentionem; sed sicut novit constiteri unum baptismum, unam fidem, ita et concordiam unam in omni ecclesiastico negotio. Nihil enim est in conspectu Dei tam acceptum atque placabile, quam ut unum simus, et una efficiamur Ecclesia catholica, quemadmodum in sinceræ nostræ fidei symbolo constitemur. Et petimus nos, fratres, ut reor et vos, quoniam scio vos timorem Dei habere, a piissimis et orthodoxis imperatoribus nostris synodum universalem colligi: ut efficiamur nos, qui unius Dei sumus, unum; et qui Trinitatis cultores existimus, uniti et unanimes et collegæ; et qui capitis nostri Christi sumus, efficiamur corpus unum, compactum atque connexum: et qui sancti Spiritus sumus, efficiamur non contra invicem, sed pro invicem: et qui veritatis existimus, efficiamur idipsum sapientes atque dicentes, et non sit in nobis certamen sive dissensio: ut pax Dei, quæ exsuperat omnem sensum, muniat omnes nos: et si quidem jusserint orthodoxiæ propugnatores, imperatores videlicet nostri, postulationi meæ justæ annuere, consentio et ego, et jussionem eorum implebo: sin autem, impossibile mihi est hoc facere, ne subjiciar anathemati, et inveniar condemnatus in die Domini nostri et justis iudicis; ubi neque imperator [imperatores], neque sacerdos [sacerdotes], neque princeps [principes], neque hominum multitudo poterit eripere me; et quidquid placuerit vobis, fratres, date apologiæ meæ, imo vero petitioni meæ responsum. Et libenter audierunt omnes quæ dicta sunt, consensum præbentes, ut fieret synodus. Quidam autem perpauca ex insipientibus differebant. At vero qui a secretis, rursum ad populum disputans respondebat, quia dominus Leo imperator subvertit imagines; et quando synodus facta est, subversas illas invenit: et quod propter imperatoriam manum subversæ sunt, iterum quæstionem habet idem capitulum; quoniam antiquam consuetudinem in Ecclesia traditam præsumpserunt, sicut eis libitum fuit, exterminare, sed veritas Dei non est alligata. Promotus autem scripsit synodicas litteras patriarchis, Romæ, Alexandriæ, Antiochiæ, et sanctæ civitatis, quas invenies 2 et 3 actione cum rescriptis eorum.

CONSCRIPTIO BREVIS

Indicans quæ facta sunt ante synodum.

Venientibus itaque a Roma quidem Petro et Petro A synodicis conscriptis, quæ perhibent non oportere Deo amicissimis presbyteris, et deferentibus præla- aliquando synodum universalem fieri præter consen- tas litteras : ab Oriente vero, Joanne et Thoma re- sum cæterorum sanctissimorum patriarcharum : verendissimis presbyteris et monachis atque syn- cumque legerentur hæc, facta est turba militum, et cellis patriarcharum ibidem existentium, et ipsis ante januas venerandi templi simultatem et clamo- pari modo deferentibus prænotatas litteras, præce- rem faciebant, qui ex submissione quorundam epi- perunt instauratores [moderatores] imperii conve- scoporum, qui in synodo male sentiebant, ad hoc nire episcopos. Qui cum pervenissent in conserva- moti, reperti sunt esse. Quibus peractis, imperium tam a Deo et regiam urbem, apud Thraciam moras faciebant potentissimi principes. Plures autem ex per cubicularium omni synodo jussit dicere : Interim abscedite, ut populi inordinatum impetum evadamus; et posthac voluntas Domini fiet : taliter quod antistitibus e templo egredientibus, quidam eorum volutati conturbabant una cum quibusdam non paucis numero laicis, non admittendum ad efficiendam synodum, sed consentiendum depositioni et injuriæ venerabilium imaginum; et factiones non paucas, et susurrations contra patriarcham commovebant, ita ut conventicula facerent. Hæc ergo consiliantibus illis, aures non latuit patriarchæ, sed adhuc conciliabula sua facientibus, direxit eis, quia Constantinopolis episcopum habet, et præter notitiam ejus non est vobis licentia conventicula faciendi. Nam secundum canones depositioni subjicimini. Quo audito episcopi retraxerunt se timore quodam obsessi. Intransibus itaque imperatoribus, et populi ordinibus, scholaris videlicet, excubitoribus, et cæteris militibus quæ militabant in regia urbe, definitur fieri synodus in venerabili templo sanctorum et laudabilium apostolorum. Igitur pridie quam status dies advenisset, per meridiem commoti sunt milites furore ferventes, insaniamque spirantes; et venientes ad luterem sanctæ catholicæ Ecclesiæ, aliud atque aliud clamabant. Sed vox omnium in unum terminabatur, quia videlicet non esset permissum fieri synodum. Porro patriarcha relata causa imperatoribus, nequaquam prohibitus est, quominus fieret episcoporum conventus in prædicto venerabili templo [Gr. *add.*, sed postridie facta est congregatio episcoporum in ipso]; factisque quibusdam allocutionibus tam a sanctissimo patriarcha, quam a Deo amabilibus antistitibus, et lectis quibusdam

B ante hanc synodum factum est, quodque septimanam synodum appellabant, pseudosyllogum, falsum collegium nuncupat), ut septimam hanc synodum collaudantes atque nominantes. Cum ergo taliter malignum concilium clamorem emisisset, et hora esset quasi sexta, domum jam esurientes abibant, et ita commotio seditionis sopita est. Tunc imperatores jusserunt milites exire, quasi sub prætextu quidem hostilis aciei, dantes famam, quod gens Agarenorum hostiliter fuisset egressa. In veritate autem eos foras pellebant de regia civitate. Ergo cum fecissent isti viam usque ad Malagenam, per jussionem eorum omnes expellebant pariter et aspernabantur, ne horum cura fieret [et dimittebant, quod eorum opera non indigerent], jubentes singulos abire in patriam suam. Quibus ita peractis, mansit Ecclesia anno uno quieta, tantummodo patriarcha verbum veritatis omnibus prædicante. Et mox anno transacto, denuo præcipiebant piissimi imperatores, ut fieret synodus in Nicænorum metropoli: et præceptum deveniebat in finem, episcopis quasi congregatis [episcopis s. cong.] in unum, similiter et patriarcha cum vicariis Orientis et Occidentis ad eandem pervenit urbem: et facta est synodus beneplacito Dei secundum actiones quæ proferuntur.

* Verba Anastasii.

MONUMENTA

SYNODI APUD NICEAM SECUNDO CELEBRATÆ.

ACTIO PRIMA.

In nomine Domini et dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri, imperio piissimorum et amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini et Irenes matris ejus, octavo anno consulatus eorum, octavo Kalendas Octobrias, indictione 11.

Conveniente sancta et universali synodo, quæ per divinam gratiam et piam sanctionem eorundem Deo confirmatorum imperatorum congregata est in Nicæensium clara metropoli Bithiniensium provincie: id est, Petro reverendissimo archipresbytero sanctissimæ Romæ Ecclesie scilicet apostoli Petri, et Petro reverendissimo presbytero, monacho et abbate venerabilis monasterii sancti Sabbæ Romæ siti, retinentibus locum apostolicæ sedis almi et sanctissimi archiepiscopi senioris Romæ Adriani: Tarasio almo et sanctissimo archiepiscopo magni nominis Constantinopoleos novæ Romæ, Joanne ac Thoma reverendissimis presbyteris, monachis et vicariis apostolicarum sedium Orientalis dioceseos, Agapito [Agapio: *atque ita mss. codices*] episcopo Cæsareæ Cappadocie, Joanne episcopo Ephesi, Constantino episcopo Constantie Cypriorum insule, Nicolao episcopo Cyzici, Euthymio episcopo Sarlis, Petro episcopo Nicomediæ, Stauracio episcopo Chalcedonis, Elia episcopo Crete, Epiphanio diacono Ecclesie Catanensis et locum obtinente Thomæ archiepiscopi Sardinie; Joanne monacho et locum obtinente Nicephori episcopi Dyrrachii, Damele episcopo Amasie, Nicolao monacho et abbate monasterii quod cognominatur Apri, et vicario metropoleos Tyanensium; Constantino episcopo Gangrensi, Niceta episcopo Claudiopoleos, Theophylacto diacono et vicario Staupolitanorum metropoleos, Eustathio episcopo Laodiceæ, Michaelae episcopo Synadensi, Constantino episcopo Pergæ, Anastasio episcopo Nicopoleos veteris Epiri, Christophoro episcopo Phasidii, Theodoro episcopo Seleucie, Basilio episcopo Sylæi, Nicolao monacho et vicario metropoleos Moecissi, Manuel episcopo Hadrianopoleos Thracie, Constantino episcopo Regii, Cyrillo monacho et locum retinente Nicetæ episcopi Gotthiæ, Theodoro episcopo Catanæ, Joanne episcopo Tauromeniæ, Gaudio episcopo Messanæ, Theodoro episcopo Panormi, Stephano episcopo Bibonensium, Constantino episcopo Leontinæ, Theodoro episcopo Taurianæ, Christophoro episcopo sanctæ Cyriacæ, Theotimo

[Theodoro] episcopo Crotonensium, Basilio episcopo Nessiorum, Constantino episcopo Cannæ [Carinæ], Joanne episcopo Ierepoleos [Trocæleos], Theophane episcopo Lilybæi, Theodoro episcopo Troæcorum, Sergio episcopo Nicoterensium, Galatone presbytero et locum retinente Stephani [Christophori] episcopi Syracusani, Theodoro episcopo Bizyæ, Mauriano episcopo Pompeiopoleos, Gregorio presbytero et vicario Smyrnæ. . . episcopo Leontopoleos, Sisinio episcopo Parii, Eustratio episcopo Apamie [al., Amasie], Petro episcopo Germiorum, Joanne episcopo Arcadiopoleos, Epiphanio episcopo Miletii, Gregorio presbytero et vicario episcopatus Nicopoleos, Niceta episcopo Protonesilorum [Proconnesi: Proconnesi], Eustratio episcopo Methymnæ, Leone episcopo Cii, Joanne episcopo Apri, Theophylacto episcopo Cypsalorum, Stephano [Theophane] episcopo Sugdaorum, Leone episcopo Mesembriæ, Joanne episcopo Nyssæ, Gregorio [Georgio] episcopo imperialium Thermarum, Gregorio [Georgio] episcopo Camulianensium, Sotherico episcopo Ciscisensium, Constantino episcopo Mastauraensium, Georgio episcopo Briulensium, Theodosio [Theodoro] episcopo Nyssæ, Theophylacto episcopo Trallæ, Basilio episcopo Magnesiæ Anelii, Ignatio episcopo Prunæ [Prinæ], Sabba episcopo Aneorum, Basilio episcopo Magnesie Mæandri, Gregorio episcopo Palæaspoleos, Theophane episcopo Caloæ, Leone [Leontio] episcopo Algizorum, Nicodemo episcopo Evazensium, Lycasio episcopo Baretensium, Theophylacto episcopo Hypæpensi, Eustathio episcopo Erythrensium, Theophane [Theophylacto] episcopo Lebedi, Stratonicio episcopo Cymæ, Theophylacto episcopo Cunnensium [Tymnorum: Tyanensium], Cosma episcopo Myrrhina, Olbiano episcopo Elææ, Pardo episcopo Pitane, Basilio episcopo Pergami, Basilio episcopo Adranytii, Marino episcopo Atandri, Joanne episcopo Assi, Leone episcopo Phocie, Nicephoro diacono et vicario Gargærensium, Constantino diacono et vicario Agahæ, Theognide vicario Sion, Theophylacto vicario Tei, Joanne episcopo Rhædesti, Joanne episcopo Pravidos [Panii: Panidos] Melchisedech episcopo Calliopoleos [Callipoleos], Leone episcopo Madyti, Sisinio episcopo Zuruli, Theophylacto episcopo Chariopoleos, Thoma episcopo Daonii, Gregorio episcopo Theodoropoleos, Sisinio episcopo Chalcedonis [Chal-

cidis] Thraciæ, Joanne episcopo Bryseos, Benjamin episcopo Lizici, Constantino episcopo Juliopoleos, Petro episcopo Asponæ, Synesio episcopo Cinnæ, Theophilo episcopo Anastasiopoleos, Leone episcopo Minzi, Anthimo episcopo Berinopoleos, Spyridone episcopo Cyprensi [Cylthrorum], Eustathio episcopo Solensium, Theodoro [episcopo] Citii, Georgio episcopo Trimituntensium, Alexandro episcopo Amathuntos, Michaelae episcopo Meletiopoleos, Theodoro episcopo Germæ, Basilio episcopo Adranuthyrensi, Leone episcopo Pœmanini [Pomanini], Symeone episcopo Ocæ, Strategio episcopo Dardanensium, Joanne episcopo Lampsaci, Theodoto episcopo Palæorum, Niceta episcopo Hilei, Leone episcopo Troadensium, Theodoro episcopo Alydi, Anastasio episcopo Tripoleos, Leone episcopo Traculorum, Stephano episcopo Salensium, Joanne episcopo Tablensium, Stephano episcopo Silandi, Joanne episcopo Setensium, Theophane episcopo Myoniæ [Meoniæ], Lycasto episcopo Philadelphix, Michaelae episcopo Traflæ, Georgio [Gregorio] episcopo Gordorum, Joanne episcopo Dalde, Eustathio episcopo Orcanæ, Theopisto episcopo Hermocapelix, David episcopo Helenopoleos, Cyrione episcopo Loti [Lophi], Theophylacto episcopo Apolloniadis, Constantino episcopo Cæsareæ Bithyniæ, Georgio episcopo Basinopoleos, Leone episcopo Aristæ, Nicephoro episcopo Hadrani, Basilio presbytero et vicario Dascylii, Niceta episcopo Melæ, Neophyto episcopo Gordoservorum, Leontio episcopo Linoæ [Liboæ], Leone episcopo Aspendonensium, Joanne episcopo Hetenensium, Leone episcopo Amisi [Aminsi], Constantino episcopo Zelensium, Mariano vicario Zalichi, Gregorio episcopo Sinopæ, Georgio episcopo Nicopoleos [superioris], Constantino episcopo Asimensium [Sasimorum], Gregorio [Georgio] episcopo Amastræ, Heraclio episcopo Junopoleos, Theophane episcopo Sorensium, Niceta episcopo Dadyhrensium, Theophilo episcopo Prusiadis, Constantino episcopo Cratiæ, Niceta episcopo Hadrianopoleos, Joanne episcopo Heracleæ Ponti, Theodoro episcopo Comanensium, Niceta episcopo Brizæi [Bryzei], Nicephoro episcopo Clanensium, Leone episcopo Trocnadensium, Leone episcopo Corydalensium, Anastasio episcopo Patarensium, Georgio episcopo Nissæ, Stephano episcopo Araxorum, Theodoro episcopo Pinnarorum, Nicodemio episcopo Sidymensium, Georgio episcopo Humiandi, Constantino episcopo Candibensium, Stauracio episcopo Zenonopoleos, Leone [Leontio] episcopo Limyrensi, Stephano episcopo Caunensium, Constantino episcopo Thensium [Tiensium], Constantino episcopo Combensium, Petro diacono et vicario Oricandensium, Joanne diacono et vicario Phaselidis, Theophylacto diacono et vicario Cariæ, Gregorio episcopo Cibyraz, Basilio episcopo Tabensium, Dorotheo episcopo Neapoleos, Constantino episcopo Alabandensium, Gregorio episcopo Heraclix, David episcopo Jassi, Gregorio episcopo Mylassensium, Sergio episcopo Beligiensium [Begyliensium], Joanne

episcopo Mindi, Stauracio episcopo Stadiæ, Gregorio episcopo Stratoniciæ, Anthimo episcopo Hylarimensium, Theophylacto vicario Amyzonis, Niceta vicario Halicarnassi, Mauriano vicario Ceramensium, Theodosio episcopo Chonensium, Michaelae episcopo Chæretopensium, Pantaleone episcopo Velentix, Georgio episcopo Peltensium, Christophoro episcopo Atanasi, Leone episcopo Eumeniæ, Paulo episcopo Acmonix, Gregorio episcopo Timenuthersium, Leone episcopo Traianopoleos [Tranopoleos], Leone episcopo Aleus, Nicephoro episcopo Lundensium, Georgio episcopo Appiæ, Constantino episcopo Eucarpix, Michaelae episcopo Hierapoleos, Niceta episcopo Nacoliæ, Christophoro episcopo Promissi [Probyssi], Nicolao episcopo Phylia, Theophylacto episcopo Cinnabori, Niceta episcopo Angustopoleos, Constantino episcopo Cottyaii [Cotyaei], Georgio episcopo Mediæ, Theophylacto œconomus et vicario Hysi, Stephano electo Hotrensium, Joanne electo Hectorii, Constantino episcopo Ambladensium [Amaladensium], Epiphano episcopo Pertensium, Sisinnio episcopo Philomeli, Michaelae episcopo Pappensium, Theodosio episcopo Sagallai [Sagallasi], Sisinnio episcopo Apamiæ Ciboti, Constantino episcopo Conanæ, Nicephoro episcopo Adadensium, Petro episcopo Tyasi, Leone episcopo Baræ, Petro episcopo Seleuciæ Pisiæ, Leone [Leontio] vicedomino et vicario Sozopoleos, Mariano episcopo Magydensium, Paulo episcopo Attaliæ, Nicephoro episcopo Floggensium, Leone [Leontio] episcopo Andidensium, Leone episcopo Sibyllensium, Manzone episcopo Pracanensium, Theodoro episcopo Germanicopoleos, Eustachio episcopo Cylindereos, Sisinnio episcopo Sycæ, Zacharia episcopo Cardabudensium, Sisinnio episcopo Musbadensium, Eustathio episcopo Lamensium, Theophylacto episcopo Zenupoleos, Constantino episcopo Dalisandi, Anastasio episcopo Lauzendensium, Macario episcopo Arcandorum.

Sedentibusque ante sacratissimum arbonem templi sanctissimæ magnæ ecclesiæ quæ cognominatur Sophia, præsentibus et audientibus gloriosissimis et magnificentissimis principibus, id est Petrona laudatissimo exconsole, patricio et comite Deo conservandi imperialis officii [Gr. obsequii], et Joanne imperiali ostiario et logotheta imperialis [militaris] logothetii, et reverendissimis archimandritis, hegumenis et monachis, propositis sanctis et intemeratis Dei Evangelii.

Reverendissimi episcopi Siciliæ insulæ dixerunt : Dignum ducimus, et per omnia huic sanctæ et universali synodo conveniens esse perspicimus, ut ad exquirendorum inchoationem capitulorum sanctissimus et summus ac eximius pastor et præsul regiæ Constantinopoleos novæ Romæ præmium faciat, et ostium verbo aperiat, et quæ congrua sunt, vociferando pronuntiet. Sancta synodus dixit : Fiat secundum postulationem sanctissimorum episcoporum.

Tarasius sanctissimus et beatissimus patriarcha

Constantinopoleos dixit : Opportunum est nunc dicere propheticam illam vocem, quam sæpe audivimus per Evangelium prædicari : *Erunt prava in directa, et aspera in vias planas* (Luc. III, Isa. XL). Quando enim Deus facit aliquid, omnis in his quæ aguntur facilitas sequitur, quoniam voluntati ejus resistit nullus. Nam etsi ex antiqui hostis inmissione, qui vult concitare super [semper et conturbare] sanctam Ecclesiam catholicam, præterito anno Kalendis Augusti in Deo conservata regia urbe præsidentibus nobis in venerabili templo tubarum spiritus, sanctorum videlicet et laudabilissimorum apostolorum, commota est multorum turba virorum furore ac amaritudine plena, ut in nos manus injiceret; ex qua manu divina erepti sumus, habentes in auxilium quosdam episcopos, qui facile numerari possunt, quorum nomina voluntarie præterimus, quoniam omnibus nota sunt : et ad modicum visi sunt prohibuisse loqui, et confirmare pium veritatis sermonem. Sed mitissimi imperatores nostri divinitus acti, cum essent orthodoxiæ propugnatores, et sinistrae opinionis oblectatores, non dederunt somnum oculis suis, et palpebris suis dormitationem, donec tabernaculum Dei, id est, Ecclesiam ejus in unum restituerent, et pacificum hanc habitaculum redderent. Quapropter consilio et voluntate Dei rursus in idipsum congregaverunt nos. Verum pro his bonas recipient vicissitudines a Christo omnium nostrum imperatore, qui ad has multipliciter remediandum potentissimus est. Nos ergo, sacri viri, adjutorem illum invocantes, et in pectore nostro timorem ejus habentes, futurumque judicium in mente recipientes, accingamur lumbos mentis nostræ in veritate, et vigilantes in omnibus secundum Apostolum, æquilibriumis judicium judicemus; et omnem vocum novitatem, ambitum atque superfluitatem tanquam puro tritico superseminata zizania, sine omni dilatione radicitus evellamus, ut pote veritati obviantia, et Ecclesiæ repugnantia. Quæ enim in ea tradita sunt, non sunt *est et non, sed est* (II Cor. I) : existunt in veritate, et permanent incorrupta et immutata in sempiterna sæcula. Sine mendacio quippe est qui repromisit dicens : *Portæ inferi non prævalerunt adversus eam* (Matth. XVI); et si certificati fuerimus [sumus] quod placabile sit in conspectu Dei, convenient qui præterito anno restitere veritati. Si quis est in illis sermo vel contradictionis vel etiam ratiocinationis, dicant. Ita namque omnis examinatio manifesta fiet.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit : Si videtur huic sanctæ et universali synodo, secundum quæ dicta sunt a sanctissimo et beatissimo patriarcha Tarasio, ingrediantur sanctissimi episcopi qui in hac criminati sunt parte, in conspectu hujus sanctæ et universalis synodi.

Sancta synodus dixit : Ingradiantur. Et ingressi sunt episcopi qui prædicti sunt. Cumque ingressi fuissent, gloriosissimi principes dixerunt : Domini nostri benigni honorabilem et adorandam sacram

A jusserunt mittere ad omnem sacram synodum vestram. Et audite.

Sancta synodus dixit : Confirmet Deus imperium bonorum dominorum nostrorum ! Et delatam in manibus gloriosissimus a secretis Leontius eandem piam sacram legit.

Sacra. Constantinus et Irene fideles imperatores Romanorum, sanctissimis episcopis, qui in voluntate et gratia Dei, et jussione pii imperii nostri convenerunt in Nicæna synodo.

Sapientia, quæ vere Dei et Patris est per naturam, Dominus videlicet Jesus Christus verus Deus noster per divinam suam et magnam carnis dispensationem removens nos ab errore idolorum, nostram assumpsit, et cooperatione connaturalis sui

B Spiritus, renovavit naturam : et primus pontifex factus, hac vos appellatione dignos effecit, o sacri viri. Ipse igitur pastor bonus, qui ovem quæ erraverat super humeros portavit, hominem qui deciderat, proprio gregi, angelicis videlicet et administratoriis virtutibus suis consocians, reconciliavit nos in semetipso; medioque maceræ sublato pariete, solvit inimicitiam in carne sua, pacificam nobis conversationem condonans. Propter quod evangelice omnibus prædicans edicebat : *Beati pacifici, quoniam ipsi filii Dei vocabuntur* (Matth. V). Ergo intra hanc beatitudinem, quæ nobis nobilitatem adoptionis filiorum donavit, inveniri pium imperium nostrum volens, ad pacem et concordiam omnem Romanam rempublicam nostram dirigere festinat. Præcipue

C autem sanctarum Dei Ecclesiarum boni ordinis sollicitudinem sumere cupit, atque sacerdotum mercari semper unitatem procurat, Orientis, Septentrionis, Occidentis et Meridiei : et præsules adsunt, Deo volente, per vicarios suos una cum reciprocis rescriptis ad synodicas litteras quæ missæ sunt a sanctissimo patriarcha. Ista enim antiquitus lex synodica catholice Ecclesiæ, quæ a finibus usque ad fines suscepit Evangelium. Igitur beneplacito et nota ejus congregavimus vos sanctos sacerdotes ipsius, qui disponitis testamentum ejus super incruenta sacrificia, ut diffinitionibus synodorum quæ recto dogmatizaverunt, judicium vestrum simile fiat, et cunctis splendor spiritus illucescat : *Nemo enim accendens lucernam, ponit eam sub modio, secundum*

D Domini vocem, *sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt* (Matth. V). Sic enim et legislationes, quæ olim a patribus nostris pie traditæ sunt nobis, sequemini, et sanctæ Dei Ecclesiæ in pacifico ordine permanebunt. Adeo quippe confligimus pro veritate, et ad pietatem contendimus, et ecclesiastico ordini consulimus, antiquam legislationem confirmare volentes, ut et militaribus consiliis detenti, et reipublicæ curis vacantes, primum opus habeamus paciferam observantiam Ecclesiæ catholice, et in secundo hoc ponentes, ad sacratissimam vestram non fatigemur synodum congregandam; dantes unicuique licentiam, ut sine omni subtractione loquatur quæ sibi visa fuerint, ut distincte

[districta] examinatio fiat, et magis fiducialiter veritas agatur, quatenus et Ecclesiarum dissensio funditus abigatur, et pacis compago nobis omnibus coaptetur. Et quoniam Paulus sanctissimus patriarcha cum secundum divinam voluntatem a præsentibus vinculis absolvendus, et hanc peregrinationem dimissurus; atque ad habitationem, imo vero ad ipsum Dominum Christum profecturus esset, episcopatum refutavit, vitam eligens monachorum: nobis autem interrogantibus eum, quamobrem hoc fecerit, respondit: Quia si morte præoccupatus fuero in episcopatu Deo conservandæ regis urbis, anathema habeo a tota catholica Ecclesia, quod ducit in tenebras exteriores, quæ præparatæ sunt diabolo et angelis ejus: eo quod synodum quamdam dicant hic effectam, quæ subvertat imaginales picturas, quas Ecclesia catholica tenet, amplectitur, et ad commemorationem principalium suscipit. Hoc animam meam conturbat, hoc me in commotionem adducit, quomodo effugiam iudicium Dei, pro eo quod cum hujusmodi viris conversatus fuerim et computatus. Hæc vero etiam quibusdam gloriosissimorum principum nostrorum locutus est, et sic vita excessit. Hanc ergo terribilem sententiam considerantem pio imperio nostro, quanquam et ante hoc ex multis audiverimus hujuscemodi jurgium, consilium nobiscum consiliati sumus, quidnam deberet fieri.

Et deliberavimus in consilio nostro, quod cum ordinatus foret patriarcha, quæ dicta fuerant, mox perciperent finem. Accersentes ergo viros ecclesiasticorum negotiorum expertos, et Christum Deum nostrum invocantes, et consilium cum eis facientes, quisnam dignus esset provehi ad sacerdotii cathedram hujus Deo conservandæ regis civitatis, et unius consilii animique omnibus factis, in Tarasium qui nunc in pontificali præsidet dignitate, dabatur decretum. Hinc itaque advocantes, ea quæ dicta sunt et decreta super eo, pronuntiavimus: qui nequaquam annuere voluit, neque consensum his quæ decreta fuerant, effici postulabat. Cumque nos eum, quamobrem obedire minime pateretur, percontati fuisset: primo quidem respondit excusans se et super se jugum sacerdotii dicens. Nos autem intelligentes, quod excusationem quamdam faceret proponens non obediendum; nequaquam ab eo, sed permansimus persuadere illi conantes, quod susciperet summi sacerdotii dignitatem. Ipse itaque videns instantiam nostram, causam renuntiationis annuntiabat. Quoniam video, inquit, et conspicio Ecclesiam, quæ super petram, Christum scilicet Deum nostrum, fundata est, scissam nunc et disruptam, et nos aliud loquentes, et eos qui ex Oriente unius nobiscum fidei sunt, Christianos videlicet, aliter et concordantes his qui ex Occidente consistunt

B sacerdotum et gloriosissimorum principum nostrorum, et totius Christo amabilis populi nostri, qui tunc hic aderant, virum eduximus, et in præsentia eorum quidquid nobis responderat, et ipsis affatus est: at vero universi illi hæc audientes libenter acceperunt, postulantes pacificum et pium imperium nostrum, ut fieret universalis synodus. Ergo huic petitioni annuimus, Deo vos, ut veritatem dicamus, congregare volente, et nos ad id dirigente. Igitur quoniam a toto terrarum orbe collegit vos Deus, consilium suum statuere volens; ecce propositis sanctis Evangelii, et intelligibiliter clamantibus, *Iuste judicate* (Joan. vii): state stabiles pietatis propugnatores, et omnem novitatem vocum, et noviter apparentem seditionem recidere procurate, quemadmodum et Petrus primus princeps [principum] collegii apostolici, qui servilis deceptionis amentia percussa, Judaicæ auditionis sensum gladio abstulit (Joan. xviii). Extendite securim spiritus, et omnem arborem germinantem fructum contentionis et dissensionis ac introductæ novitatis, aut magisterialibus vocibus transplantate, aut canonicis increpationibus concidite, et in ignem futuræ gehennæ transmittite: ut integrum Ecclesie corpus compactum et conveniens atque paterna traditione corroboratum pax spiritus custodiat, et totius Romanæ republicæ nostræ constitutio simul tranquilla cum fidei tranquillitate consistat. Litteras autem suscepimus missas ab Adriano sanctissimo papa senioris Romæ per vicarios ipsius, Petrum scilicet primum presbyterum, et Petrum Deo amabilem presbyterum et hegumenum, qui et vobiscum sedere videntur: et jubemus secundum jus synodicum in audientiam omnium recitari. Et cum debito silentio his auditis una cum apicibus in duobus quaternionibus a summis sacerdotibus, et sacerdotibus Orientalis dioceseos destinatis, per Joannem reverendissimum monachum et dudum syacellum patriarchalis Antiochiæ sedis, et Thomam presbyterum et hegumenum; qui et ipsi ecce vobiscum adsunt: per ipsos [ipsas] cognoscetis, qualis sit Ecclesiæ catholice sensus.

Sancta synodus dixit: Conservet Deus imperium ipsorum! Longos faciat Deus annos eorum! Peramplius gaudere concedat illos!

D Et adductus est Basilius Ancyrae, et Theodorus Myrorum, et Theodosius Ammori: et stantibus eis in medio sanctæ synodi, Basilius episcopus Ancyrae dixit: Quantum erat ad potentiam meam, domiui, quæcivi causam, et omni satisfactione accepta, accessi ad catholicam Ecclesiam ego novissimus servus vester. Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Gloria Deo, qui vult omnes salvari, et ad amissionem veritatis venire (I Tim. ii)

dis, seu localibus conciliis quæ orthodoxe collecta sunt, ut ab hæresi quacunquæ ad orthodoxam confessionem et traditionem catholicæ Ecclesiæ conversi, in scriptis suam abnegent hæresim, et fidem confiteantur orthodoxam. Unde et ego Basilius episcopus civitatis Ancyrae proponens uniri catholicæ Ecclesiæ, Adrianoque sanctissimo papæ, et Tarasio beatissimo patriarchæ, seu sanctissimis et apostolicis thronis Alexandriae, sed et Antiochiæ, et sanctæ civitatis, necnon omnibus orthodoxis pontificibus et sacerdotibus, præsentem hanc confessionem [professionem] meam facio in scriptis, et offero vobis, qui ex apostolica auctoritate potestatem sumpstistis. In hoc ipso etiam veniam expeto a divinitus collecta beatitudine vestra, pro hac tarditate mea. Oportebat enim ut non orthodoxa confessione fraudarer; sed summæ indiscipline meæ, et segnitis ac negligentis mentis est hoc. Unde magis postulo a beatitudine vestra, ut et pietatis [expetatis] a Deo indulgentiam mihi concedi.

Credo igitur et confiteor in unum Deum Patrem omnipotentem et in unum Dominum Jesum Christum Filium ejus unigenitum, et in Spiritum sanctum Dominum et vivificantem; Trinitatem consubstantiali et coæternam, in una deitate, potentia et potestate adorandam et glorificandam. Confiteor etiam omnia quæ sunt dispensationis unius sanctæ Trinitatis, Domini videlicet et Dei nostri Jesu Christi, quemadmodum sanctæ et universales sex synodi tradiderunt; et universam hæreticam sine janua os abiciens anathematizo, juxta quod anathematizaverunt et ipsæ: expetens etiam et intercessionem intermeratæ dominæ nostræ sanctæ Dei Genitricis Mariæ, sanctarumque et coelestium virtutum, et omnium omnium sanctorum; atque sancta et pretiosa lipsana [id est, reliquias] eorum cum omni honore suscipiens saluto, et honorabiliter venero, fidem habens illorum particeps fieri sanctimoniam. Similiter et venerabiles imagines tam dispensationis Domini nostri Jesu Christi, secundum quod homo factus est propter salutem nostram, et intermeratæ dominæ nostræ sanctæ Dei Genitricis. [Gr. add. et deiformium angelorum], atque sanctorum apostolorum, prophetarum, martyrum, et omnium simul sanctorum, salutans pariter et amplectens, atque adorationem quæ pertinet ad honorem impendens; projiciens nihilominus et anathematizans ex tota anima et tota mente synodum, quæ ex stoliditate et dementia congregata, et septima synodus nominata est; ab his vero qui recte sapiunt, pseudosyllogos legaliter et regulariter appellatur, tanquam quæ totius veritatis et pietatis sit aliena, et contra divinitus traditam ecclesiasticam legislationem audacter et temere, quin potius et absque Deo lataverit, et sanctas ac venerabiles imagines conviciis appetierit: sed et has præceperit auferri a sanctis Dei ecclesiis, de qua exiit [Gr., cui præfuit] Theodosius falsi nominis Ephesius, Sisinnius Pergensis cognominatus Paullus, Basilius Pisidiæ ca-

A emphatus [infausti nominis] tricaccabus [ad., tricacos, id est, ter malus]; quos evanuit sectatus miser Constantinus, qui fuerat patriarcha. Hæc ita confiteor, et his assentior, et idcirco in simplicitate cordis et recta mente, Deo mihi testimonium perhibente, subjectos anathematismos facio hic. Christianorum calumniatoribus, id est imaginum contractoribus anathema! His qui assumunt eloquia, quæ a divina Scriptura adversus idola proferuntur, in venerabiles iconas, anathema! His qui non salutant sanctas et venerabiles imagines, anathema! His qui appellant sacras iconas simulacra, anathema! His qui dicunt, quod sicuti ad deos Christiani ad imagines accedunt, anathema! His qui communicant scienter eis qui conviciantur

B et exhonorant venerabiles iconas, anathema! His qui dicunt, quod præter Christum Dominum nostrum alius nos ab idolis liberaverit, anathema! His qui spernunt magisteria sanctorum Patrum et traditionem catholicæ Ecclesiæ, prætendentes et assumptas voces Arii, Nestorii, Eutychetis et Dioscori, atque perhibentes, quod nisi de Veteri ac Novo Testamento evidenter fuerimus edocti, non sequemur doctrinas sanctorum Patrum, neque sanctarum [generalium] synodorum, atque traditionem catholicæ Ecclesiæ, anathema! His qui dicunt, quod diabolicæ argumentationis inventio sit factura imaginum, et non sanctorum Patrum nostrorum traditio, anathema! His qui præsumunt dicere, catholicam Ecclesiam idola aliquando suscepisse, anathema! Hæc quidem ita confiteor, et his assentior, et ex toto corde, anima et mente pronuntio. Si vero (quod absit) ex diabolica submissione aliquo tempore voluntarie vel non voluntarie aversus fuero ab istis quæ jam professus sum, anathema sim a Patre et Filio et Spiritu sancto, atque a catholica Ecclesia seu sacro ordine penitus alienus! Conservabo autem secundum divinos canones tam sanctorum apostolorum, quam probabilium Patrum nostrorum, memetipsum ab omni dati acceptione seu turpi lucro.

Tarasius sanctissimus et beatissimus patriarcha dixit: Omne hoc sacratum collegium Deo gloriam et gratiarum actiones rependit super hac confessione, quam catholicæ obtulisti Ecclesiæ.

D Sancta synodus dixit: Gloria Deo, qui unit inter se dissidentia! Et adductus est Theodorus reverendissimus episcopus Myrorum, et dixit: Et ego peccator et indignus, multum pertractans et scrutans, et quod melius est eligens, deprecor Deum et vestram sanctitatem, ut cum omnibus et ego peccator uniri sanctæ catholicæ Ecclesiæ.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Grata est Domino Jesu Christo misericordia [Gr., Gratam est Domino Jesu Christo et humanum recipere], et ideo recipit [idcirco recipite] pœnitentes.

Theodorus reverendissimus episcopus Myrorum exemplar primi libelli legit: Legislatio est, etc. Cum legisset ille, Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Et super reverendissimo Theodoro episcopo My

rorum grates referimus Deo nostro Christo. Euthymius sanctissimus episcopus Sardis dixit: Benedictus Deus qui univit eum catholicæ Ecclesiæ!

Et adductus est Theodosius episcopus Ammorii, et dixit:

Sacratissimi et Deo honorabiles domini, et omnis sacra synodus hæc, et ego peccator et miserabilis atque seductus, qui multa mala locutus sum contra venerabiles iconas, agnita veritate recognovi et reprehendi memetipsum; et anathematizavi, et anathematizo quæ male docui et locutus sum in hoc mundo: et obsecro, et rogo sanctam synodum vestram, ut cum omnibus Christianis recipiatis et me indignum servum vestrum.

Tarasius sanctissimus et beatissimus patriarcha dixit: Multam contritionem cordis ostendit reverendissimus Theodosius, et dignus est receptione.

Sancta synodus dixit: Dignus est secundum sacros canones.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Si nihil aliud est canonicum, quod prohibeat eum, dignus est.

Theodosius reverendissimus episcopus propriam libellum legit ita.

Sanctæ et universali synodo Theodosius exiguus Christianus. Confiteor, et polliceor, et recipio, amplector atque adoro principaliter intemperatam iconam Domini nostri Jesu Christi veri Dei nostri, et iconam Dei genitricis, quæ illum sine semine peperit; et auxilium et protectionem ejus, et intercessionem illius unaquaque die ac nocte invoco ut peccator in adiutorium meum, tanquam eam, quæ habeat confidentiam apud Christum Dominum nostrum, qui ex ea natus est. Pari modo sanctorum et laudabilissimorum apostolorum, prophetarum, et martyrum, et Patrum atque cultorum eremi iconas recipio et adoro, non tanquam deos (absit) sed affectum et amoris animæ meæ, quem habebam prius in eos, etiam nunc ostendens, rogo cunctos illos ex tota anima ut intercedant pro me ad Deum, quatenus det mihi per intercessionem eorum invenire misericordiam penes se in die Judicii. Similiter et ipsa sanctorum adoro et honoro, et amplector, tanquam eorum qui decertaverint pro Christo, et acceperint gratiam ab ipso ad sanitates efficiendas, et languores curandos, et dæmones ejiciendos, quemadmodum Ecclesia Christianorum suscepit a sanctis apostolis et Patribus, et usque ad nos. Pingi autem consentio in ecclesiis sanctorum principaliter iconam Domini nostri Jesu Christi, et sanctæ Dei Genitricis, ex varia materia auri et argenti, et omni colore: ut carnea dispensatio ipsius omnibus innotescat. Similiter pingi conversationes sanctorum et famosissimorum apostolorum, prophetarum ac martyrum, quo innotescant certamina et agones eorum in brevi scriptura, ad excitationem et magisterium populorum, maximeque simplicium. Si enim regum lau-

^a Illis qui ambigui sunt, et non ex animo fatentur se sacras imagines venerari, anathema!

A rata et iconas missas ad civitates vel regiones obvii adeunt populi cum cereis et incensis, non cera perfusam tabulam, sed imperatorem honorantes; quanto magis oportet in ecclesiis Christi Domini nostri iconam depingi Salvatoris Dei nostri, et intemeratæ Matris ejus, omniumque sanctorum et beatorum Patrum, et studiosorum virorum? Quemadmodum et S. Basilius ait: Nam et opera magna bellorum scriptores et pictores designant; illi quidem sermone ornantes, isti vero tabulis exarantes; et multos ad fortitudinem erexerunt utrique. Et rursus ipse idem. Quantum laborasti [laborares] utique homo, ut invenires unum ex sanctis obsecrantem Dominum? Et Chrysostomus dicit: Sanctorum enim gratia non reciditur morte, non hebescit obitu; sed postquam defuncti fuerint, vivis potentiores existunt; et alia multa et immensa. Et ideo rogo vos, sancti, et clamo: Peccavi in cælum et coram vobis; suscipite me, sicut suscepit Deus luxuriosum, et meretricem et latronem. Quærite me, sicut quæsit Christus ovem quæ periit, quamque super humeros suos sustulit (Luc. xv); ut fiat gaudium coram Deo et angelis ejus super salute et pœnitentia mea, per interventionem vestram, o sanctissimi domini. His qui non adorant venerabiles iconas, anathema! His qui blasphemiam dicunt in pretiosas et venerabiles iconas, anathema! His qui audent detrahere ac blasphemare venerabiles iconas, vel vocare illas idola, anathema! His qui non docent diligenter cunctum Christi amatorem populum adorare venerabiles iconas sacras et adorandas omnium sanctorum qui sæculo Deo placuerunt, anathema! Christianorum calumniatoribus, id est, imagines confringentibus, anathema!

Sabbas reverendissimus hegumenus ^b monasterii Studii dixit: Juxta apostolica præcepta et universales synodos, dignus est receptione.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Qui dudum erant rectæ fidei calumniatores, nunc facti sunt veritatis advocatores.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Multam a nobis lacrymam evocavit [Cod. Jol., evacuavit] libellus reverendissimi episcopi Ammorii.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Videtur vobis, ut recipiant sedes suas?

D Reverendi monachi dixerunt: Quemadmodum susceperunt sanctæ et universales synodi ex hæresi conversos, et nos suscipimus.

Sancta synodus dixit: Placet omnibus nobis. Et jussi sunt reverendissimus Basilius episcopus Ancyræ, et Theodorus reverendissimus episcopus Ammorii, sedere in gradibus ac sedibus suis.

Euthymius reverendissimus episcopus Sardis dixit: Orthodoxum Deus bene adduxit.

Sancta synodus dixit: Orthodoxus Pater cum Patribus sanctæ synodo [Orthodoxus cum synodo: Pater cum Patribus]. Post hos autem adducti sunt

^b Dux, abbas, sive præpositus exponitur in cod. Jol.

Hypatius reverendissimus episcopus Nicææ, Leo reverendissimus episcopus Rhodi, Gregorius reverendissimus episcopus Pessinuntis, Leo reverendissimus episcopus Iconii, Georgius reverendissimus episcopus Pisidiæ, Nicolaus reverendissimus episcopus Hierapoleos, et Leo reverendissimus episcopus Carpathi.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Nescio unde, ut ita dicam, impetum facientes, consilium altum consiliati estis, et non per Dominum; et fœdera fecistis, et non per Spiritum ejus; collecti videlicet apud vos ipsos clam atque latenter præterito anno, volentes depellere veritatem. Et si quidem irrationabiliter hoc fecistis, date rationem ignorantiae vestræ. Si vero cum falsa quasi ratione, producat ipsa ratio vestra, et audita fiat coram omnibus vobis: et concinnationes et contradictiones vestras, auxiliatrice quæ non vincitur, habita veritate, sacer iste conventus dirumpens dirumpet, et dissolvens dissolvit ut colligationes falsitatis et injustitiæ, nullamque habentes veritatis substantiam.

Leo reverendissimus episcopus Rhodi dixit : Peccavimus in conspectu Dei, et in conspectu totius Ecclesiæ, et sanctæ synodi hujus: per insipientiam enim cecidimus, et non habemus defensionis nostræ rationem.

Gregorius reverendissimus episcopus Pisinuntensium dixit : Secundum traditam fidem ab apostolis et Patribus confitemur et tenemus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Si est ratio aliqua in vobis, quemadmodum dictum est vobis, proferatur.

Hypatius, et qui cum ipso erant dixerunt : Non habemus, sacratissime domine, quod dicamus; per ignorantiam enim et insipientiam locuti sumus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Quæ vos ratio convertit ad veritatem?

Hypatius, et qui cum eo erant, dixerunt : Sanctorum apostolorum et Patrum doctrina.

Gregorius reverendissimus episcopus Pisinuntensium dixit : In synodo sanctorum apostolorum, quæ apud Antiochiam congregata, dicitur : Et ne ultra errent hi qui salvi sunt, circa idola, sed pro eis imaginentur deivilem statuum Domini nostri Jesu Christi. Sed et beatus Isidorus Pelusiotes dicit : quia templi ratio nulla est, quod non coronat imago.

Leo reverendissimus episcopus Rhodi dixit : Omnia quæ pie ac vere didicimus, licet indigni et peccatores simus, pertractavimus : et ex legali, et ex prophetica, apostolicaque seu paterna voce certi sumus effecti, quia veritas et pietas sic se habet, ut scilicet sint sanctæ et venerabiles imagines in sancta Ecclesia secundum traditam a priscis temporibus consuetudinem a sanctis apostolis; et inde obdinvimus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Et quomodo

nam prolixo tempore malum et nequam magisterium prolongatum est : et dum diutius moratum fuisset, pro peccatis nostris seducti sumus, et declinavimus a veritate; sed speramus in Deo salvari.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Diuturnitates passionum difficiliore sunt ad curandum. Sic et anima, quæ in obscuro est hæreseos, lumen orthodoxiæ difficile recognoscit.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit : Oportebat vos cum cæteris episcopis [essetis episcopi] discendi nullam necessitatem habere, sed magistros esse potius aliorum.

Leo reverendissimus episcopus Rhodi dixit : Nisi protenderent [protendissent] hi, qui in lege erant, peccatum, non esset necessitas gratiæ.

Stauracius sanctissimus episcopus Chalcedonis dixit : Sed nos, fratres, non sumus sub lege, sed sub gratia.

Hypatius, et qui cum eo erant reverendissimi episcopi dixerunt : A malis magistris malas doctrinas accepimus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Quoniam quidem dixistis malorum magistrorum malas esse doctrinas, Ecclesia ex malis magistris sacerdotes admittere non consentit.

Hypatius episcopus Nicææ dixit : Sic obtinuit consuetudo.

Gregorius reverendissimus episcopus Pisinuntensium [Pessinuntensium] dixit : Sanctus Joannes Chrysostomus dicit : Ego ex cera perfusam dilexi picturam pietate repletam.

Sabbas reverendissimus monachus et hegumenus monasterii Studii dixit : Benedictus Deus, qui direxit vos in veritatem!

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Rationem et defensionem eorum jam audivimus.

Sancta synodus dixit : Etiam, domine.

Joannes reverendissimus monachus et presbyter, et vicarius apostolici throni Antiochiæ dixit : Flagitatur, sanctissime Pater, a multis, quomodo oporteat eos qui ab hæresibus redeunt, suscipi : et obsecramus sanctam et sacram synodum, ut veniant libri sanctorum Patrum, et videamus et perscrutemur, atque inde sumamus veram certitudinem, quomodo illos suscipi oporteat; hæsitamus enim nos.

Constantinus reverendissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit : Expetimus a beatitudine tua, domine, ut veniant prædicti libri, quo certi facti, sic ordinem laudabilem faciamus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Secundum petitionem Deo amabilem virorum et vicariorum, atque sanctissimorum episcoporum, oportet libros afferri.

Constantinus Deo amabilis notarius venerabilis patriarchæ dixit : Secundum iunctionem vestræ san-

bilis patriarchii Constantinopoleos, tam canonum sanctorum apostolorum, quam sanctarum synodorum, et sancti Patris nostri Basilii, et aliorum Patrum sanctorum.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Legatur in primis liber canonicarum institutionum [constitutionum].

Sancta synodus dixit: Legatur.

Et accipiens idem Constantinus Deo amabilis diaconus et notarius venerabilis patriarchii, legit:

Canon sanctorum apostolorum quinquagesimus tertius: Si quis presbyter eum qui convertitur a peccato, non susceperit, sed abjecerit, deponatur, quoniam tristem effecit [efficit] Christum qui dicit; quia gaudium fit in celo super uno peccatore penitentiam agente (Luc xv).

Sabbas, et qui cum eo erant, dixerunt: Hoc clarum et apud omnes acceptum est, quia unumquemque penitentium Ecclesia suscipit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Est et alius canon super hoc.

Idem hoc amabilis notarius legit sanctæ Nicænæ synodi canonem octavum: De his qui se cognominant Catharos, id est, mundos, si aliquando venerint ad Ecclesiam catholicam; placuit sancto et magno concilio, ut impositionem manus accipientes, sic in clero permaneant. Hæc autem præ omnibus eos in scriptis convenit profiteri, quod catholicæ et apostolicæ Ecclesiæ dogmata suscipiant et sequantur, id est, et bigamis se communicare, et his qui in persecutione prolapsi sunt; erga quos et spatia constituta sunt, et tempora definita: ita ut Ecclesiæ catholicæ et apostolicæ placita sequantur in omnibus; ubicunque vero sive in villis, sive in civitatibus ipsi soli reperti fuerint ordinati, qui inveniuntur in clero, in eodem habitu perseverent, et sic.

Theodorus reverendissimus episcopus Catanæ Siculorum provinciæ dixit: Ad hæresim hanc nil habet canon qui lectus est.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed et de omni hæresi est.

Epiphanius diaconus sanctissimæ Ecclesiæ Catanæ Siculorum provinciæ, et vicarius episcopi Sardinia, dixit: Hic canon tunc de Catharis, id est, mundis est dictus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Nunc ergo et nos in tempore hoc exortam hæresim quomodo debemus recipere?

Joannes Deo amabilis vicarius apostolici throni Orientis dixit: Hæresis separat ab Ecclesia omnem hominem.

Sancta synodus dixit: Hoc manifestum est.

Reverendissimi monachi dixerunt: Eos qui manus impositionem perceperant, dixit regula suscipi.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Et quomodo intelligitur manus impositio?

Reverendissimi monachi dixerunt: Deprecamur, domine, ut doceamur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Forte

in benedictione tantum hic manus impositionem dicit, et non consecrationem [in consecratione].

Gloriosissimi principes dixerunt: Si aliud non est quod prohibeat, propter hanc penitentiam eorum suscipiuntur secundum canones.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Scrutemur et alios canones de residuis hæresibus.

Sancta synodus dixit: Et hoc postulamus, ut veniant canones.

Item Deo amabilis diaconus et notarius legit Ephesinæ sanctæ ac universalis synodi canonem tertium.

Si qui etiam clericorum, qui per singulas civitates sunt, a Nestorio, et his qui cum eo erant, inhibiti sunt sacerdotio, quod recta saperent, et hos proprium gradum recipere sancimus: [Gr., in universum autem] eos videlicet clericos qui cum universali et orthodoxa synodo sentiunt vel sensuri sunt, sive nunc, sive post hæc in quocunque tempore, nec hos episcopis qui recesserunt vel recesserint, aut prævaricantur tam sanctos canones, quam orthodoxam fidem, jubemus quoquomodo subijci.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Evidentior canon est de capitulo quod quaeritur.

Legantur autem et reliqui canones.

Stephanus reverendissimus monachus et bibliophylax [librorum custos] venerabilis patriarchii dixit: Adhuc præ manibus habemus epistolas sanctæ memoriæ Patris nostri Basilii de prædicta causa, si recipiendi sint in sacerdotium, qui ex hæresi convertuntur; et si jusseritis legi, legantur.

Sancta synodus dixit: Legantur

Stephanus monachus legit. Ex prima canonica epistola Patris nostri Basilii ad Amphiloichium:

Encratitarum autem malignitatem intelligere nos oportet: quia ut indigni receptione judicarentur ab Ecclesia, conati sunt jam proprio præoccupare baptismate. Unde et consuetudinem suam adulteraverunt. Existimo ergo, quia cum nihil sit de illis manifestius promulgatum, nos conveniat eorum improbare baptismata. Et si quispiam fuerit ab illis receptus [Gr., Et si quispiam ab illis receperit], hunc, cum adierit ecclesiam, baptizemus. Sane, si futurum est uti universali dispensationi fiat impedimentum, pristino more utamur, et Patres qui nostra quæque dispensavere, sequamur. Vereor enim, ne forte cum voluerimus pigros illos ad baptizandum facere, impedimento simus his qui salvandi essent, ob proluxa percontationis mysterium [Gr., ob sententiæ austeritatem]: quod si illi custodiunt baptismata nostrum, hoc a nobis non flagitetur [hoc nos nequaquam moveat]. Non enim illis ad præstandum gratiam debitores sumus, sed serviendi censuræ canonicæ.

Omni præterea ratione forma teneatur, ut eos qui ad illorum accessisse baptismum probantur, a fidelibus procul dubio primitus ungantur, et ita demum sanctis mysteriis digni efficiantur. Novi autem, quia fratres qui circa Izoem et Saturninum

erant, cum essent ex illa ordinatione, in cathedram A episcoporum suscepimus. Itaque eos qui illorum sunt ordini sociati, jam non possumus ab Ecclesia sequestrare; ut pote qui regulam quamdam de communione nostra ad illos constituerimus per episcoporum receptionem.

Reverendissimi monachi dixerunt: Petimus, ut deferatur sancti Anathasii ad Rufinianum epistola.

Sancta synodus dixit: Fiat secundum petitionem reverendissimorum monachorum.

Interea Leontius gloriosissimus a secretis dixit: Interim legantur reliquæ sancti Basilii epistolæ.

Stephanus reverendissimus monachus et bibliothecarius legit. Sancti Patris nostri Basilii ex epistola ad Evaisenos missa: Hi autem quos priori anno de Galatia accersierunt, quo per eos possent fiduciam episcopatus accipere, tales sunt, quales noverunt illi, qui ad modicum quidem exstiterunt cum illis. Et post pauca: Si vero dicunt, quia penitentiam egerunt, ostendant in scriptis penitentiam suam, et anathematismum Constantinopolitanæ fidei, et separationem sui ab hæreticis: et non decipiant quosque simpliciores. Ejusdem ex epistola ad Occidentales directa: Est igitur unus eorum, qui multam nobis tristitiam fabricaverint, Eustathius videlicet ex Sebastia minoris Armeniæ proditus, qui olim ab Ario doctus, quando proficiebat in Alexandria, malignas contra Unigenitum componens blasphemias, sequebatur illum, et iis, qui illi intima germanitate cohererebant, discipulis ejus connumeratus. Denique ad conscientiam rediens [Gr., ad sua reversus], beatissimo episcopo Hermogeni Cæsariensi, a quo super maligna opinione sua judicabatur, professionem fecit sanæ fidei: et ita consecratione ab ipso suscepta, Eustathius post illius dormitionem mox ad Constantinopolitanum cucurrit Eusebium, nihilominus et ipsum inipium dogma Arii prædicantem. Deinde illinc ob aliquam causam propulsus, cum venisset ad compatriotas suos, se interim excusavit; et inipium quidem sensum occultans, verborum quorundam rectitudinem ostentabat: et utcumque percepto episcopatu, protinus apparet, anathematismum Homousii in collegio quod ab eis apud Ancyram factum est, conscripsisse. Deinde cum Seleuciam pervenisset, scripsit una cum consentaneis suis, quæ cuncti norunt. Constantinopoli autem iterum his quæ prætenderant hæretici, consentit, et taliter ab episcopatu propulsus, pro eo quod Melitenæ antea depositus fuerat, sibi iter restitutionis excogitavit, quasi ad vos proficiscens: et quæ sunt, quæ illi a beatissimo episcopo Liberio intenta [intentata] sunt, et quæ ea, quæ ipse spondit, ignoramus; nisi quia epistolam detulit restituentem se: quam ostendens synodo apud Tyanam congregatæ, suo restitutus est loco.

Eustratii communionem et receptionem ab hæresi conversi.

Stephanus reverendissimus diaconus et notarius venerabilis patriarchici secreti legit:

Ex definitione sanctæ ac universalis tertiæ synodi contra impios Massalianos, id est, Euchtas:

Placuit omnibus nobis, ac Deo amabilibus episcopis Valeriano et Amphilochio, et cunctis Pamphyliensis et Lycaoniensis provinciarum reverendissimis episcopis, quo universa quæ in synodica chartula statuta sunt, teneantur, et prævaricari nullo modo præsumantur, firmis videlicet existentibus etiam his quæ gesta sunt Alexandriæ. Itaque qui sunt per omnem provinciam ex Massalianorum; id est furiosorum [euthusiastarum] hæresi, aut si suspecti habentur, quod hujusmodi languoris existant, sive clerici sint, sive laici, remeantes, et anathematizantes in scriptis secundum ea quæ in jam memorata synodica charta promulgata sunt, maneat clerici quidem in clero, laici vero in communione Ecclesiæ.

Petrus reverendissimus lector et notarius venerabilis patriarchici secreti legit:

Sancti Patris nostri Cyrilli archiepiscopi Alexandriæ Maximo diacono Antiocheno communitorium.

Didici a diligendo mihi Paulo monacho, quia recusat pietas tua usque hodie communionem reverendissimi episcopi Joannis amplecti, pro eo quod quidam in Antiochena Ecclesia male adhuc cum Nestorio vel sentiant, vel jam senserint quidem, sed forsitan resipuerint. Probet igitur modestia tua, utrum (aliquando) hi qui dicuntur colligi, nude ac irreverenter cum Nestorio sentiant, et invicem colloquantur; vel aliquando cauteriatam habuerint conscientiam, colligantur autem nunc acta penitentia super his, in quibus subrepti sunt, quamvis confiteri fortasso reveantur excessum. Accidunt enim quædam hujus modi fieri circa deceptos. Ac si eos videas nunc ad rectam concurrere fidem, ne succenseas eis super his quæ transierunt. Volumus enim eos magis illorum abnegatores videre, quam irreverenti mente advocatos nequitiarum esse Nestorii. Ut autem non æstimemur amare contentionem, amplectamur reverendissimi Joannis communionem, indulgentes ei et causa dispensationis, ut non subtilius vel districtius seu vehementius erga se recognoscen-
tes agatur: dispensatione enim, sicut dixi, eget negotium multa.

Ejusdem Patris ad Gennadium presbyterum et archimandritam.

Intentionem quidem reverentiæ tuæ, quam circa divinum possides cultum, non nunc tantum agnovi, sed ab olim sciebam, et laudo vehementer eam cum tanta volentem districtioris diligentia vivere. Sed dispensationes rerum nonnunquam cogunt parum quid a debito quosdam foras exire, ut majus aliquid

dam exonerant, ut cætera salva permaneant: ita et nos, cum non habemus salvandorum omnium negotiorum penitus certitudinem, despiciamus ex his quædam, ne cunctorum patiamur dispensia. Et hæc scribo cognoscens, quod pietas tua tristetur in sanctissimum et Dei cultorem fratrem et comministrum nostrum Proclum episcopum, eo quod admiserit in communionem Æliensium hegumenum [episcopum], quem quidem Ecclesiæ leges Palæstinæ præpositum non noverunt. Suscitat autem ad infrunitum negotii desiderium amor gloriæ amarum terminum inaniter habens. Igitur ne refugiat pietas tua sanctissimi et Deo amantissimi Procli episcopi communionem: una enim fuit cura mihi et sanctitati ejus; et dispensationis modus nulli sapientium displicuit.

His lectis monachi dixerunt: Si jubet sancta synodus, afferatur ad Rufinianum destinata sancti Athanasii epistola, et legatur.

Sancta synodus dixit: Fiat petitio reverendissimorum monachorum.

Stephanus prædicitus monachus, habens præ manibus librum, legit:

Sancti Athanasii epistola ad Rufinianum.

Domino dilecto et amantissimo comministro Rufiniano Athanasius in Domino salutem.

Et post alia:

Quoniam amore bonitatis et ecclesiasticæ institutionis (hoc enim revera decet reverentiam tuam) interrogasti de his, qui propter necessitatem abstracti non tam in fide mala corrupti sunt; et voluisti scribere me quæ visa sunt synodis et ubique de illis. Scito, domine mi amantissime, quia in primordio quidem cessante vi, quæ facta exstiterat, celebrata est synodus præsentibus etiam et episcopis, qui partium erant eorum [earum quæ] qui foris sunt. Facta est autem et penes comministros, qui Græciam habitant; porro nihilominus et ab his qui in Hispania et Gallia sunt; et quod hic placuit, et ubique: ita ut his qui cadunt et præsent impietati, ignoscatur quidem cum pœnitentiam gesserint, non autem ulterius eis locus detur in clero: his autem qui auctores non fuerint impietatis, sed per necessitatem et vim abstrahuntur, placuit ut venia detur, et habeant cleri locum; maxime cum excusationem persuasoriam dederint: et placuit id dispensatorie fieri. Firmaverunt enim quod non migrassent ad impietatem: ne autem ordinati quidam impiissimi ecclesias corrumperent, elegerunt potius concurrere violentiæ, et portare pondus, quam perdere populos. Hoc autem prosequentes, visi sunt etiam nobis persuasorie fari, pro eo quod excusarentur dicentes, et Aaron Moysi fratrem in eremo concurrissæ quidem prævaricationi plebis, habuisse tamen defensionem (*Exod. xxxii*): ne videlicet populus in Ægyptum reversus, in idololatria permaneret. Nam et ratio evidens apparebat, quoniam manentes in eremo cessare ab idololatria possent: sin autem Ægyptum ingressi essent, moram facerent et

incrementum impietatis. Propterea igitur dispensatio circa clerum effecta est, atque his qui decepti et vim perpassi fuerant, indulgentia tributa consistit. Hæc et Romæ scripta, et a Romanorum Ecclesia sunt recepta, hæc et reverentiæ tuæ significo fidens, quod ea quæ approbata sunt, pietas tua suscipiet.

Sabbas et qui cum ipso reverendissimi monachi dixerunt: Non est vox Athanasii tantum, sed et synodorum. Nam idem Pater dicit, quia et Romani et Græci receperunt: et definit, ut ex hæresi conversi recipiantur quidem ad pœnitentiam, non tamen ad sacerdotia admittantur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Non de omni converso hæretico idem Pater minime suscipiendo denuntiat, sed de principibus hæreseos, et de his qui vitiose atque affectuose verbis quidem simulant veritatem in præsentia orthodoxorum, in mente autem nequiter operantur. Verum legatur iterum eadem ad Rufinianum missa ejusdem Patris epistola. Cuique legeretur locus qui dicit: Ita ut his qui cadunt et præsent impietati, ignoscatur quidem cum pœnitentiam gesserint, non autem ulterius locus eis detur in clero. Illis autem qui auctores non fuerint impietatis, sed per necessitatem et vim abstrahuntur, placuit ut venia detur, et habeant cleri locum; maxime cum excusationem persuasoriam dederint.

Reverendissimi monachi dixerunt: Ecce sicut prædiximus, hic sanctus Pater non suscipit in sacerdotium eos qui ab hæresi convertuntur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Non est ita, ut intelligitis: denique Pater eos qui auctores minime fuerint impietatis, quique tracti et vim passi sunt, recipit in sacerdotium: prælatos vel genitores hæreseos in sacerdotium non admisit; bene hoc et optime atque justissime proferens. Et certo quinque victorem sanctum Athanasium novit Ecclesia, quoniam et Romam frequenter impulsus, et ignobili fuga [*id est*, turpi ejectione] a præpositis Ariani hæreseos est abactus, et cum reversus ecclesias obtinisset, hostes ei adhærebant, secundum tempora commutati. Quando autem accipiebant fiduciam illo abcedente, ad priorem hæresim redibant, et persecutionem contra pios commovebant. Et idcirco eundem æstimo dicere Patrem, ne huiusmodi reciperentur in sacerdotium. Nam perceperat tam ipse, quam cæteri orthodoxi ab illis sævissima.

Sabbas reverendissimus monachus dixit: Injuriarum. immemor est Pater.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Manifestum est hoc; neque enim malum pro malo reddebat alicui: propter zelum autem Dei et munitionem Ecclesiæ, benignitatem sine disciplina non poterat possidere; sed in his ea quæ ad vindictam Dei sunt, præferbat.

Joannes reverendissimus presbyter, monachus et vicarius Orientalis dioceseos dixit: Benedicta [*Gr., Bene lecta: et in ms. Jol.*] est definitio illa ad cautelam audientium.

Monachi repentes dixerunt: Sed tractos et

vim perpressos Pater admittit : dicant ergo, si tracti fuerint, et vim perpressi, et ideo recesserint a veritate.

Hypatius, et qui cum eo erant episcopi dixerunt : Quia nos neque vim sustinimus, neque abstracti sumus, sed in hac nostra hæresi nati et educati sumus, et crevimus.

Theodorus Deo amabilis episcopus Catanæ, et qui cum eo sanctissimi episcopi Siciliæ, una cum Epiphanio diacono civitatis Catanæ, et locum retinente Thomæ episcopi Sardinia, dixerunt : Quia canones sanctorum Patrum qui lecti sunt, tam de Novatianis et Eocrautis, quam de Arianis dicti sunt, hujus hæreseos censores cum quibus taxabimus ?

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Invenimus et Manichæos non recipientes iconas, et Marcionistas, et eos qui confundunt Christi naturas; quorum primus [unus] est Petrus Gnapheus, et Xenaias Hierapolitanus, hæretici; sed et Severus.

Epiphanius diaconus sanctissimæ ac magnæ Ecclesiæ Catanæ, et locum retinens Thomæ sanctissimi archiepiscopi Sardinia, dixit : Minor est prioribus hæresibus novitas præsens, an major ?

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Quod malum est, jam utique malum est, et maxime in negotiis ecclesiasticis. In dogmatum quippe causa, sive in parva, sive in magna peccare, idipsum est : ex utrisque enim lex Dei improbatur.

Joannes reverendissimus monachus et vicarius Orientalium sedium dixit : Hæresis hæc pejor omnibus hæresibus, et malarum pessima est, veluti quæ dispensationem Salvatoris subvertit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Docet nos dictum patriarchæ nostrî Athanasii, ut reverendissimi episcopi recipiantur, nisi alia quælibet eorum culpa facta sit.

Sancta synodus dixit : Legantur autem cætera regularium testimoniorum.

Ahuc Constantinus diaconus et notarius venerabilis patriarchii legit : De gestis sanctæ et universalis synodi quartæ Chalcedone celebratæ.

Orientalis et qui cum ipsis reverendissimi episcopi clamaverunt : Omnes peccavimus, omnes veniam postulamus.

Et rursus Thalassius, Eusebius et Eustathius reverendissimi episcopi dixerunt : Omnes peccavimus, omnes veniam postulamus. Et post alia :

Et arguens reverendissimus episcopus Juvenalis una cum eis contulit se ad alteram partem, et clamaverunt orientales, et qui cum ipsis reverendissimi episcopi : Deus bene adduxit te orthodoxo; bene venisti.

Et post alia plura, Illyriciani reverendissimi episcopi dixerunt : Omnes excessimus, omnes veniam postulamus [mereamur].

Sabbas reverendissimus monachus et hegumenus monasterii Studii dixit : Si placet sanctæ synodo, videamus, si ordinationes eorum qui recepti sunt, ab hæreticis fuerint, an non.

A Sancta synodus dixit : Querite deinceps etiam de ordinatione.

Antonius reverendissimus monachus legit.

De ecclesiastica Historia Rufini presbyteri Romani.

Pergit interea Eusebius Alexandriam, ibique confessorum concilio congregato (pauci numero, sed fide integri et meritis multi) aliis videbatur calore ferventibus fidei, nullum debere ultra in sacerdotium recipi, qui se utcumque hæreticæ communionis contagione maculasset. Sed qui imitantes Apostolum, querebant non quod sibi utile esset, sed quod pluribus; vel qui imitarentur Christum, qui cum esset omnium vita, pro salute cunctorum humilians se descendit in mortem, quo scilicet inveniretur et in mortuis vita; dicebant, melius esse humiliari se

B paululum propter dejectos, et inclinari propter elisos, ut eos rursus erigerent. Nec sibi met solis puritatis merito cælorum regna defendere; sed esse gloriosius, si cum pluribus illuc mererentur intrare; et ideo rectum sibi videri, ut tantum perfidæ auctoribus amputatis, reliquis sacerdotibus daretur optio, si forte velint abjurato errore perfidæ ad fidem Patrum statutaque converti; nec negare aditum redeuntibus, quin potius de eorum confessione gaudere; quia et ille evangelicus junior filius paternæ depopulator substantiæ, in semetipsum reversus non solum suscipi meruit, sed et dignus paternis amplexibus deputatur, et annulum fidei recipit, et stola circumdatur (*Luc. xv*), per quam quid aliud quam sacerdotii declarantur insignia? Cum igitur hujusmodi sententias ex evangelica auctoritate prolatas ordo ille sacerdotalis et apostolicus approbasset, ex concilii decreto Asterio cæterisque qui cum ipsis erant, Orientis injungitur procuratio, Occidentis vero Eusebio decernitur : additur sane in illo concilii decreto etiam de Spiritu sancto plenior disputatio, ut eusdem substantiæ et divinitatis, cujus Pater et Filius, etiam Spiritus sanctus crederetur, eo quod pullularent de novo, qui eundem Spiritum sanctum a glorificatione Patris et Filii separarent.

Constantinus reverendissimus diaconus et notarius legit.

De ecclesiastica Historia Socratis.

Photinus Sirmii quondam episcopus discipulus erat Marcelli Ancyranus; et ipse purum hominem dicebat Dominum, sicut et Marcellus.

Rursus ipse legit de ecclesiastica Historia Socratis : Qui autem in Sardice convenerant, primum quidem horum damnare vesaniam [indicta causa illos damnare]; et terminum fidei Nicænae corroborantes, inæqualitatem respuunt et anathematizant. Reddiderunt autem thronos Paulo et Athanasio, necnon et Marcello Ancyra rationem reddenti ac dicenti, quod non fuerint intellecta quæcumque in libris exposuerit; præsertim cum ipse eos qui dicebant Dominum purum hominem, averterit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Jam plurimi canonici libri et synodici atque paterni relecti

sunt : et ex hæresi conversos docuerunt nos recipere, A nisi forte maligna in eis fuerit noxa reperta.

Sancta synodus dixit : Bene fecisti, domine, tam per epistolas, quam per synodica conscripta docendo nos hæreticorum agnoscendam receptionem.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Sancti Athanasii denuo legatur quod lectum est.

Sancta synodus dixit : Legatur secundum jussionem sancti Patris nostri.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Ad peti- tum reverendissimorum monachorum legatur.

Stephanus reverendissimus monachus et librorum custos legit, sancti Athanasii ad Rufinianum, sicut scriptum est.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Quem- admodum prædiximus, ita est sensus Patris nostri.

Reverendissimi monachi dixerunt : Nos et prius diximus indigni servi sanctitatis vestræ, quia quid- quid recipiunt sanctæ et universales synodi, recipi- mus; nisi fuerit aliquid quod obsistat.

Petrus Deo amabilis presbyter et locum retinens apostolicæ cathedræ Adriani papæ Romæ dixit : Hoc perspicuum est; etenim Romæ in exsilio erat Maca- rius hæreticus a sexta synodo missus; et quadra- ginta dies dedit ei spatium sanctæ memoriæ Pater noster papa Benedictus, et per singulos dies mittebat ad eum Bonifacium consiliarium suum, et commo- nitoriis verbis docebat eum ex divina Scriptura; et nunquam voluit corrigi : hoc autem faciebat, ut persuaderet et reciperet eum.

Sancta synodus dixit : Si toto animo consentiunt C qui examinantur episcopi, gratias Deo et ipsis. Si vero dolositatem habent, judicet Deus super illos, quemadmodum super Arium et Nestorium.

Episcopi qui discutiabantur, anathematizaverunt se, dicentes : Quia non sumus sub dolo; sed si non confessi fuerimus, sicut catholica Ecclesia, ana- thema habeamus a Patre et Filio et Spiritu sancto.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Proposita prosequamur.

Petrus Deo amabilis presbyter et locum retinens sanctissimi papæ Romani, dixit : Ut aiunt historio- graphi, sanctus Meletius ab Arianis est ordinatus, et ascendit super ambonem, et prædicavit homousion. Ordinatio autem ejus non est repudiata.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ, et qui D cum eo erant episcopi Siciliae, dixerunt : Verum dicit archipresbyter apostolicæ cathedræ.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : In nullis sanctos Patres invenimus dissonare, sed ut ejusdem spiritus omnes existentes, idem ipsum docent et prædicant. Sed veluti quamdam dispensationem ex- cogitans sanctus Pater Athanasius ita exposuit. Unde judicavit illos in clero suscipi, qui non essent magi- stri hæreseos.

Reverendissimi monachi dixerunt : Quidquid ju-

dicatum est in medio vestræ sanctæ synodi susci- pimus.

Sancta synodus dixit : Speramus quia post syno- dum nemo pervertetur, juxta quod in condescensio- nibus [Gr., depositionibus] suis semetipsi anathema- tizaverunt : quia si reversi fuerimus ad priorem hæ- resin, depositi simus.

Constantinus Deo amabilis episcopus Constantiæ Cypri dixit :

Habent libellos suos præ manibus ^b, et parati sunt dare.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Interim reliqua de proposita sanctorum questione canonum legantur.

B Cosmas reverendissimus diaconus et notarius et cubuclesius venerabilis patriarchii legit.

De Vita sancti Patris nostri Sabbæ:

Sanctæ venerabilis quintæ synodi, quæ Constan- tinopoli congregata est, communi et universali sub- missi sunt anathemati Origenes et Theodorus Mop- suestie, et ea quæ ab Evagrio et Didymo dicta sunt [dicta sunt de præexistentia et restitutione], de eo videlicet, quod ante substantiam fuisse perhibe- bant, et quod de restitutione in statum pristinum fa- tebantur, consentientibus et præsentibus quatuor patriarchis. Cum autem Deo conservandus imperator noster misisset Hierosolymam ea quæ in synodo ge- sta sunt, et omnes episcopi Palestinæ manu et ore confirmassent et roborassent, præter Alexandrum Abillæum [Abillæ], qui ob hoc ab episcopatu pro- jectus, et Byzantii a terræmotu obrutus est : novi quidam Laurenses [neolauritæ] a catholica se sepa- raverunt communione. At vero patriarcha Eustochius diversis modis eos aggressus, et per octo men- ses admonitionem fecit circa illos, et precibus suis [usus] cum non valuisset eis persuadere, quo Ec- clesiæ catholicæ communicarent, imperialibus jus- sionibus usus, per Anastasium ducem a nova illos Laura projecit, provinciamque totam ab eorum pestilentia liberavit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Videtis quia octo menses transegit archiepiscopus rogans et D longanimiter agens super illos, quanquam nosset eos præanathematizatos in synodo. Igitur jam audi- vimus canonica præcepta et synodicas denuntiatio- nes et sanctorum Patrum censuras, quia omnes uno sensu accedentes a qualibet hæresi receperunt.

Sancta synodus dixit : Sic se veritas habet, nisi alia canonica causa sit, quæ prohibeat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Ita placet omnibus? [Gr. add. ut recipiamus eos? atque ita ms. Jol.]

Sancta synodus dixit : Placet omnibus.

Reverendissimi monachi dixerunt : Et nobis A placet.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Et iterum dicimus, si alia canonica causa quæ deponat accedentem non est, recipietur : sine dubio namque oportet canonica conservari præcepta.

Reverendissimi monachi dixerunt : Quia secundum sex sanctas et universales synodos suscipimus eos qui ex hæresi convertuntur, si non est in illis aliqua causa nefaria.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Et nos [Gr. add. omnes] ita definimus edocti a sanctis Patribus nostris.

Reverendissimi monachi dixerunt : Si aliqui monachi sanctæ synodo desunt, quid de illis sit?

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Persuadebimus eis ex canonibus qui prælecti sunt : attamen quamobrem non occurrerunt ad hanc sacram synodum ?

Sabbas reverendissimus monachus dixit : Nescio ; sed seorsum sunt.

Euthymius Deo amabilis episcopus Sardinorum : [Sardeorum ; Sardium] dixit : Quemadmodum rogavimus, jam veniant libri, et legantur ; et videamus, si oporteat suscipi eos qui ab hæreticis ordinati sunt.

Constantinus reverendissimus diaconus et notarius dixit : Quoniam dixistis de ordinatis ab hæreticis legi exempla, præ manibus habemus libros : et si jubetis, legantur.

Sancta synodus dixit : Legantur.

Stephanus reverendissimus monachus et librorum custos legit :

De ecclesiastica Historia Rufini.

Hanc quidem intestinam persecutionem, cum brevis esset, primum in episcopatum transiliens Macedonius crescere fecit. Acacius autem et Patrophilus Maximum Hierosolymitanum expellentes, Cyrillum pro eo constituerunt. Et posthac Cosmas reverendissimus diaconus et cubuclesius venerabilis patriarchii legit :

De ecclesiastica Historia Theodori lectoris, libro quinto.

Dioscorus enim contra id quod regulis placet, sibi ordinationem Constantinopolitani episcopatus indulgens, provehit in ejus præsulatum Anatolium quemdam Alexandrinorum Ecclesiæ responsa Constantinopoli facientem, habens præsto et Eutychem ministrantem. Ad quem Anatolius grato animo dixit [scilicet dixit], quod futurum erat ignorans : Quocumque ambulasti, sanctificasti. Agebantur autem hæc consulatu Protogenis et Asterii.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Quid dicitis de Anatolio ? Nonne primas sanctæ synodi fuit ? Et ecce a Dioscoro impio ordinatus est [Gr. add. præsentem quoque Eutyche]. Ergo et nos suscipiamus eos qui ab hæreticis ordinati sunt, quemadmodum

* Quarta.

et Anatolius est receptus. Et rursus, vere vox Dei est, quia non morientur filii pro patribus, sed unusquisque suo peccato morietur [Ezech. xviii] : et quia ex Deo est consecratio. Quod si forte aliqui dubitant de Anatolio, legantur ea quæ de ipso sunt.

Cosmas diaconus et cubuclesius venerabilis patriarchii legit :

Proœmium Chalcedonensis sanctæ ac universalis synodi.

Conveniente autem etiam sancto et universali concilio secundum sacram præceptionem in Chalcedonensi urbe congregato : id est, Paschasino et Lucentio reverendissimis episcopis, et Bonifacio religiosissimo presbytero, tenentibus locum sanctissimi archiepiscopi senioris Romæ Leonis ; et Anatolio sanctissimo episcopo magni nominis Constantinopoleos novæ Romæ :

Reverendissimi monachi dixerunt : Et hoc suscipimus.

Adhuc Constantinus diaconus et notarius venerabilis patriarchii legit :

De Vita sancti Patris nostri Sabbæ.

Flaviano igitur et Elia patriarchis Sidone, ut dictum est, consistentibus, et litteris blandis et dispensatoriis ad imperatorem utentibus, atque apud Sidonem adversus rectam fidem congregatam synodum destruentibus, necnon ad thronos proprios redeuntibus, indignati hi qui circa Soterichum et Philoxenum erant, in iram immensam commoverunt imperatorem, quasi deceptum a patriarcharum astutia et simulatione. Et accepta potestate quam voluerunt, et auro sufficienti Antiochiæ vulgo dato, multis modis tribulaverunt Flavianum, et quodammodo suffocaverunt, cogentes Chalcedonensem synodum anathematizare : taliter eum ab episcopatu repellentes, exilio damnaverunt. Quo comperto imperator gavisus est, et Severum Acephalorum principem Antiochenum episcopum misit. Qui Severus apprehenso patriarchatu, multa quidem atrocita sibi non communicantibus demonstravit. Mittit autem synodica sua Eliæ archiepiscopo : et non receptus, commovet in iram imperatorem ; et rursus destinat sua ipsius synodica Hierosolymam Maio mense sextæ indictionis, cum quibusdam clericis et virtute imperatoria [id est, militia]. Et hoc agnito, Pater noster Sabbas sanctæ memoriæ ascendens in civitatem sanctam una cum aliis eremi hegumenis, eos quidem qui venerant cum synodicis Severi, a sancta insecuti sunt civitate. Multitudinem autem monachorum undique colligentes, ante sanctam calvariam eum Hierosolymitanis clamabant, dicentes : Anathema Severo et his qui communicant ei : præsentibus et audientibus tam magistrarianis, quam principibus et militibus qui fuerant ab imperatore transmissi. Isic quippe Severus elatione dira detentus, et imperiali potentia innixus, Chalcedonensem synodum de-

creæ millies [millenis] submitit anathematibus, et Eutychetis externam opinionem confirmare contendens, unam Domini Christi Filii Dei et post ex Virgine incarnationem et humanationem prædicabat naturam corruptam; et amicus turbationis existens multas novitates effinxit adversus recta Ecclesiæ dogmata, seu leges: impiissimam enim et latrociniosissimam [latrociniosissimam] Ephesinam secundam synodum recipit, et similem dicit esse hanc illi, quæ prius in eadem Ephesina urbe convenit. Et æquales in doctoribus pronuntiat Cyrillum deiferum Alexandrinorum episcopum, et Dioscorum qui in communionem recepit Eutychetem hæreticum, utpote consentaneum suum, et sanctissimum et orthodoxissimum Flavianum regis archiepiscopum deposuit et interemit; et ita in impietate proficiens idem Severus, exacuit in blasphemiam Dei linguam suam, et partititus est in suis ipsius sermonibus non partibilem in Trinitate divinitatem. Dicens enim et affirmans essentiam [Gr., subsistentiam] esse naturam et naturam esse essentiam [Gr., subsistentiam], et nullam differentiam in his nominibus sciens, sanctam et adorandam et consubstantialem Trinitatem divinorum essentialium [Gr., subsistentiarum], naturarum et deitatum et deorum dicere Trinitatem ausus est: hujusmodi ergo animarum corruptorem et depopulatorem imperator Anastasius coegit archiepiscopum Eliam communicatorem admittere. Qui cum nullatenus hoc agere consensisset, effervens furore imperator direxit Olympium quemdam Cæsariensem, ducatum habentem Palestinæ, mittens pariter cum eo et epistolam universalem [Gr., dispensatoriam], quæ a Sidone scripta est, profitentem non admittendam Chalcedonensem synodum, ut omnibus modis Eliam ab episcopatu repelleret. Qui Olympius cum potentatu imperiali perveniens, et multis modis et machinamentis utens, atque jam dictam epistolam manifestans, Eliam quidem ab episcopatu pepulit, et apud Ailam exilio relegavit: Joannem vero Marciani filium spondentem et Severum communicatorem admittere, et synodum Chalcedonensem anathematizare, episcopum Hierosolymorum fecit primo die [tertio ex cod. Jol.] Septembris mensis [Gr., Septembris die tertia], initio decimæ [al., undecimæ] indictionis. Cum autem cognovissent sanctificatus Sabbas et cæteri eremi Patres, hæc spondidisse Joannem, collecti contestati sunt, ne Severum in communionem reciperet, sed magis pro Chalcedonensi synodo discrimen incurreret, cum profectos [profecto] illos haberet omnes auxiliantes; et ita Joannes quotquot duci pollicitus est facere, prævaricatus est, Patres reveritus. Porro Anastasius imperator comperiens Joannem irritas sponiones fecisse, et insaniens adversus Olympium qui fuerat fuga lapsus, mittit [et insaniens, Olympio fuga lapso, mittit] Anastasium Pamphili, qui ducatum habebat Palestinæ, ut ageret, quo Joannes Severum in communionem susciperet, et Chalcedonensem synodum anathematizaret, vel hunc ab episcopatu repelleret. Qui veniens Hieroso-

lymam, subito cepit archiepiscopum, et mittit eum in custodiam publicam. Omnes autem sanctæ civitatis habitatores gratulati sunt, eo quod fuerit insidiator et proditor Eliæ archiepiscopi. Zacharias autem quidam Cæsariensium urbis principatum moderans, clam in munitionem ingressus, consilium dat Joanni, dicens: si vis bene agere, et nullatenus episcopatu privari, nemo tibi suadeat Severum in communionem recipere; sed quasi repromitte duci, et dic, quia et hic quidem, quæ intenduntur, facere non differo: sed ne fateantur quidam per necessitatem et violentiam me agere, dimittar hinc; et post duos dies Dominica existente agam alacriter quæ a vobis jubentur; et hujusmodi verbis credulus dux restituit eum Ecclesiæ. Archiepiscopus ergo dimissus per noctem, universum monachicum collegium ad sanctam accersivit civitatem, undique colligens. Ut autem quidam numerantes multitudinem nuntiaverunt, quia habebat congregatio decem millia monachorum, et quoniam nec tota ecclesia poterat tantum capere populum, visum est ut convenirent universi per Dominicos dies [Dominicum diem] in domum sancti protomartyris Stephani, eo quod sufficiens esset ad receptionem multitudinis: simul autem et properarent obviam Hypatio consobriño imperatoris, tunc a Vitaliani captivitate soluto, et Hierosolymam prationis causa venienti. Convenientibus ergo universis tam monachis quam civibus in memorata colenda domo, convenit et Anastasius dux, et Zacharias consularis. Cumque consularis [Hypatius] advenisset, et cum multitudine in primi martyris Stephani templum intrasset, duxque putaret voluntatem imperatoris efficiendam, ascendit super anbonem archiepiscopus, habens secum Theodosium et Sabbam monachorum summos et duces; et omnis populus per multas horas clamabat dicens: Hæreticos anathematiza, et synodum roboras. Protinus ergo tres ex consensu anathematizant Nestorium, et Eutychetem, et Severum, et Soterichum Cæsareæ Cappadociæ, et omnem qui non reciperet synodum Chalcedonensem.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Auditionem fecimus paternorum mandatorum: quid ergo oportet? suscipitis [suscipere] ab hæreticis ordinatorum?

Sancta synodus dixit: Etiam, domine, audivimus, et oportet suscipere.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quin potius et plures eorum qui in sexta sancta synodo consederunt, a Sergio, Pyrrho, Paulo, et Petro, præceptoribus videlicet hereseos unam voluntatem in Christo prædicantium, ordinati sunt: quoniam hi vicissim Constantinopoleos thronum sortiti sunt; et a Petro, qui ex his novissimus eidem throno præcedit, usque ad sextam synodum anni plus non transierunt quam quindecim: et ipsi qui intra hoc tempus fuerunt, Thomas et Joannes et Constantinus pontifices in præsignato tempore [Gr. add. temp. a prædictis hæreticis ordinati sunt: et propl.]; id est dum hi qui hæretici nominati sunt, exstitisse no-

scuntur : et propterea non sunt improbati : per quinquaginta enim annos tunc hæresis perduravit. Sed sextæ synodi Patres ipsos quatuor anathematizaverunt, quanquam ordinatio eorum essent.

Sancta synodus dixit : Clarum est.

Constantinus sanctissimus episcopus Cypri dixit : Sufficiens ostensum est, honorabilissimi fratres, et de hoc, quia qui ab hæreticis accedunt, suscipiendi sunt. Si quis autem studio ad hæreticum herit, et susceperit ordinationem, sine receptione sit.

Reverendissimi monachi dixerunt : Habemus et de hoc sancti Basilii epistolam ad Nicopolitas; et obsecramus legi.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Legatur. Constantinus diaconus et notarius legat.

De epistola sancti Basilii ad Nicopolitas.

Nescio episcopum, nec connumeraverim inter sacerdotes Christi, eum qui a profanis manibus in destructionem fidei ad prælationem proventus est : hoc est iudicium meum. Vos autem si aliquam habeatis nobiscum portionem, hæc nobiscum procul dubio sentietis : at vero si a nobisipsis consilium sumitis, unusquisque suæ sententiæ dominus est. Nos autem insonantes a sanguine isto. Porro hæc scripsi, non de vobis diffidens, sed quorundam hæsitacionem confirmons, ex eo quod notam faciam meam ipsius sententiam de non admittendis quibusdam in communionem, neque illis qui manus eorum promotionem sumpserunt. Propterea pace facta, cogitate vosmetipsos annumerare sacrosanctæ plenitudini [*Gr.*, et ne manus ipsorum impositione accepta, postmodum pace facta cœnentur seipsos annum].

Reverendissimi monachi dixerunt : Ecce Pater execratur hæreticorum ordinationem, dicendo : Neque connumeraverim inter sacerdotes Christi eum qui a profanis manibus in destructionem fidei ad prælationem proventus est.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Et ego execror eos qui ob huiusmodi causam et fidei destructionem sunt ordinati; et maxime si episcopi orthodoxi præsentibus fuerunt, a quibus poterant consecrari : sic enim est paternus sensus. Sin autem synodica promulgatio et concordia ecclesiarum causa orthodoxiæ facta fuerit, qui præsumpserit a profanis hæreticis ordinari, depositioni succumbet.

Sancta synodus dixit : Hoc iustum iudicium.

Reverendissimi monachi dixerunt : Et quomodo in fine epistolæ scriptum est : Propterea pace facta,

A cogitate vosmetipsos annumerare sacrosanctæ plenitudini. Ecce enim et post pacem hi qui ordinati sunt, non recipiuntur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Non dixit Pater, non recipiendos fore; sed ne forte violentiam sustinerent, qui voluissent uniri clero orthodoxorum. Etenim in veritate non absque necessitate ac difficultate hoc fiet. Verumtamen egregius Pater per tempus illud, cum essent orthodoxi episcopi plurimi, interdixit alumnis Ecclesiæ ordinatione uti Ariatorum : nulla enim defensio aderat. Quia enim hoc verum est, et non ignorabant sensum Patris hi qui post illum sunt Ecclesiæ successores, ab hæreticis constitutos, deinde melioratos susceperunt, ut didicimus per illa quæ prælecta sunt. Ubique enim Patres sibi B invicem concordantes sunt, nec inest illis refragatio ulla; sed adversantur eis qui dispensationes et intentiones eorum minime didicerunt.

Reverendissimi monachi dixerunt : Congrua quæque dissoluta sunt.

Sancta synodus dixit : Legant astantes episcopi proprios libellos, tanquam accedentes ad catholicam Ecclesiam.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Legant postquam duorum capitulorum quæ quærebantur, subtiliter causa examinata est, tam scilicet de his qui ab hæreticis sunt ordinati, quam de his qui accedunt ab hæresi ad sanctam catholicam Ecclesiam.

C Hypatius episcopus Nicææ legit libellum suum. Est autem ipse libellus, quem et Basilii reverendis episcopus Ancyrensi fecit.

Leo episcopus Rhodi, Nicolaus Hierapoleos, Gregorius Pessinuntius, Gregorius [Georgius] Antiochiæ Pisiidiæ, Leo Carpathi, legerunt exemplaria ejusdem libelli.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Professionibus notis per lectionem libellorum, in alio conventu recepto eorum fiet, si non inest in illis aliud quod prohibeat.

Sancta synodus dixit : Fiat sicut iussisti.

Et in his exurgens sancta synodus laudavit ita : Multos annos imperatorum ! Irenæ et Constantini magnorum principum et imperatorum multos annos ! Orthodoxorum imperatorum multos annos ! Depositores vocum novitatis quæ facta est, Domine, roboranda vitam eis !

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Pax Dei sit cum omnibus nobis. Amen.

ACTIO SECUNDA.

In nomine Domini et dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri, imperio piissimorum et amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini et Irenæ Deo PATROL. CXXIX.

coronatae matris ejus, anno consulatus eorum octavo, sexto Kalendas Octobrias indictione 11.

Conveniente sancta et universali synodo, quæ per

divinam gratiam et piam sanctionem eorumdem Deo confirmatorum imperatorum congregata est in Nicensium clara metropoli Bithyniensium provinciae, id est, Petro reverendissimo primo presbytero sanctissimae Romae Ecclesiae sancti apostoli Petri, et Petro reverendissimo presbytero et monacho et abbate venerabilis monasterii sancti Sabbæ Romanæ siti, retinentibus locum apostolicæ sedis almi et beatissimi archiepiscopi senioris Romæ Adriani; et Tarasio almo et sanctissimo archiepiscopo magni nominis Constantinopoleos novæ Romæ [Gr. ddd. et episcopis qui cum eis erant], et Joanne ac Thoma reverendissimis presbyteris monachis et vicariis apostolicarum sedium orientalis dioceseos; sedentibusque ante sacratissimum ambonem templi sanctissimæ magnæ ecclesiæ quæ cognominatur Sophia, præsentibus et auscultantibus gloriosissimis et magnificentissimis principibus, id est, Petrona famosissimo exconsule, patricio et comite Deo conservandi imperialis obsequii, et Joanne imperiali ostiario et logotheta militaris logothetii, et omni sancta synodo secundum ordinem in prima actione signatum: præsentibus etiam et Deo amabilibus archimandritis et hegumenis, atque omni plenitudine monachica, propositis sanctis et iustemeritis Dei Evangeliiis.

Nicephorus Deo amabilis diaconus et chartophylax venerabilis patriarchii dixit: Regius homo præ foribus hujus venerabilis templi stat, ducens secum episcopum Neocæsariæ.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Ingre-diantur.

Clarissimus regius mandator ingressus dixit: Missus sum a dominis nostris bonis, ut adducerem reverendissimum episcopum Neocæsariæ ad piam et sanetam synodum vestram, et exhibui.

Sancta synodus dixit: Deus conservet pios imperatores nostros.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit ad episcopum Neocæsariæ: Ut ignota tibi præterit veritas usque nunc? an ut notam tibi hanc parvipendisti? et si ut ignota tibi præterit, ne confundaris rectum sermonem ediscere, quemadmodum non es confusus perversum.

Gregorius reverendissimus episcopus Neocæsariæ dixit: Crede, domine, ut ignota; peto autem discere, et ut jubet Dominus et sancta synodus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Dic, quid vis discere?

Gregorius reverendissimus episcopus Neocæsariæ dixit: Cum tota hæc caterva unum dicat et sapiat, et didici et certus sum, quia veritas hæc est, quæ nunc quaeritur et prædicatur: ac per hoc ego peto veniam priorum malorum meorum, et volo eum omnibus et illuminari et doceri. Delicta enim et peccata mea immensa sunt: et sicut Dominus ad compunctionem dixerit sacram synodum et sanctissimum dominum meum, ita fiat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Num

A forte quasi velamento astutiæ proprium æposum adumbrare volens, verbis simulat veritatem, mente autem malignanter operaris?

Gregorius reverendissimus episcopus Neocæsariæ dixit: Absit, veritatem confiteor, et non mentior, neque falsum faciam verbum meum.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Debueras a prioribus annis aperire aures tuas; et Paulum divinum apostolum audire dicentem: *Tenete traditiones quas accepistis sive per sermonem, sive per epistolam nostram (I Thess. ii)*; et rursus Timotheo et Tito scribentem: *Profanas vocum novitates devita (I Tim. vi, Tit. iii)*. Quid enim profanum et magis vocum novitas est, quam dicere Christianos idololatrias esse?

B Gregorius reverendissimus episcopus Neocæsariæ dixit: Malum erat; et confitemur, quia malum erat: sed ita gestum est, et ita gessimus; et ideo postulamus veniam delictorum nostrorum. Confiteor, domine, coram honorificentia sanctitatis vestræ et omnium fratrum sanctæ synodi, quoniam peccavimus, et iniquitatem fecimus, et male patravimus; et veniam postulamus super hoc.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Dicimus, ut sequenti actione cum libello rursus conveniente, quæ illius sunt agnoscamus.

Sancta synodus dixit: Ut jubet sanctitas tua, episcopus qui astat, cum libello veniam; et in sequenti actione, secundum quod placuerit, agatur.

C Leontius inelytus et regius a secretis dixit: Memini sacratissima et divinitus collecta synodus, qualiter præcedenti conventu divinæ litteræ lectæ sint Deo conservatorum magnorum imperatorum nostrorum, in quibus continebatur memoria litterarum, quæ synodice missæ sunt a sanctissimo et beatissimo papa senioris Romæ, et venerabilibus summisque sacerdotibus orientis, in quibus quaternionibus: quibus et nunc allatis, suggerimus ad quod placuerit.

Sancta synodus dixit: Legantur libelli sanctissimi et beatissimi papæ Adriani senioris Romæ.

Et legit Nicephorus inelytus et regius a secretis interpretationem litterarum Latinarum Adriani papæ Romani.

D *Adrianus episcopus servus servorum Dei. Bonissime piissimis et serenissimis imperatoribus ac triumphatoribus, filiis diligendis in Deo et Domino nostro Jesu Christo, Constantino et Irenæ Augustis.*

(Vide Patrologiæ tom. XCVI, col. 1215.)

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Ipsi vos acceptis a papa litteris his, detulistis eas ad pios imperatores nostros?

Petrus et Petrus Deo amabiles presbyteri, et locum tenentes Adriani sanctissimi papæ Romani, dixerunt: Nos ipsi accepimus ab apostolico Patre nostro hujusmodi litteras, et detulimus eas ad pios dominos.

Joannes magnificentissimus logotheta dixit: Fecit noscunt et honorabilissimi Siculi, Deo amabile

Theodorus Catanensem episcopum, et qui cum eo est reverendissimus diaconus Epiphanius, qui locum tenet archiepiscopi Sardiniae. Ambo enim per iussuonem plurimum imperatorum nostrorum profecti sunt Romam cum reverendissimo apocristario sanctissimi patriarchae nostri.

Theodorus Deo amabilis episcopus Cataniae dixit: Pro imperio iubente per honorabiles iussiones suas, iustitiam Leonem Dei cultorem presbyterum, qui una mecum est servus vestrae sanctitatis, simul cum pretiosa epistola sacramentali domini mei: ille qui colit sanctitatem vestram, Siculorum scilicet meae provinciae magistratos [strategas] misit me Romam cum praesente iussione orthodoxorum imperatorum nostrorum. Qui abeuntes, pro imperio eorum fidem et orthodoxiam denuntiavimus.

Et beatissimus papa audiens dixit: Quia si in diebus imperii eorum factum fuerit hoc, magnificare habet Deus piam imperiam eorum super priora regna. Hinc et suggestionem quae lecta est, transmisit ad pios imperatores nostros una cum litteris ad sanctitatem vestram, et vicariis suis qui hic praesidentes adsunt.

Cosmas diaconus, notarius et eubuclesius dixit: Et aliae missae sunt litterae a sanctissimo papa senioris Romae ad Tarasium sanctissimum et universalem patriarcham nostrum; et sicut iusserit sancta collectio vestra, et de his fiet.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Cosmas praedictus legit:

Epistola Adriani sanctissimi papae senioris Romae, interpretata ex Latinorum dictione in Graecorum vocem.

Vide Patol. tom. XCVI, col. 1235.)

Petrus et Petrus reverendissimi presbyteri ac vicarii sanctissimi papae senioris Romae Adriani dixerunt: Dicat nobis sanctissimus patriarcha Tarasius regiae civitatis, si consentiat litteris sanctissimi papae senioris Romae Adriani, an non.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sacratissimus Paulus apostolus, qui illustratus est lumine Christi, et genuit nos per Evangelium, cum Romanis scriberet, approbans studium sinceram fidei eorum, quam in Christum verum Deum habebant, sic ait: *Fides vestra annuntiat in universo mundo (Rom. 1):* hoc testimonium sequi necessarium est, et inconsulte agit qui huic conatur resistere. Unde Adrianus praesul senioris Romae, cum esset particeps eorum qui praedicto testimonio muniri meruerunt, scripsit expresse ac veraciter piis imperatoribus nostris, atque ad humilitatem nostram, affirmans bene ac optime se habere antiquam traditionem Ecclesiae catholicae. Nam et ipsi nos scrutando Scripturas, et sylogistice approbando, rimati sumus: sic quod confessi sumus, confitemur et confitebitur, consentimus et confirmamus, atque permanebimus in significatione litterarum quae lectae sunt, imaginales descriptiones suscipientes secundum antiquam patrum nostrorum traditionem; et has affe-

ctuosum amore adoramus, tanquam ad nomen Christi Dei, et intemeratae dominicae sanctae Dei Genitricis, sanctorumque angelorum, ac omnium sanctorum factas, manifestissime in unum solum Deum verum servitatem [Gr., latrion] et fidem nostram ponentes.

Sancta synodus dixit: Totam sacratissimam synodum ita credit, ita sapit, ita dogmatizat.

Petrus et Petrus Deo amabilis presbyteri et legati apostolicae cathedrae dixerunt: Dicat nobis sancta synodus, si admittit litteras sanctissimi papae senioris Romae, an non.

Sancta synodus dixit: Sequimur, et suscipimus, et admittimus.

Joannes Deo amabilis presbyter et legatus orientalis dioeceseos dixit:

Opportunum est etiam in praesenti cum Psalmista canere: *Misericordia et veritas obviaverunt sibi, iustitia et pax complexae sunt se (Psal. LXXXIV).* Misericordia et veritas scimus quia Dominus noster Jesus Christus est: participatione autem ejus etiam sanctissimi patriarchae et orbis terrae pastores et dicuntur et sunt. Etenim misericordia et veritas obviaverunt sibi, Adrianus scilicet sanctissimus papa senioris Romae, et Tarasius sanctissimus patriarcha regnantis Constantinopoleos. Qui unum sentientes et confitentes, iustitiam et pacem complexi sunt. Pheronyma [Const. unum sentientes et confitentes. Iustitia et pax osculatae sunt. Phc.] enim Irene, et decreto Dei regnans et imperans [nomen habens rei veritati consonum ac respondens]; divinitus mota, et decorem Ecclesiae desiderans atque volens, litteris usa, iustitiam pheronymam, sanctissimam videlicet Ecclesiam Romanam amplexa est; et movit in medium transire, et praesens sanctum laetificare collegium; sed et orthodoxam patefacere fidem. Et nunc gaudium magnum factum est in lectione sacrarum litterarum sanctissimi papae Adriani, tam ad divinitus conservandos et tranquillissimos imperatores nostros, quam ad sanctissimum et ter beatum patriarcham Tarasium destinatarum; et magnas in hoc agimus Deo gratias; quia tanto meruimus gaudio perfui et laetitia. Et benedictus Deus, qui suscitavit nobis tale imperium; quod sollicitum sit semper, et excitet populos ad unum conspiramentum et unanimitatem atque custodiam divinatorum canonum, seu traditionum sanctissimae Ecclesiae. Sed Christus Deus per gignentem se sanctissimam Dei Genitricem, et omnes sanctos suos, et vos sacerdotes suos, qui unum sapitis, et dolum in cordibus non habetis vestris, sed festinatam quae scripta sunt adimplere, repromissiones vestras veraces ostendat, et longaevo conservet honores dominos nostros, et glorificet eos, et exaltet cornu eorum, et subiciat inimicos eorum sub pedibus ipsorum, et dignos eos faciat etiam in futuro saeculo cum sanctis regibus connumerari, conservetque hanc sanctissimam synodum.

Agapius sanctissimus episcopus Caesariae Cappado-

ciæ dixit : Scriptum est in divinis Scripturis nostris, quia separavit Deus inter lucem et inter tenebras. Ecce enim cessante tenebrosa male opinantium hæresi, lumen cunctis orthodoxiæ refulsit : quod lumen et ego sequens, suscipio et saluto sacras ac venerabiles iconas, et eos qui ita non sentiunt, anathemati submitto.

Joannes sanctissimus episcopus Ephesi dixit : Sicut honorabiles litteræ sanctissimi papæ Romani continent, ita credo, et ita confiteor gratia Christi veri Dei nostri.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit : Modis omnibus lectæ suggestioni, quæ ad dominos nostros bonos ab Adriano sanctissimo papa Romano missa est; necnon et epistolæ quæ ad sanctissimum patriarcham directa est, consentio, et ita confiteor, atque cum hac fide proficiscar ad tribunal Christi veri Dei nostri.

Basilus sanctissimus episcopus Ancyræ dixit : Quemadmodum continent litteræ sanctissimi Adriani papæ senioris Romæ, et sensus sanctissimi Patris nostri ac universalis patriarchæ; sic sapio, sic teneo, et ita docebo, et cum hoc sensu meo etiam in futurum sæculum proficiscar.

Nicolaus sanctissimus episcopus Cyzici dixit : Secundum litteras sanctissimi papæ senioris Romæ Adriani, et expositionem confessionis sanctissimi patriarchæ nostri Tarasii, sapio et sapiam, et in illum mundum adducar cum hac confessione mea.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardis dixit : Et ego prælectas litteras sanctissimi papæ senioris Romæ sincere ac indubitanter sequens, polliceor et confiteor ita me sapere tam de orthodoxa fide, quam de sanctissimis iconis : non quasi quiddam novum dogma admittens, sed tanquam certissime sciens de illis traditionem sanctorum apostolorum et sacratissimorum magistrorum qui has reliquerunt, in sancta Dei Ecclesia constitutam. Propter quod tota anima recipio hujusmodi venerabiles iconas cum convenienti honore ac salutoria adoratione. Eos autem qui aliter vel adverse sapiunt aut dogmatizant contra sanctas iconas, alienos a catholica Ecclesia æstimans, abjicio, et hæreticos denuntio.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit : Secundum lectas litteras sanctissimi papæ senioris Romæ Adriani, et secundum fidem sanctissimi et universalis patriarchæ Tarasii, venerabiles iconas suscipio, et adoro, et docebo, tanquam redditurus in die iudicii rationem iudici et Deo nostro.

Elias sanctissimus episcopus Cretæ dixit : Secundum honorabiles litteras sanctissimi papæ senioris Romæ Adriani, sic confiteor et teneo pretiosas et sacras iconas. nunquam aliquando commutandas.

A saluto et amplector sacras iconas, cum sint tanquam arrha salutis meæ. Eos autem qui ita non sapiunt, anathematizo.

Nicephorus episcopus Dyrrachii dixit : Secundum relationem quæ missa est ab Adriano sanctissimo papa senioris Romæ ad pios imperatores nostros, et ad sanctissimum et universalem patriarcham Tarasium, quin et secundum ejus sanctissimi Tarasii archiepiscopi doctrinam, fidem et confessionem, sapio et teneo; et cum hac confessione mea brevis vitæ meæ tempus finiam, et terribili tribunali Christi assistam.

Epiphanius diaconus Ecclesiæ Catanensis, et locum tenens archiepiscopi Sardiniae, dixit : Nitidissimum orthodoxiæ terminum et SS. apostol. traditionem relatio quæ missa est ad pios et Christo dilectos imperatores a beatissimo papa senioris Romæ Adriano, per lectionem exhibuit : sed et epistola ejus, quæ destinata est ad Tarasium sanctissimum et universalem patriarcham. Unde et ego per omnia his consentiens, et recti sensus incessu sequens, honoro et adoro et recipio ab olim in Ecclesia traditas venerabiles et sacras iconas; et eum qui in his non convenit, ut hæretici conciliabuli participem avertio, et anathematismis transmittio.

Leo presbyter sanctissimæ Ecclesiæ Constantino-
poleos, et locum tenens metropoleos Sidæ, dixit : Secundum lectas synodicas epistolas sanctissimi papæ senioris Romæ, et doctrinam sanctissimi patriarchæ Tarasii, suscipio venerabiles imagines secundum antiquam consuetudinem; et eos qui sic se non habent, anathematizo.

Nicolaus hegumenus Apri, et locum tenens Tyanensium metropoleos, dixit : Secundum synodicas epistolas Adriani beatissimi papæ, quæ lectæ sunt, suscipio venerabiles iconas secundum antiquam traditionem : et qui se ita non habent, anathematizo.

Constantinus sanctissimus episcopus Gangrensium dixit : Secundum relationes quæ lectæ sunt beatissimi papæ senioris Romæ Adriani, suscipio venerabiles iconas juxta priscam traditionem. Eos vero qui sic non sapiunt, anathemati submitto.

Niceta sanctissimus episcopus Claudiopoleos dixit : Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Adriani suscipio venerabiles iconas secundum antiquam consuetudinem; et qui sic non sapiunt, anathemati submitto.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensium Lyciæ dixit : Secundum synodicas epistolas quæ lectæ sunt beatissimi papæ Romæ Adriani, credo et profiteor, atque adoro et amplector sanctas et venerabiles iconas; et qui ita non sapiunt, anathematizo et de-

dixit : Secundum synodicas epistolas a beatissimo papa Adriano senioris Romæ directas confiteor, et admitto juxta priscam traditionem sacras et venerabiles iconas : et qui ita non suscipiunt, anathemati submitto.

Eustathius sanctissimus episcopus Laodiceæ dixit : Secundum recitatas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Adriani confiteor, et recipio pretiosas et sacras iconas juxta priscam traditionem : et qui ita non sapiunt, anathemati submitto.

Constantinus episcopus Pergæ dixit : Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Adriani confiteor, et recipio pretiosas et sacras imagines secundum antiquam traditionem : et qui ita non sapiunt, anathemati submitto.

Anastasius sanctissimus episcopus Nicopoleos veteris Epiri dixit : Secundum recensitas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Adriani confiteor, et suscipio, et adoro sacras et sanctas iconas juxta priscam traditionem. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Christophorus sanctissimus episcopus Phasidis dixit : Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ Adriani confiteor, et suscipio ac adoro venerabiles iconas secundum antiquam consuetudinem. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Theodorus sanctissimus episcopus Seleuciæ dixit : Secundum lectas synodicas litteras beatissimi papæ senioris Romæ Adriani confiteor, et suscipio sacras et venerabiles iconas secundum antiquam traditionem. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Gregorius presbyter Constantinopoleos sanctorum apostolorum, et locum tenens metropoleos Mocissi, dixit : Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Adriani confiteor, et suscipio, et adoro sacras et venerabiles iconas secundum antiquam traditionem. Eos autem qui ita non sapiunt, anathematizo.

Basilius sanctissimus episcopus Syllegæ [Silæi] dixit : Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Adriani confiteor et suscipio ac adoro venerabiles et sacras imagines secundum antiquam traditionem Ecclesiæ. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ dixit : **D**Omni orthodoxia plenam relationem, quæ missa est a sanctissimo papa senioris Romæ Adriano ad pios et amicos Christi imperatores nostros, sed et Tarasium alium et universalem patriarcham, per lectionem agnovi. Unde et ego his assentior, et prorsus adoro, amplector et admitto sacras iconas. Eos vero qui ita

quam traditionem catholicæ Ecclesiæ. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Marianus sanctissimus episcopus Pompeiopolessis dixit : Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Adriani confiteor, suscipio et adoro sacras et venerabiles iconas secundum antiquam traditionem Ecclesiæ. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Joannes sanctissimus episcopus Tauromeniæ dixit : Cum veluti divinus orthodoxiæ terminus sint litteræ quæ ab Adriano papa senioris Romæ ad pios imperatores, necnon et ad Tarasium universalem patriarcham nostrum, missæ sunt, ita profiteor, suscipiens sacras iconas secundum antiquam traditionem Ecclesiæ catholicæ. Eos vero qui ita non sapiunt anathematizo.

¶ Cyrillus ex persona sanctissimi episcopi Gothiæ promulgavit similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Mitræ [Gr., Bizyæ *ex ms. Jol.*] promulgavit similiter.

-Gregorius presbyter, et locum tenens episcopi Smyrnæ, promulgavit similiter.

Gaudiosius episcopus Messinæ similiter.

Eustachius [Eustratius] sanctissimus episcopus Apamiæ similiter.

Joannes diaconus, et locum tenens apostolicæ sedis, similiter.

Petrus episcopus Germiorum similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Panormi similiter.

C Joannes sanctissimus episcopus Arcadiopoleos similiter.

Stephanus sanctissimus episcopus Bibonensium similiter.

. vicarius Leontopoleos similiter.

Sisinnius sanctissimus episcopus Parii similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Leontinæ similiter.

Epiphanius sanctissimus episcopus Mileti [Mitorum] similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Taurianæ similiter.

Niceta sanctissimus episcopus Præconnesi similiter.

Christophorus sanctissimus episcopus sanctæ Cyriacæ similiter.

Eustachius [Eustratius] sanctissimus episcopus Methymnæ similiter.

Theotimus sanctissimus episcopus Crotonensium similiter.

Theophilus sanctissimus episcopus Chii similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Tropæorum similiter.

Stephanus sanctissimus episcopus Sugdensium similiter.

Sergius sanctissimus episcopus Nicoterensium similiter.

Gregorius presbyter et vicarius Nicopoleos similiter.

Leo sanctissimus episcopus Mesembriæ similiter.

Theodosius sanctissimus episcopus Amorii similiter.

Cyriacus sanctissimus episcopus Drisiparentium similiter.

Galata presbyter, et ex personâ sanctissimi episcopi Rhegii, similiter.

Theodosius sanctissimus episcopus Nysæ similiter.

Georgius sanctissimus episcopus Camulianensium similiter.

Soterichus sanctissimus episcopus Ciscissensium similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Mastarensium similiter.

Georgius sanctissimus episcopus Briulensium similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Nysæ similiter.

Theophylactus sanctissimus episcopus Trallæ similiter.

Basilius ^a sanctissimus episcopus Magnesiæ similiter.

Sabbas sanctissimus episcopus Anensium similiter.

Gregorius sanctissimus episcopus Palæaspoleos similiter.

Basilius sanctissimus episcopus Magnesiæ Mæandri similiter.

Theophanius sanctissimus episcopus Calpæ similiter.

Leo sanctissimus episcopus Algizensium similiter.

Nicodemus sanctissimus episcopus Eugazensium similiter.

Lucas [Lycastus] sanctissimus episcopus Barentensium similiter.

Theophylactus sanctissimus episcopus Hypæpensium similiter.

Theophanes sanctissimus episcopus Lebedensium similiter.

Stratonicus sanctissimus episcopus Cymæ similiter.

Cosmas sanctissimus episcopus Myrnæ similiter.

Obianus sanctissimus episcopus Elææ similiter.

Pardus sanctissimus episcopus Pittanæ similiter.

Basilius sanctissimus episcopus Pergami similiter.

Basilius sanctissimus episcopus Atramtyi similiter.

Marianus [Marinus] sanctissimus episcopus Atandri similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Assi similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Arcadiopoleos similiter.

^a Exstat pariter in ms. Jolyano.

Leo sanctissimus episcopus Phocææ similiter.

Nicephorus diaconus et vicarius Gargarensium similiter.

Constantinus diaconus et vicarius Agææ similiter.

Theognius..... vicarius Sion similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Rhædesti similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Panii similiter.

Melchisedech sanctissimus episcopus Castiopoleos similiter.

Leo sanctissimus episcopus Madyti similiter.

Theophylactus sanctissimus episcopus Charfopoleos similiter.

Thomas sanctissimus episcopus Daonii similiter.

Gregorius sanctissimus episcopus Theodoropoleos similiter.

Sisianus sanctissimus episcopus Chalcedis similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Bryseos similiter.

Benjamin sanctissimus episcopus Lizicensium similiter.

Gregorius sanctissimus episcopus Amastridis similiter.

Theophanes sanctissimus episcopus Sorensium similiter.

Gregorius sanctissimus episcopus Dercensium similiter.

Heraclius sanctissimus episcopus Junopoleos similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Juliopoleos similiter.

Antonius sanctissimus episcopus Troezenis similiter.

Niceta sanctissimus episcopus Nacoliæ similiter.

Petrus sanctissimus episcopus Asponæ similiter.

Synesius sanctissimus episcopus Cinnæ similiter.

Synesius sanctissimus episcopus Anastasopoleos similiter.

Eustathius sanctissimus episcopus Solensium similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Citii similiter.

Gregorius sanctissimus episcopus Trimithuntensium similiter.

Alexander sanctissimus episcopus Amathuntensium similiter.

Joannes [Gr., Sisinnius] sanctissimus episcopus Adrianæ similiter.

Michael sanctissimus episcopus Melitopoleos similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Germæ similiter.

Basilius sanctissimus episcopus Hadranothyrensium similiter.

Leo sanctissimus episcopus Pœmanini similiter.

Symeon sanctissimus episcopus Ocæ similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Lampsaci similiter.

Niceta sanctissimus episcopus Hilei similiter.

Leo sanctissimus episcopus Troadensium similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Abydi similiter.

Anastasio sanctissimus episcopus Tripoleos similiter.

Leo sanctissimus episcopus Tracalensium similiter.

Stephanus sanctissimus episcopus Balensium similiter.

Joannes Tabakenstem sanctissimus episcopus similiter.

Stephanus sanctissimus episcopus Silandi similiter.

Nicolaus sanctissimus episcopus Pericommatissimus similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Setensium similiter.

Basilus sanctissimus episcopus Liprensium similiter.

Theophanes sanctissimus episcopus Mæoniæ similiter.

Michael sanctissimus episcopus Stratoniciæ similiter.

Lycastus sanctissimus episcopus Philadelphix similiter.

Michael sanctissimus episcopus Trallæ similiter.

Gregorius sanctissimus episcopus Gordensium similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Daldæ similiter.

Eustathius sanctissimus episcopus Orcanæ similiter.

Joannes [Joseph] sanctissimus episcopus Attaliæ similiter.

Zacharias sanctissimus episcopus Hierocæsariæ similiter.

David sanctissimus episcopus Helenopoleos similiter.

Oyrio sanctissimus episcopus Lophi similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Cæsariæ Bithyniæ similiter.

Theophylactus sanctissimus episcopus Apolloniæ similiter.

Georgius sanctissimus episcopus Basinopoleos similiter.

Leo sanctissimus episcopus Aristæ similiter.

Nicephorus sanctissimus episcopus Adrani similiter.

Basilus vicarius Dascylii similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Carinæ similiter.

Niceta sanctissimus episcopus Melæ similiter.

Neophytus sanctissimus episcopus Gordoservorum similiter.

Leo sanctissimus episcopus Linoæ similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Etenensium [Necennensium] similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Zelensium [Hecennensium] similiter.

Gregorius sanctissimus episcopus Sinopæ dixit : Quemadmodum tradiderunt nobis ipsi qui ab initio

viderunt et ministri fuerunt sermonis (Act. 7), et hi qui ab eis edocti sunt, sancti videlicet et beati patres nostri; ita certissime comperiens continere litteras quæ nunc ab Adriano sanctissimo papa senioris Romæ tam ad pios et amicos Christi imperatores nostros, quam ad Tarasium sanctissimum et universalem patriarcham missæ sunt, ita credo, ita confiteor, et ita teneo et tenebo usque ad ultimum spiramentum meum, colens atque adorans pretiosas et sacras iconas. Eos vero qui ita non sentiunt vel confitentur, anathematizo.

Constantinus sanctissimus episcopus Sasimensium dixit : Secundum lectas synodicas epistolas beatissimi papæ senioris Romæ Adriani confiteor, et adoro, atque suscipio sacras et colendas imagines secundum antiquam traditionem Ecclesiæ. Eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Niceta sanctissimus episcopus Dadybrensium similiter.

Theophilus sanctissimus episcopus Prusiadis similiter.

Niceta sanctissimus episcopus Adrianopoleos similiter.

Joannes sanctissimus episcopus Heracliæ Ponti similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Cratiæ similiter.

Niceta sanctissimus episcopus Rysæi similiter.

Nicephorus sanctissimus episcopus Clanensium similiter.

Leo sanctissimus episcopus Trocnadensium similiter.

Anastasio sanctissimus episcopus Patarensium similiter.

Gregorius [Georgius] sanctissimus episcopus Nysæi similiter.

Theodosius sanctissimus episcopus Pinarensium similiter.

Nicodemus sanctissimus episcopus Sidymi similiter.

Gregorius [Georgius] sanctissimus episcopus Hnndadensium similiter.

Constantinus episcopus Candibensium similiter.

Stauracius sanctissimus episcopus Zenopoleos similiter.

Leo sanctissimus episcopus Limyrensium similiter.

Stephanus sanctissimus episcopus Caunensium similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Tensium [Gr., Tlon] similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Combensium similiter.

Petrus sanctissimus episcopus Orcadensium [Gr., Petrus diaconus et vicarius Hyrcanensium] similiter.

Joannes diaconus et vicegerens Phaselidensium similiter.

Sabbas.... vicarius Tii similiter.

- Gregorius sanctissimus episcopus Libyræ similiter.
- Basilii sanctissimus episcopus Tabensium similiter.
- Dorotheus sanctissimus episcopus Neapoleos similiter.
- Gregorius sanctissimus episcopus Heraclia similiter.
- David sanctissimus episcopus Jassi similiter.
- Gregorius sanctissimus episcopus Mylassi similiter.
- Sergius sanctissimus episcopus Megyliensium similiter.
- Joannes sanctissimus episcopus Mydibi similiter.
- Stauracius sanctissimus episcopus Stadia similiter.
- Gregorius sanctissimus episcopus Stratonicia similiter.
- Theodosius sanctissimus episcopus Chonensium similiter.
- Michael sanctissimus episcopus Chæretopensium similiter.
- Pantoleo sanctissimus episcopus Valentia similiter.
- Georgius sanctissimus episcopus Peltensium similiter.
- Christophorus sanctissimus episcopus Atanassi similiter.
- Leontius sanctissimus episcopus Eumenia similiter.
- Paulus sanctissimus episcopus Acmonia similiter.
- Gregorius sanctissimus episcopus Timenuthersium similiter.
- Leo sanctissimus episcopus Trajanopoleos similiter.
- Leo sanctissimus episcopus Alei similiter.
- Nicephorus sanctissimus episcopus Lundensium similiter.
- Georgius sanctissimus episcopus Appia similiter.
- Constantinus sanctissimus episcopus Eucarpia similiter.
- Michael sanctissimus episcopus Hierapoleos similiter.
- Christophorus sanctissimus episcopus Promissi similiter.
- Nicolaus sanctissimus episcopus Phytia similiter.
- Theophylactus sanctissimus episcopus Cinnabori similiter.
- Niceta sanctissimus episcopus Augustopoleos similiter.
- Constantinus sanctissimus episcopus Cotragii [Cotyxi] similiter.
- Georgius sanctissimus episcopus Medaii similiter.
- Leo sanctissimus episcopus Docimii similiter.
- Damianus sanctissimus episcopus Meri similiter.
- Theophylactus vicedominus et loci conservator Apsi similiter.
- A Stephanus electus Otri similiter.
- Joannes electus Hectorii similiter.
- Constantinus sanctissimus episcopus Amalandsium similiter.
- Epiphanius sanctissimus episcopus Pertensium similiter.
- Sisinnius sanctissimus episcopus Philomelii similiter.
- Joannes sanctissimus episcopus Sibia similiter.
- Michael sanctissimus episcopus Papiensium similiter.
- Theodorus sanctissimus episcopus Sagallii similiter.
- Sisinnius sanctissimus episcopus Apamia Ciboti similiter.
- B Constantinus sanctissimus episcopus Canana similiter.
- Leo vicedominus et vicarius Sozopoleos similiter.
- Marianus sanctissimus episcopus Magydensium similiter.
- Nicephorus sanctissimus episcopus Flogensium similiter.
- Leo sanctissimus episcopus Andidensium similiter.
- Manzo sanctissimus episcopus Pracanensium similiter.
- Theodosius sanctissimus episcopus Germanicopoleos similiter.
- Eustathius sanctissimus episcopus Celendereos similiter.
- C Zacharias sanctissimus episcopus Trapezopoleos similiter.
- Sisinnius sanctissimus episcopus Sycæ similiter.
- Zacharias sanctissimus episcopus Cardabundensium similiter.
- Sisinnius sanctissimus episcopus Murbadensium similiter.
- Eustathius sanctissimus episcopus Lamensium similiter.
- Stephanus sanctissimus episcopus Philadelphia similiter.
- Leo sanctissimus episcopus SibiHensium similiter.
- Theodorus sanctissimus episcopus Cadus similiter.
- D Michael sanctissimus episcopus Tiberiopoleos similiter.
- Joannes sanctissimus episcopus Azanensium similiter.
- Basilii sanctissimus episcopus Dionysiopoleos similiter.
- [Manuel] vicarius Nicopoleos similiter.
- [Joannes] ex persona Colonia similiter.
- Eustratius sanctissimus episcopus Debelti similiter.
- Leo vicedominus et vicarius Zoropoleos similiter.
- Theodorus sanctissimus episcopus Bulgarophygi similiter.

Georgius sanctissimus episcopus Plutinopoleos similiter.

Basilius sanctissimus episcopus Perbereos similiter.

Michael sanctissimus episcopus Pamphyli similiter.

Ruben sanctissimus episcopus Scopellii similiter.

Sisinnius sanctissimus episcopus Garialli similiter.

Petrus sanctissimus episcopus Monembasie similiter.

Gabriel sanctissimus episcopus Egenæ similiter.

Leo sanctissimus episcopus Porthmi similiter.

Bardanius sanctissimus episcopus Doarensium similiter.

Andronicus presbyter, et ex persona Leontopoleos seu Zalichi, similiter.

Leo sanctissimus episcopus Sebastæ similiter.

Niceta diaconus ex persona Halicarnassi similiter.

Leo sanctissimus episcopus Corydalensium similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Cremnensium similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Adrianæ similiter.

Sancta synodus dixit : Justum est, ut et reverendissimi monachi pronuntient.

Reverendissimi monachi dixerunt : Si ordo est talis, ut et nos monachi pronuntiemus ; ut jubetis.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Ordo est unicuique, qui reperitur in synodo, ut pronuntiet confessionem suam.

Sabbas reverendissimus monachus et hegumenus Studii dixit : Secundum antiquam et priscorum tem-

porum illibatam fidem, quæ nobis tam a sanctis apostolis et prophetis, quam a doctoribus in catholica Ecclesia est tradita, et secundum destinatum syllabam a ter beato et apostolico papa Adriano ad pios imperatores nostros et Tarasium universalem patriarcham, quæ illustraverunt et fulguraverunt mentes nostras, secundum fidem audientes : confiteor et credo [*Gr. add. et adoro sacras imagines. Eos autem qui non ita sentiunt, anathematizo.*]

Gregorius reverendissimus monachus et hegumenus sancti Sergii dixit : Secundum antiquam et priscorum temporum legislationem, quæ tradita est in sancta Dei magna Ecclesia ex sanctis ac laudabilibus apostolis, et conservata est a sanctis et sacratissimis Patribus et magistris nostris, id est, sanctis sex universalibus synodis ; atque orthodoxis litteris quæ missæ sunt ab Adriano senioris Romæ sanctissimo et apostolico papa ad pios et Christi amicos imperatores nostros, et Tarasium sanctissimum et universalem patriarcham, quæ illustraverunt et illuminaverunt sensus nostros, cum desiderio cordis mei suscipiens, ita confiteor, ita prædico, credens per hanc veram confessionem una cum bona actione indulgentiam accipere peccatorum quæ gessi.

Joannes hegumenus Pagurii similiter.

Eustathius hegumenus Maximini similiter.

Symeon hegumenus Choræ similiter.

Gregorius [Georgius] hegumenus Pegæ similiter.

Symeon hegumenus Abramitensium similiter.

Joseph hegumenus Heraclii similiter.

Plato hegumenus Sacudeonis similiter.

Gregorius hegumenus Hyacinthi similiter.

Et cæteri omnes monachi pronuntiaverunt similiter.

ACTIO TERTIA.

In nomine Domini et dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperio piissimorum et amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini et Irenæ a Deo redimitæ matris ejus, anno octavo consulatus eorum, tertio [*Gr. et ms. Jol., iv*] Kalendas Octobris, indictione 11.

Conveniente sancta et universali synodo, quæ per divinam gratiam et piam sanctionem eorundem divinitus confirmatorum imperatorum congregata est in Nicensium clara metropoli Bithyniensium provincie : id est, Petro reverendissimo primo presbytero

vicariis apostolicarum sedium orientalis dioceseos.

Residentibus quoque ante sacratissimum ambonem templi sanctissimæ magnæ Dei Ecclesiæ quæ cognominatur Sophia ; præsentibus et audientibus gloriosissimis et magnificentissimis iudicibus, id est, Petrona laudabilissimo exconsule patrio, et comite Deo conservati imperatorii obsequii, et Joanne imperiali ostiario et logotheta militaris logothetii, et tota sancta synodo secundum ordinem qui præscriptus est in prima actione ; præsentibus etiam Deo amabilibus archimandritis et hegumenis, atque omni monachica plenitudine ; propositis san-

ordinati sunt, assumendos: præ foribus adsunt hi qui libellos suos jam orthodoxe legerunt episcopi, et postulant ingredi et judicari secundum quod vobis placuerit.

Sancta synodus dixit: Veniant.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Is qui nuper venit Deo amabilissimus episcopus Neocæsariæ reddat rationem suam per libellum.

Gregorius Deo amabilis episcopus Neocæsariæ dixit: Confirmet Deus imperium bonorum dominorum nostrorum; letificet eos Deus in sancto solio ipsorum. Sanctissimum dominum nostrum Deus largiori ævo fungi faciat pontificio, et sanctam synodum Deus stabiliat. Orate pro egestate mea. Et proferens libellum suum legit continentem exemplaria libellorum qui præscripti sunt in actione prima.

Et postquam lectus est libellus, Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Hæc cum simplicitate cordis confiteris?

Gregorius Deo amabilis episcopus Neocæsariæ dixit: In nomine Dei et per sanctam orationem tuam et sanctorum Patrum, in munda conscientia et omni simplicitate confiteor, et quæso beatitudinem vestram et totam synodum orare pro me.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Aliquid ad hæc promulgemus. [Gr. add. Sanctissimi episcopi Siciliæ dixerunt. Quod in aliis factum est, fiat quoque in istis.]

Sancta synodus dixit: Fiat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed sermo quidam rumoris obstrepit, quod in tempore persecutionis quidam episcoporum intolerabiles persecutiones piis viris intulerint: quibus verbis injectis non usquequaque sine approbatione credimus. Novit tota sancta synodus hæc, quia canon sanctorum apostolorum episcopum, vel presbyterum, vel diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles iaque agentes, et per hujuscemodi timeri volentem, deponi præcipit.

Sancta synodus dixit: Ita denuntiant.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Et si hoc ita est, quid vobis videtur?

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ dixit: Secundum sacras catholicæ Ecclesiæ regulas ita definit sancta synodus hæc.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Si intolitus episcopus quascunque plagas et tormenta viris timentibus Dominum, qui tunc persecutionem patiebantur, non est dignus episcopatu.

Sancta synodus dixit: Non est dignus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quoniam et sicut persecutor cædes infligit.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ, et qui eum eo Deo amabilem episcopi Siciliæ, et Epiphanius diaconus et locum tenens episcopi Sardinia, dixerunt: Quarta synodus mox ut præsedit, in primordiis exclamavit: Dioscorum foras mitte, homicidam foras

A mitte; eo quod manus [Gr. add. in synodo latrocinali manus] injecerit super viros insontes.

Joannes reverendissimus presbyter et locum tenens orientalis dioceseos dixit: Et Spiritu sancto inspirata sancta synodus sponsonem [constitutionem] hanc exposuit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sicut et prædiximus, verbis quæ circumferuntur, non credimus.

Sancta synodus dixit: In tempore suo quisquis hanc habet querimoniam, queratur apud hanc sanctam synodum, vel apud sanctitatem vestram: et ostensa veritate, sicut delictum est a sancta synodo hæc, proveaiet.

Gregorius sanctissimus episcopus Neocæsariæ dixit: B Non me homo accusabit, quia percussi vel occidi [Gr., cecidi].

Sancta synodus dixit: In his et nos gaudemus.

Gregorius sanctissimus episcopus Neocæsariæ dixit: Neque in divinitus custodienda urbe, neque in regione mea homo ex me ultionem passus est.

Sancta synodus dixit: Si istud est, suscipiatur in loco suo.

Sabbas reverendissimus monachus et hegumenus monasterii Studii dixit: Principem hæreseos confessi sunt pontifices eum esse: et ut jubetis; nam Pater noster Athanasius ad Rufinianum dixit, quia eis qui principes fuerunt hæreseos sufficit, si tantum ad poenitentiam admittantur.

C Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed dixit, quia non cecidit, neque persecutus est

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Juvenalis, et qui circa ipsam erat, auctores [principes] latrocinalis synodi exstiterunt; sed in quarta synodo recepti sunt.

Joannes magnificentissimus logotheta dixit: Sufficit synodo vestræ divinitus congregatæ, quia Gregorius Neocæsariæ, et qui auctor exstitit prætereuntis impiæ synodi, conservatus est usque in hodiernum diem ad eam hæresim et doctrinam damnandam.

Joannes reverendissimus presbyter et locum tenens orientalis dioceseos dixit: Gratias agimus Deo, quia remanserunt viri e male collecta synodo, arguentes et quæ ab ipsis male sunt gesta, et subvertentes atque confusionem propriam publicantes.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Scimus omnes Juvenalem patriarcham fuisse Hierosolymitanum; et secundum dignitatem suam utique et princeps synodi fuit: et sic [Gr., hic] post prævaricationem suam poenitentia gesta receptus est.

Epiphanius reverendissimus diaconus Ecclesiæ Catanæ, et locum retinens Thomæ episcopi Sardinia, dixit: Sed neminem persecutus est Juvenalis.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Et iste respondit, quia neminem persecutus sum.

Nam et Eustathius Subanonus princeps orat hæc:

reos Macedonianorum : sed cum libello sanctus Basilius Pater noster suscepit illum.

Reverendissimi monachi dixerunt : Verum est, sed quia tacens mansit Juvenalis, ideo respondimus [Gr. add. Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Laudamus vos, tanquam æmulatores canonicarum et evangelicarum constitutionum.]

Sabbas reverendissimus monachus et hegumenus monasterii Studii dixit : Conservet Deus dominos nostros bonos, quibus dignantibus hoc factum est et congregatum concilium ad Ecclesie unionem atque concordiam.

Sancta synodus dixit : Gratiarum actio Deo et laus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Jam antea hæc sancta synodus promulgavit, secuta sanctos patres nostros, quod suscipi oporteat [Gr. add. venientes ab hæresi], nisi alia causa hujusmodi a sacerdotali efficiat ordine : idipsam ergo et iterum didicimus.

Sancta synodus dixit . Omnes idipsum dicimus :

Joannes reverendissimus presbyter et monachus, locum tenens orientalium patriarcharum, dixit : Bona quæ diverso modo dicuntur, sancta sunt et utilis.

Petrus Deo amabilis presbyter, et locum tenens Adriani beatissimi papæ senioris Romæ, et Joannes ac Thomas Deo amabiles presbyteri, et vicarii orientis, dixerunt : Recipient sedes suas.

Sancta synodus dixit : Hoc ipsum dicimus, et consentimus omnes.

Et ascenderunt in competentes sibi cathedras reverendissimi episcopi, Nicææ videlicet, Neocæsariæ, Rhodi, Iconii, Hierapoleos, Pisinuntium, et Carpathi.

Sancta synodus dixit : Deus bene adduxit orthodoxos.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit : Quia in priori sessione sanctæ hujus venerabilis synodi piissimam sacram Deo coronatorum nostrorum imperatorum meruimus per regium a secretis suscipere ; in qua continebatur, quod litteræ a senioris Romæ præsule missæ fuerunt ad tranquillissimum imperium ipsorum, et duo quaterniones ad sanctissimum patriarcham ab orientalibus summis sacerdotibus : et litteras quidem Romani papæ audivimus, et quæ in illis continebantur, agnovimus. Postulamus itaque a claritate vestra, amplissimi patricii, ut quæ ab oriente missa sunt, legantur coram sancta ista et universali synodo, quo comperiamus, si eadem sentiant et eadem prædicent tam senioris Romæ papa, quam sanctissimus patriarcha Tarasius, qui et præsidet regiæ urbi, quam orientis episcopi.

Magnificentissimi principes et sancta synodus dixerunt : Fiat secundum postulationem vestram.

poscimus ut litteræ sanctissimi patriarchæ Tarasii, quæ missæ sunt ad sanctissimos et summos sacerdotes orientis, prius legantur ; et ita rescriptæ earum.

Sancta synodus dixit : Legantur.

Et legit Stephanus diaconus Deo amabilis et notarius venerabilis patriarchici secreti.

Exemplar litterarum quæ missæ sunt ad summos sacerdotes et sacerdotes Antiochiæ, Alexandria, et sanctæ civitatis, a Tarasio et beatissimo patriarcha Constantinopoleos.

Multa et magna providentia Dominus Deus hominum vitas regens et protrahens, atque proventum vite uniuscujusque consulte deducens (sive ipso namque factum est nihil, quia et capilli capitis nostri numerati sunt ei) et me in laicorum ordine usque nunc connumeratum, et imperialibus ministeriis deputatum, nescio quibus judiciis (ipse scit) in cathedram pontificalem evexit, hortatu valido a veritatis propugnatoribus, piissimis videlicet ac orthodoxis imperatoribus nostris, atque sanctissimis episcopis, seu clericis, in me violenter effecto : cui succumbens annui, et obedientiæ fructum his carpendum commisi. Et rogo vos sacratissimos, ut tanquam patres me pusillanimum baculo potentiæ, id est paternis vestris magistris fulciatis, et veluti fratres puris orationibus vestris nos cum armatura Dei contra versutias antiqui hostis adjuvetis, atque fluctibus invicem surgentibus vacillantem gubernetis, quatenus pertingam ad portum voluntatis Christi Dei nostri. Est enim prorsus apud nos quoddam prælium sine ferro, dum sermones jacent et jaciuntur. Sed triumphale habemus tropæum, veritatem quæ non vincitur. Deinde quoque et procellis vehementibus inspirantibus, in auxilium vobis assumptis, harum paucillimum quid sufferentes æstum, Christum has increpantem inveniemus, et vitam tranquille per omnia transigemus. Et his quidem sufficienter in præfatione nostra præmissis, in cæteris evidenter horum cognitio denuntiabitur. Nunc autem ad aliam intentionem dicendi [dicendo] progredior. Quia enim prisca quædam, et ut verius fateamur, apostolica traditio in omnibus ecclesiis inolevit, ut hi qui ad pontificium provehuntur, præcedentibus se in eodem ordine, qualiter se habeant quæ suæ fidei sunt, exponendo commendent : Visum est et mihi hoc sectanti, me vobis inclinare, et liquido confessionem pronuntiare, quemadmodum a tabis sancti Spiritus (quarum sonus in omnem terram exivit, et in fines terræ verba) [Psal. xviii] et ab earum alumnis atque asseclis, sacratissimis videlicet Patribus nostris educatus, ex ipsis mollibus unguis didici.

Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, et in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei et Deum nostrum, natum ex Patre sine tempore coeternum : et in Spiritum sanctum, Dominum et vivificantem,

creaturarum conotricem : unum principium, unam A deitatem et dominationem, unum imperium, potentatum et potestatem in tribus subsistentiis, individue quidem divisam, et divise unitam : non ex imperfectis tribus unum aliquid perfectum ; sed ex tribus perfectis unum superperfectum et plusquam perfectum, uti magnus locutus est Dionysius ^a. Itaque secundum proprietatem personarum tria quidem adoranda ; at vero secundum communem naturæ rationem unus Deus omnium factor visibilium et invisibilium, omnium provisor. Confiteor autem factam propter salutem nostram in novissimis diebus secundum carnem nativitatem unius sanctæ Trinitatis, Filii scilicet Dei et Domini nostri Jesu Christi, ex veraciter sancta Dei genitrice semperque Virgine Maria : consubstantialiam quidem factum nobis modis omnibus absque peccato, non autem desinentem esse quod erat ; sed duabus naturis inconfuse manentibus, una cum consistentibus in se duabus voluntatibus et operationibus : crucifixum pro nobis carne, et sepultum, et resurrexisse, in cœlosque ascendisse, et venturum judicare vivos et mortuos. Insuper spero resurrectionem mortuorum, et singulorum gestorum redditionem [*Gr. add. æternam*] honorum scilicet, et his contrariorum. Expetens etiam intercessionem sanctissimæ et intemeratæ dominæ nostræ Dei genitricis et semper Virginis Mariæ, sanctorumque angelorum, et sanctorum et gloriosissimorum apostolorum, prophetarum, martyrum, confessorum, et magistrorum [*doctorum*], salutans et venerabiles iconas eorum, et omnem hæreticam abominans contentionem, necnon et eorum ductores atque primores, Simonem videlicet, Marcionem, Manetem, Paulum quoque Samosatenum, et Sabellium Libyum, eorumque dogmata nefaria. Recipio etiam sanctas et universales sex synodos, et earum divina dogmata pariter et doctrinas, tanquam quæ divina inspiratione nobis tradita fuerint. Et cum prima quidem homousion et una cum Patre sine initio Filium esse credens, anathematizo impium Arium, Aetium, Eunomium, Eudoxium et Demophilum : post hos et eos qui jure dicuntur Dissimiles et Semiariani, atque omnem coinquinatam eorum catervam. Cum secunda vero Deum esse Spiritum sanctum et vivificantem confitens, abjicio Macedonium et omnes qui unius eum illo sunt sensus, cum his autem et Deo perosum Apollinarium, qui insensate desipuit [*Gr., qui sine mente opinatus est*]. Cum tertia autem unum Dominum Jesum Christum verum Deum nostrum ex Patre genitum, eundemque in novissimis diebus propter salutem nostram incarnatum ex sancta Dei genitrice semperque Virgine Maria, prædicans, hominis cultorem Nestorium, et bigam quæ circa ipsum est, Diodorum aio ac Theodorum, necnon et eorum prodigiosam fabulam prædicantes, et in Christo personalem dualitatem formantes, procul a confessione mea repello. Præterea cum quarta ex duabus

naturis et in duabus naturis unum sanctæ Trinitatis Christum Deum nostrum carne venisse sentiens, anathematizo Eutychetem, Dioscorum, et totam ipsorum sine capite multitudinem, una cum divinitus fulminando Severo, et infando Juliano Halicarnaseo, qui fabulose Dominum nostrum incorruptum corpus suscepisse perhibuit. Denique in quinta, quæ sicut machæra spiritus in superficie quodammodo ex prioribus temporibus navigantes iniquas rescidit hæreses, et inventores patefecit earum, Origenem videlicet, et Didymum, et Evagrium ; ita et ego has, utpote portentosas hæreticorum fabulationes, repello. Porro per sextam sicut ex duabus naturis Christum, ex quibus et est, olim esse didiceram ; ita et duas naturales voluntates et operationes ejus in utraque natura credidi, humana scilicet et divina. Submittoque anathemati Cyrum, Sergium, Honorium, Pyrrhum, Paulum, et omnes consecratores eorum : dogma quoque ipsorum, ut Sodomiticum vitem, et Gomorrhiticam propaginem, amaritudinis botryonem habentes, odivi. Ipsi autem sanctæ sextæ synodi cum omnibus dogmatibus, quæ legaliter ac divinitus ab ea promulgata sunt, etiam depromptos canones recipio ; in quibus refertur : In quibusdam venerabilium imaginum picturis agnus digito præcursoris exaratur ostensus, qui in figura præcessit gratiæ, verum nobis per legem demonstrans agnum, Christum videlicet Dominum nostrum. Veteres ergo figuras et umbras, utpote veritatis indicia, et præcedentes characteres Ecclesiæ traditos salutantes, gratiam honore præferimus et veritatem, hanc ut legis plenitudinem admittentes. C Ergo perfectio etiam per colorum operationes in omnium vultibus depingatur, characterem agni Dei nostri Christi, qui tollit peccata mundi, secundum humanitatem etiam in iconis ex hoc pro veteri agno definimus depingi : per eum videlicet celsitudinem humilitatis Dei Verbi considerantes, et ad memoriam conversationis quam in carne gessit, passionis quoque ac salutaris mortis ejus adducti, atque redemptionis quæ hinc est mundo effecta. Superfluas autem tumultuationes et garrulitates post hæc inconsulte promulgatas, ut apud vos minime receptas, neque per divinam gratiam dictas, irritas æstimamus : et ave istis dicentes, fugacesque facturi, accingimus lumbos mentis nostræ in veritate, et suscitamus una cum piis et fidelibus imperatoribus nostris, propugnatoribus videlicet veritatis, ad unitatem sanctæ Dei Ecclesiæ : a quibus et synodum universalem petivimus in præsentia totius eorum Deo amabilis populi ; et postulationi nostræ pie annuerunt. Unde vos qui superædificati estis super fundamentum apostolorum et prophetarum, ipsum videlicet summum et angularem lapidem Christum Jesum (*Ephes. II*), quemadmodum in præcedentibus dictum est, concertatores et consecratores ac auxiliatores sumentes, confidentiam talem habemus ad Dominum : non quod suffi-

^a Locus obscurus, et caute legendus.

cientes sumus cogitare aliquid a nobis, quasi a nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est (II Cor. III); quia disrupta membra et discissa in unum corpus compactum et connexum crescere faciet, in quibus caput est Christus; et ultra jam non erunt dispersa. De cætero rogamus sanctitatem vestram, usque ad duos [vicarios] loci servatores mittere cum deiloqua epistola sua; et quidquid sibi fuerit divinitus super hoc negotio revelatum, nobis facere manifestum: ut secundum quod debitum est, tam loci servatores, quam litteræ vestræ synodice sive ad loquendum, sive ad legendum in omnibus inveniantur, quatenus per hoc quæ scissa sunt, uniantur: idipsum enim et a præsule senioris Romæ petivimus; et rogo vos fraternæ, apostolicam vobis vocem pronuntians, tanquam Deo exhortante per nos; omnia perscrutantes secundum consilium vestrum quod in Deo patefacite nobis. Scriptum est enim: *Labia sacerdotum custodient scientiam, et legem exquirent ex ore eorum* (Malach. II). Certi enim sumus, quod semina veritatis in vobis salva custodiatis. Sed et pii imperatores nostri et per cuncta orthodoxæ veritatis firmitatem sectantur, et Domino Deo supplicare non cessant, secundum Gregorium qui a theologia cognomen sortitus est: ut efficiamur nos, qui unius Dei existimus, unum: et qui sumus Trinitatis, uniti et honore parēs, atque unanimes in cunctis inveniamur: et qui sumus sancti Spiritus, non contrajvicem, sed pro invicem simus: et qui sumus veritatis, idipsum sapientes atque dicentes exhibeamur, et non sit contentio vel dissensio in nobis: sed sicut habemus unum baptismam, unam fidem, ita et consonantiam unam in omni ecclesiastico negotio. Et pax Dei quæ exsuperat omnem sensum, in unum nos conducatur, et divisa uniat, atque diuturnum vulnus sanet, et incolumitate fidei integros servet, et in vera confessione atque concordia stabiliat omnes, uniatque sanctam Ecclesiam suam, et compescat scandala quæ superjacent ei: intercessionibus intemeratæ dominæ nostræ Dei Genitricis et omnium sanctorum fiat. Amen.

Petrus et Petrus Deo amabiles presbyteri, et locum retinentes beatissimi papæ Adriani senioris Romæ, dixerunt: Hujusmodi litteras sanctissimus papa recepit, et idcirco direxit nos cum rescriptis quæ jam lecta sunt.

Joannes Deo amabilis presbyter, et locum retinens orientalium principum sacerdotum, dixit: Hæ litteræ, et pietas imperii fecit nos venire huc, et effugere iniquorum illorum Ecclesiæ inimicorum manus.

Sancta synodus dixit: Deus vos bene adjuvit.

Constantinus Deo amabilis diaconus et notarius dixit: Præ manibus habeo memoratos quatermiones qui missi sunt ab oriente: et si jubetis, le-

A Sanctissimo ac beatissimo domino Tarasio archiepiscopo Constantinopoleos et universali patriarchæ, orientis summi sacerdotes et sacerdotes in Domino salutem.

Sacratissimis et ex divina deitatis inspiratione libellis apostolicæ ac paternæ sanctitatis vestræ prælectis, o beatissimi, nos humiles, et eorum qui desertum incolere gestiunt, ultimi, tremore pariter et gaudio sumus detenti. Tremore quidem, propter timorem eorum quibus ob peccata nostra servire decreti sumus, quique vere sunt impii, et in circuitu, secundum quod scriptum est (*Psal. XI*), impii ambulant, ac per singulos pene dies occasiones exquirunt, ut nos morti tradant et perdant: gaudio vero, propter veritatem orthodoxæ fidei quæ fulget in eis solarium [more radiorum, et luculentissimam explanationem apostolicorum dogmatum et paternorum. De quibus apte genitorem vocis Verbi, id est, prophetam Zachariam ad memoriam reducentes, magna voce clamamus: *Visitavit nos oriens ex alto* (*Luc. I*) splendidus theoricæ et divina providentia illustratæ mentis, in tenebris et umbra mortis maligni erroris, id est, Arabicæ impietatis, sedentes, ad dirigendos intelligibiles pedes nostros in viam et semitas paciferæ constitutionis. *Quis loquetur potentias Domini?* nobiscum psallat David pater Dei; *aut auditas faciet omnes laudes ejus?* (*Psal. CV*) quoniam misertus est Deus desperati populi sui, et distantia ad unam fidei collegit harmoniam. *Et erexit cornu salutis nobis* (*Luc. I*), et directionis in domo, et Dominum recipiente templo unigeniti Filii sui, Domini videlicet Dei ac Salvatoris nostri Jesu Christi: quod estis vos sanctissimi, et atque hi qui partes secundas ecclesiæ portant per legem et ordinem ecclesiæ nostræ, triumphatores [*Gr.*, atque hi, qui par. sec. juxta legem et ordinem in ecclesia obtinent post vos triumphat.] scilicet ac divinitus redimiti seu decreti principes nostri et domini terrarum orbis. Sacerdotium enim imperii sanctificatio est et constitutio, et imperium sacerdotii fortitudo et firmamentum; de quibus sapiens quidam princeps et in sanctis regibus beatissimus ait: Maximum donum Deus hominibus præstitit, sacerdotium et imperium: illud quidem adornans et regens cælestia; hoc vero gubernans legibus justis terrestria. Nunc veraciter **D** medius maceræ paries solutus est, et concordia discordiæ principatur, et incurvatur unitati divisio, et fuga lapsa disparuit dissonantia: et pax Dei quæ exsuperat omnem sensum, jucundo vultu triumphat et fiducialiter conversatur. Nunc nos qui facti fueramus opprobrium vicinis et afflibus nostris, subsannatio et derisio his qui in circuitu nostro sunt, ac per hoc ad terram præ confusionem prospicientes, ad cælos unanimi alacritate suspicimus, et psallentes in exultatione proclamamus: *In hoc cognovi, quoniam voluisti me, quia non gaudebit inimicus meus super me* (*Psal. VI*). Me autem propter in-

bantem suscepisti, et saluum me faciens erexisti, et super petram apostolicæ fidei claudicantes pedes meos infixisti. Hæc et his concinentia scribere nos fecerunt divinitus exarata volumina vestra, quæ canonica moti lege, et paternæ traditionis disciplina ducti, hiis qui apostolicarum sedium moderamen sortiti sunt, per reverendas et a Deo directas bigas misistis: qui pervenientes, et per Dei voluntatem ænutam occurrentes Dei cultoribus fratribus nostris, viris sanctis, qui dederunt animas suas pro ecclesiarum correctione; et cogniti ex veteri et antiqua conversatione, valde gavisi sunt: et maxime reperientes ambos in uno loco degentes, et modum Deo placitum persequentes. Et sese revelantes, ostenderunt eis orthodoxæ vestræ Deo decentes et dignæ admiratione libellos, referentes per ordinem Deo placita sanctitatis vestræ mentis, et piam Deo conservatorum dominorum nostrorum consiliam, et communis omnium salutis expectationem, et circa Deum sine confusione spem. At illi quasi unam animam in duobus corporibus habentes, et unum secundum apostolum sapientes, et a divino agitati spiritu, secreto pariter et intelligenter fratres contegentes et occurrentes propter formidinem inimicorum crucis, quæ hinc inde disposita fuerat, non ausi sunt, cum easent sapientes, vel credere visionem ipsorum, vel eorum operari decursum: præsertim cum in timore res haberetur, et quam maxime crebrescens consilium et diligens circumspiciendi tractatus exigeretur. *Consilium enim bonum custodiet, inquit, te, cogitatio vero bona servabit te (Prov. 11).* Et ecce dum lateret eos qui se sub tuitione custodia [quos in suæ tuitionis custodiam] posuerant, currerunt usque ad nos: et in idipsum congregantes silenter, humilitatem nostram, primo quidem adiuramento [Gr. et vs. Jol. maxime horribili] vincientes, nos servare secreto ac sine prolatione, quæ ab eis erant dicenda, et in hunc modum quidquid ad cautelam pertinere exaggerantes, revelaverunt nobis omnem rei quæ sibi acciderat, circumstantiam. Stupefacti autem et compuncti corde, lacrymisque perfusi ferventibus super huiusmodi narrationis miraculo [inopinato], et gloria tantæ rerum mutationis, stetitimus ad orationem, veluti peccatores, cum timore ac tremore: et ei qui facit omnia et transfert ad id quod melius est, decentem laudem referentes, petivimus obnoxie benignitatem ejus, quo in misimis nobis fieret medius, et per Spiritum sanctum illudesceret lex scientiæ in cordibus nostris, atque communis utilitatis consilii donaret virtutem, cogitationesque bonas ad determinationem optimæ vestri propositi: quod et fecit, cum esset benignus atque misericors. Consideravimus igitur, sanctissimi, contaminatæ nationis cognoscentes contra nos infestationem, retinere hos qui missi sunt, et prohibere appropriare his ad quos destinati sunt: ducentes hos in medium nostrum, et admonentes plurimum, ne inducerent turbationem; imo, ut specialius dicamus, exitium quiescentibus, et Dei

A gratia pacificatis ecclesiis, vel populo miserabiliter iugo servitutis afflicto, et importabilium illatione tributorum oppresso. At illi hæc moleste ferentes, dicebant, quia in hoc destinati sumus, ut tradamus nostras in mortem animas pro Ecclesia, et propositum sanctissimi patriarchæ ac piissimorum imperatorum perducamus in finem. Sed si in vestras tantummodo animas, diximus ad eos, cohauriretur periculum, haberet forte sermo vester aliquam firmitatem. At vero quia contra commune corpus procedit Ecclesiæ, qualis erit profectus? imo qualis non erit læsio, ædificium construere super putredinem, et firmam fundamentum privatum? et quomodo, inquit, vel qua facie ad eos qui nos miserunt, reddimus, nihil eorum quæ secundum votum suum sperabant, omnino ferentes? Ad hæc deficientes nos, scientesque Deo amabiles fratres nostros, Joannem scilicet et Thomam, zelo divino orthodoxæ fidei adornatos, atque doctorum sanctorum et magnorum patriarcharum syncellos, quia et sanctificandos [sanctifici] silentii amatores, diximus ad eos: Ecce tempus, fratres, acceptum salutis, et silentio excellentius. Itæ eum viris istis, et pro eis apologiam assumpsit; et enarrate viva voce, quæ per litteras intimare dominis nostris supra vires esse conjicimus. Nostis enim qualiter per pusillam accusationem exsul factus sit a his millibus signorum ille qui ad regendum thronum fratris Demetrii sortitus est Jacobi. Cum autem opus Dei adimpleveritis, et apostolicam traditionem quæ tenetur in ecclesiis per Egyptum et Syriam, dominis nostris cognitam feceritis, tunc quod a vobis desideratur, amplectimini. Et quomodo nos, responderunt, idroce cum simus et inexpertes [Gr., ignoti], et ad tantam causam infirmi et indocti, præsumemus arripere negotium quod virtutem nostram exasperat? Sed Christus Deus noster, qui per vilissimos et idiotas, e vestigio diximus, cooperatus est, sanctos, inquam, apostolos, et per eos orbem terrarum captavit ad obedientiam verbi dispensationis suæ, potens est dare vobis sermonem in apertione oris vestri, ad supplendam intentionem et sensum eorum qui neque litteras quiverunt suscipere, neque ausi sunt scribere, vel saper talibus quolibet modo nutire. Qui cum Dei essent amatores, obedientiæ filii apparentes, obediunt verbo nostro, et acquieverunt hortationi: quos cum proluxa promittentes oratione, et gaudium non qualecunque his qui missi sunt, concilians, taliter divisi sumus ab invicem cum multa lacrymarum effusione. Verum, o sanctissimi et beatissimi, ut decet paternam dominationem vestram, benignæ fratres nostros suscipite, et dominis orbis absque subtractione vel timore hominum presentate. Habebitis eam eos scientes liquido trium apostolicarum sedium concinentem et concordantem orthodoxiam: qui sanctas et universales sex synodos voce consona prædicant, aliam ad has, quam et septimam quidam susurrando nuncupant, nullatenus admittentes, imo modis omnibus respuentes, nimi-

runt ut dedita in apostolicarum et magisterialium traditionum depositionem, atque sacrarum ac venerabilium imaginum interceptionem et abolitionem, collectam. Vos autem sanctissimi, divino illustrati zelo, contentaness quoque habentes divinitus conservandos dominos, qui iusto decreto Dei in vobis imperare præordinati sunt, simul etiam et a Deo protegendum et munificendam senatum, prævalere et viriliter agite, et confortetur cor vestrum, omnem inobedientiam apostolice valescentes, et ad Christi obedientiam coaptantes. Nihil autem tanquam necessarium penes pontificalem apicem vestram condonandum ducimus; et si beneplacito cunctorum regis, Christi videlicet Dei nostri, et eorum qui cum eo regnare meruerunt, Dei scilicet amicorum et triumphatorum dominorum nostrorum, volueritis celebrare synodum: ne molesta vobis appareat trium apostolicarum sedium aliorum patriarcharum, et sanctissimorum episcoporum, qui sub ipsis degunt, absentia, non ex proprio eorum accidens proposito, sed ex tenentium seu dominantium illis terribilibus iniuriis et mortiferis penis. Hoc autem subtilius est considerandum etiam ab ipsa sacra et universali sexta synodo, in qua nullus eorum qui per ideam tempus in his partibus episcopi erant, convenisse repertus est propter obscenorum continentiam. Sed nullum ex hoc sanctæ adhesit synodo præiudicium: neque vires habuit prohibitio aliqua statuendi et manifesta faciendi recta dogmata pietatis, præcipue eorum sanctissimus et apostolicus papa Romanus concordaverit, et in ea inventus sit per apocrisarios suos. Et nunc, sanctissimi, hoc cum auxilio Dei similiter fiat. Nam sicut tunc illius fides in orbis terræ personavit fines, ita et synodi quæ nunc per gratiam Dei congreganda est per interventionem vestram, et ejus qui moderator apostolorum Principis sedem, prædicabitur in omni loco qui sub sole est; videlicet quæ tyrannice destructa sunt, erigens, et in antiquam et apostolicam reformatam traditionem. Porro ad mentionem humilium literarum nostrarum, satisfactionemque beatitudinis dominationis vestræ, atque victorum et triumphatorum imperatorum nostrorum, conspeximus etiam exemplar synodicorum Theodori sanctæ memoriæ Patris nostri et patriarchæ Hierosolymorum subjiciendum his quæ scripta sunt a nobis. Hunc autem libellum secundum solitum Ecclesiæ ritum, idem sanctæ recordationis scripsit beatus et almi termini sanctissimus patriarchis Cosmæ scilicet Alexandriæ, ac Theodoro Antiochiæ Theopoles; qui et reciproca synodica eorum, dum adhuc viveret, recepisse dignoscitur. Incolantes vos pro nobis orantes Dominus conservet, sanctissimi et divinitus honorati.

Exemplar synodicorum Theodori sanctissimi patriarchæ Hierosolymorum.

Credimus igitur, beatissimi, quemadmodum credimus desursum ab initio, in unum Deum Patrem,

sine principio penitus et sempiternum, omnium visibilium et invisibilium factorem: et in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei unigenitum, ex ipso Deo et Patre sempiternæ ac impassibiliter natum, nec aliud principium quam Patrem scientem, et ex ipsa substantiam habentem; lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero. Et in Spiritum sanctum ex Patre procedentem, lumen et Deum per se [et ipsum per se] cognitum, et existentem veraciter Patri et Filio coæternum homousion et contributem et ejusdem essentiae ac naturæ, similiter autem et deitatis. Trinitatem homousion ac unius honoris et throni, quæ in unam recapitulatur et colligitur deitatem et communem dominationem, sine personali et substantiali refusione vel divisione [Gr., contractione]. Trinitatem enim in unitatem credimus, et unitatem in Trinitate glorificamus: Trinitatem quidem tribus subsistentiis, unitatem vero singularitate deitatis: quæ neque unum quod proprium possidet, confusum habet [fort. quæ neque unum confusum habet, etc.], neque ipsum trinum per totum divisum, sed potius in utroque conservatum utrumque [Gr., sed potius in altero alterum]: divisa est enim numeratis subsistentiis, et numerata personarum diversitatibus, identitate autem substantiæ et naturæ unita, omnino partitionem non recipit. Unus enim Deus est, quia deitas una famosissime prædicatur, et in Trinitate personarum cognoscitur; et neque secundum quod unus Deus et una deitas est, dividendus et in tres Deos dispersiendus: Arianorum enim est ista impietas; neque secundum quod tres unus Deus est et cognoscitur, etiam subsistentiæ tres prædicantur, et Pater et Filius et Spiritus sanctissimus dicitur, contractus vel compactus, et in unam sese commiscens subsistentiam: Sabellianorum enim est ista nequitia; et ideo bene a deiloquis sancitum est, monadem quidem nos debere sapere in una et in singulari deitate, Triadem vero in inconfusis tribus subsistentiis, non autem alium unum Deum præter tres personas agnoscimus; neque tres Trinitatis unius substantiæ personas, quæ sunt Pater et Filius et Spiritus sanctus, alias præter unum Deum scimus. Et propterea unum tria; in quibus deitas est, prædicamus; et tria unum, quorum deitas est, annuntiamus: ino, ut verius dicatur, quæ tria deitas est et est et agnoscitur.

Credimus autem et in unum ejusdem sanctæ consubstantialis Trinitatis Dominum nostrum Jesum Christum: qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, ut ait Apostolus, esse se æqualem Deo; sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens (Philip. II). Patri enim cum sit consubstantialis atque consessor, in novissimis temporibus non est de dignatus nasci ex sancta et intemerata domina nostra Dei Genitrice, carnem ex ea sœmens animatam anima rationabili et intelligibili; primitias massæ nostræ, non seminatam, sed conditam per Spiritum

sanctum. Ita procedens unus ex duobus contrariis^a Deus Verbum, cum perfectus natura Deus existeret, factus natura perfectus homo idem ipse, non mutans naturam, neque simulans dispensationem; sed carni rationabiliter et intelligibiliter [*Gr.*, animatæ] ex sancta Virgine sumptæ, et in ipso ut esset sortitæ, unitus est per subsistentiam inconfuse ac indivise; non transferens deitatis suæ naturam in carnis substantiam, sed neque substantiam carnis suæ in naturam suæ deitatis. Duæ igitur naturæ inconvertibiliter invicem adunatæ in una Dei Verbi subsistentia, unum Filium et Dominum nobis demonstraverunt visibilem et invisibilem, mortalem et immortalem, circumscriptum eundem et incircumscriptum, Deum perfectum et hominem perfectum, in duabus naturis agnoscendum, et in duabus liberis operationibus et voluntatibus adorandum. Nam non utique operaretur divine, nisi esset natura Deus: neque rursus humane, nisi natura fieret homo. Hunc confitemur, qui vere est Deus et homo, propter salutem nostram crucifixum fuisse, et carne mortem gustasse, sepulturamque trium suscepisse dierum, et resurrexisse a mortuis propriæ potentia deitatis, infernum dispoliasse, et eos qui a sæculo vincti fuerant, libertate donasse, in cœlos ascendisse, et in dextera Patris sedisse, et venturum secundum vocem incorporalium ad apostolos delatam, in secundo suo adventu iudicare vivos et mortuos (*Act.* 1). Confitemur autem et mortuorum in novissima die per vocem archangelicæ tubæ resurrectionem, et operum a nobis bene vel aliter gestorum, iuste Christo Deo nostro iudicante, retributionem, et in futuro æternam vitam et terminum non habentem.

Suscipimus autem, et firmamus, et alacriter amplectimur sanctas et universales sex synodos, quæ per Spiritum sanctum contra omnem congregatæ sunt hæresim in diversis locis atque temporibus, quas universæ sub sole orthodoxorum Ecclesiæ magna voce prædicantes, rectis ac divinitus inspiratis earum dogmatibus fulciuntur, recipientes quos illæ recipiunt, et abicientes quos ipsæ abijciunt. Et prima quidem apud Nicæam celebrata trecentorum decem et octo sanctorum Patrum synodus in depositionem Arianæ a furia cognominatæ, et ipsius animas corruptentium blasphemiarum: quem ut divisorem insanum, et inconfusæ incisorem deitatis, et Filium Patris creaturam garrula verbositate fatentem, per quem profecto cuncta creata, et ex non existentibus ut essent producta sunt, anathematizavit cum omnibus consentaneis ejus, et procul a divinis sacriis pepulit, prædicans Dominum nostrum Jesum Christum ante omnia sæcula de Patris substantia et subsistentia, sine tempore ac sine fluxu natum, consubstantialiam Patri et sancto Spiritui existentem: et per symbolum, id est, fidei rectæ confessionem, omne Christi dispensationis edocuit expresse mysterium. Secunda vero collecta est Constantinopoli

A centum quinquaginta Patrum synodus contra Spiritum impugnatorem Macedonium, et Deo exosos Semarianos socios ejus: quæ sancta synodus eundem Spiritum sanctum ducem ac magistrum habens, ex Patre sine tempore ac sempiternæ processione dogmatizavit habere, et homousion Patri et Filio fore coadorandum et conglorificandum: eos autem qui blasphemaverunt in eundem Paracletum, sine remissione anathematismis submitit inenarrabilibus, una cum desipiente Apollinario, qui Salvatoris nostri hominem [*Gr.*, Salvatore nostrum secundum hominem] sine intellectu, cum esset amens, verbose perhibuit. Et tertia prior Ephesi ducentorum sanctorum Patrum refulgens synodus in destructionem et dejectionem hominem colentis Nestorii^B et consentaneorum ejus: qui ex propriis execrabilibus cogitationibus deceptus, alium esse Deum Verbum, qui ante sæcula est, et alium eum qui ex Virgine propter salutem nostram incarnatus est, garrula voce profatus est, quartam sceleratus, etiam nolens, personam in sanctam et consubstantialiam Trinitatem inducens: non solum separans unitas duas Christi naturas in duas subsistentias, verum etiam vocem, qua Dei Genitrix appellatur, maledictus abjurans, Christotocon hanc vocari nequissime sanxit, quæ vere Dei Mater est et ante partum et post partum Virgo, atque omnis intelligibilis ac sensibilis naturæ gloria et claritate creata sublimior. Hunc igitur eadem sancta ducentorum Patrum synodus anathematizavit, una cum animam ledentibus deliramentis ejus; unum Filium ex Patre ante sæcula illuxisse, et eundem in novissimis diebus de intemerata Virgine ac Dei genitrice Maria natum fuisse, naturam nostram indutum edocens, et Deum perfectum et hominem perfectum eundem Filium Dei denuntians, id est, unum Filium et Christum et Dominum, et absolute unam naturam Dei Verbi incarnatam: quod significat duarum naturarum unionem, quæ per subsistentiam facta est. Dei vero Genitricem proprie ac per veritatem sanctam Mariam nominari legitime statuit. Opportunissime autem Chalcedone divinitus collecta orta est synodus sexcentorum triginta sanctorum Patrum in depositionem deceptæ hæreseos^C confusas Christi naturas perhibentis: quam primus insensatus Eutyches ex insipientia sua instituit, in uno Christo duas naturas inconvertibiliter unitas abnegans, et unam naturam ex duabus factam et compositam prodigiose conjiciens: qui et Dioscorum noxium fautorem et defensorem habens, orthodoxorum dogmatum calumniator, et veritatis hostis inventus est. Sed hos ambos synodus sancta destruxit, et deliras vocum novitates [*Gr.*, vanitates] eorum severis cum illis anathematibus subdidit, prædicans Christi veri Dei nostri duas naturas inconvertibiliter et incommutabiliter unitas in una subsistentia sua; perfectumque in deitate simul eundem et in humanitate

^a Contrarias vocat, quia visibilis una et mortalis est, altera invisibilis et immortalis, ut ipse paulo infra se explicat.

consistere, ex dualibus et in duabus naturis noscendum. Præterea et nequam Nestorii divisionem, et ipsum quoque cum sibi consentientibus abdicavit. Deinceps autem et quinta convenit synodus in dominante civitatibus, centum sexaginta quatuor sanctorum Patrum numerum salvans : quæ ab ipso sancto Spiritu acta, ante se celebratas sanctas quatuor synodos roboravit, et earum recta dogmata sequens, anathematizavit Nestorium, Eutychem, Theodorum Mopsuestiæ cum blasphemis suis : adhuc etiam et Origenem, et Evagrium, Didymum quoque et omnia fabulosa et pagana atque prodigiosa ipsorum eloquia, necnon et epistolam quæ dicitur Ibæ ad Marim Persam ; et conscriptiones Theodreti. quas contra recta duodecim capitula sanctæ memoriæ Cyrilli conscripsit.

Postquam sancta sexta synodus quemadmodum alius sol emicuit, ducentorum octoginta novem sanctorum Patrum, regiam urbem sortita pro requie, in qua celebrata, eos qui duas proprias voluntates et operationes in dispensatione carnis Christi Dei nostri denegant, et unam voluntatem et unam potentosæ asserunt operationem Salvatoris nostri deitatis pariter et humanitatis, anathematizavit : id est, Serginum, Pyrrhum, Petrum, Cyrum, Honorium, Theodorum Pharanitanum, et Polychronium delirum senem, atque omnes qui definierunt, vel definient, aut defluire præsumunt unam voluntatem et operationem in duabus Christi naturis. Si enim, ut quodam in loco quidam sapiens ait, sine voluntate et sine operatione humanam Domini naturam dimiserimus, ubi perfectionem in humanitate salvabimus ? Duas igitur voluntates et duas operationes congruentes duabus Christi naturis, ut naturalia earum coaptantes idiomata, sic magnum salutaris dispensationis mysterium luculenter explanaverunt, et orthodoxam fidem omnium ecclesiarum Dei sine calumnia sineque dubitatione recte sapientibus servaverunt. Mas sanctas sex synodos solas esse universales novimus, aliam post has non admittentes synodum : neque enim derelictum est quid ab apostolicis traditionibus, vel paternis seu legitimis editionibus, egens correctionis, vel cujuslibet ornamenti quoquo modo. Omnes itaque male sentientes hæreticos, tanquam satoris zizaniorum Satanæ discipulos, et animas corruptentes ministros, ab horum malo vertice, videlicet Simone Mago, usque ad eorum detestabilem caudam : et ut complexive dicamus, cæteros omnes ex tota prorsus anathematizamus anima simul et mente : maxime illos, quos prælatæ sanctæ et universales sex synodi anathematizaverunt, una cum Severo Acephalorum auctore [duce] [id est, eorum qui Christum unius naturæ esse fatentur^a]. Quin et Petrum respuo cognomento Cuaphea, qui in trisagio hymno argumentum [augmentum] apponere ausus est, et passionem impassibili applicare deitati præsumpsit, et omnes qui blasphemiam ejus sectan-

^a Glossera Anastasii insertum textui est in ipso etiam ms.

tur. Non autem refutamus, sed oppido confirmamus et admittimus etiam locales sanctas synodos, et correctiones canonicas quæ divina sunt ab eis inspiratione depromptæ, atque legislationes earum animas illustrantes. Apostolicas autem Ecclesiæ traditiones, per quas honorare et adorare sanctos et salutare docemur, suscipimus et amplectimur, venerantes eos ut famulos et amicos atque filios Dei. Honor enim qui circa devotos conservorum agitur, probationem habet bonæ voluntatis erga communem exhibitæ Dominum. Isti enim ipsi cellaria Dei et habitacula munda, sanctique Spiritus purissima specula facti sunt (*Sap. III*). Sed et ipsorum animæ in manu Dei sunt, ut scriptum est. Cum enim vita sit Deus et lux, et sancti quoque qui in manu Dei sunt, in vita et luce profecto consistunt. Et ideo pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus (*Psal. cxy*). Isti viventes fiducialiter Deo astiterunt : fontes salutares Dominus Christus sanctorum nobis reliquias præbuit, multimode beneficia infirmantibus rigantes, unguentum suavitatis emanantes, et demones abigentes : et sicut dicit magnus magister et ab immortalitate cognominatus^b, martyrum ossa languores fugant, infirmos curant, cæcis videre donant, leprosos mundant, tentationes et mœrores dissolvunt : et hæc per Christum qui habitavit in illis. Et bene Psalmista cecinit : *Mirabilis Deus in sanctis suis* (*Psal. Lxvii*). Et rursus : *Sanctis qui sunt in terra ejus, mirificavit omnes voluntates ejus inter illos* (*Psal. xv*). Cum his autem et sanctas et venerabiles imagines adorantes amplectimur, id est, Verbi Dei, Domini videlicet et Salvatoris nostri Jesu Christi, qui pro nobis incarnatus est, et formam servi suscepit (*Philipp. II*). Cujus imago et figura non deitatis, quæ inconvulse intemeratæ carni ejus unita est, præfert characterem : invisibilis enim est et incircumscripita et informis divina natura : *Deum quippe nemo vidit unquam : ipse Unigenitus enarravit* (*Joan. I*) : sed humanitatis ejus coloribus facientes iconam adoramus. Apparuit enim Deus super terram etiam cum esset invisibilis, et visus est, et cum hominibus conversatus est, et fatigatus est, et esurivit, et sitiivit lege nostræ quæ suscepit naturæ. Adoramus Christi iconam, id est, personæ quæ hominibus visa est, non diviæ ab hac invisibili ejus divinitate : absit ; sed unitæ huic ex summa conceptione. Nam etsi dicit Judæis : *Quid vultis me occidere, hominem qui veritatem locutus sum vobis* (*Joan. viii*) ? non erat homo tantum, sed et Deus, et dicens : *Ego et Pater unum sumus* (*Joan. x*) : non denegat naturam nostram : humano quippe ore ac organica hæc asserit lingua. Honoramus autem et adoramus etiam intemeratæ ejus imaginem sanctæ Dei Genitricis et immaculatæ dominæ nostræ, quæ illum ineffabiliter genuit. Honoramus quoque sanctorum apostolorum, prophetarum, bene vincantium martyrum, confessorum, et justorum tanquam Dei

^b Anastasii verba : *Id est Athanasius, immortalis enim Græce dicitur athanatos.*

amicorum imagines : non materiæ vel coloribus cultum afferentes, sed per hæc intelligibilibus visibus ad principalem [principale] adducti, honorem illi debitum impendimus : scientes secundum Basilium magnum, quod imaginis honor ad principalem transeat. Porro quia nonnulli contentiosius agunt, et dicunt non oportere sanctorum imagines adorare, cum sint manufactæ; simulacra stolide has, imo impie nuncupantes : noverint qui ejusmodi sunt, quod cherubim, et propitiatorium, et arca, et mensa, quæ Moyses sacratissimus divino præcepto construxit, manufacta erant, et adorabantur : accusat autem divina Scriptura eos qui adorant sculptilia (*Psal.* xcvi; *Isa.* xlii); sed et illos qui dæmonibus immolant. Et quidem abjectum erat paganorum sacrificium; sed iustum acceptum est (*Eccli.* xxxv). Cum ergo crassioris scripturæ venerabiles imagines sint, oportet eas honorare propter principalia. His itaque synodicis nostris libenter acceptis, sanctissimi, si quid inventum fuerit in illis emendatione indigens, sine invidia vestræ Deo plenæ doctrinæ nos participes facite, et ad remittendum eâ nobis correcta estote precabiles : ut concorditer ex hoc fidelibus utrisque, id est, vobis et nobis inventis, glorificetur Pater et Filius et Spiritus sanctus, nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

Et post lectionem Petrus et Petrus, Deo amabiles presbyteri, et locum tenentes sanctissimi papæ Adriani senioris Romæ, dixerunt : Acquiescimus, quia secundum fidem, quam recte Tarasius sanctissimus et beatissimus patriarcha Constantinopoleos est confessus, et apostolicus papa noster Adrianus suscipiens una cum venerabili sancta synodo, quæ apud ipsum est, consentit, et eorum quæ ille confessus fuerat, communionem amplexus est. Et benedictus Deus, quia Orientis sanctissimi summi sacerdotes concordem in orthodoxa fide et adoratione venerabilium imaginum sanctissimis Adriano papæ Romano, et Tarasio patriarchæ novæ Romæ, inventi sunt : et qui ita non confitentur, anathema sint a sanctis trecentis decem et octo Patribus, qui hic ante collecti sunt.

Sancta synodus dixit : Fiat, fiat, fiat.

Agapinus sanctissimus episcopus Cæsareæ dixit : Destinatis ab Orientis sanctissimis pontificibus sacratissimis litteris ad Tarasium sanctissimum patriarcham : his, tanquam titulum orthodoxiæ suscipiens, omnibus modis consentio, et communionem recipio; et eos qui ita non sapiunt, anathemati submiserim.

Joannes episcopus Ephesi dixit : Destinatis ab iis summis sacerdotibus qui in Oriente sunt, orthodoxis litteris ad sanctissimum et ter beatum patriarcham Tarasium consentio, et eorum communionem

A nunc lectæ sunt, quæque de Oriente missæ fuerunt ad Tarasium sanctissimum archiepiscopum et patriarcham, a definitione fidei quam ipse ante confessus fuerat, inveniens et ego indignus, his consentio et concors efficior, suscipiens et amplectens honorabiliter sanctas et venerabiles imagines : atque adorationem quæ per latrariam, id est, Deo debitam servitutem efficitur, soli supersubstantiali et vivificæ Trinitati impendo. Et qui ita non sapiunt, neque predicant, a sancta catholica et apostolica Ecclesia segrego, et anathemati subjicio, atque portioni negantium incarnatam et salutiferam dispensationem Christi veri Dei nostri transmittito.

B Basilus sanctissimus episcopus Ancyræ dixit : Destinatis litteris ab Orientis sanctissimis summis sacerdotibus ad sanctissimum archiepiscopum et patriarcham consentio et permaneo; et quæ ipsi confessi sunt admitto cum omni benignitate et voluntate : et qui ita non sapiunt, anathemati submitto.

Nicolaus sanctissimus episcopus Cyzici dixit : Lectis litteris sanctissimi et beatissimi archiepiscopi et patriarchæ, et e diverso missis ab Orientis orthodoxis summis sacerdotibus libellis consentio de sanctis ac venerabilibus imaginibus, et communionem eorum recipio : et eos qui ita non sapiunt, anathemati transmittito.

C Euthymius sanctissimus episcopus Sardis dixit : Ut in omnibus veritatem exsecutus, et in traditionibus sacratissimorum Apostolorum et Patrum educatus, consentio etiam his exarationibus quæ modo lectæ sunt, tam scilicet Tarasii sanctissimi ac beatissimi archiepiscopi et patriarchæ, quam his quæ ad has missæ sunt ab Orientalibus patriarchis : et eorum ac meum sensum super sacris dogmatibus et sanctis iconis unum et immutabilem existimo : eos vero qui præter hæc vane loquantur, et garrunt contra sanctas imagines, et non conveniunt cum sanctissimis patriarchis, hæreticos et perversos agnosco, et ab eorum communionem longe me pono.

D Petrus sanctissimus episcopus Nicomedie dixit : Secundum missas litteras a summis sacerdotibus Orientalis dioceseos ad sanctissimum et ter beatum archiepiscopum et patriarcham Tarasium, salutabiliter suscipio, et colo atque adoro pretiosas et sacras iconas : eos vero qui ita non sapiunt, anathematizo.

Hypatius sanctissimus episcopus Nicææ dixit : Orthodoxis litteris quæ missæ sunt ab Oriente, id est, a summis sacerdotibus qui ibidem sunt, ad sanctissimum et ter beatum patriarcham Tarasium, consentio, et ea quæ confessi sunt, recipio; et sanctas ac venerabiles imagines honoro et adoro et

Stanracius sanctissimus episcopus Chalcedonensis dixit: Lectis litteris sanctissimi et beatissimi archiepiscopi et patriarchæ, eas quæ ab Orientalis dioceseos summis sacerdotibus destinatæ sunt, talem proprietatem habere ad illas quæ sunt Constantinopolitani pontificis arbitror, ut nulla diversitas inter illas esse videatur, sed perfecta identitas: ita ut unum utræque sint, id est, plenæ omni orthodoxia. Propter quod et ego ita confiteor, et alienos reor esse, qui ita non sentiunt.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachiû dixit: Destinatis ab Orientis summis sacerdotibus orthodoxis litteris ad Tarasium sanctissimum patriarcham assentior et concordo, et eorum quæ confessi sunt expositionem recipio: et eos qui ita non sentiunt, anathematizo.

Epiphanius Deo amabilis diaconus Ecclesiæ Catanzæ, et locum tenens Thomæ sanctissimi episcopi Sardinizæ, dixit: Verum est, quia favi mellis sunt verba bona: dulcedo autem eorum sanitas animæ, sicut scriptum est (*Prov. xvi*). Igitur ecce et synodice litteræ quæ modo lectæ sunt, sanctissimæ reginæ Constantinopolitane archiepiscopi novæ Romæ, quas ad Orientis orthodoxissimos summos sacerdotes transmisit; et illæ quæ ab ipsis rescriptæ sunt, dulci ac odorifero savo fidei sanctorum Patrum efflorentes, omnium nostrum intelligibiles sensus suavitate rigaverunt, et animo in fide claudicantes robusta orthodoxi virtute magisterii sanaverunt. Quapropter et ego his paria sapiens, admitto et amplector venerabiles imagines secundum antiquam consuetudinem. Et illud apostaticum revera concilium, quod quidam etiam septimam, non jure, sed desipientes nuncupant synodum; necnon et eos qui id ipsum sapiunt, terribilibus transmitto anathematibus.

Leo sanctissimus præpositus et locum retinens metropoleos Sidæ dixit: Gratia Christi veri Dei nostri, destinatis litteris ab Orientis summis sacerdotibus ad Tarasium sanctissimum archiepiscopum et patriarcham, annuo, et permaneo: et eos qui ita non sapiunt, anathemati transmitto.

Nicolaus reverendissimus monachus et hegumens monasterii Apri, et locum retinens metropoleos Tyrensium, promulgavit similiter.

Gregorius sanctissimus episcopus Neocæsariæ dixit: Destinatis litteris a summis sacerdotibus qui in Oriente sunt, ad Tarasium sanctissimum patriarcham, consentio, et admitto, atque saluto sanctas imagines ac venerabiles iconas: et eos qui ita non sapiunt, anathemati submitto.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanzæ dixit: Qui pietatis meditantur modum, his utique et orthodoxiæ sermo refulget. Competenter igitur et mea brevitatis lectis sacris ac synodicis litteris sanctissimi et beatissimi reginæ civitatum summi præsulis Tarasii, quas ad eos qui in Oriente sunt, transmisit: diligenter et his quæ ab eis ad ipsum directæ

sunt, intentæ mentis visum indigens, per omnia sanctorum Patrum concordantes orthodoxæ fidei per lectionem cognovit. Ideoque cum illis hæc sentiens, recipio et saluto sacras et venerabiles iconas. et manifeste vocum novitatem quæ facta est synodi, quæ septima susurrando dicitur, necnon et eos qui cum illa sapiunt, anathematismis transmitto.

Anastasius sanctissimus episcopus Nicopoleos veteris Epiri dixit: Concordantes intuens synodicas litteras Tarasii sanctissimi patriarchæ, et rescripta earum quæ ab Orientis summis sacerdotibus missa sunt, consentio illis, et confiteor ita sapere, et usque in finem innocuus permanere. Et recipio et saluto venerabiles et sacras iconas: et qui ita non sapiunt, anathemati submitto.

Joannes sanctissimus episcopus Tauromeniæ dixit: Sicut unum sentientes convenimus, ita et unum dicere didicimus. Concordantibus igitur synodicis apicibus Tarasii sanctissimi patriarchæ, qui lecti sunt, quique destinati fuerunt ab eo ad Orientis sanctissimos sacerdotes, et rescriptis quæ ab illis ad ipsum destinata sunt sanctæ et orthodoxæ fidei sex universalium synodorum, ita et ego credo recipiens et adorans sanctas et venerabiles imagines: et in hæc orthodoxa fide vivens opto astare ante tribunal Christi cum fiducia: et qui sic non sentiunt, anathema sint.

Gregorius sanctissimus episcopus Pisinuntensium similiter.

Niceta sanctissimus episcopus Claudiopoleos similiter.

Basilius sanctissimus episcopus Sylæi similiter.

Michael sanctissimus episcopus Synadenium similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensium similiter.

Leo sanctissimus episcopus Iconii similiter.

Leo sanctissimus episcopus Rhodi similiter.

Georgius sanctissimus episcopus Pisidiæ similiter.

Eustathius sanctissimus episcopus Laodiceæ similiter.

Constantinus sanctissimus episcopus Pergæ similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Seleuciæ similiter.

Theophylactus Deo amabilis diaconus et vicarius Staupoliterensium metropoleos similiter.

Nicolaus sanctissimus episcopus Hierapoleos similiter.

Leo sanctissimus episcopus Carpathi similiter.

Theodorus sanctissimus episcopus Amoriæ similiter.

Christophorus sanctissimus episcopus Phasidis similiter.

Cyrillus monachus et locum tenens Nicaenæ episcopatus Gothiæ, similiter.

Reliqui sanctissimi episcopi [atque monasticæ A dignitates *] promulgaverunt.

Tota synodus quæ per gratiam Christi veri Dei nostri, et astrictam pietatis sanctionem tranquillissimorum et orthodoxorum imperatorum nostrorum congregata est, relationem quæ facta est ab Adriano papa senioris Romæ ad orthodoxissimos imperatores nostros, et chartam orthodoxæ definitionis sanctissimi et beatissimi patriarchæ Tarasii, quæ nunc lecta est; atque litteras quæ ad beatitudinem ejus ab Orientis summis sacerdotibus missæ sunt, recipientes consentimus, et salutamus, et honoranter adoramus sacræ et colendas iconas: et pseudosyllogum qui contra eas factus est in destructionem earum, effodientes, anathematismum mittimus. Sed Deus omnipotens conservet dominos nostros, et sanctissimum patriarcham.

* Desunt etiam hæc in ms. Jolyano.

Tarasius sanctissimus episcopus patriarcha dixit: Contentio quievit, et medius paries sublatus est inimicitiarum: Oriens, Occidens, Septentrio et Mesembria, sub jugo uno et una consonantia facti sumus.

Sancta synodus dixit: Gloria tibi, Domine, qui unisti nos.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Gratias pacifico Christo vero Deo nostro cum Patre et Spiritu sancto, in sæcula!

Sancta synodus laudavit.

Multos annos imperatorum! Constantini et Irenæ magnorum imperatorum et principum multos annos! Orthodoxorum imperatorum multos annos! Custodes fidei, Domine, serva! Auxiliatores Ecclesiæ, Domine, serva! Novi Constantini et novæ Hælenæ æterna memoria! Pacificam, Domine, vitam, da eis! Patriarcharum multos annos! Sacri senatus multos annos!

ACTIO QUARTA.

In nomine Domini et dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperio piissimorum et amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini et Irenæ a Deo redimite matris ejus, octavo anno consulatus eorum, Kalendas Octobris, indictione undecima.

Conveniente sancta et universali synodo, quæ per divinam gratiam et piam sanctionem eorundem divinitus confirmatorum imperatorum congregata est in Nicænsium clara metropoli Bithyniensium provincie: id est, Petro reverendissimo archipresbytero sanctissimæ Romanæ Ecclesiæ sancti apostoli Petri, et Petro reverendissimo presbytero monacho et abbate venerabilis monasterii sancti Sabbæ Romæ siti, retinentibus locum apostolicæ sedis almi et sanctissimi archiepiscopi senioris Romæ Adriani; Tarasioque almo et sanctissimo archiepiscopo magni nominis Constantinopoleos novæ Romæ, et Joanne ac Thoma reverendissimis presbyteris monachis et vicariis apostolicarum sodium Orientalis dioceseos.

Sedentibusque ante sacratissimum ambonem templi sanctissimæ magnæ Ecclesiæ quæ cognominatur Sophia; præsentibus et auscultantibus gloriosissimis et magnificentissimis principibus, id est, Petroa famosissimo exconsule patricio, et comite Deo conservati imperatorii obsequii, et Joanne imperiali ostiario et logotheta militaris logothetii, et omni sancta synodo secundum ordinem in prima actione signatum; præsentibus etiam et Deo amabilibus archimandritis et hegumenis, atque omni monachica plenitudine; propositis sanctis et intemeratis Evangeliiis

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Per antecedentes attentius [proxime] actiones, flatu Domini omninentis nos docente secundum proverbialiterem, veritatem meditatam est guttur nostrum; quia

litteris quæ lectæ sunt, sanctissimorum virorum, Orientis videlicet et Occidentis, concordēs effecti sumus. Sed quia propheticus nobis sermo præcipit: *Super montem excelsum ascende; qui evangelizas Sion: prædica in fortitudine, vocem tuam exalta qui evangelizas Jerusalem: prædicate, ne timeatis (Isa. xl).* Hanc ergo prophetica præceptionem sequentes, sacerdotes viri, prædicemus, voces nostras exaltemus, pacem annuntiantes Ecclesiæ catholicæ, quæ est vera Sion et civitas cœlestis regis Christi Dei nostri. Quomodo autem fiet hoc? Deferantur nobis in medium ad audientiam gloriosissimorum sanctorum Patrum volumina; et ex ipsis haurientes, potemus singuli gregem nobis commissum. Taliter enim et in omnem terram exhibit sonus noster, et in fines terræ verborum virtus nostrorum (*Psal. xlviii*): pro eo quod non transferimus terminos quos posuerunt patres nostri, sed apostolice docti tenemus traditiones quæ accepimus.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Secundum assertionem Tarasii sanctissimi patriarchæ deferantur in medium libri, et testimonia beatorum Patrum, et liquido sanctæ huic synodo relegantur.

Leontius clarissimus a secretis dixit: Proficere ac salubri jussioni sanctissimi patriarchæ, et consensui universalis synodi hujus parentes, et hanc terminare satagentes, attulimus et exhibuimus sacrosanctos libros. Quorum primus est divinitus electus et scriptus liber, quem et nunc præ omnibus legam. Omnes igitur attentius et prudentius audiamus, et dictorum virtutem certius agnoscamus, quatenus integræ utilitatis fructum capessere valeamus

Idem legit:

De Exodo filiorum Israel.

Locutus est Dominus ad Moysen : Facies propitiatorum de auro mundissimo ; duos cubitos et dimidium tenebit longitudo ejus, cubitum ac semissem latitudo. Duos quoque cherubim aureos et productiles facies ex utraque parte oraculi. Cherub unus sit in latere uno, et alter in altero. Utrumque latus propitiatorii tegant, expandentes alas et operientes oraculum : respiciantque se mutuo versis vultibus in propitiatorium, quo operienda est arca, in qua pones testimonium, quod dabo tibi. Inde præcipiam, et loquar ad te super propitiatorio ac de medio duorum cherubim, qui erunt supra arcam testimonii, cuncta, quæ mandabo per te filiis Israel (Exod. xxv).

Ex Numeris.

Hæc oblata sunt in dedicatione altaris, quando unctum est. Cumque ingrederetur Moyses tabernaculum fœderis, ut consuleret oraculum, audiebat vocem loquentem ad se de propitiatorio, quod erat super arcam testimonii inter duos cherubim, unde et loquebatur ei (Num. vii).

De Ezechiele.

Et introduxit me in templum, et mensus est frontes, sex cubitos latitudinis hinc, et sex cubitos latitudinis inde, latitudinem tabernaculi (Ezech. xli). Et post alia : Et templum interius, et vestibula atrii, limina, et fenestras obliquas, et hæc tecta in circuitu per tres partes contra uniuscujusque limen, stratumque ligno per gyrum in circuitu : terra autem usque ad fenestras, et fenestræ clausæ super ostia, et usque ad domum interiorem, et forinsecus per omnem parietem in circuitu, intrinsecus et forinsecus ad mensuram : et fabricata cherubim et palmæ, et palma inter cherub et cherub ; duasque facies habebat Cherub, faciem hominis juxta palmam ex hac parte, et faciem leonis juxta palmam ex alia parte expressam per omnem domum in circuitu. (Ibid.)

Ex Epistola S. Pauli apostoli ad Hebræos.

Habuit quidem et prius justificationes culturæ, et sanctum sæculare. Tabernaculum enim factum est primum, in quo erant candelabra et mensa et propositio panum, quæ dicitur Sancta. Post velamentum autem secundum, tabernaculum quod dicitur Sancta sanctorum, aureum habens thuribulum, et arcam Testamenti circumtectam ex omni parte auro ; in qua urna aurea habens manna, et virga Aaron quæ fronderat, et tabulæ testamenti : superque erant cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorium (Hebr. ix).

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Perspicimus, sacrati viri, quia Vetus Testamentum habuit divina signa, cherubim obumbrantia propitiatorium : et ex hoc Novum accepit.

Sancta synodus dixit : Etiam, domine, sic se habet veritas.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Si Vetus habebat cherubim obumbrantia propitiatorium, et duas iconas Domini nostri Jesu Christi, et sanctæ Dei

A Genitricis, sanctorumque ipsius habeamus, obumbrantes altare.

Magnificentissimi principes dixerunt : Veraciter Dei præceptio est.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit : Uti lectum est, vultum hominis habebat chernbim et quomodo quidam dicunt, quia quis vidit vultum cherubim? Etenim dixit sculptilem vultum.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Omnes sancti qui meruerunt angelos videre, in specie hominum eos viderunt, quemadmodum in diversis legitur Scripturæ locis, propter quod de cherubim Deus Moysi locutus est dicens : *Vide, ut facias omnia secundum formam quæ ostensa est tibi in monte*

B *(Exod. xxv). Et hinc famulus Moyses, quales formas vidit, tales et fecit, cum quibus et cherubim*

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit : Quando autem movebatur populus ad idololatriam, tunc Deus dicebat Moysi : *Ne facias omnem similitudinem ad serviendum eis.*

Joannes reverendissimus presbyter et vicarius apostolicarum sedium Oriëntis dixit : Excelsius his est, quia et Jacob titulum erexit Deo. Unde et benedixit ei repromittens donationes, quæ omne verbum excedunt (*Gen. xxviii*). Et alibi in specie hominis luctatus est cum eo, et appellavit eum Israel, quod est interpretatum *faciem videns Deum*. Ipse autem ait : *Vidi Dominum facie ad faciem, et salva facta est anima mea (Gen. xxxii)* : et ecce non solum intelligibiles virtutes visæ sunt, sed et ipse qui natura invisibilis est Deus, et incorporeus, cum ostensus est in specie nostra.

Demetrius reverendissimus diaconus et scevophylus sanctissimæ magnæ Ecclesiæ Constantinopoleos legit :

Sancti Patris nostri Joannis Chrysostomi de præconio in Meletium, cujus initium est hoc :

Ubique inter hunc sacratum gregem oculos circumferens, et universam civitatem hic præsentem aspiciens, non habeo quem beatificem. Et post alia : Et erat reverentiæ magisterium, quod fiebat. Jugiter enim coacti ejus vocabulum memorari, et sanctum illum habere præ-animo, nomine ipsius fugabant omnem a se passionem et cogitationem irrationabilem : et sic multum factum est hoc, ita ut ubique in vicis, et in foro, et in agris, et in itineribus hoc undique nomine personarent. Non autem circa tam magni nominis affectum [*Gr.* : circa nomen tam magnum affectum] passî estis tantummodo, verum etiam et circa ipsam ejus corporis formam. Quod ergo in nominibus fecistis, hoc et super illius iconam gessistis. Etenim in annulorum circulis, et in calicibus, et phialis, et in thalamos parietibus, et ubique iconam sanctam illam exaraverunt multi : ut non solum audirent sanctum vocabulum illud, sed et viderent corporis ejus ubique figuram, et duplici quadam migrationis illius consolatione fruenterent.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediae dixit : Si Joannes aurei oris talia dixit de iconis, quis adhuc audet dicere contra eas quidquam?

Basilius sanctissimus episcopus Ancyrae dixit : Recepit eas veraciter; et talem amorem habebant pii qui tunc erant, circa imaginem ejus, ut ubique formarent iconam sancti Meletii. Unde et Pater hic supra modum illos laudat.

Sanctissimus patriarcha dixit : Et nos a patribus nostris percipientes doctrinas, dicimus eas et venerabiles iconas, et sanctas, et sacras.

Theodosius reverendissimus hegumenus monasterii sancti Andreae Nesii attulit librum ejusdem Joannis oris aurei, petens relegi : quem accipiens Antonius monachus legit :

Sanctae memoriae Patris nostri Joannis Chrysostomi sermo : Quod Veteris et Novi Testamenti unus sit legislator, et in vestem sacerdotis, cujus initium est :

Christi regni Evangelium ante quidem praedicare prophetae. Et post alia : Ego et cera perfusam dilexi picturam pietate repletam. Vidi enim angelum in iconam pellentem barbarorum cuneos. Vidi conculcatas barbarorum nationes, et David veraciter dicentem : Domine, in civitate tua imaginem eorum ad nihilum rediges (Psal. LXXII).

Sanctissimus patriarcha dixit : Si is qui auro pretiosus os habebat, perhibuit dicens : Ego et perfusam dilexi picturam; quid dicemus de his qui oderunt?

Basilius sanctissimus episcopus Ancyrae dixit : Illo dicente, quia ego dilexi, quis audet effari contrarium?

Joannes reverendissimus presbyter et vicarius Orientalium pontificum dixit : Quis autem est iste angelus, nisi ille de quo scriptum est : Quia angelus Domini percussit centum octoginta millia Assyriorum in una nocte circa Jerusalem hostiliter militantia? (IV Reg. XIX.)

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit : Sed propitius nobis sit Dominus super delictis quae peccavimus [patravimus] circa sacras imagines.

Gregorius diaconus et notarius legit :

Ex sermone sancti Gregorii Nyssae, habito Constanti-nopoli, de deitate Filii et Spiritus, et in Abraham, cujus initium est :

Veluti quiddam patiuntur ad multum florida prata. Et post alia : Vidi saepe in pictura imaginem

A dirigit; et tangit jam corpus gladii acie : et tunc ei sit divinitus vox prohibens opus.

Gloriosissimi principes dixerunt : Vide, quomodo doluerit [jucundatus sit] Pater noster in pictura, ita ut et lacrymaretur.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyrae dixit : Multoties Pater legit historiam; sed forte nunquam lacrymatus est : at vero postquam picturam vidit, lacrymatus est.

Joannes reverendissimus presbyter et monachus, et vicarius Orientalium pontificum dixit : Si tali doctiori pictura praestitit utilitatem et lacrymas, quanto potius indoctis et idiotis praestabit compunctionem et utilitatem?

B Sancta synodus dixit : In diversis locis vidimus Abrahamae picturam, sicut Pater ait.

Theodorus sanctissimus episcopus Cataniae dixit : Si sanctus Gregorius vigilans in divinis intellectibus, Abrahamae historia visa, lacrymatus est, quanto magis depicta incarnata dispensatio Christi Domini nostri, qui propter nos homo factus est, videntes ad profectum et lacrymarum effusionem hortabitur?

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Si vidissemus iconam crucifixum ostendentem Dominum, nonne et nos lacrymaremur?

Sancta synodus dixit : Magnifice; nam in ipsa liquido consideratur humilitatis celsitudo Dei, qui propter nos incarnatus est.

Stephanus reverendissimus diaconus et notarius ac referendarius legit :

C *Sancti Cyrilli Alexandrini episcopi, ex epistola ad Acacium Scythopoleos episcopum, de apomompae [Capro emissario], cujus initium est :*

Missis nunc a sanctitate tua nuntiis gavisus sum valde. Et post alia plurima dixit : Dicimus ergo, quod figura et umbra erat lex, et quasi quaedam pictura posita ad visionem his qui conspiciunt res. Umbrae autem artis sunt eorum qui pingunt in tabulis, principia exarationum : quibus si superinducantur colorum flores, tunc profecto picturae pulchritudo nitescet. Et post pauca : Scriptum est igitur in mundi facturae libro : Et factum est post verba haec, tentavit Deus Abraham, et dixit ad eum : Abraham, Abraham. At ille respondit : Adsum. Ait ei : Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac, et vade in terram Visionis, atque offer eum tibi in holocaustum super unum montium quem monstravero tibi. Igitur Abraham de nocte consurgens, stravit asinum suum, ducens secum duos juvenes et Isaac filium suum. Cumque concidisset ligna

altare, et desuper signa composuit. Cumque ligasset A Isaac filium suum [Gr., pedes Isaac filii sui], posuit eum in altari super struem lignorum, extenditque manum et arripuit gladium, ut immolaret filium suum. (Ibid.) Ergo si quidam nostrum desiderat videre depictam in tabula historiam de Abraham, quomodo scilicet eum designaverit pictor [Gr., quomodo eum des. pictor]: utrumnam simul, an sigillatim gesserit quæ de illo dicuntur? Siquidem nonnulli in alia atque alia specie diversis eundem locis depingunt [Gr., Siquidem in al. atque al. sp. d. eumd. loc. depinxerit]: utputa aliquando sedentem quidem asino, assumpto puero, sequentibus famulis: aliquando autem remanente rursus asino deorsum una cum famulis onerantem Isaac, et habentem præ manibus gladium simul et ignem. Necnon et alibi eundem in specie iterum alia compedientem super ligna [super ligna adolescentem], et armasse gladio dexteram, ut necem inferat. Sed non alter et alter erat Abraham diversis in locis aliter atque aliter visus: sed aliam ipse ubicunque semper, secundum rerum necessitatem, pictoris arte representatus. Neque enim erat conveniens, imo impossibile, in uno eodemque loco videri omnia gerere quæ de illo dicuntur.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: En et sanctus Cyrillus consona sancto Gregorio Nysseno dicit.

Cosmas diaconus, notarius et cubuclesius legit:

De carminibus sancti Gregorii theologi, ex sermone de virtute habito, cujus initium est:

Deum omnium auctorem primum invoco. Et post alia:

Nec Polemon a me silentio præteribit.

Etenim miraculum est ex illis quæ oppido sunt
[prædicanda (Gr., prædicata)]

Erat quidem prius iste non inter pudicos,

Et valde turpis voluptatum minister.

Ast cum affectu boni detentus esset,

Consiliarium inveniens (non autem habeo dicere
[quem])

Sive ergo sapientem aliquem, sive semet, auda-
[cter (Gr., subito)]

Tantum apparuit passionibus superior,

Ut unum quoddam ponam miraculorum ejus.

Meretricem advocat quidam incontinens juvenis: D

Quæ cum juxta portam venisset, ut aiunt,

In qua erat prospiciens Polemon in icona:

Hanc cum vidisset (etenim erat colenda)

Ah! confestim, et aspectu superata,

Ut viventem verecundata depictum.

Basilium sanctissimum episcopum Ancyræ dixit: Et sanctus Gregorius deiloquus Pater mirabilem retulit iconam Polemonis.

Sanctissimus patriarcha dixit: Etenim castitas ex illa patrata est: nisi enim vidisset scortum iconam Polemonis, nequaquam a stupro cessasset.

* In ms. Jolyano versio in suos quoque versus distincta est, ut modo edimus.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Mirabilis est imago et admiratione dignissima, quoniam potuit mulierculam liberare ab execrabili et turpi operatione.

Gregorius [Georgius] Deo amabilis diaconus et notarius venerabilis patriarchii legit:

Antipatri episcopi Bostrensi, ex sermone in mulierem quæ fluxum sanguinis passa est, cujus initium est:

Quod prior quidem fuerit Judæorum vocatio, Scriptura docuit. Et post alia:

Hæc salutari limbria comprehensa dicebat mulier quæ fluxum sanguinis patiebatur, ut regem naturæ tenens Dominum, et passionis tyrannidem edocens: perceptoque dono, statuam erexit Christo. Et quidem divitias in modicos expenderat, sed divitiarum residua obtulit Christo.

Sanctissimus patriarcha dixit: Itaque et imaginem qui depingit, Deo illam offert, quemadmodum et mulier statuam.

Basilium sanctissimum episcopum Ancyræ dixit: Proprie dicere [ut proprie dicam], jubet, et recipit amplissime facientes imagines.

Thomas reverendissimus monachus monasterii Chenolacci dixit: Librum beati Asterii afferro, et offero sanctæ synodo: et ut jubetis.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Et accipiens Constantinus Deo amabilis diaconus et notarius legit:

C *Beati Asterii episcopi Amasiæ relatio in Euphemiæ martyrem.*

Pridem, o viri, Demosthenem habebam in manibus illum optimum, et Demosthenis illa, ubi Æschinem amaris immitit [Gr., impetit] cogitationibus. Retardatus vero sermone, et densus intelligentia, quietem deprecatus sum, et ambulacrum [Gr., quiete egeham et ambulatione], quo mihi solveretur pusillum animæ dolor: et procedens de habitaculo, paucillum cum notis comitatus in forum, illinc ad Dei templum profectus sum, oraturus in vocatione. Cum autem et hoc consecutus, in obscuro porticus domorum incederem, vidi illic picturam quamdam, et me in summitatem visio tulit [cepit]: ut Euphronis autem diceres esse diligentiam artificii, vel cujusque illorum veterum, qui sculptibilem Junonem in magnitudinem, cum modica esset, erigentes, etiam tabulas animatas operabantur [Gr., qui picturæ plurimum dignitatis conciliarunt]^b. Veni ergo, si vells (etenim nunc vacatio narrationis est) edisseram tibi scripturam. Neque enim magis prava quam pictores, nos utique nusarum pueri habemus remedia [pharmaca]. Mulier quædam virgo sacra et incorrupta, Deo pudicitiam vovens, Euphemiæ vocant eam. Cum autem tyrannus aliquando pie viventes persequeretur, nimis alacriter mortis elegit periculum. At vero cives et communicatores reli-

^b Anastasius videtur legisse Ἰππὸν pro Ἰφῶν. In ms. Jolyano legitur scriptibilem Junonem.

gionis, pro qua obit, utpote virilem et sacram virginem admirantes, juxta sacrarium theca constructa, et posito loculo, honores ei concelebrant, et annuam festivitatem [communem et publicam celebritatem], novum et publicum facientes commercium. Ergo alii quidem Dei mysteriorum sacri disputatores hierophantæ verbo quoque memoriam semper honorant, et qualiter consummaverit sufficientiæ certamen, diligenter eos qui simul adsunt, edocent. Pictor autem pie agens, et ipse per artem pro viribus totam historiam ejus designans in sindone, juxta thecam sacram posuit visionem. Habet autem ita se illud amabile artificium. Excelsus super thronum stabilis est iudex, amare ac maligne aspiciens in virginem. Irascitur enim quando vult ars etiam in inanimatis materiis. Adsunt autem satellites principatus, et milites multi: quorum alii quidem monumentorum descriptores libros ferunt et codicillos: quorum alter a cera manu suspensa [Gr. add. iracunde] aspicit ad eam quæ judicatur, totam inclinans faciem, veluti jubens magis [clarius] loquendum, ne laborans circa auditum, mendosa scribat ac reprehensibilia. Stabat autem virgo in aquilo indumento ac veste philosophiam designans; et ut visum est pictori, etiam vultu urbano: ut vero mihi videtur, anima virtutibus decorata. Ducunt autem ad principem duo milites, unus quidem illam ante trahens, alter autem post tergum urgens virginis temperatum pudore atque constantia morem. Etenim inuuit quidem in terram, ut erubescens a vultibus marium. Stabat autem nequaquam percussa, nihilque passa penes agonem timendum [timidum]. Cumque ego alios interim laudarem pictores, quando intuitus sum illius mulieris Colchidis opus: quæ filiis cum esset gladium illatura, misericordia et furore dividit faciem. Et unus quidem oculorum insinuat iram, alter vero matrem indicat parcentem et trementem. Nunc autem miraculum ab illa cogitatione ad hanc commutavi scripturam: et vehementer admiror artificem, quoniam magis miscuit colorum morem, et reverentiam simul et virilitatem temperans, affectiones per naturam repugnantes. Procedente vero anterius imitatione, carniſces quidam in tunicis parvis nudi jam veniebant ab opere [jam aggrediebatur opus]. Et quidam apprehenso quidem capite, inclinans post tergum, præbebat alteri præparatam ad supplicium virginis personam [faciem]: quidam vero astans incidebat dentes: malleus autem et terebra supplicii organa apparent. Præterea lærymor hinc, et mihi passio intercidit sermonem: sanguinis enim guttas sic evidenter supercoloravit pictor, ut diceret has labia veraciter distillasse, et lamentatus abires. Ad vincula post hæc, et iterum virgo venerabilis in fulvis vestibus, sed et sola extendens manus in cælum, et invocans Deum procuratorem inter atrociam. Cui oranti apparet super caput signum, quod nunc lex est Christianis adorare atque præscribere: quodque indicium autem fuisse passionis, quæ illam expectabat.

A Mox ergo et post modicum, ignem albi validum pictor succendit, rubeo colore hinc et inde rutilant corpoream faciens flammam: statuitque in medio illam, manus quidem ad cælos expandentem, molestiam vero nullam in facie demonstrantem, sed e contrario gaudentem, quoniam ad incorpoream et beatam vitam abibat. Usque huc et pictor statuit manuum, et ego sermonem. Tempus autem tibi est et eam, si volueris, picturam perficere, ut perspicias subtiliter, nisi [si non] multum post narrationem venimus.

Gloriosissimi iudices dixerunt: Pia igitur est ars pictorum, et non ut eam quidam insipienter vituperant: ipse quippe Pater pictorem pie agere asseruit.

B Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Sed et sacrum illud monumentum appellat. Et theologus venerabilem imaginem, et Chrysostomus sanctam appellat; at vero Pater qui lectus est, sacram. Et quid ulterius ad hæc potest aliquis contradicere?

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensiensis dixit: Audientes universi patrum nostrorum magisteria, compuncti sumus anima, et præteritos annos deflemus. Sed gratias agimus Deo, quia per doctrinas patrum nostrorum venimus ad agnitionem veritatis.

Theodosius sanctissimus episcopus Amorii dixit: Sacratissime et Deo honorabilis domine, nos et tota sancta synodus audientes sanctorum patrum nostrorum magisteria de sacris imaginibus, credimus, et confitemur, et sacras et sanctas eas vocamus: et qui ita non dixerit, sit anathema.

Sancta synodus dixit: Sit anathema!

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Semper bonus pictor per artem res exhibet, quemadmodum et is qui martyris Euphemie imaginem designavit: propter quod et in his doctor picturæ artem collaudat.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Utque dicendo: Laudabam quidem ego primitus quæ erant Colchidis, usque dum veni ad imaginem martyris.

Sancta synodus dixit: Et hæc contempletus, et percussus.

D Basilius sanctissimus episcopus Ancyrae dixit: Et Pater qui lectus est, ea passus est, quæ sanctissimus Gregorius [Nyssenus]: ambo enim in imaginibus lacrymati sunt.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Præcipit Pater, et licentiam dat in fine sermonis volenti depingere certatorum martyrum narrationem; ait enim: Tempus autem tibi est, et eam si volueris picturam perficere: ut perspicias subtiliter, nisi multum post narrationem venimus.

Joannes Deo amabilis presbyter, et locum retinent apostolicarum sedium Orientis, dixit: Itaque major est imago sermone: et hoc Dei providentia factum est propter idiotas homines.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Si sanctis viris talem compunctionem fecerunt sacræ imagines, quanto magis nobis?

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensiū dixit: Patribus nostris talia dicentibus, non habemus quod dicamus.

Joannes Deo amabilis presbyter et locum retinens apostolicarum sedium Orientis, dixit: Non adversantur pictores Scripturis, sed quidquid Scriptura dicit, id demonstrant; ita ut assertores sint eorum quæ scripta sunt.

Theodosius sanctissimus episcopus Amorii dixit: Divinus Apostolus edocet dicens: *Quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt* (Rom. xv). Ipse itaque sanctæ atque colendæ imagines et picturæ, tam quæ in musivis, quam quæ in materiali B descriptione fiunt, ad nostram [Gr., et materiales efformationes, atque musiva, ad nostram] doctrinam et emulationem et formam sunt, et scriptæ consistunt; ut et nos eandem formam et agonem ostendamus circa Deum: quatenus et nos quoque dignos statione ac portione ipsorum, et cohæredes faciat regni sui.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ dixit: Beatus et deifer doctor Asterius, sicut stella clarissima, omnium nostrum corda illustravit. Itaque non extra consequentiam catholica Ecclesia suscepit sacras et venerabiles iconas, sed apte sanctorum patrum nostrorum doctrinas secuta.

Gregorius Deo amabilis diaconus sanctæ magnæ Ecclesiæ laudabilium Apostolorum legit:

De martyrio sancti Anastasii martyris Persæ, cujus initium est:

Unigenitus Filius et Verbum Dei, per quem omnia facta sunt. Et post alia: Cum autem abundasset in eo desiderium, ut illuminaretur, rogabat multum prædictum virum, ut dignus efficeretur gratia sancti baptismatis. At ille trepidans propter Persarum metum, ne periclitaretur, differebat eum. Verumtamen cum illo ibat ad ecclesias, et orabat, et picturas sanctorum martyrum aspiciebat, et sciscitabatur ab eo, quænam hæc essent. Et audiens ab eo sanctorum miracula, et dura tormenta quæ illis a tyrannis illata fuerant, et super hominem tolerantiam, mirabatur et stupefiebat. Manens ergo tempore paucis D apud prædictum Christo dilectum virum, optimum sumit in anima desiderium, ut Hierosolymam perveniret, et ibi fieret sancto baptismo dignus.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensiū dixit: Apparet, quia venerabilium imaginum traditio solemnitas [legitima] est.

Euthymius venerabilissimus diaconus et monachus

A paucæ: Eia nunc et ea quæ apud Casariam Palestinæ a sancto facta sunt, secundum quod possibile fuerit, enarremus. Cum appropinquasset sanctæ civitati alium cadaver, notum factum universæ civitati, et lætitia magna repleti sunt omnes. Et surgentes, sacraque ligna percipientes congregaverunt semetipsos in venerabilissimo templo Dei Genitricis, quod dicitur Novæ. Et deinde cum crucibus et litanis obviam venerunt sancto lipsano, cum glorificatione gaudentes et exultantes: et quasi reflorentes, imo recreati in præsentia martyris a paucitate fidei quæ erat in illis, et aliarum nequitiarum mortificatione, magnam acceperunt consolationem. Orantibus autem illis, et deosculantibus, et se circa tumulum volutantibus, atque debitum præmium recompensantibus lipsano ac memoriæ sancti hujus, mulier quædam quæ quasi ex claris erat Casariensium (si ita oporteat dici, et non magis aliter quemadmodum res ipsæ manifestarunt) nomine quidem Arete, id est virtus, sed moribus virtuti omnino contraria, in diffidentiam versa dicebat: Ego lipsanum a Perside veniens non adoro. O miseram et sine intellectu animam, quæ non audivit infelix sacratissimum psalmistam David increpantem flagitiosorum audaciam, ac dicentem: *Cohibe linguam tuam a malo, et labia tua ne loquantur dolum!* (Psal. xxxiii.) Quid ergo Deus, qui glorificat glorificantes se, facit in ea, consequenter ego dicam. Ingresso civitatem sancto lipsano, communiter consiliati cives ejusdem urbis cœperunt construere oratorium sancto juxta C Tetrapylum, quod erat in medio civitatis. Statuerunt autem et imaginem ejus ibidem. Cum autem adhuc ædificaretur, astans martyr infelici illi in somnis in habitu monachi, dixit ei: Lumbos tuos doles? Illa vero ad eum: Non, domine; nihil mali habeo, sana sum: et una cum sermone expergefacta, et sentiens in se validum cecidisse dolorem; cœpit clamare, gemere, ac indesinenter affligi; ita ut non posset omnino respirare, importabilia patiens, ut vacationem agens reputaret secum, et requireret, quinam esset, et ex qua causa tam subitaneus dolor, qui sibi foret illatus. Sed in his consummavit dies quatuor. Quinta vero die illucescente vidit astantem sibi sanctum, atque dicentem: Descende ad Tetrapylum, et roga sanctum Anastasium, et sanaberis. At illa surgens, et in memoriam veniens improborum sermonum suorum quos locuta est adversus caput suum, advocatis pueris suis, ait eis: Tollite me, tollite me, ut eamus ad Tetrapylum sancti Anastasii; novi enim et nunc edocta, etiam a Perside veniens lipsanum adorare et honorare, et quæ Deus mundavit, non communicare, id est, com-

tem mihi de malis quæ me obtulerunt. Et cum se projecisset supra pavementum, et plorasset multum, placato sancto erecta est sana. Et quæ paulo ante ab aliis portabatur, et in extremis posita periclitabatur, propriis pedibus ambulans abiit domum suam, concorditer cum cæteris laudans et glorificans Deum, et magnificans martyrem.

Petrus et Petrus, Deo amabiles presbyteri et vicarii Adriani papæ senioris Romæ, dixerunt : Hæc imago sancti Anastasii usque in hodiernum diem est Romæ in monasterio ipsius cum pretioso ejus capite.

Joannes sanctissimus episcopus Tauromeniæ dixit : Verum dixere honorabilissimi vicarii, quoniam et in Sicilia fuit mulier dæmonium patiens : et Romæ posita, per prædictam sacratissimam imaginem sana effecta est.

Joannes Deo amabilis presbyter, monachus et vicarius Orientalium pontificum dixit : Ad ea quæ dicta sunt ostensum est, ex his quæ lecta sunt, quia et imagines sanctorum miracula operantur, et sanitates perficiunt.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit : Librum defero sancti Athanasii, et sanctæ synodo offero ad legendum.

Sancta synodus dixit : Legatur.

Et accipiens Stephanus diaconus et notarius legit :

Sermo sanctæ memoriæ Patris nostri Athanasii de imagine Domini nostri Jesu Christi veri Dei nostri, facto miraculo in civitate Beryto.

Sustollite oculos mentis vestra, et videte novum miraculum hoc quod factum est nunc. In infinitam admirationem Dei aspiciate, et date ei gloriam. Contemplamini ineffabilem misericordiam ejus, et magnitudinem dispensationis ejus; atque lamentum cum lætitia sumite. In Deo quidem nihil extraueum. Deus enim cum sit, omnia potest. Quia vero in diebus nostris et in nobis factum est, expavescet omne cor audientium. Vere expavit cælum in eo quod temere factum est. Conturbatæ sunt abyssi, et sol obtenebratus est, et luna, et stellæ similiter super hoc quod patratum est. Sed iterum lætatæ sunt in eo quod a Domino dispensatum est, omnes cælorum virtutes. Audite, et admiramini quod factum est in diebus nostris intelligentes intelligite, et aurem vestram inclinate, foras quod cordis [et quidem ante exteriorem aurem, quæ cordis] est porrigite, et audite. Civitas est Berytus vocata, in finibus Tyri et Sidonis sita, Antiochiæ subdita. In hac civitate Bery-

bat. Hoc autem Domini nostri Jesu Christi gratia dispensavit, ut credo, qui vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire (*I Tim. n*); ostendens miracula sua se colentibus, et omnibus in se credentibus, in redargutionem impiorum, et stabilitatem fidelium. Quæsit ergo Christianus, ut dixi, majorem domum, et invenit in quodam loco civitatis, et transtulit se illuc a domo quæ erat juxta synagogam Judæorum : et sublatis omnibus suis, per oblivionem (dispensatione tamen Dei) imaginem Domini dimisit oblivioni, ut præfatus sum, traditam. Quidam vero Judæus accepit domum illam ad pensionem, in qua imago Domini stabat. Intromissis autem omnibus suis permanebat in domo, minime contemplatus iconam Domini, quod staret illic. Neque enim consideravit locum illum, sed ingressus manebat. Quadam vero die invitavit Judæus unum ex contribulibus suis ad prandium et cum pranderent, elevatis oculis Judæus qui invitatus fuerat, vidit iconam Domini nostri Jesu Christi; et dicit ei qui se invitaverat : Tu cum sis Judæus, quomodo imaginem hujusmodi habes? Convicia plurima quoque et nefanda emittens adversus Dominum, quæ non audeo scribere (absit) quæ dixit contra Salvatorem is qui fuerat invitatus. Tunc is qui invitaverat, videns imaginem Domini, rationem reddidit in illo Judæo, dicens : Quia usque in præsens non vidi hanc imaginem : et siluit invitatus. Abiit autem ad summos sacerdotes suos, et accusat Judæum qui in domo manebat, in qua imago Domini erat, dicens, quia ille imaginem habet Nazareni videlicet in domo sua. Qui audientes dixerunt : Si potes hoc ostendere. At ille affirmavit, quia ego ostendam hoc in domo ejus. Illi vero repleti furore vespere quidem siluerunt. Mane vero facto, summi sacerdotes eorum atque presbyteri, assumpto eo qui Judæo detraxerat, et turba multa gentis suæ, pergunt ad domum Judæi, in qua imago Domini stabat. Pervenientes autem ad locum summi sacerdotes insiluerunt, et seniores, cum eo qui indicaverat, et vident imaginem Domini stantem. Tunc vehementer irati, Judæum quidem qui habitabat in domo illa, extra synagogam facientes, expulerunt; imaginem vero Domini nostri Jesu Christi deponentes, dixerunt : Quia sicut patres nostri illuserunt ei aliquando, ita et nos illudamus illi. Tunc cœperunt conspuere in faciem sanctæ imaginis Domini, et dare alapas coram his qui convenerant, hinc et inde imaginem Domini in faciem percutientes, atque dicentes : Quæcunque fecerunt ei patres nostri, omnia faciamus et nos imagini ejus. Et dicunt : Audivimus quia illuserunt ei : et hoc insum

spongiam aceto plenam. Rursus dicunt : Didicimus, quia calamo percusserunt caput ejus patres nostri : id ipsum et nos faciamus ; et accipientes calamum, percutiebant caput Domini. Cæterum novissime dicunt : Ut liquidius edoceamur, quia lancea latus ejus aperuerunt, nihil præmittamus, sed addamus et hoc ; et facientes deferri lanceam, præceperunt cuidam suorum tollere lanceam, et percutere contra latus imaginis Domini. Mox ergo emanavit multitudo sanguinis et aquæ ab ea. Christe, gloria tibi : incomprehensibilis, gloria tibi : quis sicut tu, Deus ? quis præter te, Deus, faciens terribilia et obstupescenda ? O miraculum Salvatoris nostri majestatis ! Horruerunt veraciter et jam super hoc supernæ virtutes tuæ. O quantus es, Domine, ad humilitatem [Gr., humanitatem] ! o quantus ad largimitatem ! o quantus es in misericordia ! Prius enim propter nos et propter salutem nostram, cum esses sine carne, incarnatus ex Virgine Maria, crucifixus es in illa carne, cum esses ipse impassibilis deitate. Nunc vero iterum in imagine crucifixus es, Domine, in redargutionem impiorum et omnium incredulorum, atque stabilitatem eorum qui veraciter in te credunt. Sed gloria tibi, Domine, qui solus omnia potes, una cum benedicto Deo nostro et Patre, atque cum Spiritu sancto. Amen. Vos autem, o filii, audite reliqua, quæ dispensata sunt ab eodem Domino : ipsius enim erat permissio. Denique postquam percussus est lancea latus ejusdem imaginis Domini, et emanavit sanguis et aqua, ut superius dictum est, dicunt summi sacerdotes eorum et seniores : Quoniam susurrant colentes eum, quod sanitates multas fecerit, sumamus ergo sanguinem hunc et aquam, et deferamus ad synagogam, et colligamus omnes qui male habent in populo et ungamus eos ex illo, et videamus si vera sunt quæ dicuntur. Tunc afferentes lateri iconæ Domini vas secundum locum imaginis percussiois lanceæ, unde exivit sanguis et aqua, repleverunt ampullam ad locum jugulationis lanceæ : et inferentes, illudebant : ut injuriis appeterent, sicut putabant, coram omnibus universorum Dominum. Et collectis omnibus qui male habebant, ante omnes paralyticum, quem a nativitate noverant, adducentes unxerunt : et statim saluit, et exsiliit sanus homo penitus. Deinde cæcos adduxerunt, qui et ipsi visum receperunt. Dæmonium vero patientes [Gr. add. innumeri] mox emundati sunt. Turbatio quoque magna et infinita per totam civitatem effecta est, cunctis confluentibus propter infinita miracula. Commotæ autem sunt omnes multitudines Judæorum : plures enim civitatem habitabant. Currebant ergo ferentes eos quos in domibus suis habebant, quotquot habebant languentes, aut paralyticos [Gr. add. aut claudos], aut debiles, aut aridos, aut leprosos, omnes cucurrerunt : ita ut neque synagoga eorum, licet magna fuerit, caperet illos, neque locus multitudine infiniti populi propter miracula concurrente. Omnes autem principes sacerdotum ac

A seniores, et populus Judæorum, virorum, puerorum, et mulierum crediderunt in Dominum Jesum Christum, clamantes : Gloria tibi, Christe, quem patres nostri crucifixerant, qui et a nobis nunc crucifixus es in imagine tua. Gloria tibi, Fili Dei, qui tanta fecisti miracula : tibi credimus : propitius nobis esto, et suscipe nos. Hæc clamabant lugentes omnes, et voces emittebantur, et miracula perlebantur, summis sacerdotibus ungentibus, et cunctis eueratis et vivificatis. Postquam autem omnes sanati sunt, confestim ad episcopum sanctissimæ constitutæ illic ecclesiæ, qui jam quæ fuerant facta didicerat, multitudines currebant clamantes : Unus Deus Pater, unus Deus Filius, et ipse unigenitus : unus Christus, quem patres nostri crucifixerunt. B Ipsum Deum novimus, huic nos credimus. Multis itaque laudibus glorificantes Deum, imaginemque archiepiscopo demonstrantes, et annuntiantes quæ fecerant imagini Domini, qualiter et sanguis et aqua exierunt ex latere imaginis, necnon et infinita miracula quæ facta sunt ; ita omnes multitudines, ut sancto baptisate digni fierent, supplicabant. Quos episcopus una cum clero suo assumptos [Gr. add. et initiatos], omnes baptizavit per multos dies, et synagogam eorum ecclesiam Salvatori nostro Christo dicavit. Illis autem rogantibus, etiam cæteras synagogas eorum martyria fecit : et sic gaudium magnum factum est in civitate illa, non solum corporibus sanatis et vivificatis, sed et tot animabus in vitam a mortuis redeuntibus æternam. Hæc agnoscens ego festinavi indicare vobis, fratres amantissimi, ad utilitatem animarum vestrarum : ut cognoscentes et in hoc Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi virtutem, plus aliquid in fide ipsius confirmemini, et exultetis super magnalibus ejus, quæ nunc etiam operatus est. Date ergo ipsi gloriam cum lætitia in compunctione et lamento, gaudentes et gratias agentes, quia sua nos fide, et sua fecit agnitione dignos [in Christo Jesu Domino nostro], cum quo et Patri una cum Spiritu sancto gloria nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit : En et is qui ab immortalitate cognominatus est, totam sanctam synodum hanc fecit compungi et lacrymari : quoniam non solum venerandas esse cognovit, verum etiam maximas gerere sanitates.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Sed ne quis dicat cur illæ iconæ, quæ apud nos sunt, miracula minime faciunt ? Ad quem respondemus. Quia, sicut Apostolus ait (1 Cor. xiv), signa infidelibus, non fidelibus data sunt. Nam qui ad imaginem accedebant, infideles erant : propterea signum fecit Deus per imaginem, ut illos traheret ad fidem nostram Christianorum. *Generatio enim mala et adultera signum querit, et signum non dabitur ei (Matth. xii).*

Theodorus Deo amabilis diaconus et notarius legit :

Ex epistola beati Nili ad Heliodorum silentiarium. A

Per ea quæ per singula loca et in diversis temporibus quotidie fiunt miracula, Dominus hos quidem qui modicæ sunt fidei, necnon et infideles ad stabilitatem fidei invitat: fidelium vero fidem, imo et spem crescere facit, et gravem et immobilem demonstrat prudentiam [sensum]. Et volo tibi quid unum ex denis millibus Platonis nostri tropæa reportantis et martyris modo narrare: qui non solum in patria nostra, sed in omni civitate ac regione paratissime gratiam donat, et ostendit his qui Deum per eum postulant, admirabilem fortitudinem. In monte quippe qui vocatur Sina, ubi Moyses a Deo legem accepit, monachis habitantibus indigenis et peregrinis, unus quidam virorum genere Galata una cum proprio filio singularem [monasticam] amplexus vitam degebat, continentis certamina transigens multo tempore in deserto. Et ecce quadam die repente quidam in prædicto monte religione barbari [Gr., pagani] et detestabiles irruentes comprehendunt eos, qui in promptu ex his et impræsentiarum inventi sunt monachi una cum filio senis Galatæ, et in captivitatem ducunt. Quos et ligantes post tergum, multas transeunt mansiones desertas, jejunos et nudos minantes eos, nec calciatos penitus aliquo calciamento, per illa inaquosa et asperissima, et nullius consolationis loca, vi et necessitate circumeuntes, et infinito pavore detentos. Solus autem in quodam abdito specu occultatus senior luctu tabescebat, non ferens privationem Deo amabilis filii: et Dominum flagitabat Christum per Platonem compatriotam martyrem, ut incurvaretur ad miserationes. Id ipsum autem et filius per eundem sanctissimum martyrem rogabat Deum in captivitate vinculus, ut sui misereri, et miraculum facere dignaretur. Utroque autem exaudito, patre scilicet in spelunca montis, et filio in captivitate, ecce subito martyr Plato noster astat super equum apparens, trahensque alterum equum opportunum [vacuum], manifestatur puero vigilantem, et hunc agnoscentem ex eo, quod sæpe videret sancti characterem in imaginibus: et statim jubet eum de medio cunctorum exsurgere, et accipere equum, et insidere. Et confestim more araneæ vincula dissoluta sunt; et solus ipse liberatus per invocationem, nutu Dei surgens, insedit equo, et sequitur ducentem se sanctum martyrem constans et gaudens. Compendiose autem et acute [celeriter] ambo, sanctus scilicet Plato, et novitius monachus, quemadmodum

Sancta synodus dixit: Ostensum est, quia per imaginem martyris, quæ sibi ante fuerat cognita, agnovit eum astantem, cum salvare illum venit.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrorum dixit: Quia et ego præstonsæ historiæ similia passus sum. Nam cum injuriam paterer a quibusdam principalibus manibus, dixit mihi archidiaconus meus, vir religiosus ac timens Deum: Quia vidi patriarcham in visione dicentem, quia ascendat ad nos metropolita, et omnes res ejus dispensabuntur, ut expedit ei. Interrogavi ergo ego archidiaconum, dicens: Quali forma apparuit tibi patriarcha? et respondit mihi: Quia rubicundus facie, et senili coma. Aio ego ei: Quia patriarcha non est talis visionis [formæ], sed vestis habet sancti Nicolai imaginem: et bene asseris. Nam hujusmodi formæ est, quem vidisti. At ille respondit mihi, quia etiam talis revera formæ vidi virum, qui hæc mihi locutus est. Ex hoc ergo cognovi, quod sanctus Nicolaus ei apparuerit, per similitudinem, quæ in icona erat. Mox ergo credens verbo, ascendi ad Deo conservandam regiam urbem: et omnia negotia mea, quæ meo pertinebant episcopo, facta sunt apta.

Thomas reverendissimus presbyter et locum retinens Orientalium pontificum dixit: Susurrant quidam de sancto Nilo, quia contra iconas scripserit; et ideo præ manibus habeo librum ejusdem Patris: et si jubetis legatur.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Cosmas Deo amabilis diaconus et cubuclesius legit:

Ejusdem sancti Patris Nili ad Olympiodorum præfectum.

Scribis mihi, si putas, decorum sit tibi exstructo templum maximum ad honorem tam sanctorum martyrum, quam Christi, quem ipsi per certamina et dolores ac sudores testificati sunt, vel imagines etiam ponere in sacrario, et variis animalium bestiis [venationibus] parietes implere a dextris et a sinistris: ita ut videantur in terra quidem extensa lina, et lepores, et capræ, et cætera animalia fugere: porro illi capere festinantes cum catellis alacriter insequi: in mari vero laxari retia, et omne genus piscium capi, et ad aridam piscatoriis manibus ferri: insuper et gypso fingi omnes species, et ostendi ad desiderium oculorum in domo Dei: sed et in communi domo mille cruces infligi, et picturas volucrum ac jumentorum, et repentium, ac diversorum germinum fieri. Ego ad ea quæ scripta sunt, dixerim; quia nimium infantium est, et parvulos decet his.

que possunt legere divinas Scripturas, contemplatione picturæ memoriæ sumunt fortis facti eorum qui vero Deo proprie servierunt, et ad æmulationem erigantur gloriosarum et memorabilium actionum, pro eo quod terram pro cœlo commutaverint, quæ non videntur visibilibus præponentes. Porro in communi domo multis ac diversis domunculis insignita, sufficere unicuique mansuiculæ infixam pretiosam crucem, et superflua dimitti necessarium æstimo. Sit autem contenta prolixis orationibus; et indubitabili fide ac eleemosynis, humiliationibus et spe ad Deum perenni, et divinorum verborum meditationibus, et compassione contribulibus, et humanitate famulis attributa, omnibusque mandatis Domini nostri Jesu Christi circumvallare se, et conjugem suam, ac filios, et totam substantiam circumtegere et ornare atque munire, admono et rogo.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensiensis dixit: Epistola hæc primitus lecta est, cum esset depravata, perdidit [Gr., Epistola hæc quæ lecta est, depravata pridem perdidit, etc.] et seduxit nos: patabamus enim simplicem esse illam et absque insidiis.

Sanctissimi episcopi dixerunt: Nos si audissemus tunc quod dicit Pater, quia hinc et inde pingere deum veteribus et novis narrationibus, non in vanitatem versi credidissemus. Ipsi enim pro eo quod dixit, hinc et inde pingere, dealba posuerunt: quod nos fortiter decipiebat.

Petrus, et Petrus Deo amabiles presbyteri et vicarii Adriani papæ senioris Romæ, dixerunt: Tale quid et diuæ memoriæ Constantinus Magnus imperator olim fecit: ædificato enim templo Salvatoris Romæ, in duobus parietibus templi historias veteres et novas designavit, hinc Adam de paradiso exeuntem, et inde latronem in paradysum intrantem figurans: et reliqua.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Si veraces erant prisci Christianos calumniantium propugnatores, cur ipsum librum sancti Nili non ostenderunt in collegio suo ad satisfactionem omnium? Dicant ergo reverendissimi episcopi qui pseudosyllogo interfuerunt, Gregorius Neocæsariæ, et Theodorus Amorii, si protulerunt libros tunc in concilio.

Gregorius et Theodorus Deo amabiles episcopi dixerunt: Nequaquam, domine; sed pro libris pittacia nobis ostenderunt et ex eis decipiebant nos.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardis dixit: Et quomodo vos cum essetis summi sacerdotes, non requisistis integra testimonia ex codicibus?

Gregorius sanctissimus episcopus Neocæsariæ dixit: Crede, frater, non nobis erat curæ, neque studium inde habuimus; sed ut scriptum est, obscu-

ratum est insipiens cor nostrum: et dicentes nos esse sapientes, stulti facti sumus (Rom. 1).

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensiensis dixit: Plane et nos ipsos illa pittacia perdidit, quæ vos attulistis. Novit enim Deus, quia hoc testimonium sancti Nili non positum, ut fuerat editum, obcæcavit nos, præcipue meipsum: sed nunc integrum lectum convertit et emendavit, et salvavit nos.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Quoniam adest alius liber æqualis formæ, legatur.

Et sumens Constantinus diaconus et notarius venerabilis patriarchii, legit alterum librum habentem præscriptam epistolam ejusdem Nili.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Ecce ostensum est liquido, quia ipse sanctus et egregius Pater Nilus sanctas iconas suscipiebat. Accusatus est autem a pseudosyllogo illo, quod contra iconas locutus fuerit. Unde miseri non solum Christianorum calumniatores, sed et sanctorum calumniatores existunt, et parricidæ, accusantes falso sacratissimos Patres.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardis dixit: Librum sancti confessoris Maximi habeo præ manibus, et offero eum ad legendum.

Et accipiens Constantinus diaconus et notarius venerabilis patriarchii, legit:

Ex his dogmatibus, quæ mota sunt inter sanctæ memoriæ Maximum, et Theodosium episcopum Cæsariæ Bithyniæ, et consules qui cum ipso erant; cuius initium est.

Quæ mota sunt de immaculata fide nostra Christianorum. Et post alia: Domini, postquam placuit hoc fieri, exitus fiat eorum quæ prædicantur [placuerunt]: et quo vultis, sequor vos. Et in his surrexerunt omnes cum gaudio et lacrymis, et miserunt metanæam, et oratio facta est: et unusquisque ipsorum sancta Evangelia, et pretiosam crucem, et iconam Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi, et dominæ nostræ quæ eum genuit, sanctissimæ Dei Genitricis, salutaverunt, ponentes et proprias manus in confirmationem eorum quæ dicta fuerant. Et paulo post: Conversus ergo ad episcopum abbas Maximus, cum lacrymis dixit ei: Domine magne, diem iudicii exspectamus omnes: nosti quæ signata et placita sunt super sanctis Evangelis, et vivifica cruce, et imagine Dei et Salvatoris nostri, ac sanctissimæ et semper Virginis matris ejus, quæ peperit eum.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Salutaverunt, hic pro adoratione Pater assumpsit, quoniam sanctum Evangelium et vivificam crucem adoravit; cum quibus etiam colendas imagines Salvatoris et ejus immaculatæ Matris.

* In cod. Jolyano hoc additur glossema: *Metanæa pœnitentia interpretatur; hoc tamen in loco pro genuflexione ponitur. Unde cum dicit, miserunt metanæam, nihil aliud intelligatur, nisi: posuerunt terre*

genua; quia enim pœnitentium est maxime genuflexere, sæpe Græci genuflexionem metanæam, id est pœnitentiam, vocant.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Connumerantur cum sanctis vasis honorabiles imagines.

Sancta synodus dixit : Manifestum est.

Sanctissimi episcopi Siciliae insulae dixerunt : ut sancta cum sanctis connumerantur.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediae dixit : Habemus et nos eundem librum sancti Maximi ; et si iubetis, relegantur quae praedicta sunt.

Cosmas diaconus et cubuclesius sumens, legit praescriptum sancti Maximi testimonium.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Conspiciamus, fratres, qualiter dixerit, quia salutaverunt : quod et nos honoris affectu facere debemus. Nam latria nostra ad unum Deum refertur.

Joannes reverendissimus presbyter et vicarius Orientalium sedium dixit : Nisi essent necessariae imagines, nequaquam ad cautelam eas salutavissent : ita ut aequae potentiae honorabiles imagines cum Evangelio et pretiosa cruce sint.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediae dixit : Et hoc non qualiscunque vir, sed Maximus ille Deo sapiens, et sanctorum consimilis ; insuper et confessor, et veritatis propugnator : qui et sufficit nobis ad imitandum in salutando sacras imagines.

Elias reverendissimus presbyter [primus presbyter] sanctae Ecclesiae dominae nostrae Dei Genitricis in Blachernis sitae, legit ex charta habente definitiones sanctae ac universalis sextae synodi.

Canon sanctae ac universalis sextae synodi octogesima secundus.

In quibusdam venerabilium imaginum scripturis Agnus digito praecursoris ostensus designatur, qui in figuram admissus est gratiae, verum nobis per legem praestendens Agnum Christum Dominum nostrum. Veteres ergo formas et umbras, ut veritatis symbola et praefigurationes Ecclesiae traditas amplectentes, gratiam preferimus et veritatem, ut plenitudinem legis hanc suscipientes. Quatenus ergo perfectio et in colorum operationibus universorum vultibus ascribatur, Agni Christi Dei nostri, qui tollit peccatum mundi, secundum humanitatem characterem et in imaginibus ex nunc pro veteri agnoscitur [depingi] definimus, per eum humilitatis celsitudinem Dei Verbi considerantes, et ad memoriam conversationis in carne factae, tam scilicet passionis ejus, quam salutaris mortis, et ex hac redemptionis effectae, redeunt. Et postquam legit, conversus ad sanctam synodum dixit : Honorabiles Patres et sancti, persecutionem Ecclesiae plus me nullus elegit pro peccatis meis ; sed divinus hamus facta est mihi praesens charta, in qua subscripserunt Patres sancti sextae synodi, et traxerunt me ad orthodoxae fidei. Non autem solum hoc, sed et sanctissimus patriarcha, cui praebeat Deus pro me mercedem.

Sabbas reverendissimus monachus dixit : Conius rei gratia in charta, et non in codice legit ?

• Ex more Graecorum, qui Trullanos canones tribuunt sextae synodi.

A Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Quia principalis charta est, in qua subscripserunt sancti Patres.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediae dixit : Et alium codicem habeo, qui continet easdem regulas sacrae sextae synodi.

Quo accepto, Niceta reverendissimus diaconus et notarius legit eundem canonem.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Quidam ignoratione languentes in hos canones scandalizantur, asserentes : Putas sextae synodi sunt ? Cognoscant autem qui huiusmodi sunt, quod sancta et magna sexta synodus sub Constantino fuerit celebrata contra illos, qui unam dicebant operationem et voluntatem in Christo : in qua haereticis anathematizatis, et orthodoxa explanata fide, domum reversi sunt quartodecimo anno Constantini. Ergo post quatuor sive quinque annos lidem ipsi Patres convenientes sub Justiniano filio Constantini, praesignatos canones exposuerunt : et nemo dubitet de illis.

Illi enim qui subscripserunt sub Constantino, ipsi et sub Justiniano praesenti chartae subscripserunt, ita ut hoc manifestum sit ex eorum propriae manus scripturae immutabili similitudine. Oportebat enim eos qui synodum universalem praesentaverant, etiam canones ecclesiasticos exponere. Ut autem ad reordinationem conversationis ejus in carne factae, et salutaris mortis manu quodammodo ducamur, dixerunt et de venerabilibus iconis : et si per eas manu ducimur in dispensationem Christi Dei nostri, quales habemus aestimare illos qui subverterant venerandas iconas ?

Sancta synodus dixit : Ut sine Deo, et Hebraeos, et veritatis inimicos.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Sed omnis est Dominus Deus noster ad suscipiendum omnes nos : non enim relinquet virgam peccatorum super sortem justorum (*Psal. cxxiv*).

Leo sanctissimus episcopus Rhodi dixit : Ecce ostensum est ex divinis Scripturis, quia Ecclesia nostra tot annis impugnata est et dispoliata ; sed gratias agimus Christo Deo nostro, qui erexit saceratissimum Dominum nostrum ad erectionem ejus.

Petrus et Petrus Deo amabiles presbyteri, et locum retinentes Adriani papae senioris Romae, dixerunt : Librum habemus praemanibus beati Leonii Neapoleos Cypri, et postulamus legi eum.

Et accipiens Stephanus reverendissimus diaconus et notarius, legit :

Leontii episcopi Neapoleos Cypri, ex quinto sermone pro Christianorum apologia contra Judaeos, ac de imaginibus sanctorum.

Eia nunc de caetero super veneranter pictis imaginibus apologiam faciamus, quo obstruantur ora loquentium injustitiam. Legalis enim est haec traditio : et audi Deum dicentem ad Moysen : *Imagines duorum cherubim aureorum sculptilium construas, obumbrantium propitiatorium (Exod. xxv)*. Et ite-

rum : Templum quod Deus ostendit Ezechieli, *Facies* [al., *habebat*], dixit, *palmarum et leonum et hominum, et cherubim a pavimento ejus usque ad laqueare tecti* (*Ezech. xli*). Vere terribilis sermo, qui mandat Israeli non facere omne sculptile, neque iconam, neque similitudinem eorum quæcunque sunt in caelo, et quæcunque sunt super terram : et ipse præcipit Moysi facere sculptilia animalia, cherubim (*Exod. xx, xxv*), qui et Ezechieli plenum imaginibus et similitudinibus sculptilium, leonum, palmarum et hominum templum ostendit. Unde et Salomon ex lege accepta figura, plenum fecit templum æneis et sculptilibus et fusilibus leonibus, et bobus, et palmis, et hominibus (*III Reg. vi, vii, 7*) : et tamen non est in his reprehensus a Deo. Si igitur me reprehendere vis super imaginibus, reprehende Deum qui hæc facere jussit, ut in recordationem ejus essent apud nos. Judæus dixit : Sed non adorabant illæ similitudines sicut dii, sed ad recordationem solam efficiebantur. Christianus dixit : Bene dixisti, quia et penes nos sicut dii non adorantur sanctorum characteres et iconæ vel formæ. Si enim ut Deum adorarem dignum imaginis, possem profecto et ligna reliqua adorare. Nam si ut Deum lignum adorarem, minime atique deleta characterem iconam incenderem. Et iterum, usquequo compacta sunt duo ligna crucis, adoro figuram propter Christum, qui in ipsa crucifixus est : postquam autem ab invicem separata fuerunt, projicio ea et incendio. Et sicut is qui jussio-nem imperatoris suscepit, et salutavit sigillum, non lutum adoravit, aut chartam, aut plumbum, sed imperatori adorationem et cultum impendit : ita et nos Christianorum pueri figuram crucis adorantes, non naturam ligni adoramus, sed signum et annulum et characterem Christi, eum aspicientes, per eum illum qui in eo crucifixus est, salutamus et adoramus, et sicut pueri proprii patris cujusdam, qui peregre profectus est ad tempus ab illis, multo erga eum affectu ex anima flagrantes, sive virgam ejus in domo videant, sive sedem, sive chlamydem, hæc cum lacrymis deosculantes amplectuntur, et non illa adorant, sed patrem desiderant et honorant : ita et nos omnes fideles ut virgam Christi, crucem adoramus ; ut sedem vero et cubile, ipsius sanctissimum monumentum ; ut domum, præsepe et Bethlehem, et sancta ejus cætera tabernacula : porro ut amicos, ejus apostolos et sanctos martyres ac reliquos sanctos ejus : at vero ut civitatem ejus colimus Sion, ut autem villam ejus iterum Nazareth salutamus ; atque ut divinum ejus lavacrum Jordanem amplectimur. Multa quippe et ineffabili erga ipsum affectione ubi ascendit, vel scdit, vel illuxit, vel tetigit, aut omnino obumbravit, colimus et adoramus ut locum Dei : non locum,

A ecclesiis, et domibus, et plateis, et in imagiibus, et in sindonibus, et in penetralibus, et in vestimentis, et in omni loco formamus : ut incessanter aspicientes hæc commoneamur, et non obliviscamur, ut tu es oblitus Domini Dei tui. Et sicut tu adorans librum legis, non naturam pellium vel atramenti, quæ in ipso est, adoras, sed verba Dei quæ rejacent in eo : ita et ego imaginem Christi adorans, non naturam lignorum et colorum adoro (absit), sed inanimatum characterem Christi tenens, per eum Christum tenere spero [*Gr.*, mihi videor], et adorare. Et sicut Jacob acceptam a filiis suis tunicam variam et sanguinolentam Joseph deosculatus est cum lacrymis, et propriis oculis hanc circumposuit (*Gen. xxxvii*), et non vestimentum amans vel honorans, hoc fecit, sed per id æstimans Joseph osculari, et in manibus eum habere : ita et Christiani universi imaginem Christi vel apostolorum aut martyrum tenentes aut salutantes carne, anima ipsum Christum æstimamus vel martyrem ejus habitum retinere. Dic ergo mihi tu, qui opinaris nihil manu factum, vel nihil omnino creatum adorandum, nunquamne multoties muliere tua, vel filis mortuis, tunicam, vel ornamentum ejus visum in cubiculo tuo osculatus es, et lacrymis illud infudisti, et in hoc non es condemnatus? Non enim ut Deum vestimenta adorasti, sed amorem per osculum circa illum ostendisti, qui hoc aliquando fuerat circumamictus. Nam et ipsi natos nostros et patres creatos existentes et peccatores multoties salutamus, et in hoc minime condemnatur : non enim ut deos salutamus eos, sed affectionem naturæ nostræ erga illos per osculum demonstramus. Ut ergo sæpè dixi, intentio exquiritur in omni salutatione, et omni adoratione. Porro si me accusas, quod quasi Dominum lignum adorem crucis, quare non calumniaris Jacob, qui adoravit super summitatem virgæ Joseph (*Hebr. xi*)? Sed manifestum est, quia non lignum videns adoravit, sed per lignum virgæ, Joseph ; quemadmodum et nos per crucem Christum. Nam et impios homines qui vendiderunt sepulcrum, Abraham adoravit, et genu curvavit super terram (*Gen. xxiii*) ; sed non ut deos eos adoravit. Et rursus Jacob Pharaoni benedixit impio et idololatræ (*Gen. xlvii*), sed non ut Deo illi benedixit. Et iterum : Esau cadens adoravit (*Gen. xxxiii*), sed non ut Deum. Vidisti quot salutationes et adorationes demonstravimus tibi ex Scripturis, non habentes reprehensionem? Et tu quidem conjugem tuam fortassis et impudicam ac vitiosam per singulos dies osculans non reprehenderis, cum certe nusquam Deus tibi corporale osculum mulieri offerre præceperit. Quia vero me vidisti iconam Domini nostri Jesu Christi, vel immaculatæ Matris ejus, vel alterius cujuspiam justi salutem indignam et magis blasphemam esse, et

adorarem, cur martyres, qui destruxerunt idola, adoraremus [honor]o? Si ligna ut deos honoro et glorifico, quomodo honoro et glorifico martyres, qui lignea simulacra destruxerunt? Si lapides ut deos glorifico, quomodo honoro et adoro martyres et apostolos, qui contriverunt et perdiderunt lignea signa? quomodo honoro et laudo, et templa erigo, et festiuitates celebri tribus pueris, qui in Babylone imaginem auream non adorauerunt (*Dan. 11*)? Certe multa est iniquorum obduratio, vere multa est Iudæorum cæcitas, multa impietas. Injuriam patitur ab eis veritas: Deus contumelias sustinet a lingua ingratorum Iudæorum. Per reliquias martyrum et imagines multoties effugantur dæmonia: et hæc injuriis appetentes homines sordidi, subvertunt et illudunt atque derident. Quot, dic mihi, visitationes, emanationes [*Gr.*, obumbrationes], sed et frequenter sanguinum fluores ex iconis et reliquiis martyrum facti sunt? et insensati corde videntes non credunt, sed fabulas ac deliramenta hæc existimant; videntes taliter per singulos dies in toto pene terrarum orbe viros impios et iniquos, idolorum cultores et homicidas, et fornicatores, et latrones subito per Christum et crucem ejus compungi, et ad agnitionem veritatis venire, et mundo toti renuntiare, atque omnem operari virtutem. Dic mihi, quomodo sumus idololatræ, qui et ipsa ossa, et cinerem, et pannos, et sanguinem, et tumultum martyrum ideo adoramus et honoramus, quia idolis non sacrificauerunt? Iudæus dixit: Et quomodo per totam Scripturam præcipit Deus non adorari omnem creaturam? Christianus dixit: Dic mihi, terra et montes, creaturæ Dei sunt? Qui ait: Ulisque. Christianus dixit: Quomodo ergo docet iniquus: *Exaltate Dominum Deum nostrum, et adorare scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est (Psal. xcvi)*? Et iterum ipse dixit: *Cælum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum (Isa. lxvi)*? Iudæus dixit: Sed non ut deos, sed per hæc eum qui fecit, adoras. Christianus dixit: Fidelis sermo; ergo scito, quod et ego per cælum, et terram, et mare, et ligna, et lapides, et lipsana, et templa, et crucem, et per angelos, et homines, atque per omnem creaturam visibilem et invisibilem, soli cunctorum Conditori, Dominatori et Creatori adorationem et culturam offero. Non enim creatura per seipsam factorem adorat, sed per me cæli enarrant gloriam Dei, et per me adorat Deum luna, et per me glorificant Deum stellæ, per me aquæ, imbres, rores, et omnis creatura per me adorat et glorificat Deum (*Psal. xviii*). Et quemadmodum regis cujusdam benigni, qui coronam variam et pretiosam sibi propria manu paravit, omnes qui germane adhærent regi, salutant coronam et honorant: non aurum et margaritam honorantes, sed verticem regis honorantes, et sapientissimæ manus ejus, quæ coronam straxerat: sic

A gini, vel arcæ, vel reliquiis, sed per ea Deo et ipsorum et cunctorum Creatori gloriam et salutationem et cultum impendunt. Honor enim qui sanctis ejus impenditur, ad eum recurrit; sicut e contra quidam imagines imperiales demolientes, principem offenderunt, et non ipsam tabulam. Imago igitur Dei est, qui ad imaginem Dei factus est homo, maximeque quia eum Spiritus sanctus habitationem accepit. Ergo juste qui imaginem Dei servorum honorat et adorat, etiam domum Spiritus sancti glorificat. *Inhabitabo enim in ipsis, inquit, et inambulabo (Levit. xxvi; II Cor. vi)*. Confundantur Iudæi, qui reges proprios et alienos adorauerunt, potius quam Christianos pronuntient idolatras. Nos autem Christiani per omnem civitatem et regionem, et per omnem diem et horam contra idola arnamur, contra idola psallimus, contra idola scribimus, contra idola ac dæmones oramus. Et quomodo idololatras nos appellant Iudæi? Ubi enim nunc sunt exhibita idolis ab eis sacrificia ovium et boum et filiorum? Ubi nidores, ubi aræ et perfusiones [profusiones] sanguinum? Porro nos Christiani neque aram, neque sacrificium qualiter vel quid sint, novimus. Et quidem pagani ab adulteris hominibus et homicidis et pollutis templa nominabant et idola, et illos deificabant: non autem prophetarum, vel sanctorum martyrum templum, vel aram nominaverunt. Sicut enim Israelitæ qui Babylone fuerunt, habebant organa et citharas, et alia quædam, quemadmodum et Babylonii; et alia quidem in gloriam Dei, alia vero in culturam dæmonum: ita et de imaginibus gentilium et Christianorum intelligamus, quia illi quidem in servitutem diaboli, nos autem in gloriam et memorationem Dei. Veruntamen et multa miracula Deus per lignum audire fecit, lignum vitæ et lignum scientiæ nominans (*Gen. 11*): et aliud virgultum nominans Sabec, indulgentiam ponit. Deinde virga Pharaonem operuit, mare scidit, aquam dulcem fecit, serpentem exaltavit, petram dirupit, aquam protulit, lignum germinans in tabernaculo Aaron sacerdotium confirmavit (*Exod. xiv et seqq.*). Sic et Salomon ait: *Benedictum est lignum, per quod justitia fit (Sap. xiv)*. Sic et Elisæus ligno in Jordanem jacto (*IV Reg. vi*), ferrum in typum Adæ quasi ex inferno reduxit: sic præcipit puero suo per virgam suscitare puerum Sannatidis (*IV Reg. iv*). Deus ergo, qui per tot ligna miracula operatus est, non potest, dic mihi, miracula etiam per pretiosum lignum sanctæ crucis? Si impium est adorare ossa, quomodo cum omni honorificentia detulerunt ossa Joseph ex Ægypto (*Gen. 1; Exod. xiii*)? quomodo mortuus homo ossa Elisæi tangens surrexit (*IV Reg. xiii*)? Porro si per ossa miracula operatur Deus, perspicuum est, quod possit etiam per imagines, et per lapides, et per alia multa. Nam et Abraham non permisit sepeliri corpus Saræ in monumentis alienis, sed in propria

item acervum lapidum in Laban nominavit testem **A** (Gen. xxxi). Et Jesus Nave duodecim lapides statuit in recordationem Dei (Jos. iv). Si enim essent tibi, o Judæe, in templo tuo duo cherubim illi, qui obumbrabant propitiatorium, sculpti, et intrasset quisquam paganus idolorum cultor, et visis his arguisset Judæos quasi et ipsos adorantes simulacra, quid putas haberes, dic mihi, respondere illi de duobus cherubim fusilibus, et bobus, et palmis, et leonibus, qui erant in templo sculpti? Nihil haberes utique verum ad eum dicendum, nisi hoc: quia non ut deos habemus ea in templo, sed ad recordationem Dei et gloriam istos cherubim habemus in templo. Si ergo hæc ita se habent, quomodo me super iconis accusas? Sed dicis mihi, quia Deus Moysi præcepit facere in templo sculptilia (Exod. xxv); et ego hoc **B** dico: Sed Salomon hinc directus etiam plura in templo construxit (III Reg. vi), quæ neque ei Deus præcepit, neque tabernaculum testimonii habuit, neque templum quod Ezechiel ex Deo contemplatus est (Ezech. xl, xli); et non est in hoc Salomon reprehensus: in gloriam enim Dei hujusmodi formas construxit, quemadmodum et nos. Habuisti autem tu, o Judæe, et alia quædam in memoriam et gloriam Dei, videlicet virgam Moysi, fabrefactas divinitus tabulas, incombustum rubum, aridam et irriguam petram, manna gestantem urnam, arcam, altare, Dei nominis laminam, Deum manifestans ephod, Deo habitabile tabernaculum. Utinam et tu prius hæc adorans vacasses, et invocans eum, qui est super omnia Deus, et ipsum memorasses per has **C** pias iconas et figuras, et non vitulum et muscas haberes super tabulas a Deo patratas. Utinam sanctum ac aureum altare desiderasses et tu, et non vacas Samaritæ. Utinam et virgam quæ germinaverat, et non Astartem, quæ desolavit civitatem tuam. Utinam divinitus imbrem dantem petram salutavisses, et non Baal deum tuum. Sed ideo hæc omnia non adoras, prisce Israel, quia non dilexisti Deum ex toto corde. Qui autem diligit amicum, aut imperatorem, et præcipue benefactorem suum, sive filium ejus videat, sive virgam, sive sedem, sive coronam, sive domum, sive servum, tenet, osculatur, et honorat per ista bene meritum, et maxime Deum. Cum ergo videris Christianos adorare crucem, scito quia crucifixo Christo adorationem offerunt, et non ligno. Nam si naturam ligni coluissent, profecto et arbores et memora adorassent: sicut et tu quondam, Israel, adorabas hæc, dicens arbori et ligno: Tu es deus meus, et tu me genuisti (Jer. ii). At nos iterum non sic dicimus cruci, neque figuris sanctorum: Dii nostri estis; non enim sunt dii nostri, sed similitudines et imagines Christi et sanctorum ejus, ad recordationem et honorem, et decorem ecclesiarum positione ac ado-

randæ. Qui enim honorat martyrem, Deum honorat: et qui matrem ejus adorat, ipsi honorificentiam exhibet. Et qui apostolum honorat, illum qui misit, honorat. Utinam et tu Mosaicas iconas faceres, et propheticas, atque per singulos dies in eis adores Dominum et Deum ipsorum, et non imaginem auream Nabuchodonosor. Et quomodo non confunderis contra me commotus, et elevatus super imaginibus, et cruci calumniam inferens? Si Abraham idololatram adoravit, et Moses Jethro idololatram, et Jacob Pharaonem, et Daniel Nabuchodonosor: si isti cum essent prophetæ ac justii, propter quædam beneficia adorabant eos super terram idololatras existentes, in me efferris adorantem crucem et characteres sanctorum, ex quibus dena millia bona a Deo per eos percipio? Qui enim regem timuerit, non inhonorat filium ejus. Et qui Deum timet, honorat utique, et colit, ac adorat ut Filium Dei Christum Dominum nostrum, et figuram crucis ejus, et characteres sanctorum ejus. Quia ipsum decet gloria cum Patre ac Spiritu sancto, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Hic qui lectus est pater, in una urbium Cypri decore sacratissimo claruit, et multa præconia, et festivos sermones ejus habemus, cum quibus est etiam sermo ejus in transfigurationem Salvatoris nostri. Conscripsit autem et vitam sancti Joannis archiepiscopi Alexandriæ cognomento Eleemonis, id est misericordis, quin et sancti Symeonis simplicis, et alia quædam; atque in omnibus sermonibus suis orthodoxus cernitur. Floruit autem temporibus Mauricii imperatoris.

Joannes Deo amabilis presbyter, et vicarius apostolicæ sedis Orientis, dixit: Quia vero hæc ita se habent ad gloriam prædicti Patris, manifestum est. Vicarii quippe sanctissimi papæ attulerunt ejus librum sanctæ synodo; et maxime, quia latius demonstravit sacrarum imaginum receptionem.

Item Joannes Deo amabilis presbyter et vicarius apostolici throni Orientis, librum ostendens synodo, dixit: Librum istum, honorabiles patres, in regia urbe reperi apud dominum Procopium silentiarium: et invento valde gavisus sum, quoniam exemplar ejus habemus in Oriente simillimum, a Docet autem **D** in eo beatus Anastasius de diversâ adoratione; et si jubet sancta synodus, legatur.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Et accipiens Stephanus reverendissimus monachus legit:

Sancti Anastasii episcopi Theopoleos epistola ad quemdam scholasticum, per quam respondit ei a illatam sibi ab eo aporiam ^b cujus initium est.

Si tantum interroganti sapientiam sapientia reputabitur. Et post aliqua: Et nemo offendatur adora-

tionis significatione. Adoramus enim homines et angelos sanctos, non tamen servimus illis. *Dominum* enim, inquit Moyses, *Deum tuum adorabis, et illi soli servies* (*Deut. vi, Matth. iv*): et vide quomodo in eo quidem quod dixit, *servies*, præposuit, *soli*: in eo vero quod ait, *adorabis*, nequaquam; itaque adorare quidem licet: honoris quippe indicium est adoratio; servire autem nequaquam: ergo nec orare. Hæc quidem dicet aliquis interim ad primum. Secundus autem multorum opinionibus subjicitur, nondum interioris percepta lectionis peritia.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Videamus de adoratione quid dicat Pater.

Sancta synodus dixit: Diversitatem adorationis ostendit. Dixit enim, quia *Dominum Deum tuum adorabis, et ipsi soli servies*. In hoc quod dixit, *servies*, posuit, solum; in adoratione vero, nusquam: porro pseudosyllogus ille hunc locum in suam accipit quasi justificationem. Evidens tamen est, quod impie hoc assumpserit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed vide qualiter sanctissimus [sapientissimus] Pater id interpretetur. Quod autem in medio posuit, valde nos omnes et eos qui contentiosius adversantur, ad imaginum receptionem ac adorationem deducit. Honoris quippe est indicium adoratio. Cuncti ergo, qui sacras imagines se profitentur honorare, et adorationem recusant, convincentur a sancto Patre, quod in hypocrisi hoc dicant. Re enim vera qui adorationem non suscipiunt, quod est honoris indicium, contrarium noscuntur facere, id est inhonorare.

Leo sanctissimus episcopus Phocæ dixit: Opportunum est propheticè dicere: *Convertisti planctum meum in gaudium mihi: concidisti saccum meum, et præcinxisti me lætitia* (*Psal. xxix*). Converterunt enim divinæ Scripturæ intellectus nostros ab omni impietate, et repleverunt nos divina scientia et disciplina.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri librum tradidit sancti Anastasii episcopi Theopoleos: quem susceptum Stephanus diaconus et notarius legit:

Sancti patris nostri Anastasii ad Symeon episcopum Bostræ, sermo de sabbato, cujus initium est:

Si patres oportet, secundum quod dictum est, et sicuti ipse fateris, interrogare, necnon et seniores. Et post pauca: Sicut enim dum diligitur [Gr., abest] imperator, imago ejus pro ipso adoratur: cum vero jam præsens fuerit, superfluum est deserto primitivo adorare imaginem. Ergo quia non [Gr., non tamen] aequalis adoratur. eo quod præsto sit is propter quem

Joannes reverendissimus monachus, presbyter et vicarius Orientalium principum sacerdotum dixit: Ostendit Pater, quod absente imperatore imago ejus honoratur: alioqui inhonoratur [Gr., non tamen eo præsentem inhonoratur]. Ita et nunc dominatore omnium Jesu Christo sensibilibus nobis absente (invisibilis est enim carnis nostræ oculis, at vero sicut Deus ubique adest), ergo honoranda ejus imago est, quemadmodum et Pater intellexit.

Gregorius reverendissimus monachus et hegumenus monasterii Hormisdæ, obtulit librum sancti Sophronii: quem accipiens Stephanus reverendissimus monachus legit.

Sancti patris nostri Sophronii archiepiscopi Hierosolymorum laus in sanctos Cyrum et Joannem.

Alii quidem aliter sanctos honorificent, multifarie dona eorum divulgantes, et beneficia multimode prædicantes: alii quidem templorum excelsorum erectionibus, alii vero variorum marmorum ornamentis, alii autem deauratorum musivorum compositionibus: alii splendidis pictorum artificis, et anreis: alii etiam argenteis monumentis: porro affricis et bombycinis [hambacinis] texturis: et ut semel absolute dicamus, omnes in honorem martyrum satagant, ut unicuique facultas et voluntas suppeditat: et invicem in his vincere gestiant, circa sanctos unitum [Gr., suum] affectum demonstrantes et exhibentes, pro corruptibilibus quidem immarcescibilia, et pro temporalibus terminum non habentia præstolantes. Talibus enim suos amatores egregie recompensare consueverunt.

Ex eadem conscriptione ejusdem Patris ac sanctorum eorumdem miraculo [tricesimo sexto], cujus initium est.

Alexandrianæ Ægypti et Libyæ audio metropolim. Et post alia: Venientes ergo ad templum quoddam perfectum, specie quidem terribile et præclarum, altitudine vero ad cælum ipsum pertingens: quod intrantes maximam imaginem et admirabilem videbamus, in medio quidem Dominum Christum pictum coloribus habentem, Christi autem Matrem et Dominam nostram Dei genitricem et semper Virginem Mariam sinistrorsum, et dextrorsum Joannem Baptistam et præcursorem ejusdem Salvatoris, qui ex utero eum exultationibus prænuntiavit [Luc. i] (nam et loquens cum esset intus, non audiebatur), et quidam ex apostolorum et prophetarum glorioso choro, et martyrum cœtu: cum quibus et aderant ipsi Cyrus et Joannes martyres, qui ante imaginem stantes, Domino procidebant genua incurvantes, et capita in pavementum ferentes, et pro juvenis medela

deinceps gaudentes et tripudiantes, ecce, aiunt, nobis [aiunt nobis : melius mihi] donavit gratiam Deus. Ingredere itaque Alexandriam, et in magno Tetrappulo jejunus dormi : et modico olei de candela, quæ sursum ante imaginem Salvatoris ardet, accepto in ampulla parva, rursus jejunus ad ista perveniens, etiam hoc pedibus unctis, donum sanitatis habebis. Et post alia : Ipse autem surgens post extinctionem candelæ sumit oleum, et ad sanctorum pervenit templum : ubi sicut jussus fuerat, manus et pedes unxit; et continuo languorem deposuit, et incolumitatem recepit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Omnia recipienda esse fatetur, et pictorum et reliquiarum artium monumenta, ad decorem sacrarum domorum.

Thomas reverendissimus monachus, presbyter ac vicarius Orientalium principum sacerdotum, dixit : Hæc imago, honorabiles Patres, Alexandriæ in Tetrappulo a stat usque nunc, et diversas infirmitates curat.

Sancta synodus dixit : Gloria Deo, qui etiam per sacras imagines miracula perficit!

Eustathius reverendissimus monachus, presbyter et abbas monasterii Maximini [Maximi], dixit : Et ego, sancti Patres, librum fero ejusdem Patris, conscriptionis habentem Vitæ multorum sanctorum virorum; et sicut placuerit cœtui vestro.

Sancta synodus dixit : Legatur.

Et accipiens Stephanus monachus legit.

Ejusdem Patris nostri Sophronii ex libro Prælo.

Dicebat abbas Theodorus Æliota, quia quidam inclusus erat in monte Olivarum, valde certator. Impugnabat autem eum dæmon fornicationis. Quadam ergo die cum immineret ei vehementer, cœpit senex lamentari, et dicere dæmonio : Usquequo non parcis mihi? recede jam a me, consenuisti mihi. Apparet ei dæmon visibiliter, dicens : Jura mihi, quod nemini dicas, quod dicturus sum tibi; et ultra te non impugnabo. Et juravit ei senex, quod per eum qui in altissimis habitat, nemini dicam, quæ mihi dixeris. Tunc dicit ei dæmon : Ne adores hanc imaginem, et te amplius non impugnabo. Habebat autem imago effigiem dominam nostram sanctam Mariam Dei genitricem, portantem Dominum nostrum Jesum Christum. Dicit inclusus dæmoni : Sine ut mecum tractem. In crastinum autem nuntiat hoc abbati Theodoro Æliota, qui tunc habitabat in laura Pharonum. Et venit, cui omnia indicavit. At vero senex dicit incluso : Sic, abba, illusus es, ut dæmoni jures? Verumtamen bene fecisti hoc dicere. Expediit autem tibi potius, ut non dimittas in civitate ista lupanar, in quod non introeas, quam ut recuses adorare Dominum et Deum nostrum Jesum Christum cum propria matre sua in imagine. Confirmato ergo eo, et confortato multis sermonibus, abiit in pro-

prium locum suum. Apparet itaque rursus dæmon incluso, et dixit ei : Quid est, male senex? non jurasti mihi, quod nemini diceres? et quomodo cuncta dixisti ei qui venit ad te? Dico tibi, maligne senex, ut perjurus habes judicari in die judicii. Respondit ei inclusus, dicens : Quia [Gr., Quod] juravi quidem, juravi : et quia perjuravi, scio. Verumtamen minime [Gr., meum] Dominum et factorem perjuravi : te autem non audio.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit : Quemadmodum aurea monilia, ita sancti dei Patres nostri, concordantes in adoratione sacrarum imaginum.

Joannes reverendissimus monachus, presbyter et vicarius Orientalium pontificum, dixit : Et aliud significat sermo Patris nostri Sophronii, quia expedit ei qui juravit, magis perjurare, quam omnino servare jusjurandum in destructionem venerabilium imaginum. Hoc autem dicimus, quoniam quidam hodie excusant se propter juramentum.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Quoniam sciebat bonitatem Dei, quia penitentes suscipit, ideo disposuit transgredi impium juramentum. Et nunc qui in hæresi ista juraverunt, si quidem aliud peccatum non fecerunt, rationabilis eis est excusatio, et non habent quod dicant : nam si in aliis peccata incidant, debent Deum placare, et obsecrare de remissione illiciti juramenti.

Theodorus sanctissimus episcopus Subritensium dixit : Princeps apostolorum Petrus negavit, sed acta Cænitentia receptus est [Math. xxvi].

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Herodes non perjuravit, sed perit. At vero Petrus negavit cum juramento : deinde foras egressus et lacrymatus, salvus factus est. Omne quippe peccatum benignus Deus ignoscit, si ex tota anima quis pœnitentiam gesserit.

Sancta synodus dixit : Etiam, Domine; sic nos sancta Scriptura docet.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Primas theologiæ princeps, sanctus videlicet Joannes ait : Nos, filioli, si dixerimus, quia peccatum non habemus, mendaces sumus [I Joan. 1]. Si ergo rogaverimus Deum pro peccatis nostris, propitius nobis sit, et dimittit delicta nostra.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit : Pavore multo detinemur, Domine, quia plurima mala egimus, et compendiosam pœnitentiam et confessionem precamur.

Leo sanctissimus episcopus Phociæ dixit : Scriptum est, quia juramentum mendax ne diligatis [Zach. viii] : et hujus rei gratia mendax juramentum nostrum parvipenditur, tanquam nullam fortitudinem habens.

Joannes Deo amabilis presbyter et vicarius Orientalium pontificum dixit : Si jubetis nunc, quærentur illa quæ de juramento sunt.

* Addit Anastasius aut quis alius in ms. Jolyano : Est ædificium quatuor portas corr. arbitror, portas]

Tharasius sanctissimus patriarcha dixit : Jam quæ ad id pertinent, dicta sunt. Si quid autem amplius est, in alia examinatione requiratur. Nunc autem proposita exsequamur.

Theodosius Deo amabilis diaconus et notarius iegit :

Ex miraculis sanctorum Cosmæ et Damiani.

Alius quidam vir clemens valde, fistulam habens in femore, et multis usus medicamentis, ita ut sese etiam gladiis medicorum traderet, per annos circiter quindecim miseriis afflictus est in passione, a qua superatus amplius crevit languor, quadrati oris effectus, et superjacente rheumate fatigatus : frequenter etiam immisso corpori potu inde profluente [Gr., amp. auxit languorem, q. o. effectum et rheuma quod inerat, emitentem], medicisque dicentibus, quod languor ita dominaretur ei, ut non posset manus hominis inveniri, quæ passioni auxiliaretur. Postposuit [Gr., Desperavit] ergo se vir, et accepit a multis consilium, ut ad sanctorum Dei famulorum Cosmæ et Damiani sanctificatam pergeret domum. Et cum hoc facere voluisset (multas enim habet voluntates [Gr., multa consilia] necessitas) videt sanctos in somnis dicentes sibi : Veni ad nos, et sanaberis. Fiducia ergo accepta per exhortationem sanctorum, pervenit ad gloriosam eorum domum; et per singulos dies non cessavit obsecrare, ut liberaretur a passione. Porro cum permansisset anno, et nullam visitationem fuisset adeptus, in fine egressus liminare, quod appositum erat domui sanctorum, et intuens in imaginem Salvatoris, quæ posita erat in dexteriori porticu (picta vero erat in ea tam sancta Maria Dei Genitrix, quam sancti famuli Christi Cosmas et Damianus, et quidam ex magnis viris, Leontius nomine) deprecationibus factis prolixis, flevit per multas horas amare; atque obsecratis sanctis, abiit in locum cubiculi sui. Et aspicit per noctem venientes ad se famulos Christi Cosmam et Damianum, mediam habentes gratia plenam Virginem, et dicentem sibi [Gr., ipsis] : Ecce iste est, adjuvate eum velociter.

Item ipse levit ex eisdem miraculis. De uxore Constantini Laodicensis.

Contigit quemdam virum fidelissimum, qui in militia exercebatur, nomine Constantinum, qui gloriosorum sanctorum Cosmæ et Damiani patrocinium sedulus implorabat, profectum fuisse ab hac amabili Christo regia civitate, causa inunctæ sibi militiæ. Qui in unaquaque peregrinatione sua, in fide deferebat effigiem sanctorum in parva imagine ad proprium munimentum. Cum autem pervenisset ad Laodicensium civitatem, quæ cognominata est Trimetria [Gr., Trinitaria, seu Trinitania, al., Trimetaria], ibique moratus esset occasione commissi sibi præcepti aliquo tempore, nuptias legitimas assecutus est.

A viro ingerebat labores. Qui consolatus est mulierem suam, multum habens sanctorum experimentum. Porro oblitus, quia secundum consuetudinem suam eos secum deferret, dicebat ei : Quid tibi faciam? hospes sum. Si enim in civitate mea essem, sumerem cerotem dominorum meorum Cosmæ et Damiani, et statim dolores tui quiescerent, et infirmitas curaretur. Quæ cum esset fidelis, ad sanctorum celere sanitatem [Gr., sanationem] admirata oravit, quo digna fieret post reversionem suam in gloriosa eorum et famosa dono adorationem ipsorum adire. Nam et ex solo auditu compuncta præ amore quem circa sanctos habebat, conticuit; somnoque detenta postera nocte aspicit magnos hos et terribiles medicos et famulos Christi Cosmam et Damianum schemate quo erant depicti, stantes ad stratum suum, et dicentes sibi : Quid habes? quid certas? quid tribulationes infers viro tuo? hic sumus vobiscum, nihil tibi curæ sit. Quibus ad eam dictis recesserunt. Illa vero evigilans interrogabat conjugem suum, sciscitari ab eo volens habitus gloriosissimorum sanctorum Cosmæ et Damiani, vel qualiter pingerentur, et in quo ordine ipsorum ad infirmitates fieret exhibitio. Cumque maritus ei habitum indicasset, et eorum schemata [charismata] enarrasset, illa eidem conjugi suo eorum formis expositis, et cætera quoque sibi a sanctis in visu dicta narravit. Cæterum et vir in recordationem ex narratione veniens, quod haberet sub axilla sua sanctorum in imagine parva effigiem, eluctam protinus uxori monstravit. At illa cum vidisset, eam adoravit, et cognovit, quod vere secum ibidem degerent sancti secundum vocem ipsorum [Gr. add. et statim liberata est femina morbo].

Joannes reverendissimus presbyter, et monachus, ac vicarius Orientalium pontificum, dixit : Ostensum plane nobis est, quia et per imagines apparent sancti miracula facientes. Per imaginem enim manifesti sunt mulieri, sanantes eam.

Manzo sanctissimus episcopus Pracanensium dixit : Postquam recessi anno præterito a regia urbe, et veni ad servilem civitatem vestram, in qua dego, infirmitatem incurri sævissimam, ita ut propinquos colligerem ad faciendum testamentum. Et in his languore comprimente, attuli augustissimam imaginem Salvatoris nostri Jesu Christi, et dixi : Domine, qui das gratiam sanctis tuis, visita me. Et mox ut posui eandem colendam imaginem in membrum quod patiebatur, confestim expulsus est languor, et restitutus sum sanus.

Exsurgens autem Theodorus sanctissimus episcopus Seleuciæ dixit : Et nobis innotuit hoc; juxta nos enim est.

Item Theodorus [Gr., Theodosius] diaconus et monachus, et vasorum custos venerabilium patriarchalium oratoriorum, legit :

Ecclesiae, clamat, quia spes non confundit, et quia A charitas Dei diffusa est in cordibus nostris (Rom. v). Hanc spem possidens una fidelis mulier, et a saevis infirmitatibus eruta diverso modo per gloriosos sanctos Cosmam et Damianum, sine oblivione cum gratiarum actione faciebat erga illos memoriam, crebrius ad hanc mirabilem eorum domum accedens, et debitum honoris eis persolvens : et ut compendio dicam, per singulos dies, magnos et admirabiles sanctos Cosmam et Damianum habens in mente non satiabatur, sed in omni pariete domus suae hos deprimebat, insatiabilis ex visione eorum existens. Unde et ex eminente amore suo hoc agebat [Gr., egit] : et nemo suspicetur hoc, o fideles [Gr., incredibile] : sine accusatione quippe super utilitate animae ubique quod non creditur [Gr., accusatione quippe digna s. u. a. u. incredulitas], iudicatur. Hanc contigit interioribus doloribus ac incessabilibus infirmitatem in propria domo comprimi, volutarique in lecto indesinentem habentem dolorem; et nec una dilatio cruciatuum erat in ea. Taliter autem accidente, solam contigit hanc ad modicum inveniri. Cum autem vidisset se periclitantem, tracta descendit de strato, et appropinquans loco, in quo in pariete erant depicti sapientissimi sancti isti, fide sua pro baculo utens, et erigens semetipsam, unguis manuum suarum radens ex unctione [id est, linimento], ac mittens in aquam, bibit temperatum : et continua sana facta est, doloribus qui erant in illa, cessantibus sanctorum adventu. Quae postquam sana facta est, venit in hanc magnam domum, gratias agens Domino Deo, qui dedit tanta charismata sanctis suis : et narravit omnibus curationem quae sibi facta fuerat per sanctos in huiusmodi habitu.

Symeon, reverendissimus monachus et hegumenus regionis, tradidit librum : quem suscipiens Niceta Deo amabilis diaconus et notarius venerabilis patriarchici secreti, legit :

Sancti Patris nostri Joannis Chrysostomi sermo in lavationem quintae seriae.

Omnia facta sunt propter gloriam Dei et usum nostrum. Nubes ad imbrem ministerium, terra ad fructuum abundantiam, mare ad mercatorum copiam. Omnia tibi ministrant, imo autem imagini Dei. Nam quando imperiales characteres et imagines in civitatem introducuntur, obviam veniunt principes et vulgus cum laudatione, non tabulam honorantes, neque perfusam cera pieturam, sed characterem imperatoris : sic creatura non terrenum habitum, sed caelestem figuram veneratur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Libri qui lecti sunt, de templo sanctorum Anargyron ^a sunt, quod est in divinitus conservanda regia urbe. Porro clerici, qui inde sunt, detulerunt eos ad nos, et adjuraverunt nos, ut legeremus illos in sancta synodo.

^a Anast. in cod. Jolyano : SS. Cosmas et Damianus. iure Anargyri dicuntur, qui absque argento sive

Sancta synodus dixit : Et oportebat illos, Domine, legi : ad utilitatem enim omnium nostrum allati sunt :

Petrus, reverendissimus iector ac notarius venerabilis patriarchii, legit :

Sancti Athanasii ex sermone quarto contra Arianos, cujus initium est :

Ariani, ut apparet, semel judicaverunt praevicatorum fieri. Et post alia : Hoc et a paradigmate imaginis imperatoris attentius quis considerare poterit. In imagine quippe imperatoris species et forma est : in imperatore vero eadem quae in imagine species est. Parilis autem est in imagine imperatoris similitudo : ita ut qui videat imaginem, in ea imperatorem cernat; et rursus qui viderit imperatorem, cognoscat, quod hic sit, qui in imagine est. De eo vero, quia non mutetur similitudo, volenti praevimagine [Gr., et ms. Jol. post imaginem] videre imperatorem, imago dixerit : Ego et imperator unum sumus. Ego enim in illo sum, et ille in me. Et quod aspicias in me, id et in illo vides : et quod intuitus est in illo, hoc vides in me. Qui ergo adorat imaginem, in ipsa adorat imperatorem. Illius enim forma et species est imago.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Ipsa rerum natura docet, quia imaginis honor ad principale refertur : similiter autem et inhonorantia. Pater autem nunc in exemplum sumpsit quae lecta sunt.

Epiphanius Deo amabilis diaconus ecclesiae Catanæ, et locum retinens Thomae reverendissimi episcopi Sardiniae, dixit : Paradigmata in manifestis accipiuntur, quemadmodum et deiloquus Pater imperatoris imaginem.

Niceta reverendissimus diaconus et notarius legit :

Sancti Basilii de triginta capitulis ad Amphilochoium scriptis de sancto Spiritu, capitulo decimo septimo.

Quia rex dicitur et regis imago, et non sunt duo reges. Nam neque imperium scinditur, neque gloria dividitur. Sicque enim principatus noster, qui nobis imperat, et potestas una est, et [Gr. add. ita et laus quae a nobis datur, una est et] non multae, eo quod imaginis honor ad primitivum transeat.

Joannes reverendissimus presbyter et locum retinens Orientalium summorum sacerdotum, dixit : Librum hunc quem praev manibus habemus, nobiscum detulimus ab Oriente, et poscimus recitari.

Constantinus reverendissimus diaconus et notarius legit :

Sancti Basilii sermone contra Sabellianos, et Arianos, et Anomaeos, ^b id est dissimiles, cujus initium est :

Impugnat Judaeismus paganismum, et uterque Christianismum. Et post alia : Sed veritatis ratio utriusque adversantia refugit. Ubi enim unus est principatus [Gr., unum principium], et unum quod pecunia medicabantur.

^b Illoc glossemata abest a cod. Jolyano.

ex eo est, et unum quidem est principale, una vero est imago, unitatis ratio non corrumpitur; pro eo quod genitus ex Patre Filius existat, et naturaliter in se Patrem figuret. Ut imago quidem est, incommutabilitatem habet: ut autem genimen, substantiam unam salvat. Neque enim qui in foro imperatorie imagini intendit, et imperatorem dicit eum qui in tabula est, duos imperatores constetur, imaginem scilicet, et cujus est imago. Neque si ostendens tabulam pictam, dixerit, hic est imperator, privavit principale imperatoris appellatione, cum magis illi honorem stabiliat per hujus confessionem.

Joannes reverendissimus presbyter, monachus et vicarius Orientalium pontificum, dixit: Pseudosyllogum illud susurravit, quia qui adorat imaginem, dividit Christum in duo: et qui videt imagines, et dicit vel superscribit, quia hic est Christus, dividit Christum: quod stultissimum est. Deiser enim Basilii, utpote luminare et magister existens Ecclesie Dei, et Spiritu sancto divina initiatus, ait, quia imaginis honor ad primitivam pertransit: et qui imagini imperatoris intendit, videt in ea imperatorem? qui autem adorat eam, non duos imperatores adorat vel videt, sed unum imperatorem. Dixit namque Pater lucide, quia imperator dicitur et imperatoris imago, et non duo imperatores. Itaque qui adorat imaginem, et dicit, quia hic est Christus Filius Dei, non peccat. Manifestum autem est, quia Christus est verus Dei Filius, et Patri confessor in caelis, et cum proprio corpore suo: sed per imaginem quae de coloribus facta patet, adoratur imperium ejus, et glorificatur, et in memoriam venimus ipsius praesentiae, qua in terra conversatus est. Unde et hic Pater ostendit non duas adorationes, sed unam esse et imaginis et principalis, cujus imago est.

Petrus et Petrus Deo amabiles presbyteri ac vicarii Adriani papae senioris Romae, attulerunt librum: quem accipiens Demetrius Deo amabilis diaconus, et vasorum custos sanctissimae magnae ecclesiae, legit:

Sancti Patris nostri Basilii ex epistola ad Julianum transgressorem.

Secundum immaculatam fidem Christianorum, quam divinitus sumus sortiti, consteatur et polliceor credere in unum Deum Patrem omnipotentem, Deum Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum: unum Deum tria adoro et glorifico. Constet autem incarnatam Filii dispensationem, et Dei genitricem sanctam Mariam, quae illum secundum carnem peperit. Suscipio autem et sanctos apostolos, prophetas et martyres: et ad supplicationem, quae est ad Deum, hos invoco; ut per eos, id est interventionem eorum, propitius mihi sit misericors Deus, et culparum mihi redemptio fiat, et detur. Unde et characteres imaginum eorum honoro et adoro, praecipue cum hoc traditum a sanctis apostolis, et non prohibitum sit: quin et in omnibus ecclesiis nostris ostendatur depictum.

Gregorius Deo amabilis diaconus sanctissimorum et laudabilissimorum apostolorum legit:

Theodoretus episcopi Cyprici de vita Symeonis Styliae, cujus initium est:

Symeon, qui valde magnum erat miraculum orbis. Et post alia: Aiunt enim hunc virum in maxima Roma famosissimum fuisse, ut in omnibus ergasteriorum foribus iconas ipsi breves erigerent, custodiam quamdam sibi ex hoc et munimen acquirere.

Joseph, reverendissimus monachus et hegumenus monasterii Heracliae, dixit: Et ego peccator librum fero continentem vitam sancti Symeonis Mirabilis Montis, et ut jubetis.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Et accipiens Cosmas Deo amabilis diaconus et cubulesius legit:

Ex Vita sancti Patris nostri Symeonis Mirabilis Montis, capitulum centesimum decimum octavum. De femina quae Rhosopoli sterilis erat, valido demonio pressa: quae sana et secunda facta, imaginem justii imposuit domi suae, quae magnifice miracula operabatur.

Mulier quaedam erat Rhosopoli Ciliciae, Theotoca dicta, quae habitaverat cum viro annis viginti, et filium non habuit. Contigit autem eam etiam a demonio a pueritia vexari, et mandere linguam. Vir autem ejus ultra non valens sufferre tribulationis ejus angustiam, dimisit illam a domo sua, et per quatuor annos cum nulla est femina sociatus. Illa vero invento comitatu confugit ad justum. Cum autem vidisset eum daemone, statim fremuit, et torquebatur coram eo, videns cum muliere spiritualem ejus imaginem, dicentem humana voce: Separabo te ab ea, maligne et immunde spiritus, et revertetur ad virum suum, et efficietur illi anno sequenti puer. Et ejulavit daemone ferociter conturbatum: O violentia adversus me! non est tuum matrimonii solutiones efficere; ut quid autem et filium eis das, cum a me filium minime fecerit? quid mali feci tibi? vel quid peccavi in conspectu tuo, quia separas me a muliere mea? si servum me comparasses, dares me forsitan et in servitium hominibus. At vero Symeon ait: Quia malus servus es, recognosce teipsum, maligne, et curre in flamma ignis arsurus; et fer aquam, et collige ligna. Et statim veluti ventus cursim et vehementer incendens daemone, et tollens in muliere amphoram aquae mimabatur; et impletam illam, et collecta de silva ligna attulit ululans et dicens: Vae mihi, vae mihi malo servo et inventori malorum; quid passus sum? Nam a muliere mea separat me sanctus Symeon; et quid faciam infelix, nescio. His autem dictis coram populo qui convenerat, postquam adimplevit ministerium quod sibi fuerat imperatum, clamavit altissime loquens; et aspiciens contra se veniens fulgur ignis, currebat in muliere per circuitum status ejus, plurimum et dolenter cruciatus; et taliter protinus exiit: et muliere pristino ordini restituta, dimisit eam Symeon sanam, dicens ad illam:

Vade, mulier, in domum tuam, et cohabita cum viro tuo. Ecce enim direxit Dominus cor ejus, ut recipiat te cum gaudio magno: quod et factum est. Cumque illa reversa fuisset, statim rectum factum est cor viri sui ad diligendum eam: et ingressus est ad illam, et confestim concepit in utero: et completo anno, tulerunt puerum ad servum Dei, laudantes et glorificantes Deum. Cum autem compassent orationem suam, et rediissent ad propriam domum, erexit mulier fide ducta imaginem sancti in interiori domo sua: quæ operabatur miracula, obumbrata Spiritu sancto, qui habitabat in sancto: et a dæmonio vexati emundabantur illic, et ex variis passionibus infirmati curabantur. In quibus et una mulier fluxum sanguinis incessanter per quindecim annos passa, in fide accessit ad videndum imaginem, et continuo fluxus stetit. Dixit enim intra se, quia si tantum videro similitudinem ejus, salva ero. [Gr. add. Videns autem, quod exsiccatus esset fons sanguinis sui, ad hominem Dei protinus accurrit, adorans coram eo, laudans et glorificans Deum, ac enuntians miraculum in se perpetratum.]

Item legit aliud miraculum sancti Patris Symeonis.

Accidit autem in diebus illis quendam virum forensensem urbis Antiochiæ dira pressura detineri a dæmonio maligno, et angustari per aliquot tempora, ita ut strangularetur ab ipso, constrictis spiraminibus suis. Hic ascendens ad sanctum, et consecutus remedium intercessionibus ipsius, et factus tanquam nihil fuisset mali perpeusus, et rediens ad propriam domum, pro gratiarum actione erexit illi imaginem in publico et clarissimo civitatis loco, super januas ergasterii sui. Videntes autem eam quidam ex infidelibus tam honorabiliter eum luminibus et velis glorificari, repleti zelo, conturbaverunt similes suos, inordinatos scilicet homines: ita ut conveniret multitudo, et cum tumultu clamaret: Tolle a vivendo qui hoc fecit, et imago deponatur. Contigit autem per dispensationem Dei, ut vir non inveniretur tunc in domo sua. Procurabant enim, ut in eum manus injicerent, aliis alia vociferantibus. Malitia enim eorum multa et magna erat in conspectu Dei vehementer, et invidia immensa, et [Gr., furis incitati] operantes ad hoc convenerant, tempus invenisse putantes similitudines excitandi, et sanctum injuriandi, utpote illum qui crebro redarguerat malitiam fidei et errorem eorum qui in ipsis gentiliter conversabantur. Cum ergo non possent ferre tantam insaniam, præceperunt uni militum ascendere scalam, et ejicere imaginem. Qui ascendens, et extendens manus ut faceret quod sibi præceptum fuerat, mox elisus est a sursum usque deorsum, cadens in terram: et factio magno tumultu in turba, apposuerunt exardescentes alium imponere. Sed et ille manus suas extendens, pari modo elisus cecidit super terram. Quod factum timentes omnes, cœperunt signaculum crucis sibi imponere. Porro infideles illi per amolius insurgentes, adjeccerunt tertium imponere

A ad hoc: et cum extendisset et ipse manus, ut ejiceret imaginem, similiter et ipse corruit super terram. Timor tunc venit magnus super omnes qui circumstantabant fideles, qui et perculsi super cæcitate et audacia infidelium, et non sanctorum virorum illorum, adorata cum oratione imagine, recedebant.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Hæc quidem, honorabiles Patres, de his quæ lecta sunt, audivimus, et credimus. Ego autem humilis signa quæ facta scio, similia referam. Vir quidam Cyprius in civitate Constantia minans jugum suum, et pergens ad opus suum, ingressus est ad orandum in orationis domum Dei genitricis. Et cum oraret, suspiciens videt imaginem sanctæ Dei genitricis ex coloribus factam in pariete, et dicit: B Hoc quid facit hic? Et accepto stimulo suo effodit oculum imaginis dextrum: et exiens de templo, pulsavit boves aculeo. Cumque rumperetur stimulus, rediit fragmen stimuli in dextrum oculum hominis. et obcæcavit eum. Hunc ego vidi virum, et novissimum effectum. Alius homo in civitate Citiis, festivitatem sanctæ Dei genitricis, die scilicet decimoquinto mensis Augusti, ingressus est in templum, ut adornaret illud velis: et assumpto clavo, fixit enim in pariete, in ipsa fronte imaginis sancti Petri. Cui ergo funem ligasset, et explicuisset velum, eadem hora dolor apprehendit eum in capite et fronte intolerabilis: et mansit duobus diebus solemnitatis jacens, et cruciatus patiens. Quo comperto episcopus Citiis redarguit, et jussit pergere et educere clavum ex imagine. Cui pergens, et hoc gerens, cum educeret clavum, alleviatus est dolor. Interrogatur autem hinc et episcopus: adest enim. Interrogatus ergo episcopus Citiis, cum juramento firmavit hæc coram synodo sic se habere. Ante biennium navigaverunt viri [Citienses] in duabus navibus in civitatem Syriæ, quæ vocatur Gabala. Cum autem essent Gabalæ secundum consuetudinem, taxati Agarenorum descenderunt ad maritima: et venientes quidam eorum Gabalam, divertunt in quoddam templum civitatis. Porro unus ex Agarenis videns imaginem in pariete de calculis, interrogavit quemdam Christianum qui aderat, quid prodest imago hæc? Ad quem Christianus ait, quia his quidem qui eam honorant, prodest: his autem qui illam inhonorant, nocet. Et D Saracenus: Ecce ego, inquit, effodiam oculum ejus, et videbo quid mihi noceat. Hæc dixit, et extendens contum suum, imaginis oculum dextrum effodit. Protinus ergo et suus dexter oculus in terram exiit, idemque ignea est febre detentus. Hi autem qui simul cum illò aderant, acute illum ægrotasse videntes, tulerunt, et ad civitatem ipsius reduxerunt. Hæc nobis retulerunt viri qui remearunt ad Cyprum, numero triginta duo.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ tradidit librum: quem accipiens Gregorius Deo amabilis diaconus sanctissimorum et laudatissimorum apostolorum, legit:

Sancti Basilii de sermone in beatum Barlaam, cujus A
initium est :

Præius quidem sanctorum mortes. Et post alia :
Assurgite nunc mihi, o clarissimi athleticarum vir-
tutum pictores, et militis abbreviatam imaginem ve-
stris magnificate artibus : obscurius a me, qui cor-
onatus est, scriptum vestræ sapientiæ fulgorate
coloribus. Ibo in victoriarum martyris per vos pi-
ctura victus : gaudebo tali vestræ fortitudinis hodie
victoria superatus. Videbo manus ad ignem subtilius
a vobis depictum certamen. Videbo clariorem in ve-
stra depictum imagine lactatorem. Florent dæmones,
martyris factis fortibus et nunc perculsi : combusta
illis manus et vincens ostendatur : et pingatur in
tabula similiter et ipse agonotheta luctaminum Chris-
tus, cui est gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Constantinus Deo amabilis diaconus et notarius
legit.

* Photini Deo amabilis presbyteri et defensoris
sanctissimæ magnæ Ecclesiæ Constantinopoleos.

De Vita sanctæ memoriæ Joannis Jejunatoris, qui
fuit episcopus ejusdem urbis.

Adhuc nec hoc lateat miraculum, nec indulgeamus
egregio Patri hoc dudum maxime celare acceleranti.
Nam nox quidem erat, et deambulamus cum veloci-
tate multa, utpote in terram ultra positam Mauricium
imperatorem aditari : Mauricium, qui dudum qui-
dem justissimus et mitissimus fuit, nunc autem et
martyr ; hoc enim profundissimus ei draco et ty-
rannus etiam nolendo donavit. Cum ergo festine
ambularem, mulier quædam speciosa valde, tam
veste, quam vultu et anima, quæ dives admodum
fuerat, sed non putabatur propter calamitatem quæ
inerat ei, procul apparuit mihi mista cum multitu-
dine fratrum nostrorum pauperum, quæ persecutio-
nem ab his [Gr., rejecta ab his] passa, qui super
isto erant ordinati, nequaquam recedebat, sed cum
lacrymis, licet verecundata propter naturam, neces-
sitatibus tamen causa impudenter inferebat molestiam.
His visis ordinem in quo fueram deputatus, relinquo,
et apprehendo mulierem, et quidnam vellet, interro-
gabam. At illa : Virum, inquit, habeo et dæmonium
habet : et tertius annus est iste, ex quo denis mil-
libus, ut ita dicam, venerabilibus locis et religiosis
hominibus hunc miserum obtuli, et nihil obtinere
amplius valui. Ad extremum ego nunc ab eremo
veni. Nam ille ipse, qui in ea præ omnibus fere sanctis
miracula facientibus, in patrandis miraculis tes-
timonium habebat [habet], ad curationem exhor-
tans [Gr., ad curationem et ipse nihil proficiens] :
Vade, inquit, ad Joannem patriarcham magnum,
indeque feres cum benedictione summi sacerdotis
Dei omnipotentis imaginem Virginis matris Dei ; et
ibis, et portabis imaginem in domum, in qua habi-

tasti in terra tua. Ecce enim mittes de cætero virum
tuum, et locabis eum in atris domus tuæ ; et non videbit
vitatem regis magnam, ad quam nunc proficisceris : et
exaltabis, et pones similitudinem, et fiet sanctifica-
tio domui tuæ : et erit ut omnis quicumque habita-
verit in ea, benedictione benedicatur : et ecce fuga
fugiet, et alienatus erit spiritus, et ultra non ap-
propinquabit ei, eo quod Dominus prope sit, et in
sæcula gloria ejus. Amen. His dictis, adduco eam
ad patriarcham die sequenti qui sexta feria con-
sueverat in Dei genitricis templo juxta ingressum
facto celebrare [Gr., dum sexta feria de more in Dei
genitricis propinquum templum esset ingressurus] :

et refero negotii circumstantiam, nunc quidem
valde juveniliter simul et rhetorice, nunc autem
submisce ac dolenter : et gaudebam, suadere spe-
rans pariter et laudari, eo quod ita pias assererem
propositiones. Adhuc autem mihi mæsto et docenti,
quoniam [Gr., Adhuc autem mihi docenti, et eam
libertate dicenti, q.] eremita, o domine, dixit a Deo
motus, quod merito vos, domine, expulsurus sis :
interdicit sermonem meum, et furore fervens : etiam,
domine, etiam, domine, vocem extollens eremita
clamabat ; etiam, ut ego dominus ejicim dæmonem ;
ut dicam, tibi dico immundo, exi a sigmento, et vade
huc atque illuc, et ad invisibile : talia jubes ut gar-
riam homo sordidus et peccator : si estis mira ope-
rantes, meum ejicite spiritum. Orationum egesset mul-
tarum, frater Photine, per orationes sanctorum. Sic
præter spem inhonoratus, recedebam erubescens :
et silenter effugiens, efferebar retrorsum, et for-
tuito, et in obviantes quasi crapulatus incidebam ;
et apprehendo vix quamdam sacelli extremitatem :
et furore commotus (plurimum namque tristitiæ jam
in furorem efferebatur, eo quod non invenerim
gratiam in conspectu summi sacerdotis Dei magni)
multa silentio in memetipso reputabam [Gr., con-
querebar], et quod non esset ab isto quidquam boni
ulli ovium sperandum, pastore videlicet nobis ad
lupi naturam perveniente. In his ergo cum essem
hæsitans, mihi consilium fit. Et mittens domum ex
sequentibus quemdam, defero dominæ imaginem ex
his quæ illiæ positæ erant, satis oppido speciosam :
et adornans valde bene, et ut erat possibile ad e-
videntius apparendum et reputandum, quia oportebat
a maximo patre, utpote jam inclinato, accipere
imaginem [Gr., quia a maximo patre ut. i. inc. ac-
ceptam haberem imaginem], tenui hanc, et dedi
mulieri ; orareque pro nobis, et patriarchæ gratias
multas confiteri, atque abire cum gaudio jubebam.
At illa liberabatur modicum [Gr., propemodum] et
exsultans, et non habens quod faceret [Gr., fieret].
Unde et erat utriusque quasi dimidium gaudium.
Nam ego quidem putabatur [Gr., putabar, sex, vi-
debar], non autem gaudebam. Illa vero et putaba-

tur, et gaudebat : sed intentio et rei finis non habebat initium. Tunc ergo animi defectionem, quæ nos obtinuerat, consolari taliter opinatus, acquisivi aliud [Gr., aliam], contemplans et reputans, quem, quando, et ubi, et in quo, et quomodo, vel qua nobis mediante abirem seductus et circumveniens [Gr., seduxissem et circumvenissem] mulierculam miseriam, et ita miserabilem, et tantas fiducia nobis commendantem. Maxime autem contristabar, utpote separans mulierem a meliorum protectione, et per alium talia sapientem ad ea [Gr., quæ opus illi erat exhibitione] quæ dealbari verebatur. In his rursus, et propter hujusmodi seductionem, et dicere atque oblatrare spiritum existimavi : et quia ipse ego e contrario firmaverim atque locaverim stabilitatem, quæ erat dæmoni circa hominem. Et quod factus sum ei et materia et occasio calumniarum justarum, non dum dico contra memetipsum solum, ergo [Gr., sed] contra omnes quidem Christianos, et contra sacerdotes primum, eo quod uxorem quidam presbyter altero typho, aiunt, altero dæmone, qui erat mendacii, præjudicavit : quod nihil profecto est aliud, quam in Beelzebub ejicere velle dæmonia. Hæc quidem mihi et hujusmodi indesinenter animam ingressa atrociter conturbabant, et insciebant, et magna expectare dabant mala tam ab hominibus, quam ab ipso Deo. Veruntamen recogitabam, et referebam mihi metipsi excusationem [simulationem], et quamdam quasi consolationis phantasiam ad præsens imponebam, dicens apud me : Deus enim de futuro faciet curam. In hoc quippe anno intra locum forte [Gr., In hoc quippe intermedio tempore forte] nobis morietur sive muliercula, sive ipse vir, sive alius quisquam. Moriar autem multoties ego, et cessabit qui [Gr. et ms. Jol., quod] tristitiam inferebat. Igitur in his tunc a discipulis, quæ circa miseram mulierem erant, ut rebar, liberatus, rebar a turba liberari. Post annos reor ferme tres stabam penes ipsas sacras portas magni templi. Et ecce mulier elevans supercilia, et vehementer ac indefesse pronuntians et respirans, intuita est in me, et proximam interrogabat : ipse, putas, est? vel quid? et locuta, etiam ipse est veraciter; cursim movetur, et procumbit mihi ad genua; et flexa comprehendit mihi talos, et osculabatur circumplexans, et jacens in pavimento. Ego quidem sinebam interim et gaudebam, et huc atque illuc ad turbas circumspiciebam præeminens [delicias faciens], et his qui circumstantabant jacentem videndus [Gr., et ms. Jol., videri dans], et ostendens quod essem utique alicubi et ipse eorum qui multa possunt. At illa alia quædam quæ egenarum erant, sæpius allocuta (erat enim inde) [Gr. add., et veneror dominum, sæpius locuta; erat enim ibi] deinde tamen et constringens nos valde, deponit vi tergissimis : et jacebam cadens, risus factus hinc circum-

A faciem [Gr., post vero f.] intuitus, arbitrari coepi hanc illam esse quæ olim. Apponebat quippe et hoc, quia Deus mercedem domus meæ det tibi, domine. Tunc plane, tunc cuncta videbam, pariterque gaudens et agonizans [certans], hoc solum interrogabam : Sana facta es? vel : Quomodo sana facta es? et assumens secreto [Gr., in otio], enarravit adventum ad regionem, et deportationem imaginis ad domum suam : et quia in excelsum elevata, et superposita est in parietibus domicilii sacro pariter et decentissime. Ut autem et per tempus frequens imagini oblatrans atque delusum signum [Gr., insultans, ac fere signum, etc.] discernens spiritus, in fine insonuit [Gr., discesserit] : et facta est nobis medicina, dixit, quod patiebatur [Gr. patiebamur] olim in veritate. Eos enim qui similia patientur, locus, imo figura Virginis matris curat. Hic est enim finis causæ.

Leo sanctissimus episcopus Phocæ dixit : Scriptum est, quia in duobus vel tribus testibus stabit omne verbum [Matth. xviii] : et hodie exhibitum sunt nobis plurimi sacri libri, qui mentes nostras rigaverunt, et satisfecerunt de restitutione sanctarum imaginum.

Et legit Petrus lector :

De vita beatæ Mariæ Ægyptiæ, cujus initium est :

Secretum regis celare bonum est, opera vero Dei prædicare gloriosum est. Et post alia : Alios quidem templum habebat, nemine impediante; me vero miseram non recipiebat, veluti quadam militari multitudo ad hoc ordinata vel jussa, ut mihi excluderet aditum : taliter me quædam audax [Gr., conferta] prohibebat virtus. Et iterum steti in atris : hoc ter et quater patiens sive faciens, deficiens, ultra jam pelli et repelli non valui : factum enim mihi est corpus præ vi defessum. Desinens ergo recessi, et steti in quodam angulo aulæ templi : et vix tandem ad conscientiam perveni causæ prohibentis me videre vividum lignum. Tetigit enim mihi oculos cordis sermo salutaris, ostendens mihi, quod cœnum esset operum meorum, quod introitum mihi claudebat. Cœpi igitur flere ac plangere, atque pectus pereutebam, gemitus ex profundo cordis attrahens. Cumque plorarem, video de loco in quo stabam, imaginem sanctissimæ Dei Genitricis desuper stantem, et aio ad eam indeclinabiliter intuens : Virgo domina, quæ Deum Verbum secundum carnem genuisti; novi quidem, novi, quod non sit decibile, neque rationabile, me ita sordidam et ita luxuriosam, imaginem contemplari tuam, quæ semper es Virgo casta, corpus et animam habens mundam et impollutam. Justum enim est, ut luxuriosam me munditia tua odio habeat et detestetur. Veruntamen quoniam, ut audivi, ideo factus est Deus quem genuisti, homo, ut vocet peccatores ad poeni-

visione ligni, in quo secundum carnem affixus Deus quem genuisti, sanguinem proprium pro me in redemptionem dedit. Jube mihi etiam, o domina, januam aperiri sacratissimæ crucis adorationis. Ecce te de Deo, qui ex te genitus est, vadimonium, quod ulterius carni huic injuriam non inferam per turpem quamcunque commistionem : sed cum lignum crucis filii tui videro, mundo et his quæ in mundo sunt confestium abrenuntiem, et statim ibo quocunque ipsa, utpote salutaris vades [vas], insinuaveris et duxeris me. His dictis, ac si quadam certitudine percepta, fidei fervore, miserationis Genitricis Dei confusa, et movens meipsam de illo loco, in quo stans deprecationem faciebam ; et venio rursus, et ingredientibus memet commiscui : et non erat jam ullus qui me impelleret et repelleret [Gr., repellere-tur], nullusque prohiberet januæ appropinquare, per quam in templum ingrediebantur. Comprehendit ergo me horror et ecstasis, et tota ex toto torquebar atque tremebam. Deinde cum pervenissem ad januam, quæ usque tunc mihi fuerat obserata, ac si omnino virtus, quæ prius me impediens, nunc mihi præparasset ingressum, ita sine labore ingressa sum : ita intra Sancta sanctorum ingredi digna effecta sum. Nam et vivificam crucis visionem promerui, et Dei vidi mysteria, quin et quam sit paratus ad suscipiendam poenitentiam. Projiciens itaque me ipsam super terram, et sancto illo adorato pavimento, currebam postulatura [egressa], penes eam quæ mihi fidem dixerat, accelerans. Fio itaque in illo loco, in quo vadiimonii chirographum scriptum est : et genu flexo coram sanctissima Virgine Dei genitricis, his usa sum verbis : Tu quidem, bonitatis amatrix domina, tuam in me ostendisti misericordiam : tu indignæ non es abominata deprecationem ! vidi gloriam, quam juste non videmus nos luxuriosi. Gloria Deo, qui per te peccatorum suscipit poenitentiam. Quid enim habeo, peccatrix, amplius considerare, vel fari ? Tempus est, domina, ut compleantur jam fœdera vadiimonii, cui fidem dixisti. Nunc deduc quo jusseris. Nunc esto mihi magis salutis magistra, manu ducens in viam quæ ad poenitentiam dirigit. Et cum hæc adhuc dicerem, audivi quemdam a longe clamantem : Si Jordanem transieris, bonam invenies requiem. Ego vero hanc vocem audiens, et hanc propter me factam fuisse credens, lacrymata clamavi, et Dei genitrici vociferata sum : Dei genitrix, domina, ne derelinquas me. Et his dictis, exivi de atrio templi, et constanter ambulabam.

Joannes reverendissimus monachus, presbyter et vicarius Orientalium pontificum sedium, dixit : Talen imaginem nos vidimus in sancta Christi Dei nostri civitate, et crebrius eam salutavimus.

A Et post alia : Adolescens autem gaudio magno percepto in fide roboratus est, similiter omnes qui cum eo erant ; et eadem noctis hora reversus est cum militibus, et venit Scythopolim. Et advocatis occulte omnibus auri et argenti artificibus, interrogabat eos, dicens : Potestis mihi facere vas, quod ego vobis expono ? Qui timentes austeritatem viri, consilio facto statuerunt coram eo unum, qui erat major eorum, artificem nomine Marcum, dicentes : Iste faciet, domine, voluntatem tuam. Et post pauca : Marcus autem non parebat ei. Adolescens vero persuasit illi, dicens, quia usque ad mortem non indicabo imperatori secretum. Qui credens, per noctem in secreto operatus est crucem de argento et auro. Et factum est ut consummata et erecta cruce, apparent tres in ea imagines : et erat superscriptum Hebraica dictione sursum in principio, Emmanuel : et in utrisque initis, Michael, et Gabriel. Voluit ergo Marcus reveritus delere imagines, et non potuit. Manus enim ejus manebat veluti arida. Cum autem gallus vocem dedisset, venit dux qui dicebatur adolescens [Neonias], ad domum Marci, ut tollet crucem : et videns eam, adoravit illam, et dicit Marco : Quæ sunt hæc facies, et quæ superscriptio : Dicit ei : Domine, in ea hora, qua consummatum est opus, ortæ sunt iconæ istæ ; et nescio cujus, vel quæ sit superscriptio. Porro adolescens [Neonias] cognovit quamdam virtutem in ea esse. Et adorata cruce, involvit purpura, et ivit viam suam gaudens, latis artifice Marco pretiis pluribus, et introivit cum duobus numeris in civitatem suam.

Stephanus reverendissimus monachus et librorum custos venerabilis patriarchii legit :

Ex Vita sancti Patris nostri Theodori archimandrite Sicensium, cujus initium est :

Benedictus Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi (II Cor. 1). Et post alia : Cum autem esset quasi annorum duodecim, facta est mortalitas ex bubone in illa villa, ita ut ipse infirmaretur pene ad mortem. Porro detulerunt eum in oratoriam domum sancti Joannis Baptistæ, quæ erat juxta villam, et statuerunt [straverunt] eum ad introitum altaris. Porro super illud in receptaculo crucis stabat imago Salvatoris nostri Jesu Christi. Cumque ex dolore bubonis cruciaretur, repente de imagine ceciderunt super eum roris guttæ, et statim gratia Dei a dolore convaluit, et sanus effectus est, et ivit domum suam. Et post brevia : Imitari igitur volens David in Deo decibili hymnodia, cepit discere psalterium. Cumque difficile cum multoque labore didicisset usque ad decimum sextum, imminens decimum septimum psalium non valebat memoriæ commendare. Meditans ergo in oratorio sancti martiris Christophori :

Itaque surgens de pavimento, et imagini Salvatoris intendens, et supplicans sensit dulcedinem mellis marisoreæ illatam in os suum. Qui agnita Dei gratia, et percipit dulcedine, gratias egit Deo : et ab hora illa facilius ac bene [docibilis] doctæ memoriæ psalterium commendabat.

Cosmas Deo amabilis diaconus et cubuclesius egit :

Epistola Gregorii sanctissimi pape Romani ad sanctissimum Germanum, qui fuerat patriarcha Constantinopolis.

Qualis et quæ delectatio meam sic lætificare animam novit, sicut gratificus nuntius super tuo nomine, quod reverendum revera mihi et magnificandam decenter est, o sanctificate et divinitus acte ? Hoc enim et nunc ego per honorabiles litteras tuas evangelizatus exsultavi, et præ nimio gaudio, spiritu lætificatus sum. Deinde in cœlum extendens oculum, gratiarum dominatori omnium Deo retuli actiones : qui taliter etiam modo voluit, et sine tenus vobis cooperatur, et omnia vestra in lucem educit. Hoc enim et orandum mihi est noctu et interdium, et nunquam aliquando hoc desiderium deserendum esse in Christo confidens pronuntio. Testimonium autem perhibet sermone meo, o superlaudabilis et a Deo dilecte, etiam tuæ per omnem horam benevolentia recordatio : quam habitatricem habens in labiis, et dolorem verbi ferre non valens, illico ad affatum per litteras properavi. Est enim debitum mihi, et debitis cunctis insignis, te fratrem meum et propugnatorum Ecclesiæ salutare ac alloqui, et iuctanimum tuorum collaudare materias. Etiam si quis dicat et valde convenienter : clamet potius ea impietatis præcursor, qui nunc passus est, bona actione malam actionem tuis commutaturus felicitatibus. Nam arbitrabatur secundum illum qui desursum cecidit, fremere simul et prævalere adversus pietatem : sed impeditur cœlestis spe fraudatus : et audiebat quidem ab Ecclesia ea quæ et Pharaë prius Ægyptius tyrannus, Moysæ de illo canente : *Dixit inimicus : Persequeus comprehendam, partibor spolia, replebo animam meam (Exod. xv)*. Sed et audiebat quæ et ipse diabolum, cum prophetica illi prænuntiaretur maledictio : *Propterea destruet te Deus in finem, evellet te, et emigrabit te de tabernaculo tuo, et radicem tuam de terra viventium (Psal. li)*. Ita et ille præter spem comitibus, qui in spe erant, frustratus periit, superno agone vestro et robore, apostatæ evolvata impugnatione adversus Drum, deorsum effecta, et ad novissimum propemodum expulsa exitium Christum impugnantis ferocitate : ita ut super eo Scriptura veraciter impleatur, quæ dicit : *Arcus fortium superatus est, et infirmi accincti sunt robore (I Reg ii)* : pro eo quod nulla est ad infirmum Dei firmitas abominationis eorum qui Deum impugnant, et pugnare pro Deo mundum contra insensatos asserit [scriptum est]. Quomodo ergo non cum Deo pugnant, o tu sanctissime, adversus eos qui sine Deo et contra Deum certant, commoveris ? Qui videlicet inveniunt eum qui

invisibiliter apprehenditur, ima, et verius dicamus, simul pugnat, et hostes in fugam vertit : ac ubi sic cœpisti prælium, ut Deus ipse tibi monstravit ? præesse præcipiens in castris regni Christi gloriosum vere ac insigne labarum, id est vivificam crucem, magnum contra mortem magnitudinis suæ tropæum : in quo mundi quadrifarie terminos circumscriptis, lineamentis distinguens. Deinde et sanctam imaginem omnium dominæ ac veræ Dei Matris, cuius vultum divites plebis deprecabuntur. Etenim sancta est, quemadmodum patribus videtur, quæ taliter a vobis pie honorata tribuit vicissitudines. Nam imaginis honor ad principalem transit, secundum Basilium magnum. Et pietate est plena venerabilium imaginum causa, sicut dicit Chrysostomus : Ego et cera perfusam amavi picturam pietate refertam : vidi enim in imagine angelum cuneos barbarorum persequentem, et David veritatem dicentem : *Domine, in civitate tua imaginem eorum ad nihilum rediges (Psal lxxii)*. Et nequaquam Ecclesia erravit, licet ita fuerit æstimatum. Indulgeat Deus, nequesecondum gentilem consequentiam est traditio (absit) et intentio rei secundum quid probatur, et nequaquam considerantur quæ perficiuntur. Nam neque in Paneade civitate hæmorrhoidis pie motæ in recordationem facti in se miraculi repudiabatur, cum orta esset herba circa pedes statuæ, quæ ab ea in nomine Domini Jesu Christi erecta est : et extranea erat, incognitaque specie, positaque omnibus in variorum languorum remedium condescensione et bonitate Dei et Salvatoris nostri. Imo legalis, ut jam [ita] dicamus, huiusmodi est in Deo erectio ; licet figuris magis signanda [Gr., figuris expressior], et umbræ præferenda sit gratia et veritas. Unde maximam salutis causam sanctorum cœtus Dei consilio hoc capitulum tradidit [Gr., h. cap. Ecclesiæ trad.] in universorum vultibus, et colorum operationibus venerabilem et sanctum characterem secundum humanitatem ejus qui tollit peccatum mundi, erigamus, per eum humilitatis celsitudinem Dei verbi considerantes, et ad memoriam conversationis in carne factæ, tam videlicet passionis ejus et salutaris mortis, quam redemptionis quæ hinc mundo effecta est, manu quodammodo ducti : et nulla est hinc a divinis dissonantia. Si enim prophetica prælocutiones terminum minime perceperunt, ne scribantur res ad ostensionem eorum quæ adhuc facta non sunt : id est, si non est incarnatus Dominus, non formetur sancta imago ejus secundum carnem. Si non est natus in Bethlehem ex gloriosa Virgine Dei genitrice, neque magi munerata obtulerunt, neque pastoribus supra stetit angelus, neque multitudo cœlestis exercitus nato hymnum obtulit [Matth. xxv, Luc ii.] ; si non in ulnis genitricis ut infantulus ferebatur, qui portat universa, et lactis alimoniam pertulit, qui dat escam omni carni : nec hoc figuretur. Si non a sene suscipiebatur, qui vitæ tenet principatum et mortis, et omnium Dominus per eum agnitus simul et prædicatus, et ut demissionem concederet, postulatus : si non in

*Ægyptum causa dispensationis pergebat super nubem levem omni scilicet lumine illustratam matrem ac sanctitate robustam, qui in excelso sedet : et redit ex Ægypto, et habitat Nazareth : ne figurentur coloribus. Si non mortuos suscitavit, et erexit paralyticos, et leprosis præbuit purgationem, et cæcos illuminavit, deinde et expressam fecit linguam mutorum, et bases claudorum firmavit, et expulit dæmones : nisi aperuit aures surdorum, et omnia operatus est gloriosa, et in Deo signa perfecit ; ne pingantur ; et nisi passionem voluntarie suscepit, et infernum spoliavit, et surgens in cælum ascendit, qui venturus est judicare vivos et mortuos : neque figurent [Gr., nec scribantur, nec figurentur] scripturæ vel historiæ, quæ ista enarrant, tam per litteras, quam per colores. At, si hæc omnia facta sunt, et magnum est pietatis mysterium, utinam esset possibile, ut cælum et terra et mare, animantia quoque omnia et virgulta, et quidquid aliud est, enarret illa et per voces et per litteras, et per picturas. Eorum enim quæ non sunt, formatio, idolica pictura nominatur, quæ et paganæ fabulationis poema finxit, eorum quæ unquam fuerunt per essentialiam, facturam desipienter asseverans. Et certe nulla est condescensio Ecclesiæ Christi cum idolis : absit. Neque enim vitulas adoravimus, neque vitulum in Choreb fudimus, neque a nobis creatura Deus æstimata est : sed neque rursus sculptili procidimus, et Beelphegor initiati sumus, neque natorum occisores aut sacrificatores fuimus, aut occulta mysteria celebravimus : neque filios nostros et filias immolavimus unquam dæmonibus, ut in nos ea quæ a Salomone idolorum cultoribus dicta sunt (*III Reg. xi*), assumantur. Nunquid a nobis infecta est terra in sanguinibus ? vel imaginem in templo fecimus, quadriforme habentem idolum, et hanc adoravimus ? Nunquid abominationem repentium et pecorum supra murum templi depinximus ? Aut iterum nos Ezechiel vidit plangentes Adonidem, et incensum soli offerentes (*Ezech. viii*), de quibus dicit Apostolus : *Servierunt creaturæ potius quam Creatori (Rom. i)*. Putasne statuimus imagines duarum fornicariorum in Ægypto, Oola scilicet et Ooliab, et eas adoravimus (*Ezech. xxxiii*) ? An rursus a nobis sacrificia Bel in Babylone, et Dagon in Palæstina oblata sunt (*Dan. xiv*) ? vel aliis diis gentium procidimus ? Non sunt hæc, non sunt : calumniatur nullus : quoniam in nullo eorum quæ consistunt et facta sunt, nomen quod est super omne nomen populus Christi usque hodie, præter sanctam vivificam Trinitatem, coluit, vel servivit [Gr., latria adoravit] : absit. Nam modus idololatriæ manifestus est. Christianis autem Dei cultoribus omnium dominator est adorandus. Porrosi quis Judaico more ad accusationem motus, quæ olim contra idolorum cultores dicta sunt, diffamaverit, et idololatriam Ec-*

A visibilia visus esset Deo adorationem offerre, et per typica memor esset creatis, et non vitulum retineret ac muscas super tabulas testamenti. Utinam sanctum altare magis desiderasset, et non vitulas Samariæ. Utinam attendisset Aaron virgam, et non Astartem. Bonum quippe simul et justum esset ei, petram salutare quæ imores divinitus dedit, et non Baal. Utinam ad virgam Moysi magis intuitus esset, et urnam auream, arcam, propitiatorium, petalum, ephod, mensam, tabernaculum interius et exterius : quæ omnia in gloriam Dei patrata ; licet manu facta, Sancta tamen, appellabantur sanctorum, deinde et cherubim sculptiles, quorum memoriam faciens Apostolus ait : *Cherubim gloriæ adumbrantia propitiatorium (Hebr. ix)* : quibus et divinam vehi gloriam a Scriptura docemur. Si his intendisset, non utique idolis procidisset. Omne namque opus quod in nomine Domini sit, pretiosum et sanctum est. Et quid opus est epistolam in longum extendere ? et maxime ad virum Deo placitum, et vas electum a Deo, gratiam adeptum spiritus, et in profunda divinatorum dogmatum valentem prospicere, atque Deo ductore considerare summam scientiæ altitudinem. Verum hinc ad propositum redeamus, propugnatrix tuæ, o sanctissime, et omnium Christianorum dominiæ magnificationes : et qualis ipse ostensus fueris in cunctis ab illa directus et salvatus, et contra inimicos confortatus, admirantes. Illi vero qui ex multo jam tempore contra eam debacchati sunt, tanto invenerunt resistentem, quanto invenerunt sibi contradicentem. Et hoc mirum non est. Si enim Bethulia per manum Judith mulieris Israelitidis salvabatur, cujus opus Holofernis preemptio fuit ; et hanc salvatricem Israel, qui per idem tempus fuerit, prædicaverunt (*Jud. xiii*) : quomodo non oporteret amplius tuam amplissimam sanctitatem tali propugnatrice usam aggredi fidei hostes, et victoria coronare subjectos ? Sed ejusdem supplicationibus et omnium sanctorum potens in prælio Deus noster, fortis et longanimus, qui deduxit te super Joseph ut ovem, custodiat te sanctissime in annos prolixos, universæ Christianæ bene operantem conversationi, et sacro canoni obtemperare cunctos docentem et incitantem, et custodire depositum quod a Patribus suscepimus ; convertentem eos qui ad modicum quid non intellexerunt : o juge gaudium nostrum, et communis utilitas et reflectio, sanctissime et omnibus Christianis amabilis.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Petrum divinum apostolum æmulatus, uba cecinit nobis a Roma veritatem etiam Pater iste beatus.

Theodorus [Gr. Theodosius] reverendissimus monachus et notarius legit :

Epistola Germani beatissimi, qui fuit patriarcha Constantinopoleos, ad Joannem episcopum Synaden-

ergo ei, quod et antequam suscepsemus litteras vestrae Deo amabilitatis, cum huc pervenisset idem ipse Deo amabilis episcopus, ad sermonem venimus cum eo, dijudicantes sensum ejus, qualis haberetur sententiae super his quae audieramus de illo : et hanc nobis proposuit traditionem [Gr., rationem, seu apologiam : rationem *habet ms. Jol.*] (opportunum est enim, ut omnia subtiliter significemus Deo amabilitati tuae) quod audisset divinam Scripturam dicentem : *Non facies omnem similitudinem, ad adorandum eam, eorum quae sursum in caelo et super terram sunt (Exod. xx).* Contra [Gr., Juxta] hoc dixi, quia non oportet adorare manufacta, id est, quae ab hominibus sunt confecta. Nam sanctos Christi martyres, veras fidei margaritas, omni honore dignos arbitramur, et intercessionem eorum invocamus. Ad haec igitur nos respondimus ei : quia Christianorum fides et cultus et adoratio in unum est et solum Deum, sicut scriptum est : *Dominum Deum tuum adorabis, et ipsi soli servies (Deut. vi)*; et glorificatio nostra, et obsequium nostrum ipsi soli offertur tam a sanctis qui in caelis sunt, et intelligibilibus incorporalibusque virtutibus, quam ab eis, qui in terra cum essent [sint], viam cognoverunt veritatis : quemadmodum et in ecclesiis Christi, quae ubique positae sunt, sancta laudatur et glorificatur Trinitas in singulari dominatione ac deitate : secundum quod et unus a nobis Deus praedicator et non est praeter eum qui dominetur in potentatu suo saeculo, et ex non exstantibus omnia, ut essent, produxit, quotquot visibilia et invisibilia sunt; id est, Pater et Filius et Spiritus sanctus, sancta scilicet consubstantialis et vivifica Trinitas. In quam etiam credentes, et quam confitentem, baptizati sumus in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti (*Matth. xxviii*), quemadmodum tradidit ipse Deus Verbum, qui incarnatus est, Dominus videlicet noster Jesus Christus, qui unus est ejusdem sanctae et incomprehensibilis divinae Trinitatis : et non creaturas adoramus (absit) neque culturam quae deificae dominationi debetur, ad conservos inflectimus. Neque enim reges vel principes in terra adorantes, aequalem adorationem ei quam Deo exhibemus, facere noscitur. Etenim Nathan prophetam constat super terram adorasse David hominem existentem et regem (*III Reg. i*); sed non ideo accusabitur, quasi qui hominem veneratus sit praeter Deum. Neque imaginum facturam, quae per ceram et colores formantur, in subversionem perfectionis quae circa divinum efficitur cultum, admittimus. Neque enim invisibilis deitatis imaginem et similitudinem, vel schema vel figuram aliquam formamus, quam ne ipsorum sanctorum angelorum sublimes ordines considerare et investigare penitus valent. Sed quoniam unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, revocans proprium figmentum a mortis damnatione, beneplacito Patris sanctique Spiritus homo dignatus est fieri, similiter nobis participatus carnis et sanguinis, uti magnus ait Apostolus (*Hebr. iv*), per omnia similis nobis factus absque peccato :

humanum ejus characterem, et humanae speciei quam per carnem suscepit, imaginem, et non incomprehensibilis ejus, et invisibilis deitatis, formantes, hinc quae sunt fidei representare urgemur [saetigimus], ostendentes quod non per phantasiam et umbratice naturam nostram sibi univerit, quemadmodum quidam antiquorum haereticorum errantes dogmatizaverunt : sed quod ipsa re ac veritate homo sit perfectus per omnia, excepto solo peccato, quod seminatum est nobis ex inimico. Est hoc sensu tute fidei quam in illum habemus, sanctae ipsius carnis characterem in imaginibus formantes, et salutamus, et omnium cultu ac honore decenti dignum decernimus, in recordationem hinc venientes divinae illius et vivificae ac ineffabilis incarnationis. Similiter autem et intemeratae secundum carnem matris ejus sanctae Dei genitricis juxta eundem modum depingimus similitudinem, ostendentes, quia cum mulier esset natura, et extranea massae nostrae nimine facta, Deum invisibilem et cuncta moderantem super omnem sensum et hominum et angelorum in suo concepit utero, et ex se incarnatum peperit. Etenim ut proprie ac veraciter matrem Dei veri colimus eam, et magnificamus, et omni visibili ac invisibili creatura superiorem arbitramur. Et sanctos quoque martyres Christi, apostolos et prophetas, conservos quidem nostros et veros famulos Dei factos, actibusque bonis et praedicatione veritatis, et patientia in passionibus, quas pro ipso Deo pertulerunt, probatos et amicos Dei ostensos, et multam fiduciam apud eum consecutos admiramur et beatificamus, et ad recordationem virilitatis eorum, ac germanae circa Deum servitutis, similitudines eorum depingimus : non eos ut divinae naturae communicatores pronuntiantes, debitum deificae gloriae atque potestati honorem et adorationem illis impendimus ; sed amorem nostrum, quem circa eos habemus, per hoc demonstrantes, quae per auditum vera esse credimus, haec et per picturam imitationem ad firmiorem certitudinem nostram statuimus. Etenim carne ac sanguine connexi, et per visionem ea quae animae satisfacere possunt, certissime noscere compellimur [Gr., etiam per vis. plenam animae nostrae certitudinem confirmare studemus]. Nam et ipsi sancti Dei in unum et solum Deum servitatem atque glorificationem et adorationem conservantes, et ad hoc omnes advocantes atque docentes, solum effuderunt sanguinem, et verae confessionis corona redimti sunt. Hic est modus faciendarum imaginum : non quo decentem incomprehensibili et inaccessiblei deitati in spiritu et veritate adorationem transferamus in manufactas imagines, vel artis opera hominum, vel omnino in eas quae a Deo factae sunt creaturae sive in visibilibus, sive in invisibilibus ; sed quo dilectionem, quam juste possidemus circa veros servos Dei nostri, per talem modum monstrantes, per illorum honorem in Deum qui ab his glorificatus est et illos glorificavit in confessione dominationis ejus, glorificationem et cultum referamus : ut

et nos imitatores virtutis eorum et charitatis quæ in Deum est, per bona opera et refragationem contra vitia demonstreremur. Juxta ergo hunc modum imaginum fracturam in Ecclesia Christi fieri, et non aliunde nos quæ sunt salutis exspectare, unusquisque certissime noverit, tam in visibili mundo, quam in futuro sæculo, nisi a solo unigenito Filio Dei una cum Patre et Spiritu sancto, qui divina dona largitur. Neque enim aliud nomen est datum hominibus, in quo nos salvos fieri oporteat (Act. iv). Porro et si Domini et Salvatoris nostri, et intemeratæ Matris ejus, quæ vere Dei genitrix est, et sanctorum ejus imagines salutamus, sed non secundum eundem affectum etiam fidem circa illos ipsos habemus. Verumtamen Deum quidem novimus [Gr., Deum quidem illum nov.] sine initio et infinitum, et in manu omnia continentem, factoremque nostrum et omnis creaturæ, et veraciter salvatorem Deum, habentem potestatem in cælo et in terra, pro genere hominum incarnatum fuisse. Porro hanc ancillam, et propriam matrem ejus, ac intercessionem potentissimam generis nostri suscipimus. Illum quidem ut dominatorem, et quæ salutis nostræ sunt tribuentem; hanc vero ut matrem pro nobis petentem: et sanctos omnes, tanquam conservos quidem nostros, et nostræ naturæ consistentes, sed placentes Deo, quemadmodum prædictum est, et supernam confidentiam et beatitudinem apud eum adeptos, et gratiam consecutos a Deo ad ministrandum nobis beneficia ipsius, sanitatesque passionum, et periculorum ereptiones in invocatione Dei nostri, cum per memoriam eorum in hymnis et canticis, beatitudinem et honorem ipsorum recolimus. Memoria enim justorum, ut Scriptura inquit, cum laudibus (Prov. x). Hæc omnia jam exposuimus jam fato Deo amabili episcopo Nacoliæ: quæ et suscepit, et professus est tanquam coram Deo universorum sic se tenere, et nihil aliud dicere vel agere ad scandalizandos populos, vel turbationis eis causam præstandum. Hoc ergo sciens Deo amabilitas vestra, neque Deo amabilem synodum suam vexari faciat, neque in hoc scandalum ei aliquod fiat. Sed de cætero accersito eo, et præsentibus litteris nostris lectis satisfactioneque consensus ejus per eas [Gr., in his] percepta, exoret quidem pro optimorum dominorum nostrorum et Imperatorum longævitate atque victoria: postulet autem et Christianorum plebi pacem Dei, quæ exsuperat omnem sensum (Philip. iv).

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Pater noster sanctus Germanus concordat cum prædecessoribus sanctissimis Patribus.

Sancta synodus dixit: Vere, domine, in omnibus concordat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Has litteras suscipiens Nacoliensis abscondit et non dedit

A notarius et scevophytæ venerabilium patriarcharum oratoriorum, legit:

Ejusdem Patris nostri sanctæ memoriæ Germani ad Constantinum episcopum Nacoliæ.

Joannes Deo amabilis Synadensium metropolitanus scripsit nobis, quod non tradidit sibi Deo amabilitas tua litteras nostras: in quibus non mediocriter super te contristati sumus, eo quod postposueris, ut liquet, et Dei amorem [Gr., timorem], et debitum membrum Christi ab alterutris amorem pariter et honorem. Hujus rei gratia per præsentem litteras nostras præcipimus Deo amabilitati tuæ, ut statim per semetipsam det prædictam epistolam nostram prædicto Deo amabili metropolitano suo, et omnem ei honorem impendat, et subjaceat ei secundum ordinem qui concedet sacerdotes: et quemadmodum sermones nostros Deo amabilitas tua suscepit, et hos sectari professa est, permaneat, non in sensu suo abundans. Non enim ignorat, nec obliviscitur, ut existimamus, quia et pro abrenuntiando episcopatu proprio nos rogavit, prætendens incursionem meditari contra se, in quibus, ut dicebat ipsa, non erat conscia: affirmans nihil ad injuriam Domini vel sanctorum ejus propter horum imaginem se dicere vel agere, sed tantummodo Scripturæ sectari magisterium, eo quod nihil in creaturis divinum mereatur honorem. Quod et nos ita se habere dicimus, et firmiter retinemus et prostemur. Quæ autem scripta sunt a nobis ad jam memoratum Deo amabilem metropolitam ejus, legimus ei; et in his permanere professa est; et exemplaria hujuscemodi epistolæ præbuimus ei. Ne ergo velis scandalum fieri plebi experti malorum, memorans terminum iudicii domini, quod etiam his qui unum pusillorum scandalizant, inferre minatus est (Matth. xviii, Marc. ix, Luc. xvii). Hoc autem sciat, quod donec epistolam nostram tribuerit Deo amabilissimo metropolitano suo, ex auctoritate sanctæ ac consubstantialis Trinitatis non habeat potestatem qualemcunque contingere sacerdotale officium. Oportet autem magis nos austerius eam aggredi, quam non correctam divinitus referendæ damnationi eam [rean] deserere.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sicuti et prædixi, fratres, introductio illatæ novitatis hujus ex prædicto viro, id est episcopo Nacoliæ, facta est.

Constantinus Deo amabilis diaconus et notarius legit:

Epistola Germani episcopi Constantinopoleos ad Thomam episcopum Claudiopoleos.

Dixit in quodam eloquiorum suorum loco sapientissimus Salomon: *Frater qui adjuratur a fratre, quasi civitas firma et alta: valet autem sicut seris munitionum* (Prov. xviii). Ergo etiam nos ex his qui ad

quæ si quidem, ut secundum deiloquum Gregorium A dicamus, mendacia auræ ferant : at si veracia, undique mentem meam confusio comprehendit. Putas enim quod et ipsa, secundum multorum desidiâ, dilectionis iucunditate labiis tantum fuerit usa [Gr., fit illicita], et non in profundum descenderit mentis, existimantis videlicet quod non sincera dilectione circa illam flagremus? vel hoc quidem nequaquam, sed imperitiam nostram et pigritiam, et negligentiam circa ea quæ Deo sunt placita, respuit; utpote quæ nullam curam gesserit in perscrutanda voluntate divina, secundum traditum nobis per sacras Scripturas sanctum mandatum? Aut horum non quidem est apta suspicio, illud vero fortasse opinandum est, ut meliore sibi facta revelatione (piget autem me dicere elatione quadam et prudentia [sensu tumido] : B charitas enim malum non cogitat, ut ait divinus Apostolus [I Cor. xiii]) in talem devenit satisfactionem, quam manifestare nobis ex necessitate debeat [Gr. debet]. Porro facta est nobis ex huiusmodi suspicionibus [Gr., huiusmodi suspicionum] non irrationabilis occasio : quia tempore multo degens apud nos vestra Deo amabilitas et commorans, quæ etiam litteralium nonnunquam verborum et quæstionum [Scripturæ non sententiarum et qu.] interrogationes proponens, nullum sermonem movit nobis aliquando de imaginibus sive sanctorum virorum, sive ipsius Domini et Salvatoris nostri Jesu Christi, et secundum carnem ejus sanctæ et veraciter Dei genitricis Mariæ : neque tanquam inquirens, et certitudinem invenire volens, id est interrogans, qualis C nobis de hoc sensus existeret : et si secundum rationem esset quod in his fletet, nullam inferendo damnationem ista subjectibus : sed neque ad firmam satisfactionem abjectione et interemptione digna huiusmodi ducens, ad consilium nobis accipiendum tradidit semetipsam utrum [Gr., ut] et nos similis sensus essemus : sed de his omnino in silentio perfecto se sciens, in civitate sua quasi ex communi dogmate et indubitabili quadam disceptatione imaginum depositionem, sicut didicimus, fecit : si veritas ita se habet, iterum dicemus. Etenim non est nobis facilis animus ad credendum inconsulte his qui crebro dicuntur detrahare proximis. Necessarium ponentes [add. ex Gr. : Sed nos nec. pon.], in tractione et fraterna probatione ea quæ sensus nostri sunt, manifestare, subtiliter illa quæ de hoc sunt, consideramus aggredi; illud prinitus commoventes, quia omnino cavere nos oportet rerum novitatem; et maxime ubi inter plebes quæ in fide Christi sunt, turbatio quædam et scandalorum causa subsequitur, deinde et prolixi temporis consuetudo in ecclesiis tenuit. Si enim cum consilio vinum potare Scripturæ præcipit (Prov. xxxi) multa præcipit nos

Christi Ecclesiæ ab infidelibus collectæ sunt, facere debentes, etiam huius venerabilem atque divinam ostendere immobilitatem. Hoc igitur in primis scire oportet, quia non tantum nunc, sed frequenter etiam Judæi talia nobis intulerunt in opprobrium, et hi qui vere idololatriæ cultores existunt, vituperare solum intemeratam et divinam fidem nostram conantes, et non, ut manufactis intenderent [Gr., non intendatur : al., non intenderent], perurgentes. Ubi illis omne studium et cultus super hoc perficitur, nihil his quæ videntur et sentiuntur, excelsius ponere, sed divinam naturam varie humiliare, aut loco quodam circumeludentes universorum inspectricem ejus providentiam, aut corporalibus specificantes formis quos non ignobiliter quidam prædecessores nostri ut canes mutos, ut cum Scriptura dixerimus, vane latrantes ab ovili Christi repulerunt : quorum non nobis sunt præ manibus studia. Sed et de propriis impiis adinventionibus veritatis sermo hos compescere facit : quorum quidem alius publicat paganorum immolationem et fabularum turpitudinem et execrationem. Judæos autem alius erubescere facit, quod non solum patres eorum ad idola prolapsi sunt, exprobraus, sed et quod contra legem, quam illi tenere se gloriantur, agant : sed loco quodam [Gr., eum illa loco q.] definito ea quæ typicarum sunt hostiarum, offerre decreverit, isti in omni loco orbis terrarum hoc agere non detrectent, consuetam in sanctum Spiritum perfidiam paterna consequentia adinvenientes, et hoc modo immolantes dæmoniis et non Deo. Vera enim ad verum Deum servitius atque adoratio in observatione sanctæ confessionis quæ est circa eum, atque in custodia legum et mysteriorum, quæ et ab ipso sive generaliter, sive capitulatiim data sunt, certissime dirigitur. Saracenis autem, quoniam et ipsi tale quid obtendere dignoscuntur, sufficit ad confusionem et verecundiam, asferre acclamationem, quæ usque in præsens in eremo ab eis inanimato lapidi celebratur, cognomenque illius dicitur [Gr., invocationemque illius quod dicitur] Chobar, et cætera vanæ ipsorum traditionis et conversationis ludicra mysteria, quæ in insigni solemnitate gerebant [gerunt]. Christianorum autem omnium per totum orbem sub uno jugo, Evangelii videlicet, ut propheta dicit, servientium Deo forma peculiarissima est fides et confessio, credens in unum Deum Patrem et Filium et Spiritum sanctum, Trinitatem increatam, sempiternam, incomprehensibilem, invisibilem, unius substantiæ ac sessionis : consistens pariter et Filii Dei incarnationem [Gr., perfectam incarnationem], et alia secundum virtutem sacratissimi Symboli, quod plebs Christi concorditer ante mysticam et sanctam oblationem offert Deo : atque illa spiri-

cescit illuminatio, et impietatis tenebræ effugantur, habentes et ipsæ proprii erroris manifestissimam cognitionem, multorum videlicet deorum superstitionem. Hæc autem ita invicem adversantur, ut apostolice dicam, quemadmodum in principio divisit Deus inter lucem et inter tenebras. Dicit igitur nobiscum beatissimus Evangelista Joannes: *Hæc est victoria quæ vicit mundum, fides nostra (I Joan. v)*; addatur autem et a nobis, et dicatur: Hæc est petra, supra quam Christus ædificavit suam Ecclesiam, portis inferi, id est aggressionibus contrariarum virtutum inconcussam et inevitabilem (*Math. xv*). Hinc novum nomen sortiti sumus, quod, ut Isaias dicit, benedicetur. Dixit enim ita: *Benedicent Deum verum (Isa. Lxv)*; et superignotam atque investigabilem ineffabilis ejus naturæ annuntiantes incomprehensibilitatem; invisibilem etiam illam, et incircumscriptam, et omnino incommutabilem indubitabili certitudine prædicantes; atque sempiternam ejus virtutem et divinitatem a creatura mundi, secundum sacratissimum Paulum, per ea quæ facta sunt, intellectam, conspicientes (*Rom. i*). Sicque servire Deo vivo et verò meruimus, et libertate qua Christus nos liberavit, honorificati sumus et glorificati, ab omni erepti idolico errore et impietate (*Gal. iv*): cujus præcipua, cognitio, dicere lapidi, Tu me genuisti: et ligno, Tu me fecisti, secundum prophetæ vocem: et non aspicere in cælum, ut Isaias clamat (*Isa. xxix*), ut existimetur quis est, qui ostendit hæc omnia: qui educit per numerum mundum suum, per nomen vocabit præ multa gloria, et in multitudine virtutis; cujus manus plasmaverunt universam militiam cœli, quemadmodum alius quidam ait prophetarum: cæterum creaturæ universæ in apto ordinem intuentes, per eam intellectu animæ similiter generationis rationem considerare [*Gr.*, proportionem productivum ejus verbum cons.], et per eam veraciter existentem Deum adorare, quemadmodum beatus Athanasius, sermonem contra idola componens, liquidius edocet. Sicut ergo nulla communicatio luci ad tenebras, vel conventio Christi ad Belial (*II Cor. vi*): ita nihil est commune Christianis, qui unum Deum inaccessiblei claritate et virtute adorandum colunt, ad eos qui fingunt Deum, et hujusmodi a propheta juste miseri vocantur (*Isa. xlv*). Illis enim cinis quidem cor est, sicut scriptum est: quorum alii quidem opera idoli a se facti creari sibi Deum recentem ex non existentibus opinantur: et corrumpente hoc ex qualibet causa et exterminato, firmiter tenent non esse sibi omnino Deum, nisi quiddam aliud pari modo considerint. Et hoc liquido nos divina docet Scriptura in eo quod factum est in eremo, opere vituli ab Israelitis, quando seditionem commoventes dicebant ad Aaron: *Fac nobis deos, qui nos præcedant (Exod. xxxii)*: ostendentes per hoc, se arbitrari non esse omnino Deum, neque verum, neque falsi nominis, nisi forte idolum sibi artificio fieret vel exquisitum [*Gr.*, quod exquirebant]; cui post hoc exitum eorum ex Ægy-

A pto commodarent [*Gr.*, attribuerent], impietatis eorum et amentis ostendentes nimietatem. Alii autem post hæc gentilis religionis aggressi confusionem, et hanc circumtegere festinantes sub nomine deorum qui apud eos colebantur, simulacrorum curas studio [*Gr.*, structuram] peragebant, tam scilicet Jovis, quem et patrem et consulem, id est sublimissimum deorum ac hominum nuncupabant, quam cæterorum, quorum non est incerta nominatio pluribus. Quorum purgationes [venerationes] et honores, qui per sacrificia quæ ab eis celebrantur, fiebant, fornicationes quoque atque luxuriæ, ac totius inmunditiæ demonstrationes, ut parum sit dici, turpia verba pariter et blasphemiarum: cum apud eos homicidia in honorem Dei studio agerentur, et pompa turpibus operibus eorum honorabatur, in honorem eorum qui adorabantur assumpta, utpote hæc illis agentibus, et his factis congratulantibus. Porro quæ apud Christianos sunt imagines sanctorum virorum, qui usque ad sanguinem restiterunt peccato secundum Apostoli vocem (*Hebr. xii*), quique verbo veritatis ministraverunt, prophetarum scilicet et apostolorum: sive etiam eorum qui pia vita et directione operum honorum veraciter Dei servi ostensi sunt, nihil aliud sunt quam fortitudinis exemplum, conversationisque venerandæ ac virtutum norma, atque ad glorificandum Deum, cui in præsentia vita bene placuerunt, incitamentum et excitatio. Sermo enim bonorum virorum actus edocens, juvat audientes, et ad zelum imitationis frequenter invitat. Id ipsum autem fit secundum competentem rationem, si finis attendatur imaginum. Quæ enim sermo historiarum per auditum commendat, hæc pictura tacens per imitationem ostendit, magnus clamat Basilius, ex utroque isto ad fortitudinem hos qui attendunt, erigi dicens. Brevis enim, ut quis dixerit, et capitularis narratio gestorum a pictore in imagine [*Gr.*, ab eo qui depictus est in im.] fit nobis, qui aspicimus, imitabilis visionis ipsius formatio. Ut ergo et cum [*Gr.*, quemadmodum et cum] idolis falsorum deorum scelestæ ipsorum coexistunt [*Gr.*, simul apparent] actiones, et alium quidem ex auditu percipientem ea quæ per sanctos viros gesta sunt, in recordationem auditorum hujusmodi contemplatio impellit. Alium vero ignorantem ad diligenter percunctandum instruit, et quæ per illum docentur [*Gr.*, illius acta edoctum], in amorem et laudem Dei fervide suscitant: ita ut per utrumque istorum aspicientes sanctorum opera bona, glorificent Patrem nostrum qui in cælis est, secundum Evangelii vocem (*Math. v*). At si per Moysen legislatio præcipit populo filium hyacinthinum in sinitris quæ sunt in summitatibus vestium, imponi ad recordationem præceptorum atque custodiam (*Num. xv*): quanto magis non convenit per similitudinem picturæ sanctorum virorum aspicere proventum conversationis eorum, et horum imitari fidem secundum apostolicum magisterium (*Hebr. xiii*)? Domini autem secundum carnis visionis imaginibus formari characterem, in redargutionem qui-

qm̄ est hæreticorum, qui phantasia et non veritate hominem eum factum maledice perhibent, et in mauductionem quamdam eorum qui non omnino ad celsitudinem ascendere spiritualis contemplationis valent, sed indigent etiam quadam corporali consideratione ad auditorum firmitatem, quanto videlicet utilius et sollicitius fuerit [Gr., rerum auditorum fir. quæcunque utiliores sunt, et majori prosequendæ affectu]. Mysterium enim quod et cælos operoit majestate, absconditum a sæculis et generationibus in Deo, qui omnia creavit, et quod non solum ex auditu fidem habet (fides enim ex auditu, ait Apostolus [Rom. x]), sed etiam per visionem firmatur in eorum mentibus qui vident : et virtute illud vociferatur; quia se Deus manifestavit in carne, et creditum est in mundo, omnibus sanctius atque salubrius invenietur. Ita ut ea quæ scripta sunt per evangelicas prædicationes de conversatione ejus, qua secundum carnem in terra cum hominibus conversatus est, in populorum; ne deleantur, descripta sint monumentis : ut et cultus claritatis ejus, et circa nos bonitatis, manifestius prædicaretur et adoraretur. Non enim lignorum et colorum adoratur mixtura, sed invisibilis Deus, qui in sinu Patris ipse adorationem assumit in spiritu et veritate, per se nobis oblationem quæ ad Patrem est, donans, ipse quoque cum ipso pariter adorandus (Joan. iv). Nam et Jacob adorasse dicitur super summitatem virgæ Joseph, non ligno cultum impendens, sed honorem ei qui hanc possidebat, ostendens (Hebr. xi). Sic itaque et sanctæ Domini et semper gloriosæ Matris effigies intelligitur a Christi populo, et honoratur : sic a priscis sanctissimarum Ecclesiarum prælatibus talia recepta sunt, et hi nullam prohibitionem adepti sunt [Gr., nulla prohibitionem vetita sunt]. Quanquam post persecutionem transitus in adventum fidei, hæc ubique retenta concilia universalia etiam usque ad generationem nostram parati sunt, quæ plurimorum capitulorum super imaginibus regulas exposuere [Gr., Cum tamen persecutionibus transactis, et fide cum libertate ubique prævalente, generalia quoque concilia usque ad nostra tempora facta sint, et ea canones ediderint de pluribus capitalibus longe minoris momenti, quam sit de imaginibus disputatio]. Quas non esset congruum indiscusse super hoc et perfunctorie derelinquere, si secundum quorundam opinionem cum idolorum formis et exsecramentis, quæ continentur in divinis Scripturis, etiam consuetudo quæ antiquitus apud nos tenebatur, discebat, vel ad Dei alienationem ducatur [Gr., a priscis temporibus apud nos viget, in idem tendit, atque ad Dei alien. ducit]. Is enim qui se cum apostolis esse usque ad consummationem sæculi dixit (Math. xxviii), hoc videlicet etiam his qui post eos inspectores Ecclesiæ sunt, repromittit. Non enim cum illis corporaliter perseveraturus erat usque ad instantis sæculi transitum; quin et cum his qui in nomine ejus duo vel tres congregandi erant, adesse perhibuit (Math. xviii) :

PATROL. CXXIX,

A et non utique tot multitudines zelo congregatas suæ pietatis, divinæ intelligentiæ ac ducatus exsortes desereret, quo minus viderent pervenisse usque ad perseverantiam perfectionis Ecclesiæ ipsius, quam exhibuisse sibi credidimus non habentem maculam aut rugam, aut aliquid hujusmodi : licet non in paucis vel ignobilibus civitatibus, sed, ut ita dixerim, pene in omnibus regionibus, et in illustribus ac principalibus Ecclesiis hujusmodi more retento. Quod vero antiquum sit historicas narrationes Scripturarum frequenter in imaginibus formari, probat sanctæ memoriæ Gregorii Nyssæ sermo, de Abraham habens superscriptionem; in quo de sacrificio Isaac historiam in picturis assumptam docet. Quod si secundum illos taliter se res habet, multo [Gr., Quod si gesta illorum ita, multo, etc.] magis Dominicæ dispensationis miracula et passiones hujusmodi debent consequi approbationem [Gr., expressionem], quemadmodum et sanctorum martyrum triumpho certaminum, qui ad zelum bonum adducant aspicientes. Quod manifeste factum ostenditur etiam in fortissimi et mirabilis testis veritatis Anastasii certamine. Sed illud fortasse dixerit aliquis, tueri [Gr., vereri] necessarium nobis sanctæ Scripturæ præcepta. Ut puta : *Non facies tibi idolum, neque omnem similitudinem, quæcunque in cælo sursum, et super terram deorsum, et quæcunque in aquis subter terram : non adorabis ea, neque servies illis* (Exod. xx). Et rursus : *Non accipies nomen Dei tui in vanum* (ibid.). Et in Deuteronomio : *Neque inique agatis, et faciatis vobis ipsis sculptilem similitudinem, et quæcum illis* (Deut. v). Sed hæc omnia manifestum habent sensum, quod divina natura sempiterna sit [Gr., forma carens sit] atque incomprehensibilis, et nulli similis æstimanda eorum quæ cernuntur : sed neque tractatibus et ingeniis ferenda ad corporales opiniones [Gr., ut nequis conjecturis et suspicionibus ducatur ad corporeas conceptiones]. Prædicens enim Moyses : *Custodite valde animabus vestris, quia similitudinem non vidistis in die qua locutus est Dominus ad vos in Choreb de medio ignis*; hæc prædicens, intulit statim : *Neque inique agatis, neque faciatis vobis ipsis sculptilem* (Deut. iv, v), et quæ cum ipsis : recordatus vituli confectionis quæ facta fuerat, atque præcavere hortatus, ne et ipsi secundum Ægyptiorum consuetudinem, quam sciebant, ad talem laborerent impietatem, et divinitatem æstimarent similem istius. Hoc enim et magnus Apostolus in concione facta apud Athenienses perhibuit : *Genus ergo cum simus Dei, non debemus æstimare auro, aut argento, aut lapidi, sculpturæ artis et cogitationis hominis, divinum esse simile* (Act. xvii); eidemque sensui continuat : *Et ne accipias nomen Domini Dei in vanum* (Exod. xx), id est, ne voces et æstimes Deum quod non veraciter hoc est, sed frustra opinionem et cognomen tale promeruit. Sed nobis, ait magnus Apostolus : *Unus Deus Pater ex quo omnia, et unus Dominus Jesus Christus per quem omnia, et unus Spiritus sanctus in quo omnia* (I Cor. viii) : non naturali alternitate pro

præpositionum commutatione inducta. Absit : tria enim unus Deus cum alterutris intelligitur, ut docet Gregorius sapiens. Nulli ergo nomen quod est super omne nomen [Gr. *add.*, aut cultum, aut latrîam] populus Christi usque hodie, excepta sancta et vitæ principali Trinitate, applicuit. Absit. Nam ubi nos servire talibus divina Scriptura prohibet, et alienos seu exsortes a tali vult errore modis omnibus exhiberi [Certe enim latrîæ cultum non exhibendum hujusmodi rebus, addendo, Scriptura alienos nos et omnino exsortes ostendit a tali errore]. Denique manifestus est idolorum servitutis modus. Apud nos autem unus est Deus adorandus, et una et eadem in ipsum est fides, et unum ac salutare baptismum : sic et una quæ offertur ei servitus a nobis, sicut traditum est a sacris apostolis, et conservatum ; sacrificiumque laudis, quod per Christum referendum est Deo et Patri, ut divinus ait Apostolus (*Hebr.* xiii), id est labiorum fructus consentientium nomini ejus ; et divinissima traditio quæ est in vivificis mysteriis, quam prænuntiavit Malachias propheta quasi ex persona Dei locutus : *Quia ab ortu solis usque ad occasum glorificatum est nomen meum in gentibus, et in omni loco incensum offertur nomini meo, et sacrificium mundum (Malach. 1).* Nullus igitur est consensus templo Dei, id est ipsius Ecclesiæ cum idolis (*II Cor.* vi). Absit. Hæc est enim columna et firmamentum veritatis, ut apostolice nuncupata est (*I Tim.* iii) : idolorum autem nomina exterminabuntur a terra, propheta Zacharias clamat (*Zach.* xiii) : quando omnis locus domui David, id est Ecclesiæ Christi, cujus domus nos sumus, per receptionem [Gr., receptioni] fidei ejus adaperietur. His utique addentur tam ea quæ sunt in sapientia quæ dicitur Salomonis, quam et illa quæ apud magniloquum rejacent Isaiam. Ibi enim dicitur : *Initium fornicationis excogitatio idolorum. Adinventio autem eorum corruptio vitæ. Neque enim erant ab initio, neque in sæculum erunt. Inani enim gloria hominum introiit [Gr., introierunt] in mundum, et ideo brevis eorum finis excogitatus est (Sap. xiv), et cætera ; apud prophetam autem : Confundentur qui fingunt Deum (Isa. xlv) et sculpunt : et omnes unde facti sunt, exsiccati sunt, et surdi ab hominibus facti sunt, et ea quæ cum ipsis efferuntur, fabri lignariæ artis excogitatio : et lignorum quæ in ministerium hominibus sunt, efficientia [Gr., transmutatio] in viri formam, et publicatio amentiarum eorum qui adorant ea quibus infertur. Videte, non dicetis, quia mendacium in dextera mea est : quod ad præscriptæ impietatis destructionem intulit. Nos ergo scientes et credentes in Filium Dei, qui est veritas et dextera Patris, alieni a prædicta prophetæ damnatione ostendimur et secundum hoc opportune prophetice verbum dicam : Quid palææ ad frumentum (*Jer.* xxiii) ? Quæ familiaritas non subsistentis levitatis, quæ ventilatur a spiritibus nequitiarum, eorum qui serviunt creaturæ potius quam Creatori, ad veræ Dei cognitionis alumnum in omni [Gr., nu-*

tritium sermonem qui in omni] plebe Christi invenitur ? Illi enim de quibus Isaias dixit (*Isa.* lxxv), super vertices montium immolabant, et super colles sacrificabant, subtus querecum et populum et arborem obumbrantem : quia bene tegit [Gr., bonum tegumentum], quemadmodum alius prophetarum Isaiæ coævus clamat (*Ose.* iv). Populus autem Christi regem sæculorum incorruptibilem, invisibilem, solum et sapientem Deum (*I Tim.* i) adorat in aula sancta ejus, adorationem in spiritu et veritate faciens, omnemque laudem et glorificationem vivificæ Trinitati incessanter offerens. Brevis autem finis idolorum, quem sapientia concionatur, id est horum demolitio, et quod non in sempiternum maneat, non aliunde quam ex apparitione factum est magni Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi ; quam Ecclesia ejus, quæ a finibus usque ad fines orbis terræ sanguine ejus acquisita est, semper pie sentiens constitetur et glorificat. Nihil ergo reprehensionis idolorum, quæ in illis scripta est, germanus et verax Trinitatis adorator populus Christi in semet attrahit, sanctorum virorum imagines habendo ad rememorationem virtutis eorum : quemadmodum nec beato Paulo apostolo carnis prohibenti circumcisionem, et eos qui secundum legem justificari volebant, increpanti, culpam aliquam infert aut crimen, quod circumciderit Timotheum legaliter, quod tonderit, atque in templo sacrificium obtulisse clauerit. Neque enim quæ patrantur, simpliciter intueri oportet ; sed ubique intentionem gestorum convenit comprobari [Gr., gentium convenit probari, quæ agentem vel crimine absolvit, vel contra damnat]. Nisi enim hoc diligenter observetur, fortasse nec ipsius Dei præceptum sine calumnia penes infideles efficietur. Quod autem sculptiles lege interdicens [Gr., Siquidem sculptile sive conflatile lege interdicens], qui obumbrabant propitiatorium super arcam cherubim gloriæ, ut Apostolus nominat (*Hebr.* ix), talis essent [erant] facturæ [structuræ] : quibus et divinam quoque gloriam contineretur [insidere], non solum ex Scriptura discimus, sed et beatus Athanasius illud psalmi dictum interpretans, *Qui sedes super cherubim, apparet (Psal. lxxix)*, talem de illis tradidit intelligentiam. Et certe illorum cherubim principalia ignota sunt omnimodis natura hominibus : spiritus enim et ignis existunt, et ab omni corporali formatione atque natura extranea. Quæ enim de illis corpulentius a propheta dicta sunt, symbolicum et excellentem [Gr., anagogicum] sensum habent, aliter intelligi valentia [Gr., non valentia] secundum venerabilem rationem, et id quod incorporalia decet. Illudque dicere necessarium est, quoniam nequaquam Christiani eorum qui sibi sunt secundum carnem agnati, noti vel affines, speciem depingentes, colunt, aut aliquo reddunt dignos honore. Sed neque imperalium præceptorum potestati succumbentes talia excogitaverunt, super quibus juste accusantur illi, qui dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, et mutare;

runt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, ut ait Apostolus (*Rom. 1*): ita ut etiam ex hoc plane modo demonstretur, quod calumnia quæ scripturæ inest, nobis [*Gr.*, accusatio, quam infert scriptura, nobis] non possit aptari. Ergo si pias de divinitate opiniones ad corpulentias transferentes, et ea quæ Deo decibilis gloriæ atque servitutis sunt, deserentes, aut secundum aliquid omnino minorantes de huiusmodi causa ostensi fuerimus, bene utiquè circumferri haberent ea quæ occupant et abstrahunt nos a cultura et sedulitate, qua circa unum et verum utimur Deum: quod nunc e contrario videmus factum. Intendens enim quis cum disciplina imagini cuidam sanctorum, quemadmodum conveniens est, Gloria tibi Deus, dicit, sancti cujuslibet nomen adjiciens: ita ut per hunc quoque modum compleatur quod in oratione dicitur a nobis, quo et per invisibilia et visibilia glorificetur sanctissimum nomen Christi. Sed neque Deum quemdam sanctorum virorum vocare patimur: quanquam huiusmodi appellationem is qui proprie solus et unus est Deus, illis qui sibi placuerint, largitus sit, quemadmodum in sacro psalmodum scriptum est libro (*Psal. LXXXII*). Neque rursus ut sufficientem habere nos arbitantes Dei cognitionis certitudinem, tales imagines parvipendimus, vel spernimus concursus qui in ecclesiis Dei sit; sed die ac nocte, imo ut cum psalmo dixerim (*Psal. LIV*), vespere et mane et meridie Deo benedicimus, et maxime in tempore divini sacrificii ac officii. Quin potius ut liquido scientes, non aliunde nobis spem provenire salutis, nisi ex pia fide et confessione quæ in unum Deum, qui in Trinitate adoratur, efficitur: quarum una quidem in corde consistit, altera vero in ore profertur (*Corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem [Rom. VI]*): semper laudem ipsius Dei qui fecit nos (*Psal. CXLIX*), in ore habemus, et exaltationes ejus in faucibus ferimus, omnisque plebs Christi ad perceptionem sanctissimi corporis ejus et sanguinis, per quæ memoriam mortis ejus et resurrectionis secundum ipsius celebramus traditionem, insatiabili desiderio et divinitus mota industria perurgeatur magis, quam cervus ad fontes aquarum (*Psal. XLI*). Sed nec illud scandalizet quosdam, quod ante imagines sanctorum luminarium concinnatio et suavis odoris thymiamata fiunt. Symbolice namque talia celebrari ad honorem illorum excogitata sunt, quorum cum Christo requies est, quorum honor in eum recurrit: hoc probante Basilio sapiente (*homil. in quadraginta martyres*), quia honor circa bonos conservorum approbationem habet benevolentiam erga communem exhibitam Dominum. Indicia sunt namque sensibilia lumina divini ac sine materia luminis dati: porro aromatum incensum purissimæ et totius sancti Spiritus inspirationis et refectionis [*Gr.*, repletionis] insigne. Et hæc quidem veluti contra emergentes oppositiones et contradictiones, quæ quasi ex Scripturis prætenduntur, scribenda consideravimus; ro-

gantes, ut id quod sine scandalo et turbatione populi sit, omnimodis persequamini: præsertim cum, ne unus ex minimis contemnatur, præcipiat Dominus; similiter autem et ne scandalizetur, importabilem [cum hoc imp.] ferat et terribilem iis qui hoc fecerint, damnationem (*Matth. XVIII*). Nunc autem et civitates omnes [*Gr.*, totæ] et multitudines populorum non in paucis super hoc tumultu consistunt: in quo ne nos obnoxii appareamus, omni studio procuremus. Præ omnibus providendum est nobis, quod mentem meam commovet, ne occasionem elationis hinc capiant ii qui contra fidem nostram inimici sunt crucis Christi, dicentes, quod usque nunc Christiani errassent. Nisi enim hoc idololatricam esse cognovissent, nequaquam modo manufactorum abjectionem fecissent. Quod quantam injuriam et depositionem inferat fidei quæ in Christum est, unusquisque confessus extiterit. Siquidem et hoc quasi quid verisimile profecto dicturi sunt, quoniam his qui semel erraverunt, omnino persuaderi non poterit [*Gr.*, omnino dandæ non sunt aures]; quippe penes quos veritas non est. Porro quid plura dixerim, cum et ipsi per cuncta piissimi et amici Christi imperatores nostri tabulam veraciter proprii deitatis amoris, id est imaginem quæ ante regia est, erigentes, et in ea apostolorum et prophetarum imponentes effigies, et horum de Domino inscribentes voces, confidentiam suam glorificationem salutarem crucem esse prædicaverunt? Capitula vero sunt, quæ dicunt, per imagines [*Gr.*, Caput vero eorum] qui dicuntur, per imagines] diversas Deum operatum miracula, de quibus multi multam historiam texere volunt; utputa infirmitatum medelas, quas et ipsi nos experti sumus, et circumventionum resolutiones, quas in somnis per picturas crebro conspeximus [*Gr.*, et crebras depictorum in somnis visiones]. Porro maxime omnium manifestissimum, et nullam controversiam vel ambiguitatem sustinens, est, quod imago quæ pridem Sozopoli Pisiadæ intemeratæ Dei genitricis fuit, ex depicta palma sua unguenti emanationem profuderit. Cujus miraculi testes sunt multi. Licet autem nunc hujusmodi non fiat opus miraculi, non tamen incredibilia erunt priora, ne pari modo incredibilia judicentur quæ in Actibus apostolorum sunt descripta, in principio prædicationis, signa diversa et charismata Spiritus, quæ nunc minime patrantur; amatore hominum videlicet Deo per talem condescensionem eos qui infirmiores erant [sunt], potentiores in fide sua perficiente, et pariter suam virtutem etiam per hos [per hæc] ostendente, quemadmodum apostolorum factum est tempore. Aliquando enim horum umbra, aliquando vero vestium sublata [*Gr.*, de vestibus pendentia] sudaria sanitates præstabant. Sicut ergo in illis non omnis corporis umbra, sed Petri tantummodo dabat laborantibus medelam: similiter et sudaria non omnis vestimenti, sed Pauli solummodo sanabant infirmos, in satisfactionem fidei ejus qui ab ipsi prædicabatur, qui gratiam suam etiam per inanmata demon-

strabat : ita et super imaginibus sæpe fieri placuit ; non in omni imagine vel pictura talis specie beneficii inter credentes effecta, sed in solis sanctorum, vel etiam ejusdem Domini : quo non suapte intelligerentur unitates accedere, sed ex sola gratia Dei nostri. Dignum autem, ut reor, est, neque illud prætermittamus, quod Eusebius Pamphili in ecclesiastica Historia posuit, quia in Paneade civitate, quam Cæsaream Philippi Evangelium nominat, fertur domum esse sanguinis fluxum patientis [passæ] mulieris, quæ simbria Salvatoris sanata est, sicut scriptum est in Evangeliiis (*Math. ix*). Cujus domus pro foribus aiunt statuam de ære factam stare, imaginem ferentem Domini ; contra quam formam mulieris genibus provolutæ consistere, palmis extensis supplicanti similem ; in recordationem miraculi quod factum est circa se, hoc ab ea sollicite acto : et quod ad pedes statuæ in nomine Domini factæ, herba quædam oritur nova specie ac ignota, quæ variorum languorum medicamentum est ; quod per seipsum vidisse Eusebius ait : manifeste Salvatore propriæ gratiæ dispensatoriæ insignia faciente ad fidem mulierculæ ; ostendente quod nos superius indicavimus, quia non simpliciter tractanda [accipienda] sunt quæ geruntur, sed intentio ei [facientis] est comprobanda. Dicit autem idem Eusebius quod et apostolorum imagines Petri et Pauli, atque ipsius Christi, per colores æstimatas [*Gr.*, conservatas] in picturis aspexerit. Non autem hoc dicimus nos, ut statuas æneas facere studeamus, sed ut insinuemus quoniam et illud secundum gentilem consuetudinem factum, non renuente, sed volente Domino, ut in ipso demonstretur per plurimum tempus ipsius bonitatis miraculum : * quod apud nos venerabilius est qualiter obtinens mos, doceat commemorationis [*Gr.*, morem, qui apud nos obtinuit magis pie quodammodo, non est fas vituperare. In his igitur absolvatur nostræ com.] sermo. Deus autem veritatis, qui deduxit nos in omnem veritatem, et omnem dissensionis occasionem, eturbationis causam a nostris abigit animabus, unanimiter uno spiritu glorificantes eum supercælesti regno dignos efficiat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Clamaverunt custodes Ecclesiæ catholicæ, sancti videlicet Patres nostri, qui semper supra intelligibiles ejus vigilantes arietes [intelligibilia propugnacula], omne prælium et inane verbum repulerunt ; et hanc indiscerptam servantes, universam phalangem adversantium persecuti sunt, et una cum veteribus hæresibus et errorem novæ pravitatis Christianos calumniis appetentium pupugerunt gladio spiritus. Dicamus ergo cuncti una voce cum magistro nostro, Paulo videlicet divino apostolo : *Christus pax nostra, qui*

A fecit utraque unum (Ephes. ii). Ipsum dicit gloria, honor et adoratio cum Patre et sancto Spiritu, nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

Sancta synodus dixit : Divinitus sonantium Patrum doctrinæ nos correxerunt ! Ex ipsis haurientes veritatem potati sumus ! Eos sequentes, mendacium persecuti sumus ! Ab eis edocti, venerabiles imagines salutamus ! Patres prædicant, filii obediendi sumus, et congratulamur in facie matris, traditione Ecclesiæ catholicæ ! Credentes in unum Deum, in Trinitate laudandum, honorabiles imagines salutamus ! Qui sic se non habent, anathema sint ; qui ita non sentiunt, procul ab Ecclesia pellantur ! Nos antiquam legislationem Ecclesiæ catholicæ sequimur ! Nos jura Patrum conservamus ! nos eos qui addunt quid, vel auferunt, ex catholica Ecclesia anathematizamus ! Nos subintroductam novitatem Christianos accusantium anathematizamus ! Nos venerabiles iconas salutamus ! Nos eos qui sic se non habent, anathemati submittimus ! Christianos accusantibus, id est, imagines confringentibus anathema sit ! His qui assumunt dicta sanctæ Scripturæ, quæ sunt contra idola, in venerabiles imagines, anathema ! His qui non salutant sanctas ac venerabiles iconas, anathema ! His qui appellant sacras imagines idola, anathema . His qui dicunt, quod veluti ad deos Christiani, ita ad iconas accedant, anathema ! His qui communicant scienter injuriam et inhonorantiam inferentibus venerabilibus imaginibus, anathema ! His qui dicunt quod, excepto Christo Domino nostro, alius nos eruerit ab idolis, anathema ! His qui audent dicere catholicam Ecclesiam idola aliquando recepisse, anathema !

Et postquam prolati sunt præfati anathematismi per chartam, sancta synodus, legente Euthymio episcopo Sardis, pronuntiavit subter annexa.

Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi divinum adimplentes præceptum, sancti Patres nostri lucernam sibi divinæ cognitionis ab eo datam non sub modio absconderunt, sed supra candelabrum posuerunt utilissimi magisterii, ut luceat omnibus qui in domo, id est, qui in Ecclesia catholica nati sunt : ne forte offendant aliquis eorum qui pie consentiunt Dominum ad lapidem hæreticæ et malæ opinionis pedem suum. Ipsi enim omnem errorem hæreticorum foras expellunt, et putrefactum membrum, si insanabiliter clanguet, excidunt ; et ventilabrum habentes, aream purgant : et triticum quidem, id est, verbum quod nutrit, quodque confirmat cor hominis, includunt in horreo catholicæ Ecclesiæ : paleam autem hæreticæ ac malæ opinionis foras projicientes, comburunt igne inextinguibili (*Math. iii*). Quamobrem sancta et universalis hæc synodus beneficio Dei et nutu piorum et fidelissimorum imperatorum nostrorum, Irenæ

novæ Helenæ, ac novi Constantini hujus Deo conservandi germinis, congregata secundo in hac Nicæensium clara metropoli, per lectionem considerans memorabilem et beatorum Patrum nostrorum dogmata, ipsum quidem Deum glorificat, a quo illis datus est sermo ad doctrinam nostram, et ad perfectionem catholicæ et apostolicæ Ecclesiæ: adversus vero eos qui non sentiunt ea quæ illi, sed obumbrare moliuntur eam quæ vere est veritas, per novitatem suam, psalmi concinunt vocem: Quanta malignali sunt inimici in sancto tuo, et gloriati sunt dicentes, quia non est magister, et nos non cognosceat tractantes dolose verbum veritatis (*Psal. lxxiii*). Nos autem per omnia eorumdem deiferorum Patrum nostrorum dogmata et præcepta tenentes, prædicamus uno ore et uno corde, nihil addentes, nihil auferentes ex his quæ ab illis tradita sunt nobis; sed in his roboramur, in his confirmamur: ita confitemur, ita docemus, quemadmodum sanctæ ac universales s^x synodi delinierunt et firmaverunt. Et credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium factorem visibilem et invisibilem: et in unum Dominum Jesum Christum unigenitum Filium et Verbum ejus, per quem omnia facta sunt. Et in Spiritum sanctum Dominum et vivificantem, consubstantialemque et consepiternum eidem Patri et Filio ejus, qui una cum eo sine initio est. Trinitatem inconditam, indivisam, incomprehensibilem, incircumscriptam: eandem totam ac solam servitute [latría] colendam, et adorandam, et venerandam: unam deitatem, unam dominationem, unam potestatem, unum imperium et potentiam, quæ personis dividitur indivise, et substantia copulatur divise. Confirmamur et unum ejusdem sanctæ et consubstantialis Trinitatis, Dominum nostrum Jesum Christum verum Deum in novissimis diebus propter nostram salutem incarnatum et hominem factum, salvasse per salutiferam dispensationem suam, passionemque ac resurrectionem, et in cælos regressionem, genus nostrum, et nos liberasse ab errore idolorum; et ut ait propheta: *Non legatus, non angelus, sed ipse Dominus salvavit nos (Isa. xxxiii)*. Quem et nos sequentes, et hujus vocem propriam facientes, magna voce clamamus: Non synodus, non principum imperium, non conjuratio Deo odibilis, ab idolorum errore liberam fecerunt Ecclesiam, quemadmodum Judaicum deliravit concilium, quod contra venerabiles imagines infrenuit; sed ipse gloriæ Dominus incarnatus Deus nos salvavit, et ab idolica deceptione eripuit. Ipsi igitur gloria, ipsi grates, ipsi gratiarum actio, ipsi laus, ipsi magnificentia ipsius: redemptio ipsius salus, qui salvare solus in perpetuum [perfecte] potest, et non aliorum, qui de humo veniunt, hominum. Ipse in nobis, in quos fines sæculorum devenerunt, per incarnatam dispensationem suam prænuntiatos prophetarum suorum affatus terminavit, inhabitans in nobis, et inambulans, et delens nomina idolorum a terra, sicuti jam scriptum est. Salutamus autem et Dominicas et apostolicas

A et propheticas voces, per quas honorare et magnificare didicimus, primo quidem eam quæ proprie ar veraciter est Dei genitrix, et superior cœlestibus cunctis virtutibus; sanctasque et angelicas virtutes, atque beatos et laudabilissimos apostolos, prophetasque et gloriosos martyres, qui pro Christo certaverunt; atque sanctos et deiferos magistros, et omnes sanctos viros: et horum expetere intercessionem, ut valentes nos familiares reddere regi omnium Deo, custodientes videlicet mandata ejus, et in virtutibus vivere procurantes. Insuper salutamus et figuram pretiosæ ac vivificæ crucis, et sanctam ipsam sanctorum; et sanctas ac venerabiles iconas recipimus et salutamus, atque amplectimur secundum antiquam traditionem sanctæ catholicæ Dei Ecclesiæ, id est, sanctorum Patrum nostrorum, qui et has susceperunt, et stabilierunt fore in cunctis Dei ecclesiis, et in omni loco dominationis ejus. Porro has pretiosas et venerabiles iconas, ut prædictum est, honoramus et salutamus, ac honoranter adoramus: hoc est, magni Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi humanationis imaginem, et intemeratæ dominæ nostræ sanctissimæ Dei genitricis, ex qua ipse voluit incarnari, et salvare atque liberare nos ab omni impia idolorum vesania: sanctorum etiam et incorporalium angelorum: ut homines enim justis apparuerunt. Similiter autem et divinorum ac famosissimorum apostolorum, deiloquorum etiam prophetarum, et certatorum martyrum, et sanctorum virorum figuras et effigies, utpote per picturam suam in recordationem et memoriam adducere nos valentes, et ad principale attrahere, atque participes facere alicujus sanctificationis. Hæc ita sapere et didicimus et roborati sumus a sanctis Patribus nostris, et ab eorum divinitus tradito magisterio. Et gratias Deo super inenarrabili dono suo, quia in finem non deseruit nos, neque reliquit virgam peccatorum super sortem justorum, ut non extendantur justis ad iniquitatem manus suas, id est, actuales operationes suas: sed bene fecit bonis et rectis corde, quemadmodum hymnographus David melodice cecinit; cum quo et residuum psallimus: Quia de cætero declinantes in obligationes adducet Dominus cum operantibus iniquitatem: et pax super Israel Dei (*Psal. cxxiv*).

Interpretatio subscriptionis Romanorum.

In nomine Domini Jesu Christi Petrus, misericordia Dei archipresbyter sanctæ Ecclesiæ catholicæ et apostolicæ, et locum complens Adriani sanctissimi et apostolici papæ senioris Romæ, omnes recipiens qui conversi sunt ab impia hæresi reprobantium venerabiles imagines, secundum doctrinam et traditionem sanctorum Patrum nostrorum, omnia quæ superius efferuntur, approbans et consentiens, subscripsi.

Petrus, misericordia Dei presbyter et hegumenus monasterii sancti Sabbæ, et locum complens Adriani sanctissimi et apostolici papæ senioris Romæ, omnes

recipiens qui conversi sunt ab impia hæresi reprobantium venerabiles imagines secundum doctrinam traditionemque sanctorum Patrum nostrorum, omnia quæ superius efferuntur, approbans et consentiens, subscripsi.

Tarasius*, misericordia Dei episcopus Constantino-
poleos novæ Romæ, confirmandus sic se habere veritatem omnia quæ superius efferuntur, libenter admittens, his subscripsi.

Joannes, misericordia Dei presbyter et patriarcharum syncellus, locum retinens trium apostolicarum sedium, Alexandriæ, Antiochiæ, et Hierosolymorum, omnibus quæ præferuntur in hoc textu, consentio, et conveniens subscripsi mea manu.

Thomas, misericordia Dei presbyter et hegumenus monasterii sancti Patris nostri Arsenii in Ægypto siti, locum retinens trium apostolicarum sedium, Alexandriæ, Antiochiæ, et Hierosolymorum, omnibus quæ præferuntur in hoc textu consentio, et concordans subscripsi.

Agapius indignus episcopus Cæsariæ Cappadociæ libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Joannes episcopus Ephesi libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Constantinus episcopus Constantiæ Cypriorum insulæ, secundum ea quæ superius efferuntur, quamque nos confessi sumus orthodoxam fidem, suscipio, et saluto sacras et venerabiles iconas, et honorabiliter adorans, subscripsi.

Theophilus indignus episcopus Thessaloniciæ libenter omnia præscripta suscipiens, subscripsi.

Basilius indignus episcopus Ancyræ Galatiæ libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Leo episcopus Heracliæ Thraciæ similiter.

Nicolaus indignus episcopus Cyzici omnia quæ præscripta sunt, libenter admittens, subscripsi.

Euthymius indignus episcopus Sardorum libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Petrus indignus episcopus Nicomediæ libenter quæ scripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Elias peccator, episcopus Cretensium insulæ, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Hypatius indignus episcopus Nicææ Bithyniensium provinciæ libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Stauracius peccator, episcopus Chalcedonis, omnia quæ præscripta sunt, libenter suscipiens, subscripsi.

Leo, gratia Dei presbyter sanctissimæ Dei apostolicæ magnæ Ecclesiæ, et princeps monasteriorum, et defensor sanctissimæ Dei Ecclesiæ, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Epiphanius peccator, diaconus sanctissimæ Ecclesiæ Catanæ Siculorum provinciæ, et vicarius Tho-

ma sanctissimi archiepiscopi Sardinie, sequor ut debent rationabiles pecudes pastorum voces, quemadmodum Dominus ait, quia oves meæ vocem meam audiunt (Joan. x). Ergo et ego pastorum rectas voces scquens, per vestigia eorum incedere propono: quibus et consentiens in omnibus testimoniis ipsorum quæ lecta sunt, subscripsi.

Nicephorus indignus episcopus Dyrrachianensium provinciæ, Illyricianensium regionis, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Nicolaus monachus hegumenus, et ex persona throni Tyanorum, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Daniel peccator, episcopus Amasæ, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Georgius indignus presbyter, et ex persona throni Nazianzi, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Gangrensi-
um, similiter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Nicetas peccator, episcopus Claudiopoleos, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Gregorius exiguus episcopus Neocæsariæ libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Gregorius indignus episcopus Pisinuntensium libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Theodorus indignus episcopus Myrorum Lyciæ libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Eustathius inoignus episcopus Laodiceæ Phrygarum provinciæ libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Michael indignus episcopus Synadensium, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Gregorius [Georgius] indignus episcopus Antiochiæ Pisi-
diæ libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Theophylactus indignus diaconus exarcus, et ex persona claræ metropoleos Cariæ, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Leo indignus episcopus Iconii libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Anastasius indignus episcopus Nicopoleos veteri Epiri libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Pergæ, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Gregorius peccator, presbyter, et ex persona throni Trajanopoleos Thracensium regionis, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Leo indignus episcopus Rhodi libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Christophorus indignus episcopus Phasidis, id est, Trapezuntensium, libenter omnia præscripta suscipiens, subscripsi.

* In ms. Jol. Tarasius postponitur Joanni.

Manuel indignus episcopus Hadrianopoleos libenter A omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Nicolaus indignus episcopus Hierapoleos Phrygarum provinciae libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi manu mea.

Basilius indignus episcopus civitatis Sitæi libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Galato exiguus presbyter, et ex persona [Stephani] archiepiscopi Siciliae, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Theophylactus indignus episcopus Euchaitensium libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Cyrillus monachus, et ex persona Joannis [monachi] episcopi Gothiæ, enutritus apostolicis prædicationibus et Patrum traditionibus, et quæ nunc præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Theodorus indignus episcopus Seleuciæ, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Stephanus indignus episcopus civitatis Sugdensium [Sugdaensium] libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Antonius indignus monachus, et ex persona throni Smyrnæ, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Constantinus episcopus Chii [Gr. et ms. Jol., Rhegii] libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Joannes miser et peccator cacomonachus [peccator monachus], locum faciens Procopii reverendissimi episcopi, consona Patribus per omnia sapiens, subscripsi.

Theodorus indignus episcopus Catanæ, ratum ducens semper amatores veritatis et sanctorum Patrum doctrinam et vestigia sequi, atque rectis eorum venustari dogmatibus; his et ego taxari [id est, annumerari] festinans, consentiens omnibus quæ ab eis edicta sunt, iis quæ præscripta sunt, subscripsi.

Joannes indignus episcopus Tauromeniæ, concorditer per omnia sanctorum Patrum doctrinas et testimonia eorum quæ prolata sunt, sequens, subscripsi.

Gaudiosus indignus episcopus Missinæ [Messanæ], concorditer per omnia sanctorum Patrum doctrinas et testimonia eorundem, quæ prolata sunt, subsequens, subscripsi.

Theodorus indignus episcopus Panormi, concorditer doctrinas et testimonia eorum quæ præscripta sunt, sequens, subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Leontinæ, concorditer per omnia sanctorum Patrum doctrinas et testimonia eorum quæ præscripta sunt, sequens, subscripsi.

Stephanus indignus episcopus Bibonensium, concorditer per omnia sanctorum Patrum doctrinas et testimonia eorum quæ præscripta sunt, sequens, subscripsi.

Joannes indignus episcopus Trocalcos definitus, similiter subscripsi.

Theodoricus [Theodorus] indignus episcopus Taurianæ, concorditer per omnia sanctorum Patrum doctrinas et testimonia eorum quæ præscripta sunt, sequens, subscripsi.

Cristophorus indignus episcopus sanctæ Cyriacæ, concorditer per omnia sanctorum Patrum doctrinas et testimonia eorum quæ præscripta sunt, sequens, subscripsi.

Basilius indignus episcopus Liparetensium insulæ, superius latis sanctorum Patrum doctrinis conveniens in omnibus, subscripsi.

Theotimus indignus episcopus Crotonensium, superius prolatis sanctorum Patrum testimoniis consentiens in omnibus, subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Larinæ, superius prolatis testimoniis sanctorum Patrum consentiens in omnibus, subscripsi.

Theophanes episcopus Lilythæi similiter.

Theodorus episcopus Tropæorum similiter.

Sergius episcopus Nicoterensium similiter.

Theodorus episcopus Bizyæ similiter.

Maurianus episcopus Pompeiopoleos similiter.

Joannes episcopus Salontianæ similiter.

Eustratius episcopus Bithyniensium provinciae similiter.

Petrus episcopus Termensium similiter.

Joannes episcopus Arcadiopoleos similiter.

Constantinus presbyter, et ex persona throni Sebastopoleos, similiter.

Gregorius presbyter, et ex persona Nicetæ episcopi Colonie, similiter.

Sisinnius episcopus Parit similiter.

Epiphanius episcopus Mileti similiter.

Niceta episcopus Præconnesi similiter.

Joannes presbyter, et ex persona Nicetæ episcopi Colonie, similiter.

Ursus episcopus Avaritanensium Ecclesie similiter.

Eustratius episcopus Methymnæ similiter.

Leo episcopus Cii similiter.

Joannes episcopus Apri similiter.

Theophylactus episcopus Cypsellorum similiter.

Laurentius episcopus sanctæ Apsaretianensium Ecclesie similiter.

Leo episcopus Carpathi similiter.

Eustathius episcopus Crotadensium similiter.

Cyriacus episcopus Zyparensium [Drizyparensium] similiter.

Leo episcopus Mesembriæ similiter.

Gregorius episcopus Dercensium similiter.

Theodorus [Gr., Theodosius] episcopus Amortii similiter.

Joannes episcopus Syssæ similiter.

Georgius episcopus imperialium Thermarum similiter.

Georgius episcopus Gamulianorum similiter.

Soterichus episcopus Ciscissensium similiter.

[Theophylactus typæpensium similiter.]
 Theophylactus episcopus Trallæ similiter.
 Constantinus episcopus Mastaurorum similiter.
 Georgius episcopus Briulensium similiter.
 Ignatius episcopus Prinæ similiter.
 Constantinus presbyter, et ex persona throni
 Agathæ [Agæ], similiter.
 Theodosius episcopus Nyssæ similiter.
 Basilius episcopus Magnesæ similiter.
 Basilius episcopus Magnesæ Mæandri similiter.
 Sabbas episcopus Ancensium similiter.
 Nicephorus presbyter, et ex persona episcopi Gar-
 garensium, similiter.
 Georgius episcopus Palæaspoleos similiter.
 Theophanes episcopus Chalchæ [Calæ : Calohæ]
 similiter.
 Leo episcopus Algizensium similiter.
 Nicodemus episcopus Evazensium similiter.
 Lycastus episcopus Varetensium similiter.
 Theognius presbyter, et ex persona Philippi epi-
 scopi Sion, similiter.
 Theophanes episcopus Lebendi similiter.
 Stratonicus episcopus Cymæ similiter.
 Eustathius episcopus Erythrensium similiter.
 Theophilus episcopus Tymni similiter.
 Cosmas episcopus Myrinæ similiter.
 Olbianus episcopus Elææ similiter.
 Pardus episcopus Pitane similiter.
 Basilius episcopus Pergamensium similiter.
 Basilius episcopus Atrammytii similiter.
 Marianus [Gr., Marinus] episcopus Atrandri simi-
 liter.
 Joannes episcopus Assi similiter.
 Leo episcopus Phocææ similiter.
 Joannes episcopus Rhædesti similiter.
 Joannes episcopus Pannii similiter.
 Melchisedech episcopus Calliopoleos similiter.
 Theophylactus episcopus Chariopoleos similiter.
 Leonides episcopus Madyti, id est Colæ, similiter.
 Sisinnius episcopus Zuruli [Tzurulli] similiter.
 Thomas episcopus Daonii similiter.
 Gregorius episcopus Theodoropoleos similiter.
 Sisinnius episcopus Chalcidis similiter.
 Benjamin episcopus Lizycensium [Licizensium] si-
 militer.
 Joannes episcopus Bryseos similiter.
 Spyrido episcopus [veteris] Palææ Cythrenstum
 similiter.
 Eustathius episcopus Golensium [Solensium] si-
 militer.
 Theodorus episcopus Citi similiter.
 Georgius episcopus Trimithuntensium similiter.
 Alexander episcopus Amathuntensium similiter.
 Constantinus episcopus Iliopoleos similiter.
 Synesius episcopus Nessi similiter.
 Theophilus episcopus Anastasiopoleos similiter.
 Leo episcopus Minzi similiter.
 Petrus episcopus Asponensium similiter.
 Anthimus episcopus Verinopoleos similiter.

A Michael episcopus Mellitupoleos similiter.
 Sisinnius episcopus Adriæ [Adranæ, Hadrianæ]
 similiter.
 Theodorus episcopus Germæ similiter.
 Basilius episcopus Hadranuthyrensium similiter.
 Leo episcopus Pæmaninensium similiter.
 Symeon episcopus Ocæ similiter.
 Strategius episcopus Dardani similiter.
 Joannes episcopus Lampsaci similiter.
 Theodotus episcopus Palatensium similiter.
 Leo episcopus Traculensium similiter.
 Niceta episcopus Hylæi similiter.
 Theodorus episcopus Abydi similiter.
 Leo episcopus Troadensium similiter.
 Anastasius episcopus Tripoleos similiter.
 B Joannes episcopus Tabalensium similiter.
 Stephanus episcopus Salensium similiter.
 Stephanus episcopus Silandri similiter.
 Nicolaus episcopus Pericommatos similiter.
 Isoes presbyter, et ex persona throni Thyateren-
 sium, similiter.
 Joannes episcopus Setensium similiter.
 Constantinus episcopus Acrasi similiter.
 Theophanes episcopus Mæoniæ [Lymæorum] si-
 militer.
 Michael episcopus Stratoniciæ similiter.
 Lycastus episcopus Philadelphicæ similiter.
 Michael episcopus Stallæ similiter.
 Gregorius episcopus Gordi similiter.
 Joannes episcopus Daldæ similiter.
 Eustathius episcopus Hyrcanæ similiter.
 Joseph episcopus Attaliæ similiter.
 Theopistus episcopus Hermocapeliæ similiter.
 Zacharias episcopus Hierocæsariæ similiter.
 Michael episcopus Cerasensium similiter.
 Daniel [David] episcopus Helenopoleos similiter.
 Cyrion episcopus Lophi similiter.
 Basilius presbyter, et ex persona Dascyri, similiter.
 Theophylactus episcopus Apolloniadis similiter.
 Constantinus episcopus Cæsariæ Bithyniæ simi-
 liter.
 Georgius episcopus Basilinupoleos similiter.
 Leo episcopus Neocæsariæ [sive Aristes] similiter.
 Nicephorus episcopus Adrani similiter.
 Theodorus episcopus Prusæ similiter.
 D Epiphanius episcopus Lampæ similiter.
 Theodorus episcopus Heracliupoleos similiter.
 Anastasius episcopus Cnossi similiter.
 Melito episcopus Cydoniæ similiter.
 Leo episcopus Cisami similiter.
 Theodorus episcopus Subritensium similiter.
 Leo episcopus Phœnicis similiter.
 Joannes episcopus Arcadiæ similiter.
 Epiphanius episcopus Eleutherniæ similiter.
 Photinus episcopus Cantani similiter.
 Sisinnius episcopus Chersonesi similiter.
 Gregorius presbyter, et ex persona throni Cephal-
 leniæ, similiter.
 Philippus episcopus Corcyrensiū similiter.

Antonius episcopus Troezenæ similiter.
 Petrus episcopus Monembasie similiter.
 Gabriel episcopus Æginæ similiter.
 Leo episcopus Porthmi similiter.
 Philippus episcopus Orei similiter.
 Leo episcopus Zacynthii similiter.
 Leo episcopus Linoæ similiter.
 Niceta episcopus Mellæ similiter.
 Neophytus episcopus Gordoversorum similiter.
 Joannes episcopus Tennesium [Stemnon : Eten-
 nesium] similiter.
 Leo episcopus Aspendi similiter.
 Constantinus episcopus Zalensium similiter.
 Gregorius episcopus Sinopæ similiter.
 Martinus [Marinus] diaconus, et ex persona Theo-
 dori episcopi Andrapensium, similiter.
 Andronicus presbyter, et ex persona Joannis epi-
 scopi Zalicbensium, similiter.
 Constantinus episcopus Sasimensium similiter.
 Gregorius episcopus Amastræ similiter.
 Heraclius episcopus Junopoleos similiter.
 Niceta episcopus Dadybrensium similiter.
 Theophanes episcopus Sorensium similiter.
 Joannes episcopus Heracliae similiter.
 Theophilus episcopus Prusiadis similiter.
 Constantinus episcopus Cratiæ similiter.
 Niceta episcopus Rizæi similiter.
 Constantinus episcopus Polemonii similiter.
 Theodorus episcopus Comanensium similiter.
 Joannes episcopus Cerasuntensium similiter.
 Nicephorus episcopus Clanei similiter.
 Leo episcopus Trocnadensium similiter.
 Joannes diaconus, et ex persona throni Phaselidis,
 similiter.
 Theodorus episcopus Pinnarensium similiter.
 Stephanus episcopus Canuæ similiter.
 Anastasius episcopus Patrensium [Patarensium]
 similiter.
 Georgius episcopus Nasæ similiter.
 Constantinus episcopus Candicensium similiter.
 Leo episcopus Corydalensium similiter.
 Nicodemus episcopus Sidymensium similiter.
 Leo episcopus Limyrensium similiter.
 Constantinus episcopus Tlensium similiter.
 Petrus diaconus, et ex persona throni Oricanden-
 sium similiter.
 Stephanus episcopus Araxi similiter.
 Georgius episcopus Œniandi similiter.
 Constantinus episcopus Combensium similiter.
 Stauracius episcopus Zenopoleos similiter.
 Gregorius episcopus Cibyriæ similiter.
 Basilius episcopus Tabensium similiter.
 Dorotheus episcopus Neapoleos similiter.
 Constantinus episcopus Alabandensium similiter.
 David episcopus Jassi similiter.
 [Gregorius episcopus Mylasensium similiter.]
 Sergius episcopus Bargylensium similiter.
 Gregorius episcopus Heracliae Latomi similiter.
 Joannes episcopus Mybdi similiter.

A Stauracius episcopus Stadiæ similiter.
 Gregorius episcopus Stratonicæ similiter.
 Niceta diaconus, et ex persona throni Italicarassi-
 similiter.

Michael episcopus Chæretopensium similiter.
 Pantaleon episcopus Valentiae similiter.
 Georgius episcopus Peltensium similiter.
 Christophorus episcopus Antanasi similiter.
 Leo episcopus Eumeniæ similiter.
 Philippus episcopus Tranupoleos similiter.
 Leo episcopus Aleensium similiter.
 Paulus episcopus Acmoniae similiter.
 Gregorius episcopus Timenutensium similiter.
 Nicephorus episcopus Luidensium similiter.
 Georgius episcopus Aptiæ similiter.
B Joannes episcopus Sybæns similiter.
 Zacharias episcopus Trapezupoleos similiter.
 Leo episcopus Sebastiae similiter.
 Theophylactus presbyter, et ex persona throni,
 Georgii Hypsi episcopi, similiter.

Constantinus episcopus Eucarpiae similiter.
 Andreas episcopus Cedisosi similiter.
 Dositheus episcopus Psopuntensium, id est,
 Collapses [Gr., Colossensium : Collassais], simi-
 liter.

Constantinus episcopus Cottiæi similiter.
 Niceta episcopus Nacoliæ similiter.
 Leo episcopus Docimii similiter.
 Joannes presbyter, et ex persona throni Hectorii,
C similiter.

Michael episcopus Hierapoleos similiter.
 Nicolaus episcopus Phytiae similiter.
 Theophylactus episcopus Cinnaboreos similiter.
 Damianus episcopus Myri similiter.
 Christophorus episcopus Prymisi similiter.
 Niceta episcopus Augustopoleos similiter.
 Georgius episcopus Midæi similiter.
 Constantinus episcopus Ambladensium similiter.
 Stephanus presbyter, et ex persona throni Ostri,
 similiter.

Georgius [Gregorius] presbyter, et ex persona
 throni civitatis Polybati [Poleos : Polyboti] simili-
 ter.

D Sisinnius episcopus Philomeli similiter.
 Michael episcopus Papsensium similiter.
 Sisinnius episcopus Apamiæ Ciboti similiter.
 Constantinus episcopus Comanæ similiter.
 Nicephorus episcopus Adadensium similiter.
 Petrus episcopus Totiassii similiter.
 Theodosius episcopus Sygalassi similiter.
 Leo episcopus Baræ similiter.
 Petrus episcopus Seleuciæ similiter.
 Nicephorus episcopus Phlogensium similiter.
 Marinus episcopus Magydensium similiter.
 Leo episcopus Andidensium similiter.
 Stephanus episcopus Parnassi similiter.
 Bardanes episcopus Doarensium similiter.

- Eustratius episcopus Dabellii [Debelti] similiter. A
- Euphemius [Euthymius] episcopus Sozopoleos similiter.
- Theodosius episcopus Bulgarophygi similiter.
- Georgius episcopus Plotinopoleos similiter.
- Basilius episcopus Perberæi similiter.
- Michael episcopus Pamphili similiter.
- Ruben episcopus Scopeli similiter.
- Sisinnius episcopus Gariensium similiter.
- Callistus episcopus Eudiociadis similiter.
- Constantinus episcopus Lignensium similiter.
- Joannes episcopus Cudrulensium similiter.
- Theodorus episcopus Cremnorum similiter.
- Constantinus episcopus Hadrianæ similiter.
- Theophilus episcopus Chii similiter.
- Galatius episcopus Meli similiter.
- Sergius episcopus Leri similiter.
- Manzo episcopus Diocæsariæ similiter.
- Eustathius episcopus Celentereos [orte Celende-reos] similiter.
- Zacharias episcopus civitatis Cardabunthensium similiter.
- Sisinnius episcopus Mosbadensium similiter.
- Eustathius episcopus Lami similiter.
- Theodorus episcopus Germanicopoleos similiter.
- Sisinnius episcopus Sycæ similiter.
- Constantinus episcopus Dalisandi similiter.
- Leo episcopus Sibelensium similiter.
- Stephanus episcopus Philadelphitæ similiter.
- Eudoxius presbyter et monachus, et ex persona C
throni Metellupoleos, similiter.
- Constantinus episcopus Andri similiter.
- Eustathius episcopus Teni similiter.
- Theodorus episcopus Cadensium similiter.
- Michael episcopus Tiberiopoleos similiter.
- Constantinus episcopus Ancyræ similiter.
- Joannes episcopus Azanensium similiter.
- Theophylactus episcopus Mosynensium similiter.
- Basilius episcopus Dionysupoleos similiter.
- Stephanus episcopus Synnai similiter.
- Sabbas monachus et hegumenus monasterii Studii similiter.
- Gregorius hegumenus Hormisdæ similiter.
- Symeon hegumenus Choræ similiter.
- Joannes hegumenus Pagurii similiter.
- Eustathius hegumenus Maximi [Maximini] similiter.
- Joseph hegumenus et archimandrita Heraclii similiter.
- Thomas monachus, et ex persona Joannis hegumeni Chenolacci, similiter.
- Plato hegumenus et archimandrita Saccudeonis similiter.
- Theodorus hegumenus et archimandrita Pandi similiter.
- Macarius hegumenus et archimandrita Barda similiter.
- Strategius monachus sanctæ Sion similiter.
- Gregorius hegumenus Hyacinthi similiter.
- Joseph hegumenus Acæmitensium [Acæmitorum] similiter.
- Michael negumenus sancti Petri similiter.
- Theodorus hegumenus, et archimandrita Bodi, similiter.
- Theophylactus monachus Cathon similiter.
- Constantinus hegumenus Calauensium similiter.
- Antonius hegumenus Diu similiter.
- Hilarion hegumenus Floron similiter.
- Niceta hegumenus sancti Alexandri similiter.
- Theodorus hegumenus Xerocepu similiter.
- Niceta hegumenus Gudila similiter.
- B Niceta hegumenus sancti Eliæ similiter.
- Theoctistus hegumenus Auleti similiter.
- Constans hegumenus sancti Cyriaci [Quirici] similiter.
- Stephanus negumenus Careonis et archimandrita, similiter.
- Nicephorus negumenus sanctæ Dei genitricis similiter.
- Theophylactus negumenus sancti Eliæ similiter.
- Joannes hegumenus Chenolacci similiter.
- Paulus hegumenus Baulei [Bistili, Batilei] similiter.
- Stephanus hegumenus sancti Errici [Quirici, Cyrici] similiter.
- Lazarus hegumenus sancti autonomi similiter.
- C Ignatius hegumenus Syceos similiter.
- Gregorius hegumenus Callistrati similiter.
- Gregorius hegumenus Monagri similiter.
- Sisinnius hegumenus Aritæ similiter.
- Anastasius hegumenus Carnehensium similiter.
- Bahanes hegumenus et archimandrita Thermanum similiter.
- Petrus hegumenus Homericensium similiter.
- Stephanus hegumenus Thermizensium similiter.
- Thomas hegumenus Hieragathæ similiter.
- Theophylactus hegumenus Cathodi similiter.
- Nicephorus hegumenus sancti Andræ similiter.
- David hegumenus sancti Thyrsi similiter.
- Leo hegumenus sancti Georgii Cellarum similiter.
- D Joannes hegumenus Laccensium [Laccorum] similiter.
- Leo hegumenus Leucu hydatos similiter.
- Gregorius hegumenus Agauri [Agabri] similiter.
- Isidorus hegumenus Latri similiter.
- Dositheus hegumenus Mnemosynon similiter.
- Nicephorus hegumenus sancti Sergii Midicionis similiter.
- Theodorus hegumenus Amorii similiter.
- Theodorus hegumenus Atractensium similiter.
- Constantinus hegumenus sanctorum trium Puerorum similiter.
- Joannes hegumenus Cœladensium similiter.
- Antonius hegumenus Dodecathroni similiter.

- Paulus hegumenus Agnyon similiter.
 Paulus hegumenus sancti Petri civitatis Pœmanensium similiter.
 Euschemon hegumenus Crizensium similiter.
 Macarius [*Gr.*, Macaris] hegumenus Psarodi similiter.
 Epiphanius hegumenus Paranandi similiter.
 Antonius hegumenus Peristereonos similiter.
 David hegumenus sancti Georgii [Prieti] similiter.
 Joannes hegumenus sancti Zotici similiter.
 Agapius hegumenus sancti Thyrsi similiter.
 Daniel [Gabriel] hegumenus sanctorum apostolorum Magnesiae similiter.
 Theodosius hegumenus sanctæ Dei genitricis Pezizetorum similiter.
 Callistus hegumenus diversorum monachorum [*Gr. et ms. Jol.*, monasterorium] Cypri similiter.
 Theophylactus hegumenus Bordæ similiter.
 Theodorus hegumenus Limbi similiter.
 Constantinus [*Gr.*, Constans] hegumenus Hippis similiter.
 Georgius hegumenus Domnicensium similiter.
 Euthymius hegumenus Oxybetensium similiter *.
 Antonius hegumenus Uziæ similiter.
 Basilius hegumenus sancti Andreae similiter.
 Philippus Bescessium [Beomorum, Besirentiuz] similiter.
 Basilius hegumenus sanctæ Dei genitricis Ortyciensium similiter.
 Acacius monachus sancti Orestis similiter.
 Joannes hegumenus sancti Salvatoris similiter.
 Petrus monachus, et ex persona Cellarum [Cellariorum], similiter.
 Zacharias hegumenus Syndensium similiter.
 Theophilus monachus, et ex persona hegumeni sanctæ Dei genitricis Photnon, similiter.
 Cerycus hegumenus Dolocomæ similiter.
 Sergius hegumenus Gesinensium [Germiorum, Gerpensium] similiter.
 Joannes presbyter sancti Sergii Germion similiter.
 Niceta hegumenus Octaorum [Octavini] similiter.
 Antonius hegumenus Acraborum similiter.
 Petrus hegumenus Platani similiter.
 Marcus hegumenus sancti Joannis Theologi similiter.
 Leo hegumenus sanctæ Dei genitricis Saldalensium similiter.
 Constantinus hegumenus sancti Stephani Antipsylli similiter.
 Theodorus monachus, et ex persona hegumeni sanctæ Dei genitricis Calocetensium, similiter.
 Eutychianus monachus monasterii Callistrati similiter.
 Theodotus monachus sanctæ Dei genitricis Epicanzi similiter.
 Joannes monachus, et ex persona Stephani hegumeni Bonisensium similiter.
- A** Callistus monachus ejusdem monasterii Bonisensis similiter.
 Niceta hegumenus sanctæ Dei genitricis monasterii Castri Tii similiter.
 Samuel monachus archangeli Gabrielis similiter.
 Theodosius hegumenus sanctæ Trinitatis similiter.
 Joannes monachus, et ex persona Strategii hegumeni [sanctæ Dei genitricis], similiter.
 Hilarion [Hilarius] monachus sanctæ Dei genitricis [*Gr. add.* Cellarum, Cellion] similiter.
 Dositheus [Theodosius] monachus sancti Theodori Sicundæ similiter.
 Paulus hegumenus sanctæ Dei genitricis Tyrosinun similiter.
- B** Leo hegumenus sancti Cyriaci similiter.
 Epiphanius hegumenus sanctæ Dei genitricis Limnas similiter.
 Georgius hegumenus sanctæ Dei genitricis similiter.
 Cosmas hegumenus sanctæ Dei genitricis Paradisii similiter.
 Euschemon monachus sancti Salvatoris juxta Byraicum similiter.
 Bardas hegumenus, et archimandrita Prusiadis, similiter.
 Petrus hegumenus sanctorum apostolorum Castri Protilli similiter.
 Basilius monachus civitatis Amorii sanctæ Dei genitricis similiter.
- C** Basilius presbyter, et hegumenus monasterii Oxypetri, similiter.
 Philippus hegumenus Eumentæ similiter.
 Basilius hegumenus sancti Luciani similiter.
 Theophylactus hegumenus Pegadii similiter.
 Anthimus hegumenus [*Gr. et cod Jol.*, monachus] Psamathi similiter.
 Michael hegumenus sancti martyris Georgii similiter.
 Christophorus hegumenus Candelarum similiter.
 Nicolaus hegumenus Cænurgon similiter.
 Sisinnius hegumenus Lithini similiter.
 Thomas monachus Mosynensium similiter.
 Michael monachus, et ex persona hegumeni monasterii sanctæ Dei genitricis Pyrgi, similiter
- D** Gregorius hegumenus sanctæ Dei genitricis symbolorum similiter.
 Joannes hegumenus sanctæ Dei genitricis Rudensium similiter.
 Constantinus [Cosmas] hegumenus sancti Petri Hydendrensium similiter.
 Symeon hegumenus sanctæ Dei genitricis Abramitensium similiter.
 Gregorius hegumenus sancti Clementis similiter.
 Theognis hegumenus monasterii sancti apostoli Timothei Cretensium [insulæ] similiter.

* In ms. Jol. additur *Euthymius hegumenus Pepuzensium.*

Joannes hegumenus sancti martyris Theodori si-
militer.

Theodosius hegumenus sanctæ Dei genitricis si-
militer

Petrus hegumenus S. Joannis Deiloqui Cretensium
insulæ similiter.

ACTIO QUINTA.

In nomine Domini et dominatoris Jesu Christi veri
Dei nostri. Imperio piissimorum et Christi amicor-
um dominorum nostrorum Constantini et Irenæ
ipsius a Deo redimitæ matris, anno octavo consu-
latus eorum, quarto Nonas Octobrias, indictione
undecima.

Conveniente sancta et universali synodo, quæ per
divinam gratiam et piam sanctionem eorumdem di-
vinitus roboratorum imperatorum congregata est in
Nicensium clara metropoli Bithyniensium provin-
ciæ: id est Petro reverendissimo archipresbytero
sanctissimæ Romanæ Ecclesiæ S. Petri apostoli, et
Petro reverendissimo presbytero monacho et hegu-
meno venerabilis monasterii sancti Sabbæ Romæ
siti, obtinentibus locum apostolicæ cathedræ sanctis-
sissimi et almi archiepiscopi senioris Romæ Adriani;
Tarasioque sanctissimo et almo archiepiscopo magni
nominis Constantinopoleos novæ Romæ, atque Joanne
et Thoma reverendissimis presbyteris monachis,
et vicariis apostolicarum sedium Orientalis diocæ-
seos.

Residentibus etiam ante sacratissimum ambonem
templi sanctissimæ magnæ ecclesiæ, quæ cognomi-
natur Sophia, præsto existentibus et audientibus glo-
riosissimis et magnificentissimis, Petrona videlicet
laudabilissimo exconsule patricio, et comite Deo
conservati imperialis obsequii, et Joanne imperiali
ostiario et logotheta militaris logothesi, et tota
sancta synodo secundum ordinem præcedentem in
prima actione: præsentibus quoque et Deo ama-
bilibus archimandritis et hegumenis, necnon omni
monachica plenitudine [multitudine]; propositis
sanctis et intemeratis Dei Evangeliiis.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Qui ma-
nifestationem futurorum per prophetas prænuntiavit
Deus, ait per Jeremiam prophetam de his qui novi-
tatem in catholicam Ecclesiam introducunt: quia
duo mala fecerunt: *Me dereliquerunt fontem aquæ
vivæ, et foderunt sibi lacus contritos, qui aquam con-
tinere non poterunt (Jer. 11).* Lacus enim contritus
est omnis hæreticorum sermo, ex quo hauserunt
Christianos accusantes hæreseos præceptores, et po-
taverunt simpliciores subversione turbulenta: qui-
bus vix transmittitur per vocem propheticam (*Ha-
bac. 11, sec. LXX*). Hebræos enim et Sarracenos,
gentiles et Samaritas, insuper et Manichæos atque
Phantasticos, id est Theopaschitas imitantes, volue-
runt exterminare venerabilium imaginum visio-
nem, quæ in sancta Dei Ecclesia catholica tradita
est ab antiquis temporibus, quemadmodum ostende-
tur in lectione librorum qui propositi sunt.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ
Cypri dixit: Legantur in redargutionem et publica-
tionem Christianos accusantis pseudosyllogi illius
conventionis.

Leontius devotus et imperatorius a secretis dixit:
Secundum jussionem sanctæ synodi adsunt divini
B libri, qui legi debent: non solum [autem] illi, sed
et maligni nominis hæreticorum, qui ab olim hono-
rabilibus imaginibus detraxerunt.

Sancta synodus dixit: Legantur.

* Cosmas diaconus [notarius] et cubuclesius, le-
git:

*Sancti Cyrilli archiepiscopi Hierosolymorum institutio
secunda, cujus initium est:*

Dirum peccatum est, et languorum sevissimus
est animæ prævaricatio. Et post alia: Quam enim
opinionem habes de Nabuchodonosor? Non audisti
a Scrip'turis, quia impiissimus erat, agrestem mo-
rem et leoninum propositum habens? Non audisti,
quia ossa regum produxit in lucem? non comperisti,
C quia populum captivum transtulit? Non audisti, quia
oculos regis excæcavit, præstendens ei filios cum
occiderentur? Non audisti, quia cherubim rapuit?
non dico spirituales illos et supercælestes, sed qui
in templo erant constructi supra propitiatorum ar-
cæ, intra quos loquebatur Deus.

Sanctissimus patriarcha dixit: Intelligamus, qua-
liter vituperatus sit Nabuchodonosor, qui subvertit
cherubim, et qualem pœnam sit passus.

Sancta synodus dixit: Magna culpa, et magna
damnatio [Gr., post lapsum et damnatio].

Sanctissimus patriarcha dixit: Ergo unusquisque
sacrum ejicit de ecclesia et subvertit, eidem pœ-
næ succumbit.

Petronas gloriosissimus patricius dixit: Magnam
D pœnam Nabuchodonosor passus fuit, quia expulsus
est de regno, et septem annis mansit in desertis, sic-
ut bos comedens herbas (*Dan. 14*).

Cosmas diaconus, notarius et cubuclesius, legit:

*Sancti Symeonis Columnalis, qui in mirabili monte
fuit, epistola quinta ad imperatorem Justinum Ju-
niorem.*

Quis dabit, semper Auguste et bone domine, ocu-
lis meis fontes lacrymarum ad lugendum et flendum
amare et intolerabiliter omnibus diebus miseræ vita
mæx (*Jer. 17*)? quia sub divino zelo vestri Deo redi-
miti [Deo coronati] et Christianissimi imperii talia
extra omnem rationem impietatis agi præsumuntur
ab his qui sine Deo sunt, Samaritis videlicet, qui su-
pra omnem immunditiam polluti et exsecrandi con-

sistunt; quique habitant ea quæ dicuntur Castra juxta civitatem Porphyreonem, in venerabili domo, quam Deo placabile imperium vestrum jussit illic ædificari. Quæ subtiliter sciet vestra divinitus conservanda tranquillitas per ea quæ significata sunt humilitati nostræ a Paulo sanctissimo episcopo ejusdem Porphyreonis, et missa sunt nobis a beatissimo Orientis patriarcha, qui et ipse super hoc vehementer doluit: quanto magis mansuetissimi [*Gr.*, quidni enim mans.] principes? Præsertim cum et inaninatos lapides hujusmodi impietates facere [facile] sufficerent exclamare, quas in præsentia vidit prædictus sanctissimus pontifex. Etenim super mortem et perditionem reputatum est ab humilitate nostra, quod quodquo modo ad auditus nostros venerit talis impietas, quæ superexcedit omnem actionem blasphemiam, præsumptam in id ipsum Dei Verbum, quod propter nos incarnatum est, et in sanctissimam ac gloriosam Dei genitricem, atque in venerabilem ac pretiosam crucem, necnon et in sanctos ejus. Propter quod commemorantes suggerimus divinis auribus vestris, quoniam si piissimæ bonarum victoriarum vestrarum leges jubent, imagine imperatoris injuriis lacessita, morti supremæ ac perniciosissimæ tradendos, qui hoc conari præsumperint, quanta, putas, digni sunt damnatione in perditionem, qui in imaginem Filii Dei et sanctissimæ ac gloriosæ Dei Genitricis cum omni ineffabili [indicibili] impudentia et impietate, et propter nimiam malitiam, non habeo quod dicam, tanta præsumperunt, nulla in eis facta misericordia? Unde obsecramus victoriosissimum imperium vestrum, ne faciat misericordiam in eos qui hoc agere ausi sunt, neque parcat eis, neque qualemcunque postulationem vel rationem super illis accipiat, ne in aliud quid vertantur, sicuti jam visu videram, indicans Augusto mense sanctissimo et a Deo honorabilissimo patriarchæ, significans interim hoc apud se servandum: neque enim abscondit a nobis Deus cogitationes eorum. Unde certus sum, semper Augusti imperatores, quod non sufferat Deo confirmatum cor vestrum, quod ipsius est magnitudine illustratum, tantam inhonorantiæ procacitatem, quam nunquam hucusque audivimus, fortassis autem nec aliis quibusquam Christianorum. Sed adjuro vos, domine, per Emmanuel Deum excelsum, ne sufferatis saltem ad modicum quid fieri decentem vindictam; sed jubetis exquiri etiam illa quæ in puteo facta sunt a nimia eorum et pessima nequitia, secundum tenorem epistolæ quæ ad nostram mediocritatem transmissa est: minime permittente mansuetissima dominatione vestra, si forte putaverint quidam subseminare importunos sermones, cum quasi Dominicæ sint potestatis [*Gr.*, q. ad dominæ i. Augustæ potestatem pertineant], Deo qui dedit vobis imperium, taliter super omnem impietatem injuriis affecto: ut et cæteri eorum timorem habeant cunctis diebus maledictæ ac segregatæ vitæ ipsorum: quos et suscipient cognatæ tenebræ suæ in damnationem vermis [cineris] qui comesturus est illos, et igitur

A qui [non] splendet: et anathematizabit [catathematizabit] eos in inferioribus abyssi ipse sanctus et omnipotens Spiritus Jesu Christi Domini nostri, qui ex Patre procedit, ad perdendum illos in inflantam perditionem. Hunc enim zelum vobis strenue, Deo conservandi et triumphatores, in ipsum qui cum pietate vestra regnat, unigenitum demonstrantibus Deum, super sacrificium Abrahæ suscipiemini ab ejus cunctorum inspectrice deitate: et erit per amplius benedictum, potentia virtutis ejus, et magnificentum Christo dilectum imperium vestrum super omnia præcedentia regna: quoniam ipsi est gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Nostis qualem sententiam exhibuerit Pater?

B Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Etiam indulgentia eos indignos judicavit.

Joannes reverendissimus monachus, et vicarius Orientalium pontificum, dixit: Liqueat omnibus, quia Samaritæ pejores sunt aliis hæreticis: et hæresis eorum nimis eficienda et prava est, et a gratia omnino longinqua. Itaque oratio demonstravit, quoniam hi qui venerabiles iconas subvertunt, deteriores sunt istis. Dignum ergo est [*Gr.*, Satis autem est] nominare illos Samaritas.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cyprî dixit: Ego quidem imaginum infractores tanto pejores Samaritis arbitror, quanto illi ignorantier egerunt, cum essent alieni a Christianismo. Isti vero scienter fecerunt, et idcirco indigni sunt satisfactione; sicut enim scriptum est: *Qui novit voluntatem domini sui, et non facit, vapulabit multis* [*Luc. ii.*].

C Nicolaus sanctissimus episcopus Cyzici dixit: Ecce ego servus minimus sanctitatis vestræ librum defero sancti Patris nostri Joannis episcopi Thessaloniciæ, et postulo recitari.

Sancta synodus dixit: Recitetur.

Et accipiens Demetrius reverendissimus diaconus et sceuophylas, legi

Joannis episcopi Thessaloniciæ de sermone, cujus initium est:

D Usque nunc Dominum nostrum et Jesum Christum tentans perseverat inimicus in eremo. Et post pauca: Gentilis dixit: Vos ergo in ecclesiis imagines non pingitis sanctis vestris, et adoratis illas? et non solum sanctis, sed et ipsi Deo vestro: sic ergo æstima et nos simulacra circumfoventes, non ea adorare, sed incorporales virtutes, quæ per illa placantur. Sanctus dixit: Sed nos imagines hominum factorum, sanctorum videlicet servorum Dei et corpora ferentium facimus ad recordandum et honorandum eos: et nihil incongruum operamur pingentes eos quales et fuerunt: neque enim agimus [*Gr.*, fingimus] secundum vos, neque incorporalium quorundam corporales characteres demonstramus: sed et adorantes, non imagines, ut etiam tu prædixisti, sed eos qui per picturam indicantur, glori-

ficamus : et hos non ut deos (absit), sed ut proprios A
 ærivos et amicos Dei, et fiduciam habentes interce-
 dendi pro nobis. At vero imagines Dei facimus, id
 est, Domini et Salvatoris nostri Jesu Christi, quem-
 admodum visus est super terram, et cum hominibus
 conversatus est, hunc pingentes, et non ut intelligi-
 tur natura Deus. Quæ enim similitudo est, vel qui
 habitus incorporei et sine schemate Verbi Patris?
 Spiritus enim est Deus, ut scriptum est (*Joan. iv*),
 id est, sanctæ et consubstantialis Trinitatis natura.
 Sed quoniam beneplacito Dei et Patris, descendens
 unigenitus Filius ejus et Deus Verbum e cælis, in-
 carnatus est propter salutem nostram de Spiritu
 sancto et intemerata virgine Dei genitrice Maria,
 humanitatem ejus pingimus, non incorporalem dei-
 tatem. Gentilis dixit : Esto : Deus Verbum ut in-
 carnatus depingitur : de angelis quid asseritis ? B
 et ipsos namque depingitis ut homines, et adoratis,
 quanquam homines non sint, sed intelligibiles et in-
 corporales et dicti et existentes : sic reputa et eos
 qui apud nos honorantur, deos per statuas placari,
 nihil inconveniens nobis agentibus, quemadmodum
 nec vobis super depictis angelis. Sanctus dixit : De
 angelis et archangelis, et sanctis virtutibus quæ su-
 per istos sunt, addam autem etiam nostras hominum
 animas, intelligibiles quidem eos catholica et apo-
 stolica novit Ecclesia, non tamen incorporeales om-
 nino et invisibiles, sicuti vos pagani fateamini : sub-
 tiles autem corpore, et aereos, et igneos *, secun-
 dum id quod scriptum est : *Qui facit angelos suos*
spiritus, et ministros ignem urentem (Psal. ciii ;
Hebr. i). Et hoc multos sanctorum Patrum nostro-
 rum sensisse invenimus : quorum est Basilius ille
 magnus, et sanctæ memoriæ Athanasius, atque Me-
 thodius et qui circa ipsos sunt : sola enim, ut ve-
 raciter fateamur, divinitas est incorporealis et incir-
 cumscripita : porro intelligibiles creaturæ non om-
 nino incorporeales et invisibiles, ut divinitas, sunt :
 propter quod in loco sunt, et circumscripita consi-
 stunt. Porro sicubi reperis incorporeos vocari ange-
 los, aut dæmones, aut animas, tanquam non exi-
 stentes de commistione materialium quatuor ele-
 mentorum, sic eos noveris appellatos, cum non sint,
 et ipsa corpora crassa, et similia his, quibus nos
 circumdamur. Licet, ut verius fateamur, ad compa-
 rationem nostri incorporei [*Gr., invisibiles*] sunt : at
 vero visi sunt a plurimis crebro sensibiliter in specie
 propriorum corporum suorum, (visi sunt autem ab
 his, quibus aperuit Deus oculos) et loco circumscri-
 pti monstrantur, cum non sint omnino incorporei,
 sicut divina natura. Nos ergo non ut deos, sed ut
 creaturas spirituales, et ministros Dei, et non ut
 proprie incorporeos existentes, pingentes et hono-
 rantes angelos, non peccamus : quod vero in huma-
 nâ eos forma depingamus, eo factum est, quod fre-
 quenter sic apparuerint his, ad quos missi sunt a
 solo Deo.

* Loquitur ex propria sententia : nam concilium supra, Act. 4, in confessione sua angelos incorporeos
 affirmat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Auribus
 percipiamus dictum Patris, quia ibi quidem Samari-
 tæ imagines Domini et Salvatoris nostri Jesu Chri-
 sti et intemeratæ matris ejus subverterunt, hic au-
 tem pagani, ut didicimus. Ostendit vero Pater, quod
 et angelos oporteat pingi, quoniam circumscripiti
 sunt, et veluti homines apparuerunt multis.

Sancta synodus dixit : Etiam, domine.

Stephanus monachus legit :

De disputatione Judæi et Christiani.

Judæus dicit : Credidi ad omnia, et credo cruci-
 fixo Jesu Christo, quia est Filius Dei vivi. Scandali-
 zator autem in vos, Christiani, quia imagines adoratis.
 Scriptura quippe ubique præcipit non facere sibi
 quemquam sculptile vel omnem similitudinem. Chri-
 stianus dixit : Deum recentem præcipiunt te non
 adorare Scripturæ, et omnem similitudinem non
 adorare ut Deum. Imagines vero quas vides, ad re-
 cordationem benignissimæ salutis pinguntur, per
 Salvatorem nostrum Jesum Christum effectæ, in car-
 nationis ejus personam significantes : sanctorum
 autem imagines similiter uniuscujusque ipsorum
 significant agones, quos adversus diabolium habue-
 runt, et victorias eorum atque coronas. Non autem,
 ut tu intelligis, deificantes eas Christiani adorant,
 sed zelo ferventes et fide, sanctorum contemplantur
 imagines, memoriam ferentes horum Dei cultus :
 et adorantes, sanctorum invocant Deum, dicentes :
 Benedictus es Deus hujus sancti ac omnium sancto-
 rum, qui dedisti eis patientiam, et dignos illos fe-
 cisti regno tuo : nos quoque participes eorum con-
 stitue, atque orationibus eorum salvos nos fac. At
 vero Salvatoris iconam contemplantes et adorantes,
 spiritualibus oculis et cordis visibus Deo cunctorum
 Domino gratias agimus, qui dignatus est in forma
 servi hominem suscipere, et salvare mundum, et
 similis nobis effici per omnia absque omni peccato.
 Ergo non lineam imaginem vel pictum adoramus,
 aut colimus, sed omnium Dominum Christum Deum
 glorificamus. Verumtamen, frater, ostendam tibi,
 quia et Moyses, qui hæc tibi in lege dedit, jussus
 est, sicut scriptum est (*Exod. vii et xxv*), et sculpi-
 les duos seraphim fecit, supra tabernaculum testi-
 monii expansos hinc et inde : quo non licebat cuiquam
 ingredi, nisi soli pontifici semel in anno, et incen-
 sum offerre in Sancta sanctorum. Similiter autem
 et serpentem æneum opus æris fusile condens, et
 suspendens in medio castrorum, dicebat : Quicumque
 morsus fuerit a serpente, intueatur æneum serpen-
 tem istum, et credat, quia serpens iste potens est
 sanare illum, et sanabitur (*Num. xxi*). Vides quomodo
 ille Moyses, qui præcepit similitudinem non fa-
 ciendam, similitudinem fecit.

Joannes reverendissimus monachus, presbyter ac
 vicarius Orientalium pontificum, dixit : Ecce mani-
 feste, sacratissimi Patres nostri, negantes incarnatam

dispensationem Christi Dei nostri, dicunt projecendas esse [Gr., projecisse] sanctas imagines, Hebraei scilicet et Samaritæ. Itaque qui abjiciunt eas, istis similes sunt.

Sancta synodus dixit: Similes sunt.

Epiphanius Deo amabilis diaconus, et locum retinens Thomæ episcopi Sardinæ legit:

Ex falsis superscriptionibus itinerariorum sanctorum apostolorum.

Pictor ergo prima die lineamenti eo designato quievit. Postera vero die etiam coloribus illum permiscuit, et Lycomedi gaudenti iconam dedit: quam et ponens in cubiculo suo coronavit. Quod cum postea cognovisset Joannes, dixit ei: Diligende mihi filii, quid agis a balneo ingressus [ingrediens] in cubiculum tuum solus? nonne ego tecum et cum reliquis fratribus oro? an nos celas? Et hæc dicens, et ladens, cum eo ingreditur cubiculum, et videt iconam coronatam senioris, et appositas lucernas: et accersito et vocato eo, dixit: Lycomedes, quid sibi vult imago hæc? quis ex diis tuis est iste depictus? Video enim te adhuc gentiliter vivere. Et Lycomedes ei respondit: Deus quidem mihi est ille solus, qui me erexit a morte cum conjuge mea. Si autem et post Deum illos homines, qui benefactores nostri sunt, deos oportet vocari, tu es qui in imagine es depictus, quem coronas et amo et colo, quia dux mihi factus es bonus. Et Joannes vultum suum nondum contempnatus, dixit ei: Illudis mihi, filiole mi; tali sum forma super dominum tuum? quomodo mihi persuadere poteris, quod mihi imago similis sit? et Lycomedes ei attulit speculum. Et videns semetipsum in speculo, et intuens imaginem, dixit: Vivit Dominus Jesus Christus, similis mihi est imago: male autem hoc egisti:

Adhuc idem legit de ipso libro, cujus initium est:

Aliquando volens Jesum tenere. Et post alia: In materiali et crasso corpore congregiebantur [Gr., manus applicui]. Alias autem iterum palpante me eum, sine materia erat et incorporeum quod suberat, et quasi omnino non esset. Porro si aliquando ab aliquo Pharisæorum invitatus ad recubitum ibat, pergebamus et nos cum ipso; et unusquisque nostrum accipiebat dispositum panem unum ab his qui invitabant: inter quos et ipse accipiebat unum. Porro suum benedicens, dividebat nobis; et de paucillo unusquisque nostrum saturabatur: panesque nostri integri conservabantur, ita ut obstupescerent invitantes eum. Volui autem sæpe cum illo gradens videre, si vestigium ejus super terram pareret. Videbam enim eum a terra sese sustollere, et nunquam aliquando vidi. Et hæc vobis adhuc veluti exhortando, fratres, fidei quæ in ipsum est causa loquor. Magnalia enim ejus et mirabilia, cum sint

A omnes, ait: Priusquam illis tradar, hymnum dicamus Patri, et sic ad propositum exeamus. Cum ergo jussisset nobis gyrum facere tenentibus invicem manus, ipse medius factus dicebat: Amen, obedite mihi. Cœpit ergo hymnum canere et dicere: Gloria tibi, Pater. Et nos circumdantes respondebamus ei: Amen. Gloria tibi, Verbum, gloria tibi, gratia. Amen. Gloria tibi, Spiritus; gloria tibi, sancte, gloria gloriæ tuæ. Amen. Laudamus te, Pater; gratias tibi agimus, lux in qua tenebræ non habitant. Amen. In quo autem gratias agebamus, dico [forte dicit]: Salvari volo, et servare volo. Amen. Solvi volo, et solvere volo. Amen. Tabesceri volo, et tabescere facere [tabefacere] volo. [Gr. add. Sauciari volo, et sauciare volo.] Amen. Nasci volo, et gignere volo. Manducare volo, et consumi volo. Amen. Audiri volo, et audire volo. Amen. Intelligi volo, cum intellectus sim totus. Amen. Lavari volo, et lavare volo. Amen. Gratia chororum ducit. Tibia canere volo, saltate omnes. Amen. Lamentari volo, plangite omnes. Amen. Et post alia: Hæc, dilectissimi, chororum ducens nobiscum Dominus exivit: et nos quasi aberrantes, vel etiam obdormientes, hac illacque fugimus. Ego ergo videns eum pati, nec expectavi quidem passionem ejus, sed fugi in montem Olivarum, plorans super hoc quod contigerat. Et quando, Tolle, clamabatur, suspensus est hora sexta diurnæ et tenebræ super totam terram siebant. Et stans Dominus meus in medio speluncæ, et illuminans me, dixit: Joannes, ab inferiori turba Hierosolymis crucifigor, et lanceis stimulos et arundinibus; aceto quoque et felle potor: tibi autem loquor; et quod loquor audi. Ego tibi submisi ut ascenderes in hunc montem, quatenus audias quæ oportet discipulum a magistro discere, et hominem a Deo. Et his dictis, ostendit mihi crucem luminis infixam, et circa crucem turbam multam, unam formam non habentem: et in ea erat forma una et visio similis. Ipsum autem Dominum supra crucem videbam, schema non habentem, sed quamdam vocem tantummodo: vocem autem non hanc, quæ nobis est assueta, sed quamdam propriam [Gr., jucundam] et suavem, et revera Dei, dicentem ad me: Joannes, unum oportet te a me ex his audire [Gr., unum op. a me hæc audire]; unius enim ego [Gr., qui auditorus sit], præ futuro et audias. Quod crux luminis aliquando quidem sermo vocetur a me propter vos, aliquando vero mens, modo autem Christus, modo ostium, modo via, modo panis, modo semen, modo resurrectio, modo Jesus, modo pater, modo spiritus, modo vita, modo veritas, modo fides, modo gratia.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Contemplemur, quia tota conscriptio hæc contraria est Evangelio.

Sancta synodus dixit: Etiam, domine: nam puta-

similia Phantasticorum. Sed in Evangelio scriptum A est de Christo, quia et manducavit et bibit; et Judæi de ipso dicebant: *Ecce homo vorax et vini potator* (Matth. xi). Et si, ut fabulose mentiti sunt, terram non calcabat, quomodo scriptum est in Evangeliiis, quod Jesus fatigatus ex itinere sedit circa puteum (Joan. iv)?

Constantinus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Hic liber est qui constituit pseudosyllogum illud.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Risu digna sunt hæc.

Theodorus Deo amabilis episcopus Catanæ dixit: Ecce liber qui destruxit venustatem sanctæ Dei Ecclesiæ.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardiæ dixit: Decebat conventiculum illud habere librum istum B in testimonium.

Constantinus episcopus Constantiæ Cypri dixit: O blasphemiam, quæ hic Joannem apostolum in monte Olivarum dicit fugisse in speluncam tempore crucis. Evangelium autem testatur, quia introivit cum eo in atrium Caiphæ, et quia aslabat cruci Christi cum sancta Matre ejus.

Sancta synodus dixit: Omnis hæresis in hoc libro pendet.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Heu, heu! qualium hæreticorum libris hæresim suam constituunt!

Gregorius episcopus Neocæsariæ dixit: Hic codex omni contagione ac dehonestate est dignus. Et protulerunt ex eo testimonium contra imagines, quæ C sunt de Lycomedæ conscripta.

Joannes reverendissimus monachus et vicarius Orientalium patriarcharum, dixit: Inducit Lycomedem coronantem imaginem apostoli, quemadmodum pagani idola.

Basilii episcopus Ancyræ dixit: Absit, quod sanctus Joannes deiloquus contra Evangelium suum effatus sit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sensus qui prælecti sunt, Evangelii sunt?

Sancta synodus dixit: Absit: neque quæ prælecta sunt suscipimus, neque ultima Lycomedis.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Qui suscipit secunda quæ de Lycomedæ sunt, suscipit etiam et prima, quemadmodum et pseudosyllogum illud.

Sancta synodus dixit: Anathema illi a prima littera usque ad novissimam.

Joannes reverendissimus monachus et vicarius Orientalium patriarcharum, dixit: Ecce, beati Patres, licet demonstratum est quia præsules Christianos

Sancta synodus dixit: Anathema!

Petronas magnificentissimus patricius dixit: Si juhes, domine, interrogemus Amoriensem et Neocæsariensem episcopos, si lecti sunt libri in pseudosyllogo illo.

Gregorius Neocæsariæ ac Theodorus Amorii interrogati dixerunt: Ne Deus: illic liber non apparuit, sed per falsa pittacia decipiebant nos.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Proprio animo suasi exposuerunt quæ voluerunt.

Petronas magnificentissimus patricius dixit: Sed et per imperiale suffragium cuncta faciebant.

Gregorius episcopus Neocæsariæ dixit: Sæpe, domine, dixi, et iterum dico, quia liber in medio nostrum aut conscriptio paterna non apparuit, nisi illa falsa pittacia deferebant: illud autem Lycomedis et auditus nostros contaminavit.

Joannes reverendissimus monachus et vicarius Orientalium pontificum dixit: Si placet sanctæ æ universali huic synodo fiat sententia, ne ulterius scribant aliqui sordidum istum librum.

Sancta synodus dixit: Nemo scribat: non solum hoc, sed igni eum dignum judicamus fore tradendum.

Petrus reverendissimus lector:

Sancti Amphiloicii episcopi Iconii librum de falsis superscriptionibus hæreticorum, cujus initium est:

Justum autem arbitrati sumus omnem eorum denudare impietatem, et publicare patentem errorem, quoniam et libros quosdam proponunt superscriptiones habentes apostolorum, per quos simpliciores quosque decipiunt. [Gr. add. Et paulo post: Ostendimus enim hos libros, quos nobis ii proferunt qui ab Ecclesia desciverunt, non apostolorum acta esse, sed dæmonum scripta.] Et post alia: Hæc quidem Joannes apostolus nequaquam diceret scribens in Evangelio, quia Dominus in cruce dicit: *Ecce filius tuus* (Joan. xix): ita ut a die illa susciperet Joannes Mariam in sua. Quomodo ergo hic dicit non adfuisse? sed nihil extraneum: sicut enim Dominus veritas est (Joan. xiv), ita diabolus mendax est (Joan. viii). Ille enim mendax est et pater ejus: et cum loquitur mendacium, ex suo loquitur. Sed hæc quidem de mendacio.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Pater noster sanctus Amphiloichius magnus est, et audiamus quid dicat de circuitibus his qui falsi nominis sunt: propter quod non nos oportet parere superscriptioni [Gr., inscriptioni, superscriptioni] ipsorum.

Basilii sanctissimus episcopus Ancyræ dixit:

xii : Oportebat, domine, hoc legi ad satisfactionem A omnium, et non illud; possuit enim aures nostras.

Sancta synodus dixit : Sed ad cautelam bene factum est, quod lectum est.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Eusebium attulerant in testimonium, qui adversus venerabiles imagines garriverunt, in epistola ejus quam ad Constantiam Licinii uxorem scripsit. Sed videamus, cujus dogmatis sit Eusebius.

Stephanus reverendissimus monachus legit :

Octavum Eusebii Pamphili librum ad Euphrationem, cujus initium est :

Domino meo per omnia contemtor. Et post alia. Non enim coexistere Filium Patri, sed ante fuisse Patrem quam Filium dicimus. Ergo si [nam si] B coexistunt, quomodo erat Pater Pater, et Filius Filius? vel quomodo unus quidem primus, alter vero secundus est? et alter quidem ingenuus, alter autem genitus? Dum quippe si ex æquo similiter invicem consistunt, et æqualiter honorantur, intelligi datur, aut utrosque, ut dixi, ingenitos, aut utrosque genitos esse. Sed neutrum eorum verum esse dignoscitur, neque enim ingenitum, neque genitum utrumque consistit : sed [Gr., neque enim essent ingenitum et genitum : sed] unum quidem primum et majus est, atque ordine et honore secundum præcedit, ita secundo ut causa sit et existendi [Gr., utpote secundo causa et exist.] et hujuscemodi existendi.

Tarasius sanctissimus patriarcha interrogando quibusdam dixit : Suscipimus hunc?

Sancta synodus dixit : Absit, domine. Iste plusquam illi odio habeatur.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyrae dixit : Absit ut Christianus homo dicat. Et lectum est ex eadem epistola. Eundem autem et solum verum esse docet per ea quæ ait : *Ut sciant te solum, verum Deum (Joan. xvii) : non quasi unus solus esset Deus, sed tanquam unus existeret verus Deus cum additamento per necessario veri. Nam et ipse quidem Filius Deus, sed non verus Deus : unus enim est et solus verus Deus, eo quod non habeat ante se quemquam. Quod si et ipse Filius verus est, sed sicut imago veri Dei, sic duntaxat et Deus est. Nam et Deus erat Verbum, non tamen ut solus verus Deus.*

Christophorus sanctissimus episcopus sanctæ Cypriacæ dixit : Sanctissime domine, totaque sancta et sacra synodus, quemadmodum nos habemus divinitus conscriptos libros apostolorum et prophetarum et ceterorum sanctorum, ita decebat et pseudosyllogum illud talia habere volumina in testimonium et virtutem.

Sancta synodus dixit : Anathema et libris illis, et mentibus eis!

Petrus et Petrus Deo amabiles presbyteri, et

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Conscripta ejus abjicimus.

Sancta synodus dixit : Et abjicimus, et anathematizamus.

Stephanus reverendissimus monachus legit :

Antipatri episcopi Bostræ contradictiones in Eusebium episcopum Cæsariæ pro Origenis defensione, sermo primus, cujus initium est :

Ego quidem sufficienter æstimabam me scripsisse, et his quæ a tua sanctitate jussa sunt, satisfacisse, per omnia Deo amabilis et sanctissime Pater Joannes. Et post pauca : Quoniam multus in historiis fuit vir, omnia antiquorum volumina et conscripta scrutatus atque rimatus, et cunctas ferme opiniones exponens, et plurima conscripta in sæculo derelinquens, quorum nonnulla omni receptione digna consistunt, talis viri opinione utentes, subripere conantur nonnullos, fatentes quod Eusebius ad hoc non traheretur vidisse [videretur venisse], nisi [Gr., nolisset hoc suscipere, nisi] omnes ad liquidum veterum sciret opiniones hoc velle monstrantes. At ego, quod multus quidem in historiis fuerit vir, et nihil ex veteribus conscriptionibus illius lateat notitiam, consentio et confiteor. Imperiali quippe cooperatione usus, facile quæ ubique sparsa erant, colligere poterat. Non autem ad dogmatum acribiam [id est, exactam cognitionem] hunc pervenisse perhibeo. Unde concedendum quidem est illi, quod multa didicerit : quod autem dogmatum habuerit notionem, nullo modo : quem videlicet nimis fuisse præcal ab horum acribia scimus. Et paulo post : Itaque ne videamur aggredi virum, de quibus non est nobis impræsentiarum dicendi propositum; neve discutientes diligentius apologiam quæ facta est, hæreticos ostendamus utrumque, ipsum scilicet qui excusatur, et eum qui pro eo excusationem exposuit. Et post alia : Ostende quemquam ex illustribus Ecclesiæ magistris, qui expresse et indubitabiliter, quod præexistant animæ, dogmatizaverit : et ne subreptiones quasdam proferre tentes ad comprobationem. Illud enim quod demonstrare festinas, Filii ad Patrem subjectionem etiam sibi similiter aliquos perhibere, primo quidem non miremur : tua est et eorum qui circa te sunt, talis opinio. Unde nec super hoc in præsentem nobis ullus est sermo, cum videlicet D universali sit olim inquisitione projectum [Gr., inquisitioni subjectum] atque repulsum : et non in hoc obediatur, neque discutiatur propter eos, pro quibus hæc nobis proposita sunt. Porro puræ voci quæ est Periarcon detrahi, nequaquam a quoquam usque nunc aufisti, o acer, advocate Origenis pravitatum.

Sanctissimus patriarcha dixit : Ostensa sunt conscripta Eusebii etiam per paternam vocem aliena esse a catholica Ecclesia.

sacerdotii sui Calendio inveniens ecclesiastica adulterare dogmata, et castella excitare, pellit a regione. De hoc multa, quæ a diversis audiens scrutatus sum, ex parte dicam. A Persarum enim regione proprium dominum fugiens, ad Romanorum pervenit. Et paulo post : Hunc Petrus pro Cyro Hierapoliensium Ecclesie episcopum transmittit; quem non post multum episcopi a Perside venientes quasi vernulam arguebant, et ut divini exsortem baptismatis. Quo comperto, Petrus, quid oporteret fieri non curans, dixit sufficere illi episcopi consecrationem ad supplementum divini sacramenti [divinæ initiationis].

Stephanus diaconus et notarius venerabilis patrimonii legit :

Joannis Diacrinomeni, a de Ecclesiastica Historia.

Non enim licitum asserebat Xenaias, angelos, cum incorporei sint, corpora facere, et quasi in humanis formis existentes corporeos formare : sed nec illud existimare, honorem au gloriam impendere Christo imaginem ei per picturæ artem efficere [effectam]; esse autem illi solam acceptabilem nosse in spiritu et veritate adorationem. Et post alia : Nosso autem dicit et illud, esse puerilis sensus fingere in columbæ idolo sanctissimum et adorandum Spiritum; præsertim cum evangelicæ nequaquam tradant litteræ, quia factus est columba Spiritus, sed quia in specie columbæ apparuit aliquando : quia vero dispensatorie, non substantialiter semel ostensus est, non ideo aptum piis est corporis idolum faciendi. Hoc Philoxenus docens, una cum doctrina etiam opus patrabat. Crebro namque angelorum imagines quidem deponens debebat; eas vero quæ Christum figurabant, in abditis locis occultabat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Audiamus, sacrati viri, qui non receperunt venerabiles imagines, non baptizati, Manichæi, et hi qui phantasiam prædicant in Christi dispensatione : ex quorum pollutionibus Christianos accusantis hæreseos introductores fomites susceperunt.

Sabbas reverendissimus hegumenus monasterii Studii dixit : Gratias agimus Deo et bonæ voluntati dominum nostrorum bonorum, quia falsi custodes pseudosyllogi illius devicti sunt una cum consentientibus sibi hæreticis.

Sancta synodus dixit : Anathema illis !

Constantinus reverendissimus lector sanctissimæ Ecclesie legit :

De vita sancti Patris nostri Sabbæ.

Flaviano igitur et Elia patriarchis Sidonem, ut dictum est, pervenientibus, et litteris adulatoriis ac disceptatoriis ad imperatorem utentibus, et synodum

verunt imperatorem, quasi deceptum a patriarcharum astutia et fictione. Et accipientes potestatem quam voluerunt, et aurum multum vulgo Antiocheo tribuentes, et multis modis Flavianum tribulantes, et quodammodo suffocantes, et cogentes Chalcedonensem synodum anathematizare, taliter illum ab episcopatu pellentes exsilio damnaverunt. Quo comperto, imperator gavisus est, et Severum Acephalorum exarchum [principem] episcopum Antiochie misit.

Antonius reverendissimus monachus legit :

b Ex deprecatione quæ data est sanctæ synodæ convenienti in hac regia urbe contra Severum hæreticæ et Acephalum, a clericis et monachis Antiochenis magna civitatis sanctæ Dei Ecclesie : cujus initium est :

Nunc tandem tempus est, o beatissimi. Et post pauca. Qualia vero, sanctissimi, et quæ circa fontes, qui Daphnæ sunt, agere ausus sit, magicis artibus ibidem usus, et inconsti dæmonia placans, tota illa civitas canit. Siquidem nec ipsis sanctis altaribus vel sacratis vasis pepercit, illa quidem eradens ut scelestæ [Gr., profana], hæc autem conflans et erogans his qui similis moris sunt. Porro præsumptum est ab eo etiam hoc, o beatissimi. Eas enim, quæ in typum sancti Spiritus sunt, aureæ et argenteæ columbæ suspensæ supra divina [sacros fontes] sacramenta [lavacra] et altaria, cum aliis defraudabat, dicens non oportere columbas nominari Spiritum sanctum.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Si in nomine sancti Spiritus superpositas columbas receperunt Patres, quanto magis incarnati Verbi iconas, quod apparuit super terram cum corpore ? Sed credite, quia et Anastasius qui Constantinopolitanis præfuit, aureas et argenteas iconas fraudavit in proprios usus, quod et Severus fecit.

Stephanus Deo amabilis diaconus et notarius et referendarius legit :

Joannis episcopi Gabalensium in vitam et conversationem Severi hæresiarchæ, cujus initium est :

Si quidem voluisset Severus vel vitæ semper ejus. Et post pauca : Et neque angelorum illesum dimisit honorem. Multum autem sermonem in tribunali stans fecit [faciebat], et multitudini persuadere tentabat in ipso multoties sacrario sanctissimi Michaelis, quod non purpurea angelis vestimenta conveniant, sed alba : non ignorans quod nihil sanctis virtutibus sensibile conveniant [de vestibis curæ est], sed satagens et hæc similiter auferre [hac ratione dividere], et in alterutrum commovere multos sic et aliter se habentes.

Theophilus [Demetrius] Deo amabilis diaconus et sceuophylax dixit: In sancta magna Ecclesia Constantinopoleos, quando promotus sum, inquisivi in brevi, et reperi in eo deesse duos codices deauratos per imagines: quos requirens agnovi, quod in ignem eos mittentes incenderint. Inveni autem et alium librum Constantini chartophylacis, continentem de venerabilibus iconis: et reciderunt folia, in quibus jacebant verba super iconis, et ecce eundem codicem prae manibus habens sanctae synodo ostendo.

Et explicans idem Theophilus [Demetrius] codicem, ostendit omnibus foliorum recisionem.

Leontius devotus a secretis dixit: Et aliud, Patres, mirandum est in codice hoc. Ut videtis enim, argenteas tabulas habet, et hinc inde imaginibus omnium sanctorum adornatur: et rem ipsam dimittentem, id est, imagines, quae scripta de imaginibus iatus erant, reciderunt: quod extremæ dementiæ est.

Sancta synodus dixit: Anathema sint qui reciderunt, et insidiati sunt!

Leo sanctissimus episcopus Phociae dixit: Hic quidem codex folia perdidit; in civitate autem in qua habitó, supra triginta codices combusserunt igni.

Sabhas reverendissimus monachus et hegumenus monachus monasterii Stadii dixit: Moris est, domini, his qui caeci sunt, non videre lumen: hujus rei gratia illi qui caeci sunt anima, obtenebrati sunt.

Demetrius Deo amabilis diaconus et sceuophylax C legit:

Constantini diaconi et chartophylacis sanctissimæ Dei magnæ Ecclesiæ Constantinopoleos, in omnibus sanctos martyres, cujus initium est:

Christi quidem festivitates. Et post alia. Deinde arbitramini, quod isti dixerunt, qui litigant, quod in ære [Gr., arb. vos, dixerunt iudices, quod in ære] ac lapidibus salutem faciamus, et non ad quamdam virtutem providam et protectricem inspiciamus, a qua nobis optima obtinentur? Et quomodo pictores et lapidarii, martyres dixerunt, simulacrorum multitudinem construunt, variis formis configurantes, et templis affigunt? et vos sacrificiis hæc celebratis, secretorum [difficultatum] solutionem ab eis expectantes? Quid autem et apud vos? tyranni persecuti sunt. Nam quam asseritis, divinitas in imaginibus non exaratur? Quomodo ergo nobis male dicitis, superstitiosius in similibus actibus positi? Ergo quoniam et nobis, o iudices, in exquisitis vituperationibus imaginum picturam conficiatis, eia ab herum errore et ambiguitate vos liberabimus, dixerunt martyres. Non enim divinitatem, cum simplex eia et incomprehensibilis, formis quibusdam et figuris comparamus; neque cera et lignis supersubstantialem et præexistentem sine initio substantiam honorare didicimus: sed quia primo inveterato [devicto] per transgressionem homine, et deponente apostolica virtute, quæ temere gessit natura verchatur

A eum qui se erecturus erat [eum deposuerat, insollescente, natura indigebat eo qui ipsam erigeret] non enim poterat ex se deorsum jacens, superationi suæ reluctari vel revocari [jacens iterum reluctari, vel congressum revocare], inimico casum aggrediente: sed nec conveniens erat, nisi secundis luctaminibus, victoria tyrannum excutere: ipse conditor propriæ facturæ, qui unus est ex Trinitate, Deus Verbum, sicut non in fictione prisca [pri.lem] naturæ ministrum quemquam exhibuit, ita usque nunc imaginem corruptam instauraturus, alii reparationem ejus commisit; sed propriæ operationis virtute usus, agones pro nobis humanos suscepit. Hoc enim erat conveniens, ut proprium certamen [Gr., apte respondens] ageret. Porro quia omnis B certator tribus modis agonizans, vel uno horum superat hostem, deceptione scilicet, aut lege, aut tyrannide: sed duos penitus dimittens tanquam inutiles et non proprios, sed neque hos duos ad agonem commodos [ac ne his quidem, propter quos certamen est, com.] vel proficuos, dux et propugnator noster: sive enim fraus simulatam habeat victoriam, prave repugnantem fugans, sive tyrannidis irrationabili vi obtineat, non ex æquo faciens congressionem: reliquorum quæ morem nequam discernens ad luctamen [cæteros modos non approbans, ad l.] quod secundum legem est, progressus, et carnem assumens massæ quæ occiderat, animatam anima rationali atque intellectuali, manens quod erat, et suis non carens, omnia fit absque peccato, quanta et ex quibus est homo, et non putative apparere caro dissimulans. Et post pauca: Igitur formam in qua demonstratus est, et cum hominibus conversatus est, tabulis depingimus, recordationem solutis quæ per eum facta est, divina effigie facientes; et non secundum vos varias figuras secundum quod putantur [Gr., placuerit, putatur], derivantes aut sculptentes.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Paganum propter idola martyres condemnabant, et dicebant eis: Cujus rei gratia certatis, et nostras similitudines recusatis, habentes et ipsi proprias iconas? Sancti vero respondebant: Sed nos non simulacra dæmonum facimus, sed Dei Verbi qui incarnatus est, iconas facimus, et sanctorum ejus: non tamen D deificamus eas.

Cosmas Deo amabilis diaconus et cubuclesius dixit: Et hunc codicem quem fero, quique Veteris est Testamenti, scholiis adjacentibus in patriarchie invenimus: habebat autem schollon in defensionem imaginum. Porro insidiatores veritatis deleverunt schollon: et videte illud. Verumtamen obscure patet; sed videte illud, honorandi Patres.

Idem reverendissimus Cosmas aperiens codicem, ostendit omnibus qui aderant in sancta synodo, delectum locum.

Idem autem legit; parebat enim: *Non erunt tibi alii præter me: ne facias tibi idolum, neque omnem similitudinem quæcumque sunt in cælo sursum,*

et quæcunque in terra deorsum, et quæcunque in aquis sub terra : non adorabis ea, neque servies illis (Exod. xx, Deut. v). Scholion : Et si facimus similitudinem hominum Dei cultorum, non ad adorandum ut deos, sed ut videntes, ad æmulationem ipsorum veniamus. At vero si facimus similitudines Christi, non ut similitudinem adoremus, sed ut mens videndo ad superiora volet. Non enim imaginem corruptibilem corruptibilis hominis adoramus; sed quoniam Deus dignatus est inconvertibiliter fieri homo, facimus ejus iconam ut hominis, licet scientes eum natura Deum. Non ergo ipsam Deum iconam dicimus, sed Deum [Gr., novimus] videntes in icona depictum, cujus similitudinem habet imago. Porro pagani errantes, similitudines deos prædicant, quibus et immolant. Delatus est alius codex habens interpretationem Scripturæ, in qua jacebat præscriptum scholion : quem et sumens Gregorius Deo amabilis episcopus Neocæsariæ legit. Cumque adjaceret quæ deleta fuerat, et relegeretur [Gr., cui adiacebat q. d. f. et relegeretur].

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Hæc fecerunt qui dicti sunt patriarchæ Anastasius, Constantinus et Niceta hæretici.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensium Lyciæ dixit : Si esset thesaurus iste tunc manifestus, non esset homo læsus. Sed Deus reddat his qui absconderunt eum in die illa.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ dixit : Digni sunt isti anathemate, quoniam adulterantes erant veritatem, et insidiatores Patrum : et qui ab eis anathematizati sunt, digni sunt laude.

Tarasius sanctissimus patriarcha [Gr., sancta synodus] dixit : Væ animabus eorum, quoniam veritatem absconderunt !

Petrus sanctissimus episcopus Germinæ dixit : Deleantur nomina eorum de libro viventium, et cum justis non scribantur (Psal. lxxviii).

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit : Benedictus Deus, qui post tantum incendium, incisionem, et abolitionem, reliquit illa.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensium Lyciæ dixit : Qui hæc fecerunt, domine, posuerunt lucernam suam sub modio. Sed benedictus Deus, qui ostendit in tenebris lumen salutis !

Cosmas Deo amabilis diaconus et cubuclesius dixit : Invenimus autem et codicem hunc in sceuophylacio venerabilium oratoriorum patriarchii, continentem diversorum martyrum agones : cum his autem et de imagine non manufacta Camulianensium. Præterea [porro] reciderunt folia, in quibus erant de imaginibus scripta : et ecce omnibus eum ostendo.

Michael sanctissimus episcopus Synadensium dixit : Pastillarius dicebat, sanctissime domine, falsos interpretes et insidiatores divinæ Scripturæ anathema.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Sed conversus est dolor ejus in caput ejus.

Joannes Deo amabilis presbyter, monachus et loci servator Orientalium pontificum dixit : Verum dicendum est ; mali mores codices incendientium ac iconas frangentium lucidiorem ostenderunt veritatem.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Non solum sacras iconas craserunt, sed et Evangelia, et alia quædam sacra : ita enim novit veritas persecutionem passa expressius apparere.

Stephanus monachus dixit : Adhuc et alium codicem habemus depravatam a Christianorum accusatoribus ; et si jubetis, hunc ostendam vobis.

Sancta synodus dixit : Ostendatur.

Et coram universa synodo ostensus est habens in duabus paginis deleta.

Gregorius Dei cultor presbyter et hegumenus monasterii Heracithii [Gr., Hyacinthi et cod. Jol.] dixit : Æqualis formæ hujus habeo, domini, codicem, et si jubetis, legatur.

Et accipiens Stephanus monachus, et librorum custos, legit :

De Ecclesiastica Historia Evagrii, ex sermone quarto.

Cum enim aggressus esset adversus civitatem Chosroes, millenosque impetus operatus terram multam cumulasset, adeo ut muros civitatis excederet, necnon et alias machinas consuisset, inefficacem patrabat regressum : dicam autem quæ facta sunt. Præcipiebat Chosroes potentibus suis lignorum colligere magnam quamdam struem ad devastationem, cujusque materiæ : quæ quando collectæ sunt velocius quam præceptum fuerat, in circuitu propius ponens terram in medium jecit, et contra frontem civitatis ibat. Sicque paulatim superædificatis lignis atque pulvere, civitatemque adiens, tantum in altum extulit, et murum excessit, ut superius sagittæ contra eos qui pro civitate perituri erant in muro jaci viderentur. Igitur quando hi qui depolationem patiebantur, terram videbant prope quasi montem proficiscentem urbi appropriare, gloriososque hostes existere, et similiter civitatem pedites ingressuros, ultro machinantur [Gr., esseque in eo hostes, ut civitatem pedites ingrederentur, prima luce machinantur] ex adverso terræ congeriei, quæ apud Romanos agger appellatur, fossam subter, quam fodientes hinc terram fecerunt, ut flammis [ducere, et inde ignem emittere ; ut flammis] ligna incensa aggerem ad terram deponerent. Et opus quidem consummatum est : aggerem autem succedentes consilio defraudati sunt, non habente ignem progressionem, unde aere recepto materiam consumere possent. Cum ergo in omnem defectionem devenissent, defecerunt divinitus fabricatam [fabrefactam] iconam, quam hominum quidem manus non operatæ sunt : Abagaro autem Christus Deus, quoniam eum videre gestiebat, transmisit. Hanc igitur sanctissimam imaginem per effossionem quam sibi operati sunt, intromittentes, et aqua perfundentes, ab ea contra rogam et ligna dimiserunt [Gr., ex ea rogam et ligna resperserunt] ; et statim divina virtus

fidei operantium adfuit, et quod prius erat illis impossibile, perficiebatur : continuo quippe receperunt flammam ligna, et verbo confestim in pruinas versa superioribus impartiebantur, omnia igne hinc et inde porrigente [Gr., et dicto citius in pruinas versa sup. imp. o. i. depascente].

Leo reverentissimus lector magnæ Ecclesiæ regis Constantinopoleos dixit : Et ego indignus servus vester, cum descendissem ad Syriam cum regis apocriariis, sui Edessæ, et sacram ac non manufactam iconam vidi a fidelibus honorari pariter et adorari.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Hesternodie reverentissimus hegumenus Maximini codicem paradisi amenissimi Limonarii protulit, et lectus est : et reperimus et nos in bibliotheca exemplar ejusdem Limonarii incisa habens folia, in quibus de imaginibus scripta jacuerant.

Christophorus sanctissimus episcopus sanctæ Cyriacæ dixit : Sanctissime domine, indignus servus præsumam loqui coram sancta et sacra atque universali synodo. Propheticus sermo est, quia *in operibus manuum suarum comprehensus est peccator* (Psal. 1x). Quod enim putabant adversus nos facere in pseudosyllogo illo collecti, hoc adversus eos factum est. Et quædam quidem inciderunt, quædam vero falsaverunt, ut manifestata veritate arguantur impietates eorum.

Stephanus monachus et librorum custos dixit : Codex datus ab hegumeno Maximini, continens sermonem qui falsatus est in altero codice qui est de iconis ^C.

Et legit idem Stephanus monachus et librorum custos.

Ex eodem Limonario.

Dicebant quidam seniorum, quia erat quidam inclusus in monte Oliveti decertator maximus : impugnabat autem eum dæmon fornicationis. Quidam ergo die cum ei valde immineret, cœpit senior lamentari et dicere dæmoni : Usquequo non parcis mihi? recede jam a me, consenuisti mihi. Apparet autem ei dæmon evidenter dicens : Jura mihi, quod nemini dicas quod tibi dicturus sum, et te ulterius non impugnabo. Juravit ei senex, quia per eum qui habitat in excelsis, non dicam cuiquam quæ mihi dixeris. Tunc dixit ei dæmon : Ne adores hanc iconam, et te ultra non impugnabo. Habebat autem imagofigurationem dominæ nostræ sanctæ Mariæ Dei Genitricis portantis Dominum nostrum Jesum Christum. Dicit inclusus dæmonio : Sine tractem. In crastino autem indicat hoc abbati Theodoro Æliotæ, qui habitabat tunc in Laura Pharensium; et enarrat ei omnia. At vero senior incluso dixit : Abba, vere illusus es, quia jurasti dæmonio; verumtamen benefecisti hoc dicendo. Porro expedit tibi, ut non dimittas in hac civitate scortum, ad quod non ingrediaris, quam ut recuses adorare Dominum nostrum Jesum Christum cum Matre ipsius. Confirmato ergo

A eo et confortato plurimis verbis, abibat ad proprium locum suum. Apparet iterum dæmon incluso, et dicit ei : Quid est, male senex? nonne jurasti mihi quod nemini diceres? et quomodo cuncta dixisti venienti ad te? Dico tibi, male senex, ut perjurus judicaberis in die iudicii. Respondit ei inclusus : Quia juravi quidem, juravi utique; et quia perjuravi [pejeravi], scio : verum meum Dominum et factorem perjuraviæ te tamen non audiam.

De eodem Limonario.

Narraverunt mihi iidem Patres et hoc dicentes : Quia in his diebus mulier quædam Christi amatrix in finibus Apamiæ puteum fodit : et multa expensens, et multum laborem faciens, et in profundum multum descendens, non reperit aquam : et in defectione animi multa erat mulier et propter laborem et propter sumptus. Semel ergo in somnis videt mulier quendam dicentem sibi : Mitte, fer similitudinem abbatis Theodosii, qui in scopulo est; et aquam per eum Deus prælebit tibi. Mulier autem missis duobus hominibus suis, accepit iconam sancti; et deposita ea in puteum, statim et absque dilatione aqua exiit, ita ut medietas putei replectur. Detulerunt ergo nobis ex eadem aqua, et bibimus, et glorificavimus Deum nostrum.

Item ejusdem.

Narravit nobis Dionysius presbyter Ecclesiæ Ascalonis de abbate Joanne anachoreta, dicens : Quia hic magnus in præsentia generatione fuit homo, et ad statum suum [Gr., probandum statum] Deo beneplacitum hoc de eo miraculum asserebat. In specu, inquit, senex se lebat in partibus Socchus possessionis, ab Hierosolymis milliariis viginti ferme distantis. Imaginem autem habebat senex in specu sanctæ intemeratæ dominæ nostræ Dei Genitricis et semper Virginis Mariæ, habentem in ulnis Christum Dominum nostrum. Quotiescunque ergo volebat quoquam pergere, aut ad eremos longinquas, aut Hierosolymam ad adorandam sanctam crucem et sancta loca, vel etiam in Sina monte oraturus, aut ad martyres, qui ab Hierosolymis multis spatiis aberant (erat enim amicus martyrum oppido senex. Nam nunc quidem ad sanctum Joannem Ephesum, nunc vero ad sanctum Theodorum Euchaita, aut ad sanctam Theclam Seleuciam pergebat, vel ad sanctum Sergium Arapham) perstruebat [præsistuebat] candelam et succendebat, sicuti habebat consuetudinem : et ad deprecationem stans ut iter sibi dirigeretur, dicebat ad dominam, in imaginem ejus attendens : Sancta domina Dei Genitrix, quoniam viam habeo longam ad ambulandum, multorum dierum spatium habentem, de candela tua curam habeto, et inextinguibilem eam secundum meum propositum custodi. Ego enim adiutorium tuum comitem habens, vadam. Et his ad imaginem dictis, abibat; et proposito itinere completo revertebatur, aliquando quidem mense uno, aliquando vero duobus vel tribus, non-

• Invenitur etiam ab aliis interpretibus et maxime in sexta synodi codice falsatus.

nunquam quinque aut sex moratus. Et sic inveniebatur eandem ordinatam et ardentem, ut eam ad iter agendum egressus sinebat : nunquamque illam a semetipsa extinctam vidit, neque a somno surgens, neque ab eremo rediens in speluncam.

Basilus sanctissimus episcopus Ancyrae dixit : Demonstratum est, quod antiqua traditio sit sacramentum imaginum consuetudo.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Jam satiati sumus ex paternis testimoniis, et cognovimus, quia prisca traditio est venerabilium imaginum erectio. Sectatores igitur sumus sanctorum Patrum.

Sancta synodus dixit : Sectatores et concordēs.

Stephanus reverendissimus monachus dixit : Et alios codices habemus de causa sacrarum imaginum usque ad quindecim : et ut jubetis.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Repleti sumus atque contenti.

Sancta synodus dixit : Satis est.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Quoniā demonstratum est in præcedenti lectione, quia ab Hebræis, et paganis, et Samaritis, ac Manichæis, atque Phantasiastis accusata est Ecclesia propter venerabiles imagines, et omnes certificati sumus, justum est etiam fratrem nostrum et dilectum dominum Joannem, et loci servatorem apostolicarum Orientis sedium, audire : habet enim quamdam relationem insinuantem, unde coeperit imaginum subversio.

Sancta synodus dixit : Et querimus, domine, audire de hoc.

Joannes reverendissimus monachus et loci servator Orientalium pontificum, a pittacio legit.

Volo ego humilis et cunctorum novissimus ostendere cum omni veritate coram presenti ac sancta vestra et sacra synodo, qualiter et quando et unde habuerit initium pessima et Deo exosa hæc Christianos accusantium et imagines confringentium hæresis : compendiose duntaxat sermonis uti procurans, per chartam judicavi bonum fieri narrationem, quatenus nil me veritatis lateat. Arabum itaque qui sine Deo sunt, mortuo tyranno, id est consiliario (Seleman autem erat hujus nomen) ei successit Umarus : qui ad principatum ascendens, mox accersiens pepulit e fossa projectum [Gr., e fossa projiciendum] Masalmam a terra hac, cum esset hostis insanissimus : qui magni Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi gratia, et sanctissimæ Dei genitricis quæ illum peperit, cum confusione multa et perditione propriæ Saracenorum militiæ reversus est Syriam, nil eorum quæ sperabat adeptus. Mortuo autem Umaro subrogatus est Ezidus, vir quidam levis et mobilis. Erat autem Tiberiade ductor quidam prævaricatorum Hebræorum, veneficus divinus, dæmonum animas lædentium organum, cognominatus Sarantapechys, impius inimicus Ecclesiæ Dei. Qui videlicet nequissimus Hebræus cum didicisset impe-

ranis Ezidi levitatem, accessit ad eum, et cepit divinare quædam et prædicere ei. Ex quo igitur factum est, ut acceptus tyranno et gratus efficeretur : Volo, inquit, prime consiliarie ^a, pro symbolo benevolentia qua circa te flagro, dictare tibi modum quemdam, per quem facilius ac celerius adipisci possis, ut addatur tibi vitæ longitudo, et permanas annis triginta in hoc principatu tuo, si tamen in opus perduxeris verba mea. At insipiens ille tyrannus, mente obtusus aviditate longævitas (erat enim amator deliciarum et petulans [petulcus]) respondit : Quia quæcunque dictaveris, paratissime facio : et si voti compos exstitero, maximis te honoribus recompensando locupletabo. At vero veneficus atque divinus Hebræus ait ad eum : Jube statim absque omni dilatione vel indaciis scribi per omnem principatum tuum encyclicam epistolam, ut omnem imaginalem picturam sive in tabulis, sive per musiva in parietibus, sive in vasis sacris et vestibus altarium, et quotquot uljuscemodi reperiuntur in cunctis Christianorum ecclesiis, exterminare ac perfecte deponere [exterminent, ac p. deponant] : necnon et quotquot in foris civitatum ad ornatum sunt et decorem in quacunque similitudine. Quin Satanæ maligna operatione motus falsus divinus addidit, omnem similitudinem : argumentatus hoc, ut importabilem ostenderet inimiziam quam contra nos habebat [Gr., callide, ut nullam suspicionem sæe contra nos inimicitia daret]. Ast tyrannus, deceptione captus, huic levitate usus obscundavit : et mittens deposuit ab omni provincia quæ sub ipso erat, sanctas imagines, et residuas similitudines : et hoc modo non parcens deturpavit Ecclesias Dei per veneficum Hebræum sub potestate sua sitas, antequam perveniret malum ad terram istam. Porro fugientibus Deo amabilibus Christianis, ne propriis manibus subverterent sanctas imagines, Hebræos Deo odibiles, et vilissimos Arabes angariabant, qui ad hoc missi erant Amiræi : sicque incendebant venerabiles iconas, et domos ecclesiarum modo quidem linientes, modo autem eradentes. Quibus auditis, pseudoepiscopus Nacolix, et hi qui circa ipsum erant, imitati sunt iniquos videlicet Judæos et impios Arabes, injurias inferentes ecclesiis Dei. Justum autem judicio sacro vestro intimare auditui, qualem miser ille finem et veneficus Hebræus susceperit. Cum enim hoc egisset symbolus Ezidus, non plus quam duobus annis et dimidio vivens defunctus est, et perrexit in ignem æternum. Et imagines quidem in antiquo statu suo et honore restitutæ sunt. Porro hujus filius Ulidus nomine indignatus, tanquam homicidam sui patris veneficum turpiissima morte interfici jussit, digna pro facto falsæ divinationis suæ portantem.

Sanctissimus episcopus Messanæ dixit : Et ego puerulus eram in Syria, cum Saracenorum symbolus imagines subverteret.

¶ Sabbas reverendissimus monachus et hegumenus

^a Anastasii verba : Sic enim Græci appellant regem Saracenorum.

monasterii Studii dixit: Domine, et nos indigni A servi sanctitatis tuæ expetimus, ut sacræ imagines restituantur in locis suis juxta priorem consuetudinem, et ut litanias celebrent pii Christiani cum illis.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quid dicitis, venerabiles fratres?

Sancta synodus dixit: Et nos omnes consentimus.

Petrus Deo amabilis archipresbyter et loci servator sanctissimi papæ senioris Romæ legit ex pitecio.

Tarasio sanctissimo Constantinopoleos novæ Romæ patriarchæ, atque omni sanctæ huic et universali synodo Petrus archipresbyter sanctissimæ Ecclesiæ sancti ac laudabilis apostoli Petri, et Petrus presbyter et hegumenus monasterii sancti Sabbæ, ambo loci servatores Adriani papæ senioris Romæ: Justam arbitramur, ut secundum pronuntiationem omnium nostrum, imò juxta antiquam traditionem catholicæ Ecclesiæ, sicuti omnes sancti Patres edocent nos, veniat in medio nostrum colenda imago, et hæc salutemus: et quemadmodum placuerit vobis sacerdotes, pronuntiate super hoc. Et aliud capitulum suggerimus, ut omnes conscriptiones, quæ contra venerabiles imagines factæ sunt, cum anathemate deleantur, vel igni tradantur: et de hoc petimus pronuntari, ut videtur sacræ synodo.

Sancta synodus dixit: Veniat, fiat!

Petrus Deo amabilis archipresbyter et loci servator sanctissimi papæ senioris Romæ dixit: Si jubet sancta vestra synodus, ponatur crastinò venerabilis imago, et omnes salutemus eam.

Sancta synodus dixit: Fiat, fiat!

Joannes reverendissimus monachus presbyter et loci servator Orientalium pontificum dixit: Benedictus Deus, qui glorificavit amatricem Christi Nicæensium hanc civitatem in diebus Constantini et Irenæ] amatorum Christi imperatorum. Benedictus Deus qui exhibuit eam duplici gratia dignam. Fidem prius hic Christus expressius explanavit: nunc autem per sanctam synodum hanc dispensationis suæ symbola omnibus manifestavit. Arius infamis hic

est depositus: Deo perosorum imagines confringentium hæresis hic exterminata est. Benedictus Deus qui dicit per sanctum apostolum Joannem: *Ego sum Alpha et Omega (Apoc. 1, 22)*. Benedictus Deus, qui hic in primis et in fine fidem orthodoxam confirmavit.

Sancta synodus exclamavit, per unumquemque versum ter pronuntians: Divinitus sonantium Patrum doctrinæ nos correxerunt: ex ipsis haurientes veritatem potati sumus! Eos sequentes, mendacium persecuti sumus! Ab eis edocti venerabiles imagines salutamus! Ab eis ducti adorationem quæ per honorem fit, eis impendimus! Patres prædicant: Illi obedientes sumus, et congratulamur in facie matrici traditioni Ecclesiæ catholicæ [Gr., gloriamur in f. m. traditione E. c.]. Credentes in unum Deum in Trinitate laudandum, honorabiles imagines salutamus! Qui sic se non habent, anathema sint! Qui ita non sentiunt, procul ab Ecclesia propellantur! Nos antiquam legislationem Ecclesiæ catholicæ sequimur! Nos jura Patrum conservamus! Nos eos qui addunt vel auferunt ex catholica Ecclesia, anathematizamus! Nos venerabiles iconas salutamus! Superinductam novitatem Christianos accusantium anathematizamus! Nos eos qui sic se non habent, anathemati submittimus! Christianos accusantibus, id est imagines confringentibus anathema! His qui assument dicta sanctæ Scripturæ, quæ sunt contra idola, in venerabiles imagines, anathema! His qui non salutant sanctas ac venerabiles imagines, anathema! His qui appellant sacras imagines idola, anathema! His qui dicunt, quod veluti ad Deos Christiani ad iconas accedant, anathema! His qui communicant scienter injuriam et inhonorationem infœrentibus venerabilibus imaginibus, anathema! His qui dicunt quod excepto Christo Deo nostro alius eruerit nos ab idolis, anathema! His qui audent dicere catholicam Ecclesiam idola aliquando recepisse, anathema!

Multos annos imperatorum! Constantini et Irenæ magnorum principum et imperatorum multos annos! Pacificorum imperatorum multos annos! Depositores novitatis quæ pridem facta est, Domine, conforta! Piam da, Domine, vitam eis!

ACTIO SEXTA.

In nomine Domini et dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperio piissimorum et amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini et Irenæ a Deo redimitæ matris ejus, anno octavo consulatus eorum, tertio Nonas [al., pridie Nonas] Octobrias, indictione undecima.

Conveniente sancta et universali synodo, quæ per divinam gratiam et piam sanctionem eorundem di-

Divinitus corroboratorum imperatorum congregata est in Nicæensium clara metropoli Bithynensium provincie: id est Petro reverendissimo archipresbytero sanctæ Romanæ Ecclesiæ sancti apostoli Petri, et Petro reverendissimo presbytero, monacho et hegumeno venerabilis monasterii sancti Sabbæ Romæ siti, tenentibus vices apostolicæ sedis almi et sanctissimi archiepiscopi senioris Romæ Adriani; et

Tarasio almo et sanctissimo archiepiscopo magni nominis Constantinopoleos novæ Romæ, et Joanne ac Thoma reverendissimis presbyteris monachis, et vicariis apostolicarum sedium Orientalis dioceseos.

Residentibus quoque ante sacratissimum ambonem templi sanctissimæ ac magnæ ecclesiæ quæ cõgruominatur Sophia : præsentibus et audientibus gloriosissimis et magnificentissimis iudicibus, id est Petrona laudabilissimo exconsule patricio, et comite Deo conservandi imperialis obsequii; et tota sancta synodo secundum ordinem qui præscriptus est in prima actione : præsentibus etiam Deo amabilibus archimandritis et hegumentis, atque omni monachica plenitudine; propositis sanctis et intemeratis Dei Evangeliiis.

Leontius [Leo] inclytus a secretis dixit : Novit sancta et beata synodus, qualiter in præcedenti conventu diversa diota legerimus [al., digesserunt] divinius insequendorum hæreticorum, qui accusaverunt sanctam et immaculatam Christianorum Ecclesiam ad erigendas sacras imagines [Gr., ob erectionem sacrarum imaginum]. Hodie autem præ manibus habemus eorundem Christianos accusantium blasphemiam in scriptis, id est absurdam et evertendam atque per se redarguendam definitionem pseudosyllogi, in omnibus consonantem impiæ opinioni Deo odibilium hæreticorum : sed et artificiosam et efficacissimam ejus refutationem, quam Spiritus sanctus liquido præbuit (oportebat enim eam divulgari sapientibus affatibus [Gr., contradictionibus], et disceptari fortibus refutationibus) : quam et subjicimus ad quod placuerit.

Sancta synodus dixit : Legatur.

Joannes Deo amabilis diaconus sanctissimæ magnæ Ecclesiæ Constantinopoleos, et cancellarius, legit.

REFUTATIO ejus quæ resarcinata et fallaciter nominata est definitio a congregata turba eorum qui Christianos accusant.

TOMUS PRIMUS.

Gratum est semper odienti homines dæmoni tam a Deo separare, quam multiplicibus fallere seductionibus hominem qui ad imaginem Dei factus est : et nil ei magis sollicitudini et studio est, quam pietati resistere, et ecclesiasticæ pacis concutere ordinem. Quod etiam et in temporibus nostris ostendit per conciliabulum quoddam, in quo qui congregati sunt subjectæ materiæ [Gr., expositionis auctores ef.] suasores sunt effecti, et septimum semet diffamaverunt esse concilium. simplex et cunctis agni-

A diabolo et malignis ejus virtutibus per dæmonica simulacra, et creature potius quam Creatori servierunt, juste idololatræ decreti sunt nominari : (quos et) iis qui Christum induerunt, et gratia ejus ab idolis liberati, atque ab eorum errore salvati, regale sacerdotium et gens sancta effecti, comparare atque conferre conati sunt [Gr., sunt effecti, inurere conati sunt] : sed utinam more imperfectorum abortivorum mox nata verba eorum corrumperentur [Gr., corrupta essent], priusquam in Ecclesia talka essent effecta contagia. Verum quia cum inepta essent, a quibusdam lacte nutrita sunt : licet ad perfectam nondum pervenissent ætatem, hæc perimere gladio Spiritus necessarium ducimus. Sed in his omnibus aux nobis sit Christus verus Deus noster, qui ill-

B minat omnem hominem venientem in hunc mundum (Joan. 1) qui solus intellectus est pie intelligentium et intellectorum, et sermo dicentium et dictorum, qui omnia omnibus et est et efficitur; qui dat linguam disciplinæ cognoscendi, eum oportet dicere verbum. Declaratio enim sermonum ejus illuminat, et intellectum dat parvulis (Ps. cxviii); quatenus mendacium pellatur, et veritas introeat omnibus lucide ac splendide fulgens : quam pietatis zelatores amplexati, divini Apostoli memores inquentis, *Væ mihi est, si non evangelizavero (I Cor. ix)*; debent ejus et advocati et protectores esse mendacium redarguentes, et fauda spiritus lapidantes. Unde tam secundum Scripturas, quam mores Patrum, scrutabiliter ac syllogistice contra stultiloquia venientes, secundum Phineas mucrone spiritus, una redargutionis plaga facile eos qui sibi in hac impietate conglobati sunt, simul pungere studeant, et mendaces per evidentem exhibitionem linguas eorum cunctis ostendant; quippe quæ et contra notitiam unici Filii Dei, et contra Ecclesiam ejus elatæ, et iniquitatem in excelsum incarnationis ipsius locutæ sunt : et ita demum disruptis vinculis eorum gladio spiritus, qui est Verbum Dei (Ephes. vi), et deposito jugo indisciplinationis eorum, tegmina versutiarum ipsorum omnibus manifesta constituent : quia Dominus derisit eos, et subsannavit eos, et loquetur ad eos in ira sua, dicens : *Discedite a me, non novi vos (Matth. vii)*. De quibus etiam per prophetam Jeremiam prædixit : *Falso propheta vaticinantur in nomine meo : non misi eos, et non præcepi eis, neque locutus sum ad eos : visionem mendacem et divinationem fraudulentam et seductionem cordis sui prophetizant vobis (Jer. xiv, xliii)*. Idecirco erunt projecti in viis Jerusalem, id est, Ecclesiæ catholicæ; et conculcatio omnibus qui pie Deum confitentur. Laqueus enim fortis viro labia sua et canitur sermonibus oris sui. Retributio an-

vum et maledictis refertum ostendi poterit, nisi redarguendo cum Dei aspiratione adversus eos aciem præparemus : unam ipsis acquisituri cautelam, ut videlicet nihil noviter sine nobis agant ex his quæ [Gr., unam nobis acquirentes caut. ut videlicet nihil a nobis innovetur ex his quæ] ad divinum cultum pertinere noscuntur : sed magis apostolicis et paternis obediant [obedimus] documentis, necnon et ecclesiasticis institutis. Rogamus autem eos qui hanc fuerint adepti scripturam, quo eam scrutabiliter et non transitorie legant : ut liquido et expresse compertientes subtilitatem objectionis, lauream [victoriam : victorias et laudes] Dei Ecclesiæ solvant. Ubi sunt autem præmiis hujuscemodi.

Gregorius Deo amabilis episcopus Neocæsariæ legit :

« Terminus sanctæ magnæ ac universalis septimæ synodi. »

Joannes diaconus legit :

A mendacio inchoantes, et per totam hanc rebellium vocum novitatem hoc in opitulationem assumpto, in mendacium finierunt Christianorum calumniatores. Quomodo enim sancta, quæ nec quid est sanctum in notione suscepit, præsertim cum sit polluta, profana et exsecranda ? Illi namque qui in ea congregati sunt, ut prophetice fateamur, inter sanctum et pollutum non distinxerunt, et inter mundum et immundum non discreverunt, iconam incarnati Dei Verbi, Domini videlicet nostri Jesu Christi, similiter ut iconam Satanæ, idolum nuncupantes. Quomodo autem magna et universalis, quam neque recoperunt, neque concordaverunt reliquarum præsules Ecclesiarum, sed anathemati hanc trans miserunt ? Non habuit enim adiutorem illius temporis Romanorum papam, vel eos qui circa ipsum sunt sacerdotes, nec etiam per vicarios ejus, neque per encyclicam epistolam, quemadmodum lex dictat conciliorum. Sed nec consentientes sibi patriarchas Orientis, Alexandriæ scilicet, Antiochiæ, ac sanctæ civitatis, vel comministros et summos sacerdotes, qui cum ipsis existunt. Vere fumus caligine plenus, obtenebrans oculos stolidorum, est sermo eorum, et non lucerna posita super candelabrum, ut illuminet omnibus qui in domo sunt (*Matth. v*) : pro eo quod localiter in abdito, et non super orthodoxiæ montem dicta fuerunt verba ipsorum. Neque enim in omnem terram more apostolorum exivit sonus eorum, aut in fines orbis terræ verba eorum (*Psal. xviii*), quemadmodum sex sanctarum et universalium synodorum. Porro septima quomodo, quæ non concordavit cum præcedentibus sex sanctis ac venerabilibus synodis ? Omne quippe septimum, quod fuerit ordinatum, in supputatione præcedentium rerum subsquens debet esse, quam quod eorum quæ sibi connumerantur, nihil participat, profecto non

A connumeratur. Sicut enim si quis sex aureos more versus ordinet, deinde apponat æneum nummum, septimum hunc propter alterius materiæ substantiam nullatenus appellaverit ; siquidem aurum multi et pretiosi metallum est commodi, æs vero vile et inhonorabile : Ita et hæc cum aureum vel pretiosum in dogmatibus nihil habeat, sed in omnibus ærea [subærata] sit et reproba venenoque mortifero plena [rubigine mortifera] sacratissimis sex synodis, aureis carminibus spiritus refulgentibus, connumerari non meruit. Habens autem clationem ejus qui dixit, *Ponam thronum meum supra nubes (Isa. xxiv)* personat hujuscemodi.

Gregorius episcopus Neocæsariæ legit :

« Sancta magna et universalis synodus, quæ per gratiam Dei et piissimam sanctionem Deo redimitorum et orthodoxorum imperatorum nostrorum Constantini et Leonis congregata est in hac Deo conservanda regia urbe, in colendo templo sanctæ ac intemeratæ dominæ nostræ Dei Genitricis semperque Virginis Mariæ, quod appellabatur Blackernæ, definivit subter annexa. »

Joannes diaconus legit :

Si per divinam gratiam eorum congregatio facta esset, verbis quæ per Dei gratiam dicta sunt adornaretur, et veritate utique refulgeret ; quoniam gratia huic conjuncta est, et comparat sibi atque contubernales existunt, testante Joanne qui in theologia præeminet, ac dicente : *Gratia et veritas per Jesum Christum facta est (Joan. i)*. Ipsi ergo veritatem deserentes, in qua Salomon gloriatur (dicens : *Veritatem meditabitur guttur meum (Prov. viii)*) : et mendacium amplectentes, a gratia procul lubio exciderunt (*Coloss. iv*). Unde nec sermo eorum divino est sale conditus, ut det gratiam audientibus. Illud autem quod dicitur, in venerabili templo congregatos eos fuisse, non est mirum. In hoc enim nullo fuco meliorabuntur : quemadmodum nec Annam et Caipham, vel Judæum eorum concilium quod factum est in Christum, jovit quod in templo adversus eum initium est sine lege consilium. Nam Deo magis damnabiles ostendebantur, quia in locis sanctis non sancta, sed inimica Deo fœdera pepigerunt. Sed utinam ex paterna voce præmium sumerent, Dionysii videlicet deiloqui, traditionesque ipsius [Gr., Sed utinam ut ex p. v. pr. sumpserunt Dion. d. traditiones quoque ipsius] atque omnium sanctorum Patrum nostrorum incorruptas servarent. Sed non est hoc in illis, sicuti cætera per totam expositionem eorum manifestabant : licet inconvenienter hi qui falsa ovium pelle cooperiuntur, de theologia præfationem faciant, ita dicentes :

Gregorius episcopus legit :

« Cunctorum causa et consummatio deitas, quæ omnia bonitate sua ex non existentibus ut essent

munur, sunt verba synodi falso septimæ dictæ, eamque variationem non honoris, sed discretionis gratia fieri scito.

Quidquid Gregorius iste Neocæsariensis post hæc dixisse aut legisse hic scribitur, id ex synodo illa falso septima dicta sumptum, hic confutatur, quare ea quæ hic cursivis (ut vocant) litteris expri-

« exhibuit, hæc ornate et ordinate agitari defini-
 « vit : quatenus incolumitati per gratiam denatæ
 « conjuncta, indeclinabilem perpetuitatem et in-
 « flexibilem ad utraque nutum veri status salva cus-
 « todiant. »

Epiphanius diaconus [et cubuclesius] legit :

Si universa creatura a Deo condita accepit ex non exstante subsistendi virtutein, nunc ejus utique præcepto mota et directa, novit Creatoris custodire mandatum, tanquam ab ipso quoque provisionem adepta sive inanimata sit, sive animata. Ipsi autem traditionem quæ a Christo nobis in sancta Ecclesia sua ad recordationem salutiferæ dispensationis sue data est, anathematizare præsumpserunt, ignorantes quod nihil eorum quæ in illa sunt, sine ipso fuerit factum ; et ostenduntur inanimatis insensibiliores, et irrationabilibus Irrationabiliores : et non solum hæc, sed et bene se currere arbitantes, linguam in pravis sermonibus et dogmatibus suis fallacem demonstrant, sanctam Dei Ecclesiam idolis adornati perhibentes ; atque mendacium spem suam ponentes, ad eam proferunt : Vias tuas scire nolumus (*Job. XXI*), neque antiquam traditionem sequi proponimus. Et quidem audient a Christo qui eam fundavit : *Nescio vos (Matth. VII, XXV)* ; fingunt autem se diabolium triumphare, dicentes ita :

Gregorius episcopus Neocæsariæ legit :

« Quia vero hic qui ob priorem claritatem Lu-
 « cifer dicitur est, proprium ordinem circa Deum
 « collocatum habens, et in excelsum contra fa-
 « ctorem suum sensum extendens, tenebræ hinc
 « cum apostatica virtute sua factus est, et ex glo-
 « riosissima, lucem faciente, et super lucem exi-
 « stente Dei principalitate sponte cadens, omnia
 « malitiæ ultronens factor et inventor ac magi-
 « ster apparuit, et offuscatus est ; non ferens aspi-
 « cere hominem a Deo creatum pro se in gloriam
 « intromissum, in qua ipse fuerat constitutus, om-
 « nem adversus eum malitiam suam evacuavit,
 « et per deceptionem illum a divina gloria et cla-
 « ritate reddidit alienum, creaturam potius quam
 « Creatorem adorare cohortans. »

Epiphanius diaconus [et cubuclesius] legit :

Si quidem contra idolorum servitutein, vel contra creaturarum servitutein, quam sancti apostoli qui induti sunt virtutein ex alto, ac divini prophetæ qui ante vaticinati sunt, sicque demum egregii Patres nostri qui illos secuti sunt, interdixerunt et ex-

se vocem per deiloquium David et psalmistam prolatam : Quare enarratis justitias meas, et assumitis testamentum meum per os vestrum ? vos autem odistis disciplinam, et projecistis sermones meos retrorsum, portionem vestram ponentes cum his qui adulterant dogmata veritatis (*Psal. XLIX*). Unde simulantes veritatem, aiunt :

Gregorius episcopus Neocæsariæ legit :

« Unde propriæ manus opus factor Deus cum vi-
 « disset modis omnibus in perditionem demersum,
 « nequaquam sustinuit, sed post [*Gr., videre m. o.*
 « in p. lubens non passus, post] diligentiam quæ per
 « legem atque prophetas pro hujus est effecta salute,
 « nondumque illo redire valente in priorem nobilita-
 « tem, dignatus est Filium suum et Verbum in no-
 « vissimis et prædestinatis temporibus mittere ad
 « terram. Qui voluntate paterna, et cooperatione vi-
 « ficæ et æqualis sibi potentia Spiritus, in utero
 « virginali habitans, et ex sancta et immaculata
 « carne ejus in propria substantia [*Gr., existentia.*]
 « vel subsistentia carnem sumens nobis consubstan-
 « tialem, hanc mediante anima rationabili et intelli-
 « gibili compaginavit atque formavit, et natus est ab
 « ipsa super omnem rationem et omnem intellectum
 « et cogitationem ; crucemque pertulit ultroneam et
 « mortem elegit, atque tertia die resurgens ex mor-
 « tuis, omnem salutarem dispensationem implevit. »

Epiphanius diaconus [et cubuclesius] legit :

Ait Scriptura in mundi factura Deum dixisse : *Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram (Gen. 1)*. Ingens ergo est magnitudo dignitatis, quia terrena imagine Dei honoratus est. Sed eo seductione cadente, ac non conservante primæ plasmationis dignitatem, humanum genus in idololatriam translapsum est. Hunc Deus et Verbum Patris factus homo, et non mutata natura, perfectus, revocans a casu, atque removens eum ab errore idolorum, denuo in immortalitatem fingit, præbens ei donum sine poenitentia. Hæc iterata fictio, Dei magis inspectrix efficitur ; et priori fictione præstantior, ac donum [*Gr., Hæc priore deformior et præstantior formatione sit reformatio, ac d.] æternum. Has ergo donorum magnitudines obtenebrare volentes, aliam idololatriam per facturam imaginum ore aspero perhibent introduci, et redemptionem novam jactanter factam [*Gr., per se factam*] asseverant ; et variis verbis suam sententiam consentes, Ecclesiam Dei tantam errantem iudicant. molientes sermones*

« cultura, et tradidit adorationem quæ spiritu est
« et veritate. »

Epiphanius diaconus legit :

Inviti, o præstantissimi, ad veritatem trahimini. Totus enim sacer apostolorum cætus, et sancta Patrum nostrorum caterva, ad homines venisse Dei Patris Verbum et Filium prædicat, ut erueret nos ab idolorum errore. Sed et prænuntiatas voces habemus per prophetas ita clamantes : *Ecce enim, ait, dies veniunt, dicit Dominus, et delebo nomina idolorum a terra, et non erit ultra memoria eorum (Zach. xxi).* Ita ut vos confitori coacti sitis, quod nos ab idolorum errore Christus Deus noster eruerit. Et si erant, quemodo rursus idolis servierunt, qui in illum crediderunt? cesset vestra maledica garrulitas. Deus redemit incarnatus, et rursus captivamur? et ab eo qui tyrannidem in nos exercuit, nunc iterum superamur? Audite divinam Scripturam dicentem (*Psal. cxliv, cxlv*) : *Regnum ejus æternum, et potestas ejus in generationes generationum; et : Regnabit Dominus in æternum, Deus tuus Sion in generationem et generationem.* Nequaquam, ut imperatores terreni modo superant, modo superantur, ita et Deus; sed victoria ejus in æternum manet. Neque enim ut homo est Deus ut formetur, neque ut Filius hominis, ut comminetur ei, sicut scriptum est. Illis autem et Apostolus consonat dicens : *Sine penitentia enim sunt, inquit, dona et vocatio Dei (Rom. xi).* Porro eadem effantur, semet adornare putantes. Subinferunt enim, sese impugnantis :

Gregorius episcopus legit :

« Et ita demum cum assumptione in cælos ascendit, sanctos discipulos suos et apostolos magistros hujus salutiferæ fidei derelinquens. Qui Ecclesiam nostram tanquam sponsam ejus variis pietatis atque lucifluis dogmatibus speciosam reddentes, optimam [formosissimam] et clarissimam, utpote quibusdam simbriis aureis ostenderunt circumamictam et variatam. Cujus speciem accipientes inelyti Patres nostri atque magistri, necnon et sanctæ ac venerabiles sex synodi, sine diminutione conservaverunt. »

Epiphanius diaconus legit :

Indoctum et increditum sensum habentes, nec senserant tyrannicæ sæ ipsius vocum novitatis abjiciendam opinionem, fastumque et arrogantiam suam isti, qui tumultuari susurrando conantur : et versuto volentes velamento suum ipsius sensum, obumbrare, ridiculum quoddam ex desidia patiuntur, laudantes multum ac magnifice ecclesiasticam legislationem; et hanc immutabilitatem servare sanctas sex et universales synodos, licet nolentes, promittunt [*Gr., assentiuntur*], et verbis quidem simulant pietatem, mente autem iniquitatem operantur : et labiis eam honorant, corde autem longe distant ab illa [*Isa. xxi*]; minime consentientes admittere traditionem, quæ in omni præterito tempore a tot sanctis retenta est. Utinam reverentiam saltem reverentiam cessant Chri-

stianorum, qui tam impresentiarum, quam qui fuerunt ex quo amuntiatum est Evangelium, exprobrando et abjiciendo ejus narrationem quæ per titulum picturam effecta est. Nam postquam sancta et universalis sexta synodus facta est, usque dum ipsi congregati sunt contra venerabiles iconas, non plus quam septuaginta præterierunt anni. Unde omnibus liquet, quod nequaquam in his annis imaginum picturæ sunt traditæ, sed in temporibus sextam synodum præcedentibus : et revera ab apostolorum fuerunt prædicatione, quemadmodum in omni loco ex ipsa visione sanctorum templorum ediscimus et Patres sancti testati sunt, atque historiarum perhibent relatores, salvanturque hactenus conscriptiones eorum. In primo enim et quingentesimo post expleta quinque annorum millia, Christus Deus noster ad homines veniens, et per triginta tres annos et menses pene quinque nobiscum conversans, magnum et salutare mysterium nostræ Redemptionis operatus est; sicque ad cælos iter effecit, ascendens proculdubio unde descendit, præcipiens apostolis docere omnia quæ illos ipse docuerat. A temporibus ergo istis usque ad Constantinum imperatorem qui primus ex Christianis regnavit, transierunt anni quasi trecenti, cum prius tyrannidem pagani exercerent : quando scilicet plurimi Christianorum bonum certamen certantes, martyrio sæculum hoc derelinquebant adversus idola insurgentes. Christianorum vero copia divino zelo commota, templaque construentes, quidam in nomine Christi, quidam vero in honore sanctorum, alii humanitatis in eis Christi Dei nostri acta, alii autem certaminis martyrum narrationes coloribus exarabant : alii autem in tabulis semper memoriam ferre volentes in eis [*Gr., in seipsis*] desiderati martyris imaginem depingebant, vel etiam ipsius Christi. Sed et in sacris vestibis et cimeliis imagines tam a sanctis Patribus nostris, quam a piis viris depingebantur, et in ipsis incruenta sacrificia celebrabant : et usque ad nos hæc omnia liquido demonstrata sunt, et permanent in æternum. Et certe etiam in hæresibus exortis felle ac amaritudine plenis adversus Ecclesiam, sed et sex synodis universalibus Dei nutu per diversa tempora in earum eversionem congregatis, omnia quæ tradita sunt in Ecclesia catholica sive scripto sive sine scripto ab antiquis temporibus, una cum sanctorum quoque imaginum demonstratione corroborata sunt et stabilita. Sancta vero sexta et universalis synodus cum promulgasset definitionem suam contra eos qui unam voluntatem prædicant in Christo Deo nostro, et Constantinus qui tunc imperabat, et præceptione sua per beneplacitum Dei hanc congregaverat, vita post modicum excessisset, Justinianusque filius ejus imperium obtinisset : iidem ipsi qui in ea fuerant congregati, rursus nutu divino unanimiter convenientes post quatuor vel quinque annos, regulas ediderunt pro correctione ecclesiasticorum negotiorum usque ad duas et centum. In quibus canonibus etiam de imaginibus in octuagesima secunda regula

exposuerunt ita : In quibusdam venerabilium imaginum picturis agnus digito præcursoris exaratur ostensus, qui in figuram præcessit [Gr., assumptus est] gratiæ, verum nobis per legem præmonstrans agnum, Christum videlicet Deum nostrum. Veteres ergo figuras et umbras, utpote veritatis indicia et præcedentes characteres Ecclesiæ traditos salutantes, gratiam honore perferimus et veritatem, hanc ut legis plenitudinem admittentes. Ut ergo præfectio etiam per colorum operationes in omnium vultibus [ante omnium oculos] depingatur, characterem agni Christi Dei nostri qui tollit peccata mundi, secundum humanitatem, etiam in iconis ex hoc pro veteri agno desinimus depingi : per eum videlicet celsitudinem humilitatis Dei Verbi considerantes, et ad memoriam conversationis quam in carne gessit, passionis quoque ac salutaris mortis ejus adducti, atque redemptionis quæ hinc est mundo effecta. Videmus ergo cuncti et intelligimus, quod et ante sanctas synodos et post sanctas synodos imaginum descriptiones in Ecclesia traditi fuerint, quemadmodum et Evangelii. Etenim per lectionem auribus perceptam hujus auditionem menti transmittimus, et oculis intuentes imaginales formas, simili modo intelligibiliter illustramus : et per duas res invicem se sequentes, lectionem aïo et picturas, unius notitiam accipimus, ad memoriam rerum veniendo gestarum. Hinc et duorum generalissimorum sensuum in Canticis canticorum copulata hæc operatio potuit inveniri, cum dicitur : *Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis : vox enim tua dulcis, et facies tua decora (Cant. II)*. Quibus consonantes et nos psallendo dicimus : *Sicut audivimus, ita et vidimus (Psal. XLVII)*. His ergo ita se habentibus, opportune dicendum est ad eos qui contra sanctas imagines garrierunt : *Vana locutus est unusquisque ad proximum suum ; labia dolosa in corde, et corde locuti sunt mala (Psal. XI)*. A quibus cruanur gratia Christi veri Dei Salvatoris nostri.

TOMUS SECUNDUS.

Epiphanius diaconus legit :

Obliti non mentientis Domini reponisitionis, quam de Ecclesia sua spondit, quia *portæ inferi non prævalebunt adversus eam (Matth. XVI)*, nudo capite, revelataque facie, habentes contrarias opiniones, impugnant illam ; et furantes paternas voces, quasi suas opponunt, dicentes ita :

Gregorius episcopus legit

Iterum autem hujus decorem videre non ferens prædictus malitiæ fabricator, non est fraudatus per diversa tempora et modus maligno ingenio faciendi sibi subditum genus humanum : sed in schemate Christianismi idololatriam sensum induxit [Gr., reduxit], persuadens sophismatibus suis ad se spectantibus minime a creatura recedere, sed hanc adorare, hancque percolere, et Deum facturam arbitrari Christi vocabulo nomenclandam.

Epiphanius diaconus legit :

Qui spiritualiter expugnant Jerusalem, id est catholicam Ecclesiam, his figurantur qui terrenam expugnare Jerusalem. Et festinant et ipsi patrici uti sermone, quemadmodum quondam Rhapsodes, qui Hebræa lingua contra Israel utebatur (*IV Reg. XVIII*). Isti enim hæretici paternam doctrinam et ecclesiasticam vocem contra Patres contraque catholicam Ecclesiam armant. Sed a fructibus, inquit Dominus, eorum cognoscetis eos (*Matth. VII*). Comparati enim sunt sepulcris dealbatis, quæ foris quidem parent hominibus speciosa : quemadmodum et isti Christianorum calumniatores patriis quasi coperti sermonibus, intus autem pleni sunt ossibus et omni spurcitia (*Matth. XXIII*), mortuis videlicet foetidisque dogmatibus. Nos autem idem sepulcrum revelantes, in manifestationem faciamus cunctam eorum immunditiam : quia secundum propria desideria pervertunt quæ in Ecclesia catholica sunt a sanctis Patribus edita. Et vocibus quidem eisdem utuntur, sed astute commutant sensus eorum. Quæ namque adversus Arianos ipsi profati sunt, isti contra venerabiles iconas, stylo scripturæ mutato, fatentur. Quod enim memorabilis Pater Gregorius Nysæorum præsul Ecclesiæ in epitaphii sermone, quem super sancto Basilio, suo videlicet carne ac spirita fratre, scribens adversus Arianos dogmatizavit, isti contra imagines assumpservunt : quod ex eadem præfatione ipsius periochæ videri poterit, quæ ita se habet : Utique nullus ignorat intentionem ostensionis, quæ tempore magistri nostri effecta est [Gr., int. cur tali tempore noster claruerit doctor]. Quia enim hominum vesania circa idola prædicatione Christi extincta fuerat, et omnes erant in ruinis jam et abolitione vanorum culturæ, per totum pene orbem prædicatione pietatis exorta : is qui tenebat humanæ deceptionis principatum, undique coercitus Christi nomine ab orbe terrarum abactus est. Cum autem in malitia sapiens malitiæ inventor existeret, non est fraudatus malignis argumentis ad faciendum rursus per seductionem sibi humanitatem subjectam, sed sub prætextu Christianitatis idolorum culturam paulatim induxit [Gr., reduxit], persuadens sophismatibus suis ad se respectum habentibus, ut non recederent a creatura, sed hanc adorarent et colerent, Deumque facturam arbitrarentur, Filii nomine nuncupatam. At vero si ex non exstantibus vel a creatura, vel a divina substantia in sua est alienatus natura, nullus est huic sermo reddendus, sed hi quæ nomen Christi creaturæ imposuerunt, hæc adorent, huic deserviant, in ea spem salutis habeant, et ab ipsa præstolentur judicium [ex. est creatura, et secundum propriam naturam aliena est a divina substantia, nihil de hoc curarent ; sed nomen Christi creaturæ imponentes, hanc adorarent, huic deservirent, in ea sp. sal. haberent, et ab ipsa præstolarentur jud.]. necnon et apostata qui cecidit, totam nequitiam suam hominibus qui

indigni sunt, largiatur, Ario scilicet et Aetio et Eunomio et Eudoxio, quin potius et multis aliis, per quos idololatria quæ jam defecerat, denuo, sicut dictum est, nomine Christianitatis inducta est [et omnino nactus apostata homines totius ejus nequitie capaces, Arium inquam, Aetium, Eun. Eud. et præterea multos alios, per ipsos idololatriam, etc., reduxit]. Et obtinuit homines languor, qui servierunt creaturæ potius quam Creatori: ita ut et auxilio illius temporis inperatorum deceptio confortaretur, et omnes excellentes principatus pro eodem languore certarent. [Gr., Cum ergo omnes propemodum homines ad partem quæ prævalebat, transissent, tunc, etc.] Tunc ex Deo demonstratur magnus Basilius, quemadmodum Elias sub Achab (*III Reg. 17, et seq.*); qui sacerdotio jam quodammodo decedenti auxilium præbens, veluti quamdam deficientem lucernam verbum fidei per gratiam quæ inhabitabat in eo, rursus resplendere fecit. Intendamus quod verum est, quia totus hujus Patris sensus adversus Arii furia laborantes intenditur. Dicit enim sanctum Basilium illis temporibus demonstratum, quibus Arius, Eunomius, Eudoxius, Macedonius, et qui circa illos, dissimiles [Anomæi] scilicet et Semiariani, creaturam Filium et Verbum Patris et Deum nostrum fatebantur, tanquam Deo quidem, sed creato servientes [Gr., tanquam Deo illi qui creatus erat, ser.]. Unde idolorum cultores juste tam ab ipso quam a catholica Ecclesia nominantur, eo quod eum quem colunt, ex non exstantibus ut esset fateantur effectum, sicuti omnis eorum quæ condita sunt, creatura. Itaque sanctas imagines Christiani neque deos nominarunt, neque ut diis deservierunt, neque spem salutis suæ in eis aliquando habuerunt, neque ab illis expectant futuram judicium, nisi ad recordationem et monimen eas habentes, et amore circa illarum principalia flagrantes, has et amplexi sunt, et honoranter adoraverunt: non tamen divinæ his servitutis vel cultus officium impenderunt (abesto calumnia), sed neque aliis quibuslibet rebus. Ariani autem creaturæ connumerantes Dei Filium et Verbum, ab eo spem salutis suæ prædicabant habere, et per eum futurum judicium effici. Hujus rei gratia egregius Pater arguens illos ait: Hanc, id est creaturam, adorare, huic servitum exhibere, in ea salutis spem habere, ab ipsa expectare judicium. Ergo probantur veritatis adulteratores hujus vocum novitatis propugnatores, et secundum prophetam (*Isa. 1*) caupones; miscentes vinum aquæ: et non solum hoc, sed et falsarii paternarum traditionum effecti sunt. Eodem quippe deifero Patre dicente, Dei [Gr., Filii] vocatione nominatam, ipsi volentes in imaginalem formationem sensum transferre, pro Filii vocatione, Christi vocatione falso profati sunt. Manifestum est enim quod dicens, Filii vocatione nominatam, adversus Arianos pronuntiaverit, in supernam et increatam divinam generationem Filii blasphemantes. Propter quod et primores ejusdem hæreseos publi-

caavit dicens, Ario videlicet, Eunomio, Eudoxio, et Aetio. Ipsi autem prout dicerent Filii, dicentes Christi, mutato sensu in venerabilium imaginum formationem blasphemiam conati sunt usurpare. Igitur et in hoc falsiloqui quidam et mendaces manifestantur, qui et inferunt quæ licita minime comprobantur.

Gregorius episcopus legit:

« Propterea quemadmodum olim Jesus salutis quod nostræ auctor et consummator sapientissimos discipulos suos sancti Spiritus induens virtute, pro imminutione talium, in omnem terram direxit: ita nunc famulos suos et apostolorum consimiles, fideles videlicet imperatores nostros erexit, eisdem Spiritus sapientia præditos, et dignos virtute factos, ad perfectionem scilicet et doctrinam nostram, atque destructionem dæmonicarum munitionum extollentium se contra scientiam Dei, atque redargutionem diabolicæ argumentationis pariter et erroris. »

Epiphanius diaconus legit:

Quis locutus est iniquitatem talem in Excelsum aliquando? quæ fiat hac impietate crudelior? O irreverentem et malignam blasphemiam! o absconditam fraudem et variam falsitatem! ut ex ipsius diaboli argumentatione instructi essantur; quia visionem et vultum, quæ clare nos et expresse ad gloriam Dei manu quodammodo ducunt, et per quæ humilitatis celsitudinem Dei Verbi consideramus, et ad conversationis ejus quam in carne gessit, id est, passionis et salutaris mortis ejus memoriam trahimur, dæmonicas munitiones extollentes se adversus scientiam Dei, et diabolicam argumentationem et errorem ausi sunt nuncupare. *Intenderunt vere arcum suum rem amaram, ut sagittent in occultis immaculatum (Psal. LXXIII)*. Si enim confiterentur, pro imminutione idolorum indutos virtute ex alto sanctos discipulos, adveniente super eos Spiritu sancto, fuisse missos, non utique dicerent alios erectos, postquam obtinuit illorum traditio et doctrina annis circiter octingentos, et Patres sancti hanc ut ancoram securam confirmaverunt et stabilierunt. Semel enim universaliter erepti per Christum ab idolis, non egemus super idolis conqueri [Gr., reprimi]: nisi forte præsumant dicere, mutationem factam in Ecclesia, et leges alias et ordinationes traditas; inducentes nobis occasiones irrationabiles et negatione refertas. Hoc enim rumore fortes isti tumultuantes dicebant, sicut olim Jesus salutis nostræ auctor et consummator. Hinc accedit eis dicere: *Omne quod antiquatur et senescit, prope interitum fit (Hebr. VIII)*: et quia antiquata est apostolorum doctrina, novam nos procuramus erigere: quia et Moyses et Aaron sacerdotes simili modo fuisse probantur. Sed quando gratia subintravit, Apostolus dixit alium surrexisse sacerdotem. Ergo et nunc debuerant dare maximam quamdam gratiam, apostolorum gratia superiorem (sic enim et

dicunt) ad perfectionem quidem nostram et magisterium. Et cum episcopi essent qui talem synodum adunaverunt, et perfectionem apostolicarum dispositionum haberent, et alios debuissent perficere, non ab aliis perfici. Nam magis reuerunt doctrinam magisterii ac traditionis sanctorum apostolorum et illustrium Patrum nostrorum. Unde consortes et participes nullatenus ostensi sunt horum eruditionis et doctrinae, eo quod non consenserunt traditioni eorum, et imprecatur eis psalmista David dicens: *Disperdat Dominus universa labia dolosa, et linguam magniloquam (Psal. xi)*. Dicat et nobis psallens veraciter ipse David, et nos una cum ipso: *Inimici defecerunt frameam in finem, et civitates eorum destruxisti (Psal. ix)*. Quando defecerunt inimici frameam, et civitates, id est munitiones ejus? nonne in Christi humanatione? de quo scriptum est, quia *fortium dividet spolia (Isa. LIII)*. An super pseudo-syllogo et factione ipsorum scriptum est, quia inimici defecerunt frameam in finem? Et si in finem et per omnia defecerunt frameam inimici, impietatisque civitates destructae sunt, quomodo haec iterum reaedificata et renovata esse garrierunt, ut sibi ascribant destructionem eorum, et redemptionem humani generis quae ex illis effecta est? Derogantes magno salutis nostrae mysterio et dispensationi Christi, qui et super omnia benedictus Deus in saecula saeculorum. Amen. Deinde adulationibus ad imperatores usi, ita aiunt.

Gregorius episcopus legit:

« Qui divino zelo, qui illis inest, moti, fidelium ecclesiam daemorum subreptam seductione videre non patientes. »

Epiphanius diaconus legit:

Haec dicentes, neque cognoverunt reprobationes quas catholica Ecclesia suscepit a Christo qui eam fundavit, neque per redemptionem quae est in Jesu Christo Domino nostro consistunt salvari genus humanum. Quos enim Christus proprio mercatus est sanguine, iterum diabolo vendunt. Quos propria morte vivificavit, ipsi toxico laborum suorum mortificant, et in laqueum inferni demergunt. Audiant Cantica canticorum aperte ad Ecclesiam ex persona Christi cantantia: *Tota bona [pulchra] es proxima mea, tota bona es, et macula non est in te (Cant. iv)*. Ecce jam audierunt totam eam bonam esse et proximam Christi, ac ab omni macula liberam; ad quam et per Isaiam affatur: *In manu mea depinxi muros tuos, et in conspectu meo es semper (Isa. XLIX)*. Et quomodo quae has reprobationes accepit, subripitur a daemorum adversa virtute? et maxime ubi Christus est caput secundum divinam Apostolum

A spernere: idcirco spernet illos Dominus, et erunt apud omnes qui in ea nati sunt, reprobati et anathematizati: mansit enim inexpugnabilis et incorruptibilis [Gr., inconcussa] et immobilis. Porro adulationibus replentes os, ad narrationem a se gestorum faciunt gloriantes.

Gregorius episcopus legit:

« Omne sacratum convocaverunt I. eo amabilem episcoporum collegium, ut synode in ipsorum effectum, et scripturarum quaestionem faciens de seductoria similitudinum colorum operatione, quae avellit ex summa et Deo decibili latria ad humilem et materialem creaturam latriam hominis sensum, Deo movente, pronuntiet quid sibi fuerit visum: scientes quod scriptum est in prophetis: Quia labia sacerdotum custodient scientiam; et legem exquirent ex ore ipsorum, quia angeli Domini omnipotentis sunt (Malach. II). »

Epiphanius diaconus legit:

Inmemores Dei Verbi nativitate ex Virgine, huiusque magni et salutaris mysterii quod ipse in carne veniens nobis donavit, eruens nos ab idolorum errore, ac horum insana superstitione: ipsique hanc salutem usurpantes, gloriamque sibi cumulare volentes, inglorii a catholica Ecclesia praedicantur. Quibus aperte affatur Christus Deus noster per prophetam dicens: *Sacerdotes spreverunt legem, et coinquinaverunt sancta mea. Inter sanctum et immundum non distinxerunt (Ezech. XLII)*. Ipsi enim iconas Domini et sanctorum ejus a daemorum icona non distinxerunt, eas similiter idola nominantes, et calumniose accusantes Ecclesiam, quam acquisivit proprio sanguine Christus Deus noster; seductoriisque colorum operationem Evangelii enarrationem susurrando fatentes, quam venerabilem et sanctam fideles dicunt et nominant; non profecto aspicientes ad id quod videtur, sed ad ea quae in ipso signantur. Audientes enim auribus, Gloria tibi, Domine, proclamant, et videntes oculis, eandem utique deferunt gloriae actionem. In memoriam quippe venimus conversationis ejus, qua cum hominibus conversatus est. Quidquid enim narratio in scriptis insinuat, id ipsum et pictura denuntiat. Qualia vero impudenter jactanterque verbosa fauce garrierunt, inspiciamus. Quae avellit ex summa et Deo decibili latria ad humilem ac materialem creaturam latriam. O vesaniam linguam ut gladium acutam et mendacio infectam habentium, immaculatam fidem Christianorum in imaginum aestimantium commutari culturam; quae contumeliose profantur, humilem ac materialem creaturam latriam hanc appellantes! Nullus Christia-

ctorum ipsius, habet Ecclesia reposita : ex quibus etiam imaginum est factura. Ipsi præterea arguunt dicentes : Pronuntiet quod sibi fuerit visum. Latuit eos quod ab ore Domini scriptum est : Qui loquitur a semetipso, propriam gloriam querit (Jonn. vii). Igitur ipsi testantur se a semetipsis affari, et non a Spiritu sancto. Quis, putas, hæc audiat? nisi forte qui non fuerit Spiritus. Deinde gloriantes non in Domino, sed in lingua sua, sic aiunt :

Gregorius episcopus Neocæsariæ legit :

« Et ecce nunc congregata sacra synodus, cujus numerum implemus trecenti triginta octo, synodicas sequentes legislationes, amplectentes suscipimus et prædicamus dogmata seu traditiones, quas ipsæ roborantes, secure nos tenere sanxerunt. »

Epiphanius diaconus legit.

Populosam habentes concilium jactant, de multitudine gloriantes. Turbas quippe contra Ecclesiam congregantes garriverunt, eos non habens ostium aperientes, quod licitum non est, iniquitatem in Excelsum locuti sunt; et secundum Hebræum populum creverunt, et vilissimi facti sunt (Exod. vii, sec. LXX). Sed non beneplacuit in eis Domino. Quare? quoniam ab Ecclesia sese pellentes, erraverunt in eremo, in iniquo, vinum spirituale, quod lætificat corda hominum (Psal. ciii), non habentes. Rursus autem eadem de semetipsis [Gr., iisdem] asseverant verbo quidem figurantes synodicas sectari legum positiones, factis autem negant, et dinumerant universales synodos, dicentes :

Gregorius episcopus legit.

« Secundum quidem primum sermonem sancta [Gr., Primo quidem loco sancta] et universalis ac magna synodus, quæ apud Nicæam celebrata est sub sanctæ memoriæ Constantino Magno imperatore; quæ impiissimum Arium a sacerdotali deposuit dignitate, eo quod diceret creaturam increatum Filium Dei, qui consubstantialis Patri et Spiritui sancto, et per omnia unius gloriæ ac unius est honoris : quæ et a Deo electum [Gr., dictatum] salubris fidel nostræ protulit symbolum. Sicque demum centum [Gr., Deinde centum] quinquaginta sanctorum Patrum qui convenierunt in hac regia urbe sub majore Theodosio imperatore : quæ Macedonium Pneumatomachum damnavit, tanquam in sanctissimum Spiritum blasphemantem, et non esse hominonem Patri et Filio impie dogmatizantem : ipsum quoque salutaris fidei nostræ symbolum latius expressit, Deum etiam et sanctum omnipotentem Spiritum firmans. »

Epiphanius diaconus legit :

Has sanctas universales duas synodos etiam impie recepit Nestorius, et qui partis ejus erant hæretici. Ita et horum factiosæ cohortis synodus has recipiens, aliam hæresim introduxit, a qua qui intendunt ei, Christianorum calumniatores nominati sunt

a sancta Dei catholica Ecclesia, in nullo ab insensatis viris discrepantes, qui solem videntes esse super terram, dicunt ad invicem : Præ claritate solis stellæ absconsæ sunt, et dies est, et non est nox : manifestissima et certissima otioso sermone ratiocinantes deliberant [Gr., concludunt], ita subdentes :

Gregorius episcopus legit :

« Post has ducentorum sanctorum Patrum apud Ephesum prius conveniens sub juniore Theodosio imperatore quæ Judæorum sensum habentem, et hominem colentem. Nestorium condemnavit : quoniam prædicabat Christum seorsum ex Deo Verbum, et Christum alterum qui esset ex muliere : partim privatimque ponens Deum Verbum, et partim hominem : duas hinc subsistentias in uno Christo dogmatizans, et negans unitatem quæ per subsistentiam facta est : secundum quam non quasi alter cum altero coadoratur, sed unus intelligitur Christus Jesus Filius unigenitus, una ad ratione honorandus cum propria carne. »

Epiphanius diaconus legit :

Hæc et Eutyches, et Dioscorus, atque qui confusionem duarum in Christo naturarum prædicant, admiserunt. Sed hæretici perinanserunt aliam hæresim inferentes. Ergo his connumerabuntur et ipsi, tanquam versutam vocum novitatem in catholicam Ecclesiam inferentes. Et veluti pueri, qui ea quæ a patribus suis evidenter dicta et facta illudorie adinvicem enarrant; ita et isti quæ ab omnibus manifeste sciuntur, docte [more doctorum] opinantur proferre, tradereque scripturæ; sed ridendi omnibus facti sunt. Et rursus vana confabulatione utentes dicunt :

Gregorius episcopus legit :

« Deinde Chalcedone magna et opinatissima synodus, quæ sub Marciano Deo amabili principe concurrit, quæque Dioscorum et infelicem Eutychem anathematizavit, prædicantes non in duabus naturis post summam Dei verbi unitatem, quæ in subsistentia facta est, eundem et unum Christum et Dominum cum carne subsistere; sed ex duabus naturis unionem factam, et unam mistam et confusam effectam. Præterea et quæ Constantino poli convenit centum sexaginta quinque sanctorum Patrum sub Justiniano divæ recordationis : quæ anathematizavit Origenem, qui et Adamantius dictus est, Evagrium, Didymum, cum paganis conscriptis eorum; atque Theodorum Mopsuestenum, et Diodorum præceptorem Nestorii, Severum, Petrum, Zooram, cum impiis dogmatibus eorum; et factam [Gr., dictam] hæc epistolam, quæ scribitur ad Marim Persam : sanctæ et magnæ quartæ synodi pia corroborans dogmata. »

Epiphanius diaconus legit :

Has sanctas et universales synodos, et præcedentes eas, susceperunt Sergius Constantinopolitanus, Cyrus Alexandrinus, Honorius Romanus, et qui

circa ipsos sunt unam voluntatem in Christo dicentes. Sed ut hæretici anathematizantur a catholica Ecclesia, per hæresim suam vana loquentes. Sic et isti licet et has sanctas synodos admittant, propter hæresim tamen suam abijciuntur a catholica Ecclesia: et vanus illis est super hoc sermo, et otiosus, ac nulla responsione condignus; quoniam in appellatione sanctarum synodorum, his resultant et adversantur. Et si quidem ignorantia hoc fecerunt, amentia est et indiscipline plenum: quod si scienter, impietate et omni absurda conscientia. Aut enim ostendant nobis synodum adversantem synodo, nisi forte ex illis quæ alienatæ sunt a catholica Ecclesia, et anathematizatæ, quemadmodum et eorum: aut probabiles sequantur, et sanctas; et quæ dimiserunt in Ecclesia, et isti suscipiant. Et si quidem susceperint venerabiles iconas, catholicam Ecclesiam sectantur, utpote a sanctis sex universalibus susceptas synodis. Si vero non sectantur catholicam Ecclesiam, nemo illos audiet non sequentes Deo debitam traditionem.

Gregorius episcopus legit:

« Similiter et ea quæ temporibus Constantini pii principis in hac a Deo conservanda urbe centum septuaginta sanctorum Patrum convenit; quæ anathematizavit et abjectum fecit Theodorum Pharanitanum, Cyrum Alexandrinum, Honorium Romanum, Sergium, Paulum, Pyrrhum et Petrum, qui hic præsules exstiterunt; Macariumque Antiochenum, et Stephanum discipulum ejus: eo quod dicerent unam voluntatem et operationem in duabus unius Christi Dei nostri naturis. »

Epiphanius diaconus legit:

His ratiunculis nullus est refutationis sermo necessarius, eo quod sint hæc superius confutata. Sophismate autem profano sanctas synodos iterum in medium afferunt, ita dicentes:

Gregorius episcopus legit:

« Ipsæ igitur sanctæ et universales sex synodice ac Deo placabiliter dogmata immaculatæ Christianorum fidei exponentes, et traditis divinitus Evangelis imbutæ, unam subsistentiam in duabus naturis et voluntatibus et operationibus in uno Christo Domino nostro et Deo tradiderunt; et unius ejusdemque miracula et passiones existere docuerunt. »

Epiphanius diaconus legit:

O clationem et sensum arrogantissimum! Quasi imperitam et divinorum dogmatum ignaram Ecclesiam docere nituntur, cui nimirum testimonium perhibetur, quod omni sapientia plena sit: quemadmodum magna voce spiritibus exclamavit divinus Apostolus, qui hanc sacramentis imbuit, dicens de illa: *Ut innotescat principibus et potestatibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei (Ephes. III)*. Non igitur recte judicaverunt, sed nimis periculose quæ non quærantur in medium deducentes. Ut enim an-

choram certam catholica Ecclesia hæc dogmata et recepit et signavit, atque horum magisterio opus non habet. Verum cum divinis dogmatibus eorum etiam venerabiles imagines receperunt, et cultu quodam et honore Patres nostri dignas judicaverunt, et pictas erexerunt eas in venerabilibus templis quæ ab eis ædificata sunt: sed et in omni congruo loco depinxerunt, et has amplexi sunt. Ipsi autem omnem divinam catervam eorum transcendere præsumperunt, et adversus hos sedem suam locaverunt, superbientes secundum patrem mendacii, id est diabolum: et sancta coinquinaverunt, injuriisque affecerunt, atque igni mandaverunt. O argumentum [facinus], o audacem dementia! Recedat sensus eorum, et pareat populo suo Dominus ab hac corruptrice malitia eorum: fiatque ut omnes qui catholicam sectantur [Gr., omnes cath. sectentur] Ecclesiam, recipiant evangelicas picturas, et martyricorum certaminum formationes; et has amplectantur, quemadmodum antiquitus sancta Dei Ecclesia suscepit. Adhuc autem sua continuantes artificia taliter maledicunt.

Gregorius episcopus legit:

« Quæ cum multo studio et tractatu et nos aspiratione sancti Spiritus examinantes et cognoscences, invenimus in ipsum opportunissimum salutis nostræ dogma, id est in dispensationem Christi, illicitam pictorum artem blasphemantem, et subvertentem easdem sanctas et universales sex synodos divinitus collectas et inspiratas. »

Epiphanius diaconus legit:

Et studium et tractatus etiam in malo, quemadmodum studebat et tractabat cum Achitophel contra patrem suum Abessalom; sic et ipsi contra sanctos Patres: et ut videbatur Achab ex divina inspiratione pseudoprophetarum dicta suscipere; sed et iste fraudatus est spe (II Reg. xv, xvi, xvii). Ait autem Proverbiator: *Sunt viæ quæ videntur viro rectæ esse, novissima tamen earum mergunt in profundum inferni (Prov. xiv)*. Talia et isti passi sunt: quippe qui passione homini placitæ [Gr., hominibus placendi] superati, ex proprio ventre profati, putantes quidem vias suas rectas, in laqueum autem inferni obediens sibi demergunt. Quomodo enim in ipsum opportunissimum, ut aiunt, dispensationis Christi mysterium imaginum factio a pictore facta ore blasphemio refertur? vel quomodo iterum sanctas sex universales synodos pictorum ars spernit, et præter voluntatem earum in ecclesiis sunt imagines positæ, cum iidem ipsi divini Patres nostri didascalice ac voluntarie expressius explanantes salutis nostræ mysterium, in venerabilibus templis figuraverint, arte pictorum usi, et non ut isti fatentur? Quis sacratissimorum Patrum nostrorum in ipsum opportunissimum dogma salutis nostræ, id est in Christi dispensationem, illicitam pronuntiavit pictorum artem? Quod enim quis suscipit, id vituperare non patitur. Igitur desipere sciunt, sed non demonstrare illa quæ

desipiunt. Ut enim apparet, arbitrati sunt, quod nemo agnoscat verbum eos veritatis fraudare. Omnes quidem manuales artes quæ a consilio mandatorum Dei declinant, abijciendæ sunt : quæ vero ita se non habent, sed ad vitam nostram non inutiles esse probantur, nihil indecens habent, neque has sancti patres nostri respuerunt vel abjecerunt. Porro si picturæ arte in effigiem turpitudinis quis usus fuerit, respuenda et noxia est : ut puta si pinxerit quis figuras meretriciales, sive spectacula, infractusque saltatorios, et circorum visiones; et quidquid aliud his simile ab arte fuerit factum, turpis est adinventio [turpe exercitium]. At vero si industriorum virorum vitas et martyricorum certaminum relationes, et horum narrandas passiones, et magis Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi dispensationis mysterium pingere voluerimus, tum pictorum usi artificio, inveniemur valde recte operantes. Etenim pictor crucem format, et nullus eorum qui bene sapiunt, depictam crucem ejicit, neque divina eum denudat gratia : licet pictor eam coloribus operatus exstiterit. Rursusque super libris similiter accipiendum est. Nam si turpes quidem narrationes quis in libris depinxerit, turpes sunt et rejiciendi, atque ab auditu Christiano alienandi : si vero divinitus inspirata verba seu narrationes ducentes ad pietatem, laudandum est et admittendum, et Ecclesia dignissimum judicandum. Idipsum etiam super icona Domini nostri Jesu Christi ac sanctorum ejus, ut prædiximus, existimare necessarium. Nam et si citharam vel tibias quis operatus fuerit, turpis est operatio : si autem quid sacrorum vasorum, acceptabile : et nullus eorum qui bene sapiunt, arti derogat, si in his quæ hujus sunt vitæ necessaria, utile quid effecerit. Considerare enim oportet intentionem et modum, per quem perfectio [opus] artium fit : et siquidem ad pietatem spectat, acceptabile : si vero ad quamlibet turpitudinem, odibile et abjectum est. Porro accusationi insistentes deinceps aiunt :

Gregorius episcopus legit :

« Statuerunt autem [Stabilientem autem] Nestorium partientem in filiorum dualitatem eum qui propter nos homo factus est, unum Filium et Verbum Dei. »

Epiphanius diaconus legit :

Iterum sicut prædiximus, tantum pronuntiant, et non ostendunt. Quomodo sistit Nestorium, qui pingit imaginem Christi? Nestorius duos filios introducit, unum Verbum Patris, alterum eum qui est ex Virgine. Veri autem Christiani unum eumdemque confitentur Filium et Christum et Dominum : et pingentes iconam secundum id quod Verbum caro factum est et habitavit in nobis (Joan. 1), id est, homo perfectus, valde recte et pie faciunt. Circumscriptus est enim Deus Verbum carne, ad nos profectum, non tamen quis excogitavit divinitatem ejus depingere. Deum, inquit, nemo vidit unquam (I Joan. 1v) : in circumscriptus est enim, et invisibilis, et incom-

PATROL. CXXIX.

prehensibilis : sed humanitatem [Gr., sed circumscriptus secundum humanitatem]; ex duabus enim naturis novimus Christum, et in duabus naturis indivise, id est, divina et humana. Una ergo incircumscripta, et una circumscripta in uno Christo videtur : et imago non secundum substantiam principali assimilatur, sed tantum secundum nomen et secundum positionem membrorum figuratorum. Neque enim imaginem quis scribeus hominis alicujus, animam in imagine quærit : præsertim cum differentia incomparabilis sit animæ hominis et divinæ naturæ. Nam illa quidem increata est, et conditrix, et sine tempore : ista vero creata et temporalis, et ab ipsa condita. Et nullus aliquando bene sentientium visa hominis imagine cogitavit, quod separaretur per pictorem homo ab anima. Non enim solummodo anima privatur imago, sed et ipsa substantia corporis, videlicet carnibus, medullis [Gr., musculis], nervis, ossibus et elementis, id est sanguine, phlegmate, nigra et rubea cholera : quorum temperantiam in imagine videri impossibile. Si enim hæc in imagine vidissemus, hanc utique jam hominem, et non imaginem hominis nominassemus. Ergo perit [properat] una cum reliquis problematibus suis etiam præsens vaniloquium : risu præterea digna sunt quæ proferruntur.

Gregorius episcopus legit :

« Necnon et Arium et Dioscorum, et Eutychem, et Severum, qui confusionem et mistionem in duabus naturis unius Christi dogmatizant. »

Epiphanius diaconus legit :

O inconsideratas et aniles eorum fabulas, et absconditam fraudem! Iterum enim eisdem gratum illis est immorari garrulitatibus. Aut enim ignorant diversitatem a senumeratorum hæreticorum, aut sponte garrire procurant. Arii enim ac Dioscori et Eutychemis hæreses contrariæ sunt Nestorio, et invicem adversantur, licet pares in impietate persistent. Arius enim ex non exstantibus, ut esset, iuquens, æternum et increatum Verbum Dei et Patris, addidit impietati suæ etiam aliam hæresim, non habere dicens Christum animam rationalem, sed pro anima divinitatem, quam et passio tetigisset. Dioscorus autem et Eutyches Nestorio dicenti duas naturas et subsistentias in Christo, ex adverso ducti, naturas confundentes, unam vane locuti sunt; et procul a regia via incedentes, quæ non declinat neque ad dexteram neque ad sinistram, ab apostolica et paterna doctrina retroversi sunt. Et quæ communicatio vel consensus catholicæ sanctæ Dei Ecclesiæ propter venerabiles picturas, cum Ario et Dioscoro et Eutyche? nisi quod tantum inanes sunt sermones eorum, et corruptibiles, et ab apostolico mandato alieni, quod ait : *Sermo vester semper sit in gratia Dei sale conditus* (Coloss. 1v). Quos et abominatus multi certaminis Job dicebat : *Si comeditur panis absque sale? si vero et gustus est in verbis inanibus?* (Job vi.) Claret ergo, quod frustra et vane calumniantur Ecclesiam Dei,

nunc quidem dicentes eam cum Nestorio impio et divisore commisceri, pingendo in iconis humanitatem Dominicam; nunc vero cum Eutyche ac Dioscoro sceleratis confundere: nam manifestum est, sicut supra ostensum est, quod contrarie sibimet sentiant, licet uterque impugnet Ecclesiam. Si enim dederimus, quod Nestorium secundum ipsorum vocem sequatur Ecclesia, mentiuntur, dicentes eam cum Eutyche ac Dioscoro sapere. Si vero potius eam (quod contrarium est) Eutychi ac Dioscoro consentire permittimus, etiam in hoc manifestantur falso loquentes. Ut enim sermo præcedens ostendit, Nestorius et Eutyches ab invicem impietate variantur, et irrationabile ac superfluum est hujusmodi eorum commentum.

TOMUS TERTIUS.

Epiphanius diaconus legit:

Et quia in spinis arantes, ab apostolicis seminibus aliena profantur, et hæreticorum zizaniorum germina fructificant, ad eos Dominus per prophetam clamat: *Pastores multi corruperunt vineam meam, demoliti sunt portionem meam (Jer. XII)*, hæc dicentes:

Gregorius episcopus legit:

« Unde justum arbitrati sumus, subtiliter per præsentem definitionem nostram ostendere, qui faciant et colant errorem. Omnium igitur deiferorum Patrum et sanctarum ac universalium synodorum, qui puram et incontaminatam et Deo acceptam fidem et confessionem nostram ita tradiderunt [*Gr.*, « Omnibus igitur deiferis, etc., puram et incontaminatam tradentibus], ut nullum modum divisionis vel confusionis excogitaret aliquis in illam ineffabilem et ignotam unionem, quæ super omnem sensum et cogitationem est, duarum scilicet per subsistentiam naturarum unice demonstratæ personarum. »

Epiphanius diaconus legit:

Vere suum errorem ostenderunt subtiliter vana sapientes. Omnibus enim sanctis Patribus nostris, qui in sanctis sex universalibus synodis convenerunt, venerabiles imagines pictas in sanctis templis et in aliis congruentibus locis stabilientibus et suscipientibus has, ipsi reprobaverunt per quasdam falsidicas rationculas, errorem dicentes, et idololatriam alteram præter dæmonicam subrogantes: et duas res sibimet adversantes non discreverunt ab invicem. Eorum enim quæ ad gloriam Christi Dei nostri, et rememorationem in carne conversationis ejus patrata sunt, et eorum quæ propter gloriam et memoriam dæmoniorum a paganis et quibusdam Judæis qui eis deserviunt, facta sunt, uam et eandem nominationem ore suo circumferunt, et scripturæ tradere non sunt reveriti, miscentes quæ misceri non possunt, et excusantes excusationes in peccatis. Divisionis et confusionis deliramentorum strepitum dant in theologiam disciplinam Ecclesiæ catholicæ, et garrunt dicentes, nullum modum divisionis excogitare in-

unionem quæ per subsistentiam in carne facta est Dei Verbi. Et, ut apparet, paternas voces nunquam legerunt: porro si legerunt, transeundo legerunt, et non scrutando. Deiloquus Gregorius interimit inane ipsorum commentum, ita dicens (*Orat. 2 de Fidio*): Cum naturæ distent, cum intellectibus quoque dividuntur [*Gr.*, distant consideratione intellectus, simul dividuntur] et nomina: et omnes sancti Patres nostri confusionem non admittentes, separatas dicunt intellectu duas naturas ratione differentiæ, non divisionis. Igitur aut ignota est illis etiam in hoc vera dogmatum agnitio, aut calumniantur sanctos Patres nostros, quod nullo modo dicant divisionem in duarum naturarum unionem dispensationis Christi. Et Nestorius quidem rebus dividit naturas, dicens alterum Dei Verbum, et alterum eum qui est ex Virgine, in hominem specialiter, et in Deum specialiter. Catholica vero Ecclesia inconfuse confessa unionem, intellectu solo dividit naturas indivise, unum eundemque confessa Emmanuel etiam post unionem. Porro injuriam spirantes in suis nasis, efferunt:

Gregorius episcopus legit:

« Quis est insensatus intellectus vani scriptoris [pictoris], propter frivolum et turpe lucrum studentis quod studeri non potest? id est, corde credata et oris confessione prolata manibus pollutis formare. »

Epiphanius diaconus legit.

Apoplexia est hoc dicere vel sentire: neque enim viri prudentis est culpæ inculpabilis. Nam quæ est eorum sinistri sermonis excogitatio, hæc deliramenta intelligendi in ecclesiæ dicatis rebus? Si is qui pingit, propter turpe lucrum dicatur imaginari Dominum nostrum secundum quod homo perfectus factus est, et sanctos ejus: oportet illos etiam qui divina Evangelia scribunt, incusare, et eos qui crucem per colores exarant, stultos pictores appellare ac dicere quod propter turpe lucrum hoc faciant. Ergone et faber qui crucem facit, stultitiæ fabricator nominabitur; et latomus mensam sanctam incidens et formans, stultitiæ latomus est; et aurifex, et argentarius, et textor similiter? Itaque juxta illorum vesaniam discessit omnis disciplina et ars a Deo data tam ad gloriam suam, quam ad statum vitæ nostræ. Et quia venerunt in ignorantiam ac malignitatis superfluitatem, ex divina Scriptura et sanctis Patribus nostris audiant laudari sapientiam quæ data est naturæ nostræ per magnum datorem Deum qui nos condidit, et quidem Job de Deo asseverante: Quis dedit mulieribus texturæ sapientiam? (*Job xxxviii, sec. LXX.*) Divina quoque Scriptura testatur Dominum dedisse sapientiam Beseleel in omnem fabrilem disciplinam, ita dicens: *Ego vocavi ex nomine Beseleel filium Urii filii Or de tribu Juda: et implevi eum spiritu Dei, sapientia et intelligentia et scientia in omni opere, ad excogitandum quidquid fabre fieri potest et auro et argento et ære, marmore et gemmis*

et diversitate lignorum. Deditque ei socium Eliab filium Achisamec de tribu Dan. Et in corda omnis eruditi posui sapientiam, ut faciant cuncta quæ præcepi tibi (Exod. xxxi). Quibus consonans Gregorius, qui multus est in theologia, profatur (Greg. Naz. Orat. fun. in S. Basil.) : Et descendit spiritus Domini, et deduxit eos : et spiritus disciplinæ replevit Beseleel principem fabricum tabernaculi. Ergo qui disciplinas Dei, quæ hominibus datæ sunt, depravant [Gr., vituperant] et reprehendunt, divinitus reproborum hæresi connumerati et sunt et dicuntur, ad dentes, secundum quod scriptum, peccatum super peccatum (Isa. xxxi). Hi ergo qui germani et non nothi stolis amictæ sponsæ Christi, et maculam vel rugam non habentis, catholicæ videlicet Ecclesiæ filii sunt, soli Deo rationabilia sacrificia et servitutes offerentes, per visibilem sensum influentes venerabilem imaginem Christi, et proprie ac veraciter domini nostræ sanctæ Dei genitricis, sanctorumque angelorum et omnium sanctorum, sanctificantur, per recordationem horum mentem suam informant, et corde in unum Deum credunt ad justitiam, et ore constantur ad salutem (Rom. x). Similiter et Evangelium audientes, auditorium sensum sanctificatione ac gratia replent, et corde intelligunt eorum quæ scripta sunt narrationem. Deinde frustra inflati quid aiunt?

Gregorius episcopus legit :

« Fecit enim iste talis imaginem, noninans eam Christum : et est nomen quod est Christus, Deus et homo. Ergo et imago Dei et hominis. Itaque aut circumscripsit, secundum quod visum est. Vanitati suæ, incircumscriptionem deitatis circumscriptioe create carnis; aut confudit inconfusibilem unionem illam, confusionis iniquitatem incurrens; duas blasphemias ex hoc deitati applicans per circumscriptioem et confusionem. Eisdem ergo et is qui adoravit, blasphemias submittitur : et væ utrisque consimile, quia cum Ario et Dioscoro et Eutyche atque cum Acephalorum hæresi erraverunt. »

Epiphanius diaconus legit :

Non est pictorum adinventio imaginum factura, sed catholicæ Ecclesiæ approbabilis legislatio et traditio : atque antiquitati congruens reverentia secundum divinum Basilium (De Spiritu sancto ad Amphil. cap. 29). Testimonium perhibet ipsa rerum antiquitas et spiritu inductorum patrum nostrorum doctrina, quia videntes has in venerabilibus templis, libenter susceperunt : et ipsi venerabilia templa dedicantes, has pingere studuerunt; in quibus Deo accepta vota sua et incruenta sacrificia Domino cunctorum Deo obtulerunt. Igitur eorum est ingenium et traditio et non pictoris : nam pictoris sola

A Et secundum naturam qua visus est, imaginem ejus Christiani pingere sunt edocti, et non secundum quam invisibilis erat : ipsa enim incircumscrip-
est. Deum quippe nemo vidit unquam, ex Evangelio (Joan. i) audivimus. Humana ergo natura Christo depicto, scilicet juxta quod veritas demonstravit, secundum nomen tantum Christiani confitentur communicare imaginem ejus quod principale est, et non secundum substantiam. Ipsi autem stolidi effecti indifferentem dicunt esse imaginem et principale, atque in aliis substantiis esse ipsam substantiam [Gr., in aliis et aliis substantiis esse eandem substantiam] judicant. Et quis eorum non derideat iudiciationem, imo luceat impietatem? In reprobum quippe sensum conversi loquuntur quæ non conveniunt, confusionis causam [crimen] susurrantes habere per venerabilem imaginem effectum Ecclesiam, et applicare eam divinitati circumscriptioem speciem asserentes : deinde iniquitatem super iniquitatem apponentes, væ transmittunt. Sed convertetur dolor eorum in caput ipsorum. Si enim qui maledicit antiquo Israel, maledictus est; qui benedicit, benedictus est (Num. xxiv) : quanto magis qui novo Israel, qui intelligibiliter videt Deum, id est, Dei Ecclesiæ maledicit, est maledictione repletus? Quis autem eos non execrabitur, cum Ario et Dioscoro et Eutyche dicentes, atque cum Acephalorum hæresi illam errare, ipsis hos habentibus præceptores et tutores suæ ipsius nova eligentis hæreseos? In subsequentibus enim Eusebius Pamphili ab eis in testimonium ducitur, qui ab omni Ecclesia catholica noscitur patronus esse Arii hæreseos, quemadmodum in omnibus conscriptis suis expositionibusque continetur; secundum adorabile Deum Verbum dicens et ministrum Patris et secunda dignitatis habentem, ab homousii differens majestate, et commutationem [Gr., sententiæ consubstantialitatis repugnans, et comm.] sanctæ carnis Domini in divinitatis naturam; ac per hoc confusionem dogmatizans, nec iconam recipit, sed neque omnis Arianorum scelerata collectio. Prædicant enim sine anima rationali hominem factum fuisse Dominum nostrum, et pro anima divinitatem habere, ut passionem in eam efferant, sicuti testatur Gregorius deiloquus (Gregor. Nazianz. in epist. 2 ad Cledonium) : et utpote deitatem passam fatentes, non admittant imaginem. Similiter et Severus confusibilis minime suscepit imaginem Christi Dei nostri in Ecclesia, sicut plurimi historici narrant. Quomodo ergo Arium et Dioscorum ac Eutychem, Acephalorum scilicet hæresim secutam fuisse catholicam Ecclesiam asserant, quæ suscepit imaginales historias, mirandum est : dum magna eructent, et quasdam blasphemias ratiunculas ex lingua sua quæ sine porta est, in aerem fundant, et non aliud. Audiant ergo veraciter : Superior circumscriptio est, quemad-

scripta est. Etenim Domitus secundum quod homo perfectus erat, cum esset in Galilæa, non erat in Judæa, et hoc ipse affirmat dicens: *Eamus in Judæam iterum* (Joan. xi). Et cum de Lazaro dissereret discipulis suis, ita dixit: *Gaudeo propter vos, quia non eram ibi* (Ibid.). Porro secundum quod Deus est, in omni loco dominationis suæ præsto est, manens modis omnibus incircumscrip- tus. Quomodo ergo vaniloquis quibusdam vanitate vocis perstreptentes, verbosantur infreni lingua dicentes: Circumscripsit pictor secundum quod visum est vanitati suæ incircumscrip- tibile deitatis circumscriptione creatæ carnis? Si circumscrip- ta est reclinati et cunabulis involuti in præsepio natura [Gr., cum natura] humanitatis natura divinitatis ejus, simul circumscrip- ta est etiã in depicta imagine humanitatis ejus incircumscrip- ta deitas ejus: similiter et in cruce si circumscrip- ta est natura [cum nat.] humanitatis natura deitatis ejus, simul circumscrip- ta est et in depicta imagine huma- nitatis ejus incircumscrip- ta deitas ejus. Si vero illa non est factus [Gr., facta non sunt], nec hoc utique. Utique cognovissent deiferi Dionysii dictum in ser- mone de hierarchia ita perhibentis (cap. 2): Neque enim certa [Gr., exacta] similitudo est causalibus et causis; sed habent quidem causalia causarum convenientes imagines: ipsæ autem causæ causalibus supereminet et superstabilitæ sunt, secundum principii sui rationem. Itaque ostensum est etiã his qui pauca intelligere possunt, quod vanam vocum quamdam novitatem introducere tenet resarcinatus eorum sermo, contra Ecclesiam, et non contra pictorem agones apponens. Porro impudentiam con- tinuantes, temere dicunt:

Gregorius episcopus legit:

« Damnandi autem ab his qui bene sentiunt, eo quod incomprehensibilem et incircumscrip- tam divinam Christi naturam pingere conentur, profecto ad aliam confugient male machinationis defensionem, quia solius carnis illius quam vidimus et palpavimus, et cum qua conversati sumus, iconam depingimus; quod est impium et Nestoriani pessimi sensus inventio. »

Epiphanius diaconus legit:

Adhuc eisdem continuantur artificii falsi assertores circa veritatem, ad impudentem contradictionem conversi. Verum convenientia sibi dicentes, incidunt in laqueum blasphemæ; et amentix continuantes verba, id est incomprehensibilem et incircumscrip- tam divinam Christi naturam, accusant Christianos, dicentes hanc eos circumscribere. Deinde artificiose loquentes, eorum assumendo personam, falso pronuntiant, quia solius carnis illius quam vidimus et palpavimus, et cum qua conversati sumus, iconam depingimus: ut quasi ex hoc iterum in Nestorii blasphemiam Ecclesiam inducant. Unde et inferunt: Quod est impium, et Nestoriani pessimi sensus inven- tio. Ergo veritatem audiant. Christiani unum Einmanuel scientes Christum Dominum, ipsum depingunt

A secundum quod Verbum caro factum est; et multi- plices garrulitates a se procul repellunt, simplici corde omnia quæ tradita sunt in Ecclesia suscipien- tes; et intuentes picturas, nihil aliud intelligunt, nisi quæ signantur in ipsis. Etenim cum viderint in pictura parientem Virginem et angelos supra stantes cum pastoribus, recogitant Deum humanatum nasci propter salutem nostram; et confitentur dicentes: Is qui sine carne erat, caro factus est, Verbum incre- satum est, increatus creatus, impalpabilis, palpa- tus est: atque unum eundemque confitentur perfe- ctum in deitate et perfectum in humanitate, Deum veraciter et hominem veraciter. Præterea dictum est retro de scelestâ Nestorii hæresi, quia imaginum effigies in nullo cum ea concordant; et sufficienter dictum est. Quod si oportuerit, et iterum dicetur. Pu- tantes autem in se quid intelligere, aiunt:

Gregorius episcopus legit:

« Tractandum est enim in hoc, quia si secundum or- thodoxos Patres simul caro, simul Dei Verbi caro, nunquam partitionis sensum suscipiens, sed tota ex toto a divina natura suscepta et integre deificata est, quomodo scindetur, vel separatim statuatur ab his qui impie hoc agere conantur? Similiter autem et super ejus habetur anima. Assumentes quippe Filii deitate in propria persona carnis nature, anima mediatrix effecta est inter deitatem et carnis crassitudinem; et sicut simul caro, simul Dei verbi caro est: ita simul anima, simul Dei Verbi anima est: et utraque simul, deificata scilicet anima, sicut et corpore, et ab his indivisa deitate manente etiã in ipsa disjunctione animæ a corpore in voluntaria passione. Ubi enim anima Christi, ibi et deitas: et ubi corpus Christi, ibi et deitas. »

Epiphanius diaconus legit:

Quando aliquem tacturi sunt nequaquam sermo- nem subversores catholicæ Ecclesiæ [Gr., qui aver- tunt se a catholica Ecclesia], assumunt aliqua quæ omnes profitentur: ut per sensum bonum qui in his esse cernitur, nec de reliquis incredibiles [id est fide minus digni] judicentur. Pauca enim quædam bene pronuntiantes, et quodammodo glareis margaritas commiscentes, atque ad vomitum proprium repe- dantes, aiunt scindi et separatim statui unum Christum ab his qui recipiunt venerabiles imaginæ pi- cturas. Et vituperabiliter effantur, nunquam parti- tionis sensum fuisse receptum. Liqueat ergo quod ignorentur ab eis Patrum voces. Studiosè [Gr., cogitatione] quippe omnes separationem duarum natu- rarum expressius prædicant, sed non rebus, ut superius dictum est, sicuti blasphemè Nestorius dicere ausus est. Nulla autem est procul dubio ratio dissen- sionis vel separationis, aut alicujus divisionis, vel rursus esseutiæ confusionis, quemadmodum crebro falso concionati sunt, pro eo quod pingitur Dominus secundum id quod homo fuit perfectus. Aliud est enim imago, et aliud principium: et proprietates.

principalis nullatenus quis eorum qui sanum sapiunt, in imagine quærit. In imagine quippe nil aliud vera ratio novit, quam secundum nomen communicare illi cuius est imago, et non secundum substantiam, juxta quod crebro jam diximus coacti ex ipsis [ipsorum] disputationibus. Inopiam enim passi aliquid dicendi contra catholicam Ecclesiam, eadem de eisdem effantur, vana fauce loquentes, et exercitium [Gr., vaniloquentiam] audientibus facientes. Propter quod et ridendi apud omnes monstrantur, aliquando partitionem, aliquando vero confusionem dicentes, paratissimam linguam habentes ad subsequendum [Gr., ad verbis peccandum] unde et dicunt :

Gregorius episcopus legit :

« Si igitur in passione inseparabilis mansit ab his divinitas, quomodo insensati et cuncta irrationalitate repleti, dividunt carnem quæ cum divinitate connexa et deificata est, et quasi puri hominis imaginem pingere tentant? Nam et in isto in aliud iniquitatis barathrum incidunt, separantes carnem a divinitate, et privatæ subsistentiæ illam asseverantes, et aliam personam carni tribuentes, quam et imaginare [id est imaginibus exprimere] fatentur : ex hoc ostendentes quartæ personæ additamentum in Trinitate : super hæc et assumptionem, quæ divinitus est suscepta, atheoton depingentes [Gr., et quod ex assumptione deificatum est, atheoton, id est non deificatum depingentes]. Collegitur ergo ab his qui Christi imaginem pingendam [Gr., pingi] existimant, aut divinitatem circumscriptam et carne confusam, aut corpus Christi atheoton et divisum, ac personam privatæ subsistentiæ super carnem [in carne] dari : similes in hoc effecti Nestorianorum impugnationi quæ in Deum est. In talem blasphemiam atque impietatem incurrentes confundantur et revereantur, et cessent qui patrant, et desiderant, et colunt imaginem, quæ fallaciter ab eis facta et dicta est Christi. Cesset etiam a nobis ex æquo et Nestorii partitio, atque Arii, Dioscori et Eutychetis, et Severi confusio, quæ sunt immensa mala [Gr., e diametro pugnancia mala], et impietate comparia. »

Epiphanius diaconus legit :

Nequaquam per unam viam gradiuntur Christianos calumniosæ hæreseos propugnatores, quemadmodum moris est orthodoxis, qui de divinis dogmatibus disputantes, regiam viam tantum retinent, et hac vel illac nullo pacto declinant. Sed evertentes vias Domini, contrarias opiniones apud se colligunt : et in suo sensu abundantem, sapientes per omnia esse putantur. Sed audiant ab Isaia, qui aducialiter dicit : *Væ qui sapientes estis in oculis vestris, et coram vo-*

A juria et maledictio, quin potius et impietas. Quæ enim Diodorus atque Theodorus Mopsuestiæ, ac Nestorius et Eutyches et Dioscorus et Severus assumere contra veritatem rabiem eructantes, ipsi catholicæ Ecclesiæ tribuunt : et malo malum committentes applicant [addunt], hanc impiis istis hæreticis conspergi perhibentes [cum imp. i. h. sentire per.], et stoliditate et inutilitate verba referta possidentes, et sicut caupones miscent vinum aqua, id est verum sermonem cum perverso, et temperant fel amaritudinis. Hæresis enim Dioscori et Eutychetis contraria est Nestorio, quemadmodum jam diximus : atque contrarias hæreses in una opinione atque professione esse possibile non est : quemadmodum album et nigrum, vel calidum et frigidum impossibile

B est videri in uno subjecto, in uno eodemque tempore. Neque enim in nive inventum est aliquando calidum, neque in igne frigidum. Porro amentia ipsorum inutilitatem manifestiorem dicemus. Imaginem enim et principale idipsum dicunt veloces erga calumniam : et idcirco in confusiones et partitiones inducunt eos qui depingunt evangelicam relationem.

Eutychianorum enim, id est eorum qui prædicant unam naturam secundum subsistentiam in unitione Christi, ac per hoc dogmatizant confusionem, veritatis transmutatio nihil aliud in illis est, nisi quod subsistentiam et naturam idipsum definiunt : quod aliud esse atque aliud alumni catholicæ norunt Ecclesiæ. Subsistentiam enim dicimus substantiam

quandam cum proprietatibus, ab eo quod est hyphestanæ [Gr., hyphestanæ, id est subsistere]. Porro autem naturam fatemur rem per se subsistentem [Gr., existentem], non indigentem alio ad sui stabilitatem [constitutionem], ab eo quod est pephycenæ.

Hoc præterea modo et isti imaginem Christi et ipsum Christum nihil distare per substantiam dicunt. Nam si differentiam nossent, nequaquam has vocum novitates portentose prætenderent. Omnibus enim evidens est, quia aliud est imago, et aliud primitivum : hoc quidem animatum, illud autem inanimatum est.

Et quoniam verbosati sunt, in imagine circumscribi pariter divinam naturam, excidentes a recta ratione, traditi sunt in reprobum sensum. Petrus enim et Paulus depicti videntur, sed eorum animæ in imaginibus non adsunt : quandoquidem nec ipso corpore Petri præsentem, animam ejus aliquis videt. Cum ergo ipsa non aspiciatur, quis eorum qui veritatem sectantur, dicit, quia separata est caro Petri ab anima ejus, nisi forte per intelligentiam tantum?

D Quanto magis incircumscripta natura Dei Verbi a circumscripita carne quæ ab eo assumpta? Neque enim quando fatigatus est ex itinere, et a muliere Samaritana bibere quærebát, et a Judæis lapidabatur, deitatis natura fatigabatur, vel lapidibus submittebatur : absit blasphemiam. Has ego multiplices congloba-

personæ additamentum in sancta Trinitate stolidè locuta est. At nos qui in catholica Ecclesia utpote proprii filii nati sumus, omnia quæ sunt dispensationis Domini nostri Jesu Christi suscipientes, atque Arium et Nestorium, Apollinarium quoque et hujus discipulos Eutychem et Dioscorum abominantes, venerabiles imagines suscipimus, imagines tantum et nihil aliud eas scientes, secundum quod principalis tantummodo nomen habent et non substantiam. Cancræ autem more oblique gradientes, ad aliam blasphemiam ducuntur viam, dicentes :

Gregorius episcopus legit :

Laetentur et exsultent, et fiducialiter agant hi qui veram Christi imaginem sincerissima anima faciunt et desiderant, et colunt, et in salutem animæ et corporis offerunt : quam ipse sacratissimus immolator et Deus noster, ex nobis ex toto massam assumens, secundum tempus propriæ passionis in typum et rememorationem evidentissimam tradidit ministris suis. Sese namque voluntarie traditurus memorabili et vivificæ morti suæ, acceptum panem benedixit, et gratias agens fregit, et dans dixit : *Accipite et comedite in remissionem peccatorum; Hoc est corpus meum (Math. xxvi).* Similiter et calicem tradens dixit : *Hic est sanguis meus : hoc facite in meam commemorationem (Marc. xiv, Luc. xxii).* Veluti nulla alia specie ab eo electa sub cælo, vel forma [figura] imaginari ejus incarnationem valente. Vide ergo quod imago vivifici corporis ejus pretiose ac honorabiliter facta sit [Gr. En ergo imago vivif. cor. quæ pret. ac hon. fit] Quid enim argumentatus est in hoc sapientissimus Deus? Nonne ut ostenderet et exprimeret evidenter nobis hominibus mysterium quod operatus est per dispensationem suam? quia sicut id quod ex nobis suscepit, materia sola est humanæ substantiæ per omnia perfectæ, non figurantis proprie subsistentem personam, ut non additamentum personæ divinitati interciderat : ita et imaginem materiam præcipuam, id est, panis substantiam præcepit offerri, non figurantem hominis formam, ne idololatria subintroducatur. Sicut ergo corpus Christi quod secundum naturam, sanctum est, utpote divinitus sanctificatum [Gr., utpote deificatum]; ita manifestum est, quod ad optionem, id est, ipsa imago ejus sancta est, utpote per quamdam sanctificationem gratiæ sanctificata [Gr., deificata]. Hoc enim et mercatus est [industrie gessit], ut diximus, Dominus Jesus, ut sicut carnem quam suscepit propria secundum natu-

ritatem [mente prædita, uneta est per Spiritum sanctum divinitate]. Similiter et divinitus tradita imago carnis ejus, divinus videlicet panis repletus est Spiritu sancto cum calice vitam ferentis sanguinis lateris ejus. Hæc ergo demonstrata est vera imago dispensationis quæ in carne facta est, scilicet Christi Dei nostri, quemadmodum supra dictum est; quam ipse nobis verus naturæ vivificator et fector voce propria tradidit.

Epiphanius diaconus legit :

Patet, qualiter omnis sermo propositus, quando semel a veritate aversus est, in multas et periculosas pravitates a consequentia seductoria proferatur : quippe quod et isti præceptores novitatis perperisunt. Aversi enim a veritate propter imaginum factionem, etiam in alteram extremam apoplexiæ insaniam delapsi sunt. Etenim quasi ex Delphico tripode obliqua hæc et pernicioosa dogmata oraculo consecuti sunt [vaticinati sunt]. Sed audiant a proverbiali verbo : *Laqueus fortis viro labia sua, et capitur proprii verbis oris (Prov. vi).* Ligna enim et fenum et stipulam apposuerunt, quorum finis in combustionem. Nullus enim aliquando tubarum Spiritus, sanctorum videlicet apostolorum, aut illustrium Patrum nostrorum, incruentum sacrificium nostrum quod in commemorationem Christi Dei nostri ac omnis dispensationis ejus efficitur, dixit imaginem corporis ejus. Neque enim acceperunt a Domino sic dicere vel confiteri, sed audiunt evangelice dicentem eum : *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non intrabitis in regnum cælorum (Joan. iv).* Et : *Qui manducat meam carnem et bibit sanguinem meum, in me manet, et ego in eo (ibid.).* Et : *Accepto pane, gratias agens, fregit, et dedit discipulis suis, et ait : Accipite et comedite; hoc est corpus meum. Et, accipiens calicem, gratias egit, et dedit illis dicens : Bibite ex hoc omnes : hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum (Math. xxvi, Marc. xxiv, Luc. xxii).* Et non dixit, accipite et comedite imaginem corporis mei. Sed et Paulus divinus apostolus ex divinis Domini vocibus hauriens, ait : *Ego accepi a Domino quod et tradidi vobis, quoniam in qua nocte tradebatur, accepi panem, et gratias agens, fregit et dixit : Accipite et comedite; Hoc est corpus meum quod pro vobis frangitur : hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem postquam cœnavit, dicens : Hic calix novi testamenti est in meo sanguine : hoc facite, quotiescunque biberitis, in meam commemorationem. Quotiescunque enim manducabitis panem*

trum hæc pie visum est nominare: quorum est A Eustathius propugnator orthodoxæ fidei et arianæ destructor vesaniæ, et Basilius ejusdem infelicis superstitionis deponitor, qui omne quod sub sole est, planam rectorum dogmatum basim edocuit. Ex uno enim eodemque spiritu disputantes, unus quidem eorum interpretans Salomonicum dictum, quod in Proverbiis legitur: *Comedite panem meum, et bibite vinum quod miscui vobis* (*Prov. ix*); hæc dicit: Per panem et vinum, typos corporalium Christi prædicat membrorum. Alter vero ex eodem fonte hauriens, ut noverunt omnes sacerdotii mystici cultores, in oratione divinæ oblationis ita dicit: Confidentes appropinquamus sancto altari, et proponentes typos sancti corporis et sanguinis Christi tui, te deprecamur, et te rogamus: et quod deinceps inferat, certiore Patris hujus perfecit intellectum, qualiter antequam sanctificata fuerint, a vocata sint typhi: post sanctificationem autem corpus proprie ac sanguis Christi dicuntur, sunt, et creduntur. Ipsi vero viri fortes volentes venerabilium imaginum demolliri visionem, aliam imaginem introduxerunt, quæ non est imago, sed corpus et sanguis: porro fatigatione [*Gr.*, improbitate] et astutia depressi, sophismate pravo semet offendentes, [*Gr.*, decipientes] adoptione nominaverunt fieri hanc divinam oblationem: [*Gr. add.* et quemadmodum hoc dicere aperta insania est, sic et imaginem asserere corpus, *etc.*] et corpus et sanguinem Domini, æquali quodammodo appropinquat amentia, et ampliorem indisciplinationis [*Gr.*, indisciplinatione] habet impietatem. Deinde C dimisso mendacio tangunt pauxillum quid veritatem, divinum corpus dicentes fieri: et, si imago corporis est, non potest esse hoc divinum corpus. Ergo hinc inde circumductis, invalida omnino manent ea quæ ab illis susurrata sunt. Sicut enim oculus turbatus non recte videt, ita et ipsi nequam confusione cogitationum sensum suum turbantes et turbulentum reddentes, id ipsum patiuntur quod insanientes, alia scilicet pro aliis phantastice passi [*Gr.*, phantastice judicantes]: aliquando quidem imaginem dicentes sancti corporis Christi intelligibile [*Gr.*, sacrum] sacrificium nostrum, aliquando vero positione corpus. Porro hæc passi sunt, quemadmodum supra diximus, imaginalium formationum vultum [aspectum] ab Ecclesia volentes exterminare, gaudentes D super eversione ecclesiasticarum traditionum.

TOMUS QUARTUS.

Epiphanius diaconus legit:

Iterum insistentes iisdem oblocutionibus, movent linguas suas, has ad injuriam acuentes sanctæ Dei Ecclesiæ; etenim aiunt:

Gregorius episcopus legit:

« Mendacia autem cognominatiois malum imo

« stolorum aut Patrum esse habet, neque orationem sacram sanctificantem illud, ut ex hoc ad sanctitatem ex eo quod commune est transferatur: sed manet commune et inhonoratum, sicuti patrat hoc pictor. »

Epiphanius diaconus legit:

Linguam habentes magniloquam, adjectionibus malum absque timore Dei amplificant; et temerario corde ac potentatu inania, meditates mendacis cognominis et mali nominis imagines quæ sub nomine Christi factæ sunt, pronuntiaverunt. Et si hoc de regum imaginibus dicere auderent, morte vindictam forsitan pertulissent. Patientur autem hanc et percipient utique, quando et verborum et actuum retributio fiet. Præterea cum multis quæ nobis sine scripto tradita sunt, etiam imaginum factio in ecclesia ab apostolorum prædicatione dilatata est. Indicat autem hoc et historia de hæmorrhoida, quæ ex diversis historiis testimonium habet, et secundum quod sanctum Evangelium refert, sanitatem adeptæ est: quia hæc statuam erexit Domini, et se tangentem simbriam statuæ posuit (*Matth. ix, Marc. v, Luc viii*). Inter illam autem et Christi imaginem herba quædam oriebatur, appropinquans pedi statuæ, omnis languoris remedium. Porro has etiam in scripturis Christianos versari [operatas], sanctorum Patrum nostrorum plurimi tradiderunt. b Basilius Magnus, cujus doctrina per omnes terminos resonat, in diversis sermonibus suis mentionem earum facit: et Gregorius ipsius et carne et spiritu frater, Nyssæorum præsul, in sermone de Abraham: et Gregorius cognomento deiloquus in scriptis a se carminibus; in quibus sermo refertur, qui est inscriptus de Virtute: Joannes etiam qui os auro pretiosius possidet, in epitaphio sermone suo, quem in Meletium habuit episcopum Antiochiæ; et in sermone suo qui etiam supra scribitur, quia Victoris et Novi Testamenti: unus est legislator: Cyrillus deponitor Nestorii epistola sua [*Gr.*, ep. sua prima] ad Acacium episcopum Scythopoleos, Sophronius [Anastasius, Antiochenus patr.] Maximus. Sed quid nominatim horum memoriam facimus, cum omnes sancti Patres nostri imaginum facturam susceperint? At hi mendaciter asserunt perhibentes quod Patrum non sit traditio, etiam, satis congrue: si Evangelium legendum minime tradiderunt, nec imagines figurandas; et si hoc, et illud. Sequitur enim titulationis vel picturæ formatio evangelicam relationem, et hæc picturalem narrationem: et utraq; bonæ et honorabiles. Quæ enim indicativa sunt invicem, indubitanter etiam alterum alterius habet intelligentias. Si enim dixerimus, sol super terram est, utique dies est: et si dixerimus, quia dies est, utique sol super terram est. Ita et si viderimus in imagine evangelizantem angelum Vir-

Gabriel a Deo ad Virginem; et ingressus ad eam dixit: Ave, gratia plena, Dominus tecum; benedicta tu inter mulieres (Luc. 1). Ergo ex Evangelio audivimus gestum mysterium per angelum ad Virginem, et commonemur: et in imaginem intuentes similiter quod gestum est, manifestus intelligimus. Porro et in aliam rursus indisciplinationis viam conversi sunt, dicentes:

Gregorius episcopus legit:

« Neque orationem sacram sanctificantem illud, ut ex hoc ad sanctificationem ab eo quod commune est, transferatur: sed manet commune ac inhonorandum, quemadmodum hoc pictor effecit. »

Epiphanius diaconus legit:

Et quod verum est audiant. Multa quæ in nobis sacra sunt, orationem sacram non recipiunt, cum inde et ex ipso nomine plena sint sanctitudine simul et gratia. Et propterea hæc ut revera veneranda honoramus et salutamus, ipse enim typus vivificæ crucis absque oratione sacra effectus, penes nos colitur, et contenti sumus figura ejus ad suscipiendam sanctificationem. Et per adorationem quæ facta est a nobis in eum, et per notam in fronte expressam, atque per signaculum quod in aere per digitum sit, abigere [insequi] dæmones speramus. Similiter et in imagine per nominis annotationem ad primitivi honorem reducitur: et salutantes ac honorabiliter adorantes, percipimus sanctificationem. Nam et sacra diversa vasa habentes, hæc salutamus atque amplectimur, et sanctitatem quamdam percipere ab eis speramus. Itaque aut crucem et sacra vasa stultè dicturi sunt communia et inhonoranda, sicuti fecit ea faber et pictor et textor, eo quod non habeant orationem sacram sanctificantem illa: aut certe et venerabiles imagines tanquam sacras et sanctas et honorandas admittent. Cæterum volentes et alia zizanias immista plantare semina, quasi ex spiritu pythonico etiam adhuc effantur.

Gregorius episcopus legit.

« Si verò quidam eorum qui in tali errore detinentur, dixerint, recte quidem a nobis et pie dici ea quæ in subversionem imaginis quæ Christi dicitur, asseruntur, propter inseparabiles et confusas duas naturas, quæ in una subsistentia con-venerunt: sed deficere nos a ratione, eo quod [Gr., dubitare eo q.] super immaculatæ ac semper gloriosæ, quæ proprie Dei genitrix est, et prophetarum, apostolorum quoque et martyrum, cum sint puri homines, et non ex duabus naturis, divinitate scilicet et humanitate, in una subsistentia, instar unius Christi, ad stendum imagines interdictionem facimus. »

Epiphanius diaconus legit:

sacerdotes, et sacerdotes tam Orientis et Occidentis, quam Arcti et Mesembriæ, anathemati destinaverunt eos qui ita senserunt. Verum modicam partem harum dioceseon seduxerunt, et a toto Ecclesiæ corpore reciderunt, aut contemnentes Domini vocem dicentem: *Qui enim unum ex minimis meis istis scandalizaverit, expedit ei ut suspendatur mola asinaria circa collum ejus, et demergatur in mare* (Matth. xviii). Et ipsum non reverentes, utpote adversus imaginem ejus rabiem exercentes, nec sanctos ejus erubescunt: sed et adversus ipsos commoverunt linguas, ita dicentes:

Gregorius episcopus legit:

« Deficere nos a ratione, eo quod super immaculatæ et semper gloriosæ, quæ proprie Dei genitrix est, et prophetarum, apostolorum quoque ac martyrum, cum sint puri homines, et non ex duabus naturis, divinitate scilicet et humanitate: et quia oportet ad istos dicere, quod primo destructo, nec his sit opus. »

Epiphanius diaconus legit:

Neque primum evangelice aut apostolice, aut scripturaliter, aut paterne, aut argumentose, et, ut absolute dicamus, aut pie destructionem fecerunt, sed ex proprio ventre pronuntiantes, catholica Ecclesiæ Dei restiterunt; neque de propositis intemeratæ dominæ nostræ genitricis Dei imaginibus aut sanctorum est illis verax vel pius sermo resistendi: quemadmodum jam, dante Deo verbum, demonstravimus. Prius enim diximus, ex sanctis Patribus haurientes, quia imaginis honor ad principale transit; et quia qui intuetur imaginem regis, intuetur in ea regem. Qui ergo adorat imaginem, in ea adorat regem: illius enim forma et species est imago [Gr., in imagine]: et sicut qui injuriam infert regis imagini, poenam jure perpetitur, tanquam qui ipsi causæ, videlicet regi, inhonorantiam intulit, quanquam imago nihil aliud sit quam lignum et colores cere immisti et temperati: ita et hoc modo qui figuram cujuslibet inhonorat, in idipsum cujus imago est, refert injuriam. Sed et ipsa natura rerum docet, quia dum imago inhonoratur, utique principale inhonoratur. Hoc omnes homines sciunt, ipsosque cognoscunt adversus Patres insurgere, et catholica Ecclesiæ traditioni resistere, atque naturam rerum non sequi. Iterum autem refertam mendacio habentes linguam, opinantur offendere [fraudare] veritatem, dicentes:

Gregorius episcopus legit:

« Verumtamen dicamus ea quæ sunt eorum destructionis. Quoniam quidem nostra catholica Christianorum Ecclesia media inter Judaismum et paganismum existens, neutrorum solemnnes ceremonias habet, sed nova pietatis et mystici sacrifi-

idolorum factionem, et idolorum cultum abominans, qui auctor et inventor abominabilis hujus artis factus est : spem enim resurrectionis non habens, dignum ludibrium sibi advenit, ut non presentem quasi presentem per derisionem exhibeat. Si ergo nil extraneorum est in ea, merito ut alienum etiam hoc, et daemionici sensus virorum adinventio, avertatur a Christi Ecclesia.)

Epiphanius diaconus [et cubuclesius] legit :

Immensurabilis ac frivola dictionis eorum littera plenissime deliramentis procurata, importunum quiddam et nimis risu dignum existit. In posterioribus [Gr., antecedentibus] enim in praecipitia et fauces [barathra] per ratiunculas suas inducti sunt : nunc autem in profundum inferni se intulerunt, mediam inter Judaismum et paganismum pronuntiantes esse Christianorum Ecclesiam. Deinde iterum intra se cadentes dicunt [sibi non constantes dicunt], neutrorum solennes caeremonias habere. Igitur aut ibi mentiuntur, aut hic veritatem non dicunt. Sed ut verius dicatur, sibi mentiantur. Mendacium enim non modo veritati contradicit, sed et sibi, ut sacer psalmista inquit David. *Mentita est enim, ait, iniquitas sibi (Psal. xxvi).* Basilius ergo Caesariensium praesul, cujus in omnem terram exivit sonus, in ipso proemio sermonis sui contra Sabellianos scripti sic ait : Impugnat Judaismus paganismum, uterque vero Christianismum. Ipsi autem qui putantur [sibi videntur] super Patres esse sapientes, mediam perhibuerunt esse Christianorum fidem inter hos duos adversarios. Judaismus quidem inopiam divinitatis, at vero paganismus multitudinem deorum induxit. Gregorius enim qui a theologia cognominatur, utriusque abjectionem faciens, ita dicit (*Orat. in Christi nat.*) : Dei autem cum dixerō, Patris aīo et Filii et Spiritus sancti : neque supra haec deitate excedente, ut non vulgus deorum introducamus, neque intra haec definita : ne divinitatis inopia judicemur [damnemur], aut propter monarchiam judaizantes, vel propter deorum copiam paganizantes; malum enim in utroque simile, licet in contrariis invenitur. Et quae Veteris quidem sunt Testamenti, quod tenuit Israeliticus populus, Dei traditio erat : paganorum autem, daemionum. Ergo et hic cum divinitus traditis praecipis daemionica connumeraverunt et commiscuerunt, imaginem Domini idolum pronuntiantes, daemionum imaginibus consimilem. Calumniantur ergo et Abel et Noe et Abraham sacrificiorum causa, quae ab ipsis per animalia sunt oblata, et Moysen, et Samuel, et David, et reliquos patriarchas; quia et ipsi extranea et pagana sacrificia Deo sacrificabant, ut patet ex Scripturae testimoniis.

A non Deo, ait Scriptura (Deut. xxxii). A nobis ergo et per nos est malum atque hujus adversum, et non ex subjectis materiis. Idolum enim, ut ait Apostolus, quid est? et idolothytum quid est, nisi quod quae immolant gentes, daemionis immolant, et non Deo? (*I Cor. x.*) Porro plurimum errantes, et injurias et mendacia fingentes, deliberant, et inferunt hujusmodi.

Gregorius episcopus legit :

« Quiescat ergo omne os obloquens iniqua et contumeliosa contra nostrum Deo acceptum consilium atque sententiam. Sancti enim qui Deo placuerunt, et ab ipso sunt dignitate sanctitatis honorati, vivunt semper Deo, licet hinc migraverint. Quos qui in mortua arte atque odibili, nunquam vivente, sed ab adversariis paganis, vane reperta, pensat erigere, blasphemus ostenditur. »

Epiphanius diaconus legit :

In his quae ab eis nunc dicta sunt extraneos et alienos se a Dei pace demonstrant; quam videlicet Dominus noster his qui germane ac sine dolo in illum credunt, dimisit dicens : *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis (Joan. xiv).* Quomodo enim pax, si contra eorum consilium et sententiam catholica Ecclesia erigitur, confortata et certificata traditionibus suis? Qui enim divino zelo moventur, semper Patribus et traditioni ecclesiasticarum legum concordant : eum vero qui contrarie se habet, ut inimicum effugiunt. Hos ergo tanquam eos qui ex toto corpore Ecclesiae sese reciderunt, non cessant veri adoratores, qui in spiritu et veritate Deo serviunt (*Joan. iv*), et imaginales picturas in relationem et commemorationem tantum habent, et has amplectuntur atque salutant, contra reprobam divinitus consilium eorum atque sententiam, thorace veritatis induti, pugione spiritus pungere. Sancti enim Patres qui a saeculo Deo placuerunt, ad nostram salutem atque utilitatem vitas suas conscriptas nobis dimittentem, etiam ea quae a se acta sunt, per picturae narrationem in catholica Ecclesia tradiderunt, in commemorationem enim nostri, et ad erectionem conversationis suae. Etenim sanctus Basilius in sermone suo super laude sanctorum quadraginta martyrum sic ait : Age itaque, in medium eos per commemorationem adducentes, communem utilitatem ipsorum his qui praesentes sunt, constituamus, praemonstrantes omnibus velut in pictura virorum fortia facta. Nam et bellorum praeconia et verborum scriptores multoties et pictores designant, alii quidem sermone adornantes, alii vero tabulis [Gr., illi quidem s. ad hi vero t.] exarantes; multosque ad virilitatem erigunt utriusque. Quae namque historiae per

Domini, in qua obumbravit plenitudo divinitatis, per quam nobis illuxit lux inaccessibilis, excelsiorum cœlis, et sanctiorem cherubim, in vili gentilibus arte pingere audent? Aut iterum eos qui conregnaturi sunt Christo, consessoresque fieri [futuri ac judicaturi], ac judicare orbem terrarum, atque conformes fore [futuri] gloriæ ipsius, quibus, ut sacra dicunt eloquia, dignus non erat mundus (Hebr. xi), non erubescant gentili arte pingere? Nefas enim est Christianis, qui spem resurrectionis habent, dæmonum cultricum gentium moribus uti, et sanctos, qui tali et tanta gloria resplendent, in gloria et mortua materia injuriis cumulare. Nos enim ab alienis non suscipimus probationes fidei nostræ. Etenim dæmoniis Deum prædicantibus Jesum, increpabat eos, dedignatus a dæmonibus testimonium habere (Marc. i, Luc. iv).

Epiphanius diaconus legit :

A laudibus inchoantes, volunt simpliciores subfringere ad vanum sensum suum. Sed qui prudentiam serpentis habent et non versutiam, simplicitatemque columbæ, norunt et sermonibus et laudibus intemperatam et immaculatam vere ac proprie Dei genitricem et sanctos honorare, et horum virtutes per historicos libros ad memoriam reducere, et rursus per imaginales titulationes nota facere certamina et fortitudines eorum, atque hos magnificare supremis honoribus, et scire illos secundum sacrum Apostolum dissolutos cum Christo esse (Philipp. i), et intercedere pro nobis, et sinceram ac summam fidem et servitum in spiritu et veritate soli Deo offerre, et non quibuscunque creaturis quæ sub cœlo sunt. Quid autem materiam sumentes ut turpem, contumeliosis volunt afflicere veritatem? quos oportebat potius quod pejus est fugere, et quod melius est setari, et priscorum recordari sanctorum sacrificiorum, quæ a Scriptura laudantur; quomodo Deo, modo vero dæmonibus offerrentur: quanquam existens materia omni [Gr., quando Deo offerebantur, quando vero dæmonibus; quanquam eadem existens materia, omni] erat contagio plena, et subjectum tantum aspicientes, calumniantur Ecclesiam gentilium signentorum habere indicia. Sed non quia materia in diversis contrarietatibus rerum utilis exprobratur vel turpis ostenditur, despicienda est ejus utilitas. Si enim studuerint taliter intelligere et accipere, polluentur [Gr., abibunt] omnia secundum ipsos quæ Deo sunt dicata, sacra scilicet vestimenta, et vascula sacra. Etenim qui quæ paganorum sunt sapiebant, ex auro et argento idola construiebant, ac libamina ex vino libabant, et ex farina lagana militiæ cœli offerebant hi qui ex Hebræis idololatræ stebant. Restat ergo eis incusare catholicam Ecclesiam, quia pagani per historicos libros deos suos dæmones collaudabant; et nos non collaudemus sicut pagani neque Deum qui super omnia est, neque sanctos ejus, per historicos libros, quia ex alienis recipimus approbationes. O subversionem et amertiam! Cum

animum homines procul dubio simus sensibiles, rebus sensibilibus utimur ad cognitionem et commemorationem omnis divinæ ac piæ traditionis. Deinde ut adulteratores veritatis, subvertentes vias simul et intelligentias Domini, dicunt :

Gregorius episcopus legit :

Super hoc ergo examinato et pertractato elicto [Gr., dogmate] nostro, præbeamus et ex divinitus inspirata Scriptura, et ex probabilibus Patribus nostris manifesta testimonia conspirantis nobis, et roborantia hujuscemodi piam intentionem nostram; quibus non contradicat qui horum habet experimentum: qui autem ignorat, discat et retineat illa ut Dei; et secundum primam quidem rationem ex ejus voce divinitus dicta, quæ ait: Spiritus est Deus, et qui adorant eum, in spiritu et veritate oportet adorare (Joan. iv); et iterum: Nemo Deum vidit unquam (Joan. i); et: Neque vocem audistis, neque speciem ejus vidistis (Joan. v); et beatificante eos qui non viderunt eum, et crediderunt.

Epiphanius diaconus et cubulesius legit :

Cum aliqui recta, secundam quod sibi videtur, dogmata conantur pervertere, nemo miretur, si Scripturæ verbis utantur. Nam et omnes hæresiarum de divinitus inspirata Scriptura erroris sui colligunt occasiones, quæ per Spiritum sanctum recte dicta sunt malignis sensibus suis adulterantes. Et hoc summa prænuntiavit apostolorum tuba, Petrus videlicet dicens: Quæ indocti et instabiles pervertunt secundum sua desideria (II Petr. iii). Proprium est enim hæreticis, secundum sua desideria pervertere divinorum et verorum scientiam dogmatum. Generaliter enim sanctis Patribus nostris, Dominus creavit me initium variarum suarum in opera sua (Prov. viii), in dispensationem Christi secundum carnem factam assummentibus, Arius et Evonomius, et qui juxta ipsos sunt, in supernam et divinam generationem acceperunt, ac per hoc a recta scientia retro redierunt. Rursus autem Apollinarius evangelicam vocem male intelligens: Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit Filius hominis (Joan. iii): ad pravitatem conversus est, dicens, cum carne illa descendisse Deum Verbum, quam habens in cœlis erat, æternam quamdam et consubstantialem sibi: et apostolicum quoddam dictum objiciens, quod perhibet: Secundus homo Dominus de cœlo (I Cor. xiii): et dicat [Gr., decipiebatur], secundum quod sibi visum fuerat. Nullique mirandum, si et novæ hujus pravitate sectatores ex divina Scriptura nobis proferant opiniones: ex magistris enim suis acceperunt occasiones. Voces enim quæ super invisibili et incomprehensibili divinitate dictæ sunt, in carnis dispensationem Domini nostri Jesu Christi, qui est unus ex sancta Trinitate, commutaverunt. Quis enim eorum qui bene sentiunt, nescit, quod illud quod dicitur, Deum nemo vidit unquam, super divina natura sit scriptum? et illud, neque vocem ejus audistis, neque speciem ejus

vidistis, si intellexerit quis super humanitate, totum Evangelium subvertet? Ubi enim ponemus illud quod falemur, *Dixit Dominus discipulis suis (Math. xxiii)*. Et: *Dixit Dominus ad Judæos qui ad se venerant: Et Dominus dixit: Væ vobis Scribæ et Pharisei? (Math. v.)* Vel rursus quomodo intelligemus, *Aperiens os suum, docebat eos? (Joan. v.)* significanter hæc super humanitate. Illud autem: *Neque vocem ejus audistis, neque speciem ejus vidistis*, super divina substantia. Secundum id enim quod homo factus est perfectus Deus Verbum, ut prædiximus, et vocem audivimus, et speciem ejus vidimus etiam post resurrectionem. Palpatum est enim, et apparens discipulis, diserebat eis de regno. Deinde et divinam servitutem et adorationem: quam Christiani veram et sinceram fidem in se habentes [fort. vera et sincera fide in se habent], affectuosæ ac honoranti adorationi consimilem prædicant. In his quippe duabus rebus est illud quod apud eos perversum est: quare et Christianorum calumniatores sunt et appellantur. Dicunt enim, quia decentem Deam adorationem et servitutem imaginibus offerunt Christiani, et quia incomprehensibilem divinam naturam circumscribunt. O abnegationem et stoliditatem, et quidquid his aliud attinet! Non enim locum habet sermo, sed maledicto plenus est et calumniis. Christiani quippe adorationem quæ in spiritu et veritate est (*Joan. iv*), neque imaginibus, neque divinæ figuræ crucis impartitum sunt; sed neque invisibilis et incomprehensibilis naturæ imaginem unquam fecerunt, sed secundum quod Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (*Joan. i*), ea quæ humanæ dispensationis ejus sunt, pingunt et imaginantur [imaginibus exprimunt]. Scientesque quia spiritus est Deus, et eos qui adorant eum, in spiritu et veritate oportet adorare, adorationem et servitutem quæ per fidem est, ipsi soli Deo, qui super omnes in Trinitate laudatur, offerunt. Nam divinum typum crucis et venerabiles imagines desiderio et affectu flagrantes, secundum principalium relationem salutamus, et honorabiliter adoramus. Vana itaque et inania, seu clandestina [*Gr.*, infirma] omnimodis atque levia eorum eloquia esse monstrantur a veritate, quemadmodum et cætera aliena a pietate intelligentes, aiunt:

Gregorius episcopus legit:

« Et in Veteri Testamento dicente ad Moysen et ad populum: *Non facies tibi idolum, neque omnem similitudinem, quæcunque in cælo sursum, et quæcunque in terra deorsum (Deut. v)*: eo quod in monte de medio ignis vocem verborum vos audivistis, et similitudinem non vidistis, sed vocem. »

Epiphanius diaconus legit:

Hinc occasionem impietatis attrahunt, quasi pueros Christianos sophismatibus suis portentuosam rabie inficere nitentes. Quia igitur si per [*Gr.*, veluti larva

meditantes, in prælocutionibus suis ad dictionem qua præcipitur, *Non facies omnem similitudinem*, fugiunt: et veritatem in injustitia possidentes, et suam justitiam volentes statuere, exercent se ad impietatem: et in insubsistentia mendacii gloriantes, a veritate alienantur. Voces enim quæ olim in lege datæ sunt populo Israel qui vitulo servit (*Exod. xxxii*), et Ægyptiarum abominationum experimentum habuit, Christianorum sacratæ catervæ coaptantes, se publicant et portentuose loquuntur [*Gr.*, et capiuntur], adusti labiis oris sui. Utinam intellexissent, quia Dominus inducturus eos in terram repromissionis, eo quod habitarent in ea gentes colentes idola, et adorantes dæmonia, solem quoque ac lunam stellasque et alias creaturas, sed et volucres, et quadrupedia, atque repentia, et non Deum vivum et verum, legem dabat: *Non facies tibi idolum, neque omnem similitudinem, quæcunque in cælo sursum, et quæcunque in terra deorsum (Exod. xx)*. Quandoquidem subinfert, abstrahens eos ab idololatria: *Non adorabis ea, neque servies illis. (Ibid.)* Cum autem tabernaculum testimonii secundum Domini dispositionem faceret fidelis famulus ejus Moyses, universa ostendens servire illi, sensibiles cherubim humanæ formæ instar intelligentium [typos intelligibilium] ex auro patravit, obumbrantes propitiatorium, Christum præfigurans. Ipse est enim propitiatio peccatorum nostrorum, ut ait divinus apostolus (*I Joan. ii*). Ergo per duas res eos introduxit ad Dei cognitionem, illud quidem dicendo [tum dic.]: *Dominum Deum tuum adorabis, et ipsi soli servies (Math. iv)*: hoc vero faciendo [tum fac.] aureos et conflabiles cherubim obumbrantes propitiatorium (*Deut. vi*), id est, adorantes illud: et per visionem et auditum sublebat eos ad Dominum Deum adorandum, et soli illi serviendum. Sed isti perversitate plenum habentes sensum, etiam apostolicum dictum proponunt hujusmodi:

Gregorius episcopus legit:

« Et commutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis: et coluerunt, et servierunt creaturæ potius quam Creatori (Rom. i). Et rursus: *Et si noveramus secundum carnem Christum, sed nunc jam non novimus eum. (II Cor. v)*. Et eodem approbanter dicente: *Ergo fides ex auditu, auditus autem per Verbum Dei (Rom. x).* »

Epiphanius diaconus legit:

Palam dicendum est, quia ipsi comparati sunt gentibus, quæ commutaverunt gloriam Dei, et servierunt creaturæ potius quam Creatori, commutantes et pervertentes sensus apostolicos secundum sua desideria. Nam omnibus certum est, quia paganos irridere videtur. Apostolus, dicendo: *Commutaverunt gloriam in-*

reciderint disputationem, ut quasi ex hoc simpliciores decipiant, quasi de ecclesiae imaginalibus descriptionibus apostolus hoc præterdat; præsertim cum illa quæ subinferuntur, manifestam habeant explanationem. Volucrum enim et quadrupedum et serpentium mentionem fecit, et quia servierunt creaturæ potius quam Creatori. Noverunt historicorum librorum peritissimi, quia Ægyptii olim boves colabant, et alia quadrupedia, et volatilia diversa, et muscas, et crabronum habitacula, et viliora istis animantia: Persæ vero solem et ignem. Græci autem super hoc omni creaturæ servierunt; sed et Hebræorum quidam, ut liber Regnorum narrat et prophetarum relationes. Nam dicant, quando stultæ factæ sunt gentes, et obscuratum est insipiens eorum? antequam credidissent in Christum, an postquam crediderunt? utique antequam credidissent: manifestum enim hoc. Si enim dixerint, posteaquam crediderunt in Christum gentes, creaturæ ac idolis deservisse, dispensationis Christi Dei nostri prophetiæ secundum ipsos mendaces erunt, quæ pronuntiate sunt de Ecclesia. Erit Jerusalem sancta, et alienigenæ non transibunt per eam ultra. Et: *Misericordiam meam non dispergam ab eis, neque profanabo testamentum meum; et quæ procedunt de labiis meis non faciam irrita (Psal. LXXXVIII)*. Si vero ab agnitione Dei exsules facientes, et ante Christi adventum traditi sunt in reprobum sensum, diabolo servientes, vana est adversus Christianos accusatio quæ nunc ab eis efficitur, et fiducialiter dicet ad eos Isaïas clamans: *Væ qui scribunt malitiam; scribentes enim, malitiam scribunt (Isa. x, sec. LXX)*. Igitur maligne ac tergiversatorie apostolicas et cæteras sacræ Scripturæ voces accipientes, festinant magnum salutis nostræ mysterium dispensationis Christi Dei nostri, per quem redempti sumus ab errore idolorum, pervertere, et in se gloriam transferre: sed nullus eis credit Christianorum. Confitemur enim universi, ab errore idolorum et ab omni religione gentili Christum verum Deum nostrum in protectione sua, qua secundum carnem ad nos venit, nos penitus abstraxisse. Porro si ipsi hoc minime confitentur fuisse factum, nec confessionem, nec vocationem ejus habent. Unde adversus eos Apostolus ait: *Quid enim habes, quod non accepisti? (I Cor. iv.)* At si acceperunt, illam redemptionem confiteri debuerant, et suscipere imagines, quæ sunt ecclesiastici decoris in oculorum aspectum nobis effectæ, et enarrationes evangelicæ per eas in mentes nostras assumptæ in commemorationem et relationem evangelicæ historię, sicuti crebrius dictum est. Et quoniam alias quoque apostolicas voces proponunt, dicentes: *Et si noveramus Christum secundum carnem, sed nunc jam non novimus: per fidem enim ambulamus, non per speciem (II Cor. v)*: in medium proferamus harum interpretes et magistros magnivocos. Joannes itaque

A *gnovimus secundum carnem Christum, sed nunc jam non novimus (II Cor. v)*: ita dicit (*hom. 11 in II ad Cor.*): Neminem novimus secundum carnem fidelium. Quid enim et si in carne sunt? sed vita illa carnalis periit, et desursum nati sumus spiritu, et aliam novimus civilitatem et conversationem, et vitam et constitutionem quæ in cœlis est. Iterum ejusdem: Auctorem esse Christum demonstrat: unde et intulit: *Et si noveramus Christum secundum carnem, sed nunc jam non novimus*. Dic mihi, nunquid carnem deposuit, et nunc non est cum corpore? absit: etenim et nunc in carne est. Hic enim Jesus, qui assumptus est a nobis in cœlum, sic veniet (*Act. 1*). Sic, quomodo? in carne cum corpore. Quomodo ergo ait: *Et si noveramus secundum carnem Christum, sed nunc jam non novimus?* quia et si passibilem noveramus Christum, sed jam nunc non. Nam nostrum secundum carnem esse, est in peccatis esse: et non secundum carnem esse, in peccatis non esse. Christi vero esse secundum carnem, est in passionibus esse naturæ; ut puta sitiendo, esuriendo, fatigando, dormiendo. Peccatum enim non fecit, nec dolus inventus est in ore ejus (*Isa. LIII*). Unde et dicebat: *Quis ex vobis arguet me de peccato? (Joan. VIII)* Et iterum: *Venit princeps mundi hujus, et in me non invenit quidquam (Joan. XIV)*. Igitur non secundum carnem Christum esse, est jam ab his tristitiis liberari, et non absque carne esse. Etenim cum ipsa veniet judicaturus orbem impassibilem eam habens et incorruptibilem: in quod et nos transibimus, configurato corpore nobis effecto corpori claritatis ejus. Præterea Cyrillus Alexandrinus propugnator sinceræ fidei nostræ, explanans nobis idem dictum, taliter interpretatur: nam quia factus homo est unigenitus Dei Verbum, et radix generis apparuit secunda, non juxta primam quæ est ex Adam, sed in melioribus incomparabiliter intelligendam et existentem transformamur ad vitam. Non enim sumus sub morte, sed sub ipso Verbo quod cuncta vivificat: et nemo est in carne, id est, in infirmitate carnali, quod est corruptio. Non autem hoc dicit Paulus, quod non sit in carne Christus. Nam et si dicit, *Neminem novimus secundum carnem*, non tamen hoc significat: siquidem quomodo mortuus est? hoc enim carnis infirmitas est. Ergo quod dicit, hoc est: Factum est caro Verbum, et pro omnibus mortua est: et sic cognovimus eum secundum carnem, verumtamen ex hoc jam non novimus. Nam et si est nunc in carne (resurrexit enim tertio die, et ascendit in cœlos) sed supra carnem intelligitur. Non enim jam moritur, neque aliam aliquam carnis infirmitatem sustinet, sed his omnibus est potior tanquam Deus. Videtis ergo, adversarii, quia non solum apostolicas voces pervertitis, sed sanctis Patribus adversamini. Ipsi enim per antelata dicta Christum passionibus liberatum post resurrectionem ostendunt, et nos do-

gia horum persequi minime patientes, aliter quam Patres sapiendo, vanam quamdam gloriam [opinionem] introducit, et viam non tritam ambulantes, vosmet et sectatores vestros in præcipitia et fauces inducendo, in profundum inferni demergitis. Verum vobis nemo credit non sequentibus sanctorum Patrum nostrorum doctrinam. Sane illud quod dicitur, *Per fidem enim ambulamus, non per speciem*, idem Joannes interpretans, sic ait (*hom. 10 in II ad Cor.*): Ne quis dicat: quid ergo? dicendo: *Quandiu sumus in corpore, peregrinamur a Domino*, ut quid hæc dicis? Alieni ergo efficimur ab eo hic existentes? Ante corruit, dicens: *Per fidem ambulamus, non per speciem*; et hic quidem eum scimus, sed non ita liquido. Et alibi dicit: *Nunc videmus in speculo et in ænigmate, tunc autem facie ad faciem (I Cor. xiii)*. Et hæc quidem ambo egregii Patres dixerunt; quoniam et in aliis dictis suis Apostolus liquido nobis sensum indicat, dicens: *Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus, speramus, per patientiam exspectamus (Rom. viii)*. Perspicuum ergo est, quia per fidem ambulamus, et non per speciem. Neque enim videmus hic Deum, sed credimus in eum: quia et ea quæ condidit, fide dicimus ab eo facta fuisse; quemadmodum magna Spiritus voce ipse prædicat, dicens: *Fide intelligimus aptata esse sæcula Verbo Dei, ut ex invisibilibus visibilia fierent (Hebr. xi)*. Et contemplantes ordinatum motum universitatis, ad intelligentiam venimus Dei; qui omnia in sapientia fecit. Hoc ergo est: *Per fidem ambulamus, et non per speciem*: et non ut ipsi ex indisciplinatione linguæ depravantes sensum apostolicum, in venerabilium imaginum factionem acceperunt quod dictum est. Doctrinis ergo patris auditis, has sequamur, et præsentem novitatem abominemur, dicentes: *Odivi ecclesiam malignantium, et cum impiis non sedebo (Psal. xv)*.

TOMUS QUINTUS.

Epiphanius diaconus legit:

Quoniam ad malitiam currentes pedes eorum, irreliti sunt suis laqueis, ecce ostensum est, neminem ex his qui in Ecclesia nutriti sunt, gloriam Dei in imaginum facturam, vel in aliam qualemcumque commutasse creaturam. Eia nunc et cæterorum destructionem faciamus, auxiliatrice habita, quæ non vincitur, veritate. Etenim ipsi additamentis malum abundare volentes, etiam sanctos Patres in medium adduxerunt, eos obliquendo contra venerabilium imaginum picturam effatos fuisse, addentes:

Gregorius episcopus legit:

Porro æqualia et apostolorum discipuli et successores deiloqui, videlicet Patres nostri edocent.

Dicit ergo in patrandis signis famosissimus Epi-

Et in hoc memoriam habete, filii dilecti, ne inducatis imagines in ecclesias, neque in cœmeteria sanctorum; sed per memoriam habete Deum in cordibus vestris; sed neque in domum communem: non enim expedit Christiano per oculos et vagationes mentis offerri. Qui et alios sermones exposuit in subversionem efficiendarum imaginum, quos qui amorem discendi habent, quærentes invenient.

Epiphanius diaconus legit:

Amatores discendi ecclesiasticorum negotiorum scrutinium [Gr., Studiosi in scrutandis rebus ecclesiasticis], eos qui aliter sapiunt, suamque volunt statuere justitiam, et divinæ resistere, noverunt notis et falsis conscriptionibus iunitentes, tanquam spurios et non proprios Ecclesiæ catholicæ filios, minime ut fratres admittere; imo vero abdicantes dicunt: *Semen Chanaan et non Juda (Dan. xiii)*; scientes ab evangelista dicunt: *Exierunt ex nobis, sed non erant ex nobis. Si enim essent ex nobis, permansissent utique nobiscum (I Joan. ii)*. Et iterum sacratissimo Apostolo dicente: *Quia intrabunt post discessum meum lupi graves in vos, non parcentes gregi, ut abducant discipulos post se. Et videte ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam (Act. xx)*. Et rursus idem: *Nolite omni spiritui credere (I Joan. iv)*. Decet ergo unumquemque Christianum, qui falsos libros audit, hos expuere, ac nullatenus admittere. Etenim divi apostoli ad Laodicenses fertur ficta epistola in quibusdam libris apostoli jacere, quam Patres nostri reprobavere, ut alienam ab ipso: et Manichæi secundum Thomam introducunt evangelium, quod catholica Ecclesia pie tanquam alienum avertit. Ita et præsens testimonium dicitur quidem, sed non est sancti Patris nostri Epiphanius. Ipse namque egregius Pater octuaginta capitulorum editione facta, cunctas hæreses publicavit, paganas scilicet et Judaicas, et quotquot post Christianismum factæ sunt, nullam dimittens: et si imaginum factionem alienam a Christo nosset, hanc utique in numero hæreseon statuisset. Et rursus si expositiones has, quæ sunt adversus venerabiles imagines, Ecclesia suscepisset, non utique imagines pingerentur ad ornatum venerandorum templorum et commemorationem nostram. Ex ipsis enim scripturis, quas novitatis præceptores in testimonium proferunt, earum habetur eversio. Sanctus enim Epiphanius temporibus erat Theodosii et Arcadii: extenduntur ergo usque ad præsentem hæresim quasi anni quadringenti. Et libros adversus imagines nullus Christianorum recepit, nisi falsi præsentis novitatis assertores: et si tot annis in Ecclesia non sunt recepti, neque nunc recipiantur, eo quod aliquando recepti non fuerint. Epistolam enim, quam quidam eorum proferunt, falso suprascriptam ejus-

nimus in fine epistolæ sententiam hujusmodi contineri: quia multoties locutus cum comministris meis, ut auferrentur imagines, receptus non sum ab eis, neque audire vocem meam saltem paululum passi sunt. Intendamus ergo, qui fuerint temporibus jam memorati Patris nostri Epiphani in Ecclesia illustres magistri, et incorruptæ munitiones Ecclesiæ: Basilius magnus in opere et sermone, Gregorius cognomento Theologus, Gregorius Nyssensium civitatis præsul, Pater Patrum ab omnibus nominatus: et Joannes, cujus a lingua vox melle dulcior effuebat, unde et cognomen aurei oris accepit. Insuper et Ambrosius, Amphilochius, et Cyrillus Hierosolymitanus. Si igitur ipse qui conscripsit horum expositionem dictorum contra venerabiles imagines, se non receptum dicit a sanctis Patribus qui tunc in vita supererant, quomodo falsa dicta quæ ipsi sancti Patres non receperunt, nos qui in finem sæculorum devenimus et scientia ac sermone deficimus, quia nec discipuli eorum digni sumus vocari, contra Ecclesiam recipiemus? Absit scelerata ac temeraria expositio. Caruerunt recto sermone [recta ratione] qui hoc contra Ecclesiam nisi sunt: in nobis sit Christum diligentibus Apostoli dictum, teneamus traditiones quas accepimus, et profanas vocum novitates devitemus, et mendacia hæc esse sciamus (II Thess. II; II Tim. III, Tim. III). Libri enim sancti Patris nostri Epiphani, sive qui dicitur Ancyrotos, sive reliqui, in omnem orbem terrarum diffamantur, et sonus eorum vulgatus, et propemodum per universam Ecclesiam sparsi sunt. Harum autem ratiuncularum quæ contra venerabiles imagines murmurant, duo vel tres per universum orbem libri non inveniuntur, nisi forte noviter scripti sint: et si essent noti in catholica Ecclesia, sicut ille qui dicitur Ancyrotos sancti Epiphani, in omnibus est Ecclesiis dilatatus, ita et ipsi dilatati existerent. Sed ut extranei et alieni et falsati, nondum in Ecclesia catholica recepti sunt, neque apparuerunt. Ergo nec nunc, ut pax Dei in omnibus Ecclesiis et antiqua traditio degat. Ne emittant autem linguas vaniloqui, calumniantes eos qui recte sapunt, quod sancto Epiphanio adversentur hi qui recipiunt antiquam legislationem catholicæ Ecclesiæ: quod nequaquam verum est. Conscriptionem enim abjicimus, sanctam vero Patrem doctorem Ecclesiæ catholicæ novimus. Etenim sacratissimi Patres, qui in quarta et universali sancta Chalcedonensi synodo congregati sunt, epistolam quidem quæ dicitur hæc episcopi Edessæ ad Marin Persam anathematizaverunt, veluti Nestorio concordantem: similiter et quintæ synodi Patres: Ibam autem nequaquam. Non enim verum apparuit, quod Iba fuerit epistola: hinc in anathematismis non Ibam anathemati submiserunt, sed epistolam quæ dicebatur Ibae: dicebatur enim, licet non esset. Ita ergo et hæc mendacis assertionis conscripta, quæ contra venerabiles imagines sunt, dicuntur quidem a quibusdam sancti Epiphani esse, sed nullo modo sunt, ut demonstratum est. Etenim

A templum dedicaverunt in Cypriorum insula ejus discipuli, nominantes illud ejusdem vocabulo Patris; et cum multis aliis titularibus picturis imaginem ejus in ipso templo locaverunt. Et si iste taliter venerabilium abominaretur vultum imaginum, quomodo discipuli ejus imaginaliter hunc depingerent: Judicate, omnes qui auditis, et veritatem a mendacio separate: quia non Patris editiones hæc, sed Manichaicæ quedam sunt: quas fugiamus ut felle amaritudinis plenas. Ipsi enim et confusionis introductores hanc effigiem minime receperunt, quippe non veraciter humanatum Deum Verbum carne fuisse dogmatizantes, sed per phantasiam et conjecturam. Propterea et isti phantasiam passi, aliis pro aliis intellectis, proferunt hæc:

B

Gregorius episcopus legit.

« Similiter autem et Gregorius deiloquus in carminibus suis dicit: Injuria est fidem habere in coloribus, et non in corde. Quæ enim in coloribus est, facile diluitur: quæ vero in profundo mentis, illa est mihi amabilis. »

Epiphanius diaconus legit:

Perverse rursus intelligentes, et aliud dictum Gregorii Theologi proferunt, quod a Patre quidem ita prolatum est:

Injuria est fidem habere in coloribus, et non in cordibus. Qui fluentes diluantur; sed mihi gratum est profundum.

C

Ab istis autem falsiloquiis ita:

Injuria est fidem habere in coloribus, et non in corde. Quæ enim in coloribus est, facile diluitur: quæ vero in profundo mentis, illa est mihi amabilis. Obturaverunt aures, et oculos clauserunt, et recta intelligere noluerunt hi qui spreverunt ecclesiasticas traditiones. Auditione quippe audierunt, et non intellexerunt: et videntes viderunt, et non cognoverunt. Obcæcati enim sunt corde, et paternas doctrinas [Gr. add., ac traditiones] perverterunt secundum sua desideria. Sanctus namque Gregorius deiloquus in metricis editionibus suis sententiam quam protulerunt ipsi, dictans, quemdam moralem sermonem inducit, informans vitam nostram, ut recedamus a temporalibus et mundanis negotiis et carnalibus voluptatibus,

D

atque sectemur vitam spiritualem quæ ad celestia ducit; et non credamus huic mundo, et temporalibus quæ non permanent, nec perdurant, quæ et colores nominavit: sed hæreamus potius spiritualibus et veris, quæ in corde firmitatem habent, et permanent in æternum. Nam sæculum nostrum fluxibile, incolatus est præsens vita. Sicut enim color et atramentum cito diluitur, licet a pictore conficiantur [vel a pictore transformatur]: ita et in mundo isto, quem admodum ipse ait, circuitus nostrarum discurrunt rerum nonnunquam aliter, in una [Gr., alias aliter, in una] die, est autem quando et hora fert mutationes. Etenim more umbræ omnia exterminantur humana, et ampulla in aqua ex pluvia facta magis

expirat omnis elatio potentatus humani. Omnis enim homo fenum, et omnis gloria ejus quasi flos feni (Isa. xl). Porro spiritualium operum exhibitio immobilis quidem est, et in his quæ permanent, habet vicissitudinem [retributionem]. Si enim contra imagines dictum illud esset, assereret utique dicens: Injuria est fidem habere in coloribus, et non in Deum. Sed non in cordibus, pronuntiavit: id est, firma et stabilia ut operemur regni cælorum, et non mundi hujus: quæ ut fluida, cito mutata, fidem non habent. Kursus autem male allegorizantes, et secundum proprium sensum omnia colligentes, magnorum antistitem Basilii et Joannis dicta proferunt in testimonium, asserentes:

Gregorius episcopus legit:

Joannes autem Chrysostomus docet ita: Nos per scripturas sanctorum præsentia fruimur, non corporum eorum, sed animarum imagines habentes. Quæ enim ab illis dicta sunt, animarum ipsorum imagines sunt. Maxima enim via ad opportunitatis [Gr., officit] inventionem, sanctus ait Basilii (In epist. 1 ad S. Greg. de Vit. solit.) meditatio est scripturarum divinitus inspiratarum. In his enim et actuum commotiones invocantur, et vitæ beatorum virorum inscriptæ traduntur, veluti quædam imagines animatæ conversationis quæ in Deo est, imitatione operum quæ secundum Deum sunt, positæ.

Epiphanius diaconus legit:

Nequaquam aliquis eorum qui recta sapiunt, in subversionem venerabilium imaginum has expositiones sensit vel senserit. Evidens quippe omnibus est, quia audientes virilitates sanctorum et perseverantias eorum, animarum ipsorum stabilitatem et fortitudinem beatificamus; et divinas Scripturas recitantes, Vitasque sanctorum virorum relegentes, et imaginales picturas intuentes, gestorum secundum Deum ipsorum operum recordamur. Quæ enim sermo per auditionem repræsentat, hæc pictura tacens per imitationem ostendit, sicuti ait magnus Basilii. Sed et Joannes Chrysostomus asserit in sermone suo (in 40 Mart.). Quod Veteris et Novi testimonii unus sit legislator, et in indumentum sacerdotis, habito, ejus initium est: Christi regni Evangelium prædicant quidem prophetæ. Et post alia (ibid.): Ego et cera perfusam dilexi picturam pietatis causa. Vidi enim angelum in imagine pellem barbarorum cuneos: vidi conculcatis barbarorum tribus, et David veritatem dicentem: Domine, in civitate tua imaginem eorum ad nihilum rediges (Psal. lxxxii). Comprobatur est igitur, quod ea quæ sanctis Patribus bene sunt edita, ipsi extra divinum chorum effecti subverterunt. Porro adhuc detinentur a malitia, et mala quæ contra idola a sancto Patre nostro Athanasio dicta sunt, ad subversionem imaginum picturarum proponunt, dicentes:

Gregorius episcopus legit:

Denique et Athanasius Alexandriae luminare ait

(S. Athanas. Orat. contra gent.): Quomodo non misereamur eorum qui creaturas colunt? quoniam hi qui vident, eos qui non vident, et qui audiunt, eos qui non audiunt, orant: creatura enim a creatura nunquam salvabitur.

Epiphanius diaconus legit:

Papæ quanta amentia! inanem quamdam blasphemiam excogitantes, a veritate projecti sunt. Cum enim egregius Pater contra idola hæc promulgaverit, ipsi post agnitionem veritatis, et sinceræ confessionis, ac divinæ regenerationis, absque uno qui est super omnia Deus, creaturis servire Christianos accusant, et idololatriam exercere pronuntiant. Parce, Domine, populo tuo, et ne dederis quemquam horum seduci blasphemiam. Omnes enim qui nomine tuo vocamur, confitemur te redemisse nos ab idolorum deceptione pariter et errore: atque post agnitionem tuam, nos qui divina regeneratione digni facti sumus, nequaquam conversi sumus, ut alicui creaturæ sub cælo divinam adorationem tuam offerremus; sed tibi soli Redemptori nostro psallimus: Domine, præter te alium nescimus, nomen tuum nominamus. Testis es ipse, et sanctorum angelorum militiæ, et sacratissimus cœtus apostolorum, prophetarum, martyrum et egregiorum Patrum. Habemus autem in commemorationem omnis sensus nostri, et in gloriam tuam, ut subveniamus ad magnitudinem tuam, figuram divinæ crucis, et evangelicam narrationem, et imaginalem picturam, necnon et alia plura vasa sacra: et hæc salutamus, eo quod in nomine tuo fiant et statuuntur. Sed ut compotes thesaurorum, lingua [Gr., qui collegerunt thesauros lingua] mendaci vana persecuti sunt: propter quod et procedit [perit] omnis eorum garrulitas. Nam quemadmodum lumine illucescente tenebræ abiguntur, ita veritate apparente mendacium linguæ ipsorum excisum est gladio spiritus. Sed ex eo quod excisum est habentes quædam residua, hæc proferunt, ita dicentes:

Gregorius episcopus legit:

Similiter et Amphilochoi Iconii dicit: Non enim in tabulis carneas personas sanctorum per colores curæ nobis est figurare, quoniam non his opus habemus; sed conversationem eorum virtutibus imitari.

Epiphanius diaconus legit:

Hæreticorum ergo proprium est recisa producere testimonia. Nam si quis studiosè scrutatus fuerit, nullo modo sensum Patris inveniet inbibentem venerabilium imaginum formationem: sed fortitudinem collaudans, et firmamentum animæ sanctorum affectus, et præferens virtutum effectum, hæc locutus est Pater, et ut ad imitationem nos erigeret conversationis eorum. Non enim ob carnalem amorem illos laudamus, aut depingimus, sed ad imitationem volentes habere virtutem eorum, et in libris vitas ipsorum describimus, et in imaginari scriptura illos depingimus: cum minus indigeant hoc a nobis histo-

rice collaudari, vel in imagine lineamenti depingi : sed ad utilitatem nostram hoc, sicuti prædictum est, facimus. Non enim tantum passiones sanctorum nos ad salutem nostram erudiunt, sed ipsa conscriptio passionum ipsorum etiam per imaginalem picturam ostensa, similiter et anniversaria eorum memoria. Totus enim sermonis stylus hunc sensum commendat, et ad subversionem venerabilium imaginum nullatenus est id quod a Patre dictum est. Neque enim oblocutionem aliquam adversus illas facit. Nam et si dicit: Non coloribus in tabulis carneas eorum personas [facies] curæ nobis est figurare: propter intentionem virtutis hæc ab eo dicta sunt; subinfert enim: sed conversationem eorum per virtutem imitari. Curæ quippe nobis est virtutes honorum virorum eligere, et actus eorum imitari, atque conversationem ipsorum æmulari. Præterea templa istis jugiter dedicare, aut in imagine istos erigere, illos qui virtutem ipsorum contemnunt, non est laudabile. Nemo plane laudaverit, si viderit hominem virtutes sanctorum parvipendentem, de die in diem horum imagines commendantem [dicantem], vel templa multa erigentem, aut vasa sacra patrantem, et suum ipsius templum deificis virtutibus non adornantem. Ait enim Deus per Isaiam prophetam ad eos qui hujusmodi erant: *Si obtuleritis mihi similes, vanum: thus abominatio mihi est. Et cum manus vestras extendèritis ad me, avertam oculos meos a vobis: et si multiplicaveritis deprecationem vestram, non exaudiam vos.* Sed quid facietis? *Lavamini, mundi estote, auferite mala ab animabus vestris in conspectu oculorum meorum: quiescite a malis vestris, d scite bene facere: querite iudicium, liberate oppressum, iudicate pupillum, justificare viduam (Isa. 1, sec. LXX).* Ergo cum ista correxerimus, tunc et ea quæ a nobis offeruntur, apud Deum accepta erunt, sive sancta templa, sive sacrata vasa, sive venerabiles imagines sint. Sic ergo aptum est, ad memoriam sanctorum non virtutes horum, secundum quod possibile fuerit, imitari [Gr., diligere et imitari]. Martyrum enim laudatio est, collectorum ad virtutem hortatio, sicut magnus ait Basilus in moralibus sermonibus suis (in 40 Mart.) Cum his autem, sicuti dictum est, etiam templa erigere, et imagines formare, et sacra vasa Deo offerre, laude dignum est: oportet enim et hæc facere, et illa non omittere, ut verus sermo nos doceat. Non enim quis utique virtutem acquirere poterit, nisi in atriis Domini assuescat, et per lectionem divina eloquia audiat, et per visionem ducatur ad sensum tam evangelicarum nar-

tionem passionum ejus, insipientissimum est: sine operibus namque fides mortua est (Jac. 11). Dicit enim evangelice Dominus: *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum, sed qui facit voluntatem Patris mei qui in cælis est (Matth. vii).* Adhuc autem subjungentes propositis, et aliam probationem his quæ dicta sunt reddemus. Moris est sanctis Patribus nostris qui salutarem nobis Dei voluntatem disseruerunt, prolixè mandatorum nos dicta docere, et ad mandatum, de quo eis intentio est, moderari audientes, hoc annuntiare excelsum esse et majus: ut tanquam anchoram certam id habentes, nec circa reliqua negligentes simus. Porro prolixitatem vitantes, pluresque silentio prætereuntes, Asterium Amasinum in medium adducant. Etenim in Lazarum et in divitem conscribens sermone, quoddam verbum de pauperibus [sententiam quamdam latius explicatam de paup.] aleudis et contra divites dictans, admonet divites elemosinæ fructus reddere, et non splendide vel clare mollibus vestimentis amictos esse; et introducit moralem quemdam sermonem ad quosdam religiosos, in vita divitias [religiosioris vitæ d.] ambientes, perhibens ita: *Noli pingere Christum in vestimentis, sed potius horum sumptus pauperibus eroga. Ac deinde volens recidere divitiarum cupiditatem, subinfert: Sufficit enim ei una incorporationis humilitas: id est, non placet Christo Deo nostro per mundialem favorem et avaritiam demonstrari dispensationis suæ mysteria. Neque enim pium est vel acceptum in conspectu ejus, propter evangelicam commemorationem, materiam divitiarum thesaurizare ad excusandas excusationes in peccatis, pauperibus contemptis indigentibus panum, atque privatis indumentis et tegumentis. Hoc enim avaritiæ, et non pietatis est proprium. Sicut enim non est communicatio lucis ad tenebras, neque participatio justitiæ et iniquitati: ita neque divitiarum concupiscentia et mollium vestimentorum amictus, ad evangelicam formam atque historiam. Hæc enim dispensationis quidem relationem affatim edocet, in salutem ducens: illa vero misera denuntiatur, uti cruciatui obnoxia, quemadmodum Jacobus ait Domini frater: *Divites plorate, ululantes in miseris quæ advenient vobis. Divitiæ vestræ putrefactæ sunt, et vestimenta vestra a tineis comesta sunt: aurum et argentum vestrum æruginavit, et ærugo in testimonium vobis erit (Jac. v).* Igitur, sicuti dictum est, omnia quæ propter avaritiam facta sunt in mundo, transibunt. Possibile nobis est per modicam impensam*

his minimis fratribus meis, mihi fecistis (Matth. xxv). A eas a labiis fluere, et lamentis affectus abires. Vinculum [Gr., Carcer] post hæc : et iterum virgo decora in fulvis vestibus, sed et sola, extendens manus ad cœlum, invocans Deum tutorem in pœnis. Orante autem ea, videtur super caput signum, quod lex est Christianis adorandi et superscribendi : quod ego indicium esse arbitror passionis quæ illam manebat. Mox ergo et post paululum ignem alibi vehementem victor succendit, rubro colore hinc et inde clarescente flammam corpus efficiens. At vero in medio flammæ statuit eam manibus ad cœlum expansis, sed molestia nulla in facie apparente : quin e diverso hilarem, quoniam ad incorpoream et beatam vitam pergebat. Usque huc et pictor retinuit manum, et ego sermonem. Porro attende tibi, si vuleris eadem perficere picturam, et consideres diligenter, nisi multum inferius quam oportuit, ad narrationem accessimus. Et hæc quidem Asterius. Tractantes autem quæ in divina Scriptura dicta sunt, invenimus eundem ex ea legisse, quæ ab ipso dicta fuerunt. Deus enim famulo suo Moysi de tabernaculo disponens, postquam varia et diversa in eo opera fieri præcepit, ait : *Facies cortinas ex bysso retorta, hyacintho, et purpura, et cocco retorto cherubim ; opere textoris facies eos (Exod. xxvi)*. Et ipsa quidem dispositio docet nos, ut ea quæ Deo dicata sunt, expensis multis consciantur : In humanis autem non ita. Dictum est enim populo : *Et vestem duobus contextam ne induas (Deut. xxii)*. Lucidissime autem divinus Apostolus horum sensum commendat, præcipiens : *Mulieres in habitu ornato [descenti], cum verecundia et sobrietate ornantes se, non in toriis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa ; sed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona (I Tim. ii)*. Hæc considerantes nos, qui Deo soli servitatem nostram in spiritu et veritate offerimus, omnia quæ oblata et dedicata sunt, sive divinus typus pretiosæ crucis, sive Evangelium, sive venerandæ imagines, sive vasa sacra sint, et salutamus et amplectimur ea [salutemus, amplectamur, etc.], veluti spem habentes sanctificationis ab eis percipiendæ : et adorationem honoratoriam illis impendimus. *Adorate enim, inquit, scabellum pedum ejus, quoniam sanctum [Gr., sanctus] est (Psal. xcvi)*. Propter quod et Gregorius Theologus in sermone suo de nativitate Christi ait : Bethlehem honora, præsepe adora. Ergo quod Deo dicatur, præsentia et participatione ejus sanctum est, quemadmodum omnis Scriptura testatur : et ei qui sanctus est, honor sanctitatis non aliter conservatur, quam per nostram affectualem adorationem. Ipsi autem adhuc spirantes mendacium, aliena quædam ab Ecclesiâ catholica consuetes, aiunt :

Gregorius episcopus legit :

Consona vero istis et Theodotus Ancyranus, et Constantinus Scythicus de statu deo docentibus. Scythicus

virtutes per ea quæ de illis in scriptis indicantur, A
 quasi quasdam animatas imagines imitari didici-
 mus, et ex hoc ad similem illis zelum erigimur.
 Nam dicant hi qui tales erigunt formas, quali
 putas ex his perfruantur utilitate, vel in quam
 spiritalem contemplationem ducantur per harum
 commemorationem? sed manifestum est quod vana
 sit hujusmodi excogitatio, et diabolicæ argumen-
 tationis inventio. »

Epiphanius diaconus legit :

Si Theodotus esset in hac vita, cum beata Su-
 sanna clamaret dicens : *Deus æterne, qui abscon-*
ditorum es cognitor, qui scis omnia antequam
fiant (Dan. xiiii), tu nosti, quia falso contra me
tulerunt testimonium hi, qui æmulantes senes
Babylonicæ confusionis hujus novitatis auctores exi-
stunt. Sed volentes se idoneos et illustres ostendere,
quædam vana fauce loquuntur : et fallax ostenditur
calamus scripturæ ipsorum, et evidenter adultera-
tores veritatis inveniuntur. Multi enim nobiscum
exquirentes deindeque scrutantes in sermonibus
ejusdem Theodoti de proposito dicto, si vere scri-
ptum sit hujusmodi, nunquam usquam invenimus.
 Neque enim ipse quid tale locutus est : evidenter nam-
 que monstratum est, quod non sit Theodoti testimo-
 nium. Amaritudine quippe et exacerbatione plenus
 sermo, et linguæ intemperatæ, atque immundorum
 labiorum præsumptio est dicere, esse diabolicæ ar-
 gumentationis inventionem venerabilium figuras ima-
 ginum. Vere perspicuum est, quod Christianos accu-
 santium sit hæc adinventio atque figmentum, et non
 Theodoti. Nam si, ut ipsi aiunt, ex ipso testimo-
 nium protulerunt, oportebat eos expresse indicare
 ex quo ejus sermone testimonium sit assumptum.
 Sed, ut scientes illud falsum, silentio mendacium
 reliquerunt. Itaque sermonibus ejus coacervatis,
 videlicet his qui ad Lausum scripti sunt contra
 Nestorium in tomis sex ; et interpretatione symboli
 sanctorum Patrum apud Nicæam convenientium,
 et sermone de nativitate Domini, et in lumina, et in
 Eliam et viduam, et in sanctum Petrum et Joan-
 nem, et in claudum qui sedebat ad speciosam por-
 tam, et in eos qui talenta acceperunt, et in eum
 qui de duobus cæcis : nullo modo dictum quod ipsi
 protulerunt invenimus. Sed nec cum pseudosyllo-
 gis eorum collectus turbaretur, et inscriberetur in
 falsa sermocinatione ipsorum, a codice Ancyrani
 testimonium est assumptum ; sed per quoddam
 mendax pittacium, ut pestilens quiddam discurrit,
 quod simplices admiserunt. Porro sensati, et qui
 acquiescunt veritati, hoc semper mendacium arbi-
 trati sunt. Præterea ductorem pestiferæ hæreseos
 suæ adhuc proponunt adjuvorem Arii, et coadjuto-
 rem Eusebii Nicomediensis, et Theognii Nicæensis,
 et Maridis Chalcedonensis, qui præfuit his qui resti-
 tuerunt sanctæ synodo Nicææ ; ita fatentes :

Gregorius episcopus legit :

« Similiter autem et Pamphili Eusebius ad Con-

stantiam Augustam petentem Christi imaginem
 mitti sibi ab eo, talia fatur : Quia vero de qua-
 dam imagine quasi Christi scripsisti, hanc volens
 tibi a nobis mitti, quam dicis et qualem hanc,
 quam perhibes, Christi imaginem? Utrum veram
 et incommutabilem, et natura characteres suos
 portantem? an istam quam propter nos suscepit,
 servi formæ schemate circumamictus? sed de
 forma quidem Dei nec ipse arbitror te quærere,
 semel ab ipso edoctam, quoniam neque Patrem
 quis novit nisi Filius, neque ipsum Filium novit
 quis aliquando digne, nisi solus Pater qui eum
 genuit. Et post aliqua ; Sed utique servi formæ
 imaginem quæris, et corpusculi quo amictus est
 propter nos. Sed et id gloria divinitatis tempera-
 tum didicimus, et absorptum esse mortale a vita.
 Et post pauca : quis ergo hujusmodi dignitatis et
 gloriæ vibrantes et præfulgentes splendoribus ex-
 arare potuisset mortuis et inanimatis coloribus et
 scripturis umbraticis? Quandoquidem nec aspi-
 cere in eum in monte egregii sustinere disci-
 puli, qui etiam cecidere in faciem (*Math. xvii*),
 importabile quod sibi visum fuerat, consuetas.
 Ergo si tunc incarnata ejus formæ tantam virtutem
 sortita est ab inhabitante in se divinitate mo-
 tata, quid oportet dicere, cum mortalitate exu-
 tus, et corruptione ablutus, speciem servilis
 formæ in Domini et Dei gloriæ commutavit,
 post victoriam videlicet contra mortem, post re-
 gressum ad cælos, post locationem in regio solo
 circa dexteram Patris, post quietem in inenarra-
 bilibus et ineffabilibus finibus Patris, in quam
 ascendente et restitutum cælestes virtutes col-
 laudabant, dicentes : *Tollite portas, principes,*
vestras, et elevamini, portæ æternales, et introibit
rex gloriæ (Psal. xxii). »

Epiphanius diaconus legi :

Prophetica vox istis convenit, quia Deus per pro-
 phetam Jeremiam adversus Judæorum populos que-
 ritur, dicens : *Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ,*
et foderunt sibi lacus contritos, qui aquam continere
non poterunt (Jer. ii). Descræntes enim probabiliam
 Patrum doctrinas, fallacium collegiorum primores,
 et æmulantes eos qui ventilabro divini judicii ab
 area Domini, id est catholica Ecclesia sunt pro-
 jecti, ipsos in protectionem hæreseos suæ adducunt.
 Quis enim fidelium Ecclesiæ, et eorum qui verorum
 dogmatum scientiam perceperunt, ignorat, quod
 Eusebius Pamphili in reprobum sensum traditus,
 unius opinionis et sensus fuerit cum his qui Arii
 superstitionem secuti sunt? In omnibus quippe histo-
 ricis suis libris creaturam Filium et Verbum Dei
 vocat, et ministrum, et secundum adorabilem. Si
 vero quidam hunc defendentes dicunt, subscripsisse
 illum in synodo, concedamus ita fuisse. Sed labiis
 suis veritatem honoravit, cor autem longe fuit ab
 ea, ut ostendunt conscripta ejus et epistolæ omnes :
 licet aliter atque aliter secundum tempus et causas

conspergi et mutari [immiscendo sese ac immutando], aliquando quidem laudans ea quæ sunt Arii sentientes, aliquando vero veritatem simulans, ostendatur juxta Jacobum fratrem Domini (*Jac* 1) vir duplici animo et inconstans in omnibus viis suis: et non existimet quod accipiet aliquid a Domino. Si enim corde credidisset ad justitiam, et ore confessus esset in salutem (*Rom.* x) verum sermonem, utique pro scriptis suis veniam postulasset, horum correctionem faciens, et pro epistolis suis profecto verbum rationis [defensionis] fecisset: sed hoc nullatenus usque fecit; mansit enim sicut Æthiops non mutata pelle sua. Denique cum interpretaretur, *Dixi Domino, Deus meus es tu* (*Psal.* xv), extra veracem sensum excedens sic ait: Legibus naturæ omnis filii pater, dominus est utique ejus: et idcirco unigeniti Filii Dei ipse qui genuit eum Deus, simul et Deus et Dominus et Pater est. Similiter autem et in epistola ad sanctum Alexandrum præceptorem magni Athanasii directa, cujus initium est: Cum quanta sollicitudine, vel cum quanta cura ad hæc litteræ venerint [has litteras venerim]; expressus blasphemans sic ait de Ario et ejus asseculis: Calumniantur eos litteræ tuæ, tanquam dicentes, quia Filius ex non existentibus factus est, sicut unus ex omnibus; at illi protulerunt epistolam, quam ad te fecerant: in qua fidem suam exponentes, ipsis verbis hæc confitebantur: Legis videlicet ac prophetarum, et No i Testamenti Deum genuisse Filium unigenitum ante tempora æterna, per quem et omnia et sæcula fecit: genuisse autem eum non conjectura, sed veritate, ac subjectisse propriæ voluntati [*Gr.*, sed vere in rerum naturam produxisse propria voluntate] inconvertibilem et incommutabilem creaturam Dei perfectam, sed non sicut unam ex creaturis. Si ergo litteræ ipsorum veritatem dicunt, utique apud te fertur [quæ utique apud te etiam sunt]: in quibus constantur Filium Dei ante tempora æterna, per quem fecit et sæcula, esse inconvertibilem et creaturam Dei perfectam, * sed non sicut unam ex creaturis. Porro epistola tua calumniatur eos, tanquam dicentes, quia Filius factus est sicut unum omnium: cum hoc non dixerint, sed clare definierint, quia non sicut unum ex creaturis. Nota ergo, si non protinus eis iterum occasio detur ad reprehendendum et detrahendum movendi quotquot voluerint. Iterum eos accusabas dixisse, quia qui est, eum qui non erat genuit. Miror autem si possit quis aliter dicere: si enim unus est qui est, profecto ex ipso factum est omne quod est cum ipso [*Gr.*, post ipsam]: si vero non solus ipse est qui est, sed et Filius erat qui est, quomodo eum qui erat is qui est gignebat? Taliter enim utique duo essent qui existerent [*Gr.*, quæ sunt]. Et hoc quidem Eusebius ad memorandum Alexandrum: sed et aliæ epistolæ ipsius ad eundem virum sacratum ferantur, in quibus inveniuntur variæ blasphemix,

A illos qui circa Arium sunt defendentes. Similiter et ad Euphrasionem episcopum mittens, expressius blasphemat; cujus epistolæ initium est ita: Domino meo per omnia grates consteior; et in cæteris. Non enim simul cum Patre Filium fuisse fateamur: verumtamen ipse Filius Dei, qui magis omnia liquido novit, alium se a Patre et minorem atque inferiorem sciens, admodum die hoc etiam nos docet, dicens: *Pater qui misit me, major me est* (*Joan.* xiv). Et post alia: Nam et ipse quidem Filius Deus est, sed non verus Deus. Ex his ergo scriptis ejus ostenditur Arii et comparium ejus dogmata predicare. Cum hac autem apostatica sua hæresi Arianz insaniz inventores et unam naturam dogmatizant in unitione, quæ est per subsistentiam, et prædicant carnem sine anima suscepisse Dominum nostrum in salutari dispensatione sua, dicentes divinitatem adimpletse animæ voluntates et motus, ut passionem, sicut ait Gregorius theologus (*Epist.* 1 ad *Cled.*), divinitati ascribant; et qui passionem divinitati applicant, constat eos Theopaschitas esse; et qui hujus hærescos participes sunt, imagines non admittunt, quemadmodum nec impius Severus, et Petrus Cnaphæus, et Philoxenus Hierapolitanus, et omnis quæ circa eos est polycephalos [multorum capitulum: multiceps] et sine capite hydra. Hujus ergo factionis etiam Eusebius existens, sicuti demonstratum est tam ex epistolis, quam ex historicis ejus conscriptis, imaginem Christi tanquam Theopassianus [Deopassianus] abiecit: et hæc pro causa Constantiæ uxori Licinii scribit, non aliquando apud se inveniendam imaginem ^b. Quoniam et in eadem epistola dicit, quia mutata est incarnata ejus forma in divinitatis ejus naturam. Sed nullus sanctorum Patrum nostrorum sic sapuit aut docuit: neque enim sic veritas se habet. Audiamus igitur quid Athanasius depositor Arianz insaniz in epistola dogmatica sua dicat, quam ad Eupsychium presbyterum Cæsariæ scripsit: pari modo et Cyrillus in prima epistola ad Successum episcopum Diocæsariæ, et in sermone contra commistores edito. Ambo enim sicut terrenam, ita et celestem conversationem habentes, atque ab uno spiritu inspirati, consona invicem fantur. Athanasius quidem in prædicta ad Eupsychium epistola, cujus initium est: In quibus quidem assectus es nos [*Gr.*, existimasti nos], reverendissime. Et post alia sic ait: Communis ovium est fructus, sed et australi æstate, lana in communem usum universis apponitur. Sed cum de mari tinctura assumitur, purpura dicitur, et talem appellationem mereatur: sed cum in usu præcipue regibus solis aptatur, et est lana, et non est: natura quidem illud quod prius erat, est; usu vero non jam: fugit enim quod commune erat propter dignitatem utentis. Sic ergo et caro de communi suscepta natura, quoniam facta est amictus regis, quod ante facta non fuerat. [*Gr. add.* eandem merita est gloriam, atque is qui ea est

* In ms. Jolyano ad marginem scriptum: *Fuge totum blasphemiam. Et paulo infra: O impietatem!*

^b Vide *epist.* 144. Photii de Eusebio et imag.

usus]. Ita et dominus gloriæ dicitur a fortassis etiam a secundum quod homo est, natura humana passionem admittente, et injuria in ipsum transeunte, qui veluti veste usus est carne. Sicut enim is qui ostrum æcidit, quasi ipsi regi insidiatus fuerit, animadversionem sustinet; quoniam rex purpuræ passionem in se transtulit, quanquam ipse nihil mali pertulerit: ita et carnis passio, manente impassibilitate Dei Verbi, per contumeliã in ipsum venisse dicitur. Ideo Paulus Dominum Christum secundum quod homo est, Filium Dei esse tradit. Et ante hunc Gabriel archangelus admirabilem partum evangelizans Mariæ, Ave, inquit, gratia plena, Dominus tecum. Ecce tu in utero habebis, et paries filium, et vocabunt eum Jesum. Hic erit magnus, et Filius Excelsi vocabitur (Luc. 1). Itaque vocatur Filius Dei Jesus, non in divinitatē naturam carne conversa, sed per unionem ad Deum Verbum effectam, æquivocam [id est, ejusdem nominis] dignitatem sumente. Cyrillus autem similiter in prædicta ad Successum epistola, cujus initium est: Lecto commonitorio quod a sanctitate tua transmissum est. Et post alia sic ait: Post resurrectionem vero corpus quod passum est, non jam infirmitates habuit in se. Non enim ultra famis vel fatigii, aut alius hujusmodi capax esse dicimus illud, sed jam incorruptum: et non hoc tantum, sed et vivificans: vitæ quippe corpus est, id est unigeniti. Clarificatum est autem claritate Deo decibili, et intelligitur Dei corpus: cujus rei gratia et si quisquam dixerit illud divinum, sicut illud quod hominis est, humanum, non exorbitabit a decente ratione. Unde reor et sapientissimum Paulum dicere: Et si veneramus secundum carnem Christum, sed nunc jam non novimus (II Cor. 7). Cum enim Dei, sicut dixi, proprium sit corpus, transcendit omnia quæ humana sunt. Porro commutationem in divinitatis naturam non potest pati corpus quod de terra est; impossibile enim est. Nam prædicamus divinitatem ut factam, et eam quæ assumpserit quid in se, quod non est per naturam ipsius proprium. Æqualis enim pravitas est dicere, quia mutatum est corpus in divinitatis naturam; necnon et illud, quia mutatum est Verbum in carnis naturam. Sicut enim hoc impossibile est (inconvertibilis namque et incommutabilis est) ita et alterum. Non enim valet in divinitatis substantiam, id est naturam transferri quid creaturarum: creatura quippe etiam caro est. Ergo divinum quidem est corpus Christi, quoniam Dei corpus est; et ineffabili claritate præfulgidum, incorruptibile, sanctum, vivificum. Quod vero in naturam divinitatis conversum sit, nullus sanctorum Patrum aut sapuit aut dixit. Itaque et nos ita disponimus. Similiter autem et in sermone quem contra comunistas edidit

ait esse filius hominis, liquebit utique omnibus, quod filiorum adoptionis gloriam etiam nos deposuerimus, quasi non habentes ultra primogenitum in multis fratribus, quando factus est similis nobis. Et post pauca dicit: Putasne a donata nobis gloria in sperate dilapsi sumus? nequaquam. Non enim quorundam profanationibus et insipientibus adinventio-nibus in reprobum sensum inducti, sapiemus præter quod oportet sapere. Regulam autem rectæ et directæ fidei sacram et divinitus inspiratam suscipientes Scripturam, fatemur, quia factus primogenitus noster unigenitum Dei Verbum non cessavit esse ac dici Deus pariter et verus filius hominis. Sed nec in naturam divinitatis carnem quam inconvertibiliter et inconfuse sibi univit, cernitur transformasse: imo vero gloria sua illustrans eam, et Deo decibilibus hanc dignitatibus repleta convenienter agnoscitur: ita per tempora manifestabitur his qui in universa terra sunt, e cælo adveniens. Ergo et quando cum carne, dispensationis consummato valde bene mysterio, regressus est in cælum, confestim consternati qui hoc contemplati sunt: nubes enim suscepit eum, secundum quod scriptum est: tum his qui mirabantur, acclamavit quidam sanctorum angelorum: *Viri Galilei, quid statis aspicientes in cælum? Hic Jesus qui assumptus est a vobis in cælum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cælum* (Act. 1). Ita ne vos ad quos nobis sermo est [Gr., hi ad quos sermo factus est], sine carne viderunt Verbum rediens ad Patrem; id est similitudine nostra exutum, et non existens in tractabili et visibili corpore: an potius compositum ad intractabilem et invisibilem naturam? Denique quis est qui hoc dicere audeat? At vero si sic veniet, quemadmodum et ascendit, quomodo non vere dicatur, quia veniet etiam iterum incorporatum, et non nudum et sine carne Verbum? Et post pauca dicit: Intellige itaque quia descensionem in novissimis sæculi temporibus e cælo futuram, et quæ vel qualis erit, illis prænuntians, transfiguratus quidem est: et transfigurationis quoque habitus est factus, ut egregius ait evangelista (Matth. xvii), non secundum speciei depositionem, id est humani habitus abjectionem, sed potius secundum solam gloriam: resplenduit namque facies ejus, ait. Itaque in similitudinem solis fulgoris dedit splendorem. Et post brevia: Scripsit autem de Christo et sapientissimus Paulus, quia reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ (Phil. iii). Deinde quid ad hoc asseruerint qui mutatam dicunt in Verbi naturam carnem ejus? Ergo et sanctorum corpora transferentur conversione in naturam divinitatis, ut configurata fiant corpori claritatis eius? et certe quomodo non sit frivola hæc as-

tia est divinitas : et verum est, quoniam Deum nemo A vidit unquam (Joan. i). Expressius autem denuo prosecutus, ac si ad ipsum Eusebium, taliter ait idem egregius Pater in eodem sermone : Infertur autem quidam et alius ab eis, ut aiunt, de his sermo. Siquidem egregius Paulus invenitur scripsisse : *Et si noveramus secundum carnem Christum, sed nunc jam non novimus (II Cor. v)*. Ergo si non secundum carnem noscitur, inquit, necessario dicitur mutasse carnem in sui Verbi naturam, ut sicut Deus dignosceretur. Dicit forte, ut reor, ad istud quis. Nam cum statim dicat etiam de nobis : *Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt : vos autem non estis in carne, sed in spiritu (Rom. viii)* : nos nudos novit carne et sanguine ? Putasne spiritibus incorporeis hujuscemodi alloquitur, dum nec erubescit hoc [Gr., nonne ineptum est hoc, etc.] intelligere vel asserere ? Ergo in nobis carnem dicit procaces et non sine querela passiones. Denique cum omnium nostrum Salvator Christus castissimus sit et delinquere nesciat (neque enim peccatum fecit) alio nimirum modo illud quod dicitur secundum carnem intelligi decet. Non enim est vel erit in infirmitatibus ultra carnalibus. Evidenter ergo novimus ex divinitus sonantibus Patribus, quia non ex fontibus Israel hauserunt contentiones hujus auctores, ut fieret illis in vitam æternam ; sed ex fontibus malignis et sterilibus sibi potum attulerunt : et alienum sectantes, in præcipitum et hiatus inducti sunt. Cum oporteret eos, si Ecclesiæ essent alumni, Basilium Magnum afferre dicentem (*De Spiritu sancto ad Amphil. 18*) : Imaginis honor ad principale transit ; et Gregorium Nyasenum perhibentem : Vidi imaginem passionis, et non sine trilitia visionem transivi, liquidius arte ante faciem historiam afferente ; atque Joannem, qui etiam cera perfusam picturam se diligere dicit, pietate repletam ; necnon et horum consermōcinatores et æque magistros. Deinde per-versa problemata necdum dirigunt, adjectionibus malum autem abundare facientes, adhuc asseverant :

Gregorius episcopus legit :

• Hæc ergo scripturalia et paterna testimonia in
 • præsentī definitione nostra ex multis pauca colli-
 • gentes posuimus, ne in longum extenderetur ;
 • cum sicut etiam et alia plurima, quæ sponte dese-
 • rimus propter infinitam multitudinem. Ex his
 • ergo divinitus inspiratis et beatis Scripturis ac
 • Patribus firmiter ædificati, et supra petram divinæ
 • servitutis quæ in spiritu est, pedes nostros locan-
 • tes : in nomine sanctæ supersubstantialis et vitæ
 • principalis Trinitatis, unius voti effecti omnes nos
 • qui sacerdotii dignitate circumdamur, una voce
 • definimus obiectam fore et alienam etiam ob-

• nullatenus passi, sed obcæcati ad electionem con-
 • gruentiæ, perceptionemque veritatis, et planam tradi-
 • tionem probabilem facientes, non torrente voluptatis
 • potari passi sunt, ut fieret in eis fons aquæ salientis
 • in vitam æternam (Joan. iv), hujus novitatis garruli
 • assertores : sed ex lacubus contritis irrigati, fetidam
 • stirpem germinaverunt, habentem fructum fel ama-
 • ritudinis ; et mendacium super mendacium adjicientes,
 • protulerunt : Plurimis etiam aliis existentibus scri-
 • pturalibus testimoniis, quæ sponte dimisimus. Igitur
 • sicut jam ostensum est, quotquot probabilium Patrum
 • testimonia ab eis prolata sunt, suam justitiam statuere
 • querentes, hæc perverse intellexerunt. Quot-
 • quot autem adversariorum sunt, non sunt divini
 • Spiritus. Unde et affatur eos melos in spiritu canens
 • beatus David : *Vana locutus est unusquisque ad
 • proximum suum : labia dolosa in corde, et cordi
 • locuti sunt mala (Psal. xi)*. Et iterum fiduciale
 • agens loquitur Isaias, dicens : *Consilium malorum
 • iniqua consiliatur : non enim noverunt sapere, quia
 • obscurati sunt videre oculis suis (Isa. xliv)*. Etenim
 • sanas definitiones et leges derelinquentes, verbis
 • simulant pietatem, et tentant quædam pia pronun-
 • tiare, ut per sensum bonum qui in his inest, nec-
 • super reliquis incredibiles [sive minus digni] habeantur,
 • dum aiunt : In nomine sanctæ ac supersubstantialis
 • et vitæ principalis Trinitatis. Sed erga sensum
 • male operari volentes, ex proprio sensu pronuntiant
 • et definiunt, nullam ponentes impietatem, neque
 • judicium Dei in mente accipientes, neque Dominicam
 • sententiam clamantem intelligentes : *Quicumque
 • scandalizaverit unum ex minimis istis qui in me cre-
 • dunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo
 • ejus, et demergatur in mare (Math. xviii, Marc. ix)*.
 • Sicque demum quemadmodum porci quidam margari-
 • tas, id est ecclesiasticas traditiones conculcantes,
 • abjectam et abominabilem ex Christianorum Eccle-
 • sia omnem imaginem ex diversa materia tumultuati
 • dixerunt, facientes consilium, et non per Dominum ;
 • et sponsiones, et non per spiritum ejus : et sicut
 • lupi graves in gregem Christi supervenerunt ; sed
 • veritatis claritas et lucis jubar immobilem confiden-
 • tiam habet. Quis enim nesciat, quod imagine inhon-
 • orata, in eum profecto cujus imago est, referatur
 • inhonorantia ? Hoc veritas ita novit, et natura edocat
 • rerum, atque cum hac concinunt et divini Patres ;
 • et quidem S. Basilium dicens : Imaginis honor ad
 • primitivum transit ; Athanasium vero : Qui ergo,
 • adorat imaginem, in ipsa adorat regem ; et similiter
 • Chrysostomus : Nescis quia imagini regis injuriam
 • feceris, ad principale dignitatis affers injuriam ? Et
 • ipsi quidem Patres naturam rerum secuti sunt ; isti
 • vero insurgunt et adversus Ecclesiam et adversus
 • veritatem, quæ non solum blasphemiam, sed etiam

tionē Apostolorum et Patrum tenuit et confessa est; A et non novitatem et interceptionem facere consuetudinibus, quæ pie in nobis retenta est. Quæ enim tradita sunt in catholica Ecclesia neque augmentum, neque detrimentum admittunt. Maxima enim apponentem et adimentem vincit pœna: *Maledictus enim, ait, qui transfert terminos patrum suorum (Deut. xxvii)*. Sed non habuerunt propositum ad cognoscendam veritatem. Ergo audient verba illa Sapientiæ: *Qui operatur thesauros lingua mendaci, vana persequitur, et veniet in laqueum mortis (Prov. xi)*.

TOMUS SEXTUS.

Epiphanius diaconus legit:

Utinam in mentem assumpsissent vocem, quam Dominus dixit Principi apostolorum Petro: *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non prævalebunt adversus eam (Matth. xvi)*. Sed effecti harmoniæ hujus alieni ac; ædificationis, risu digna delirant delinquentes hujusmodi:

Gregorius episcopus legit:

« Non audere hominem quemquam ultra studere
« tam scelestum et impium studium. Qui vero ausus
« fuerit amodo construere imaginem, vel adorare,
« aut statuere in ecclesia vel in privata dōmo, seu
« occultare: siquidem episcopus, aut presbyter, aut
« diaconus fuerit, deponatur: si vero monachus aut
« laicus, anathematizetur, et imperialium legum
« obnoxius sit, tanquam contrarius præceptorum
« Dei, et inimicus dogmatum paternorum. »

Epiphanius diaconus legit:

Ecclesiam universam accusantes, et in hoc minime contenti, neque saturitatem impietatis accipientes, adhuc sine lege et sine jure definiunt non faciendam imaginem. Sed quis, rogo, eorum qui pie vivunt et sentiunt, istis obediunt? Adeo namque confirmata est venerabilium in ecclesiis imaginum exhibitio, ut ex quo denuntiatum est Evangelium usque nunc, in illis manifestatæ constant: et omne quod antiquitate excellit, reverendum est. Quid enim aliud jubet divinus Apostolus Corinthiis [Thessalonicensibus] scribens: *Tenete traditiones quas accepistis (I Thess. ii)*? et rursus Timotheo Titoque profanas vocum novitates præcipiens evitare (*I Tim. vi, II Tim. ii, Tit. iii*)? Omnes ergo Christiani tanquam in sancta catholica Ecclesia geniti, traditiones quas accepimus, tenemus, et in illis stabilimur; et novitates vocum devitamur, sequentes divinum Apostolum. Et quotquot per singula tempora nobilibus Patribus nostris visa sunt supra fundamentum apostolorum et prophetarum superædificanda, recipimus: ea vero quæ aliter se habent, ut inimica et impugnantia exsecramur; omnia videlicet quæ a pessimis et impiis hæresibus vane deprompta sunt: cum quibus et noviter fabricatam Christianos accusantium garrulitatem, utpote Deo odibilem exsecramur abominantes. Porro ex-

tensam habentes impietatem, non solum linguam acutam habuerunt ad quamdam fraudem [ad peccandum loquendo], sed et manum imperantium calumniari et percutere docuerunt, dicentes: Imperialium legum obnoxius habeatur qui non illis paruerit. Ex hac igitur voce multa et diversa per orbem fundebantur: crudelitas indeficienter, hoc studium erat imperantibus et principibus ejus atque alienis episcopis [Gr., princip. et ipsis adversariis episcopis]. Et quæ lingua potest hæc tragicis flētibus enarrare? Unde autem, vel qualiter incipiam singularium rerum hinc gestarum referre turbationes, timores, persecutiones, custodias monachorum per civitates, atque flagella, vincula eorum per multos annos, catenas circumdatorum pedum, sacrorum vasorum demolitionem, codicum unctionem, sanctorum templorum profanationes, venerabilium monasteriorum pollutas translationes in secularia receptacula: ita ut inhabitantes in eis reverendi viri post rapinam bonorum suorum ad barbaricas regiones pergerent, et more apostolico meliorem ducerent vitam, eligentes potius inter gentes degere quam cum contribulibus conversationem obscœnam ducere; divino obedientes Apostolo præcipienti, cum hujusmodi nec cibum sumere (*I Cor. v*). Et quod est horum omnium atrocissimum, quia etiam usque in præsens hæc impietas profanationis venerabilium monasteriorum apud quosdam prævaricatorie permanet: et pro sacris hymnis et voce exsultationis, quæ in tabernaculis justorum sunt, cantica meretricia et satanicæ modulationes; et pro creberrimis genuflexionibus, saltatoriæ disputationes [inflexiones]. Cum his autem pericula, tumultum, commotionem, verbera, pœnas, orbationes oculorum, excisiones narium, mutilationes linguarum, ignominiosas fugas, id est exsilia reverendorum virorum, quia per universum orbem dispersi sunt; sanctarum facierum adustionem, barbarorum incendia, virginum post fœdus Christo promissum, iniquum et violentum conjugium: et quod his omnibus est truculentius, homicidia. Hi sunt fructus contra veritatem pervicaciter contententium: hæc est vesania manifesta, et non iudicium verum: quæ vidit Deus; et his omnibus continuis malis liberavit Ecclesiam suam. Et gloria ipsi. Amen. De nequam autem consilio suo contempti, a veritate arguuntur, dum taliter aiunt:

Gregorius episcopus legit:

« Definimus autem et hoc, non audere hominem
« quemlibet, qui Ecclesiæ Dei aut venerabili domui
« præest, sub obtentu diminutionis talis imaginum
« erroris mittere manus suas in sancta vasa quæ
« sunt Deo deputata, causa transferendi ea in simulacra [Gr., in alios usus, quod simulacris depicta sint]. »

Epiphanius diaconus legit:

Hæc ora non timentium Dominum eructarunt. Quis enim eorum qui habent divino timore confixam

mentem, ea quæ Deo sunt deputata, præsumeret idolorum vocabulo nuncupare, licet nimium sit indoctus ac indisciplinatus? nisi forte oblitus fuerit magni et salutaris mysterii, quod Deus Verbum carne adveniens in nobis operatus est, eruens nos ab idolorum errore. Nam simulacra vocare Dei cultoribus moris est gentilium idola. Vere hæc eorum sunt, qui ex terra garrulitates provocant, et de ventre eorum pronuntiationes eliciunt, qui satiritatibus stercoralibus conceptis, putridas evaporationes mentis emittens, vesanos et phrenesi captos efficit. Unde et inferunt:

Gregorius episcopus legit:

« Sed nec in vestes, aut alia vela, vel aliud quid consecratum in sacrum ministerium, ne inutilitas in illa efficiatur. »

Epiphanius diaconus legit:

Detrahentes et deliberantes, quod male recipiat imaginales pleturas Ecclesia sanctorum, turpia et idola et simulacra has appellantes; nunc velut oblitus suæ scelestæ sententiæ, hæc manenta in Ecclesia tamquam Deo consecrata iudicant. Et si Deo consecrantur, quomodo turpia sunt, et diabolicæ adinventiones? Sed certum est quod Caiphæ sit vententia (Joan. xi). Ille enim malitia quidem Christum occidit, ignorantia vero vera dicens, hunc Salvatorem humani generis confitebatur. Ita et ipsi similes ei facti, malitia quidem errorem, et simulacra, et turpia, et diabolici argumenti adinventionem, imaginum effigiem dicunt: nolentes autem et a veritate convicti, sacra hæc et Deo dicata confiteri coguntur, et in laqueos propriarum contentionum incidunt. Unde eos qui sequuntur illos deridentes, alloquuntur:

Gregorius episcopus legit:

« Si vero quis a Deo accepta virtute, voluerit transferre eadem vasa vel pallas, non audere eum absque consilio et notitia sanctissimi et beatissimi universalis patriarchæ, ac præceptione piissimum et amicorum Christi imperatorum nostrorum hoc agere, ne hac occasione diabolus Ecclesias Dei humiliet: sed nec quemquam principum, vel eorum qui ipsis subsunt, id est hæcæ ordinis, huiusmodi occasione immittere manum in divina templa, et hæc captivare; quemadmodum a quibusdam qui inordinate ambulabant, ante jam talia facta sunt. »

Epiphanius diaconus legit:

Quis non derideat; imo lamentetur super hac legislatione? Propter hæc enim vaniloqua verba multi temere præsumpserunt graves [Gr., Briarei] manus immittere in sacrata vasa, ab ipsis videlicet sumentes excusationes: facile namque malitia labitur. Illos enim providentes [Gr., paræm curantes] beatissimos, ut ipsi dicunt, sed ut veritas se habet, alienos episcopos defraudaturos aurum et argentum sacrorum monumentorum, atque factas in mosis pictur-

ras, sic [Gr., ipsi quoque sic] operati sunt, in communes domos et balnea atque theatra hæc transmutantes; et quondam sancta horum iudicio polluta sunt, et gloriantes aiunt:

Gregorius episcopus legit:

« His autem bene habitis, atque gratia divina firmatis, justum iudicavimus, hoc catholico ac Deo placente scripto nostro definitiones capitulares exponere: quoniam et nos putamus apostolice dicere (I Cor. vii): sed et credimus nos Spiritum Christi habere; et sicut antecessores nostri qui in ipsum crediderunt, quædam synodice definientes locuti sunt, et nos credimus in ipsum, per quem loquimur [propter quod etiam loq.]: post quasdam quæ præceptæ sunt, patrias [Gr., præmittentur pat.] definitiones, consequenter et concorditer quæ nobis videntur, definientes. »

Epiphanius diaconus legit:

Multis et variis superius deliratis, pravitate suam expresse pronuntiantes, et in multa hæc dispartientes, semetipsos magistris Ecclesiæ coæquare nituntur, et cum sacris eorum affatibus scelestas definitiones suas arroganter annumerant, mendacium veritati commiscere volentes, et quodammodo melle haustus pestiferos temperantes. Sed qui Spiritu Dei aguntur, quod mellus est a pejore discernunt, et quæcunque pie tanquam a sanctis Patribus ante sunt definita, recipiunt: quæcunque vero perverse ab his dicta sunt, offensi retundunt. Ipsi enim falsiloqui confitentur quidem se nosse Deum, sed a semita quæ ducit ad regiam viam exorbitant, sinceræ fidei nostræ verba malitiæ veneno inficientes, et suæ inscientiæ affines habentes hæresiarchas. Nam et ipsi plura Ecclesiæ catholicæ consona sapuerunt: verum in uno vel duobus prævaricantes, anathematis pœnam sortiti sunt. Cum quibus portionem consecuti sunt hi qui talia fantur.

Gregorius episcopus legit:

« Si quis non confitetur secundum apostolicas et paternas traditiones, in Patre et Filio et Spiritu sancto unam deitatem, naturam atque substantiam, voluntatem et operationem, virtutem et dominationem, regnum et potestatem in tribus subsistentiis, id est personis glorificatis, anathema. Si quis non confitetur unum de sancta Trinitate, id est Filium Verbum Dei et Patris, Dominum videlicet nostrum Jesum Christum, ante sæcula quidem genitum secundum divinitatem, in novissimis autem diebus eundem propter salutem nostram descendisse de caelis, et incarnatum ex Spiritu sancto et Maria semper Virgine, et ex ea natum super omnem sensus humani capacitatem, anathema! Si quis non confitetur Deum esse secundum veritatem Emmanuel; et Idecirco Dei genitricem sanctam Virginem esse (genuit enim carnaliter carnem factum Dei Verbum) anathema! Si quis non confitetur carnem secundum subsistentiam unitam esse

« Verbo quod est ex Deo Patre , atque unum esse
 « Christum cum carne sua, eundem scilicet ipsum
 « Deum simul et hominem, anathema! Si quis non
 « constitetur Domini carnem vivificam esse, et pro-
 « priam ejusdem Verbi quod est ex Patre, sed ut
 « alterius cujusdam præter se sibi quidem sociati per
 « dignitatem, id est ut solam divinam habitationem
 « habentis, et non potius etiam vivificantem, ut
 « diximus, quia facta est propria Verbi omnia vivi-
 « ficare valentis, anathema! Si quis non constitetur
 « in uno Christo vero Deo nostro duas naturas, et
 « duas naturales voluntates, et duas naturales opé-
 « rationes communicabiliter, inseparabiliter, incon-
 « vertibiliter, indivise et inconfuse secundum san-
 « ctorum Patrum magisterium, anathema! Si quis
 « non constitetur Dominum nostrum Jesum Christum
 « cum assumptione, id est animata carne sua anima
 « rationabili atque intellectuali, Deo et Patri consi-
 « dere, sicque demum venturam cum paterna cla-
 « ritate sua judicare vivos et mortuos, non quidem
 « jam carnem, sed nec incorporeum, quibus ipse
 « novit rationibus Deo specificato corpore [Gr., Dei-
 « formi corpore], quo et appareat his qui eum pu-
 « pugerunt, et maneat Deus absque crassitudine,
 « anathema! »

Epiphanius diaconus et cubuclesius legit :

Usque ad hæc bene sentiunt, cum sanctorum Pa-
 trum editionibus concinentes : imo vero dogmata
 eorum usurpantes, sibi gloriam conferunt. Porro in
 cæteris amara virulentæ linguæ suæ et viperea ve-
 neno mortifero plena dogmata evomunt.

Gregorius episcopus legit :

« Si quis divinum Dei Verbi characterem secun-
 « dum incarnationem per materiales colores consi-
 « derare studuerit, et non ex toto eum cordè adora-
 « verit oculis intelligibilibus, super claritatem solis
 « a dextris Dei in excelsis super thronum gloriæ se-
 « dentem, anathema! »

Epiphanius diaconus legit :

Inopinati quidam allegoristæ super hæc phanta-
 stica sua sententia demonstrantur. Characterem
 enim Dei et Patris Filium Apostolo prædicante
 (Hebr. 1), propter indissimilitudinem et incommuta-
 bilitatem substantiæ, ipsi alterum facientes, chara-
 cterem in assumpta a Deo Verbo carne prave intel-
 ligunt, et ex sensibus insensatis eructant, inanem
 quamdam sententiam perhibentes : Si quis divinum
 Verbi Dei characterem secundum incarnationem per
 materiales colores considerare studuerit. Quia alte-
 rius quidem substantiæ est caro quam assumpsit, et
 Dei Verbi natura, cuncti novimus, tam ex veritate,
 quam ex principibus Ecclesiæ sanctis, videlicet apo-
 stolis, et egregiis Patribus nostris edocui. Etenim
 arcanorum inspector Paulus divinus apostolus, se-
 cundum quod dicitur [Gr., dictum est], hominon
 volens prædicare ad Deum et Patrem Filii et Dei
 Verbi, nihil proprium et conveniens advenit, quam

A ut exclamaret characterem substantiæ Patris Filium.
 Isti autem veritatem in mendacium convertere
 tentantes, introducunt vituperationes atque quassa-
 tas voces has, venerabilium imaginum odio cons-
 gentes [Cr., affixi]. Unde incidunt in intellectus
 blasphemiam commendantes, atque in reprobum
 sensum traditi, adhuc inquam :

Gregorius episcopus legit :

« Si quis incircumscriptam Dei Verbi essentiam
 « atque subsistentiam, pro eo quod incarnatum sit,
 « studuerit per materiales colores in imaginibus
 « humana forma circumscribere, et non potius
 « Deum prædicat, illud nihilominus etiam post in-
 « carnationem incircumscriptum esse, anathema! »

Epiphanius diaconus legit :

Tanquam circa opportunas ecclesiasticas tradi-
 tiones insanabiliter infirmati, et pestilenti languore
 sensum corruptum habentes, hæc asserunt, et con-
 tagium deceptionis recto sermoni applicant; et deci-
 piuntur mente, incircumscriptam naturam divini
 Verbi, et circumscriptionem et ab ipso assumptam
 carnem confundentes; hoc enim expresse indicat
 quod ab ipsis est dictum : Nihilominus etiam post
 incarnationem incircumscriptum esse. Ubi aliquando
 hanc levem assertionem adinvenierunt sapientes
 circa inania? Nam plenus blasphemiarum sensus est,
 incircumscriptum post incarnationem asserere super
 omnia Dominum Jesum Christum verum Deum no-
 strum, et maxime ipso discipulis perhibente : *Laza-
 rus amicus noster dormit; et gaudeo propter vos, quia
 non eram ibi (Joan. xi)*. Ergo, non eram ibi, circums-
 criptionis est proprium? etiam, et oppido etiam.
 Sed ut ea quæ ante passionem de hoc evægelice
 dicta sunt, omittamus, quæ post resurrectionem acta
 sunt dicam. Mulieribus apparens incircumscriptus
 nullatenus erat : semetipsum manifestare duobus
 discipulis, circumscriptionis est proprium. Januis
 clausis intrare, et a Thoma palpari quid aliud quam
 circumscriptio est? Et discipulis in Galilæam euntibus,
 illic ab eis videri et adorari, hoc ipsum est
 (Luc. xxiv, Joan. xx). Videntibusque discipulis
 ascendere in cælum, et angelo super istos astante
 atque dicente : *Viri, quid statis intuentes in cælum?*
 D *Hic Jesus qui assumptus est a vobis in cælum, sic ve-
 niet quemadmodum vidistis eum euntem in cælum*
 (Act. 1). Putas non sunt hæc circumscriptionis?
 etiam valde. Sic enim et omnes deiferi Patres nostri
 docent; et manifestum est his qui bene sapiunt,
 quod secundum id quidem quod Deus et Verbum Dei
 et Patris, est invisibilis, incircumscriptus, incom-
 prehensibilis, et in omni loco sit dominationis suæ:
 secundum id autem quod humanam naturam suscep-
 sit, et visibilis et circumscribitur, juxta quod ipse
 discipulis ait, non illic se fuisse : et comprehensibi-
 lis est, ut Thomas nos certos reddidit (Joan. xi, xx).
 In multas ergo malitias per unam blasphemiam suam
 concinunt deceptoriarum Christianos accusantium vesa-

uæ præceptores; rursus enim calumniantes pronun-
tiant:

Gregorius episcopus legit:

Si quis Dei Verbi naturæ et carnis inseparabi-
lem per subsistentiam factam unitiorem, id est
patrationem quæ ex utroque inconfusa et insepa-
rabilis est facta, in imagine pingere tentat, nomi-
nans eum Christum; Christi autem nomen Deum
et hominem significat; ac per hoc confusionem
duarum naturarum portentuose fingens, ana-
thema!

Epiphanius diaconus legit:

Novit exsecratorum erroris recto verbo adhz-
rere. Etenim isti inseparabili et inconfusæ unitio-
ni quæ in Christo est per subsistentiam, imaginum
facturam adversam, et confusionem duarum natura-
rum afferentem, mendaciter et nequiter autumant:
sed veritas Dei non est alligata. Nam Christus no-
men est duarum naturarum, visibilis scilicet et invi-
sibilis, index: ipse vero Christus visus homi-
nibus per vultum, id est carnem suam, licet divina
natura occultaretur, per signa hanc manifestabat.
Idcirco sancta Dei Ecclesia, ut accepit a sanctis
Apostolis et Patribus, ipsam speciem quæ visa est
hominibus, describit, et non dividit Christum secun-
dum eorum deliram accusationem. Imago enim secun-
dum nomen tantum, et non secundum definitionem
communicat primitivo, ut sæpe jam diximus; quia et
anima caret, quam impossibile est circumscribi [de-
scribi], quia invisibilis est. Et si animam, præsertim
cum sit creata, impossibile est depingere, quanto
magis incomprehensibilem et investigabilem unige-
niti Filii divinitatem imaginari quis sensibilibiter
excogitaret, licet nimis extra sensus existat? Con-
versus est ergo dolor eorum in capita ipsorum.
Anathema enim quod ipsi sortiti [Gr., nugati] sunt,
in ipsis manet in sæculum; porro iterum aiunt:

Gregorius episcopus legit:

Si quis dividit unitam Dei verbi subsistentiæ
carnem, in sensu puram eam habens, et ex hoc
pingere illam in imagine studens, anathema!

Epiphanius diaconus legit:

S. Gregorius cognomento Theologus ita dicit (*Orat.*
2 de Filio): Quando naturæ distant in sensu, sepa-
rantur simul et nomina; sed et multi ex Patribus
hoc usi sunt: etenim veritati ita videtur. Ipsi autem
et ea privati et paternis definitionibus, dicunt: Si
quis dividit unitam Dei Verbi subsistentiæ carnem
in sensu. Reperiuntur ergo nec in isto consonantes
cum Patrum expositione sanctorum: sed veritatem
evidenter impugnant, eadem de ipsis [Gr., iisdem]
affati; et catholicam Ecclesiam similia Nestorio
prædicare calumniantur. Porro sibi congrua dicentes,
inferunt:

Virginis Mariæ, et non unum ac eundem, sed af-
fectualem unitiorem eis factam fuisse fatetur; et
hinc eum in imagine, quasi privatæ subsistentiæ sit
ex Virgine, pingit, anathema!

Epiphanius diaconus legit:

Tanta eademque de semetipsis in circuitu ambu-
lantes pronuntiant [tam multa de eisdem inculcando
pron.], ut pene nec numero subjiciantur, quæ ab eis
rumore improbo asseruntur. Adinvenientes enim Ne-
storii impiam opinionem, imaginem formationi hanc
applicant, inopina quædam et absurda resarcinantes.
Hujusmodi ergo ratiuncularum crebra facta destru-
cione, nunc silentio has tradere necessarium judi-
cavimus. Eructant autem rursus hæc.

Gregorius episcopus legit:

Si quis carnem qua deificata est ex unitiõne sua
quæ ad divinum Verbum effecta est, in imagine
pinxerit, veluti separans eam ex assumente atque
deificante illam divinitate, et sine Deo hanc [Gr.,
minime deificatam hanc] per hoc conficiens, ana-
thema!

Epiphanius diaconus legit:

Catholica Ecclesia etsi pingit Christum in humana
forma, sed non separat hanc ex unita sibi divinitate.
Deificatam autem potius credit, et unam cum Deo
hanc constitetur, secundum magnum Gregorium (*Orat.*
2 in Pascha) et veritatem: non sicut ipsi indocte ac
inerudite barbarizantes dixerunt, sine Deo ex hoc
carnem Domini confici. Sicut enim quis hominem
depingens, sine anima non facit hominem, sed ille
cum anima permanet, et imago ejus dicitur, eo quod
similis ei appareat: ita et nos imaginem Domini fa-
cientes, deificatam carnem Domini confitemur, et
nihil imaginem aliud scimus, quam imaginem indi-
cantem principalis imitationem. Hinc et nomen ejus
sortita est, et secundum id tantum ei communicat:
et ideo venerabilis est et sancta. Si vero scelesti viri
vel daemonis est imago, polluta et contaminata est,
quia et principale ejus profanum et contaminatum
existit. Ergo laborantes in vanum, colligunt manibus
sterilitatem, et recipiunt a veritate anathema: quo
non carebunt dicentes hujusmodi:

Gregorius episcopus legit:

Si quis Deum Verbum qui in forma Dei est,
quique formam servi in sua subsistentia recipit,
et per omnia similis nobis factus est absque pec-
cato, tentat per materiales colores formare, quasi
pulum hominem, et separare illum ab inseparabili
et incommutabili divinitate, ut ex hoc quaternita-
tem inducat [Gr., inducens] in sanctam et vivifi-
cam Trinitatem, anathema!

Epiphanius diaconus legit:

O amentiam ipsorum et recordiam! non enim

Dei Ecclesie maledicere conantes, cum sint ipsi maledictione dignissimi. Hi namque qui benedicunt ei, ut ait Scriptura, benedicuntur [sunt benedicti] : et qui maledicunt ei, maledicti sunt (*Gen. xxvii*). Porro purum hominem illos conjicere Salvatorem Christum, et separare illum a divinitate, sicque quaternitatem inducere per picturam, quis potas, non derideat, et risum latum super eorum insipientia non diffundat, imo vero blasphemiam hgeat? Non enim secundum quod in imagine figuratur Christus in humana forma, quaternitatem credit is qui hoc facit, sed confitetur Deum Verbum incarnatum esse veritate et non phantasia. Denique Nestorius qui læsis sensibus duas subsistentias sicut duas naturas blasphemie dogmatizavit in Christo, ille quaternitatem induxisse dignoscitur. Sancta vero Dei Ecclesia unam subsistentiam Christi in duabus naturis recte confessam, ad commemorationem salutaris ejus dispensationis imaginaliter formare illum divinitus erudita est. Porro volentes semetipsos probatos ostendere, etiam verum quid asserunt, ita dicentes :

Gregorius episcopus legit :

« Si quis non constitetur sanctam semper Virginem Mariam proprie ac vere Dei genitricem, sublimiorum esse omni visibili et invisibili creatura, et cum sincera fide ipsius non expetit intercessionem, tanquam fiduciam habentis ad Deum nostrum qui ex illa genitus est, anathema ! »

Epiphanius diaconus legit :

In his stabilita et certificata catholica Ecclesia, ab his qui aliter sapiunt quam ejus in Deo traditio docet, non indiget quid audire. Etenim Dominus dum a dæmonibus prædicaretur, hos abigebat : et Paulus divinus Apostolus et cõmites peregrinationis ejus ab eis testimonium habentes, quod homines essent Dei excelsi, et viam salutis denuntiarent (*Act. xvi*) eos pellebant : ita et isti licet aliquid verum pronuntiant, tamen a sancta Dei Ecclesia propelluntur. Rursus autem veluti canes reversi ad suum vomitum, et suos toti in volutabro luti (*II Petr. ii*) grunniunt hujuscemodi :

Gregorius episcopus legit :

« Si quis universorum sanctorum effigies in imaginibus inanimatis et surdis ex materialibus coloribus titulari studuerit, nullum profectum ferentes (vanum enim est commentum, et diabolicæ argumentationis inventio) et non magis horum virtutes per ea quæ in Scripturis de illis insinuatur, veluti quasdam animatas imagines in se depingit, et ad similem illis ex hoc erigitur zelum, quemadmodum divini Patres nostri dixerunt, anathema ! »

Epiphanius diaconus legit :

Divini Patres nostri tale quid neque docuerunt, neque prædicaverunt, sed sibi et nomen imposuerunt falsiloqui : et ipsorum sunt istæ ineptiæ, quoniam in subsequentibus septimam sese synodum nuncupant. Et quidem [*Gr.*, quidam] Sapiens dicit :

A *Alius te laudet, et non os tuum : extraneus, et non labia tua* (*Prov. xxvii*). Isti autem a quoquam neque eruditi, neque laudati, sibi laudem excogitant, et vocari volunt ab hominibus Rabbi, Patres esse gestientes catholice Ecclesie. Hanc autem calumniantur Christum Deum nostrum derelinquere, et idololatricæ adhærere; cum ipse dicat per Isaiaam prophetam ad illam : *Ponam te exultationem æternam, lætitiã generationum generationibus* (*Isa. lx, sec. LXX*). Et per Salomonem : *Tota bona es, proxima mea, et macula non est in te* (*Cant. iv*). Inspiciamus ergo insipientiam ipsorum : quia quam calumniantur idololatricæ, hujus se gloriantur esse magistri. Et si idololatrarum sunt patres, dicant : *Partis alienius quæ idololatricam exercuit in Ecclesia sunt magistri, an totius? et si quidem partis, debuerant et ipsi concinere plenitudini Ecclesie, et sub hujus jure subsistere, et fructus veritatis apud se [Gr., ab ea] carpere : quemadmodum omnes egregii Patres nostri, qui incorrecta corrigebant, et coaptabant discissa. Sed quia catholica Ecclesia hac traditione decoratur, ipsi ab ea excisi putant [Gr., videntur] totam damnare tanquam erroneam; et certe horrendum est dicere, et tacere, damnatio. Proceedit enim contra ipsos [Gr., Perit enim secundum ipsos] vera in Christum professio, et perniciosa universitatem arripuit : sed procul sint hæc, tanquam in vanum dicta et sine causa pronuntiata. Itaque hinc et inde impellentur, quia venerabilium imaginum pictura ex superioribus annis tradita in catholica Ecclesia, et in venerabilibus templis informata, quam sancti Patres et tradiderunt et receperunt, et omne Christianorum collegium : ipsi non solum ab his omnibus sunt frustrati [abducti], sed quod est sævius et terribilius, clamor anathematis eorum sodomitice et gomorrhice multiplicatus est (*Gen. xix*). Hinc et peccatum eorum magnum est nimis : et quis poterit sufferre hujus furoris insaniam, harumque satyricarum turbulentiarum scenicas facies? Quod si cognovissent veritatem, quæ manifesta est omnibus qui pie intelligere volunt, scirent utique quia, sicut per ea quæ in Scripturis de sanctis indicantur, memores passionum eorum efficiuntur, et ad similem zelum erigimur : ita et per imaginalem descriptionem passiones horum videntes, in commemorationem virtutis eorum et Deo plenè vitæ venimus. Deinde rursus bene sentiunt, dicentes ita :*

Gregorius episcopus legit :

« Si quis non constitetur omnes sanctos qui a seculo usque nunc sunt, qui ante legem, ac in lege et in gratia Deo placuerunt, honorabiles esse coram ipso anima et corpore, vel horum non postulat orationes, tanquam fiduciam habentium pro mundo intercedere, secundum ecclesiasticam traditionem, anathema ! »

Epiphanius diaconus legit :

Cum ecclesiasticam traditionem dixerint, oportet

tebat eos promulgare : Si quis et imaginales picturas non recipit, anathema sit. Antiqua quippe vera est in catholica Ecclesia traditio, et valde juste in commemorationem nobis principalium agnita : sed impudenter hanc mysticam projicientes scientiam, catholicam alloquuntur Ecclesiam : Vias tuas nolumus [Gr., scire nolumus]. Unde post hanc editionem suam, et intercessionum Deo acceptabilem oblationem abjecerunt, delentes hanc ex hoc scripto suo : quod omnes noverunt. Moris enim est hæreticis, ut cum viderint [Gr., contempserint] vel in uno sermone pietatis, et veritatis viam revertantur [verbo pietatem, et a veritatis via aberraverint], in multa et diversa fallentes [labi]. Simplex est enim veritas : at vero mendacium multiplex. Ariani quippe creaturam dicentes Deum Verbum, cum hac impia blasphemia sua sine anima hunc incarnatum fuisse delire mentiti sunt. Et Eutyches infelix unam naturam opinans in dispensatione Domini, blasphemabat, diviniorem quamdam carnem dicens eum suscepisse, et non consubstantiali naturæ nostræ. Similiter ergo et antistites hujus hæreses hos æmulantes, una novitate minime contenti, et satietatem mali non habentes, et aliam vicinam hujus arripuerunt. Sequentia [Consentanea] vero eloquia, putantes sanctis Patribus cœquari, et hypocrisi simulantes pietatem, proferunt.

Gregorius episcopus legit :

« Si quis non confitetur resurrectionem mortuorum, et judicium, et retributionem condignam unicuique justis Dei ponderibus recompensandum, et non fore terminum supplicii, sed nec cœlestis regni, id est Dei deliciarum (non enim est regnum cœlorum esca et potus, sed justitia, et pax, et gaudium in Spiritu sancto [Rom. xiv], secundum divinum Apostolum) anathema ! »

Epiphanius diaconus legit :

Hæc primatum veræ fidei nostræ, sanctorum scilicet apostolorum, et egregiorum Patrum est segregatio [definitio]. Hæc catholice Ecclesie est, et non hæreticorum confessio. Quod vero subsequitur, proprium est eorum, quoniam indisciplinatione ac ineruditione plenum est, dum ita circumbombat [circumboat].

Gregorius episcopus legit :

« Si quis non recipit sanctam hanc et universalem septimam synodum nostram, sed huic quoquo modo derogat, et non cum omni satisfactione amplectitur ea quæ ab ipsa secundum divinitus inspiratæ Scripturæ doctrinam definita sunt, anathema sit a Patre et Filio et Spiritu sancto, ac universalibus septem synodis ! »

Epiphanius diaconus legit :

Veritatis ignorantia, sensuum et mentis est cæcitas. Hæc enim eorum sententia plus inscientiæ et amenitiæ quam impietatis habet. Non enim sapientes sunt, nisi circa indisciplinationem. Septimam enim syno-

dum sese vocantes, quasi de aliis septem synodis quæ factæ fuerunt, anathematismum suum posuere, dicentes : Anathema sit a sanctis et universalibus septem synodis : et non magis deridentur propter indisciplinationem, quam compassionis affectu lugentur propter impietatem. Veritatem enim ferentes [deferentes], et a bona semita et regia via aversi, in foveam et hiatus atque præcipitia incidunt. Quibus et proverbialis sermo pronuntiat : In axis [In axibus] agri sui erraverunt, et collegerunt manibus infecunditatem (Prov. ix). Propter quod et acutas sagittas suas, et tenos arcus, quos adversus Ecclesiam jaculati sunt, in corde ipsorum veritatis amatores et justitiæ quæsitores infixerunt ; et assumunt David modulantem in spiritu (Psal. vii) : Lacum aperuerunt hujus pravitatis institutores, et foderunt eum, et inciderunt in foveam quam fecerunt : et conversus est dolor eorum in caput eorum, et in verticem eorum iniquitas eorum descendet. Quoniam dicunt amarum dulce, et dulce amarum : et ponunt lucem tenebras, et tenebras lucem (Psal. v), dicentes ita :

Gregorius episcopus legit :

« His igitur a nobis cum omni distinctione et diligentia decretis, definimus aliam fidem nemini licere proferre, id est conscribere vel componere, aut sapere seu docere aliter. At vero qui ausi fuerint componere fidem aliam, vel proferre, aut docere, aut tradere his qui volunt reverti ad agnitionem veritatis a quacunque hæresi ; aut novitatem vocum, id est dictionis adinventionem, ad subversionem presentium definitionum quæ a nobis promulgatæ sunt, introduxerint : siquidem episcopi fuerint, vel clerici, alienos esse episcopos ab episcopatu, et clericos a clero ; si vero monachi fuerint aut laici, anathematizari. »

Epiphanius diaconus legit :

Illusi ab indisciplinatione hæc ab egregiis Patribus nostris extorserunt, ac veluti propria composuerunt. Propter quod et inanis et otiosus est sermo ipsorum, et nec responsione dignus.

Gregorius episcopus legit :

« Divi Imperatores Constantinus et Leo dixerunt : Dicat sancta et universalis synodus, si per consensum omnium sanctissimorum episcoporum definitio quæ nunc lecta est, promulgata sit. »

« Sancta synodus exclamavit : Omnes ita credimus, omnes id ipsum sapimus ; omnes consonanter et libenter subscripsimus, omnes orthodoxe credimus, omnes intelligibiliter intelligibilem divinitatem adoramus ! Hæc est fides apostolorum, hæc est fides Patrum, hæc est fides orthodoxorum ! Sic omnes servientes Deo adorant ! Multos annos imperatorum ! Luminaria pacis, Domine, custodiam, Domine, vitam illis ! Leoni et Constantino æterna memoria ! Vos estis pax orbis terræ : conservet vos fides vestra ! Christum honorificatis, ipse vos conservabit ! Orthodoxiam vos confirmat. »

stis ! Piam, Domine, vitam eis ! Absit invidia ab imperio eorum ! Deus custodiat imperium vestrum ! Deus imperium vestrum pacificet ! Vestra vita, orthodoxorum vita ! Cœlestis rex terrenos custodi ! per vos universalis Ecclesia pacificata est ! Vos luminaria orthodoxiæ estis ! Luminaria orbis, Domine, conserva ! Æterna memoria Constantino et Leoni ! Novo Constantino piissimo imperatorum multos annos ! A genere orthodoxum, Domine, custodi : piam, Domine, vitam ei : abscedat invidia a regno ejus ! Piissimæ Augustæ multos annos ! Nam quæ pia, quæ orthodoxa est, Deus conservet ! Abscedat invidia a regno vestro ! Deus custodiat imperium vestrum ; Deus pacificet regnum vestrum ! Inconfusam in Christo dispensationem vos bene discrevistis ! Inseparabilitatem duarum in Christo naturarum firmiter vos prædicastis ! Sanctorum et universalium sex conciliorum dogmata vos roborastis ! Omnem idololatriam vos exterminastis ! Magistros hujusmodi erroris vos publicastis ! Contraria sentientes vos propalastis !

Epiphanius diaconus legit :

Pronuntiantes imperatoribus consueta, mendacii furoribus quasi facibus animam exardescere facientes, ex ipsa diaboli argumentatione loquuntur, dicentes : Omnem idololatriam vos exterminastis. Utinam surdæ fierent aures nostræ, ne audirent corrumpentem animas vocem. Noli, inquit proverbialis sermo, assidens esse cum muliere meretrice (Prov. v). Salutarem namque dispensationis rationem demoliri volentes, in omnem blasphemiam excessum devenerunt. Et quid ad hanc legendam rabiem dicemus, nisi ea quæ a Spiritu sancto per David psalmographum prolata sunt ? *Venenum aspidum sub labiis eorum ; sepulcrum patens est guttur eorum ; linguis suis dolose agebant (Psal. xliii).* Hinc et deciderunt a cogitationibus suis, iudicati a Christo Deo nostro, qui nos eripuit ab idolorum errore. Ipse enim homo perfectus propter salutem nostram fieri dignatus, omnem idololatriam exterminavit. Dixit enim per prophetam : *Ecce dies veniunt, et delebo nomina simulacrorum a terra, et jam non erit eorum memoria (Zach. xiii).* Certum ergo est quod prophetia in ipsum referatur, et non sicuti ipsi dixerunt, ad imperium principum. Apostasiæ quippe proprium est, hanc gratiam seu donum aliis acquirere [tribuere]. Clamant Christiani ex magnivoco Isaia potati : *Non legatus, non angelus, sed ipse Dominus salvavit nos (Isa. lxi).* Si vero, ut ipsi fatentur, episcoporum collegium vel regum imperium eruit nos ab errore idolorum, aberravit a veritate humanum genus ; et non salvantes, sed alterius magna extollentis est hoc credere salvum [Gr., alio salvante hoc, et alio salvatum a se illud jactante]. Ab idolorum enim errore ac deceptione Christo Deo nostro eruentes nos, ipsi magna extollunt, fatentes se redemptionem fecisse. O arrogantiam et amentiam ! Frustrati quippe veritate, et mente ac sensibus excecati sunt ; propriisque conjecturis et phantasiis de-

A cepti, adulatione intincti [demersi] sunt : et aptas ac decentes declamare imperatoribus laudes recusantes, ea quæ in Christum Deum nostrum referuntur eis deprompserunt : cum magis oporteret fortitudines horum edicere, contra hostes victorias, barbaricas subjectiones, quas in imaginibus et in parietibus in memoriam narrationis multi pinxerunt, et videntes ad amorem et zelum traxerunt : subjicendorum acquisitiones [subjectorum conservationem], consilia, tropæa, mundanos status, civiles ordinationes, civitatum directiones. Hæ sunt laude dignæ ac bonæ offerendæ imperatoribus famæ, per quas et omne quod subditum esset eis, provocaretur ad mentem [est eis, provocatur ad benevolentiam]. Porro linguas adhuc acutas habentes, et iram ac accusationem spirantes, in obscura luna se putant sagittare [videntur sag.] rectos corde, dicentes ita [ista] :

Gregorius episcopus legit :

Germani, Georgii et Mansur, malæ opinionis virorum sensum vos dissolvistis.

Germano duplici sensu et ligni cultori, anathema. Georgio consentaneo ejus, et falsario paternorum magistrorum, anathema.

Mansur nequam nominis, et similia Saracenis sentienti, anathema.

Imaginum servitori et falsa scribenti Mansur, anathema.

Contumelioso in Christum, et insidiatori imperii Mansur, anathema.

Impietatis doctore et malo interprete divini Scripturæ Mansur, anathema.

Trinitas tres istos deposuit.

Epiphanius diaconus legit :

Dicamus ad hæc illud prophetæ : *Facies meretricis facta est tibi, renuens erubescere ad omnes (Jer. iii).* Etenim illæ in sua opprobria et turpia studia venustatæ, eos qui pudice vivunt, subsannare consueverunt. Abominatio enim peccatoribus Dei cultus. Ita et isti labia habentes dolosa, locuti sunt contra justos iniquitatem in superbia et contemptu. Sed Dominus abscondit eos in abdito vultus sui, et a conturbatione eorum contextit eos, et a contradictione linguarum ipsorum eruit eos. Ut luminaria enim in mundo luxerunt, verbum vitæ continentibus : Germanus videlicet, qui in sacris litteris nutritus, et ut Samuel ab infantia Deo deputatus, atque sanctis Patribus est consimilis comprobatus. Cujus sequi disputationes necessarium esse, conscripta ejus affirmant per [celebrata per] universum orbem. Exaltationes enim Dei in faucibus ejus, et gladii ancipites in manibus ejus (Psal. cxlii), jaculati contra dissidentes ecclesiasticæ traditioni. Et Georgius patria Cyprius, qui evangelicæ patrimonium venundans [vitam instituens], et Christum Deum nostrum, qui dedit nobis normam dispensationem suam, imitans, non contentus, non clamavit : cum malediceretur, non maledicebat ; cum pateretur, non comminabatur ; percutienti

ae maxillam vertebat et alteram, angarianti se mille passus apponebat et duplum : tulit jugum a juventute sua (*Thren. III*), bonum arbitratus secundum prophetam singulariter sedere, et silere. Atque Joannes, qui ab eis injuriose Mansur appellatus est, quique dimissis omnibus Matthæum evangelistam æmulatus, Christum secutus est, majores divitias arbitratus thesauro quem in Arabia dereliquit [omni Arabum], opprobrium Christi; et elegit potius affligi cum plebe Dei, quam temporalem voluptatem habere peccati. Ipse itaque crucem suam et Christi portans, et secutus eum, pro Christo ab Oriente per Christum indicavit; non tolerabilem ducens vocum novitatem, quæ diverso fuerat modo facta [Gr., in aliena f. regione facta], seu prævariatricem factionem, rabi-damque insaniam, quæ adversus sanctam Dei catholicam Ecclesiam erat armata. Sed hanc publicans, omnes exhortando et admonendo, cantos reddebat, ne adducerentur cum operantibus iniquitatem; quærens in Ecclesiis antiquam legislationem teneri et pacificam constitutionem, quam Dominus discipulis suis nominis sui vocabulum sortientibus donavit [suis tanquam insigne donavit], dicens : *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis* (*Joan. XIV*). His ergo reverendis viris et fide dignis taliter in Ecclesia catholica demonstratis, quæ est adversus eos insurgens accusatio, et quam hæc est horrenda, quam etiam ferre quis omnino non poterit? Vere ignorantiam ignoraverunt iniseri, propriam linguam inhoneste denudantes, Germanumque mysticum sacrificatorem et sacerdotem Christi, duplici sensu et ligni servitorem nominantes; similiter Georgium et Mansur; cum aliquando nec principibus quisquam talera blasphemiam ei qui unius fidei secum erat, injecerit : ab Hebræis autem et Agarenis, et aliis infidelibus querela tali tam super divino typo crucis, quam super venerabilibus imaginibus et aliis sacris Deoque dicatis rebus, sæpe Christiani accusati sunt. Nam Christianus Christiano hujusmodi accusationem nullatenus intulit : sed inutilis est justus injusto, quemadmodum lippis oculis sol. Ipsi quippe fugientes a veritate, atque ab ecclesiastica lege repulsi, traditi sunt falsiloquiis et maledictis; et nihil aliud colligunt, quam ut accusent Christianos et Domini sacerdotes; quasi dereliquerint Deum vivum et verum, atque iconis deserviant: maledici quidam et læsi, multiloqui [*r.*, conviciatores, locutores temerarii, et linguaces], et horum sectatores effecti et quis timentium Deum, et deridentium non latum risum suum effundat? vel potius non tristi lamento induatur et nocte profunda super hac ipsorum impietate? Et quia cum sint inventores malorum secundum divinum Apostolum, defecerunt scrutantes scrutinia, garrulitatibus eorum bene valere fatentes, sufficienter Dei gratia ad perfectam destructionem vanarum cogitationum falsi nominis eorum scientiæ [disputatione peracta] consummantes, et cum veteribus hæresibus errorem inanem pravitalis ipsorum connumerantes, hunc exci-

dimus gladio spiritus : age nunc, instruamus animos audientium. Omnia ergo præsentia sunt intelligentibus, et erecta his qui inveniunt scientiam, sicuti proverbiatori bene (*Prov. VIII*), necnon et veritati videtur. Sancta enim Dei catholica Ecclesia ex diversis et variis rebus eos qui sibi nati sunt, trahit ad pœnitentiam et ad agnitionem mandatorum Dei custodiæ; et omnes sensus nostros festinat dirigere ad gloriam ejus qui est super omnia Deus; atque per auditum et visum correctionem facit, ipsa quæ gesta sunt, vultibus eorum qui accedunt, apponens. Quando namque ex avaritia et amore pecuniarum rapit quemquam, ostendit ei in imagine Matthæum, qui ex telonariis apostolus factus, avaritiæ furia derelicta, Christum secutus est: et Zacchæum in sycomorum ascendentem, desiderantem Christum videre, ac ei repromittentem dimidium substantiæ se præbere pauperibus, et si cui aliquid abstulit, reddere quadruplum (*Matth. IX, Marc. II, Luc. V, XIX.*): et sit ad custodiam conversionis et jugem memoriam, imaginalium formationum continua visio, ne repetatur ad proprium vomitum. Rapuit rursus alium desiderio meretricio depressum; pudici Joseph imaginem apponit, qui fornicationem abominans, et hanc pudicitia vincens (*Gen. XXXIX*), illud quod dicitur ad imaginem custodivit, cujus participes efficiuntur qui hanc dilexerunt. Iterum alibi beatam Susannam proponit pudicitia ornatam, et manibus Susannæ adiutorium ab excelso invocantem, et Danielem judicem præsentem, et hanc eruentem de manibus seniorum iniquorum (*Dan. XIII*): et sit imaginalis titulationis memoria ad custodiam pudicæ vitæ. Rapuit in deliciis substantiam suam consumentem, et mollibus vestimentis vestitum, quæ oportet egenis præbere, in talibus vestibus expendentem, et delicatam vitam amplectentem; et ostendit ei Eliam melote amictum, et sufficienti esca contentum: et Joannem pilis cameli indutum, et agresti melle nutritum, Christumque digito demonstrantem; et profitentem hunc tollere peccatum mundi (*Matth. III, Marc. I*): cum his etiam magnum Basilium, atque ascetarum et monachorum multitudinem, corpore arefactorum. Ne vero extendamus sermonem, paucorum mentionem facientes, reliqua dimisimus audientibus perscrutanda. Habemus enim omnem Evangelii narrationem depictam, et ad recordationem Dei nos adducentem et gaudium nos replentem. His enim vultibus nostris appositis, cor timentium Dominum lætificatur, floret facies, anima lædio affecta in alacritatem transfertur, et psallit una cum Dei patre David: *Memor sui Dei et delectatus sum* (*Psal. LXXVI*). Memoriam ergo Dei per eos semper habemus. Lectio enim minus nonnunquam recitatur in venerabilibus templis, imaginalis vero formatio vespere, mane et meridie tanquam in eis stabilita, narrat nobis et annuntiat veritatem gestorum. Suscipiamus ergo traditionem Ecclesiæ, honoremus legislationem; ne scrutemur piam et legitimam consuetudinem, ne curiose agamus adversus antiqua jura. Omne quippe

quod in commemorationem Dei conditur [dicatur], acceptum est illi. Qui vero præter hanc traditionem efficiuntur, cujus participes facti sunt omnes qui germane filiorum adoptionem receperunt in catholica Ecclesia, merito nothi sunt, et non filii. Itaque sentiamus bonum et optimum esse, venerabilium imaginum positionem in Ecclesia fieri, et spiritualiter reduci per has ad principalium suorum memoriam, atque istas propter earundem honorificentiam et salutare et amplecti, ac debitam adorationem impendere. Sive ergo alicui sit salutationem gratum vocare, sive adorationem (hoc ipsum enim est utrumque; nisi forte quis adorationem quæ secundum latrariam exhibetur, intelligat: alia enim est hæc, ut multipliciter est ostensum) tantum dignus is qui accedit, sit adoratione. At si non fuerit dignus, B purificetur primum, et ita demum accedat ad imaginalem venerabilem formam. Nec instantia satanica sit erga adorationem earum, neque formido iniquæ suspitionis habens occasionem: quia si accessero imaginem hanc salutaturus, invenior latrariam quæ in spiritu est huic impendere. Absit suspicio hæc. Impugnatores enim Dei atque vaniloqui serpentem imitantes, hæc garrulis linguis effantur: Etenim ipse accedens mulieri susurravit mendaciter: Quid, prohibens, dixit Deus? Ex omni ligno quod est in paradiso, comedes: de ligno autem quod est in medio paradisi, non comedetis (Gen. v). Ita et isti effeminata corda seducant, dicentes: Quia qui adorat imaginem Domini, aut intemeratæ dominæ nostræ ac vere genitricis Dei, vel sanctorum angelorum, aut C cujusquam sanctorum, latrariam quæ in spiritu est huic offert. Ne decipiamur ergo sermone ipsorum: admonitio enim et prava diaboli est hæc assertio. Nam et theologus Gregorius hanc destruit fabulationem, omnibus nobis jubeus, cum dicit (*Orat. de nat. Dom.*): Bethlehem cole, præsepe adora. Cum hoc autem et Maximus memorandus, cujus laus in omnibus est Ecclesiis, dum cum viris quibusdam de ecclesiasticis negotiis disputaret, divinum pretiosæ crucis typum, sanctum Evangelium et venerandam iconam præcipit in medium afferri, et hæc cum illis ad certitudinem eorum quæ dicta sunt, salutavit. Athanasius autem, qui ab immortalitate nomen accepit, expressius nobis annuntiat in epistola ad Marcellinum missa, quam præordinavit in codice interpretationis psalmerum, ita dicens: Libro psalmerum quis accepto, Salvatoris [Gr., de Salvatore] quidem prophetias consuete sicut in aliis Scripturis admirans et adorans egreditur [prosequitur]. Videsne qualiter prophetias egregius Pater adorare nobis jubeat? Et si has pium est adorare, quanto magis proventus prophetiarum assertionum in imagine visos necessarium est ad-

A rare? habet enim propheta: *Ecce virgo in utero habebit, et pariet filium (Isa. vii)*. Hanc ergo prophetiam in imagine nos videntes, id est Virginem eum amplectantem quem peperit, quomodo sufferemus, quo minus adoremus et salutemus? Quis ineruditus mente differre audeat ad hujusmodi salutationem? Dignos nosmetipsos adoratione faciamus, ne accedentes indigne, Ozan [in Ozæ] (*II Reg. 6*) pœnam incidamus. Ipse quippe tangens arcam, eadem hori perit, indigne approprians illi. Quanquam et ipsa diversis figuris variata, et ex lignis constructa fuerit, quemadmodum et imaginum factura. Porro hi qui dicunt imaginales formationes sufficere in commemorationem tantum haberi, et non etiam ad salutationem, unum recipientes, alterum reprobantes, per hoc pravi [Gr., semipravi] quidam, partimque mendaces et partim veraces demonstrantur: alias quidem vera confitentes, et alias depravantes [*id est, vituperantes*]. Et, o insensibilitatem horum! ergo qui aliquando eramus orthodoxi ac veritatis calumniatores, nunc eorum efficiamur advocatores; et pro reprobatione ecclesiasticarum traditionum pœtam veniam veniam peccatorum. In omnibus his mandata custodiamus per ea quæ præcepta sunt: ambulemus prophetiam vocem audientes, quæ dicit: *Si annuntiaverit tibi, homo [annuntiatum est, o homo], quid bonum, aut quid requirat Dominus abs te, quam ut facias iudicium, et diligas misericordiam, et paratus sis ambulare cum Domino Deo tuo (Mich. vi)*? Super hæc furorem sopiamus, linguam refrenemus, mendacio ac turpiloquio, et maledicto retinentes [abstinentes]. Oculum temperemus, ventrem erudiamus, psalmodiæ ac orationi instemus, in omnibus a Deo datis nobis gratias agamus, juramento ne assuetum os nostrum faciamus, sed Dominicam vocem audiamus dicentem: *Ego autem dico vobis, nolite jurare omnino (Matth. v)*. Gloriam conculcemus, quæ deorsum jacet: maximum omnium bonorum, misericordiam et charitatem arripiamus, et hanc timori Dei conjunctam. Sine timore quippe Dei charitas reproba est. Nam et Josaphat amicus erat cum Achab, sed audivit: *Si peccatori tu amicitia jungeris, si odio habito a Domino tu auxiliaberis (II Par. xix)*? Ergo cum timore Dei omnia faciamus, expetentes etiam intercessionem intemeratæ dominæ nostræ et natura D Dei genitricis semper Virginis Mariæ, atque sanctorum angelorum, et simul omnium sanctorum: salutantes quoque colendas eorum reliquias, ut eorum sanctitatis participes simus. Sic enim perfecti erimus ad omne opus bonum in Christo Jesu Domino nostro: quem decet gloria, imperium, latraria cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

ACTIO SEPTIMA.

In nomine Domini et dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperii piissimorum et amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini et Irenæ a Deo

redimitæ matris ejus; anno octavo consulatus eorum, tertio Iduum [Kalendarum] octobriarum indictione undecima.

Conveniente saneta et universali synodo, quæ per divinam gratiam et piam sanctionem eorandem Deo roboratorum imperatorum collecta est in Nicensium clara et splendida metropoli Bithyniensium provinciae, id est, Petro reverendissimo archipresbytero sanctissimæ Ecclesiæ quæ Romæ est sancti apostoli Petri, et Petro reverendissimo presbytero, monacho et hegumeno venerabilis monasterii sancti Sabbae Romæ sili, retinentibus locum apostolicæ cathedræ almi et sanctissimi archiepiscopi senioris Romæ Adriani: et Tarasio almo et sanctissimo archiepiscopo magni nominis Constantinopoleos novæ Romæ, et Joanne ac Thoma reverendissimis presbyteris, monachis et loci servatoribus: apostolicorum Orientalis dioceseos. Agapio episcopo Casariæ, Joanne episcopo Ephesi, Constantino episcopo Constantiæ Cypri, Leone episcopo Heraclie Thraciæ, Basilio episcopo Ancyra Galatiæ, Nicolao episcopo Cyzici, Eathymio episcopo Sardis, Petro episcopo Nicomediæ, Elia episcopo Crete insule, Hypatio episcopo Nicææ Bithyniensium provinciae, Theophilo episcopo Thessaloniciæ, Stauracio episcopo Chalcedonia, Leone episcopo [Gr., et ms. Jol., presbytero] et loci servatore metropoleos Sidæ, Epiphonio diacono et loci servatore Sardiniae, Nicophoro episcopo Dyrrachii, Nicolao presbytero et hegumeno ac loci servatore Tyanensium, Daniele episcopo Amasiæ, Gregorio episcopo [Gr., et ms. Jol., presbytero] et loci servatore Mocisi, Constantino episcopo Gangrensi, Niceta episcopo Claudiopoleos, Gregorio episcopo Neocæsariæ, Gregorio episcopo Pessinuntensium, Theodoro episcopo Myrensi Lyciæ, Eustathio episcopo Laodicæ Phrygensium provinciae, Michaele episcopo Synadensium, Gregorio [Georgio] episcopo Antiochiæ Pisidiæ, Theophylacto diacono et loci servatore Cariæ, Leone episcopo Iconii, Anastasio episcopo Nicopoleos veteris Epiri, Constantino episcopo Pergæ, Gregorio presbytero et loci servatore Trajanopoleos, Leone episcopo Rhodi, Christophoro episcopo Phasidis, Manuel episcopo Adrianopoleos Thraciæ, Nicolao episcopo Hierapoleos Phrygensium provinciae, Basilio episcopo Sylæ, Theophylacto episcopo Euchaitensium, Cyrillo monacho et vicario Gothiæ, Theodoro episcopo Seleniciæ, Stephano episcopo Sugdaensium, Antonio monacho et loci servatore Smyrnæ, Constantino episcopo Rlegii, Joanne monacho et vicario Patrarum, Theodoro [Dorotheo] episcopo Catanae, Joanne episcopo Tauromeni, Gaudio episcopo Messanae, Theodoro episcopo Panormi, Stephano episcopo Bithyniensium [Cibonensium], Constantino episcopo Leontinæ, Joanne episcopo Trocalensium [Trocalensium], Theodoro episcopo Taurianæ, Christophoro episcopo sanctæ Cyriacæ, Basilio episcopo Liparitensium insule, Theotimo episcopo Crotonensium, Constantino episcopo Carinæ, Theophane episcopo Lilybæi, Theodoro episcopo Trogæorum, Sergio episcopo Nicoterensium, Theodoro episcopo

Briae [Biziæ], Mauriano episcopo Pompeiopoleos, Joanne episcopo sanctæ Salontia, Eustathio [Eustratio: Eustochio] episcopo Apameæ provinciae Bithyniensium, Petro episcopo Germeusium, Joanne episcopo Arcadiopoleos, Constantino presbytero et loci servatore Sebastopoleos, Gregorio presbytero et ex persona Nicopoleos Armeniæ [Secundæ], Sisinnio episcopo Parii, Epiphonio episcopo Mileti, Niceta episcopo Brococussi [Proconnesi], Joanne presbytero et loci servatore Coloniae, Urso episcopo Hiharitensium Ecclesiæ, Eustathio [Eustratio] episcopo Methymæ, Leone episcopo Cii, Joanne episcopo Apri, Theophylacto episcopo Cypsellensium, Laurentio episcopo Apsetianensium Ecclesiæ, Leone episcopo Carpathi, Eustathio episcopo Tradensium, Cyriaco episcopo Driziparensium, Leone episcopo Meæmbriæ, Gregorio episcopo Cernensium [Dercensium], Theodoro episcopo Heraclia, Theodosio episcopo Amorii, Joanne episcopo Nyssæ, Georgio episcopo regalium Thermarum, Setherico episcopo Ciscissensium, Damiano episcopo Mitylenæ, Constantino episcopo Mastaurensium, Georgio episcopo Briulensium, Gregorio episcopo Palæopoleos, Leone episcopo Algizensium, Theodosio episcopo Nissepelensium, Sabba episcopo Aniensium, Lycasto episcopo Varetensium, Thoma episcopo Lebedi, Eustathio episcopo Caritensium [Erythrensium], Cosma episcopo Myrinæ, Pardo episcopo Piltanæ, Basilio Adramyttensium, Joanne episcopo Rhædesti, Joanne episcopo Panidis Thraciæ, Joanne episcopo Ovisæ, Georgio episcopo Camulianensium, Theophylacto episcopo Hypepensium, Theophylacto episcopo Tralæ, Ignatio episcopo Prinæ, Constantino presbytero et loci servatore Agææ, Basilio episcopo Magnesiæ, Basilio episcopo Medensium, Nicophoro presbytero et vicario Gargarensium, Theophane episcopo Caloæ, Nicodemo episcopo Eugazensium, Theognio presbytero et loci servatore Sion, Stratonicæ episcopo Cunnæ, Theophilo episcopo Tumnensium [Thummensium], Olbiano episcopo Elææ Pergamensium, Leone episcopo Phociæ, Mariano episcopo Atandrensium, Melchisedech episcopo Calliopoleos, Theophylacto episcopo Chariupoleos, Leonide episcopo Madyti, id est Siladensium; Sisinnio episcopo Zuruhi, Thoma episcopo Daonii, Gregorio episcopo Theodoropoliensium, Sisinnio episcopo Chalcedonis, Benjamin episcopo Limicensium [Licizen]; Joanne episcopo Brysæ, Spyridone episcopo Palææ, id est Cythrensium; Eustathio episcopo Solensium, Theodoro episcopo Citi, Georgio episcopo Trimithuntensium, Joanne [Alexandro] episcopo Amathuntensium, Constantino episcopo Juliopoleos, Theophilo episcopo Anastasiopoleos, Synesio episcopo Cibæ, Leone episcopo Minzi, Petro episcopo Asponæ, Anthimo episcopo Berinopoleos, Michael episcopo Melitopoleos, Sisinnio episcopo Adrianiæ [Adranæ], Theodosio [Theodoro] episcopo Germæ, Basilio epi-

• Græcis non respondet Latina versio.

scopo Adrianopoleos [Adranuthyrensiū], Leone A
 episcopo Pœmaninensium, Symeone episcopo Ocaë,
 Strategio episcopo Dardanensium, Leone episcopo
 Troadis, Theodoro episcopo Abydi, Niceta episcopo
 Helœi, Anastasio episcopo Tripoleos, Joanne episcopo
 Lampsaci, Theodoto episcopo Palæarum, Leone epi-
 scopo Traculensium, Stephano episcopo Salensium,
 Joanne episcopo Ballensium [Gabalensium: Tabal-
 lensium], Nesorio [Isoio] presbytero et loci servatore
 Thyaterensium, Stephano episcopo Silandensium,
 Nicolao episcopo Pericommatos, Joanne Setensium
 episcopo, Constantino episcopo Acrasi, Theophane
 episcopo Mæoniæ, Michael episcopo Stratoniciæ,
 Gregorio episcopo Gordi, Joanne episcopo Daldæ,
 Eustathio episcopo Hyrcanæ, Joanne [Joseph] epi-
 scopo Attaliæ, Theophrasto [Theopisto] episcopo B
 Hermocapiliæ, Zacharia episcopo Hierocæsariæ, Mi-
 chael episcopo Ceræseorum, David episcopo Helæio-
 poleos, Cyrione episcopo Lophi, Basilio presbytero
 et loci servatore Dasylii, Theophylacto [Theophilo]
 episcopo Apolloniadis, Constantino episcopo Cæsa-
 reæ Bithyniæ, Georgio episcopo Basilinopoleos,
 Leone episcopo Neocæsariæ, id est Aristæ; Nice-
 phoro episcopo Adrianopoleos, Theodoro episcopo
 Prusæ, Epiphanio episcopo Lampæ, Theodoro epi-
 scopo Heraclæopoleos, Anastasio episcopo Gnossi,
 Melitone episcopo Cydoniæ, Leone episcopo Cissami,
 Theodoro episcopo Subritensium, Leone episcopo
 Phœnicensium, Joanne episcopo Arcadiæ, Epipha-
 nio episcopo Eleuthernæ, Photino episcopo Canta-
 nensium, Sisinnio episcopo Chersonesi, Gregorio C
 presbytero et loci servatore Cephallenensium, Phi-
 lippo episcopo Coreyrensiū, Antonio episcopo Tre-
 zenæ, Petro episcopo Monemhasiæ, Gabriel episcopo
 Æginæ, Leone episcopo Porthmi, Phileto episcopo
 Orei, Leone episcopo Zacynthi, Leone episcopo
 Linoæ, Niceta episcopo Melæ, Neophyto episcopo
 Gordoservorum, Joanne episcopo Herenensium [Sten-
 nensium], Leone episcopo Aspendensium, Constan-
 tino episcopo Zelensium, Gregorio episcopo Sinopæ,
 Mariano [Marino] diacono et loci servatore Andra-
 pensium, Constantino episcopo Zalechorum, Grego-
 rio episcopo Amastræ, Heraclio episcopo Ionopo-
 leos, Niceta episcopo Cladibrensiū [Dadybrens.],
 Theophane episcopo Sorensium, Joanne episcopo
 Heracliæ Ponti, Theophilo episcopo Prusiadis, Con-
 stantino episcopo Cratiæ, Niceta episcopo Adriano-
 poleos, Niceta episcopo Rœzæi, Constantino episcopo
 Polemonii, Theodoro episcopo Comanensium, Joanne
 episcopo Cerasuntensium, Nicephoro episcopo Cla-
 nœi, Leone episcopo Trocnadensium, Joanne dia-
 cono et vicario Phaselidensium, Theodoro epi-
 scopo Pinnarensium, Stephano episcopo Camui,
 Anastasio episcopo Patarensum, Gregorio episcopo
 Neæ, Constantino episcopo Candibensium, Leone
 Hyniadensium, Constantino episcopo Combensium,
 Stauracio episcopo Zenopoleos, Gregorio episcopo
 Cibyriæ, Basilio episcopo Tabensium, Dorotheo epi-
 scopo Neapoleos, Constantino Alabandensium, David
 episcopo Jassi, Gregorio episcopo Milassensium, Ser-
 gio episcopo Bargyliensium, Gregorio episcopo Hera-
 cliæ Latmi, Joanne episcopo Mindi, Stauracio epi-
 scopo Stadiensium, Gregorio episcopo Stratoniciæ,
 Niceta diacono et vicario Halicarnassensi, Michael
 episcopo Chæretopensium, Pantaleone episcopo Va-
 lentiaë, Georgio episcopo Peltrusium [Petlensium],
 Christophoro episcopo Atanasi, Leone episcopo Eu-
 meniaë, Paulo episcopo Acmoniaë, Gregorio episcopo
 Timenutherenensium, Philippo episcopo Tranopoleos,
 Leone episcopo Alcensium, Nicephoro episcopo Lun-
 densium, Georgio episcopo Appiæ, Joanne episcopo
 Siblios [Sibeos], Zacharia episcopo Trapezupoleos,
 Leone episcopo Sebastæ, Andrea episcopo Cidesten-
 sium, Dositheo episcopo Psonuntensium, sive Colas-
 son; Constantino episcopo Cottyaii, Niceta episcopo
 Nacoliæ, Leone episcopo Docimii, Theophylacto pre-
 sbytero et vicario Psoensium [Ipsensium], Constan-
 tino episcopo Encarpensium, Michael episcopo Hie-
 rapoleos, Joanne presbytero et vicario throni Acto-
 riensis, Nicolao episcopo Phytiaë, Theophylacto epi-
 scopo Cinnabariensi, Damiano episcopo Meri, Chri-
 stophoro episcopo Promisensium, Niceta episcopo Au-
 gustopoleos, Constantino episcopo Ambladensium,
 Stephano presbytero et vicario Otri, Georgio episcopo
 Midaii, Gregorio presbytero et vicario Polybotensium,
 Sisinnio episcopo Philomeliensium, Michael episcopo
 Papsensium, Sisinnio episcopo Apameæ Cibotensium
 Constantino episcopo Conanensium, Nicephoro epi-
 scopo Adadensium, Petro episcopo Tiasensium, Theo-
 doro episcopo Agalasi, Leone episcopo Baræ, Petro
 episcopo Seleuciaë Hidiaë [Pisidiaë], Nicephoro episcopo
 Phlogensium, Mariano [Marino] episcopo Magyden-
 sium, Leone episcopo Andidensium, Stephano episcopo
 Parnassi, Bardane episcopo Doarensium, Eustathio
 [Eustratio] episcopo Debelii [Debelti], Euphemio [Eu-
 thymio] episcopo Sozopoleos, Theodoro episcopo Vul-
 garensium Phygi [Bulgarophygi], Georgio episcopo
 Plutinopoleos, Basilio episcopo Perberæensium, Mi-
 chael episcopo Pamphili, Ruben episcopo Scopeli, Si-
 sinnio episcopo Garilensium, Callisto episcopo Eudo-
 ciadensium, Constantino episcopo Lacensium [La-
 gnon], Joanne episcopo Crudulensium, Theodoro epi-
 scopo Cremnensium, Constantino episcopo Hadrianæ
 Theophilo episcopo Chii, Galatio episcopo Meli.
 Georgio [Sergio] episcopo Leri, Manzone episcopo
 Diocæsariæ Pracanensium, Eustathio episcopo Calen-
 dereos, Zacharia episcopo Cardibimachensium [Car-
 dabundensium], Sisinnio episcopo Musbadensium
 Eustathio episcopo Lamoensium, Theodoro episcopo
 Germanicopoleos, Sisinnio episcopo Sicis, Constan-

sium, Basilio episcopo Dionysiopoleos, Stephano episcopo Synnai, Constantino episcopo Andri, Eustathio episcopo Teni, Joanne episcopo Decateron, Joanne episcopo Nicææ Thraciæ, Theophane episcopo Lebedi, Joanne episcopo Lithoprosopi, Nicephoro episcopo Areadiopoleos, Theodoro episcopo Heracliopoleos, id est Thidatæ [Pidachtbæ], Constantino episcopo Metrorum, Lycasto episcopo Philadelphiæ [Phylladon], Michael episcopo Trallensium, Joanne episcopo Lemni, Leone episcopo Amisi, Michael episcopo Tii, Epiphanio episcopo Pertensium, Joanne episcopo Timbriadensium, Stephano episcopo Orymnensium, Heraclio episcopo Sami, Joanne episcopo Prarneti.

Residentibusque ante ambonem sacratissimi templi sanctissimæ magnæ ecclesiæ quæ cognominatur Sophia : præsentibus quoque et audientibus gloriosissimo et magnificentissimo principe, Petrona videlicet laudabilissimo ex exconsulibus patricio, et comite Deo servandi imperialis obsequii, ac reverentissimis archimandritis, hegumenis et monachis, secundum ordinem ante taxatum in prima actione : propositis etiam sanctis et intemeratis Dei Evangeliiis.

Theodorus sanctissimus episcopus Taurianæ Siculorum insulæ acceptum præ manibus librum, expositum terminum [expositam definitionem] legit :

TERMINUS SANCTÆ MAGNÆ AC UNIVERSALIS SYNODI
SECUNDO IN NICÆA COLLECTÆ.

Sancta magna ac universalis synodus, quæ per Dei gratiam, et sanctionem piorum et Christianorum imperatorum Constantini et Irenæ matris ejus, congregata est secundo in Nicensium clara metropoli Bithyniensium provincie in sancta Dei ecclesia quæ cognominatur Sophia, sectata traditionem catholicæ Ecclesiæ, definitivè inferius ordinata.

Qui lucem agnitionis suæ nobis donavit, et a tenebris idolorum ac insania nos redemit, Christus scilicet Deus noster, desponsata sibi sancta sua catholica Ecclesia non habente maculam seu rugam (Ephes. v), hanc se conservaturum promisit; sanctisque discipulis suis asseverabat, dicens : *Vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi* (Math. xxviii). Porro hanc repromissionem non solum illis donavit, sed et nobis, qui per eos credidimus in nomine ipsius. Ergo donum hoc quidam non cogitantes, a versuto inimico volatici quodammodo facti, a recta ratione ceciderunt; traditioni etiam catholicæ Ecclesiæ resultantibus intellectu veritatis frustrati sunt : et, ut ait proverbialis sermo, in axe agri sui [agricolationis suæ] erraverunt, et collegerunt manibus suis sterilitatem, quia sacrorum monumentorum Deo decibili ornamento detrudere præsumperunt, cum sacerdotes quidem dicerentur, non essent autem; de qui-

sibus suis pellectos, calumniati sunt sanctam Christi Dei nostri Ecclesiam, quæ ipsi est desponsata, et inter sanctum et profanum non distinxerunt (Esach. xxii) imaginem Domini et sanctorum ejus similiter ut statuas diabolicorum idolorum nominantes. Propter quod Dominus Deus non ferens intueri ab hujusmodi peste corrumpi subditos suos, nos sacerdotii principes beneplacito suo undique convocavit divino zelo [Gr., divino zelo et nutu] ferventes, et nutu Constantini et Irenæ imperatorum nostrorum adductos : quatenus deifica catholicæ Ecclesiæ traditio communi decreto recipiat firmitatem. Igitur cum omni diligentia perscrutantes et discutientes, et intentionem veritatis sectantes, nihil adimimus, nihil addimus; sed omnia quæ catholicæ sunt Ecclesiæ immutilata servamus : et sequentes sancta sex universalis concilia, in primis quod in splendida Nicæna metropoli convenit; adhuc etiam et quod post in divinitus conservanda regia urbe collectum est.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli et terræ, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei unigenitum, qui ex Patre natus est ante omnia sæcula : lumen ex lumine, Deum verum de Deo vero; natum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de cœlis, et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine, et homo factus est : crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus et sepultus est, et resurrexit tertia die secundum Scripturas : ascendit ad cœlos, sedet ad dexteram Patris : et iterum venturus est cum gloria judicare vivos et mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit, qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur, qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum : exspecto resurrectionem mortuorum, et vitam futuri sæculi. Amen. Abominamur autem et anathematizamus Arium et consentaneos et communicatores vesanæ opinionis ejus; Macedoniumque et eos qui juxta ipsum bene Pneumatomachi nominati sunt. Confitemur autem et dominam nostram sanctam Mariam proprie ac veraciter Dei genitricem, quoniam peperit carne unum ex sancta Trinitate, Christum videlicet Deum nostrum, secundum quod et Ephesinum prius dogmatizavit concilium quod infirmum [impium] Nestorium cum collegis suis, tanquam personalem dualitatem introducentem, ab Ecclesia pepulit. Cum his autem et duas naturas confitemur ejus qui incarnatus est propter nos ex intemerata Dei genitricè

Dioscorum diffamatos [Gr., blasphemantes] a divino atrio abigens : conferentes cum illis pariter Severum, Petrum, et eorum multifarie blasphemantem alterutris perplexionibus restim contextam : cum quibus et Origenis et Evagrii ac Didymi fabulas anathematizamus, sicuti et Constantinopoli congregatum quintum concilium egisse dignoscitur. Deinde quoque et duas voluntates et operationes secundum naturarum proprietatem in Christo prædicamus; quemadmodum et Constantinopoli sexta synodus exclamavit, abiciens Sergium, Honorium^a, Cyrum, Pyrrum, Macarium, et eos qui sine voluntate sunt pietatis, atque istis similia sentientes. Et ut compendiose fateamur, omnes ecclesiasticas sive scripto, sive sine scripto sanctitas nobis traditiones illibate servamus : quarum una est etiam imaginis picturæ formatio, quæ historiæ evangelicæ prædicationis concinit, ad certitudinem veræ et non secundum phantasiam Dei Verbi incarnationis effectæ, et ad similem nobis utilitatem commode proficiens. Quæ namque se mutuo indicant, inquantanter [indubitanter] etiam mutuas habent significationes. His ita se habentibus, regis quasi continuati semitæ [regiæque incedentes via], sequentesque divinitus inspiratum sanctorum Patrum nostrorum magisterium, et catholicæ traditionem Ecclesiæ (nam Spiritus sancti hanc esse novimus, qui nimirum in ipsa inhabitat) definimus in omni certitudine ac diligentia, sicut figuram pretiosæ ac vivificæ crucis, ita venerabiles ac sanctas imagines proponendas, tam quæ de coloribus et tessellis, quam quæ ex alia materia congruenter [Gr., cong, se habente] in sanctis Dei ecclesiis, et sacris vasis, et vestibus, et in parietibus ac tabulis, domibus et viis : tam videlicet imaginem Domini Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi, quam intemeratæ dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis, honorabiliumque angelorum, et omnium sanctorum simul et aliorum virorum. Quanta enim frequentius per imaginalem formationem videntur, tanto qui has contemplantur, alacrius eriguntur ad primitivorum earum memoriam et desiderium, et ad osculum, et ad honorariam his adorationem tribuendam. Non tamen ad veram latriam [Gr., et his osculum et honorariam adorat. trib. non tamen veram lat.], quæ secundum fidem est, quæque solam divinam naturam decet, impartendam : ita ut istis, sicuti figuræ pretiosæ ac vivificæ crucis et sanctis Evangelii, et reliquis sacris monumentis, incensorum et luminum oblatio ad harum honorem efficacium exhibeatur, quemadmodum et antiquis piæ consuetudinis erat. Imaginis enim honor ad primitivum transit : et qui adorat imaginem, adorat in ea depicti subsistentiam. Sic enim robor obtinet sanctorum Patrum nostrorum doctrina, id est traditiæ sanctæ catholicæ Ecclesiæ, quæ a finibus usque ad fines terræ suscepit Evangelium (I Thess. ii). Sic Paulum, qui in Christo locutus est, et omnem divinum apostolicum cœtum, et paternam sanctitatem

^a Sanctus Maximus Græcus doct. et confessor, qui tempore Honorii PP. scripsit, illum egregie defendit

exsequimur, tenentes traditiones quas accepimus. Sic triumphales ecclesiæ prophetice canimus hymnos : *Gaude satis, filia Sion : prædica, filia Jerusalem ; jucundare et lætare ex toto corde tuo. Abstulit Dominus a te injustitias adversantium tibi : redemit te de manu inimicorum tuorum. Dominus rex in medio tui : non videbis mala ultra, et pax in te in tempus æternum (Soph. iii).*

Eos ergo qui audent aliter sapere aut docere, aut secundum scelestos hæreticos ecclesiasticas traditiones spernere, et novitatem quamlibet excogitare, vel projicere aliquid ex his quæ sunt Ecclesiæ deputata, sive Evangelium, sive figuram crucis, sive imaginalem picturam, sive sanctas reliquias martyris; aut excogitare prave aut astute ad subvertendum quidquam ex legitimis traditionibus Ecclesiæ catholicæ; vel etiam quasi communibus uti sacris vasis, aut venerabilibus monasteriis : siquidem episcopi aut clerici fuerint, deponi præcipimus, monachos autem vel laicos a communione segregari.

Petrus indignus primus presbyter sedis sancti apostoli Petri, et locum supplens Adriani papæ senioris Romæ. definiens subscripsi.

Petrus indignus presbyter et hegumenus monasterii sancti Patris nostri Sabbæ sili Romæ, et locum supplens Adriani papæ senioris Romæ, definiens subscripsi.

Tarasius, misericordia Dei episcopus Constantinopoleos novæ Romæ, paterna dogmata sequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

Joannes, misericordia Dei presbyter et patriarchalis syncellus, locum retinens trium apostolicarum sedium, Alexandrinæ, Antiochenæ et Hierosolymitanæ, paterna dogmata sequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

Thomas, misericordia Dei presbyter et hegumenus monasterii sancti Patris nostri Arsenii sili in Ægypto super Babylonem, retinens locum trium apostolicarum sedium, Alexandrinæ, Antiochenæ et Hierosolymitanæ, paterna dogmata subsequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

Agapius indignus episcopus Cæsariæ, paterna dogmata sequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

Joannes indignus episcopus Ephesi, paterna dogmata sequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

Constantinus, misericordia Dei indignus episcopus Constantiæ Cypriorum insulæ, paterna dogmata sequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

Leo, misericordia Dei episcopus Hærciæ Thraciæ, paterna dogmata sequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

in dialogo cum Pyrrho, ut videre est synodi actione vi, 15.

Basilius indignus episcopus Ancyrae, paterna dogmata sequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

Nicolaus indignus episcopus Cyzici, paterna dogmata sequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

Euthymius indignus episcopus Sardorum, paterna dogmata sequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

Petrus indignus episcopus Nicomediæ, paterna dogmata sequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

Elias peccator episcopus Cretæ, paterna dogmata sequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

Hypatius indignus episcopus Nicææ, paterna dogmata sequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

Stauracius peccator episcopus Chalcedoniæ, paterna dogmata sequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

Leo presbyter sanctæ magnæ Dei Ecclesiæ et vicarius sedis Sidensis metropoleos, paterna dogmata sequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

Daniel peccator episcopus Amasiæ, paterna dogmata sequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Gangrensium, paterna dogmata sequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

Epiphanius peccator, diaconus sanctissimæ Ecclesiæ Catanæ Siculorum provinciae, et locum retinens Thomæ sanctissimi archiepiscopi Sardiniae, paterna dogmata sequens et traditionem catholicæ Ecclesiæ, definiens subscripsi.

Nicephorus indignus episcopus Dyrrachii similiter.

Anastasius indignus episcopus Nicopoleos similiter.

Niceta indignus episcopus Claudiopoleos similiter.

Gregorius indignus episcopus Neocæsariæ similiter.

Gregorius indignus episcopus Pisinuntis similiter.

Theodorus indignus episcopus Myrensium similiter.

Theophylactus peccator, diaconus et locum retinens throni Stauropoleos Cariæ, similiter.

Eustathius indignus episcopus Laodicæ similiter.

Michael indignus episcopus Synadensium similiter.

Leo indignus episcopus Leonii similiter.

Georgius [Gregorius] indignus episcopus Antiochiæ Pisdicæ similiter.

Constans [Constantinus] indignus episcopus Pergæ similiter.

Georgius peccator, presbyter et locum retinens throni Mosis, similiter.

Christophorus indignus episcopus Trapezuntensium similiter.

Leo indignus episcopus Rhodi similiter.

Manuel indignus episcopus Adrianopoleos similiter.

Basilius episcopus Sylæi similiter.

Theodorus indignus episcopus Seleuciæ similiter.

Nicolaus indignus episcopus Hierapoleos similiter.

Constans [Constantinus] indignus episcopus Rhegii similiter.

Cyrillus peccator, monachus et locum retinens Niceri [Nicetæ] episcopi Gothiæ, similiter.

Stephanus indignus episcopus Sugdaensium similiter.

Theodorus indignus episcopus Catanæ similiter.

Joannes indignus episcopus Tauromenit similiter. Galato indignus presbyter et vicarius Stephani episcopi Syracusæ similiter.

Gaudiosus indignus episcopus Messinæ similiter.

Theodorus indignus episcopus Panormi similiter.

Stephanus indignus Episcopus Bibonis similiter.

Constans indignus episcopus Leontinæ similiter.

Theodorus indignus episcopus Taurianæ similiter.

Christophorus indignus episcopus sanctæ Cyriacæ similiter.

Basilius indignus episcopus Liparensium similiter.

Theotimus indignus episcopus Crotonensium similiter.

Constans indignus episcopus Carinæ similiter.

Theophanes indignus episcopus Lilybæi similiter.

Joannes indignus episcopus Treccaleos similiter.

Theodorus indignus episcopus Tropæorum similiter.

Sergius indignus episcopus Nicotereusium similiter.

Theophylactus indignus episcopus Eucnatiensium similiter.

Maurianus indignus episcopus Pompeiopoleos similiter.

Theodorus indignus episcopus Bizus [Bynes] similiter.

Antonius peccator, monachus et loci servator throni Smyræ, similiter.

Eustratius [Eustathius] indignus episcopus Apamiæ similiter.

[Théphanus indignus episcopus Lebedi similiter.]

Petrus indignus episcopus Germensium similiter.

Joannes indignus episcopus Arcadiopoleos similiter.

Sisinnius indignus episcopus Parii similiter.

Epiphanius indignus episcopus Melitenæ [Meliti] similiter.

Niceta indignus episcopus Præconnesi similiter.

Constans indignus episcopus Sebastopoleos similiter.

Joannes indignus presbyter et vicarius throni Colonæ similiter.

- Eustratius indignus episcopus Methymnensium A similiter.
- Leo indignus episcopus Cii similiter.
- Gregorius indignus presbyter et loci servator throni Nicopoleos, similiter.
- Joannes indignus episcopus Apri similiter.
- Theophylactus indignus episcopus Cypsellorum similiter.
- Theodorus indignus episcopus Heracleopoleos [sic Pidachthoæ] similiter.
- Eustathius indignus episcopus Cotradensium similiter.
- Cyriacus indignus episcopus Drizyparensium similiter.
- Leo indignus episcopus Mesembriæ similiter.
- Gregorius indignus episcopus Dercensium similiter. B
- Joannes indignus episcopus Nysæ similiter.
- Georgius indignus episcopus Imperialium thermarum similiter.
- Sothericus indignus episcopus Ciscissensium similiter.
- Gregorius [Georgius] indignus episcopus Camulianensium similiter.
- Damianus indignus episcopus Mytilenæ similiter.
- Constans indignus episcopus Mastaurensium similiter.
- Georgius indignus episcopus Briulensium similiter.
- Theodosius indignus episcopus Nyssæ similiter.
- Theophylactus indignus episcopus Trallæ similiter. C
- Olbianus indignus episcopus Elææ similiter.
- Pardus indignus episcopus Pitanae similiter.
- Leo indignus episcopus Algizensium similiter.
- Theognius [Gr., Theognis] indignus presbyter et vicarius Sion, similiter.
- Stratonicus indignus episcopus Cymæ similiter.
- Basilius indignus episcopus Atrammytensium similiter.
- Theophylactus indignus episcopus Hypensium similiter.
- Theophanes indignus episcopus Caloæ similiter.
- Leo indignus episcopus Phociae similiter.
- Basilius indignus episcopus Pergami similiter.
- Gregorius indignus episcopus Palæaspoleos similiter. D
- Joannes indignus episcopus civitatis Assensium similiter.
- Basilius indignus episcopus Magnesiæ similiter.
- Maurianus [Marinus] indignus episcopus civitatis Atandri similiter.
- Lycastus indignus episcopus Baretensium similiter.
- Constans loci servator episcopi civitatis Agææ, similiter.
- Nicephorus loci servator Gargarensium similiter.
- Nicodemus indignus episcopus Evazensium similiter.
- Sabbas indignus episcopus Aneensium similiter.
- Nicephorus indignus episcopus Arcadiopoleos similiter.
- Cosmas indignus episcopus Myrinæ similiter.
- Joannes indignus episcopus sanctæ Saluntianensis Ecclesiæ similiter.
- Ursus episcopus sanctæ Avaritanensium Ecclesiæ similiter.
- Laurentius peccator, episcopus sanctæ Absartianensis Ecclesiæ, similiter.
- Eustathius indignus episcopus Solensium similiter.
- Spyrido indignus episcopus Cythrensium similiter.
- Theodorus indignus episcopus Citi similiter.
- Georgius indignus episcopus Trimithuntensium similiter.
- Alexander indignus episcopus Amathuntensium similiter.
- Joannes indignus episcopus Nicææ Thraciæ similiter.
- Joannes indignus episcopus Rhædesti similiter.
- Melchisedec indignus episcopus Calliopoleos similiter.
- Leonides indignus episcopus Cœlensium similiter.
- Joannes indignus episcopus Panii similiter.
- Theophylactus indignus episcopus Charitopoleos similiter.
- Joannes indignus episcopus Lithoprosopiensium similiter.
- Sisinnius indignus episcopus Chalcidis similiter. C
- Sisinnius indignus episcopus Zuruli similiter.
- Benjamin indignus episcopus Lizicensium similiter.
- Constans presbyter et loci servator Hexamilli similiter.
- Constans indignus episcopus Metrorum similiter.
- Gregorius indignus episcopus Theodoropoleos similiter.
- Constans indignus episcopus Juliopoleos similiter.
- Theophilus indignus episcopus Anastasiopoleos similiter.
- Leo indignus episcopus Mizuæ similiter.
- Synesius indignus episcopus Cinæ similiter.
- Petrus indignus episcopus Asponæ similiter. D
- Anthinus indignus episcopus Verinopoleos similiter.
- Lycastus indignus episcopus Philadelphicæ similiter.
- Stephanus indignus episcopus Silandi similiter.
- Theophanes indignus episcopus Mionicæ similiter. [Gregorius indignus presbyter et loci servator Eramiæ similiter.]
- Michael indignus episcopus Ceraseorum similiter.
- Joannes indignus episcopus Setensium similiter.
- Joannes indignus episcopus Daldæ similiter.
- Joannes indignus episcopus civitatis Tabalensium similiter.

Theopistus indignus episcopus Hermocapeli similiter. A

Nicolaus indignus episcopus Aureliopoleos similiter.

Anastasius indignus episcopus Tripoleos similiter.

Zacharias indignus episcopus Hierocæsariæ similiter.

Michael indignus episcopus Tralensium similiter.

Gregorius indignus episcopus Gordi similiter.

Leo indignus episcopus Traculensium similiter.

Eustathius indignus episcopus Hyrcanidensium similiter.

Joseph indignus episcopus Attaliæ similiter.

Leo [Leontius] indignus episcopus Pœmanini similiter.

Joannes indignus episcopus Lampsaci similiter.

Niceta [Nectarius] indignus episcopus Ilæi similiter.

Basilius indignus episcopus Adranotherensium similiter.

Symeon indignus episcopus Oca similiter.

Theodorus indignus episcopus civitatis Germæ similiter.

Theodotus indignus episcopus Palænsium similiter.

Theodorus indignus episcopus Abydi similiter.

Strategius indignus episcopus Dardani similiter.

Michael indignus episcopus Melitopoleos similiter.

Sisinnius indignus episcopus Adranæ similiter.

Theophylactus indignus episcopus Apolloniadis similiter.

Constans indignus episcopus Cæsariæ Bithyniensium similiter.

Georgius indignus episcopus Basilinopoleos similiter.

Cyrio indignus episcopus Lophi similiter.

Leo indignus episcopus civitatis Aristæ similiter.

Nicephorus [Nymphus] indignus episcopus civitatis Hadrianæ similiter.

Theodorus indignus episcopus Prusæ similiter.

Basilius presbyter et vicarius Dascylii similiter.

David indignus episcopus Helenopoleos similiter.

Anastasius indignus episcopus Cnossi similiter.

Sisinnius indignus episcopus Chersonesi similiter.

Epiphanius indignus episcopus Eleuthernæ similiter.

Melito indignus episcopus Cydoniæ similiter.

Photinus indignus episcopus Cantani similiter.

Leo indignus episcopus Phœnicii similiter.

Niceta indignus episcopus Cladibrensium similiter.

Joannes indignus episcopus Arcadiæ similiter.

Leo indignus episcopus Cissami similiter.

Theodorus indignus episcopus civitatis Subritensium similiter.

Epiphanius indignus episcopus civitatis Lampæ similiter.

Joannes indignus episcopus Limbi similiter

Gabriel indignus episcopus Æginæ similiter.

Petrus indignus episcopus Monembasiæ similiter.

Antonius indignus episcopus Troezenæ similiter.

Leo indignus episcopus Porthmi similiter.

Philetus indignus episcopus Orei similiter.

Niceta [Nectarius] indignus episcopus Melæ similiter.

Neophytus indignus episcopus Gordoservorum similiter.

Gregorius, indignus presbyter et loci servator episcopi Cephalensium, similiter.

Philippus indignus episcopus Cercyræon [Coryræorum] similiter.

Leo peccator episcopus Zacynthi similiter.

Joannes indignus episcopus Gemensium [Hemensium] similiter.

Constans indignus episcopus Sasimensium similiter.

Leo indignus episcopus Aspondi similiter.

Leo indignus episcopus Amisi similiter.

Heraclius indignus episcopus Iunopoleos similiter.

Theophanes indignus episcopus Sorensium similiter.

Niceta [Nectarius] indignus episcopus Hadrianensis similiter.

Joannes indignus episcopus Heracliæ Ponti similiter.

Constans indignus episcopus Cratiæ similiter.

Theophylus indignus episcopus Prusiadis similiter.

Michael indignus episcopus Tii similiter.

Theodorus indignus episcopus Comanensium similiter.

Joannes indignus episcopus Cerasuntensium similiter.

Constans indignus episcopus Polemonii similiter.

Niceta [Nectarius] indignus episcopus Ryzæi similiter.

Nicephorus indignus Clanei similiter.

Leo indignus episcopus civitatis Trocnadensium similiter.

Theodorus indignus episcopus civitatis Pinnarensium similiter.

Georgius indignus episcopus Nessæ similiter.

Stephanus indignus episcopus Camni similiter.

Constans indignus episcopus civitatis Tlensium similiter.

Constans indignus episcopus Candibensium similiter.

Leo indignus episcopus civitatis Corydalensium similiter.

Petrus indignus diaconus et loci servator throni Oricandensium [Oribandensium] similiter.

Nicodemus indignus episcopus civitatis Sidymensium similiter.

Joannes indignus diaconus et loci servator Phaselidis similiter.

Stephanus indignus episcopus Araxi similiter.

Georgius indignus episcopus Hyniandi similiter.

- Leo indignus episcopus civitatis Limyrensiū similiter.
- Stauracius indignus episcopus Zenopoleos similiter.
- Constans indignus episcopus Comoensium similiter.
- Gregorius indignus episcopus Cibyrae similiter.
- Basilus indignus episcopus Tabensium similiter.
- Dorotheus indignus episcopus Neapoleos similiter.
- Constans indignus episcopus Alabandensium similiter.
- Gregorius indignus episcopus Heracliae similiter.
- David indignus episcopus Iassi similiter.
- Gregorius indignus episcopus Mylassensium similiter.
- Sergius indignus episcopus civitatis Bargylensium similiter.
- Joannes indignus episcopus civitatis Mendi similiter.
- Stauracius indignus episcopus Stadiae similiter.
- Gregorius indignus episcopus Stratoniciae similiter.
- Niceta indignus episcopus et electus Halicarnassi [Gr., Cerami] similiter.
- Maurianus indignus presbyter [episcopus] et electus Cerami [Gr., Acmoniae] similiter.
- [Paulus indignus episcopus civitatis Acmoniae similiter.]
- Leo indignus episcopus Aleensium similiter.
- Zacharias indignus episcopus Trapezupoleos similiter.
- Leo indignus episcopus Eumeniae similiter.
- Philippus indignus episcopus Tranopoleos similiter.
- Dositheus indignus episcopus Chonensis similiter.
- Georgius indignus episcopus Peltensium similiter.
- Georgius indignus episcopus Appiae similiter.
- Joannes indignus episcopus Sublii similiter.
- Pantoleon indignus episcopus Galatiae similiter.
- Michael indignus episcopus Chæretopensium similiter.
- Gregorius indignus episcopus Timenuthersensium similiter.
- Georgius indignus episcopus Mindaii similiter.
- Niceta indignus episcopus civitatis Nacoliī similiter.
- Constans indignus episcopus Cottyali [Cattievii] similiter.
- Leo indignus episcopus Docimii similiter.
- Constans indignus episcopus civitatis Eucarpiae similiter.
- Michael indignus episcopus Hierapoleos similiter.
- Theophylactus, indignus presbyter et loci servator throni Ipsi, similiter.
- Nicolaus indignus episcopus Phytiae similiter.
- Stephanus presbyter et loci servator throni Ostri similiter.
- Constans indignus episcopus Ambladensium similiter.
- Epiphanius indignus episcopus Peltensium similiter.
- Michael indignus episcopus Pappensium similiter.
- Sisinnius indignus episcopus Philomelii similiter.
- Joannes indignus episcopus Tymbriadensium similiter.
- Stephanus indignus episcopus civitatis Orymneusium similiter.
- Nicephorus indignus episcopus Phoglensium similiter.
- Marianus [Marinus] indignus episcopus Magydensium similiter.
- Leo indignus episcopus Didensium similiter.
- Stephanus indignus episcopus Parnassi similiter.
- Theophilus indignus episcopus Chii similiter.
- Sergius indignus episcopus Leri similiter.
- Heraclius indignus episcopus Sami similiter.
- Galatius [Galation] indignus episcopus Meli similiter.
- Constans indignus episcopus Andri similiter.
- Eustathius indignus episcopus Teni similiter.
- Callistus indignus episcopus civitatis Eudociadensium similiter.
- Theodorus indignus episcopus Cremnensium similiter.
- Constans indignus episcopus Lagnensium similiter.
- Constans indignus episcopus Adrianæ similiter.
- Joannes indignus episcopus Codrulensium similiter.
- Eustratius indignus episcopus Debelti similiter.
- Euthymius indignus episcopus Sozopoleos similiter.
- Theodorus indignus episcopus Bulgarophygi similiter.
- Georgius indignus episcopus Plutinopoleos similiter.
- Sisinnius indignus episcopus Gariclensium similiter.
- Rubim [Ruben] indignus episcopus Scopeli similiter.
- Basilus indignus episcopus Piperensium [Gr., Perbereos] similiter.
- Michael indignus episcopus Pannhyli similiter.

Stephanus indignus episcopus Philadelphiæ similiter.]

Zacharias indignus episcopus Cardabundensium similiter.

Stephanus indignus episcopus Synnai similiter.

Constans indignus episcopus Ancyrae similiter.

Theodorus indignus episcopus Cadi similiter.

Joannes indignus episcopus Azani similiter.

Theophylactus indignus episcopus Mosynensium similiter.

Joannes indignus episcopus Prænetensium similiter.

Sancta synodus exclamavit : Omnes ita credimus, omnes idipsum sapimus, omnes consentientes subscripsimus ! Hæc est fides apostolorum [hæc fides Patrum] ; hæc fides orthodoxorum ; hæc fides orbem terrarum firmavit ! Credentes in unum Deum in Trinitate laudandum, honorabiles imagines osculamur ! Qui sic se non habent, anathema sint ! qui sic sentiunt, procul ab Ecclesia pellantur ! Nos antiquam legislationem Ecclesiæ catholicæ sequimur ! Nos leges Patrum custodimus ! Nos eos qui addunt quid vel adimunt de Ecclesia, anathematizamus ! Nos subinductam novitatem Christianos accusantium anathematizamus ! Nos venerandas imagines recipimus ! Nos eos qui sic non se habent, anathematismis submittimus ! His qui assumunt dicta quæ a divina Scriptura contra idola proferuntur, in venerabiles imagines, anathema ! His qui non salutant sanctas et venerabiles imagines, anathema ! His qui vocant sacras imagines idola, anathema ! His qui dicunt quia ut ad deos Christiani ad imagines accesserunt, anathema ! [His qui communicant scienter iis qui injuriam et contumeliam venerabilibus imaginibus inferunt, anathema !] His qui dicunt, quia præter Christum alius eruit nos ab idolis, anathema ! His qui audent dicere catholicam Ecclesiam aliquando idola recepisse, anathema ! Multos annos imperatorum ! Constantini et Irenæ matris ejus multos annos ! Victorum imperatorum multos annos ! Novo Constantino et novæ Helenæ æterna memoria ! Dominus custodiat Imperium eorum ? Cælestis rex, terrenos custodi ! Omnibus hæreticis anathema ! Frementi concilio contra venerabiles imagines, anathema ! El qui recipit impias hæreseos ratiunculas ipsorum, anathema ! Theodosio falsi nominis episcopo Ephesino anathema ! Sisinnio cognomento Pastilla anathema ! Basilio qui obscœna pronuntiatione Tricacabus appellatus est, anathema !

Trinitas horum trium dogmata deposuit ! Anastasio, Constantino, et Nicetæ ; qui per successionem throno Constantinopolitano præsederunt. ac si novo Ario, Nestorio et Dioscuro, anathema !

Sancta Trinitas horum trium dogmata deposuit ! [Gr. *add.* His præterea, qui tergerinam pravitatem dictorum præsulum hæresiarcharum amulsi sunt.

A no cognomento Crithino, et qui cum eo simul apostate facti sunt, anathema !

Joanni Nicomediæ, Constantino Nacollæ, hæresiarchis anathema ! Ad nihilum deduxerant imaginem Domini et sanctorum ejus : ad nihilum deduxit eos Dominus.

Si quis quemquam hæreseos Christianos accusantis, vel in ea vitam suam transigentem [vita sua functum] defendit, anathema !

Si quis Christum Deum circumscriptum secundum humanitatem non confitetur, anathema !

Si quis evangelicas narrationes titulis pictarisque factas non admittit, anathema !

Si quis non osculatur has tanquam in nomine Domini et sanctorum ejus factas, anathema !

B Si quis omnem traditionem ecclesiasticam sive scriptam, sive non scriptam, irritam facit, anathema !

Germani orthodoxi æterna memoria !

Joannis et Gregorii [Gr. et ms. *Joh.*, Georgii] æterna memoria !

Predicatorum veritatis æterna memoria !

Trinitas hos tres glorificavit : quorum disputationes sequi mereamur, miserationibus et gratia primi et magni pontificis Christi Dei nostri, intercedente intemerata domina nostra sancta Dei Genitrice, et omnibus sanctis ejus : Fiat. Amen.

C *Piissimis et Christianissimis imperatoribus nostris Constantino et Irenæ matri ejus Tarastius indignus episcopus divinitus conservandæ regni urbis vestræ novæ Romæ, et tota sancta synodus, quæ beneplacito quidem Dei, præceptione vero Deum amanti imperii vestri secundo convenit in hac splendida Nicæorum metropoli.*

Glorificatur Ecclesiæ caput, Christus videlicet Deus noster, optimi principes, quoniam cor vestrum quod in manu ejus custoditur, protulit verbum bonum : præcipiens scilicet erigere [Gr., convenire] nos in nomine ipsius, ac ecclesiasticorum dogmatum inconcussam et immobilem ac divinum affatum firmissime teneamus. Etenim sicut caput vestrum auro et lapidibus fulgidis coronatur, ita et sensus vestri evangelicis et paternis magisteriis adornantur. Cum enim eorum, quorum in omnem terram exivit sonus, essetis discipuli et participes, totusque Christi nomine nuncupatæ plebis ad pietatem ductores, veritatis stylo descripsistis sermonem, et orthodoxiæ ac pietatis depinxistis characterem ; et veluti luminaria præfulgida fidelibus illuxistis, et manum periclitantibus ecclesiis porraxistis, sana dogmata confirmantes, et consensum eorum quæ inter se dissonant [qui inter se dissonabant], inaurantes. Licet igitur cum fiducia dicere : Pietatis bonæ voluntate Dei per vos correctio stabilita [Gr., insigne opus stabilitum] est : et idcirco repletum est gaudio os nostrum, et lingua nostra exultatione

et ad lætitiā gratius? Quia vero insurrexerunt quidam viri, formam quidem pietatis habentes, quoniam sacerdotii dignitate circumamicti sunt; virtutem autem ejus abnegantes, et Babylonensium sacerdotum calumniam [accusationem] arripientes; quos et prophetia publicat dicens: *Egressa est iniquitas a sacerdotibus Babylonis* (Dan. xiii). Imo vero Caiphaicum concilium statuentes, genitores facti sunt dogmatum impiorum: et os maledictionis et amaritudinis habentes, prævalere in malis gloriam arbitrati sunt. Infamemque linguam et calumum ministrantem huic possidentes, et voces quæ ab ipso Deo prolatae sunt impugnant, atque portentosa regale sacerdotium, et gentem sanctam, et eos qui Christum induerunt, et gratia ejus ab idolorum errore salvati sunt, idololatrias vocantes [Gr., portentose, etc., idololatrias vocarunt]. Et nequam operationis habentes votum, manus ad illicita immiserunt, demoliri opinati venerabilium picturam imaginum. Et quidem quaecunque de tessellis fuerunt facta, effoderunt: quæ vero ex cera fuere perfuso colorum opere, deleverunt, venerabiliumque imaginum [Gr., templorum] decus in dedecus transtulerunt. Cum his autem et ea quæ in tabulis in memoriam Christi Dei nostri et sanctorum ejus exstiterunt, igni tradiderunt. Et ut apertius dicamus, ecclesias nostras depopulati conturbaverunt: et facti sunt hæreseon principes, qui erant principes sacerdotum; et pro pace quidem contentionem populo acclamaverunt: porro pro frumento zizania in ecclesiasticis arvis seminaverunt; vinum miscuerunt aquæ, et proximum potaverunt subversione turbulenta: et cum lupi Arabici essent, pelle ovium se simulaverunt esse indutos: et veritate parvipensa [defraudata], mendacium arripuerunt; sed ova aspidum ruperunt, et telam aranæ secundum prophetam texuerunt (*Isa. Lix*): et qui comesturus est, ovum eorum conterens, calefactum [putridum] inveniet, et in eo regulum esse veneno et spiritu mortifero plenum. Et quia hæc ita disposerunt, et veritatem mendacium depavit, non indulsistis, mansuetissimi atque fortissimi imperatores nostri, temporibus vestris permanere tam pestilentem et animas corruptentem errorem; sed hunc aura divini Spiritus, qui in vobis habitat, exterminare procurastis: quatenus stabilis permaneat Ecclesiæ cœtus et cunctorum subditorum collatio [collectio], atque imperium vestrum secundum cognomen vestrum pacifice dirigatur. Nec tolerabile vel portabile duxistis, quo minus unum [Gr., ut in aliis quidem unum, etc.] sentiremus, et in idipsum conveniremus, et erga vitæ nostræ capitulum, id est pacem Ecclesiarum [Gr., Eccl., essent inter: nos dissidia], nemo ex nostris se discinderet et ascinderet; cum Christus sit caput nostrum, nos autem consequenter membra et unum corpus per mutæ ac unius opinionis fidem. Propter quod sacram nostram et populosam congregari jussistis catervam in hac Nicensium metropoli, ut Ecclesiarum dissensionem repellentes, disjuncta ad unitatem traha-

mus; et eam quam nuper intexuerunt ex spineis filis ignominiosam grossamque vestem, id est doctrinam falsam, disrumpere et scindere, et orthodoxyæ incorruptam conservare [Gr., expandere] tunicam studeamus. Itaque apostolicas et paternas traditiones sequentes, audemus autem dicere, conspiratione sanctissimi Spiritus consonantes, invicemque collecti [convenientes] universi concordantem nobis habentes traditionem Ecclesiæ catholicæ, consonantiis quæ formatæ sunt a sanctis sex universalibus conciliis concordantes effecti sumus, anathematizantes Arii vesaniam, Macedonii rabiem, Apollinarii insensatum sensum, Nestorii humanam culturam [culturam hominis], Eutychetis et Dioscori confusibilem vanitatem, et cum illis polycephalon hydram; Origenis, Didymi et Evagrii desipientes fabulationes; Sergii, et Honorii, et Cyri, et Pyrrhi, et asseclarum eorum unius, imo nequam moris voluntatem: necnon et his similem vanitatem, quæ post has vane garrivit contra venerabiles imagines, consonanter et unanimiter ab Spiritu sumentes verbum, et ab eo haurientes mundam aquam, spongia dogmatum divinum delevimus; et inventores tergiversatoriæ vocum novitatis [novatrici vanitatis] ab ecclesiasticis vestibulis procul emisimus. Et sicut manus et pedes concorditer animæ motibus agitantur, ita ab Spiritu accepta gratia et fortitudine, vestrique concursus pietate pariter et auxilio habito, simul acclamavimus, veritatemque prædicavimus: omnimodis videlicet recipiendas venerabiles imagines Domini nostri Jesu Christi, secundum quod perfectus est homo factus; et quaecunque historice secundum evangelicam narrationem scribuntur: atque intemeratæ dominæ nostræ sanctæ Dei Genitricis, sanctorumque angelorum (ut enim homines apparuerunt his qui digni facti sunt apparitione ipsorum) una cum omnibus sanctis: necnon et certaminum eorum agones figurandos decrevimus tam in tabulis et parietibus, quam in sacris vasis et vestibulis, quemadmodum a priscis temporibus sancta Dei catholica Ecclesia recepit, et in legem accepit tam a sanctis primisque doctrinæ nostræ magistris, quam ab eorum successoribus egregisque Patribus nostris: et has adorandas, id est salutandas: idipsum enim est urumque: *κύριον* quippe antiqua Græca lingua, et salutare et osculari significat: et *πρός* præpositio augmentum quoddam significat amoris; quemadmodum *φίρω* et *προσφίρω*, *κύρω* et *προσκύρω*, *κύω* et *προσκύω*, quod salutationem indicat, et secundum protensionem amicitiam: quod enim quis osculatur, et adorat: et quod adorat, profecto et osculatur; sicut testatur humana affectio, quæ a nobis ad amicos habetur, et lectio [Gr., obivorum congressus] hæc ambo perficiens. Hoc autem non solum apud nos, sed apud veteres in divina Scriptura scriptum reperimus. In historiis namque regnorum scriptum est: *Et David surrexit, et cecidit in faciem, et adoravit tertio Jonatham, et deosculatus est eum* (I Reg.

xx). Quid autem Dominus de Pharisæis rursus evangelice ait : *Amant primos recubitus in cœnis, et salutationes in foro* (Math. xxiii). Certum est quod hic salutationem adorationem appellet. Pharisæi quippe factantem sensum habentes, seseque justos opinantes, adorari ab omnibus festinabant, non ore ad os osculari : hoc enim est potius humilitatis, et non Pharisæi tumoris iudicium. Iterum autem Paulus divinus apostolus, sicut Lucas in Actibus apostolorum describit . *Quia cum venissemus Hierosolymam, libenter exceperunt nos fratres. Sequenti autem die introibat Paulus nobiscum ad Jacobum ; omnesque collecti sunt seniores. Quos cum salutasset, narrabat per singula quæ fecisset Deus in gentibus per ministerium ipsius* (Act. xxi). Ergo et hic salutationem honoratoriam adorationem quam invicem exhibemus, apostolicus sensus describit ; quemadmodum et de Jacob ait : *Adoravit fastigium virgæ ejus* (Hebr. xi). Consona vero istis et Gregorius cognomento Deiloquus dicit : *Bethlehem cole, et præsepe adora* (Serm. in nat. Christi). Quis, putas, eorum qui recte et sincere intelligunt quæ divina Scriptura referuntur, intelligat quod hæc de adoratione quæ in spiritu fit, pronuntientur? nisi forte de insensatis sit, vel ex his qui totius scripturalis scientiæ ac paternæ doctrinæ inexpertes existunt. Nunquidnam fastigio virgæ servivit Jacob? aut præsepi præcepit theologus Gregorius deservire? Et rursus quoque nos vivificam crucem salutantes consone canimus : *Crucem tuam adoramus, Domine, et adoramus lanceam quæ aperuit vivificum latus tuæ bonitatis ; quod certissime salutatio est et dicitur, sicut indicat illud, quod hæc propriis labiis nostris contingimus. Nam etsi multoties invenitur adoratio in divina Scriptura, et urbane loquentibus Patribus nostris pro servitute quæ est in spiritu, cum vox multa significet, una tamen significatione ejus tantummodo reperitur, quæ scilicet sola manifestat adorationem quæ est secundum latriam [unum ex significatis ejus est adoratio secundum latriam]. Adhuc autem adoratio est et ea quæ per honorem et per amorem ac timorem fit : sicuti nos adoramus et gloriosissimum et mansuetissimum imperium vestrum. Est et alia per timorem tantum, sicut Jacob adoravit Esau* (Gen. xxxiii). Et est per gratiam, sicut Abraham adoravit filios Het pro agro quem accepit ab eis in sepulturam Saræ uxoris suæ (Gen. xxiii). Iterum autem expectantes quidam a sublimioribus beneficium consequi, adorant eos, sicut Jacob Pharaonem (Gen. xlvi). Hinc enim divina Scriptura docens nos : *Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies* (Luc. iv) : adorationem [absolute ponit, et non adjicit, soli, ut significata multa habentem, et vocem æquivocam. Porro] sine prohibitione dixit, tanquam diversas quidem significationes, sed homonymam vocem habentem, et non soli addidit. Porro servies illi soli dixit : etenim soli Deo servitutem nostram referimus. His ergo sic comprobatis, veraciter et incunctanter esse coram Deo acceptum et benepla-

atum constat, imaginales formationes dispensationis Domini nostri Jesu Christi, et intemeratæ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ, ac honorabilium angelorum, et omnium sanctorum, adorare et osculari : et quisquis sic se non habuerit, sed disceptaverit, vel etiam elanguerit erga venerabilium imaginum adorationem, hunc anathematizat sancta nostra et universalis synodus, quæ munita est divini Spiritus operatione, ac paternis et ecclesiasticis traditionibus. Porro anathema nihil aliud est, quam separatio a Deo. Si enim quidam fuerint altercantes et contra ea quæ definita sunt non obedientes, in stimulos calcitrant, et suas ipsorum animas lædunt, Christum offendentes, et Ecclesiæ ipsius calumniis delectati, impugnant vesane pietatem, utpote priscorum hæreticorum communicatores et consentanei et contribules per impietatem. Fratres autem et comministros nostros Deo amabiles episcopos misimus cum abbatibus et clericis, ut omnium quæ in nobis gesta sunt, manifestationem denuntient deisonis auribus vestris. Porro ad signaculum et robur eorum quæ a nobis definita sunt, quin etiam ad satisfactionem piissimi imperii vestri, subjecimus paterna testimonia ex multis pauca collecta, et claritate veritatis certitudinem illustrantia. Cæterum omnium nostrum Salvator qui vobis coimperat, quique per vos Ecclesiis pacem suam concedere voluit, per multos annos custodiat regnum vestrum cum senatu et principibus et fidelissimo exercitui vestro, atque universa republica : donetque vobis victoriam. Ipse quippe ait : *Vivo ego, dicit Dominus, quia glorificantes me glorificabo* (I Reg. ii). Ipse est qui præcinxit vos virtute, et tundet cunctos hostes, et donabit vobis omnes obedientes [plangent hostes, et gaudebunt subditi]. Gaude ergo, civitas [Gr., et tu, civitas], lætare, nova Sion, orbis terræ speculatio [specula]. Nam et ibi David regnavit, et hic Davidice te ipsi custodiunt [pii imperatores rerum potiuntur]. Dominus in medio tui : et sit nomen ejus benedictum in sæcula sæculorum. Amen.

Deo amabilibus sacerdotibus et clericis tam sanctissimæ Dei magnæ Ecclesiæ, quam omnium Ecclesiarum Deo conservatæ regiæ civitatis, sancta Synodus apud Nicæam secundo collecta.

D Christus Deus noster, qui vere est veritas, paternumque lumen et splendor : qui de tenebris nos vocavit in admirabile suum lumen, et ab idolica vesania nos eruit ; qui delevit nomina idolorum a terra, et repromisit non eorum ulterius esse memoriam ; voluit annuere pios et per cuncta orthodoxos ac fideles imperatores nostros, ad congregandum nos in Nicæna clara metropoli, sicut nostis : ut distantium dissonantiam in consonantiam perduceremus, et medius paries tolleretur inimicitiae, et antiqua legis positio catholicæ Ecclesiæ firmitatem resumeret. Igitur nobis in idipsum sancti Spiritus inspiratione et cooperatione convenientibus, omnes consonuimus ; et Oriens, Arctus, Occidens et Mesembria in unam unionem concurrimus : et triumphavit [constituta

est] sanctarum Ecclesiarum pacifica ordinatio per alternæ opinionis veritatem et fidem, quæ direxit sentiam pedum nostrorum : atque per hoc stirps hæresis quæ ex antiqui hostis zizaniis germinavit, eradicata est. Et ecce evangelizamus vobis super montem excelsum stantes ecclesiasticæ pacis gaudium et publicam festivitatem. Quid enim hoc gratius? Isaia fiducialiter agente, et cœlitus [antiquitus] prædicente : *Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona!* (Isa. LII; Rom. X.) Et dignum erat et valde placitum, atque vestræ decens sacræque Deo amabilitatis specimen et exultatio, ut omnis Deo electa concio vestra simul inveniretur, et contempleretur virtutem eorum quæ per Dei gratiam dicta et gesta sunt, tam scilicet super legitimarum correctione [comprobatione] traditionum Ecclesiæ catholicæ, quam in destructionem et subversionem eorum qui fremuerunt adversus veritatem, necnon apostolicas et paternas Ecclesiæ catholicæ commutaverunt traditiones, vel etiam juxta quod sibi visum est, in exterminium redegerunt. Sed quoniam humidum iter in medio est, rursusque terrena via, duabas rebus opus erat, navibus scilicet ad navigandum, et jumentis congruis ad vehendum : utrisque carens sacratissima vestra caterva, mutua nostra conventionem privata est. Verum specialiter et intelligibiliter præsto estis [eratis] nobiscum, id sentientes quod et catholicæ Ecclesiæ plenitudo : et quia invicem sumus membra Christi Dei capitis nostri [Christo Deo capite nostro], eorum quæ apud nos Deo donante acta sunt, necessarium ducimus vobis breviter narrationem mittendam : loquuntur enim etiam per litteras linguæ causas, et repræsentant quasi videndas. Cum enim convenissemus ex paternarum magisterio normarum, in unum confirmavimus quod et sapimus [confirmati sumus, unum sensimus]; canticum Moyses docuit, non oblitum, quod dicit : *Interroga patrem tuum, et annuntiabit tibi; seniores vos, et dicent tibi* (Deut. XXXII). Sic traditionem catholicæ Ecclesiæ sectati sumus, et neque minus, neque plus quidpiam fecimus; sed ab Apostolo edocti, tenemus traditiones quas accepimus, omnia recipientes et amplectentes quæcumque sancta catholica Ecclesia antiquitus scripta et non scripta recepit : ex quibus sunt, etiamfigurationes picturarum imaginum : et e contra quæcumque abjecerunt Patres nostri egregii, nos quoque projecimus, et Ecclesiæ arbitratur adversa. Cum quibus connumeratur intentata [opera] vocum novitas Christianos accusantium, velut cancer pascua in ecclesiis nostris acci-

A sanctitate et justitia omnibus diebus vitæ nostræ (Luc. I). Et rursus : *Excitatus est tanquam dormiens Dominus, tanquam potens crapulatus a vino. Et percussit inimicos suos in posteriora, opprobrium sempiternum dedit illis* (Psal. LXXVII). Si opprobrium sempiternum datum est inimicis nostris, malis videlicet virtutibus, per resurrectionem ejus, quomodo iterum Christiani idolis servierunt? O et inscientiam et impietatem ipsorum! Utinam intellexissent quod scandalizate unum ex minimis qui crediderunt in Christum, importabilem habeat indignationem (Math. XVIII) : quanto magis orbem sollicitum reddere simultatibus? Sed ad nihilum verbum Domini redegerunt, reprobantes ecclesiasticas traditiones : propterea ad nihilum redegit eos Dominus; et cum Ario, Eunomio, Macedonio, Apollinario, Nestorio, Eutychete ac Dioscoro, Sergio, Honorio, atque cum omnium pessima secta connumeravit turbulentum factionis eorum concilium : stultitiam namque horum imitantes [experiments] stulta locuti sunt, et fundæ veræ confessionis cum ipsis lapidati sunt, atque soluta est acies ipsorum. Neque enim reliquit Dominus in perpetuum virgam peccatorum super sortem Ecclesiæ : quoniam Judaice meditati sunt inania et secunda illius concilii hæreditaverunt. Hoc nempe concilium, Caiphaicum concibiabulum factum est. Illud adversus Dominum inania meditata est : hoc adversus ipsius imaginem fremuit. Hoc enim concilium redemptionem nostram, quæ per Christum effecta est, sibi et aliis ascripsit. Hoc concilium profundum consilium consiliatum est, et non per Dominum : et fœdera fecit, et non spiritum ejus : quoniam ornatum venerabilium temporum demolitum est. In hoc concilio nullus hominum invenitur ad imaginem Dei factus, quia imaginem Domini ac sanctorum ejus dehonstantes et confringentes, igni tradiderunt. Hoc concilium furia et recordia plenam satanicarum vocum sententiam fecit. Hoc concilium solam nuncupationem habet sacerdotalem, scientiam autem pravam atque profanam. Hoc concilium contumax habet os, et spiritum mendacio delibutum : nam veritatem quidem finxit, in fallacia præsumpsit [falsitatem vero libere docuit]. Hoc concilium sancta nostra synodus, utpote zizania Dominicæ aræ, id est catholicæ Ecclesiæ, ventilavit, et ventilabro divini judicii projecit. Ablata ergo sunt a catholica Ecclesia et redarguta signa ejus. Verum enim et rectissimum Ecclesiæ judicium nec novum fieri, nec adimpli in ea quidquam indulget. Nos igitur paternas leges sequentes, ab uno spiritu accepta gratia, im-

particeps filius. Ergo omnia scandala recesserunt; A omnia exterminata sunt: Veritas viget, mendacium foras emissum est: sator zizaniorum prorsus defecit; frumentum autem, populus videlicet Christi amicus, in unum horreum Ecclesie Christi allatum est. Orthodoxie lux orta est, erroris tenebrae sublatae sunt. Mœstitia in gaudium commutata est, luctus in læti-

tiam traductus est: conversus est planetus in gaudium nobis. Omnia in melius transvecta sunt propter quod et nos apostolice vobis pronuntiamus: *Gaudete in Domino, gaudete, et iterum gaudete (Philipp. III)*; trinum enim gaudium Trinitas nobis donavit: quam decet honor et imperium in sæcula sæculorum. Amen.

ACTIO OCTAVA .

In nomine Domini et dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperio piissimorum Christiane B amantium dominorum nostrorum Constantini et Irenes ejus matris, anno consulatus ipsorum octavo, x Kalendas Novembriis, iudictione undecima.

Tanquam illustres veritatis præcones, atque custodes imperatores orthodoxie fautores, divino moti desiderio, minime ferendum putarunt non considerare synodo. Proinde scripto ipsorum præceptum est patriarche, ut omnes Deo amabiles episcopos adduceret ad conservandam divinitus novam Romam regiam ipsorum urbem. Quibus ille litteris acceptis mandatum imperatorum exsequeretur. Nam post omnium supra expositorum tractationem, felicemque rei exitum, omnibus Deo amabilibus episcopis secum acceptis in viam se dedit, et in urbem a Deo conservandam profecti sunt omnes. Quo ubi pervenere, ab imperatoribus benigne accepti sunt. At

vero quæ faustissime præfulget a Deo custodita imperatrix bono inito consilio diem statum dixit, quo synodice cum episcopis præsideret: quod et factum est in palatio quod Magnaura vocatur. Itaque propositis sanctis Dei Evangelis, præsidens ipsa cum simul regnante filio, et universa synodo, patriarcha synodum alloqui, quibus par erat verbis, jussus est: isque mandatum imperatorum exsequeretur. Deinde ipsi etiam vocibus a Deo acceptis placido et eleganti sermone synodum affati sunt: ita ut omnes cum patriarcha Deo amabiles episcopi congruis acclamationibus illos prosequerentur. His ita gestis, rursus imperatores ad synodum talibus usi sunt verbis: Legatur clara voce edita a vobis definitio, ut a nobis et cuncto astante et Christum amante populo audiatur. et annuente hoc universa synodo, Cosmas Deo amabilis diaconus et cubuclesius acceptam definitionem legit. Qua lecta imperatores ita Interrogaverunt: Dicat sancta et œcumenica synodus, num lecta definitio vestrum omnium consensu sit edita. At illi exclamaverunt: Ita credimus, ita omnes sentimus; omnes consentiendo subscripsimus! Hæc est fides apostolorum, hæc fides Patrum, hæc fides orthodoxorum: hæc fides orbem terrarum constabili-
D

Credentes in unum Deum in Trinitate collaudatum, honorabiles ejus imagines salutamus! Qui sic non habent, anathema sint! Qui non ita sentiunt, ejiciantur ab Ecclesia! Nos antiquum catholicæ Ecclesie institutum sequimur! Nos addentes vel dementes quidquam de catholica Ecclesia, anathematizamus! Nos adventitiam novitatem Christianos accensantium anathematizamus! Nos venerandas imagines recipimus! Nos qui non ita sentiunt, anathemati subjicimus! His qui accipiunt sacræ Scripturæ dicta adversus idola in venerandas imagines, anathema! Et qui non salutant sanctas imagines, anathema! His qui sacras imagines idola vocant, anathema! His qui dicunt Christianos accedere ad imagines tanquam ad deos, anathema! His qui dicunt per alium nos, quam per Christum Deum nostrum liberatos ab idolis, anathema! His qui dicere audent catholicam Ecclesiam idola unquam recepisse, anathema! Omnibus hæreticis anathema! Concilio, quod in venerandas infremuit imagines, anathema! Et qui recipit impia hæreseos ipsorum scripta, anathema! Theodosio Ephesino pseudopiscopo anathema! Sisinio cognomento Pasilla anathema! Basilio infausti nominis Tricacabo, anathema! Trinitas trium dogmata evertit! Anastasio, Constantino et Nicetæ, qui per successionem sedi Constantinopolitanæ præsederunt, veluti novo Ario, Nestorio et Dioscoro, anathema! Joanni Nicomedie et Constantino Nacolie hæresiarchis, anathema! Despexerunt imaginem Domini et sanctorum ejus: despexit eos Dominus.

Si quis Christum Deum nostrum circumscriptum non constitetur secundum humanitatem, anathema!

Si quis evangelicas historias imaginibus expressas non admittit, anathema!

Si quis ipsas non salutat, cum sint in nomine Domini et sanctorum ejus, anathema!

Si quis omnem ecclesiasticam traditionem sive scriptam, sive non scriptam respicit, anathema!

Post has acclamationes patriarcha offeri imperatoribus lectum definitionis totum, postulavitque eum universa synodo, ut consignaretur et communiretur illis eorum subscriptionibus. Et accipiens fauste præ-

tam editionem non habentur (excipie canones, de quibus postea). Visum tamen est ea inseri, quod illa contineant quæ sunt acta post synodum.

* Ex nova versione. — Quæ sequuntur actionis octavæ titulo prænotata hoc loco, in Græcis tantum leguntur codicibus, sed apud Anastasium et vulga-

fulgens religiosissima imperatrix subscripsit; dabatque simul regnanti filio, ut et ipse subscriberet. Quod ubi factum, reddita est patriarchæ definitio per Stauracium celeberrimum patricium et lothotham dromi.

Tumque unanimi consensu omnes episcopi ita imperatoribus acclamarunt.

Multi anni imperatorum! Constantino et Irenæ matri ejus multi anni! Orthodoxis imperatoribus multi anni! Victoribus imperatoribus multi anni! Pacificis imperatoribus multi anni! Novo Constantino et novæ Helenæ æterna memoria! Deus imperium ipsorum conservet! Pacatam, Domine, vitam ipsis! Perduret, Domine, ipsorum imperium! Cœlestis rex, tucre terrestres!

Et post faustas acclamationes præceperunt imperatores, ut Patrum sententiæ legerentur, ex iis quæ in Nicæna metropoli recitatae pridem erant, et expositæ sunt actione quarta: hoc est, Joannis Chrysostomi in Meletium episcopum Antiochenum, Asterii episcopi Amasiæ in Euphemiam martyrem, Joannis episcopi Thessalonicensis ex sermonibus ab eo scriptis contra gentiles; sancti Symeonis Stylitæ epistola ad Justinum imperatorem, beati Nili solitarii epistola ad Olympiodorum præfectum. Ex canonibus sanctæ et œcumenicæ synodi sextæ caput octogesimum secundum.

Quibus lectis et auditis tum ab ipsis, tum ab excellentissimis principibus, Christiæ amante populo, compuncti omnes corde acquieverunt veritati. Et rursus Deo amabiles episcopi acclamarunt quæ decebat cum multitudine populi. Plena enim erat prædicta domus regia concursu hominum: tota quippe aderat civitas cum ordinibus militum: ac de sedibus surrexerunt. Qui etiam Deo gloriam dederunt, et gaudentes ei gratias egerunt, cui sic placitum est.

CANONES ECCLESIASTICI^a

PROMULGATI AB EADEM SYNODO.

I.

Quod oportet sacros canones per omnia conservare.

His qui sacram sortiti sunt dignitatem, testimonia et directiones canonicarum præceptionum formæ consistunt. Quas libenter suscipientes, cum deiloquo David canimus ad Dominum Deum dicentes: *In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus divitiis. Et mandasti justitiam testimonia tua in æternum. Intellectum da mihi, et vivifica me [et vivam] (Psal. cxviii).* Et si in æternum prophetica vox mandat nobis custodire testimonia Dei, et vivere in illis, immutata [Gr., inconcussa] profecto et immota permanent. Et quia [Gr., quia et] Dei inspector Moyses ita dixit: *In illis non est addendum, et ab eis non est auferendum (Deut. iv).* Et divinus apostolus in eis gloriatus clamat: *In quem [Gr., In quæ] desiderant angeli prospicere (I Petr. i).* Et: *Si angelus evangelizaverit vobis præter quod accepistis, ana-*

^a Ex versione Anastasii Bibliothecarii quam contulimus cum codice Jolyano.

A thema sit! (Gal. i.) His ita se habentibus et protestantibus, exsultantes in eis sicut qui invenit spolia multa, divinos canones amplectabiliter in pectore recondimus, et integram illorum præceptionem ac immobilem tenemus: tam scilicet illorum qui ab almīs et laudabilissimis apostolis sancti Spiritus tabis editi sunt, quam eorum qui a sex sanctis et universalibus synodis, atque his conciliis quæ localiter collecta sunt, in expositionem hujusmodi decretorum promulgati sunt: necnon et eorum qui a sanctis Patribus nostris prolati fuisse probantur. Ab uno enim eodemque spiritu illustrati definiunt quæ expediunt. Et quidem quos anathemati transmittunt, et nos anathematizamus: quos vero depositioni, et nos deponimus: quos autem segregationi, et nos segregamus. Porro quos epitimio^b, id est pœnæ tradunt, et nos quoque simili modo submitimus. Sine avaritia namque sint mores, contenti præsentibus, Paulus aperte clamat divinus apostolus, qui in tertium cœlum ascendit, et audivit ineffabilia verba (*Hebr. xiii*).

II.

Quo oportet consecrandum episcopum caute polliceri canones servare; sin autem, minime consecrari.

Quoniam psallentes repromittimus Deo: *In justificationibus tuis meditabor, non obliviscar sermones tuos (Psal. cxviii):* omnes quidem Christianos hoc servare saluberrimum est; sed præcipue hos qui hierarchicam consecuti fuerint dignitatem. Unde definimus, omnem qui ad episcopatus provehendus est gradum, modis omnibus psalterium nosse; ut ex hoc etiam omnis clericus qui sub eo fuerit, ita moneatur et imbuatur. Inquiratur autem diligenter a metropolitano, si in promptu habeat legere scrutabiliter et non transitorie tam sacros canones et sanctum Evangelium, quam divini Apostoli librum et omnem divinam Scripturam: atque secundum Dei mandata conversari et docere populum sibi commissum. Substantia enim summi sacerdotii nostri sunt eloquia divinitus tradita, id est vera Scripturarum divinarum disciplina, quemadmodum magnus perhibet Dionysius: quod si disceptaverit [Gr., hæsitaverit, et non ita facere ac docere libenter voluerit: *al.*, et ita libenter facere et docere minime sponderit], nullatenus consecratur. Ait enim propheticæ Deus: *Tu scientiam repulisti, et ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi (Ose. iv).*

III.

Quod non oportet principes eligere episcopum.

Omnis electio a principibus facta episcopi aut presbyteri aut diaconi, irrita maneat secundum regulam quæ dicit (*Canon. apost. 30*): *Si quis episcopus sæcularibus potestatis usus, ecclesiam per ipsos obtineat, deponatur: et segregentur omnes qui [Gr., segregentur, et omnes qui] illi communicant. Oportet enim ut qui provehendus est in episcopum, ab episcopis eligatur; quemadmodum a sanctis Pa-*

^b Epitimum est pœna quæ pro modo delicti in observantiam datur, ait Anast. in c. Jolyano.

tribus qui apud Nicæam convenerunt, in regula definitum est, quæ dicit (*Can. iv*): Episcopum convenit maxime quidem ab omnibus, qui sunt in provincia, episcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit aut propter instantem necessitatem, aut propter itineris longitudinem, tribus tamen omnimodis in idipsum convenientibus, et aliis per litteras consentientibus, tunc consecratio fiat. Firmitas autem eorum quæ geruntur, per unamquamque provinciam metropolitanam tribuatur antistiti.

IV.

Quod abstinendum sit episcopis ab omni dati acceptione.

Prædicator Ecclesiæ Paulus divinus apostolus ac si canonem ponens Ephesiorum presbyteris, imo vero et omni sacratæ multitudini, ita fiduciale perhibuit dicens: *Argentum, aut aurum, aut vestem nullius concupivi: omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos (Act. xx)*: beatus existimans dare. Propter quod et nos edocti ab eo definimus, nullatenus episcopum turpis lucri gratia excogitare ad excusandas excusationes in peccatis, et expetere aurum vel argentum aut aliam speciem ab episcopis, vel clericis, aut monachis qui sub ipso sunt. Ait enim Apostolus: *Iniqui regnum Dei non possidebunt (I Cor. vi)*; Et: *Non debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis (II Cor. xii)*. Quisquis ergo propter exactionem auri vel alterius cujuslibet speciei, aut propter proprium vitium [affectum] inventus fuerit coercens a ministerio, vel sequestrans aliquem clericorum qui sub se degunt, aut venerabile templum claudens, ne in eo Dei ministeria celebrentur, ad insensata suam transmittens insaniam, insensatus veraciter est; ac per hoc, simili pœnæ eo subjecto, convertatur dolor ejus in caput ejus, ut in transgressorem mandati Dei et mandatorum apostolicorum. Præcipit enim et Petrus principalis apostolorum summitas: *Pascite, qui in vobis est, gregem Dei non coacte, sed spontaneæ secundum Deum: non turpis lucri gratia, sed prompte: neque ut dominantes in clero, sed forma facti gregis: et cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcessibilem gloriæ coronam (I Petr. v)*.

V.

Quod qui exprobrant clericis, eo quod ordinati sunt in ecclesia sine datis, episcopio [multæ] subjacent.

Peccatum ad mortem est, quando quidam peccantes incorrecti persistunt. Illoc vero deterius est, si et arroganter elati insurgunt adversus pietatem et veritatem; et præferentes mammona Dei obedientiæ, nullatenus regularibus ejus præceptis intendunt. In his non est Dominus Deus, nisi humiliati

^aAnastasio verba: *Ne te moveat, si hanc definitionem nos minime habeamus, cum et eorum nonnullas quas inter canones habemus, in auctoritatem non recipimus, sicut quasdam ex conciliis. Aliæ namque apud Græcos tantum, alia vero apud certas solum pro-*

vincias in observantiam ecclesiasticam assumuntur, sicut sunt Laodicensis conc. regulæ 16 et 17, quæ apud Græcos tantum servantur, necnon et Africanorum conciliorum et capitula 6 et 8 quæ nulla provincia servare nisi Africana dignoscitur.

A a proprio resipuerint fortasse excessu. Oportet enim eos magis accedere ad Deum, et cum contrito corde remissionem hujus peccati et indulgentiam petere, et non gloriari in illicito dato. *Juxta enim est Dominus his qui tribulato sunt corde (Psal. xxxiii)*. Eos igitur qui gloriantur se per dationem auri ordinatos in ecclesia, et in hac maligna consuetudine quæ alienat a Deo et omni sacerdotio, sperant, et ex hoc impudenti facie et non operto ore exprobabilibus verbis eos qui ob virtutem vitæ a sancto Spiritu electi et constituti sine datione auri sunt, inhonorant; primo quidem novissimum gradum accipere sui ordinis definimus: quod si permanserint, per episcopium corrigantur. Si vero quis claruerit super consecratione hoc aliquando faciens, efficiatur secundum apostolicam regulam quæ dicit (*Can. xxx*): Si quis episcopus per pecuniam dignitatem hanc obtinuerit, vel presbyter aut diaconus, deponatur et ipse et qui eum consecravit, et excidatur omnimodis etiam a communione, quemadmodum Simon Magus a me Petro. Similiter et juxta secundam regulam sanctorum Patrum qui apud Chalcedonem convenerunt, quæ ait: Si quis episcopus per pecunias consecrationem fecerit, et sub pretio redegerit gratiam quæ non potest vendi, ordinaveritque per pecunias episcopum, vel chorepiscopum, sive presbyteros aut diaconos, aut quemdam eorum qui in clero connumerantur: aut præposuerit per pecunias œconomum vel defensorem, sive mansionarium, aut prorsus quemquam qui sub regulam est, turpis lucri gratia: qui hoc conatus fuerit agere, si convictus fuerit, proprii gradus periculum subeat: et qui consecratus est, nihil proficiat ex consecratione vel promotione quæ per negotiationem effecta est; sed sit alienus a dignitate et [seu] sollicitudine quam per pecunias consecutus est. Si vero quis mediator apparuerit in hujusmodi turpibus et illicitis datis [lucris]: si quidem clericus fuerit, proprio gradu decedat: si vero laicus vel monachus, excommunicetur.

VI.

Ut efficiatur localis synodus per annum.

Quoniam quidem regula est, quæ dicit (*Conc. Nic. cap. 5*): Bis in anno per singulas provincias oportet fieri per conventum episcoporum regulares inquisitiones: propter fatigationem et ut opportune habeantur ad iter [Gr., quod inopia laborent ad iter] agendum hi qui congregandi sunt, definierunt (*Can. 8*) sextæ synodi sancti Patres, omni excusatione remota modis omnibus semel in anno fieri, et depravata corrigi. Hunc ergo canonem et nos renovamus: et si quisquam princeps inventus fuerit hoc prohibere, communione privetur. Si quis vero metropolitanorum hoc neglexerit agere, absque necessitate, vel vi, seu

vincias in observantiam ecclesiasticam assumuntur, sicut sunt Laodicensis conc. regulæ 16 et 17, quæ apud Græcos tantum servantur, necnon et Africanorum conciliorum et capitula 6 et 8 quæ nulla provincia servare nisi Africana dignoscitur.

aliqua rationabili occasione, canonicis pœnis subiacet. Dum autem synodus agitur [Gr., Synodo autem peracta] super canonicis et evangelicis negotiis, oportet congregatos episcopos in meditatione et sollicitudine fieri custodiendorum divinorum et vivificorum Domini mandatorum: in custodiendis enim illis retributio multa; quia et lucerna mandatum: lex autem lux, et via vitæ argutio et disciplina est (Prcv. vi); et mandatum Domini lucidum illuminans oculos (Psal. xviii). Porro non habeat metropolitanus licentiam ex his quæ defert episcopus secum sive jumentum, sive aliam speciem expetendi. Quod si hoc egisse convictus fuerit, solvat quadruplum.

VII.

Quod templa noviter sine reconditis sanctorum reliquiis dedicata oporteat suppleri,

Ait Paulus divinus apostolus: *Quorundam peccata manifesta sunt, quorundam autem et subsequuntur (I Tim. v).* Peccatis ergo prævenientibus, et alia peccata his accidunt. Impiam itaque Christianos accusantium hæresim et alia impietates subsequutæ sunt. Sicut enim venerabilium imaginum vultum abstulerunt ab Ecclesia, ita et alios quosdam mores deseruerunt; quos et oportet renovari, et secundum scriptam et non scriptam legislationem denuo detineri. Quotquot ergo venerabilia templa consecrata sunt absque sanctis reliquiis martyrum, definimus in eis reliquiarum una cum solita oratione fieri positionem. Et si a præsentis tempore inventus fuerit episcopus absque lipsanis consecrare templum, deponatur, ut ille qui ecclesiasticas traditiones transgreditur.

VIII.

Quod Hebræos non oporteat recipi, nisi forte ex sincera corde conversi fuerint.

Quoniam errantes hi qui ex Hebræorum superstitione consistunt, subsannare se Christum Deum existimant, simulantes Christianizare, ipsum autem negant, clam et latenter sabbatizantes, et alia Judæorum more facientes: definimus hos neque in communionem, neque in orationem, neque in ecclesiam suscipi; sed manifeste sint secundum religionem suam Hebræi: neque pueros eorum baptizari, neque servum emi vel acquiri [Gr., emere vel possidere]. Si vero ex sincero corde ac fide converterit se quis eorum, et confessus fuerit ex toto corde, divulgans mores eorum et res, ut alii etiam arguantur et corrigantur; hunc suscipi et baptizari, et pueros ejus: quin et observari eos [cautos reddi], ut recedant ab Hebræis adinventioibus, definimus: alias autem nullatenus admittendos.

IX.

De non abscondendo libro qualibet hæresicos Christianos accusantium.

Omnia puerilitia ludibria, insanasque debacchationes atque conscripta, quæ falso contra venerabiles imagines facta sunt, dari oportet in episcopio Constantinopolitico, ut recondantur cum cæterorum hæ-

reticorum libris. Si vero quis inventus fuerit hæc occultare, siquidem episcopus aut presbyter, vel diaconus fuerit, deponatur: si vero monachus aut laicus, anathematizetur.

X.

Quod non oporteat clericum relinquere parochiam suam, et ad aliam transire absque notitia episcopi.

Quoniam quidam clericorum parvipendentes canonicam constitutionem, relinquunt parochiam propriam, et ad alias parochias convolant, et maxime in hac Deo servanda regia urbe sese apud principes locant, in eorum oratoriis missas facientes: hæc absque proprio episcopo et Constantinopolitano antistite non licet suscipere in qualibet domo vel ecclesia: quod si hoc fecerit, et ita perseveraverit, deponatur. Quotquot autem cum conscientia prædictorum hoc fecerint sacerdotum, non licet eis mundanas et sæculares curas suscipere, præsertim cum hoc agere prohibeantur a sacris canonicis. Quisquis autem apparuerit eorum, qui dicuntur majores, curam tenere, aut desinat, aut deponatur: potius autem maneat ad magisterium tam puerorum quam famulorum, relegens eis divinas Scripturas: ad hoc enim etiam sacerdotium consecutus est.

XI.

Quod oporteat œconomos esse in episcopis ac ministeriis.

Cum simus debitores omnes sacras litteras custodire, et eam quæ dicit, in unaquaque ecclesia œconomos esse (Conc. Chalced. can. 26), modis omnibus inviolabilem conservare debemus. Et si quidem unusquisque metropolitanus in sua ecclesia constituerit œconomum, bene utique: sin autem, ex auctoritate propria [Gr., speciali] Constantinopoleos episcopo licentia est præponendi œconomum in ejus ecclesia: similiter et metropolitanis, si episcopi qui sub ipsis sunt, non sategerint œconomos statuere in suis ecclesiis. Id ipsum autem servandum est etiam in monasteriis.

XII.

Quod non oporteat episcopum vel abbatem alienare quid de præstitis [suburbanis] ecclesiæ.

Quisquis episcopus inventus fuerit vel abbas de salariis [agris seu fundis] episcopii sive monasterii transferre quidquam in principum manus, vel etiam alii personæ conferre, irritum sit quod datum esse constiterit, secundum [Gr., irrita sit alienatio secundum] canonem sanctorum apostolorum qui dicit (can. 39): Omnium ecclesiasticarum rerum episcopus sollicitudinem habeat, et dispenset eas tanquam Deo contemplante; non liceat autem et fraudare quidquam ex illis, vel cognatis propriis donare quæ Dei sunt. Quod si pauperes fuerint, ut pauperibus largiatur: sed non sub eorum occasione quæ sunt ecclesiam defraudentur [Gr., venundet]. Quod et excusationem si præstiderint, damnatum facere, et nihil ad profectum agrum existere; nec eis principibus

qui per loca illa sunt, tribuatur ager vel locus, sed clericis vel agricultoribus. Quod si calliditate usus fuerit, et a colono vel clerico emerit princeps agrum; etiam sic irrita sit venditio, et restituatur episcopo vel monasterio: et episcopus vel abbas hoc faciens abjiciatur, episcopus quidem ab episcopo, abbas autem a monasterio, tanquam qui dispergit male quæ non collegit.

XIII.

Quod in magna damnatione sint hi, qui monasteria communia faciunt habitacula.

Quoniam propter calamitatem, quæ pro peccatis nostris in ecclesiis facta est, subreptæ sunt a quibusdam viris quædam venerabiles domus, tam videlicet episcopia, quam monasteria, et facta sunt communia diversoria: si quidem voluerint hi qui hæc retinent, reddere ea, ut secundum antiquitatem [Gr., in pristinum statum] instaurantur, bene et optime: alioquin, si de sacrate catalogo fuerint, hos deponi præcipimus: si vero monachi vel laici, excommunicari quos nimirum constanti condemnatos esse a Patre et Filio et Spiritu sancto; et deputentur ubi vermis non moritur, et ignis non exstinguitur (Isa. LXVI; Marc. IX): Quia voci Domini adversantur, quæ dicit: *Non faciatis domum Patris mei domum negotiationis* (Joan. II.)

XIV.

Quod non oporteat sine manus impositione legere in collecta super ambonem.

Quia ordo debet in sacratione [Gr., sacerdotio] custodiri, omnibus liquet: et cum diligentia conservare sacerdotii promotiones, Deo est prorsus acceptum. Et quoniam videmus sine manus impositione a pærvula ætate tonsuram clerici quosdam accipientes, nondum ab episcopo manus impositione percepta super ambonem irregulariter in collecta legentes, præcipimus: amodo id minime fieri: id ipsum quoque conservandum est etiam inter monachos. Lectoris autem manus impositionem licentia est unicuique abbati in proprio monasterio solummodo faciendi, si duntaxat abbati manus impositio facta noscatur ab episcopo secundum morem præficiendorum abbatum, dum constet illum esse presbyterum. Simili modo secundum antiquam consuetudinem chorepiscopos præceptione [per præceptionem] episcopi oportet promovere lectores.

XV.

Quod non oporteat clericum duabus ecclesiis connumerari.

Clericus ab instanti tempore non connumeratur in duabus ecclesiis. Negotiationis enim est hoc et

hoc debet manere, et in una locari ecclesia. Quæ enim per turpe lucrum in ecclesiasticis rebus efficiuntur, aliena consistunt a Deo. Ad vitam vero hujus necessitatem studia sunt diversa: ex his vero qui voluerit, acquirat corpora opportuna. Ait enim Apostolus: *Ad ea quæ mihi opus erant, et his qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ* (Act. XX). Et hæc quidem in hac a Deo conservanda urbe. Cæterum in villis quæ foris sunt, propter inopiam hominum indulgeatur.

XVI.

Quod non oporteat sacramentum virum vestimentis pretiosis induti.

Omnis jactantia et ornatura corporalis aliena est a sacro ordine. Eos ergo episcopos vel clericos qui se fulgidis et claris vestibus ornant, emendari oportet. Quod si in hoc permanserint, episcopio tradantur. Similiter eos qui unguentis inunguntur. Quoniam vero radice amaritudinis exorta, contaminatio facta est in catholica Ecclesia Christianos calumniantium hæresis, etiam hi qui hanc receperunt, non solum imaginarias picturas abominati sunt, sed et omnem reverentiam repulerunt, eos qui religiose ac pie vivunt offendentes [odio habentes]: ac per hoc completur in eis quod scriptum est: Abominatio est peccatori Dei cultus. Igitur si inventi fuerint deridentes eos qui villibus et religiosis vestimentis amicti sunt, per episcopium corrigantur. Præterea enim temporibus omnis sacratum vir cum medioeri ac villi veste conversabatur. Omne quippe quod non propter necessitatem suam, sed propter vanitatem accipitur, elationis habet calumiam [luxus habet crimen] quemadmodum magnus ait Basilius. Sed neque ex sericis texturis vestem quis variatam induebat, neque apponebat variorum colorum ornamenta in summitatibus vestimentorum. Audierant autem ex deisona lingua, quia *qui mollibus vestitur, in domibus regum sunt* (Matth. XI).

XVII.

Ut qui non habet ea quæ ad consummationem sufficiant, minime oratoriam ædificare domum incipiat.

Quia quidam monachorum deserentes monasteria sua, præesse anhelantes, et obedire renuentes, inchoant construere oratorias domos, ea quæ ad perfectionem necessaria sunt non habentes: quisquis igitur hoc visus fuerit agere, prohibeatur a loci episcopo. At vero si sumptus sufficientes ad perfectionem habuerit, quæ ab ipso desiderantur, ad terminum perducantur. Id ipsum autem servandum est etiam super laicis et clericis.

XVIII.

Non oportet feminas habitare in anastasio.

in monasterio ad opus ministerii alicujus, increpe- A
petur: si autem permanserit, deponatur. Porro si
contigerit in proastiis feminas esse, et voluerit epi-
scopus vel abbas iter ad eas [Gr., illuc] facere,
præsente episcopo vel abbate nullatenus monasterii
opus facere eo tempore mulieri liceat, sed seorsum
moretur in alio loco, donec episcopus vel abbas
recedat propter irreprehensibilitatem.

XIX.

*Ut sine dationibus sponiones [admissiones] sacrorum
virorum, monachorum quoque ac monacharum
fiant.*

In tantum inolevit avaritiæ facinus in rectores
ecclesiarum, ut etiam quidam eorum qui dicun-
tur religiosi viri atque mulieres, obliviscentes
mandatorum Domini, decipiantur, et per aurum B
introitus [receptiones] accedentium tam ad sa-
cratum ordinem, quam ad monasticam vitam
efficiant. Unde fit, ut quorum initium improba-
bile est, omnia sint projicienda, ut magnus ait
Basilius. Neque enim Deo per mammona servire
licet. Si quis ergo inventus fuerit hoc faciens, si qui-
dem episcopus vel abbas exstiterit, vel quilibet de
sacrato collegio, aut desinat, aut deponatur, juxta
secundam regulam sancti Chalcedonensis concilii.
Abbatissa vero ejiciatur de monasterio, et tradatur
in alio monasterio ad subjectionem. Similiter et abbas
qui non habuerit manus impositionem presbyteri.
Porro quæ filiis a parentibus dantur more dotis,
vel si qua ex propriis rebus acquisita offeruntur,
prostitentibus his qui ea offerunt Deo dicanda [Gr.,
dicata], desinimus, sive perseveraverint, sive exie-
rint, manere illa in monasterio secundum repromis-
sionem ipsorum, nisi fuerit culpa prælati.

XX.

*Quod non oporteat amodo duplex monasterium fieri:
et de duplis monasteriis.*

Ex hoc desinimus, minime duplex fieri monaste-
rium; quia scandalum id et offendiculum multis
efficitur. Si vero aliqui cum cognatis abrenuntiare,
et monasticam vitam sectari voluerint, debent qui-
dem viri virorum adire cœnobium, feminæ vere mu-
lierum ingredi monasterium: in hoc enim placatur
Deus. Quæ autem hactenus sunt dupla, teneant
secundum regulam sancti Patris nostri Basillii, et
secundum præceptionem ejus ita formentur. Non
habitent in uno monasterio monachi et monachæ:
adulterium enim intercepti cohabitationem. Non ha-
beat aditum monachus ad monacham, vel monacha
ad monachum secreto ad colloctionem. Non cubet
monachus in muliebri monasterio, neque singula-
riter cum monacha convivetur: et quando neces-
saria vita a virorum parte ad complendum defertur

XXI.

*Quod non oporteat monachos deserere propria mo-
nasteria, et transire in alia.*

Non oportere monachum vel monacham monaste-
rium proprium relinquere, et ad alia proficisci.
Quod si contigerit hoc, recipi hunc hospitio necesse
est: assumi autem eum sine voluntate abbatis ejus
non convenit.

XXII.

*Quod oporteat cum gratiarum actione et omni parci-
tate ac reverentia monachos, si contigerit, cum
feminis manducare.*

Deo quidem totum committere, et non propriis
voluntatibus deservire, magna res est: Sive enim
manducatis, sive bibitis, divinus Apostolus dicit, omnia
in gloriam Dei facite (I Cor. x). Christus ergo Deus nos-
ter in Evangeliiis suis initia peccatorum recidere præ-
cepit. Non enim mœchia ab eo tantum inhibetur, sed
et motio cogitationis ad mœchiæ commissum damna-
tur, dicentē eo: Qui viderit mulierem ad concupiscen-
dum eam jam mœchatus est eam in corde suo (Math. v.)
Hinc ergo edocti, cogitationes debemus mundare.
Nam etsi omnia licent, sed non omnia expediunt, ut
ex apostolica voce docemur (I Cor. vi). Necessarium
ergo est omni homini manducare, ut vivat. Et qui-
dem inter eos, quibus vita est nuptiarum et nato-
rum, atque laicalis affectus, manducare viros et
mulieres simul, nulli detractiōni patet; tantum ut ei
qui dat escam, gratias agant: et non ab eis per quas-
dam thymelicas voluptates Satanæ imago cantantibus
citharisque atque meretriciis contortionibus coli
videatur. Quibus [Gr., et non per q. t. v. hoc est
satanicas cantilenas, citharasque et meretricias in-
flexiones: quibus] superveniet prophetica maledictio,
quæ ita dicit: Væ qui cum cithara et psalterio
vinum bibunt, opera autem Domini non intuentur, et
opera manuum ejus non intelligunt (Isa. v). Et si
usquam fuerint inter Christianos hujusmodi, corri-
gantur. Sin autem, oblineant super eis quæ sunt
ante nos regulariter edita. Quibus autem vita est
solitaria [quieta et solitaria] et unius moris, ut eis
videlicet qui Domini jugum se singulare tollere spon-
dent, sedere et tacere convenit. Sed et his qui sacra-
tam elegere vitam, nullo modo licet secreto cum
mulieribus convivari; nisi forte cum quibusdam
Decum timentibus et reverendis viris, vel etiam mu-
lieribus; quatenus et ipsa convivatio ad directionem
spiritalē proficiat, et inter consanguineos quoque
idipsum efficiatur. Rursusque si contigerit in itinere
monachum vel sacratum virum non circumferre
quæ victui opportuna sunt, et propter necessitatem
divertere sive in xenodochium [publicum diversori-
um] sive in domum alienius. Hæc est ista

factam gentium per Christum redemptionem valde bene prævidens, et eorum qui per ipsum salvandi erant multitudinem non ignorans, ut ex persona Dei alicubi pronuntiavit his qui per singula tempora sacerorum sortiuntur præposituram ovilium, hæc : *Ambulate per portas meas, et ducite populum meum, et lapides a via projicite (Isa. LXII)*. Quænam intelliguntur portæ, nisi divinitus inspiratæ Scripturæ, sanctorumque prophetarum verba? Quæ nimirum quasi quasdam intellectuales portas rationabilium pastores pecudum interpretando aperientes, sic eas ad latum et verum adducunt ostium, videlicet Dominum nostrum Jesum Christum, qui vere ad Patrem nobis factus est ostium, quemadmodum ipse ait, quia *Ego sum ostium (Joan. X)*. Porro lapides qui in via projecti sunt, scandala forte sunt hæreticæ factionis, quæ veluti quidam lapides fidei nostræ semitæ apposita, eos qui ad Christum qui vera est via, properare volunt, impie impedire procurant, quantum in se est, iter eis salutis claudere festinantes. Rursusquæ via hæc Dominus utique noster Jesus Christus conjicitur, sicut ipse ait, quia *Ego sum via (Joan. XIV)*. Hæreticorum ergo scandalis, ac si quibusdam lapidibus, sacerdotum peritissimi, ingeniose satis et artificiose ductore Spiritu a via nostra, id est fidei ratione purgatis, non solum hos contra capita eorum qui illos jecerant, mittunt, verum etiam hoc modo semitam quæ ducit ad viam [fort. vitam], subjectis plebibus facilem et tritam efficiunt; ita ut possint sapere ac dicere : *Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Laqueus contritus est, et nos liberati sumus. Adjutorium nostrum in nomine Domini (Psal. CXXIII)*. En igitur divinus sacerdotum conventus Dominicorum mandatorum sequax, hæc ad venerabile dispensationis Christi mysterium paternis doctrinis ordinandum et enucleandum concurrunt. Non quasi hoc ipsum primum plebibus prædicaverint, cum ante octingentos ferme annos in orbe toto fuerit prædicatum : sed quod tantum salutare consilium, quod per eum consummatum est, divinæ Scripturæ interpretationibus lucidissime populis aperuerunt, et hæreticos ab ipso petris allisos spiritus seu stercora [patris allisos Spiritu, seu stercora valde congrue reputaverint] valde congruere putaverint [fort. stercori, vel ceu stercora]. Noverunt enim propheticam vocem sibi quasi ex persona Dei etiam in hoc clamantem : *Sacerdotes, audite et contestamini domui Israel (Amos. VI)*, haud dubium quin spirituali. Quibus et nos quoque concurrentes, utpote quod in ipsis est pariter sentientes, splendido huic choro congratulamur, et præ desiderio mentis penam moventes, quod possibile est ei conferre satagimus, et verbis tempus decentibus præsens celebrare, ac præconiorum hoc floribus coronare studemus spectaculum : nihil enim prohibet; licet ad id perfectæ præ-

sabilia conferre maturamus. Sæpe namque parvus calculus magnis commissus lapidibus, quantum in se fuit, his immobilitatem se contulisse simulavit. Quis autem noster sit sermo, in medium proferatur, a divinis vobis trapezitis benignitate multa discutiendus, et divinitus inspirata Scriptura probandus. O sacratissima statio, sursum atque deorsum hominem ad imaginem Dei factum ad rectitudinem iterato salvate : et reditum ad originalem pulchritudinem, quæ per incuriam sublata est, rursus per curam ei mereamini [mercamini]. Hoc enim sive observationes legalium mandatorum, sive relationes hominum, qui more historiæ bene aliterve in sæculo conversati sunt, sive sacra psalmodum eloquia, sive proverbialia doctrinæ moralem nobis narrantes philosophiam, per multam sollicitudinem exposuerunt. Sed impossibile erat facile lapsam peccatoque submissam naturam nostram in se antiquissimam, ex qua cecidit in Adam, recipere dignitatem. Quæ videlicet potius eguit alia quadam robusta et inexpugnabili meliori virtute, quæ illam ex infirmo ulcerum sibi turgentium proposito sanaret, et ad robustiorem valetudinem cum quodam liberali augmento reduceret. Hoc igitur cum sciret divino Spiritu motus prophetarum chorus, alibi aliterque talium ei bonorum nuntia protulit, in suo tempore unusquisque prædicans, consempiternum et consubstantialem Dei Patris Filium et Verbum divinitus bonitatis suæ ad nostram extremitatem profectum, nostram perfecte induisse naturam, et hanc invisibilem et qui sine materia est, igne divinitatis suæ in antiquitatem reformasse. Alius quidem innuptam conceptionem et immaculatum ac virginalem partum prædicans; alius vero potentatum [forte potentatum] omnimodum, exterminium, et imminutionem prævaricationis quæ obtinuit ab Adam, et in Adam facta est usque ad legem, atque diabolici simul delicti. Alius autem ejusdem satanæ ac demonum, qui cum eo apostatæ facti sunt, exitialem ruinam a facie apparentis Dei, atque incomparabilem gratiarum actionem Redemptori afferendam a nobis qui redempti sumus, super largissimis bonis quæ in nobis patrata sunt. Ast alius voluntariam incarnati Dei passionem, et in infernum descensionem, et rursus ex inferno validum reditum cum animabus, quæ inevitabilibus illis vinculis tenebantur. Alius vero gloriosum a nobis ad Patrem qui in cælis est, regressum, et ad Patris dexteram sessionem : alius autem descendentem de cælo nobis collatum, qui in illum credimus [Gr., ἀφθονος, id est, copiosum] sine invidia, Spiritus adventum; et in omnes gentes evangelicæ prædicationis circuitum velocissimum : et quod hinc factum est per orbem terrarum idolorum omnimodum exterminium, per mundam reversionem ad unum et solum verum Deum nostrum effectam, atque impræter-

tur. Quæ omnia veritate temporibus suis terminata sunt, et finem gloriosissimum susceperunt. Audi igitur Paulum magnâ voce clamantem, et veritatem istam corrohorantem: *Deus manifestatus est in carne, justificatus est in spiritu, apparuit angelis, prædicatus est gentibus, creditus est in mundo, assumptus est in gloria.* (I Tim. III.) O magni doctoris affectum [affatum]! Deus, inquit, manifestatus est in carne, quod est omnium honorum causa, indeficiens donatio, sufficientissimæ divitiæ, perennis non auferendum charismatum foas, insatiabilis esurientium cæca, vivificus de cælo panis, jugis sitientium rivus, ex quo qui biberit, non sitiet in æternum (Joan. IV). His manifestatus est in carne: sed et mundo, ait, creditus est. Quomodo creditus est in mundo? dic, beate Paule: Imbue et nos ex arcanis illis vocibus, quibus in abditis paradisi imbutus es. Imbue etiam nunc prædicatione, cujus creditus es in omnes gentes prædicator et apostolus fieri. Infunde presenti Ecclesiæ veritatis verbum, extingue spiritales hæreticorum visus, ut quondam Elymæ magi (Act. XIII): exprime cum fiducia dispensationis mysterium. Loqueris enim etiam post mortem voces excellentius, et operaris in spiritu quæcumque vis. Etiam inquit doctor: *Mihi minimo omnium sanctorum data est gratia hæc in gentibus, evangelizandi videlicet investigabiles divitias Christi, et illuminandi omnes, ac docendi, quæ sit dispensatio mysterii absconditi a sæculis a Domino, qui omnia creavit* (Ephes. III) Quapropter audite: *Creditus est, dixit, in mundo, reconcilians omnia in semetipso, et pacificans per sanguinem crucis suæ, sive quæ in terra, sive quæ in cælis sunt* (Coloss. I). O sublimem hanc prædicationem! O incnarrabilem istam misericordiam! Unigenitus Filius Dei omnia in seipso reconcilians pacificavit per sanguinem crucis suæ. Et quomodo quidam post tantam ineffabilem reconciliationem nos fieri priorum seditiosorum inimicorum affirmant? Quomodo post unius et solius veri Dei agnitionem adorare idola Christianos dicere ausi sunt? Presertim cum propheta omnimodam horum comminationem quodammodo clamet et dicat: *In die illa apparebit Dominus, et exterminabit deos gentium terræ: et adorabit eum unusquisque de loco suo, omnes insulæ gentium* (Zach. XIII). Ecce subversionem idolorum, et Deo celebrandam adorationem ab unoquoque de loco suo audivimus. Quomodo igitur nos qui hoc agimus, idololatriam exercere accusamur? Quis autem et omnino posset in antiquitatem idolorum errorem renovare super terram? Si enim nequissimi...

A qualescunque difficultates viriliter subeundas adhortans, veritatem dicet, cum asserat: *Confidite, ego vici mundum* (Joan. XVI)? Si enim quod hic vicisse se repromittit, hoc illi valuerunt rursus per rebellionem auferre, non utique tale quid victoria nominabitur, nec inter fortia facta connumerabitur. Nam quomodo victoria erit, si liberator [liberatos] in finem minime luerificiat, sed similibus ab his qui prius superati fuerant, luctaminibus redigatur [redigantur]? verum nec similibus, sed fortioribus? Nam possidere quid et perdere, plus mihi, quam non acquisitum non possidere, in rationem imbecillitatis reputabitur. Porro ubi putas idolorum status [stratus], qui hoc dicentes posuistis, aiunt? Et si in antiquis dæmoniorum templorum sedibus, nondum hoc Christianis in causam criminis irrogabitur. Videmus enim reliquias in quibusdam locis priscorum dæmoniorum templorum a veteribus derelictas, ad pompam, ut reor, eorum qui in his immolaverunt; vel etiam ad memoriam, quod nos redempti sumus, et in gratiarum actiones ducentem per visibiles infirmasque formationes: ex quibus Christianorum abominabiles factæ sunt culturæ, a quibus per Christum erepti sumus, nisi in Christianissimis hæc inquit, ecclesiis nostris invenirentur. O pravitatem quæ hinc efficitur! o pessimam blasphemiam! Quomodo enim, ubi Christus caput et fundamentum est secundum sapientissimum Paulum (I Cor. III), hoc fieri poterit? Fraudati vere sumus spe nos Christiani: decepti sumus etiam prædicatorum vocibus, qui etiam Deum nobis a dæmoniorum superstitione nos liberaturum in mundam venisse prædicaverunt. Quomodo etiam hoc peritus dicere potuerunt? Nam interrogaverunt [fort. interrogemus] eos qui sic sapiunt. Utrum hoc capite nostro permittente factum sit, an forte volente quidem ne fieret, non valente tamen auxiliari: et quomodo subsequenter hoc non sit totius blasphemie? Si enim verax est sacratissimus Paulus, dum Christum Filium Dei, virtutem et Dei sapientiam nominat (I Cor. I), quomodo, quæso, valuit Patris inexpugnabilem virtutem et sapientiam, quæ omnibus esse tribuit, quidquam eorum quæ sunt exsuperare? Perspicuum enim est quia, si istud huic accidit, nec id quod non est hæc, a talibus accusationibus pellent. Quomodo enim Deus omnipotens, potens et fortis Pater adhuc dicatur, si quæ sua sublata sunt virtute, subdita inimicis sunt effecta? Vel quo pacto Filius indulsit in Ecclesiam, quam proprio sanguine suo sibi desponsavit, immanibus taliter et inhumane rursus...

ferociore construens, quanto illos nos liberati, A et opinamur, irritum. Ubi autem continua misericordia conservatur, quam secundum altitudinem caelestem a terra immensa [immensam] super nos confirmasse se reprömisit, quod indicat insinitum? Vel quomodo iniquitates nostras elongasse a nobis dicitur, quantum distat ab oriente usque ad occidentalem plagam, quod omnimodam redemptionem signat, si adhuc eisdem implicamur erroribus? Et certe videmus medicorum peritissimos, cum aliquam infirmo corpore jacentem artis suae diligentis adjuverint, et ad sanitatem reducerint, non cupi mox a presenti liberaverint passione, suae subtrahere artis experientiam, sed certe vitae circumstantiam cautiorem ei per quaedam auxilia praemunire, valentia sollicitam operari: quatenus non eisdem forte per imperitiam iterum molestiis opprimatur. Ast rursus si verum est, quemadmodum et comprobatum est, quia nostram unigenitum Dei et Patris Filius induit naturam: manifestum est, quod propriis eam bonis ditaverit, et praecipuis spiritus Deus repleverit, ne de caetero saeculi [secundi] cujusquam egeret auxilio, semel ab eo robore qui hanc assumpsit, accepto. Hoc enim, reor, et beatus evangelista insinuat, cum tempore baptismatis omnium nostrum Salvatoris Christi se vidisse dicit Spiritum sanctum de caelis descendentem et manentem super eum (Marc. 1, Joan. 1); significans eum naturam de caetero sine adiectione [abiectione] ditasse. Etiam non egebat ille qui per omnia Spiritui est coequalis, Spiritus de caelis adventu, quantum ad propriae naturae pertinet rationem. Nunquidnam in se augmentum sanctitatis acquireret, qui paternos in semetipso fert characteres, et Spiritus consubstantialitate nullatenus commutatur? Sed nostram in se praefigurabat gratiam: quoniam eo quo in Adam sumus privati, per ipsam et in ipso sumus iterum locupletati, et naturae antiqua dignitas rediit. Si igitur Spiritus gratia super eum descendens mansisse legitur; et hoc quidem non est rejiciendum [ei], naturam scilicet deinceps conservasse Verbum, apparuit, quia profecto hujusmodi gratia in omne genus pertransiit. Quomodo ergo perhibetur [perhibent] nos veraciter ignorantia peccasse, et quasi honorem qui erga Deum est exercendus, idolis exhibuisse? Nam hujusmodi quidem per Christum gratia sumus ditati. D Illis dicendum est qui omnia praesumunt. Porro si confessi fuerint, haec nos quae super verbum sunt bona per Christum meruisse, sed post hoc prioribus denuo submissos esse erroribus: infirmata est ergo secundum ipsos gratia quae per Spiritum data est, ne sufficienter usque in finem cum his qui semel hanc sortiti sunt, permaneret. Et quid ita sapere magis impium vel infelicius? Vel quomodo is qui per omnia justus est, et cunctis vivificam praebet virtutem, omnium videlicet inspector atque omnipotens Patris spiritus, natura sua deficiet, et mentis infirmitatis succumbet? Aut quomodo illud

dicitur: *Vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi (Math. xviii)*? Verum salutaris fatebitur vox, si repromissionum ejus res, per opera in finem processisse non cernitur? Etiam talibus tunc secum existentibus sanctis apostolis talem repromissionem donavit. Quomodo enim usque ad consummationem hi in carne permanserunt, qui etiam medicum post regressum ejus ad caelos in vita manentes, communi naturae functi sunt lege, vitam morte deserentes? Verum in nos hujusmodi Evangeliorum munus pertransit: qui videlicet eorum praedicationi submissi sumus, et Christum qui cum eis conversatus est, nobiscum existentem in spiritu et per totam vitam habemus. Expedi igitur in his plorare haereticorum errorem, qui haec taliter contempserunt, qui tam manifestis dogmatibus objurgantur, et tam Deo decibiles irritas promissiones Ecclesiae catholicae faciunt, his impie derogantes. Nullatenus enim haec a tradita sibi commota est fide: mansit autem sicut virgo casta, sicut scriptum est (II Cor. xi), Christi sponsi sui arrham inviolabilem servans, id est, datam in se Spiritus gratiam. Cujus rei gratia et divinus David nullis prius gentibus immobilitatem fieri [fidei] ab illa exhibite praedicans asserbat: *Deus in medio ejus non commovebitur; etenim [et iterum] firmavit orbem terrae, qui non commovebitur (Psal. xlv, xcii)*: diabolicis videlicet impugnata machinamentis. Nam etsi firmamentum evangelicae praedicationis quae in eam data est, quidam antiquorum vel instantium haereticorum concutere voluerunt, illis tamen quod meditati sunt, in opus reputatum est. Huic autem soli immobilitas in aeternum servata est juxta repromissionem illius qui non mentitur, dicens: *Si oblita fuerit mulier pueri sui, ut non misereatur sobolis ventris sui? Quod si et oblita fuerit hujus mulier, sed ego non obliviscar tui, dixit Dominus (Isa. xlix)*. Dimissis itaque sermonum eorum tortionibus, quibus in his usi sunt, et a longe garrulis sermocinationibus ipsorum ave dicto, sanctorum Patrum saporis delectemur opinionibus. Deum igitur omnes nobis in humana forma in mundum profectum a multimodo nos idolorum errore liberasse monstraverunt: sic propheticae prolocutiones promulgaverunt, sic apostolica gratia explanavit. Hac nos doctrina non in persuasibilibus humanae sapientiae verbis, sed in ostensione spiritus, sicut scriptum est, certificati sumus. Non enim nos sermonum suasiones sic habere fecerunt: paganorum enim est hoc; sed ipsarum rerum quae confirmatae sunt [consummatae] veritas. Nam ubi est perniciosa demoniorum acies? ubi inanes et execrandae idolorum immolationes? ubi falsi nominis deorum deceptorum animarumque corruptrices divinationes? Ubi debacchationes Veneris, et sacra mysteria Cereris, atque Dianae hospiticia? Ubi Dionysii vesanae festivitates cum illicita virorum vesania, et nuncupati Mithrae justa imbutio? Ubi sub terra et supra terram facta et aëria homicidia vo-

* Fort. *sapidis*: c. Jol. nihil mutat, neque vero necesse fuit, cum *saporis* adjective dicatur non secus ac *sapidus*.

catorum deorum taliter delectantium? Nonne omnia unigeniti Filii Dei adventu perierunt, et finem profanissimum susceperunt? Nonne pulchre quondam dedicata eorum templa, nunc imperatoris elisa jussis et ad terram prostrata sunt? Nonne memorie ipsorum ab omnium corde Christianorum disparuerunt, et illud prophetie ipsius rebus factum aspicitur; videlicet: *Repleta est terra cognoscendi Dominum quasi aqua multa quæ operit mare (Isa. xi)*? Adoremus igitur Dominum qui apparuit, et ab hoc nos sævissimo liberavit errore. Hymnum dicamus ipsius infinite misericordie, prædicemus Ecclesie nostræ altissimo monti horribilem et ineffabilem dispensationis ejus condescensum [consensum]. Exaltemus voces in fortitudine, et ne parcamus magnificentiam majestatis ejus incomprehensibilem, scilicet affectum quem erga nos exhibuit, enarrantes. Dicamus ad eum et nos cum propheta: *Quis Deus sicut tu, auferens iniquitates, et occultans peccata residuis hæreticis tuæ (Mich. vii)*? Præterea choros ducamus cum præsentī sacro commercio, ave illi affati tanquam gaudii bravium tribuentes. Gaude igitur, sacratissimum collegium divini ac sacrati conventus. Gaudete, sanctorum Patrum sanctissimi propugnatores. Gaude sine mendacio congregatio, in cujus medio Deus inambulat, sicut scriptum est (*Psal. cv*). Gaude, concilium spiritali apparitione refertum: ex qua qui illustratur, non offendet ad lapidem hæreticæ falsæque locutionis spiritales animæ pedes. Gaude, speculator divinarum indagacionum; quem qui modeste sequitur, a minitante romphæa cruitur. Gaude, semper floride paradiso, in cujus medio vitæ lignum plantatum est, per quadripartitam evangeliorum tabulam præsidens. Gaude, anrea ignitaque columna in novum Dei Israel, lucidis dogmatum doctrinis ab Ægyptiaca manu, id est hæretizantium errore liberans, et ad terram repromissionis Patrum orthodoxia deducens. Audacter in ostensione veritatis et fiducialiter age. Revelata facie gloriam sacræ et catholicæ Ecclesie prædica. Supra petram stabilis conversationis versatiles quorundam mentes doctrinis confirma.

Tuque, præcipue o sanctorum Patrum concursus et sacratissime præco, atque instantis nostri cætus exarche, qui sublimem nobis per Christum thronum adornas, magni et primi pastoris diligentissimum speculum, spiritus mundissimum habitaculum, rectissima orthodoxorum dogmatum ponderatio, politaque in Christo conversationis habitæ regulæ nominatissima lucerna, et septem candelabrorum luminibus tota fulgidissima. Resplendere fac nobis tanquam ex invisibili candelabro sacræ cathedræ evidentissimorum verborum perspicuitates. Distribue autem et esurientibus vivificum divini magisterii panem, et nutri populum in extranea terra vagum effectum hæretici incolatus. Efficere nobis novus Joseph frumenti dator, et ambiguitates scripturalium explanans ænigmatum, opimis nos et spiritalibus interortationibus nutri. Eleva oculos tuos, et vide super

A te collectos filios tuos, qui luporum congressionibus dispersi sunt. Plenum tibi esse omne sacratissimum hoc divino decreto templum conspicitur. Crebro mentis tuæ saltu bestiarum preoccupa impetus, et hos præveniens sapientia tua exclude. Semper ovili tuo tranquillitatem concilia. Præmium autem hoc frequentibus ac bene sonantibus ad Deum emissis orationibus, ut tibi in multitudinem augeatur secundum repromissiones quæ sunt in Abraham instar astrorum numeri factæ. Gaude vero et tu, Nicensium inclita urbs, inter metropoles opinatissimum nomen, Bithyniensium provincie gloriosissimæ primitiæ: quæ prius quidem sanctorum decem et octo trecentorumque deiferorum Patrum vestigiis sanctificata es, nunc autem horum successorum æquo B trecentorum cum quinque decadibus numerum complementum, ac reverendorum monachorum qui pene innumerabilis sunt multitudinis, eisdem benedictionibus [benedictionum] circumdata es gratiis. In te quippe orthodoxiæ [orthodoxæ fidei] fundamentum a quadam satanica subversione concussum perculiturum [periculaturum: forte deest, sed non], stabilimentum sine perturbatione percepit. In te feram illam et imitem bestiam, Arium scilicet, divinus ille Patrum chorus sacris Scripturarum expansis captavit reibus, et terribilibus anathematibus perculit, et hinc Filium Dei et Patris, Dominum et consubstantialem gignenti, omnis natura hominum prædicare didicimus; et idcirco præsens sacratissimum compactum hujus numerosi conventus dualitas piorum imperatorum consolidans colligi sanxit, Irene videlicet nova Helena cum filio proprio Constantino novo, quos in te Spiritus gratia, quæ tunc et nunc sanctis illuxit Patribus, conservet per largissima tempora, imperturbabile donans eis imperium, hostiumque nationes ante pedes prosternat, quatenus nobis honorum copia non deficiat. Gaude itaque in his, o metropoleon inclita species; quoniam in te nobis et primo honorum exordium, et nunc finis exortus est, venerabilium nimirum imaginum catholicæ Ecclesie prisca traditio in suis terminis restituta. Nunc vero lætatur cælum, et nubes stilant justitiam. Nunc medius paries maceræ dissolutus est unitione dissensionis concessa, et in unius assensionis conspirationem quaternitas orbis terræ collecta est. Nunc multæ quæ in diversa trahabant, convenerunt opinionones, et consonus hymnus a sinibus terræ usque ad fines terræ Deo dirigitur. Gaude igitur tripudians super his et tu, catholica Ecclesia in toto terrarum orbe diffusa. Duc choros exultans super filiorum tuorum conventu: deponere divisionis pannos, et induere integra orthodoxæ tunica unitatis. Jam non poneris opprobrium iniuricis tuis, subsannatio et derisio populis qui in circuitu tuo sunt. Non jam timebis contemptus hominum, Hebræorum scilicet et Agærenorum, qui sine Deo et sacra initiatione consistant, quasi tibi non fuerit perfectio fidei doctrinis apostolicis tradita. Jam non ab hæreticorum ore criminaberis

quasi recesseris ab uno Deo propter decentissimum honorem erga ipsius amicos exhibitum. Jam non reputaberis idolorum similis templis propter sacratissimarum in te imaginum erectionem effectam. Decet enim te tanquam regi sæculorum Filio et Verbo Dei nuptam, in carne ipsius dispensationis humanam formam habentem anthropomorphon imaginem per picturam ferre, ut innotescat quod regia sponsa sis. Decet enim Dei genitricis Matris Christi qui te desponsavit, imaginem tuis sacratissimis parietibus factam in pictura et musivorum opere [in pictura facta ex musivorum opere] ferre: quatenus gratia quæ tibi per hanc illuxit, tacita prædicatione communiter cunctis populis prædicetur. Nisi enim ex hac incarnaretur, quomodo tam specioso sponso tu spiritali copula jungereris? Decet enim te et omnium sanctorum apostolorum, et prophetarum, confessorum, patriarcharum, et sanctorum Patrum, studiosorum quoque ac martyrum, et totius pii collegii formatas imagines interius in picturarum confectionibus ferre: quatenus ipsa perfectionem orientis qui te ab alto circumfulsit, omni visione ostentes. Aliis quidem tuam quodammodo prænuntiantibus vocationem, et prophetiis suis sponso quasi quibusdam dotibus antea desponsantibus; aliis vero evangelicum tibi ministrantibus verbum, et per universam terram dispersa rationabilia tibi ovilia colligentibus; aliis autem suis quasi sudoribus per eandem in dogmatibus diligentiam incorruptibilitatem gregibus tuis mercantibus; porro aliis sanguinibus suis erga te sinceram affectionem etiam usque ad mortem conservantibus, et hoc modo certitudinem in te veritatis demonstrantibus. Quibus cum denis millibus celestium angelorum coronam ferens, et amplissime prædicans, enuntia virtutes ejus qui de tenebris te idololatrici erroris vocavit in admirabile lumen suum, id est, in se ac Patrem qui sine initio est, atque in consempiternum et consubstantialem Spiritum suum, in unam scilicet quæ est super omnem principatum, naturam, fidem et confessionem. Cui gloria et imperium nunc et in universa sæcula sæculorum. Amen.

Per cuncta sanctissimo et beatissimo fratri et ministro, domino Adriano pape senioris Romæ, Turasius misericordia Dei episcopus Constantinopolis novæ Romæ in Domino salutem.

Sufficeret quidem salutaris dispensatio magni Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi ad pacem, unanimi-
tatem et concordiam omnibus Christianis. Ipse namque post ex mortuis resurrectionem apostolis suis insufflans ait: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis* (Joan. xiv). Cujus rei gratia

A lonicensibus præcipiens ait: *Itaque, fratres, state, et tenete traditiones quas didicistis sive per sermonem, sive per epistolam nostram* (II. Thess. ii). Sed quoniam inimicus qui ab initio nequam est diabolus, non dimisit per diversa tempora ædificatam supra fundamentum apostolorum et prophetarum Ecclesiam secundum quod sibi visum est, discindere atque dirumpere, semet inferens per quosdam se sequentes viros malos, et zizania superseminare in regione hac, quæ culta est a vobis Spiritus, apostolis scilicet sanctis: ipsi enim virtute ex alto accepta, et hac divinæ sulcis operationis proscissa, escam æternæ vitæ reliquerunt his qui per ipsos crediderunt, carpendam; horum deiloquam doctrinam sancti Patres nostri, qui hujus pastores et custodes per singula fuere tempora, suscipientes, zizania, id est hæreses et novitates addititias [subreptas] atque introductas radicibus exciderunt: et messem mundam arvo conservaverunt. Vestra ergo fraterna et summo pontificio decorata sanctitas cum his per deiloquas suas doctrinas quodammodo sermocinata, et ab eis accepto veritatis verbo, spinosas herbas quæ nunc germinaverunt, fidelissimorum et pacificorum imperatorum veritati concordans, evellere machæra Spiritus festinavit, mittens secundum scriptam sibi petitionem nostram ad universalem synodum faciendam æquivocos viros principis apostolorum Petri. Quibus advenientibus, pii et tranquillissimi imperatores nostri eos benigne suscipientes, ad nos jubebant mitti, per eos litteras vestras nobis suscipientibus. Et locuti cum illis quæ conveniebant, advocavimus et eos qui ab Oriente venerant sacerdotio decoratos viros, Joannem et Thomam, verbi et scientiæ participes, atque reverentia et modestia perornatos: aderant enim hic et ipsi per idem tempus pervenientes. Itaque congregatis omnibus Deo amabilibus episcopis hujus diocæses, per nutum et divinum zelum fidelissimorum et piorum imperatorum, sessio synodi facta est. Sed quidam ex insensatis sensibus moti, turbationemque intra se facientes, exurgere nos fecerunt e consensu: et prohibiti, anno uno taciti mansimus. At vero anno transacto, rursus Deo amabiles episcopi congregari in Nicensium clara metropoli Bithyniensium provinciæ a piis imperatoribus nostris jussi sunt. Siquidem et nos comites nobis asciscentes Deo amabiles viros et loci servatores vestros, similiter et eos qui de Oriente venerant, perreximus ad eandem metropolim. Qui cum omnes sedissemus, caput fecimus, Christum. Jacebat enim in sancta sede Evangelium, sanctum, contestans omnibus nobis sacratis viris qui conveneramus: *Judicium justum judicate* (Joan. vii): *Judicate inter sanctam Dei Ecclesiam et novitatem*

tudinis et veritatis semitam ostendebas. Sic ergo A dirupta membra in unum conveniebant; sic vera consonantia confirmabatur; sic catholica Ecclesia unitatem recipiebat. Cum quibus et earum quæ de Orientali diocesi missæ sunt nobis litteræ, lectione facta, integra paternæ traditionis pulchritudo demonstrabatur, ac vis veritatis roborabatur, propositis videlicet lectioni plurimis testimoniis Patrum. His itaque gestis prædicabatur a nobis omnibus, qui beneplacito Dei congregati eramus, recta et irreprehensibilis confessio, quæ nobis missa est a vobis, et per relationem etiam piis imperatoribus nostris. Et omnes hæreticæ illius pravitatis hæresiarchæ, et qui eos secuti sunt, et inconvertibiliter vitam suam finierunt, pari depositione [*hoc est, religionis officio*] damnati sunt cum his qui ante catholicæ hæretici fuerunt Ecclesiæ [in cathol. Eccl. hæreses amplexi sunt]. Qui enim in vita sua præsentis fuere, salutem [adhuc superstites erant, sal.] suam per scriptos a se libellos confessi sunt. Et nequaquam dimisit Christus Deus noster, petra nimirum in qua stabiliti sumus, desuper contextam per totum tunicam, id est Ecclesiam suam, quæ ab ipso et per [*Gr., et cod. Sol., super*] ipsum ædificata est, discissam et diruptam; sed nec membra alias atque aliter sese moventia. Quin potius una cum veteribus hæresibus etiam errorem vanæ [*Gr., novæ*] pravitatis eorum, qui Christianos accusantes contra venerabiles imagines rabi- B hide latrant, verbo gratiæ suæ destruxit, et gladio spiritus pupugit. Et satisfacti sumus per omnia, et per experimentum cognovimus, quia valet super omnia veritas, et vincit secundum non mentientem dicentis vocem. Resistit autem ei universorum nullus [*Gr., omnino nihil*], et est robustissima, ita ut elevetur contra omnes inimicos; et eorum qui resistunt sibi, legiones dissolvit. Ecce enim, ecce labia quidem falsa loquentium cessaverunt, et caligo procacium vituperationum quievit; illuxit autem veritatis dogmatum speciositas, undique abjecta hæretica infamia. Et Ecclesia ornamentum suum sortita est, et accepit requiem ex opprimentibus se doloribus. Immobiles enim est et inexpugnabilis: adversus cujus fidem portæ inferi et infidelitatis prævalere non poterunt, sicut ex Dominica voce audivimus (*Matth. xvi*): *Et repletum est gaudio os nostrum, et lingua nostra exsultatione (Psal. cxxv)*: et facti sumus letantes in Ecclesia, cui præsidemus secundum Dei voluntatem. Hæc itaque facta sunt Christo, qui super omnia Deus noster est, volente, per orthodoxos et fortissimos imperatores nostros. Ipsi enim in omni loco venerabiles imagines erexerunt, tam scilicet in celeberrimis templis, quam in regalibus palatiis suis. Quibus Dominus Deus vicissitudinem tribuat, exaltans cornu regni eorum tam ad pacem Ecclesiarum suarum, quam ad salutem omnium Christianorum. Et sit nomen ejus benedictum in sæcula sæculorum. Amen.

Per omnia sanctissimo et beatissimo fratri et comministro Adriano papæ senioris Romæ Tarasius indignus episcopus Constantinopolitæ novæ Romæ in Domino salutem.

Multifarie multisque modis, evangelice simul et apostolice atque paterne docemur sine avaritia habere mores in sacerdotii sanctificatione, et non aurum, non argentum, aut aliquid aliud usurpare super manus impositione omnis sacrati viri, quemadmodum ostendimus in ordinatis inferiori testimoniis, tam ex Scripturæ divinæ assertionibus, quam ex paternis magistris assumptis. Qui enim manus imponunt, ministri sunt Spiritus, non venditores Spiritus: gratis quippe accipientes gratiam Spiritus, gratis his qui a se percipiunt, dare præcipiuntur, ex Dominica voce hanc libertatem [*Gr., liberalitatem*] adepti. Si quis autem convictus fuerit pecunia hanc obtinuisse, abjectum fore ab ordine sancto promulgans hujusmodi: et licet nomine sacerdotium sortiatur, sed fallitur sermo in causa [*in re*]. Nemo enim servire potest Deo et mammonæ, sicut ex Evangelio didicimus (*Matth. vi*). Quia vero prophetice audivimus Deo clamante: *Sacerdotes, loquimini ad cor Jerusalem (Isa. xl)*; rursusque comminante atque dicente: *Speculator si viderit gladium venientem, et non insinuavit tuba, et populus se non custodierit; et veniens gladius acceperit ex eis animam, sanguinem de manu speculatoris requiram (Ezech. xxxiii)*. Timorem ex silentio damnationis denuntiamus præsulibus omnibus Ecclesiarum quæ apud nos sunt, ut cum fiducia secundum divinum Apostolum dicamus (*Act. xx*): Mundi sumus a sanguine prævaricantium canonicas dispositiones, et multo magis eorum qui per pecunias manus imposuerunt vel imponunt [*Gr., vel manus impositionem acceperunt*]; Petro divino Apostolo, cujus cathedram sortita est fraterna sanctitas vestra, hos tanquam Simonem Magum deponente. Hujus rei gratia non subterfugimus, quo minus annuntiemus veritatem, custodientes et tenentes quæ a sanctis et laudatissimis Apostolis, et memorabilibus Patribus nostris canonicè sunt prolata: et hos qui quid horum contempserint, abominamur. Igitur fraterna et summo sacerdotio decorata sanctitas vestra, jure ac secundum Dei voluntatem pontificalem ordinans pietatem [*Gr., sacrum hierarchicum gubernans ordinem*], opinatissimam habet gloriam. Dixit enim per prophetam primus et magnus summus sacerdos Christus Deus noster: *Vivo ego, sed glorificantes me glorificabo (I Reg. ii)*. Nosti enim, vir desideriorum Spiritus, quia tolerabilior est Macedoni et eorum qui circa ipsum sunt, Spiritus impugnationum impia hæresis. Illis enim creaturam et servum Dei ac Patris Spiritum delire fatentibus, isti sui ipsius eum, ut autumant, servum efficiunt. Omnis enim dominus quod habuerit, si voluerit, vendat, sive servum, sive aliud quid eorum quæ possidet. Similiter et qui emit, dominus volens esse ejus quod emerit, per pretium pecuniæ illud acquirit. Ita et qui hanc iniquam actionem operantur, detrahunt Spiritui sau-

cia, aequaliter peccantes his qui blasphemant, docent, in Beelzebub ejicere daemona Christum (Luce. xi). Atque ut verius dicamus, Judæ comparantur traditori, qui Dei occisoribus Judæis pretio argenti Christum venundedit. Cum ergo sanctus Spiritus consubstantialis sit Christo Deo nostro, ejusdem omnino et ipsi portionis erunt, ut ostensum est. Si vero non venditur, (perspicuum enim est, quod nullo modo) non est procul dubio in eis gratia Spiritus sancti, id est, sacerdotii sanctitatis. Nam quod non acceperunt, non habent. Memores ergo sint sancti Petri, ad eum qui hoc studebat ita dicentis : *Non est tibi pars, neque sors in sermone hoc* (Act. viii). Si enim venundatur sacerdotii dignitas, ergo superflua est apud ipsos vitæ probabilis actio, et in castitate aliisque virtutibus conversatio. Superfluus est secundum ipsos etiam Paulus divinus Apostolus docens, oportere episcopum irreprehensibilem esse, prudentem, ornatum, doctorem, continentem, sobrium, amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicant arguere (I Tim. iii, Tit. i). Proferuntur [evanescent] igitur hæc omnia de venditoribus ac emptoribus beneficii [sacerdotii]. Porro subjecta sanctorum testimonia alienum omnino a sacerdotio pronuntiant eum qui dederit aliquando vel acceperit in aliquo tempore, sive scilicet ante manus impositionem, sive in manus impositione, sive post manus impositionem. Accipere est enim, accipere quando-cunque. Sed et omnes promotiones ecclesiasticas auferunt in datione pecuniarum.

Canon sanctorum Apostolorum 29.

Si quis episcopus aut presbyter, aut diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, deiciatur et ipse et ordinator ejus, et a communione modis omnibus abscindatur, sicut Simon Magus a me Petro.

De Actibus apostolorum (cap. viii).

Cum vidisset autem Simon, quia per impositionem manus apostolorum daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam, dicens : *Date et mihi hæc potestatem, ut cuiuscunque imposero manus, accipiat Spiritum sanctum.* Petrus autem dixit ad eum : *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quia donum Dei existimasti pecunia possidere. Non est tibi pars, neque sors in sermone isto : cor enim tuum non est rectum coram Deo. Penitentiam itaque age ab hac nequitia tua, et roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis et obligatione iniquitatis video te esse.*

Ex libro tertio Regnorum (cap. xiiii).

Non est reversus Jeroboam de via sua pessima, sed e contrario fecit de novissimis populi sacerdotes excel-

A Ex libro quarto Regnorum (cap. v), de lepra Giezi. *Reversusque Naaman ad virum Dei cum universo comitatu suo, venit et stetit coram eo, et ait : Vere scio quod non sit Deus alius in universa terra, nisi tantum in Israel. Obsecro itaque, ut accipias benedictionem a servo tuo. At ille respondit : Vivit Dominus, ante quem sto, quia non accipiam. Cumque vim faceret, penitus non acquievit; et post pauca : Dixitque Giezi puer viri Dei : Pepercit dominus meus Naaman Syro isti, ut non acciperet ab eo quæ attulit. Vivit Dominus, quia curram post eum, et accipiam ab eo aliquid : et secutus est Giezi post tergum Naaman. Et post pauca : Et dixit Naaman : Accipe talentum argenti et coegit eum, ligavitque duo talenta argenti in duobus saccis, et duplicia vestimenta. Et post alia : **B** Et dixit Elisæus : Unde venit Giezi? Qui respondit : Non ivit servus tuus quoquam. At ille ait : Nonne cor meum in presenti erat, quando reversus est homo de curru suo in occursum tui? Nunc igitur accepisti argentum, et accepisti vestes, ut emas oliveta, et vineas, et oves, et boves, et servos, et ancillas; sed lepra Naaman adhærebit tibi et semini tuo in sempiternum : et egressus est ab eo leprosus quasi nix.*

Ex sancti Basilii episcopi interpretatione in Isaiam. (In cap. viii, post medium.)

C Legem dedit in adjutorium, ut dicant : Non sicut hoc de quo non licet dare munera. Hæc vero lex non est sicut verbum hoc quod est in ventriloquo : non enim ad deceptionem excogitata est, sicut illa, sed magistra est veritatis : et illi quidem in argento [pro arg] divinant. Hoc enim est quod deridetur, quia et argentum eis tribuunt mercedem fallaciae hi qui decipiuntur. Hoc autem verbum, id est legis, non est tale, ut munera dent pro eo. Nemo enim gratiam Dei vendat. *Gratis, inquit, accepistis, gratis date* (Matth. x). Vides, qualiter indignatus Petrus sit contra Simonem, pecuniam pro Spiritu sancti gratia offerentem? *Pecunia tua, inquit, tecum sit in perditionem; quia existimasti donum Dei per pecuniam possidere* (Act. viii). Non est ergo Evangelii sermo, sicut verba quæ venduntur a ventriloquis. Quid enim dabit quisquam dignum pro eis in computationem? Audi David hæsitantem atque dicentem : *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi* (Psal. cxv)? Non possunt ergo munera dari de hoc condigna gratiæ, quæ ab ipso est. Unum est donum dignum, custodia videlicet ejus quod donatum est. Qui dedit tibi thesaurum, non pretium repetit dati, sed custodiam dignam ejus quod datum est.

Ejusdem ex epistola ad episcopos destinata qui ab ipso erant, ut non manus imponerent per pecunias.

Existimant se non peccare, quia non pariter cum manus impositione mutius accipiunt. A peccato autem

contaminantes acceptationibus, vosmetipsos indignos A
laciatis celebrandi sancta mysteria.

De vita S. Joannis aurei oris.

Accessit ille qui longæ nobis erat disputationis auctor, ad episcopos omnes, Eusebius videlicet accusator sex reliquorum episcoporum, et postulans ut susciperetur in communionem. Contradicunt quidam episcoporum, non oportere illum in [ut] calumniatorem admitti. In his supplicavit dicens: Quoniam litis [lis] majorem partem per duos annos examinavit [examinata est], et dilatio [causa] ad testes effecta est, deprecor vestram Deo amabilitatem ut mihi ab eo testes [Gr., ut a me testes] hodie tribuantur. Nam si et Antoninus episcopus mortuus est, qui accepto auro promovit; sed manent qui dederunt et ordinati sunt. Sanxit præsens concilium, ut requiratur negotium; inchoatur causa ex lectione monumentorum quæ primitus gesta sunt. Ingressi sunt testes: ingressi sunt et sex qui dederunt et ordinati sunt: in initio negabant. Cumque permanereat testes tam laici quam presbyteri, quibus visum fuerat fidenter esse [Gr., visi fuerant confidere] credendum; quædam autem et mulieres: etiam species pignorum præfati, et loca, et tempora, et quantitatem; non admodum bene conscientia sua disposita, ultronei confitentur absque multa necessitate: quia dedimus, confitemur, et facti sumus talem existimantes consequentiam [consuetudinem] esse, ut videremur a curia publica liberari. Et nunc obsecramus ut, si quidem justum est nos esse in ministerio Ecclesiæ, simus: sin autem, saltem aurum quod dedimus, recipiamus: nam uxorum nostrarum quædam dedimus vasa. Joannes ad hæc repromittebat concilio, quia a curia quidem ego eos cum Deo liberabo, postulans imperatorem: vos autem præcipite accipere illos quod dederunt, ab hæredibus Antonini. Præcepit synodus aurum quidem eos recipere ab hæredibus Antonini, communicare autem intra altare, et esse privatos sacerdotio: ne istis indulgentiam consecutis, consuetudo fieret Judaica vel Ægyptia vendendi sacerdotium, vel emendi. Aiunt enim pestilentem et falsidicum patriarcham Judæorum per singulos annos vel infra, archisynagogos per vices constituere causa colligendæ pecuniæ: similiter et æmulatorem hujus, Ægyptiorum scilicet patriarcham; ut impleatur illud propheticum: *Sacerdotes ejus cum muneribus respondebant, et prophetæ illius cum argento divinabant* (Mich. III).

Ex canonibus sexcentorum triginta sanctorum Patrum; qui Chalcedone convenerunt regula secunda.

Si quis episcopus per pecunias fecerit ordinationem, et sub pretio redegerit gratiam quæ non potest vendi, ordinaveritque per pecuniam episcopum, vel chorepiscopum, vel presbyterum, aut diaconum, vel quemlibet ex his qui connumerantur in clero; aut promoverit per pecunias dispensatorem, aut

defensorem, vel mansionarium, aut quemquam qui subjectus est regulæ, pro sui turpissimi lucri comodo: is quem hoc attentasse probatum fuerit, proprii gradus periculo subiacebit: et qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione aut promotione, quæ per negotiationem facta est, proficiat, sed sit alienus ea dignitate et sollicitudine, quam pecuniis quæsitiv. Si quis vero mediator tam turpibus et nefandis datis vel acceptis exstiterit, siquidem clericus fuerit, proprio gradu decidat: si vero laicus aut monachus, anathematizetur.

Ex synodica epistola Gennadii sanctissimi archiepiscopi Constantinopoleos, et synodi quæ cum eo erat.

Sit igitur et est abjectus, et ab omni sacerdotali dignitate atque officio alienus, et maledictioni anathematis subditus, tam qui possidere hoc sacerdotium per pecunias opinatur, quam is qui præbere id propter pecunias pollicetur, sive clericus, sive laicus sit: sive convictus, sive non fuerit convictus hoc facere. Non est enim possibile convenire inconvenientia, neque cum Deo concordare mammona, vel eos qui huic serviunt, servire Deo. Dominica est etiam sententia hæc quæ incunctanter asserit, non posse Deo servire et mammonæ (Matth. vi; Luc. xvi).

Ex canonibus sanctæ sextæ synodi regula vigesima secunda.

Eos qui per pecunias ordinati sunt, sive episcopi, sive quicumque clerici, et non secundum probationem et vitæ optionem, deponi præcipimus: sed et illos qui hos ordinasse noscuntur. Audiamus hæc omnia, et auribus percipiamus, non solum summi sacerdotes et sacerdotes et qui in clero connumerantur, sed et omnes qui orbem habitamus terrarum. Oportet enim abundantius nos intendere his quæ audiuntur, ne forte defluamus: *Quia non corruptibilibus argento et auro redempti sumus de vana nostra traditionis paternæ conversationis, sed pretioso sanguine Agni immaculati et incontaminati Jesu Christi* (I Petr. 1). Sic nos doceto, vir sacratissime, sequi divinam Scripturam, et evangelica, apostolica, canonica, et paterna præcepta. Obedimus enim verbis oris vestri. Super excelsa conscende, exalta in fortitudine vocem tuam: abi in latitudine, prædica cum fiducia, ut auferatur et in abolitionem veniat impositio manus quæ per pecunias fit: necnon et quidquid hanc propter avaritiam, injustitiam et acquisitionem, turpis lucri gratia sequitur. Hac enim una cum his quæ cum illa conveniunt, a populo acquisitionis qui nomine Christi censetur, et gratis consecutus est redemptionem, ablata, omnia contagia quæ nequitiam sequuntur, radicibus amputantur, et sacerdotes ut palma floreant, Christi odorem his qui salvi sunt inspirantes, et Ecclesiæ triumphale carmen canentes: Abstulit Dominus injustitias tuas

* Ad oram cod. Jolyani; Hi canones non apud Latinos, sed apud quosdam Græcos inveniuntur, sicut alia nonnulla.

ex te. Quin et eos qui carpunt dulcedine replentes, et multiplicantes illos in terra a pingui [senectia uberi], longævæ, inquam, illius vitæ ac incorruptibilibus hæredes monstrantes.

Deo colendissimo comministro domino Joanni presbytero et hegumeno seu anachoretæ [Gr. et anachoretæ, curarum scilicet mundanarum contemptori], Tarasius indignus episcopus Constantinopoleos novæ Romæ in Domino salutem.

Qui ex fluentis divini Spiritus irrigatus, et inspiratione hujus est illustratus, David ille scilicet inter reges propheta et inter prophetas rex, laudans dicebat: *Initio cognovi de testimoniis tuis, quoniam in æternum fundasti ea (Psal. cxviii)*. Sine mendacio itaque his qui intellectum habent, est hymnodia hæc, et serina his qui concinunt eam. Ait enim inspector Dei Moyses de omni divinæ Scripturæ affatu: In illis non est addere, et ab illis non est auferre (*Deut. xii, xxxiv*). Qui ergo scrutabiliter et non transitorie omnibus sacris Scripturis et paternis doctrinis incumbunt, et lectioni horum intendunt, et mentem suam pietati et veritati infigunt et non ad propriam hanc voluntatem referunt, illuminantur mirabiliter a montibus æternis, illustrati ab evangelicis et apostolicis præceptis. Montes enim hæc Psalmista nominat (*Psal. lxxv*), quoniam in his meditates et inambulantes, ad cœlestia pertransimus: æternos autem, quia non recentia nec temporalia, sed ab origine mundi prædicta sunt [*Gr.*, ante mundi constitutionem dicta sunt]; quanquam novissimis temporibus prolata sint a prædicatoribus evangelicæ prædicationis. Nos ergo, vir desideriorum, eorum videlicet quæ sunt Spiritus, Deo te a juventute cognoscens deditum, paucos cordis nostri motus et voluntates ad animi alacritatem commendamus: plura quippe silentio honorentur. Utique auditum est a vobis de synodo quæ facta est beneplacito Dei in Nicensium urbe: ad quam videlicet synodum nos et sacrati viri et loci servatores tam papæ senioris Romæ, quam Orientis sanctissimorum principum sacerdotum convenimus; necnon et Deo amabiles episcopi plurimi secundum præceptionem piorum imperatorum nostrorum. Similiter et reverendi archimandritæ et hegumeni, et multitudo monachorum. Cumque multa inter nos dicerentur, quod verum et placitum est Deo, sancitum est; et secundum priscam legislationem sanctorum Patrum nostrorum Ecclesia recepit imaginum picturam et titulos, ad superiorem sensum [elevationem animi] et memoriam mentis nostræ, ac participationem ejusdem sanctificationis. Quidquid enim sanctum Evangelium per lectionem insinuat nobis, id ipsum

nostræ sanctæ Dei genitricis, sanctorumque angelorum, et omnium sanctorum Patrum nostrorum. His ita se habentibus, quæta est synodo pars major reverendorum monachorum [episcoporum]. Sed et nos præscivimus querelam istam, quia plures episcoporum pecuniis obtinuerunt sacerdotium: et licet peccatis nostris obcæcemur [implicemur], et horum retribus constringamur, in quibus propitius nobis sit Deus: attamen evangelicorum mandatorum et canonicarum præceptionum cognitionem percepimus, et in munda conscientia, et simplici corde, et in more sine avaritia, et imperturbabili ad Deum habito, canonicum [*Gr.*, conscientia alacriter erigente se ad Deum, can.] per omnia sequi optamus præceptum: et comprehendimus [submisimus] nosmetipsos, inclinavimus ad serviendum evangelicis atque apostolicis et paternis dispositionibus: decertantes ut hi qui sacerdotium sortiti sunt, sic degant et vivant et conversentur, sed et omnes qui Christi nomine vocitantur. At si quidam non acquieverint præceptis istis, communicator talium qui dicuntur quidem, non autem sunt sacerdotes, esse non patior, sed alienus ab horum sum portione: et mihi quidem protestari hæc non pigrum, ipsis autem tutum. Divini ergo canones dantem vel accipientem in ordinatione sacerdotii, deponunt, et persequuntur [expellunt] a sacerdotali dignitate. Inspector Dei Moyses, ut dixi, clamat: In illis, inquit, non est addendum, et ab eis non est auferendum (*Deut. xii, xxxiv*). Similiter et hymnographus David psallit, et nos cum illo: *Ab initio cognovi de testimoniis tuis, quia in æternum fundasti ea (Psal. cxviii)*. Et quis ad hæc resistendi idoneus? nisi forte infatuetur sensu, et divinis velit illudere. Jam enim fundata sunt testimonia Dei, et radicata sunt in Ecclesia ejus: licet quidam temporaliter non obedientes, minime custodiant ea. Illa ergo in æternum manent; et beati qui scrutantur ea, et his obediunt: et væ qui non obediunt. Omnis ergo episcopus, vel presbyter, aut diaconus convictus, quod per pecunias manus impositionem dederit vel acceperit, a sacerdotio decidit. Fortassis autem dicunt aliqui, quia poenitentiam agimus pro peccato, et Deus ignoscit illud. Ita et ego dico, quia et omnes agentes poenitentiam Deus suscipit, et indulget per poenitentiam peccata quæ jam patrata sunt. Novi enim et David adulterio depressum et homicidio (*II Reg. xi*), sed acta poenitentia receptum, et divino testimonio approbatum: *Inveni David, inquit, filium Jesse, virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas (Psal. lxxviii; Act. xiii)*: et sancta David propheticæ testimonium habentia: perspicuum ergo est, per poenitentiam eum fuisse

(*Matth. xxi*; *Marc. ii*; *Luc. v*): verum nullum ex his in sacerdotii dignitate numeratum, nisi forte id ante baptismum commiserit. Novi et monachos aliquot, cum in mundo essent, omni libidine conspurcatis; cum autem solitarie viverent, tanquam faces in orbe resplenduisse [fornicatione detentos, effectos autem monachos sicut luminaria in mundo per studiosam vitam lucentes]: nullum tamen ex his in sacerdotem ordinatum. Quod si autem id semel atque iterum factum est, non tamen confestim legem in Ecclesia præseribit. Scimus sanctam [almam] Mariam a prius meretricem fuisse, postea factam continentem [fornicariam, rursus autem pudicam]: non tamen inter diaconas relata est. Quorsum vero hæc dico? cum veritatis sermonem cognoscam, et eum qui a divinis apostolis initiatus est, audacter clamantem [a divinis apostolis et sanctis Patribus nostris edoctus audacter clam.] videam (*Can. 30*): Quod quicumque per pecuniam ordinatus est episcopus, aut presbyter, aut diaconus, alienus est a sacerdotali dignitate: non enim divini Spiritus gratia venditur. Culpicum hoc studium est, Simoniacæ hæc machinatio, et aliena a sacerdotali sanctificatione. In scortatione aut adulterio si quispiam post baptismum fuerit deprehensus, divini canones illum ad sacerdotium non admittunt: quin etiam si quispiam promotus ad sacerdotium, tale [Gr., proma. est ad sacerdotium qui tale] aliquid fecerit, confestim ejicitur. Omnis igitur vir qui in poenitentia perdurat, per bonitatem et mansuetudinem Dei veniam peccatorum suorum obtinet, quemadmodum etiam in superioribus demonstravimus. Novatam autem, et ejus impiæ hæresis assecelas anathematizo, utpote qui injuriosè adversus poenitentiam, et mansuetudinem Dei elevet. Quare ejus opinionis sum, ut constet recipiendum episcopum per pecunias ordinatum modo poeniteat: bonus enim Deus est in omnibus, et viscera ejus aperta sunt super omnem hominem poenitentem, quem etiam in regnum suum inducit. Sed quoniam juxta divinum Apostolum (*I Tim. iii*), episcopus inculpabilis [irreprehensibilis] esse debet: qui propter pecunias aliquem ordinat, aut ab aliis ordinatur, alienus est a sacerdotali dignitate, ut omnes novimus quicumque Ecclesiæ alumni sumus. Ergo bona et laudabilis poenitentia quæ ad Deum ducit, et a peccatis liberat. Et ego quoque misericordia indigeo: novi enim Dei mansuetudinem, qui omnem ad se venientem recipit. Dixit enim per prophetam: *Tu primus dic peccata tua, ut justificeris (Isa. xliii)*. Et: *Dixi: Eloquar iniquitatem meam coram Domino, et tu remisisti impietatem cordis mei (Psalm. xxxi)*. Et: *Pro ea orabit ad te omnia sanctus in tempore opportuno (ibid.)*. [Gr., add. Et Corinthium qui fornicatus est, novi a divino apostolo Paulo receptum, non tamen eVectum ad sacerdotium.] Nam si pater, filio peregre existente, et rem impie et inique agente, redeuntem iterum ad se naturali amore prosequitur,

* I: est, Egyptiacam.

A quanto magis Deus omnium nostrum pater, omnem poenitentem suscipiet in ulnis suis, cum sit singulariter misericors! Non enim mortem petit peccatoris, sed magis ut convertatur et vivat (*Ezech. xviii, xxxiii*). Quemadmodum etiam in Evangelio ab ipsa Domini voce per parabolam de prodigo, et postea poenitente (*Luc. xv*), instructi sumus, a Patre cœlesti recepto in cœlis b. Gaudet enim super omnem hominem agentem poenitentiam. Poenitentia insignis est armatura, magna salutis via, et hospitii regni cœlorum dispensatrix [Gr., regni cœli. conciliatrix: *cod. Jol. reconciliatio regni cœli.*], incorruptibilis viæ dux, martyricorum certaminum æquiparatio, ad Deum viam indicans, et cum ipso nos esse faciens; humani generis baculus, cadentium et lapsorum resurrectio. Beati qui hæc amplectuntur, et huic adherent. Qui hæc exercent, cum angelis vitam æqualem ducunt, ab omni malo declinant, et bonum faciunt. Poenitentia est columna et familiaris dilectionis [collactanea et cohabitatrix charitatis], elemosynæ [Gr. add. orationis] jejunii, abstinentiæ, temperantiæ, probitatis, honestatis, mansuetudinis: et ut verum uno verbo dicam, hæc omnia pollet poenitentia [Gr., hæc omnia est poenit.]. Si quis autem hanc contaminat et contemnit, non inter servatos, sed inter perditos numerandus est, quorum vermis non moritur, et ignis non exstinguitur. A quibus liberemur, digni habiti promissis bonis misericordia et miserationibus Christi Dei nostri. Hæc a nobis prædicantur, vir sanctissime, si forte fuerint, qui nos quoque infamare voluerint. Novimus enim te singularem admonitionem [Gr. et *cod. Jol.*, receptaculum] et cultorem evangelicarum et apostolicarum, canonicarumque jussionum. Quamobrem audacius quoque ad te ista scribimus, cupimusque ut ea monachis, et ascetis, virisque omnibus [Gr., virisque sæcularibus] religiosis, cum quibus tibi commercium est, significes [Gr. add. si vero etiam libuerit, ostendas]: et ut in orationibus tuis cœlpetis nostri memor sis, obnixè rogamus, quo ex circumstantibus nos undique malis tandem aliquando liberemur. Urgent enim et intus et extra insultationes, a quibus misericordia Dei sumus liberati, et posthac quoque nos evasuros confidimus. Quamobrem iterum atque iterum dicimus, ora, precare o amice vir Dei et noster, D imo potius pater: scimus enim quod affectu eo erga nos affectus es, quo pater erga liberos suos. Deus pacis, qui et remota et propinqua ad se convocat, vitam nostram in pace conservet, et omnes illos qui eum colunt et admirantur, nomenque illius invocant, salvos faciat intercessionem et precibus dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis, et omnium sanctorum. Amen. Omnes fratres qui ad vos pervenerint, nostro nomine salutes velim, ut et ipsi vobiscum pro nobis orent.

In cœlis redundat.

Quomodo intelligendum sit Dei nomen esse incommunicabile, et omnem prophetici locutionem, quæ invenitur in idola.

Qui in tertium penetravit coelum, et paradisum ingressus audivit arcana verba (II Cor. xii); qui ab Jerusalem per circuitum usque ad Hircanum prædicavit Evangelium (Rom. xv), Paulus divinus apostolus impiam et inanem gentiliū superstitionem rotdarguens ait: *Mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, et volucrum, et quadrupedum, et serpentium: et coluerunt, et servierunt creature potius quam Creatori* (Rom. i). Juxta hunc igitur sensum intelligere est; quod incommunicabile Dei nomen lignis et lapideis adapterunt: hoc enim illi fecerunt, qui ab omni Deo cultu fuere alieni, et qui ex Hebraeis dementes a Deo defecerunt. Commissi sunt enim inter gentes, et ediderunt opera eorum. Et relicto invisibili, incomprehensibili, et opifice omnium Deo nostro, immolaverunt dæmoniis, Baal, Astartæ, Chamos, Apollini et Jovi, Dianæ et Veneri, Baccho et Mercurio, et plurimis aliis; et horum idola deos appellarunt; sed et volucrum et quadrupedum et serpentium. Quapropter idem Apostolus: *Tradidit, inquit, illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt, repletos omni iniquitate, malitia, nequitia, avaritia; plenos invidia, homicidio, contentione; surrones, detractores, Deo odibiles, superbos, elatos, inventores malorum.* (Ibid.)

Propterea Deus legem dedit per Moysen: deinde prophetas adventum prænuntiantes Salvatoris Christi Dei nostri, nequa arguentes, minitantes, admonentes, cohortantes, ut ii redirent ad agnitionem veritatis, et posthabita creatura servirent Deo vivo et vero, cujus nomen cum creaturis et singularis idolicis communicari non potest. Ait namque Apostolus: *Quæ societas luci ad tenebras? quæ autem conventio Christi ad Belial* (II Cor. vi)? Verum neque lex, neque prophetæ eos convertere potuerunt; permanserunt enim in perditione sua. Advenit ergo qui prædictus erat a prophetis, ipsius Dei Verbum, cœternus Patri, verusque Deus, assumpta carne ex intemerata Dei genitrice semper Virgine Maria, et factus est homo nobis similis excepto peccato, ut nos ab errore idolorum liberaret, et a diaboli servitute eriperet. Expletis ergo omnibus suæ dispensationis mysteriis, passus carne in cruce, et sepultus, et resurgens, et ascendens in cœlos, unde descenderrat, omni illa impuritate et abominatione nos liberavit, missis sanctis, suis apostolis et discipulis ad omnes gentes, accepta ab eis, quemadmodum ipsis promiserat, virtute ex alto, Spiritu Domino, vivificante et omnipotente, qui ex Patre per Filium pro-

nostrum celeberrimi. Quæ tenentes Christiani, signum venerandæ crucis sanctum Evangelium scripto traditum, venerabiles imagines per experimentem reffigurationem, et quamplurima alia Deo dicata: eaque nobis admoventes, et cum affectu adorantes ac salutantes, sanctificationis ipsorum participes efficitur. Non tamen ad hæc quasi ad deos accessere Christiani, quemadmodum ad idola gentiles. Absit id ab eis crimen: nugæ sunt hæc, et vaniloquentia Ieonoclastarum. Ex quo etiam merito Christianorum accusatores appellantur. Cumque dementes sint, vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum (Psal. xi). Labia dolosa in corde, et in corde prava locuti sunt. Quod ea quæ adversus idola pronuntiata sunt a legē divina, prophetis et apostolis, in evangelicarum rerum picturas male exceperunt, pervertentes sacram Scripturam juxta propria desideria; nihil aliud intelligentes, quam ex idolis illis non esse nos per Christum Deum nostrum liberatos, aut salvatos. O hominum dementiam atque insaniam! quia sanctam a profano non distinxerunt. Nam Domini et sanctorum ejus imaginem eodem quod dæmoniorum effigies nomine appellarunt. Proh improbitas hominum! Væ ipsis, quod a Deo resilierunt. Etenim Christiani unum Deum colentes in Trinitate collaudatum, et soli ipsi latrariam offerentes, per sensibilia signa ducimur ad intelligibilia. Cum enim sensibiles simus, non aliter ad intelligibilia provehimur, quam per sensibiles notas tum scripturæ ad meditandum, tum picturæ, qua res coloribus et lineamentis exprimuntur. Hæc enim in prototyporum omnium inducit et evehit recordationem: et alterum quidem auditu percipimus, alterum vero oculis contemplantur. Quæ ita se habent, ut alterum alterius notitiam inferat: habent etiam sine controversia ut alterum alterius contineat declarationem, et iisdem afficiantur honoribus.

Ad clariorem autem rei intelligentiam atque quædam etiam apologiæ causa proponam. Omnium Dei creaturarum commune est, ut participatione aliqua inter se conjunctæ sint affinitate: et quamvis aliæ aliis dignitate et ordine antecellant, res tamen omnes communicatione quadam inter se junguntur. Nam angeli cum sint puræ mentes, ex nihilo producti sunt ab omnium rerum conditore Deo; similiter et natura humana: sed et media est inter excellentiam et tenuitatem, cœlestium scilicet angelorum, rerumque terrenarum: verum ut creaturæ conveniunt inter se. Deinde angeli quidem puræ sunt mentes et incorruptibiles, homo autem mortalis: sed cum sit mentis ac disciplinæ capax, angelicam participat naturam. Rursus natura hominis naturæ cæterorum animalium est particeps, quod

nexu, terra, aqua, aer, ignis: et terra quidem sicca est et frigida, ignis siccus et calidus, aqua frigida et humida, aer calidus et humidus: et conveniunt quidem terra et ignis, ut sicca; terra vero et aqua, ut frigida: simili modo et reliqua elementa communione hac inter se sociantur. Hiinc etiam nostra corpora proportione horum quatuor elementorum ex quatuor humoribus constant, sanguine, pituita, flava, et atrabili; et sanguis quidem calidus et humidus, proportione respondet aeri: flava bilis calida et sicca, et proportione respondet igni: atra bilis sicca et frigida, et proportione respondet terræ: humor humidus et frigidus, et proportione respondet aquæ. Addam etiam ad majorem explanationem: Dominus rex et imperator est; sed et imperium vestrum præfulget omnibus, et dignitate præmines cum domina et imperatrice matre tua, vestroque nutui subditi omnes parent. Attamen homines estis, et definitione comprehendimini, quoniam omnis homo animal est rationale mortale, mentis et scientiæ capax: et Petrus enim et Paulus, et cæteri homines eandem suscipiunt definitionem: hoc est, ea quæ sunt com-

munia hominibus, et vos habetis; estque vobis cum omnibus eadem natura communis. At vero Deus invisibilis, incomprehensibilis, investigabilis, incircumscrip- tus, impassibilis, immortalis, solus Rex regum, et Dominus dominantium, nulla aut cum angelis, aut cum hominibus, aut cum alia creatura communicatione est conjunctus. Ipse enim opifex, cuncta vero creata: ipse providentia regit, reliqua omnia providentia reguntur. Extra igitur omnem creatam naturam est Deus: atque hac ratione nomen ipsius et incommunicabile. Idcirco et admirabilis Moyses peculiare tradidit litteras ad scribendum Dei nomen, quas ad alias voces non usurpabant. Quod si virtutes angelicæ, atque homines pii Deumque timentes participes Dei sunt, id ejus gratia, non natura habent. Cujus tu quoque has participes per bona opera. Et ipse imperium vestrum exaltet, et subvehat vos ad intelligenda et cogitanda quæ perducunt ad æternum ipsius regnum, miseratione sua et precibus sanctæ et immaculatæ dominiæ nostræ Dei genitricis, omniumque sanctorum ejus. Amen.

CHRONOLOGIA SANCTI NICEPHORI

EPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI

Anastasio Bibliothecario interprete

(Ex Bibliotheca veterum Patrum, sæc. ix.)

LECTORI.

Cum consensu omnium auctor hujus Chronologiæ S. Nicephorus Constantinopolitanus episcopus asseratur, quem ex certissimis auctoribus diem obiisse anno Domini 828 in annal. Eccles. tom. IX refertur, necessario dicendum Theodolum Cassiteram, Antonium, Joannem Syncellum, Methodium, Ignatium Eunuchum, qui post Nicephorum episcopi Constantinopolitani inferius in hac Chronologia recensentur, non a S. Nicephoro, sed ab Anastasio Bibliothecario, hujus Chronologiæ interprete, qui tempore Ignatii vivebat, adjectos fuisse

In Christi nomine incipit Chronologia Tripartita ex beato Nicephoro Constantinopolitano in Latinum olim conversa per Anastasium apostolicæ sedis bibliothecarium, ad fidem Anastasiani exemplaris, emendata et notis illustrata per Antonium Contium.

PARS PRIMA.

CAPUT PRIMUM.

(Anno mundi 230) Adam ætatis anno ducentesimo tricesimo genuit Seth, et postea vixit annis septingentis.

(435) Seth natus annos ducentos et quinque genuit Enos.

(625) Enos natus annos centum nonaginta genuit Cainam.

(795) Cainam natus annos centum septuaginta genuit Mahleel.

C (960) Mahleel natus annos centum sexaginta quinque genuit Jared.

(1122) Jared natus annos centum sexaginta duos genuit Enoch.

(1287) Enoch natus annos centum sexaginta quinque genuit Mathusala.

(1474) Mathusala natus annos centum octoginta septem genuit Lamech.

(1662) Lamech natus annos centum octoginta octo genuit Noe.